

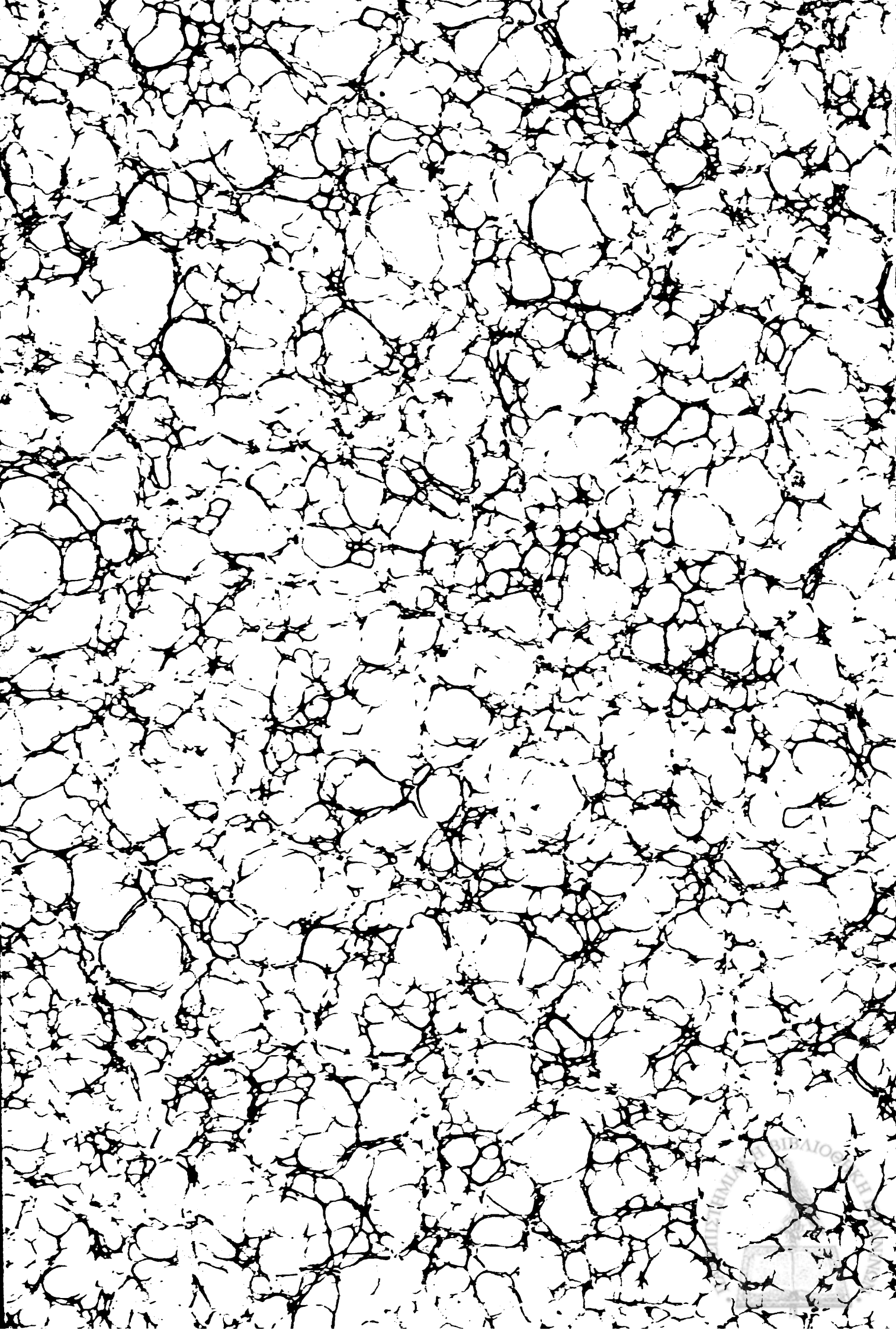
BIEN 100 100
BIBLIOTECA NACIONAL

026000213058

OLD
GIT. OF
APE
T.L

BIEN 100 100
BIBLIOTECA NACIONAL

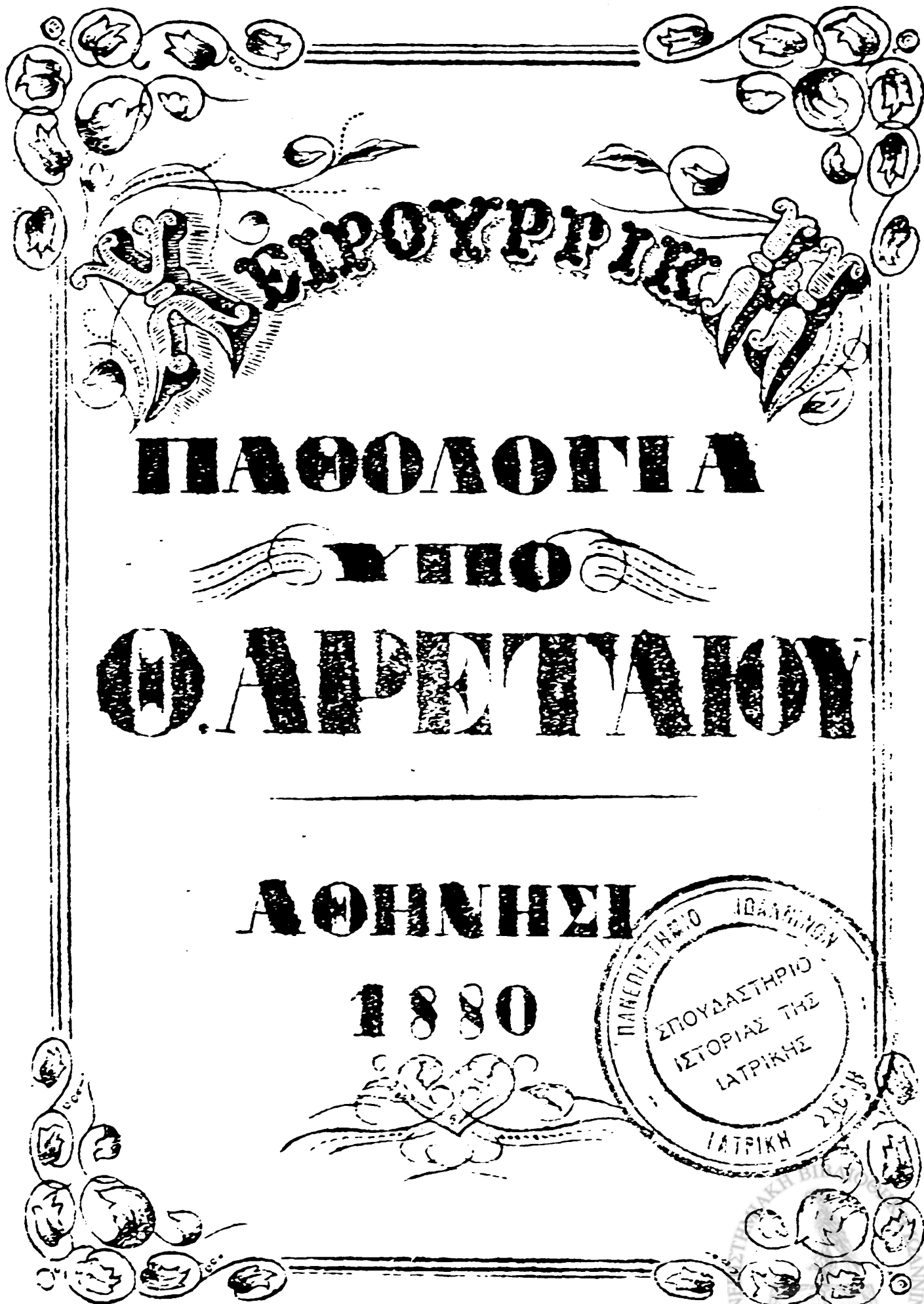

Δωρεά Ε. Νικολάου

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

ΚΑΙ

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

ΑΘΗΝΗΣ

1880

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Then open gizz in water
wiper in ground

W. J. Loring
Loring

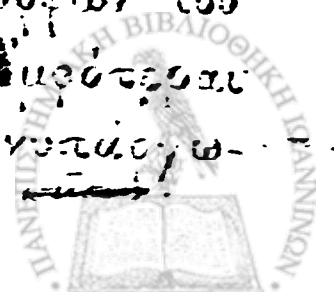
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Περὶ τῶν κατὰ τὴν βρέφιν διαταραξέων

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Περὶ φλεγμονῆς καὶ τῶν ἐκβάσεων αὐτῆς.

Ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν φλεγμονή ἐννοοῦμεν παῖσαν ἐνεκὰ ἐρεθισμοῦ ἐσωτερικοῦ ἢ ἐξωτερικοῦ προερχομένην τοπικὴν διαταράξιν τῆς βρέφους, ἣτις ἀρχεται μετὰ αὔξησιν τῆς πλαστικῆς ἐνεργείας (νεοπλασία) προκαλεῖ συσφύσεων βρεπτικῶν οὐτιῶν (πλάσματος) καὶ συνοδεύεται ὑπὸ ηὔξησιν τῆς θερμοκρασίας τῶν μερῶν. **Η** φλεγμὴ λοιπὸν εἶναι διαταράξις τῆς βρέφους, ἣτις δὲν συνίσταται εἰς τὴν αὔξησιν τῆς πλαστικῆς ἐνεργείας μόνον ὡς τὰ νεοπλασμάτα, οὐδὲ εἰς τὴν αὔξησιν τῆς θερμοκρασίας καὶ καταναλώσεως, ὡς ἡ ἀποφθία, ἀλλ' ἀπεναντίας χαρακτηρίζεται ἀπὸ τῆς συγχρόνου παρουσίας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τούτων τῆς περὶ τὴν βρέφιν διαταράξεως. **Μ**ικρότεροι δὲ πάλιν αἱ μέρη αὐτῆς οὐκ ἀντιλαμβάνονται ἰσχυρο-

πιν ἐν τῇ φλεγμονῇ κατὰ διάφορους τρόπους καὶ κα-
τὰ διαφορὰς βαθμούς ἑκάτερα· οὕτως ἡ αὐξήσις τῆς
πλαστικῆς ἐνεργείας δύναται νὰ παρουσιασθῇ ὡς
ὑπερτροφία (μεγέθυνσις) τῶν ἀρχικῶν στοιχείων
τοῦ ἴστου) καὶ ὑπερπλασία (πολλαπλασιασμός
τῶν ἀρχικῶν στοιχείων τοῦ ἴστου) ἢ ὡς ἑτεροπλασί-
α (παράγωγη στοιχείων ἑτέροις ἴστοις ἰδίων) ἢ ὡς
φθορά δύναται νὰ παρουσιασθῇ ὡς ἀπλή ἀτροφία, ἢ
ὡς ἀτροφία μετὰ ἑτεροιώσεων τῶν ἀρχικῶν στοιχεί-
ων τοῦ ἴστου (σχληρία, ρυματώδης μεταμόρφωσις, κ-
μυλοειδὴς ἀλλοίωσις).

Συνεπεία τῆς διαταραξέως ταύτης περὶ τὴν θρό-
ψιν ἐπέχεται ἡ συρροή ἀρθρονοτήρα πλάσματος, ἣτις
συνεπάγει τὴν ὑπερπλήρωσιν τῶν αἱμοφόρων ἀγγείων,
ἣτοι ὑπεραιμίαν καὶ στάσιν. **Ἡ** ὑπερπλήρωσις αὕτη
τῶν ἀγγείων συνοδεύει τὴν πάθησιν καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ
στάδια καὶ εἶναι τοσοῦτον οὐσιώδης, ὥστε ἡ φλεγμονή
ἐπιμαχρὸν χρόνον καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐτι καὶ νῦν οὐρίζεται
ὡς ὑπεραιμία καὶ στάσις μετὰ ἐξιδρώματος. **Ἀλλή** ἡ
ἐξιδρώσις αὕτη εἶναι φαινόμενον ἐπουσιώδες διὰ τὰς φλε-
γμονάς. ἐλλείπει δὲ καλίστα εἰς τὰς σηματοτικωτέρας
καὶ βαρυντέρας τοῦτων τὰς παρεγγυματικὰς καλοπιέ-
νας ὀλοτελῶς. **Ἡ** δὲ ὑπεραιμία εἶναι φαινόμενον ἄυ-
τιροῦτον καὶ πολλάκις δύναται νὰ ὑπάρχη καθ' ἑαυτὴν
χωρὶς νὰ εἴσῃ εἰς φλεγμονήν. ἣτις ἀποτελεῖται μὲν
καὶ ἀν' ἐξιδρώσεως τῆς ἐνεργήσεως εἰς τοσοῦτον βαθμὸν.
ὥστε

νά προκληθῆ ὄχι μόνον διατάραξις τῆς λειτουργίας τῶν ἀγγείων (ὕπεραιμία, στάσις) ἀλλὰ καὶ διατάραξις περί τὴν θρέψιν τῶν ἰστών. **Η** ἔναρξις τῆς τοιαύτης διαταράξεως δηλοῖ τὴν ἐκρίζιντῆς φλεγμονῆς. **Η** φλεγμῖ: λοιπὸν ἀηλοῦται δέ ὄρμητικῆς παραγωγῆς καὶ ὄρμητικῆς φθορᾶς τῶν ἀρχικῶν στοιχείων τοῦ ἰστοῦ. **Ε**ν ᾧ δὲ ἀμρότεραι αὐταὶ αἰ λειτουργίαι ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει ἀποτελοῦσι τὴν θρέψιν τῶν διαφόρων ἰστών τουναντίων ὅμως ἡρέμα καὶ ἀπαρατηρήτως, οὐχὶ δὲ ὄρμητικῶς ἔν τῇ φλεγμονῇ· εἰὰ τὴν ὄρμητικωτέραν παραγωγὴν καὶ φθορὰν προκαλεῖται κατὰ τὸ πάσχον μῦρις καὶ μείζων θερμότης ἢ ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει ἐξ αὐ καὶ ἡ ὀνομασία φλεγμονῆ ἢ φλόγσις ἐσχέει εἰς ἀπάσας τὰς γλώσσας. **Ε**ρ' ὅσον αἰπερὶ φλεγμονῆς ἐξετάσις περιορίζοντο ἐπὶ ὀργάνων πολυσυνθέτων καὶ αἰμοβοιθῶν μόνον εἰς καιοῦντο κατὰ μέρος νά νομιῶσι τὴν ἐν καιρῷ φλεγμονῆς ὑπερπλήρωσιν τῶν αἰμοφόρων ἀγγείων, ὡς λίαν οὐσιῶδες φαινόμενον μάλιστα νά θεωρῶσι ταῦτα (τὰ αἰμοφ. ἀγγεῖα) ὡς τὴν ἀποκλειστικὴν ἔσσαν τῆς φλεγμονῆς· κατὰ συνέπειαν δὲ ταύτης τῆς θεωρίας ἤρνούντο τὴν ἰδιότητα τοῦ φλεγμ. εἶναι εἰς ἰστοὺς ἰστερημένους αἰμοφ. ἀγγείων. **Δ**ιὰ τῶν ἐρευνῶν ὅμως τοῦ **Kader** καὶ **Küss** κατὰ πρῶτον εἶτα δὲ τῶν τοῦ **Ridder** **Mischon** **Buffrotsi** καὶ **Weber** ἐπὶ ἰστών ἰστερημένων αἰμοφόρων ἀγγείων, ὡς ὅ

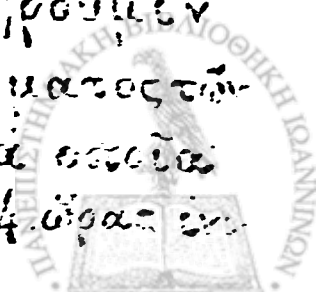

κρατοειδῆς ὑψὴν, ὀφθαλμὸς, τὸ ὑψηλῶδες σῶμα, οἱ χόν-
 τροι ἀπεδείχθη ἀναμφιβόλως, ὅτι καὶ τὰ μέρη ταῦ-
 τα φλεγμαινόνται, καὶ ὅτι ὑφίστανται τὰς σιτάς ἀλ-
 λειώσεις εἰς καὶ τὰ ἀγγειοβοιθῆ μέρη, ἀπεδείχθη
 μάλιστα ὅτι πρὸς σπουδῆν τῶν κατὰ τὴν φλεγμονὴν
 λεπκυτέρων ἀλλοιώσεων οἱ ἱστοὶ οὗτοι εἰσὶν εἰδί-
 ως καταλλήλοισι ὡς μὴ ἐπισκιαζόμενοι ὑπὸ αἰμοφό-
 ρων ἀγγείων. **Τ**ὼμεν νῦν τὰς κατὰ τὴν φλεγμονὴν
 καθέκαστα ἀλλοιώσεις.

Συμμετοχὴ τοῦ ἀγγειώσεως συστήματος

Μύλονότι διὰ τῶν ἄχρι τοῦδε λεχθέντων ἢ συμ-
 μετοχῆ τοῦ ἀγγειώσεως συστήματος καὶ τὰς φλεγ-
 μονὰς διὰ τῆς υπεραϊμίας καὶ στάσεως παρουσια-
 ζομένη ἀποδεικνύεται ὅλως δευτερεύουσα οὐχ ἥτ-
 τον ὅμως τὸ κυκλοφορικὸν σύστημα λαμβάνει σπου-
 δαῖον μέρος εἰς πᾶσαν φλεγμονὴν καὶ αὐτὴν ἐπι-
 τῶν ἱστῶν ἐκείνων, οἵτινες στεροῦνται ἀγγείων ὡς
 καταφαινεται, ἀν' ἐξετάσῃ τις τὸν μηχανισμόν τῆς
 φλεγμονῆς εἰς τοιοῦτον τινα ἱστόν. **Ο**ὕτω π.χ. ὀξε-
 ρατοειδῆς χιτῶν, ἀν' ἐρωθῆ κατὰ τὴν μεσότητά αὐ-
 τοῦ πλεονέκτητος ἰσχύος οἱ ἀκάνθη, σχεδὸν ἀμέσως
 πληροῦνται τὰ ἀγγεῖα τοῦ επιπεφυκότος ὑμέρος καὶ
 ἀποτελοῦσι περὶ τὸ χεῖλος τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶ-
 νος υπεραϊμικὴν στεφάνην τὴν φλογιστικὴν ἄλω

καλουμένην· αν υε η ακανθα εισδύσει βαθύτερα τε-
πε υπεραιμουσιν όχι μόνον τα του επιπεφυκότος υ-
-μένος αγγεία, αλλά και τα υπ' αυτον και τα του σκλη-
ρου χιτωνος· αν εε ο υπο της ακανθης ερεθισμός επε-
νεογη αιδοκως, μετ' ου πολυ παρατηρουμεν, οτι τα
αγγεία απο της περιφερειας του κερατοειδους χιτων-
+ νος προχωρουσι προς το κεντρον αυτου, οτι οτι ο αι-
παντα τον χιωνα τουτον διατρεχει πυκνον πλεγ-
μα αγγειων νεοπλαστων. Το αυτο παρατηρειται και
επι της τοιχιασειωσ και κοκκιασειωσ· οπου δια του ε-
αρκουσ ερεθισμου των ανειστραμμενων θλεφαριδων
και των τοιχωματων αυτων ο κερατοειδης χιτων
καλυπεται υπο αφθονων αγγειων νεοπλαστων.
Τα αυτα συμβαινουσι και εις τον φακον, του ε-
λωδουσ σωμα, εις τα οποια εισδουσι νεοπλαστοι
παραφυαδες αγγειων εκ του χοροειδουσ, χιτωνουσ
και της θλεφαρικης ζωνης (coroia cilizatio).
Επισης και εις τας φλεγμονας των αρθρικων
χονδρων παρατηρουμεν αυτους διασπριζομενους
υπο πληθουσ νεοπλαστων αγγειωδων πλεγματων
ωστε ο χονδρος επι τελουσ μεταβαλλεται εις
ιστον λιαν αγγειοερεθη, προσερχομενον τα αγγ-
γεια εκ τε του αρθροθιλακος και εκ της επι-
φυσειωσ του οστου. Τα αυτα παρατηρουμεν
και εις επιθηλιωδη στρωματα του υερματος των
ελενωδων και ορρωδων υμενων, εις τα οποια
εισδουσιν εν εραχυτατω χρόνω εις ηφ' αυτα εν-

ὅτε) πλῆθος ἀρτιγεννῶν παρὰ φυάδων, αἵτινες λαμβάνουσι οὐσιώδες μέρος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλουμένων ἐλεννομιμβρανῶν, τὰς ἐποίας παντοίως διατρέχουσι. **Η** ακριβὴς παρατήρησις δεικνύει, ὅτι πάντα τὰ φαινόμενα ἐκ μερους τοῦ κυκλοφορικοῦ συστήματος ἐν τῇ φλεγμονῇ εἰσὶ δευτερευούσης ἀξίας. **Τ**ὰ αἰμοφόρα ἀγγεῖα εἰσὶ οἱ ὀχετοὶ, δι' ὧν διοχετεύονται θρεπτικαὶ οὐσίαι (πλάσμα) πρὸς τὸ φλεγμαῖνον μόριον. **Μ**όριόν τι φλεγμαίνεται ὄχι διότι προσλαμβάνει πλεόντερον αἷμα, ἀλλὰ προσδέχεται αἵμα φθονότερον αἷμα, διότι φλεγμαίνεται κατὰ συνέπειαν, οὔτε ἡ ὑπεραιμία, οὔτε ἡ στάσις δύναται νὰ ἀποτελέσωσι φλεγμονήν. **Η** ὑπεραιμία δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐπιμῆνας χωρὶς νὰ προκαλέσῃ τὰς ἐκ τῶν φλεγμονῶν προερχόμενας ἀλλοιώσεις, εἴ καὶ κατὰ συνέπειαν ταύτης δύναται νὰ ἐπέλθῃ τῆς θρέψεως ἐπίτασις διὰ τὴν ἐπηυξημένην προσέλευσιν θρεπτικῶν οὐσιῶν. **Α**λλ' ἡ ἐπηυξημένη αὕτη θρέψις εἶναι καὶ καταστρεπτικῆς φύσεως. **Ἦ**να παραχθῇ αὕτη εἰς ὑπεραιμουῖντα μόρια, εἴται ἐτέρων αἰτίων ἅτινα ὡς ἐρεθισμοὶ ἐνεργοῦσιν· ἐτι δὲ ὅταν προστεθῇ εἰς τὴν ὑπεραιμίαν ἐπηυξημένη διείρσις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς φλεγμονή, καθάπερ ἀποδεικνύουσι σαφέστατα τὰ διὰ στάσιν ἐν ταῖς φλεψὶ προκαλούμενα αἰσθήματα, διότι ἡ ἐπηυξημένη διαπύρσις ὄρου

εἶναι ἀπότοκος εἴτε παλινδρομήσεως παρήμεποει-
 ζομένης διὰ τοῦ φλεβώδους ἢ λυμφατικῆς συστή-
 ματος, εἴτε ἠϋξημένης πιέσεως ἐν ταῖς ἀρτηρί-
 αῖς, εἴτε τέλος τῆς ἀσθενοῦς ἀντιστάσεως, ἢν
 τὰ τοιχώματα τῶν ἀγγείων παρέχουσι. **Τ**ὰ αὐ-
 τὰ δύναται τις νὰ εἴπῃ καὶ περί τῆς στάσεως καὶ
 τῆς ἐκ ταύτης προερχομένης ἐξιδρώσεως. **Α**λλὰ
 καίτοι ἡ στάσις τοῦ αἵματος συντελεῖ οὐσιωδῶς
 εἰς τὴν ἀδιάκοπον ἐπιτεινομένην ὑπερπλήρωσιν
 τῶν ἀγγείων, καίτοι αὕτη κατέχουσα ἕτεταμέ-
 νην τιγὰ μοῖραν τῶν ἀγγείων, δύναται νὰ φέρῃ
 καὶ γὰ γράναν πάσαι ὅμως αἰεταταράξεις αὐ-
 ται τοῦ κυκλοφορικοῦ συστήματος εἰσὶν συμπῶ-
 ματα, τὰ ὅποια συνοδεύουσι μόνον τὴν πάθησιν
 ἐκείνην, τὴν ὅποιαν ὀνομάζομεν φλεγμονήν, διότι
 καθ'ἑαυτάς οὐδέποτε προκαλοῦσι συγχόνως ἐπιῆ-
 ξημένην νεοπλασίαν καὶ φθοράν τῶν ἀρχικῶν στοι-
 χείων τῶν ἰστών.

Εξιδρώσις. **Ε**ἶδομεν καὶ ἀνωτέρω, ὅτι
 ἡ ἐξιδρώσις δέν εἶνε ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἀνευθιά τὴν
 φλεγμονήν, εἰς τινὰς μάλιστα τῶν φλεγμονῶν ἐλ-
 λείπει. **Η** ποιότης καὶ ποσότης τοῦ ἐξιδρώματος
 δέν ἐξαρτᾶται ἀμέσως ἐκ τῆς φλεγμονῆς, ἀλλ' ἐκ
 τοῦ βαθμοῦ τῆς πιέσεως, ἐκ τῆς καταστάσεως
 τῶν ἀγγείων, καὶ ἐκ τῆς πυκνότητος τῶν ρεῦ-
 στῶν μορίων τοῦ αἵματος. **Ο**τι δὲ ἐξιδρώσεως ἐκ
 τοῦ αἵματος ἐξέρχεται εἶνε πάντοτε ὀρρός αὐ-

τοῦ κατὰ τόμαλλον ἢ ἤττον ἠλλοιωμένος, δὲν περιέχει ὅτε ἐξερχόμενος τῶν ἀγγείων οὐδέποτε ἐνσυσσωματωμένα στοιχεῖα (κύτταρα ἢ πυρῆνας)· ὅπου δὲ ἐν τῷ ἐξιδρώματι ἀπαντῶσι τοιαῦτα σωματῖα, οὐδέποτε γεννῶνται αὐτομάτως ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ προέρχονται εἴτε ἐκ τῶν ἀγγείων (αἰμοσφαίρια λεμφοσφαίρια) μετὰ προηγουμένην αὐτῶν ῥῆξιν, ἢ ὡς ἀπεδείχθη διὰ πειραμάτων τοῦ *Combe* καὶ ὡς κατωτέρω θέλομεν ἴδει, ἄνευ οὐδεμιᾶς ῥήξεως τῶν ἀγγείων, εἴτε ἐκ τῶν παρακειμένων ιστῶν (*cellulae disjunctae istarum*) ἂν καὶ τὰ σωματῖα ταῦτα ἦναι ξένα ὡς πρὸς τὴν ἐξιδρωσιν ἐπηρεάζουσιν ὅμως οὐσιωδῶς τὴν παραιτέρω κατάστασιν τῶν ἐξιδρωμάτων. Αἱ μεταβολαί, ἅς τὰ ἐξιδρώματα τῆ παρουσία κυτταριωδῶν στοιχείων ὑφίστανται ἀπεδέδοντο πρότερον εἰς τὴν ἀλλοίαν φύσιν τῶν τοιούτων ἐξιδρωμάτων, ἅτινα ἐθεωροῦντο, ἅτινα ἐθεωροῦντο ὡς ἴδια τῆ φλεγμονῆ πρὸς διάκρισιν τῶν οὐσιωδέστερων ἐξιδρωμάτων, ἅτινα οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν ὑφίστανται καὶ δύνανται καὶ ἐξαλειφθῶσιν ὀλοτελῶς. (οἴδημα, ἰσθμὸς). Οὕτω λοιπὸν διεκρίνον σαφῶς δύο ἐξιδρώσεων τὴν ὀρρώδη· ἐξιδρωσιν ἢ ἀπλῶς διῖδρωσιν, καὶ τὴν λυμφατικὴν ἢ πλαστικὴν ἢ ἀπλῶς ἐξιδρωσιν.

— **Η** ὀρρώδης ἐξιδρώσις ἐφαίνετο ἅμα τῇ ἐξόδῳ πηγνυμένη καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ὀργανουμένη, ἢ δὲ ὀργάνωσις ἀνεπτύσσεται ἐκ τῆς πεπυγνίας ταύτης οὐσίας. **Ὡς** τύπος τῆς τριαύτης ὀργανώσεως ἐχρησίμευσεν ἡ τῶν τραυμάτων ἴασις. **Καί** ὄντως εἰς πᾶν τραῦμα μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς αἱμορραγίας, πᾶσα ἡ τραυματικὴ ἐπιφάνεια καλύπτεται ὑπό κολώδους τινός λύμφης ὁμοίας τῷ ὀρρῳ του αἵματος· εἰς τὴν θέσιν δὲ ταύτην ἀναπτύσσεται ἀκολούθως ἡ σαρκοφυΐα, ἢν ἐθεώρουγ ὡς προερχομένην ἐκ τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἐνώδους τῆς τούτου τραῦμα καλυπτούσης λύμφης. **Κατὰ** τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξήγουν καὶ τὰ κατὰ τὴν φλεγμονὴν τῶν ὀρρωδῶν ὑμένων συμβαίνοντα.

Ἐν ταῦθα παριτήρουν, ὅτι τὸ κατ' ἀρχάς ὀρρωδες ἐξιδρώμα μετ' οὐ πολὺ ἀρχεται νά πηγνυταὶ καὶ νά καλύπτῃ τὸν ὀρρωδῆ ὑμένα· ἀν εἰς (τοῦ) τὴν θέσιν τοῦ ἐξιδρώματος ἀνεπτύσσονται ἴστοι ἐξήγουν τὴν παρουσίαν αὐτῶν ἐπίσης δὲ ὀργανώσεως τοῦ ἐξιδρώματος. **Ἐπει-** δὴ δὲ αἰ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐξιδρώματος ἀναφαινόμεναι νεοπλαστικαὶ δύνανται γὰρ παρουσιαζῶσι πολλὰ πλοῦν χαρακτήρα, ἐπειδὴ δὴ ἄπαντῶμεν αὐτάς, ὅτε δὲ εἰς ἰχώρα ἢ εἰς πῦον μεταβέβλημένας, ἄλλοτε ἄπαν-

ταῖται ἐν αὐταῖς πῦον ἢ κοκκιάσεις ἢ καὶ κύτταρα ἐπιθηλίου, καὶ ἄλλοτε δύνανται ἀναπτυχθῶσιν ἐξ αὐτῶν ἀγγεῖα κυτταρώδης ἰστός, χονδρός, ἰστοί, νεῦρα κ.τ. λ.

Θεωρῶντες τὸ ἐξιδρώμα ἐπιδεικτικόν νὰ ὑποστῇ τὰς διαφόρους ταύτας μορφὰς τῆς ὀργανώσεως παρεδέχοντο καὶ διάφορα εἶδη ἐξιδρώματος. **Ο**θεν εἰκρινον πλὴν τοῦ ὀρρώδους καὶ πλαστικοῦ καὶ αἱμοραγικόν, ἐνώδεις, ἐχωρτώδεις, ψευδομεμβρανῶδεις, διεθρῆρικον ἐξιδρώμα· εὐχί δέ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὅπου ἄνευ τῆς παρουσίας ἐξιδρώματος ἀνεπτύσσοντο ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀργάνων νέοι ἰστοί, ὡς φύματα, καρκινώματα, ἐγχονδρώματα κ.τ.λ. παρεδέχοντο τὴν προγενεστέραν ὑπαρξίν ἐξιδρωμάτων, καὶ τοὶ ἀδυνατοῦντες γὰ πιστεύσωσιν αὐτήν. **Τ**ὰς διαφορὰς δέ ταύτας τῶν ἐξιδρωμάτων συνέδεον ἀφ' ἑτέρου μέωρισμένας μίξεις καὶ διακρασίας τοῦ αἵματος. **Η** διδασκαλία αὕτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ *Hunter* ἀρξαμένη καὶ ἀκολουθῶσιν ὑπὸ ἄλλων ἀναπτυχθεῖσα κατέειχε τὰ πνεύματα πάντων ἐπὶ μακρὸν χρόνον. **Τ**ὸ πρῶτον δέ κατ' αὐτῆς κτύπημα ἐπέφερεν ἢ λεπτοτέρα μικροσκοπικὴ ἐξέτασις. **Κ**αὶ κατ' ἀρχαίς μὲν ἐνόμιζον ὅτι τὰ

ἀνακαλυπτόμενα κύτταρα ἐν τοῖς προσφάτοις
ἐξιδρώμασι παράγονται ἀὐτομάτου γενέσε-
ως πλήν καὶ ἡ διδασκαλία αὕτη κατέπεσεν
ἀφ' ὅτου ο *Remak* καὶ ἔλα ο *Nirchov* κα-
τέστησαν ἀξίωμα ὅτι πᾶν κύτταρον ἐκ κυτ-
τάρου (*omnis cellula ad cellula*) εὐ-
ναιται νά παραχθῆ. Ἐντὶ λοιπὸν τῆς ὄργα-
νώσεως τῶν ἐξιδρώμάτων γινώσκομεν σήμε-
ρον, ὅτι πᾶσα νεοπλασία παράγεται ἐκ κυττά-
ρων, ἅτινα δὲν γηγῶνται ἀυτομάτως, ἀλλὰ προ-
έρχονται πεπονθέντων ἰστών, περιβάλλονται
ἀπλῶς ὑπὸ τοῦ ἐξιδρώματος καὶ ὀργανοῦνται
περαιτέρω, οὐδέποτε ὅμως ἐκ τοῦ ἐξιδρώματος
γεννῶνται κύτταρα· ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς πα-
ρά πάντων παραδέχομένης ταύτης θεωρίας ἐ-
πῆλθεν ἐσχάτως νέον κτύπημα, εἰ οὐ σχεδόν
τά πάντα περὶ ἐξιδρώματων ὀργανωμένων καὶ
κυτταρίων ἀνατρέπονται. Οἱ ἐν Βιεννῇ
ὑφηγητῆς *Centheim* τῷ 1867 ἐδήμασεν
πραγματεῖαν, ἐξ ἧς ἀποδεικνύεται ἀδίαφιλο-
νεικῆτως ὅτι εἰς τῶν ἐν τῇ φλεγμονῇ ἀνευρι-
σμένων φλεβίων καὶ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων
εἰσέρχονται ἀνευ ἐλάτης τῆς συνεχείας αὐτῶν
ἢ ἀποκελοῦσι ἐρυθρὰ πρό πάντων ὅμως ἄχρσα
αἰμοκύτταρα ἢ λεμφοσφαίρια, ἅτινα μίγ-
νυξ μετὰ τῶν ἐξιδρώματων καὶ παράγουσι

τήν ὀργάνωσιν αὐτῶν ἢ ἀποτελοῦσι τὰ κύτταρα τοῦ πύου. **Κ**αί τῶν μετ' τριχοειδῶν ἀγγείων ἐξέρχονται διά τῶν στογγύλων ἢ ὠοειδῶν τρημάτων ἢ στομίων, ἅτινα μένουσι μεταξύ τῶν κυτταρίων τοῦ ἐπιθηλώδους ἐσωτερικοῦ ἐπιενδύματος, τῶν δέ φλεβίων διά τῶν μεσοδιαστημάτων τοῦ συνεκτικοῦ ἰστοῦ καί τῶν μυϊκῶν κυτταρίων τῶν τοιχομάτῶν αὐτῶν. **Τ**ὰ λευκοκύτταρα ἐξέρχόμενα τῶν ἀγγείων ἀθροίζονται μὲν περὶ ταῦτα, περεῦόνται ὅμως καί περαιτέρω διά τῶν μεσοδιαστημάτων τῶν ἰστῶν εἰς ἱκανὰς ἀπαστάσεις. **Κ**αί ταῦτα μὲν εἰσὶν ἀδιαφιλονεικῆτα, ἀλλ' οὐχ' ἥττον εἰσὶ καί τινα φαινόμενα δυσεξηγήτα εἰσέτι διὰ τῆς θεωρίας ταύτης, ἐξηγούμενα δ' ἄρκουντως κατὰ τὴν προμηθεσθεῖσαν θεωρίαν: ὥστε δὲν παραδεχόμεθα, ὅτι τὰ διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ τῆς φλεγμονῆς νεόπλαστα στοιχεῖα παράγονται μὲν κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν λεμφοκυττάρων κατὰ τὸν *Conheim* ἀλλ' οὐχί καί καθ' ὀλοκληρίαν καί ὁ πολλαπλῶν κυττάρων τοῦ συνεκτικοῦ ἰστοῦ εἶναι ἀναμφισβήτητος εἰσέτι. **Κ**ατὰ τὰς παρατηρήσεις δὲ τοῦ *Κρεμάνου* ὅστις ἐνήργησε πειράματα χρωματίσας προηγουμένως τὰ λευκά αἰμοσφαίρια δι' ἐνώσεως κινναβάρους, οὐχί μόνον τὸ πύον, ἀλλὰ καί ὁ οὐλώδης ἰστός

† αὶ ψευδομεμβράναι καὶ ὁ ὑπέπλαστος συγκετι-
 κός χρεωστοῦσι κατὰ μέγα μέρος τὴν γέννη-
 σιν αὐτῶν εἰς τὰ λευκὰ αἰμοσφαίρια. **Τ**ίνι
 δὲ τρόπῳ γίνεται ἡ κίνησις τῶν κυτταρίων, ἢ
 κατὰ πρῶτον ὁ *Κρεμμύσιασκη*. περιέγραψε,
 δειλομένῳ εἶδει κατωτέρῳ ἐν τῷ περί πυήσεως
 κεφαλαίῳ. **Τ**ὴν πτώσιν τῆς ὀργανώσεως τῶν ἐ-
 ξιδρωμάτων ἀκολουθεῖ κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ πτώ-
 σις τῶν διαφόρων μορφῶν τῶν ἐξιδρωμάτων.
Λοιπὸν οὔτε πλαστικόν, οὔτε πυῶδες, οὔτε ἰχω-
 ρῶδες, οὔτε ψευδομεμβρανῶδες, ἐξιδρώμα ὀνόμα-
 μα τοῦ λοιποῦ νὰ διακρίνωμεν. **Π**ᾶν ἐξιδρω-
 † μα προέρχεται ἐκ τῶν ἀγγείων, αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν
 ἐξιδρωμάτων ἐκτός ἐκείνων, ἅς ταῦτα ὑφίσταν-
 ται διὰ τῆς ἀναμίξεώς των μετὰ τῶν λοιπῶν
 προϊόντων τῆς φλεγμονῆς, ὡς κατωτέρῳ θε-
 λομένῳ εἶδει, εἰσὶν αἰσιώδεις συνιστάμενον
 ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ διάφορον ποσὸν τῆς ἰ-
 νίας καὶ τοῦ λευκώματος, ὅπερ ἐν αὐτοῖς περι-
 ἔχεται. **Τ**ὸ φλογιστικὸν ἐξιδρώμα ἢ κάλλιον
 ἢ κατὰ φλεγμονὴν ἐξιδρώσις χαρακτηρίζεται
 † κυρίως τῶν λοιπῶν ἐξιδρωμάτων διὰ φθονωτέ-
 ρου ποσοῦ ἰνίας καὶ λευκώματος, πᾶσα δὲ φαι-
 νομένη ἀλλοίωσις ἢ ὀργάνωσις αὐτῶν εἶναι
 ἀποτέλεσμα τῆς ηὔξημένης, νεοπλασίας καὶ
 φθορᾶς τῶν ἰστών, αἵτινες ὑφίστανται τὴν

φλεγμονήν, ως ἐν ταῖς ἐξῆς θελομεν ἰδεῖν.

Συνέπειαι τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν ἰστών

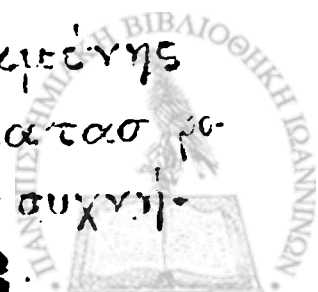
Μετά πάντα ἐρεθισμόν ἰστοῦ τινος ἢ τῶν στοιχείων αὐτοῦ ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπερχομένης συμφορήσεως τὰ προσβαλλόμενα στοιχεία τῶν ἰστών ἀντιδρῶσιν ἀφ' ἐαυτῶν (καί οὐχί δηλ. διὰ τῆς συμφορήσεως καί στασεως).

Ὅπως δὴποτε δεκαί ἀν' ἐνεργήσῃ ὁ ἐρεθισμός εἴτε ὡς φυσική βία (τρώσις, θλάσις) εἴτε ὡς αἰφνιδία μεταβολή τῆς θερμοκρασίας, εἴτε ὡς χημική ἐπιρροή, ὡς τοιοῦτον δέ εἴτε ἔξωθεν ἐπέλθει, εἴτε διὰ τοῦ αἵματος ἐπιδράσει, τό ἀποτέλεσμα εἶναι τό αὐτό πάντοτε, ἤτοι μεταβολή τῶν κυττάρων ἢ κυτταρωδῶν μορφωμάτων, συνισταμένη ἐν πρώτοις εἰς ἐπιχυξήμενην ἐνδῶσμων. Τά κύτταρα τῶν ἐρεθισθέντων ἰστών προσδέχονται ἀφθονώτερον πλάσμα καί ἐξοιδαίνονται ἢ τοιαύτη δέ μεταβολή παρατηρεῖται τόσον εἰς πολυαίμους ὅσον καί εἰς ἀγγείων ἐστερημένους ἰστούς, ἐπίσης εἰς ζῶα καί εἰς φυτά· αὕτη ἐστίν ἡ πρώτη ὥσις τῆς περὶ τήν θρέψιν διαταράξεως καί ἐπ' αὐτῆς ἀρχεται ἀφ' ἐνός ἢ αὐξήσεως τῆς

φθορᾶς τῶν ἰστών, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ αὐξήσις τῆς νεοπλασίας.

Α' ^{ΟΥ} Αὐξήσις τῆς φθορᾶς των ἰστών.

Μετὰ τὴν ἐπὶ τῶν ἰστών ἐπενέργειαν τοῦ ἐρεθισμοῦ, ἡ ἐξοίδησις τῶν κυττάρων γίνεται μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε ταῦτα ἀδυνατοῦσι νὰ ἀφομοιώσωσι τὸ προσλαμβανόμενον πλάσμα, ἀν' ὅ ἐ ἑρεθισμὸς ἐνεργήσῃ μετὰ μεγίστης ἐντάσεως, τότε ἢ διατάραξις τῆς ἐρέψεως τῶν κυττάρων καὶ ἢ σύγχρονος στάσις τῆς κυκλοφορίας οὐκ ἀνταί νὰ φθάσωσιν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ τοπικὸς θάνατος, ἢτοι γαγγραινὰ ἀπ' ἀρχῆς τῆς φλεγμονῆς, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐπ' ἰσχυρᾶς μηχανικῆς βίας, ἐπὶ ἐνεργείας ἰσχυρᾶς θερμότητος ἢ ἰσχυροῦ ψύχους, καὶ ἐπὶ ἰσχυρῶν μηχανικῶν ἐρεθισμῶν (ἀγκύματος, χρυσοπαγώματα, καυτήρια). **Εἰς** ἄλλας περιστάσεις ὁ τοπικὸς οὗτος θάνατος ἐπέρχεται βραδύτερον, εἴτε εἰ ἀφθόνου νεοπλασίας καὶ ἐξιδρώσεως ἅτινα οἰοῦναι συμπιέζουσι τοὺς ἰστούς καὶ ἐμποδίζουσι τὴν θρέψιν αὐτῶν, ὡς ἐπὶ εἰσθραίνεως, εἴτε εἰ ἐκ τεταμένης θρωμβώσεως. **Ἡ** οἰὰ γαγγραινῆς ὅμως καταστροφή τῶν ἰστών δὲν εἶνε εὐτυχῶς τασοῦτον συχνή.

Συνηθέστερον παρατηροῦνται διάφοροι μεταμορφώσεις τῶν ἐξωθήκωτων κυττάρων, τὰς ὁποίας παρατηροῦμεν καὶ εἰς τὰς διαφόρους ἀτροφίας τῶν ἰστῶν. **Α**ἰ συνηθέστερον δὲ ὡς προϊὸν τῆς φλεγμονῆς τῶν μεταμορφώσεων τούτων ἀπαντώμεναι εἰσὶν α.) ἡ διὰ λευκώματος κοκκώδους μεταμόρφωσις. **Τ**ὰ ἐξωθήκωτα κύτταρα πληροῦνται ὑπὸ λευκοτάτων κοκκίων λευκώματος, τὰ ὁποία συνήθως ἀναφαίνονται κατὰ πρῶτον περί τὸν πυρῆνα μέχρῃ ἀν ἀφρῆν καὶ σκοτεινὴν συχνάκις ἀνάμικτα μὲ λευκώδη κοκκία μείζονα κατὰ τὸ μέγεθος, ἀτινα θολοῦσι τὴν διαφάνειαν τῶν κυττάρων.

Η μεταμόρφωσις αὕτη εἶνε συνηθεστέρα καὶ παρατηρεῖται σχεδὸν εἰς πᾶσαν φλεγμονὴν ὡς θόλωσις τῶν ἀρχικῶν στοιχείων τῶν πασχόντων ἰστῶν. **Σ**αφέστατα καταφαίνεται αὕτη εἰς τὸν κερατοειδῆ χιτῶνα κατὰ τὴν κερατίτιδα, ἐπίσης ἀπαντᾶται εἰς πάντα τὰ εἶδη τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ, εἰς χόνδρους, εἰς μῦς, εἰς τὰ ἐπιθήλια ἰδίως τῶν ἀδένων καὶ τῶν βλεννομεμβρανῶν. **Η** μεταμόρφωσις αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἢ μετὰ λευκώδους μεταμορφώσεως περιπλεκομένη δύναται μεγάλην ἔκτασιν λαβοῦσα ν' ἀντικαταστήσῃ κατὰ μέγα μέρος τοὺς διαφόρους ἰστούς, ἀπεργαζο-

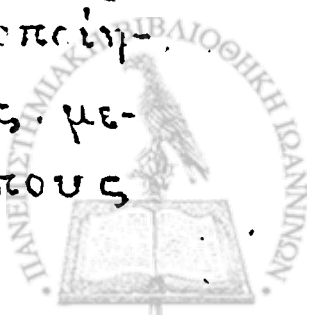
μένη οὕτω τὴν κατὰ στροφὴν αὐτῶν. β.) ἢ εἰς ἰνώδους κοκκώδης μεταμάρφωσις.

Αὕτη ἀπαντᾶται μετὰ τὴν προηγουμένην συχνότερα εἰς τὰς φλεγμονάς, καὶ ἀποτελεῖ κατὰ μέγιστον μέρος τὰ παρά τοῖς ἀρχαίοις ἰνώδη καὶ ψευδομεμβρανώδη ἐξιδρώματα. **Καὶ** αὕτη ἐπίσης ἀρχεται οἰά τῆς παρουσίας κοκκίων ἐν τῷ κυττάρῳ, τὰ ὅποια ὅμως κοκκία εἶνε εἰαφανῆ καὶ ὑελοειδῆ, οἰά τῆς πληθύος δὲ αὐτῶν καταστρέφονται τὰ κύτταρα μεταβαλλόμενα εἰς ἰνώδη οὐσίαν, ἣτις περικλείει ἕτερα κύτταρα μὴπω καταστραφέντα ἢ λιπωδῶς ἢ ἠλοιωμένα (ἰνώδες ἐξιδρώματων ἀρχαιοτέρων), ὅτε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀποτελοῦσι τὰς ψευδομεμβράνας τῶν ὀρρώδων καὶ θλεγμωδῶν ὑμένων, ψευδομεμβράναι πλεορίτιδος. γ.) ἢ εἰς ὑδατος ἢ ὀρρώδης μεταμάρφωσις. **Τὰ** κύτταρα δὲ ἐνδοσμοῦ πρόσλαμβανουσι ὀρρόν καὶ ἐξειδαίνονται μεγάλως· συνήθως διὰ τοῦ ὕδρωπος τουτου τὰ κύτταρα καταστρέφονται φηγνύμενα ἢ διαλυόμενα τιγῶν ὅμως ἰστών τὰ κύτταρα καὶ ἰδίως τοῦ συνεκτικοῦ ἰστοῦ εἰσὶν ἥκιστα ἐπιδεκτικά τοῦ ὕδρωπος τουτου. **Ἡ** εἰς ὕδρωπος εἰάλυσις τῶν κυττάρων παρατηρεῖται συχνάκις εἰς δογαναοἰδηματώδη, ἰδίως εἰς τὴν ἔσωθεν ἐπιφάνειαν

κυστέων τινας, συνηθέστερον ὅμως ὑ ἕρωψ τῶν κυττάρων παράτηρεῖται. ἀφ' οὗ ταῦτα ὑποστῶσι προηγουμένως τὴν λευκώδη ἢ κοκκιώδη μεταμόρφωσιν, ὅπως ἐπιφέρῃ τὴν τελείαν αὐτῶν οἰάλυσιν καὶ τὴν μεταποίησιν εἰς τυρώδη οὐσίαν. Ἐπὶ τὴν μορφήν ταύτην τῆς εἰ ὕδατος ἐπὶ διαλύσεως τῶν κυττάρων δύναται νὰ ἐπέλθῃ καὶ ἡ ἀπερρόφησις αὐτῶν. δ.) **Η** διαβλίνης ἢ βλεννώδης μεταμόρφωσις.

Τὸ πρωτόπλασμα τῶν κυττάρων μεταβάλλεται εἰς ὕλην κολλώδη, βλεννώδη. **Η** μεταμόρφωσις αὕτη καταλαμβάνει τὰ ἐπιθηλιώδη κύτταρα τῶν βλεννομεμβρανῶν. ε.) **Κ** κοκκιοειδῆς μεταμόρφωσις. Αὕτη λίαν ὁμοίαν τῇ προηγουμένῃ οὐσα καταλαμβάνει κυρίως τὰ τοῦ συνεκτικοῦ ἴστοῦ κύτταρα καὶ τὰ τοῦτω ὅμοια. Διὰ τῆς μεταμορφώσεως ταύτης πληροῦνται τὰ κύτταρα ὑπότινος οὐσίας ἰξώδους κολλώδους, μηδόλως διὰ τοῦ ὀξικοῦ ὀξέος κατακρημνιζομένης, τουθ' ὅπερ διακρίνει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ βλεννώδους. **Η** μεταμόρφωσις αὕτη ὡς καὶ ἡ βλεννώδης, συνίστανται εἰς τροποποίησιν τῶν τῆς πρωτεΐνης οὐσιῶν, ἐξ ὧν τὰ κύτταρα συνίστανται, ἢ τοι εἰς τροποποίησιν τῆς πρωτεΐνης. στ.) **Λ** λιπώδης μεταμόρφωσις. **Ε**λάχιστα κοκκία λίπους

ἀναφαίνονται κατ' ἀρχάς περί τόν πυρῆνα τῶν
 κυττάρων, ἐνίοτε δέ καί ἐντός αὐτοῦ τοῦ πυρῆ-
 νος, ὃν καταστρέφουσιν. **Ε**ν τεύθειν αὐξάνοντα
 τόν ἀριθμόν πληροῦσι μικρόν κατὰ μικρόν τήν
 κοιλότητα τῶν κυττάρων ἐντελῶς, οἱ πυρῆνες
 καταστρέφονται ἢ καί μένουσιν ἀναλλοίωτοι,
 † αἱ μεμβράναι τῶν κυττάρων ῥήγνυνται καί ἕ-
 καστον κύτταρον παρίσταται ἐκ σφαιρίου ἐξ
 ἀπείρου πληθύος ἢ ἀθροίσματος λευκῶν
 κοκκίων, τέλος διασκορπίζονται ταῦτα καί
 † τό πᾶν μεταβάλλεται εἰς ὕλην λιπώδη, ἥ τις εἶ-
 ναι λίαν πρόσφορος πρὸς ἀπορρόφησιν.

Η λιπώδης μεταμόρφωσις εἶνε λίαν σπουδαία
 διὰ τήν φλεγμονήν, καθ' ὅτι εἰ αὐτῆς ἐπέρχεται ἐξ
 ἀπορρόφησις τῶν πλείστων προϊόντων τῆς φλεγ-
 μονῆς. **Κ**αί αὐταί δέ αἱ διὰ λευκώματος καί ἰ-
 νώδους μεταμορφώσεις μεταποιεῦνται συνήθως
 εἰς τήν λιπώδη ὅπως ἀπορροφηθῶσιν.

**Β. Αὐξήσις τῆς
 πλαστικῆς ἐνεργείας ἢ
 νεοπλασίας**

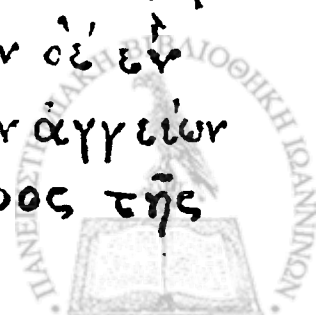
Εν πάσῃ φλεγμονῇ σὺν τῇ ἐπηυξημένῃ φθο-
 † ρᾷ τῶν στοιχείων τῶν ἰστών παρατηρεῖται καί
 ἐπηυξημένην ἀνάπλασιν τῶν στοιχείων. **Τ**ῶν
 νεοπλαστικῶν τούτων στοιχείων τὰ μὲν εἰσὶν

ἀμέλογα τοῖς ἰστοῖς, ἐν οἷς γεννῶνται καὶ χρησι-
 μέουσι πρὸς ἀντικατάστασιν ἀπωλελότους,
 διὰ τῆς φθορᾶς, τὰ εἰσὶ καὶ ἑτερόλογα οἷον
 τὸ πύον. **Η** νεοπλασία αὕτη λαμβάνει χώραν
 κυρίως πρὸς ἐρεθισμένον μέρος καὶ εὐχί ἐπ' αὐ-
 τοῦ καταραινομένη ὑπὸ διαφόρους μορφάς.

Εν πρώτοις ἀναπτύσσονται διάφορα κύτταρα
 καὶ πυρήνες καὶ μετ' αὐτῶν ἐρεξῆς νεοπλαστικῆς
 νεοπλασσομένα ἐπὶ τῶν παλαιῶν. οἱ ἐκέλα-
 στήσεως. **Ε**κ τῆς νεοπλασίας ἐπερχεται ἐξοί-
 σις τοῦ πάσχοντος ὀργάνου, ἣν πλαστικὴν
 οὐκ ἴθνησιν καλοῦμεν.

Αἱ νεοπλαστικαὶ τῆς φλεγμονῆς ὡς πρὸς
 τὴν φύσιν αὐτῶν διαιροῦνται εἰς ἐφημέρους,
 ὡς τὸ πύον, αἱ κοκκιάσεις καὶ ἄλλα κύτταρα
 καὶ ἐμμόνους, ὡς ὁ συνεχτικὸς ἰστός, ὁ ὀστῆ-
 ῶς, ὁ χονδρῶδης, κ.τ.λ. (ἰστοὶ ἐμόλογοι). **Ι**σχυ-
 ροὶ ἐρεθισμοὶ προκαλοῦσι συνήθως τὴν παραγω-
 γὴν τοῦ πύου, ἣτις λαμβάνει χώραν οὐκ ἄδογεν-
 νοῦς πολλάκι τῶν πυρήνων, ἢ διὰ διαιρέσεως
 τῶν κυττάρων τῶν πάσχόντων ἰστῶν, ἢ ὡς
 ἀνωτέρω εἶδμεν κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ **Com-
 pheit** καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν κυττάρων τῶν ἐξερ-
 χομένων ἐκ τοῦ αἵματος, διερχομένων εἰς ἐν
 μεγάλη ἀφθονία τὰ τοιχώματα τῶν ἀγγείων
 καὶ ἀποτελοῦντων τὸ πλεῖστον μέρος τῆς

νεοπλασίας ταύτης.

Τὰ πυοκύτταρα ἢ ἀναμιγνύονται σὺν τοῖς κατεστραμμένοις, διὰ τῶν φηθεισῶν μεταμορφώσεων κυττάρους ἢ καὶ συνεξέρχονται μετὰς διαφόρους ἐκκρίσεις, ἢ ἄλλοτε συναθροίζονται διακεχωμένα ἐν τοῖς ἴστοις καὶ ἀποτελοῦσι τὴν καλουμένην πυώδη διήθησιν, ἢ ἢ πληθὺς τῶν μικροσκοπικῶν ἀθροίσεων τοῦ πύου συρρέει ἀποτελοῦσα μείζονας πυώδεις κοιλότητας ἢ τὰ ἀποστήματα.

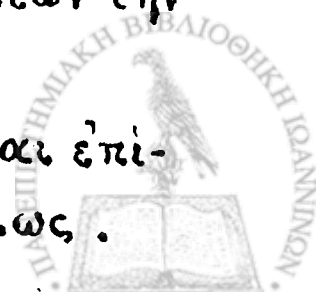
Τὸ πύον εἴτε μηχανικῶς πιέζον ἐπιφέρει τὴν ἀτροφίαν τῶν ὑποκειμένων μοριῶν καὶ ἐπομένως τὴν καταστροφήν αὐτῶν, εἴτε τέλος ἐπιφέρει ἐλκώσεις ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας μεμβρανῶν ὀργάνων. **Μ**εγάλαι ἀθροίσεις πύου συνήθως διήκουσι πρὸς τὴν ἐπιφανείαν διατετρῶσκούσι διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοὺς ἴστους, μικρόταται δὲ μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ ἐρεθισμοῦ εὐνῶνται νὰ ἀπορροφηθῶσιν εὐκόλως διὰ τῆς λιπώδους μεταμορφώσεως τῶν κυττάρων ἢ ἀπορροφηθέντες τοῦ ὄρρου τοῦ πύου μένουσι τὰ κύτταρα μένει, ἅτινα ἀτροφοῦντα μεταβάλλονται εἰς τυρώδη τινὰ οὐσίαν τὴν ρυματίωσιν ἢ ἀποτιτάνωσιν. **Ε**κτενέστερον περὶ πυήσεως θέλομεν πραγματευθῆ ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ.

Αἰοὶ κοκκιάσεις συνήθως ἀναπτύσσονται ἐπὶ ἀσθενοῦς ἐρεθισμοῦ καὶ ἐπομένως ἐπὶ ἀσθενεστέρου βαθμοῦ φλεγμονῆς καὶ χροῦν-δεῖς ἰσθμῶς καλούμεναι· ἀποτελοῦσι δὲ ὑπερσαρκώσεις τινάς, ἢ τοὶ μεγαλειτέρους ἢ μικροτέρους ὄγκους, οἵτινες ἀπὸ φλεγμονῶδους ἢ ἐλκώδους τινός ἐδάφους λαβόντες τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπιτείνονται πρὸς τὰ ἔξω ἢ τὸ ἐνδόν κοιλότητός τινος ὡς ὑπερσαρκώσεις ἢ καὶ ἀναπτύσσονται ἐν τῷ παρεγχυματικῶν ὀργάνων. **Δ**ιακρίνομεν δὲ οἷά τῆς ἐρυθρᾶς αὐτῶν χροιάς τῆς κοκκώδους ἐπιφανείας, τῆς μαλθακῆς ὑφῆς καὶ αἱμορραγικῆς τῶν εὐπαθείας. **Τ**ὰ συστατικά αὐτῶν στοιχεῖα προερχόμενα συνήθως ἐκ τῶν ἰσθμῶν ἐν οἷς ἀναπτύσσονται, εἶνε νεόπλαστοι παραφυάδες ἀγγείων, ἰδίως τριχοειδῶν, συνεχτικὸς ἰστός ὄριμος ἢ καὶ νεαρός καὶ πυοκύτταρα. **Μ**ετὰ τῆς παύσειν τῆς φλεγμονῆς ὁ ἰστός αὗτος τὸ μὲν ἀτροφῆ τὸ δὲ καὶ κυρίως συρρικνούμενος ἀποτελεῖ ἔξωτερι-κῶς μὲν τὸν εὐλωδῆ ἰστόν, ἢ τοὶ τὰς οὐ-λάς ἐν τῷ παρεγχύματι δὲ τῶν ἀγγείων τὴν σκλήρυνσιν ἢ κίρρωσιν αὐτῶν.

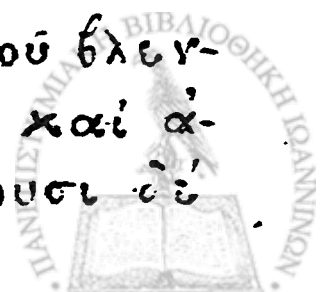
Οἱ ἔμμονοι ἰστοὶ παρατηροῦνται ἐπίσης ἐπὶ ἐρεθισμῶν μετρίας ἐν τυπώσεως.

Τὰ νεόπλαστα κύτταρα ακοῦουθούντα τὸν τύπον τῶν ἰστών, ἔξω προέρχονται ἀποτελού-
— σιτάς φλογισκικὰς ὑπερπλασίας αὐτῶν.

Οὕτω παρατηροῦμεν ὑπερτροφίαν τοῦ συν-
— εκτικοῦ ἰστοῦ, ὑπεροστώσεις, ὀστεόφυτα καὶ
— σκληρίας εἰς φλεγμονὰς τῶν περιόστέων, καὶ
— φλεγμονὴν τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος, πολυποδῶ-
— δεις ὑπερτροφίας εἰς φλεγμονὰς τῶν βλενω-
— δῶν ὑμένων. Τοιαῦται λοιπὸν εἰσὶν αἱ κατὰ
— τὰς φλεγμονὰς παρατηρούμεναι διαταράξεις
— περὶ τὴν θρέψιν. Ἡ παρουσία δὲ τῆς μιᾶς ἢ
— τῆς ἐτέρας μορφῆς τῶν ἀλλοιώσεων τούτων
— ἐξαρτᾶται τὸ μὲν ἐκ τῆς φύσεως τοῦ πάσχον-
— —τος ὀργάνου, τῆς ἀνατομικῆς ἐηλ. αὐτοῦ κατα-
— σκευῆς, τὸ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐντάσεως τοῦ τὴν φλεγ-
— —μονὴν ἐνεγκοντός ἐρεθισμοῦ. Οὕτω π.χ. παρα-
— —τηροῦμεν ἐπι φλεγμονῆς βλενοῦμένος. μετα τὴν
— —ἐπενέργειαν ἀσθενοῦς μόνον ἐρεθισμοῦ, ὅτι ἐ-
— —πέρχεται ἀφθονος βλέννα δηλ. παρατηροῦμεν
— —τὴν βλενώδη μεταμόρφωσιν τῶν κατ' ἐπιπο-
— —λην κυττάρων τοῦ βλενώδους ἰστοῦ, μετὰ ἐν-
— —σχυρότερον δὲ ἐρεθισμῶν ἐπὶ τοῦ βλενοῦμένος,
— —ὅτε ἐπέρχεται ἀντὶ τῆς βλενώδους ἢ λευκο-
— —ματώδης ἢ συχνότερον ἢ ἰνώδης μεταμόρφω-
— —σις τῶν ρηθέντων κυττάρων τὸ δὲ οὕτω παρα-
— —χθέν ἰνώδες πηγνυται καὶ σχηματίζει ὑμενῶ-

ἔς περιβάλλουσα ἐπὶ τῆς βλεννομεμβράνης ἐξ
τῆς εἰσόδουσιν εἰς τὸ νεοπλασμα τοῦτε καὶ πα-
ραφυσάδες νεοπλαστων ἰστών. (τ. ε. τοῖν ὄδεις
ἐλαστικόν ἐξιόρωμα τῶν ἀρχαιοτέρων γυν ψευ-
δομεμβρανῶδες καλούμενον) μετὰ ἐρεθισμὸν
δὲ ἐτι ἰσχυρότερον παράγεται πῦον ὁπότε συν-
ίσταται ἢ καλουμένη πυώσης φλεγμονή ἢ πυ-
ώσης κατάρρους. Ἄλλοτε ἢ νεοπλασία τῶν
κυττάρων λίαν ἄφθονος οὔσα οἰήκει κατὰ βά-
θος τοῦ παρεγχύματος τῶν ὀργάνων εἰατῆς πα-
ρεισῶσεως ὃ ἐ ταύτης ἐπίσχεται συμπίεσις
τῶν ἀγγείων ἢ κυκλοφορία ἐπίσχεται κατὰ
τόπους. καὶ τότε ἐπέρχεται καὶ τοπικὴ γάγ-
γρανα σὺν τῇ λευκωματώσει καὶ ἰνώδει τῶν
κυττάρων μεταμορφώσει, ἀποτελεῖται ὁη-
τὴ καλουμένη διεθριτίς, ἥτις εἶναι μὲν τῆς
αὐτῆς φύσεως πρὸς τὴν ψευδομεμβρανῶδη
φλεγμονήν. διαφέρει ὅμως ταύτης κατὰ τοῦ-
το ὅτι ἢ μὲν ψευδομεμβρανῶσης ἀποτελεῖ
θώρακας ἀπλῶς καλύπτοντας τὴν βλεννο-
μεμβράνην καὶ εὐκόλως ἀπὸ ταύτης ἔπο-
χελλωμένους (ὑμενογόμος κυνάγχη) ἢ εἰ
διεθριτίς ἀποτελεῖ ψευδομεμβράνας, αἵτι-
νες εἰσδύουσιν εἰς τὸ παρεγχύμα τοῦ βλεν-
νομένου ὀργάνου (οἰσπεφυάσει) καὶ ἀ-
πεκελλῶνται εὐκόλως, ἀποπίπτουσι εἰ

μετά τὴν ἐπέλευσιν τῆς γαγγαίνης, ἐγκαταλεί-
πουσαι ἐπίσημον ἀπώλειαν ἀναπληρουμέ-
νην εἶτα διὰ νεοπλασίας.

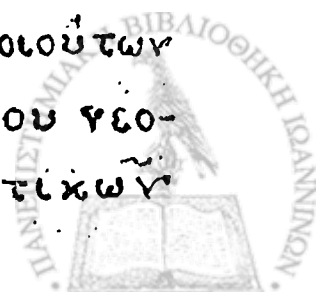
Αν τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς φλεγμονῆς ἐπα-
θῇ εἰς ἰστούς ἢ μορφώματα μεμβρανώδη, οἷον
τὸ ἐξωτερικὸν ἔρμα σὶ ἐλεννώσεις καὶ ὀρρώ-
σεις ὑμένες, οἱ ἀδένες οἱ ἀποτελούμενοι ἐξ
ὕμενωδῶν ἐνὶ πλώσεων (ὡς οἱ πνεύμονες οἱ νε-
φροί) εἰς τὰ ὅποια μορφώματα, εἶνε συνατὴ ἢ
ἀπόπτωσις ἢ ἐκκροτὴ τῶν προϊόντων τῆς κα-
ταστροφῆς ἐμφαίνεται ἢ ἀπομάκρυνσις τῶν
προϊόντων ὡς ἐπευξημένη ἀπολέπισις (ἐξω-
τερικῶν ἔρμα), ἢ ὡς ἐπηυξημένη (ἐκκρίσεισι
ἐλενωμεμβράνα (πνευμόνων, νεφρῶν) εἰς τὰς
τοιαύτας φλεγμονὰς ἀπολεπιστικὰς ἢ ἐκ-
κριτικὰς ἀποκαλοῦμεν ἐπὶ τοῦ ἔρματος.
λ.χ. ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν προϊόντων τῆς φλε-
γμονῆς λέπια ἢ καὶ ἐφελκίδες, συνιστάμεναι
ἐκ τῶν κατεστραμμένων κυττάρων τοῦ πύου,
εἰς τοὺς ἐλενώσεις ὑμένας ἐπέρχεται ἀσθε-
νος ἐλενώσεια τεμαχησῶν. Αἱ ἐκκρίσεις τῶν
αἰένων περιέχουσι καὶ μέγα ποσὸν προϊόντων
τῆς καταστροφῆς τῶν κυττάρων ὡς π.χ. ἐκ
τῶν νεφρῶν ἐπέρχονται οἱ ἐκ τῆς ἰνώσεως με-
ταμορφώσεως τῶν ἐπιθηλιακῶν κυττάρων
ἀποτελούμενοι ἰνώσεις κελινόροι, οἵτινες

πληροῦσι τὰ **Β**ελλίνια σωληνάρια, μεθ' ὧν ἐξέρχεται ὡσαύτως καὶ μέγα πῶσον κυττάρων λιπιδῶε μεταμορφουμένων. **Ε**ἴ' ὅσον τὰ προϊόντα ἀπεβάλλονται εὐκολώτερον τοῦ ὀργανισμοῦ αἱ φλεγμοναὶ αὐταὶ ἐπενεργοῦσιν ἤττον δηλητηριῶδῶς ἐπ' αὐτοῦ. **Σ**πυρραιοτέρας δέ σημασίας εἰσὶν αἱ φλεγμοναὶ ἐκεῖνας, καθ' ἃς ἡ τοιαύτη ἀποβολὴ εἶναι δύσκολος ἢ ἀδύνατος· τοῦτο παρατηρεῖται ἰδίως εἰς τὰς φλεγμονὰς ὄλων τῶν παρεγχυματώδων ὀργάνων καὶ εἰς τὰς παρεγχυματικὰς ἐν γένει φλεγμονὰς· ὡς π. χ. εἰς τὰς φλεγμονὰς τοῦ συνεκτικοῦ ἰστοῦ, τῶν μυῶν, τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ **Ν.Σ.** κ. π. λ.

Εν ταῦθα ἡ ἐξίδρωσις εἶνε ἐλαχίστη καὶ σχεδόν ἐλλείπουσα, ὅτι δέ ὡς ἐξίδρωσιν οἱ ἀρχαιότεροι ἐθεώρουν, τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἐξοδησεως τῶν κυττάρων καὶ τῆς νεοπλασίας ἐτέρων, ἤτοι ὡς ἐκ τῆς πλαστικῆς διηθήσεως.

Εἰς τὰς τοιαύτας παρεγχυματώδεις φλεγμονὰς ἡ συνηθεστέρα μεταμόρφωσις τῶν τε ὑπαρχόντων καὶ τῶν νεοπλαστικῶν κυττάρων εἶνε ἡ λιπιδῆς. **Α**λλὰ πλὴν ταύτης καὶ ἄλλαι μεταμορφώσεις καὶ ἐν ταῦθα παρατηροῦνται, ἰδίως δέ ἡ λευκωματώδης. **Δ**ιὰ τῶν τοιούτων μεταμορφώσεων ἀφ' ἑνός καὶ τῆς ἀφθόνου νεοπλασίας ἄλλων κυττάρων μὴ ἐπιδεκτικῶν

ὀργανώσεως, ἀφ' ἑτέρου αὖ ἐπέρχονται εἰς τὰ παρεγχυματώδη πάσχοντα ὄργανα μεγάλαι καὶ ἐντελεῖς καταστροφαί, ἀναλόγως δὲ τῆς σημασίας τῆς λειτουργίας τοῦ φλεγμαινομένου ὀργάνου δύναται ἐνίοτε καὶ ὁ θάνατος, γὰρ ἐπέλθη.

Η' κατάστασις αὕτη τῆς καταστροφῆς ἐμφαίνεται συνήθως ὡς μαλάκυσσις ἢ ἐξέλκωσις· τὰ προϊόντα τῆς τοιαύτης καταστροφῆς ἢ ἐπιφέρουσι τὸν θάνατον ἢ ἐμμένουσιν μέχρι οὗ εὑρουσι διέξοδόν τινα καὶ ἀπαβληθῶσιν (οἷον, διὰ τῆς ἐξελκώσεως ἢ διὰ τῆς τεχνης) τοῦ ὀργάνου ἢ ἀχρισοῦ ἐπέλθη ἢ ἀπορρόφησις αὐτῶν διὰ λυμφατικῶν ἀγγείων καὶ φλεβικῶν.

Α' ἄλλοτε δὲ τὰ προϊόντα ταῦτα τῆς φλεγμονῆς ἀπορροφωμένου τοῦ ὄργάνου αὐτῶν μέρους ὑποπίπτουσι τὰ στερεὰ αὐτῶν μέρη εἰς τὴν φυματίωσιν ἢ ἀποτιτάνωσιν. **Καὶ** τὰ μὲν δύο πρῶτα εἶδη τῆς ἐκβάσεως παρατηροῦνται συνήθως εἰς φλεγμονὰς ἀξίας καὶ ἰσχυρᾶς ἐπερχομένας λίαν ὀρμητικῶς, ἢ δὲ κατὰ μικρὴν ἀπορρόφησιν παρατηρεῖται μᾶλλον εἰς ὑπεξείας ἢ χροτίας δι' ἐρεθισμοῦ ἀσθενοῦς προκαλουμένας καὶ παροξυνομένας ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φλεγμονὰς.

Σημείωσις. Διὰ τοῦ ἐπαμείνου σχήματος δύναται τις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον

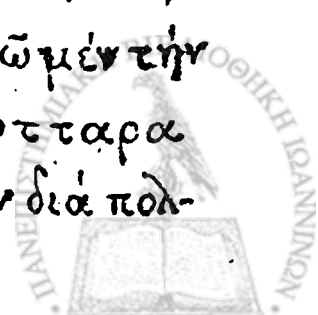

νά παραστήσῃ ἐν γένει σχηματισμὸν τῆς φλεγμονῆς.

Υποτεθείσθω ἀριθμὸς τις κυττάρων (α.) προσβαλλόμενος ὑπό ἰσχυροῦ τινος ἰρεθισμοῦ. **Τ**ὰ κύτταρα ἐξοιδάινονται μεγάλως προσλαμβάνοντα ἐν ἐνδοσμῷ ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν κυττάρων (β. γ.). **Ε**κ τούτου προκαλεῖται μεγάλη συρρυή αἵματος εἰς τὰ παρακείμενα τροφοφόρα ἀγγεῖα.

Ταῦτα δὲ πληρούμενα ἰσχυρότερον εὐρύνονται καὶ ὑφιστάμενα μείζονα πίεσιν προπέμπουσι παραφυσάδας, ἀν' ὃ ἰρεθισμὸς διαρκῆ· πολλάκις εἰ καὶ τὰ ἀγγεῖα προσβαλλόμενα ὑπό τοῦ ἰρεθισμοῦ εἴτε συστῆλθοντα κατ' ἀρχάς, ἵνα μετὸλίγον διασταλῶσιν, ὡς αἱ ἀρτηρίαι, ἢ ἀπ' ἀρχῆς διαστῆλθοντα ὡς αἱ φλέβες καὶ τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα. **Ε**κ τούτου προκαλεῖται ὑπεραιμία, καὶ ἐντελής στάσις μετ' ἐξιόρωσεως.

Ενεκα προσελεύσεως ἀφθόου πλάσματος τὰ ἐξωδηκότες κύτταρα ὑπερπληροῦνται καὶ καταστρέφονται ὑφιστάμενα, τὰς προμνησθείσας μεταμορφώσεις πολλάκις μετὰ προηγούμενον τῶν κυρήνων αὐτῶν (β.) πολλαπλασιασμὸν μακρότερον τῆς ἐστίας τοῦ ἰρεθισμοῦ ἀπαντῶμένην π्लाστικὴν διήθησιν. **Ε**νταῦθα τὰ κύτταρα ἄρχονται πολλαπλασιαζόμενα, τὸ μὲν διὰ πολ-

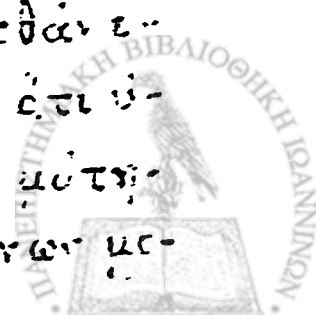

πλασσιασμοῦ τῶν πυρήνων (γ.), τὸ δὲ οἰά τῆς διαί-
 ρεσεως τῶν κυττάρων: ἀναπτύσσονται ἐνθεν μὲν ἐφί-
 μεραι γεοπλασίαι, ἐνθεν δὲ ὑπερπλασία τῶν ἰστῶν
 ἢ ἀναπλήρωσις τῶν οἰά τῆς καταστροφῆς ἀπο-
 λωλότων μορίων.

Συμπτώματα τῆς φλεγμονῆς.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐτι τοῦ Κέλσου ὡς παθο-
 γνομικά σημεῖα τῆς φλεγμονῆς ἐθεωροῦντο ἐν γέ-
 νει τὰ ἑξῆς τέσσαρα, ἡ θερμότης, ἡ ἐρυθρότης,
 ὁ ὄγκος, καὶ ὁ πόνος. (calor, tumor, . tumor,
 dolor.). Πρὸ τῶν λοιπῶν ὅμως συμπτωμάτων ἡ
 θερμότης εἶναι κυρίως ἡ ἐκφρασις τῆς ηὔξημένης
 ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης.

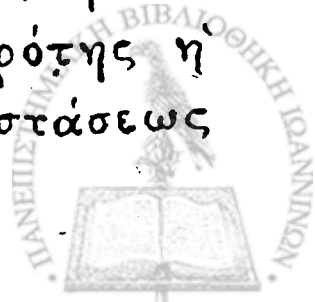
Θερμότης. **Μ**όρια φλεγμονῆν ὄριστά-
 μενα παρέχουσιν εἰς τε τὸν πάσχοντα καὶ τὸν ἐ-
 ξετάζοντα τὴν αἰσθησὶν μεγαλειτέρας θερμι-
 τητος ἢ ἐν φυσικῇ καταστάσει· αὕτη ὅμως εἶ-
 νε πολὺ κατωτέρα ἀφ' ὅτι ἐκτιμᾷ ταύτην, ὅτε
 πάσχων καὶ ὁ ἐξετάζων, ἡ τριαύτη οὐ ἀπᾶτη
 προέρχεται τὸ μὲν οἰά τὴν ηὔξημένην ἐρεθισιμό-
 τητα (ὑπεραισθησίαν) τῶν νεύρων εἰς τὸ φλεγ-
 μαινόμενον μέρος· ὥστε ὁ ἀσθενὴς αἰσθάνε-
 ται τὴν θερμότητα πολὺ ἀνωτέραν ἀφ' ἑτι ὅ-
 παρχει, τοῦ οἰότι ἡ μετάδοσις τῆς θερμότη-
 τος, κατὰ τὴν ἐπιεργεσίαν φλεγμαίνοντων με-

ρίων γίνεται πολύ ταχύτερον ἢ ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει, ὥστε ἡ ἐξετάζουσα χεὶρ τοῦ ἱατροῦ αἰσθάνεται ὑψηλότερον βαθμὸν θερμοκρασίας παρά τὸν ὑπάρχοντα πραγματικῶς. **Ε**κ πειραμάτων μετ' ἀκριβείας ἐνεργηθέντων ἀπεδείχθη, ὅτι διὰ τῆς ἠϋξημένης ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης εἰς τὰ φλεγμαινόμενα μόρια ἀναπτύσσεται ἐν αὐτοῖς θερμότης, ἣτις ἐν μέρει μεταδίδεται εἰς τὸ αἷμα καὶ διὰ τοῦ αἵματος εἰς τὸν λοιπὸν ὀργανισμόν, διότι τὸ αἷμα τῶν ἀρτηριῶν τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ φλεγμαινόμενον μόριον ἀποδεικνύεται ἤττον θερμὸν τοῦ φλεβώδους τοῦ ἐξερχομένου ἐκ τοῦ φλεγμαινομένου μορίου. **Η** θερμοκρασία αὕτη τοῦ φλεβώδους αἵματος εἶνε πολύ κατωτέρα τῆς τοῦ μορίου, ἐξ οὗ προέρχεται. **Η** αὔξησις δὲ τῆς θερμοκρασίας ἦν τὸ φλεγμαινόμενον μόριον ὑφίσταται δὲν εἶνε πολύ μεγάλη μόλις φθάνει $1^{\circ} - 2^{\circ}$ Κελσίου ὑπὲρ ἄνω τῆς κατὰ τὴν φύσιν. **Ε**κ τῶν πειραμάτων τούτων ἔπεται ὅτι καὶ εἰς ἅπαντα προσέτι τὸν ὀργανισμόν μεταδίδεται διὰ τοῦ αἵματος μέρος θερμαντικῆς τοῦ κατὰ τὴν ἐστίαν τῆς φλεγμονῆς ἀναπτύσσουμένου.

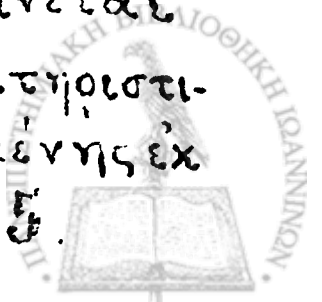
Ερυθρότης. **Η** ἐρυθρά χροιά τοῦ φλεγμαινομένου μορίου εἶνε συνήθως ἀνάλογος πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς θερμότητος· εἶνε δὲ ἡ ἐρυθρότης ἡ ὀρατὴ ἐκφρασις τῆς ὑπεραιμίας καὶ στάσεως

δὲν χρωστεῖται ὅμως ἀποκλειστικῶς εἰς ταύτας, ἀλλ' ἐν μέρει προκαλεῖται καὶ ἐκ τῆς νεοπλασίας νέων ἀγγείων ἢ καὶ ἐξ αἱμορραγίας.

Εννοεῖται δὲ ἀφ' ἑτέρου, ὅτι ἡ ἐρυθρότης ἔχει σημασίαν τινὰ πρὸς διάγνωσιν τῆς φλεγμονῆς μόνον εἰς ὄρατους ἰστούς. (δέρμα, βλεννομεμβράναι ὄραται). **Η** ἐντάσις τῆς ἐρυθρότητος ἀιφέρει ἀπὸ τῆς ξανθοῦ μέχρι τοῦ μελανερύθρου χρώματος· ὅσῳ μᾶλλον πρόσφατος εἶνε ἡ φλεγμονή, ὅσῳ ἐκτενιστέρα ἢ ἐν ταῖς φλεβί στάσις τοῦ αἵματος τοσοῦτω σκοτεινότερον καὶ τὸ χρῶμα. **Εἰς** φλεγμονάς μᾶλλον ἐπιπόλαιους ἢ ἐρυθρότης σχηματίζει κηλίδας συνήθως βαθυερύθρους καὶ μὴ ἐξαλειβομένας τῇ πίεσιν τῶν δακτύλων. **Εἰς** ἰστούς ἐστερημένους ἀγγείων ὡσαύτως ἡ ἐρυθρότης δὲν ἐλλείπει, ἀλλ' αὕτη παρουσιάζεται κατ' ἀρχάς μὲν εἰς τὰ ὄρια τῶν ἰστῶν τούτων ὡς ὅλως ὑπεραιμική εἰς τὴν κερατίτιδα, βραδύτερον ἔμωσ καὶ ἐπὶ τῶν ἰστῶν αὐτῶν διὰ νεοπλαστικῶν παραφύσεων τῶν παρακειμένων αἰμοφόρων ἀγγείων γεννᾶται καὶ ἐν ταῦθα ἐρυθρότης.

Αντὶ τῆς ἀμέσου ἐρυθρότητος ὅμως εἰς τοὺς ἀγγείων ἐστερημένους ἰστούς ἀναφαίνεται λίαν ἐνωρίς ἕτερον σύμπωμα χαρακτηριστικὸν τῆς φλεγμονῆς αὐτῶν προερχομένης ἐκ

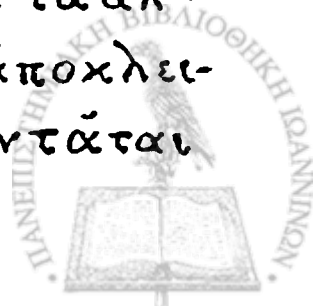

τῆς κοκκιδώδους μεταμορφώσεως τῶν κυττάρων καὶ τοῦ πολλοῦ ἀπλῶν κυττάρων.

Ὀῦγκος. Ἡ φλεγμαινώδης ἐξοίδησις τῶν μορίων προέρχεται τὸ μὲν ἐκ τῆς ὑπεραιμίας, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἐξιδρώσεως καὶ τῆς ηὔξι- μίνης νεοπλασίας, ἐν γίνεσι ὅπου ἡ νεοπλασία εἶνε ἀφθονος καὶ ὁ ὄγκος ἀποβαίνει ἐπίσημος.

Ἡ δὲ ὑψὴ αὐτῶν γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκληρά. **Εἰς** οἰδηματώδεις δὲ ἐξοιδήσεις ὁ ὄγκος εἶναι στεατώδης τὴν ὑψὴν, ἐπερχομένης δὲ πυήσεως γίνεται κατὰ μικρὸν ὁ ὄγκος μάλ- θακός κλυδάζων. **Εἰς** τὰ βραδύτερα ὅμως στά- δια τῆς φλεγμονῆς, ἰσθίως δὲ εἰς τὰς χρονίας αὐ- τῆς μορφᾶς ἀντὶ αὐξήσεως συχνάκις παρατη- ρεῖται μείωσις τοῦ ὄγκου ἐπερχομένη διὰ τὴν ἀρ- χικὴν καταστροφὴν τῶν ἰσθῶν. **Ἡ** φλεγμονώ- δης ἐξοίδησις δύναται πολλαῆς καθ' ἑαυτὴν γὰρ ἐπιφέρη οὐσιώδεις διαταράξεις ὡς λ.χ. τὸ οἰδημα τῆς οὐρήθρας κατὰ τὴν οὐρηθρήτιδα ἐμπόδιον εἰς τὸ οὔρον. **Ἡ** ἐξιδρώσις λίαν ἀ- φθονος δύναται καὶ διὰ τοῦ ὄγκου αὐτῆς νὰ κατασταθῇ ἐπιβλαβὴς ὡς π.χ. ἀφθονος συρ- φοὴ ὀρρώδους ὑγροῦ εἰς τὰς βλεννομεμβράνας.

Πόνος. Καὶ οὗτος ὡς καὶ τὰ ἄλ- λα φαινόμενα σὲν εἶναι φαινόμενον ἀποκλει- στικὸν τῆς φλεγμονῆς μόνον· ἀπαντᾶται

δὲ συχνάκις καὶ εἰς ἀπλάς μόνον ὑπεραιμίας.
Εξαρτᾶται δὲ ἡ ἰσχὺς τοῦ πόνου ἐκ τῆς πληθύ-
 ος τῶν αἰσθητικῶν νεύρων τῶν συνοδούντων
 τὸ πάσχον ὄργανον. **Η** διέγερσις δ' αὐτῆ τῆς
 λειτουργίας τῶν αἰσθητικῶν νεύρων συντελεῖ
 εἰς τε τὴν ἐπίτασιν τοῦ πυρετοῦ καὶ εἰς τὴν
 ἐμφάνισιν ἄλλων διαταράξεων, οὐσιώδεις οὐ
 μόνον εἰς τὴν ἐπίτασιν συμφορήσεως, ἀλλὰ δι-
 ἀίρεθισμοῦ τῶν νευρικῶν κέντρων ὡς θέλομεν
 ἰδεῖ κατωτέρω. **Αἴ**τια δὲ τοῦ πόνου εἰς τὰς
 φλεγμονὰς εἶνε τὸ μὲν τὰς ἢ πύσεις τῶν νευ-
 ρικῶν ἰνῶν, ἔνεκα τῆς ὑπερπληρώσεως τῶν ὑ-
 περαιμούτων ἀγγείων προσερχομένη, τὸ δὲ ἄλ-
 λοίωσις αὐτῶν τῶν νεύρων προσερχομένη ἐκ πολ-
 λαπλασιασμοῦ τῶν πυρήνων τοῦ νευριλήματος
 καὶ πύσεως τῶν πυρήνων τούτων τῶν νεοπλα-
 στῶν ἐπὶ τῶν νευρικῶν ἰνῶν, ἢ τέλος τὸ ἄλγος
 δύναται νὰ ἐπέλθῃ καὶ διὰ μεταμορφώσεως ἰ-
 δίως λιπώδους τῶν ἰνῶν αὐτῶν, ὡς παρατηρεῖ-
 ται εἰς ἰσχυρὰς φλεγμονὰς. **Ο** βαθμὸς τοῦ πό-
 νου εἶνε ἐπίσης διάφορος.

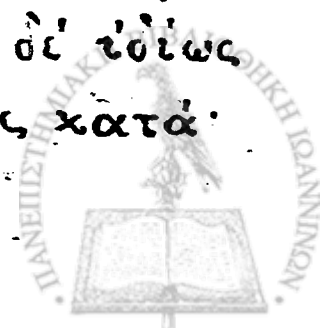
Καὶ ἰσχυρότατος μὲν εἶνε ὁ πόνος ἔπει εἰ
 πάσχοντες ἔσται εἰς ἄνευσι καὶ εἰς τὰς
 τῶν μερίων μεγάλη. **Ε**κ τούτου λεπτὸν ὁ μέ-
 γας πόνος κατὰ τὴν φλεγμονὴν τοῦ βολβοῦ
 τῶν οὐδόντων, ἐπίσης καὶ ὁ ἰσχυρότατος πόνος

νας τοῦ ὠτός ἐν φλεγμονῇ τοῦ ἀκοστικοῦ πόρου, ὡσαύτως καὶ ὁ ἰσχυρότατος πόνος εἰς φλεγμονὴν τῶν ἰακτύλων (παρόνυχιας).

Διὰ τὸν ἀντίθετον εἶδη ἔχον εἰς εὐνήθεις αἰ ἀπόλεπτικαὶ καὶ ἰκκοδικαὶ φλεγμοναὶ ἤτεον εὐνήθραι. **Π**ίεσηπτικῶν τινῶν φλεγμονῶν, εἰς αἷς ὁ ἰσθμισμός πρὸς ἔρχεται ἐκ τοῦ αἵματος εἶναι καὶ διέρχωνται μετὰ μετρίων πόνων ὡς ἐπὶ χολέρας, ἐπὶ ἐπιλοχίᾳ περιτενίτιδος κ.τ.λ.

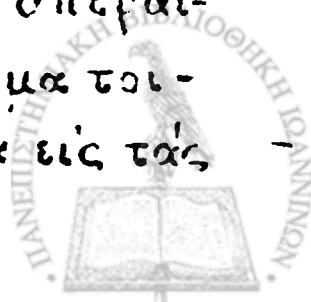
Καθὼς ἡ ἰσχύς οὕτω καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ πόνου εἶνε διάφορος ἀναλόγως τοῦ πάσχοντος ὄργανου καὶ τῆς μερῆς τῆς φλεγμονῆς εἰς τὸ εἶσμα λ. χ. ὁ πόνος κατ' ἀρχὰς εἶνε καίων, εἰς τεύς μῦς ρήγνύων, καὶ εἰς τὰ ὅσ' τὰ βαθεύς πιέζων καὶ διατείνων. **Ο**που δὲ προσβάλλονται ὑπὲρ τῆς φλεγμονῆς ἀπ' εὐθείας νεῦρα ὁ πόνος ἐπέρχεται ἀστραπηδῶν ἐν εἰδεί σπασμοῦ οἴκηνηλεκτρικῶ ρεύματι. **Εἰς** ἐσωτερικὰ ὄργανα ὁ πόνος εἶνε ἤτεον σφοδρός, ἐνίοτε ὅμως καὶ εἰς ταῦτα δύναται νὰ ἦνε σφοδρότατος (ἠκατίτις). **Ε**πὶ μεγάλης τάσεως τῶν μορίων ὑπὲρ τῆς φλεγμονῆς κολλάκις ὁ πόνος γίνεταί σφυγματώδης ἐπιτεινόμενος εἰονεὶ κατὰ πᾶσαν συστολήν τῆς καρδίας. **Εἶνε** δὲ τοῖως χαρακτηριστικὸς ὁ τοιοῦτος πόνος κατὰ τὴν ἀρχομένην πύησιν.

Ο πόνος σπανιότατα ἐπιτείνεται καί εἰς παρακειμένας μοίρας νεύρων, ὥστε κατέχει ἕκτασιν μείζονα ἢ ἡ φλεγμονή· οὔτω λ.χ. ἐπὶ ὀδονταλγίας, ἐνός μόνον ὀδόντος οἱ πόνοι συχναίως ἐπεκτείνονται εἰς πᾶντας τοὺς κλώνους τοῦ τριδύμου νεύρου (προσωπαλγία) ἐπὶ ὀρχίτιδος ἐπεκτείνονται μέχρι τοῦ γόνατος κ.τ.λ.

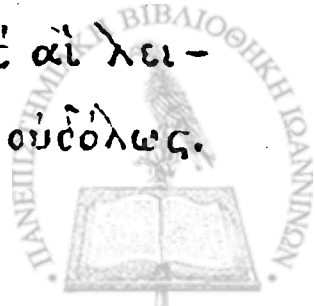
Τὰ νεῦρα τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων διὰ τῆς φλεγμονῆς ἐγείρουσι παραισθήσεις ὑποκειμενικάς ἀντί τῶν πόνων. Οὔτω λ.χ. ὠτίτιδες γεννῶσι διαφόρους ἤχους, ὀφθαλμιαὶ εἰσφόρες παραισθήσεις τῆς ὀράσεως, φλεγμοναὶ τῆς ἐπινομεμβράνης τοῦ στοματός διαφόρους γεύσεις, συχνότατα τὴν πικρίαν. **Σ**πουδαϊτέρα ὅμως καὶ χαρακτηριστικώτερα τῶν πόνων πρὸς ἀγνώσιν τῆς φλεγμονῆς εἶνε ἡ ηὔξημένη εὐαισθησία τῶν φλεγμαινομένων μορίων καὶ πρὸς τοῦ πόνου ἐπίσθε ἑλλείποντος, ἰδίως οἱ καὶ ἡ ποιαὺτῆ ὑπεραισθησία βοηθεῖ πρὸς ἀγνώσιν τῶν κατὰ βάθος φλεγμονῶν.

Εἶνε ὅμως ἀνάγκη γὰρ ἀποφεύγει τις κατὰ τὴν ἐξέτασιν ὑπερμετρὸν θλίψιν τῶν μορίων, εἴοτι τότε ἡ ὀδύνη γεννᾶται ἀφ' ἑαυτῆς, πρὸς εἰς ἀπροσέχῃ τις καὶ εἰς τὴν ἰδιάζουσαν ὑπεραισθησίαν ἀτόμων τινῶν. **Π**αράδειγμα τοιαύτης εὐαισθησίας εἶνε ἡ φοτοφοβία εἰς τὰς

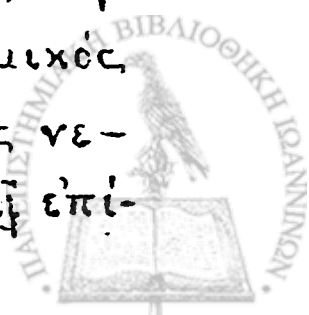

διαφόρους παθήσεις τῶν ὀφθαλμῶν, διάφοροι ἤ-
χοι τοῦ ὠτός εἰς τὰς διάφορους παθήσεις αὐ-
τοῦ καὶ τὰ παρόμοια.

Ἄλλ' ἐκτός τῶν τεσσάρων τούτων φαι-
νομένων τῆς φλεγμονῆς ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα
φαινόμενα συντελοῦντα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτ-
τον εἰς διάγνωσιν τῆς φλεγμονῆς. **Γ**ὰ φαινόμε-
να δέ ταῦτα συνίστανται εἰς λειτουργικὰς
διαταράξεις τὸ μὲν τοῦ **Ν.Σ.** τὸ δὲ τοῦ πάσχον-
τος ὀργάνου. **Ἐ**κ τοῦ **Ν.Σ.** δηλ. αἰ' ἄγτανα-
κλαστικῆς ἐνεργείας τοῦ ἐρεθισμοῦ ἐκ τῶν αἰ-
σθητικῶν εἰς τὰ κινήτικὰ νεῦρα ἐπέρχονται καὶ
ταχεῖαι ἀκούσiai κινήσεις ὡς π.χ. σπασμὸς
τῶν βλεφάρων εἰς τὰς ὀφθαλμίας δυσκαταποσί-
α εἰς τὰς φαρυγγίτιδας, βῆξ ἐπὶ κατάρου τοῦ
λάρυγγος καὶ τῶν βρόγχων, τεινεσμός κατὰ
τὴν ἀποπάτησιν ἐπὶ φλεγμονῆς τοῦ ἀπενδυ-
σμένου. **Αἰ** δὲ ἐκ τοῦ πάσχοντος ὀργάνου προ-
καλοῦμεναι διατάξεις εἰσὶ τὸ μὲν μηχανικαὶ
ἐκ τῆς ἐξωγκώσεως τοῦ φλεγμαινομένου μορίου προ-
ερχόμεναι, ὡς ἐπὶ ἀμυγδαλίτιδος δυσκολία τῆς ἀ-
ναπνοῆς διὰ τὴν στένωσιν τῶν ἀεροφόρων ὁδῶν,
ἐπὶ βλεννορροίας τῆς οὐρήθρας ἀποστενώσεις αὐ-
τῆς καὶ δυσκολία τῆς οὐρήσεως, τὸ δὲ αἰ' λει-
τουργίαι τοῦ ὀργάνου αὐτοῦ ἀτελῶς ἢ οὐδὲν.

Οὔτω λ.χ. φλεγμαινόμενος μῦς κατ' ἀρχάς·
 συσπώμενος ἐπὶ τὸν παραλύει, ἐπίσης ἀρθρω-
 σις ὅσπου ἢ αὐτὸ φλεγμαινόμενον ἀδυνατεῖ γὰρ
 ἐκπληρώσει τὰς λειτουργικάς αὐτοῦ ἐνεργείας.
Ἀλλὰ πλὴν τῶν τοπικῶν τούτων φαινομένων πα-
 ρουσιάζονται εἰς τὰς φλεγμονάς καὶ γενικά τι-
 να φαινόμενα μεγίστην σημασίαν διὰ τὴν φλεγ-
 μονὴν ἔχοντα. **Τ**ὰ φαινόμενα οὗτα εἶνε
 ὁ πυρετός καὶ αἱ ἀλλοιώσεις τοῦ αἵματος, ἅς
 τοῦτο ἐν καιρῷ τῆς φλεγμονῆς ἐν γένει ὑφίστα-
 ται. **Ο** πυρετός κατὰ τὰς φλεγμονάς ἀναπτυσ-
 σόμενος ^{εἶναι} ἀναγνῶρις συνέπεια τῆς ἀλλοιώ-
 σεως τοῦ αἵματος, ἢν τοῦτο ὑφίσταται οἷον εἰ
 δηλητηριαζόμενον ἐκ τῆς εἰς αὐτὸ μεταβάσεως
 τῶν προϊόντων τῆς διαλύσεως καὶ καταστροφῆς
 τῶν ἰσθῶν, ἧτις παρατηρεῖται εἰς τὴν φλεγμο-
 νήν. **Τ**ὴν τοιαύτην δηλητηρίασιν τοῦ αἵματος
 εἶχον ἀναγνῶρις πρό πολλοῦ διά τινος μόνον
 μορφῆς τοῦ πυρετοῦ, δι' ἧς καὶ οἰκρίσιν τὸν καλού-
 μενον χολικὸν οὐραιμικὸν σηπεδωνώδη πε-
 ρετόν. **Αἱ** μορφαὶ αὗται ἀναπτύσσονται ὑπὸ
 ὅλως ὠρισμένας περιστάσεις. **Ο**ὔτω λ.χ. οἰχο-
 λικά πυρετοὶ συνδέονται μὲν διατάρξεις τῆς
 ἐκκρίσεως τῆς χολῆς ἢ χεῖριστος οὐραιμικός
 πυρετός παρατηρεῖται εἰς τὰς ὀξυτάτας νε-
 φριτίδας τὰς συνοδευόμενας μὲν ἐντελεῖ ἐπί-

σχισιν τῆς ἐκκρίσεως τῶν οὔρων· εἰς τὴν πνευμονίαν ἐπιόχεται ὁ θάνατος δὴλητηριάζομένου τοῦ αἵματος διὰ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. **Εἰς** πάσας λοιπὸν τὰς περιστάσεις ταύτας ἢ ἐντάσεις τοῦ πυρετοῦ εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς δηλητηριάσεως τοῦ αἵματος.

Καθὼς λοιπὸν εἰς τὰς ῥηθείσας περιστάσεις ταύτας, οὕτω καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην φλεγμονὴν ὁ πυρετός προέρχεται ἐκ δηλητηριάσεώς τινος τοῦ αἵματος. **Καί** ὁ βαθμὸς τῆς ἐντάσεως αὐτοῦ τοῦ πυρετοῦ εἶνε ἀνάλογος τῆς ἐντάσεως τῆς φλεγμονῆς· ἐλαχίστης δὲ ἐντάσεως φλεγμοναί προκαλοῦσι καταστροφὴν, μᾶλλον τὴν ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει ὑπερβαίνουσαν, ὥστε οὗτος σχεδὸν προέρχεται ἀπαρατήρητος ὡς ἐπὶ ὀβηθῶν· εἰς ἐκκριτικὰς καὶ ἀπολεπιστικὰς φλεγμονάς εἰς ἅς ἢ ἀποβολὴ τῶν τῆς καταστροφῆς προϊόντων εἶνε εὐκολωτέρα καὶ ὁ πυρετός ἀσθενέστερος συνήθως. **Ὅπου** οὐδὲ ἀπεντίας ἢ πρὸς τὰ ἔξω διεύθυνσις τῶν τῆς φλεγμονῆς προϊόντων δὲν εἶνε δυνατὴ, καὶ τὰ προϊόντα ἀθροίζονται εἰς μεγάλα ποσά ἢ δὲ ἀπορροφῆσι αὐτῶν διὰ τὴν φύσιν τῶν ὀργάνων εἶνε εὐκόλος ὡς λ.χ. εἰς τὸ περιτόναιον (περιτονίτις) ὁ πυρετός συνήθως ἐπιτείνεται μεγάλως καὶ ἡ δηλητηρίασις τοῦ αἵματος ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δύναται νὰ λάβῃ χαρακτήρα

ὄμοιον τῇ σηπεδόνῳ. Τὸ ποσὸν τῶν εἰς τὸ αἷμα μεταβαινόντων προϊόντων τῆς καταστροφῆς τῶν ἰσθῶν δύναται νὰ ᾔηνε τόσον μέγα, ὥστε πολλάκις ἡ δὴλητηρίασις διὰ τῆς ἐπὶ των νευρικῶν κέντρων ἐπιρροῆς τῆς φέρει ἀπ' εὐθείας τὸν θάνατον. Ἀλλ' ἀν' ἐπιλήθωσιν ἀφθονοὶ ἐκκρίσεις, ἅς κριτικὰς ἐνοχάζομεν, τὰ δὴλητηριώδη ταῦτα στοιχεῖα ἐπέρχονται μετ' αὐτῶν, παύει δέ καὶ ὁ πυρετός κατά μικρόν. Ἐπίσης παρατηροῦμεν οὐσιώδη ἐλάττωσιν τοῦ πυρετοῦ καί ἐπὶ τῆς πυήσεως μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν καὶ τὸν σχηματισμὸν ἀποστήματος, καὶ ὅταν τὸ πύον ἐνθυλακισθῇ διὰ τοῦ σχηματισμοῦ μεμβράνης ἐκ κοκκιάσεων συνισταμένης (γιοπλασία) ἐξ οὗ ἐμποδίζεται ἡ ἀπορρόφησις τῶν προϊόντων τῆς καταστροφῆς· ἄλλοτε ἐξαρτᾶται ὁ βαθμὸς τῆς ἐντάσεως τοῦ φλεγμονώδους πυρετοῦ καὶ ἐκ τῆς ἐπιβιωσιμότητος τοῦ κάσχοντος ἀτόμου, ἥτις δέον νὰ λαμβάνηται πάντοτε ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς φλεγμονῆς καὶ τοῦ πυρετοῦ. Ἐκ τοῦ ποσοῦ λοιπὸν τῶν εἰς τὸ αἷμα μεταβαινόντων προϊόντων τῆς καταστροφῆς ἢ καύσεως ἐξαρτᾶται καὶ ἡ ἰσχὺς τοῦ πυρετοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ πυρετικὴ θερμότης, ἡ συχνότης καὶ σκληρία τοῦ σφυγμοῦ, καὶ αἰτιῶν παὶ τὸν πυρετὸν ἐν γένει συνοδεύουσαι δια-

ταράξεις τοῦ ὀργανισμοῦ, εἰς τῆς πίψινος καὶ τοῦ **Α. Σ.** . Ἐν τὰ αἷτια τῆς ἐπηυξήμενης καταστροφῆς καὶ ἡ μετάβασις τῶν προϊόντων αἷτης ἐκ τῆν κυκλοφορίαν ἰλλεῖψουσι, τὸ εἶ αἷμα καθαρισθῆν διὰ τῶν ἐκκρίσεων ταχίως τῶν ὀηλητηριωδῶν ἐν αὐτῶ οὐσιῶν τότε καὶ ὀπυρετός καταπαύει μετριαζόμενα, ἐκτός μόνον ἀντὶ φλεγμονῆ ἰξακῶλουθῆ, καὶ ἔλονέν μεταβαίνουσι εἰς τὸ αἷμα ὀηλητηριώδη στοιχεῖα.

Η δίακκία λειπὸν τοῦ πυρετοῦ, ὡς ἐκ τῶν ἄνω εἰρημένων, ἰξάνεται, εἶνε σπουδαϊστάτης ἀξίας σημείον· εἰκνυόν ἡμῖν περί τῆς ὀηλητηριάσεως ἢ μὴ ἐκ τῆς φλεγμονῆς μάλιστα τότε οὕτον εἶνε μεγάλης ἀξίας εἰς φλεγμονὰς κατὰ λάθος κειμένας καὶ εἰς τῶν λειπῶν διαγνωστικῶν μέσων μὴ σταθμιζομένας, οὐχ' ἤττον ὅμως εἶνεται ἢ φλεγμονῆ ἀέληχρῶς γὰ ὕφίσταται καὶ ὀπυρετός γὰ ἰπαυσει· ὡς εἶνεται νάσυμβῆ, ἀντὶ προϊόν τῆς φλεγμονῆς ἀποκλεισθῆ οἰάκωκιάσεων (ὡς εἰς τὰ ψυχρὰ ἀπιστήματα) καὶ ἢ ἀπορρόφησης τῶν ὀηλητηριωδῶν οὐσιῶν εἶν λαμβάνει χώραν.

Τὸ αἷμα εἰς τῆς τοιαύτης προσλήψεως τῶν τοιούτων προϊόντων τῆς καταστροφῆς εἶνεται νά ἀποκτήσῃ καὶ φλεγμονῶν οὐνάμιν καὶ γὰ προκαλίση ἀλλαχόσε φλεγμονὰς τὰς μετὰ -

στατικάς καλουμένας περί ὧν ἐραδύτωςον θέ-
 λομεν πραγματευθῆ. Αἱ ἀλλοιώσεις ἐν γένει,
 ἅς τὸ σῶμα εἰς τῆς ἐλεγμονῆς ὑφίσταται ὑπὸ
 τε τὴν χημικὴν καὶ οὐσιολογικὴν ἐποψίν εἰσὶν
 ἄχρι τοῦδε ἤκιστα ἐξηκριβούμεναι. Στενωσάμι-
 τὴν γένεσιν τοῦ πυρετοῦ συνοδευσαιμένη εἶνε ἢ
 ἀπὸ πολλοῦ χρόνου αὐξήσις τοῦ ἐνώδους ἐν τῷ
 αἵματι, ἢ ὑπερίνωσιν, ἢ φλεγμονώδη κρᾶ-
 σιν τοῦ αἵματος ἐκάλεσαν. Τὴν αὐξήσιν ταύ-
 την τοῦ ἐνώδους ἐθεώρησαν ἐπανειληγμένως ὡς
 τὸ οὐσιωδέστερον φαινόμενον τῆς φλεγμονῆς καὶ
 ὡς τὴν κυριωτέραν αὐτῆς αἰτίαν· διέκρινεν ἰ-
 ταύτην ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ ἐπιπύου, ὅτι καὶ
 φλογιστικὸν ἐπίπαγον *crusta phlogistica* .;

ἢ ἀλλὰ ἐν ἑξῆς οὕτως. Ἡ ὑπερίνωσις, ἂν
 ὑπάρχῃ ἐν τῇ φλεγμονῇ, ἐν ἑνὶ αἰτίᾳ ἄλλῃ μάλ-
 λον ἀποτελέσμα, ἄλλως τε αὐξήσις τοῦ ἐνώδους
 ὑπάρχει, καὶ εἰς καταστάσεις οὐδέως φλογιστι-
 κάς, ὡς λ. χ. εἰς τὴν ἐγκυμοσύνην, τὴν χλῶρω-
 σιν μετὰ ἐπανειληγμένας ἀραιμάξεις, εἰς τινὰς
 φλεγμονὰς εἰς μάλιστα τῶν αναπνευστικῶν
 ὀργάνων παρατηρεῖται μείζων αὐξήσις τοῦ ἐνώ-
 δους, ἐν ᾧ εἰς ἄλλας οὐδέσκεια.

Ἡ ὑπερίνωσις τοῦ αἵματος ἐν τῇ φλεγμονῇ
 ἐξαρτάται ἐκ τῆς εἰς αὐτὸ μεταβάσεως τῶν τῆς
 καταστάσεως προέχοντων ὁ δὲ σχηματισμὸς τοῦ

επικράτου οὐδέ τὴν ἐλαχίστην σημασίαν ἔχει, διότι οὗτος δὲν προέρχεται ἐκ τῆς πληθύος τοῦ ἰνώθους ἐν τῷ αἵματι, ἀλλ' ἐκ τῆς βραδείας κούτου πήξεως, ἥτις βραδεῖα πήξις δίδει καιρὸν εἰς τὰ αἰμόσφαιρα νὰ κατακρημνισθῶσι πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ πλακοῦντος εἰς τρόπον ὡςτε ἡ ἀνωτέρα τῶν πλακοῦντος ἐπιφάνεια ἀποτελεῖται ἀπὸ μόνου τοῦ ἰνώθους.

Αἰτία τῆς φλεγμονῆς

Ἡ ἔρευνα καὶ ἀνεύρεσις τῆς αἰτίας τῆς φλεγμονῆς ἐν ἐκάστη δεδομένη περιπτώσει ἔχει μεγίστην (φλεγμονῆν) σημασίαν διὰ τὴν πράξιν.

Ἡ ἅσα φλεγμονὴ προέρχεται ἐκ τινος αἰτίας πάντοτε, τὸ δὲ αἴτιον τούτου ἐνεργεῖ ὡς ἐρεθισμός.

Ὅπως δὲ ὁ ἐρεθισμός μὴ προκαλέσῃ ἀπλήν μόνον καὶ εὐκόλως προερχομένην διατάραξιν περὶ τὴν θρέψιν, (ὅπερ ἐστὶ φλεγμονή) ἀνάγκη οὗτος νὰ φθάνῃ βαθμὸν τινα ὅστις ἀναλόγως τῆς διαθέσεως τοῦ ἐρεθιζομένου ὀργάνου εἶνε διάφορος.

Ὁ ἐρεθισμός δύναται νὰ προέλθῃ ἐξ αἰτίων ἐξωτερικῶν ἢ ἐκ τοῦ αἵματος ἢ ἐκ τῆς λύμφης ἐκ τοῦ χυμοῦ αὐτῶν τῶν ἰστών ἢ τέλος διὰ τοῦ **ΝΣ**. δι' ἐπηυξημένης διεγέρσεως τῆς λειτουργίας αὐτοῦ. **Μ**έχρι τινός δύναται ὁ ὀργανι-

σμῆτι γὰ ἀνεχθῆ τοιούτους ἐρεθισμοὺς ἀβλα-
 βῶς καὶ πρὸς διατήρησιν μάλιστα τῆς ζωῆς
 ἀναγκαῖα εἶνε ἢ ἐπενέργεια ἐξωτερικῶν τινῶν
 ἐρεθισμῶν, οἷον φωτός, θερμότητος κ.τ.λ. ἀλλ-
 ἢ ἕκαστον ὄργανον παρέχει φύσει διάφορον
 ἀντίστασιν πρὸς ἐρεθισμόν. Ἰνα ἐπέλθῃ δὲ εἰς
 τὰραξιν περὶ θρέψιν καὶ φλεγμονὴν ὄργανου τινός
 εἶνε ἀνάγκη ὁ ἐρεθισμὸς γὰ ἐπενεργήσῃ εἰς βαθ-
 ρὸν ἀνώτερον ἐκείνου, ὃν οὐναται τοῦτο ἀβλα-
 βῶς γ' ἀνεχθῆ ἀναλόγως τῆς ἰσχύος τοῦ ἐρεθι-
 σμοῦ ἐπέρχεται καὶ ἡ καταστροφή τῶν προσ-
 βαλλομένων μορίων· ἀναλόγως δὲ ταύτης τῆς
 καταστροφῆς εἶνε καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀντικα-
 ταστάσεως. Οὕτω δύνανται αἱ συνέπειαι
 τοῦ ἐρεθισμοῦ γὰ προκαλῶσιν, ὅτε μὲν μὲν ἀ-
 πώλειαν ἀνεπαίσθητον. (ἀν' ὁ ἐρεθισμὸς ἦ-
 νε μικρός). Καὶ ὅτι μὲν ἀφορᾷ τὰ ἐξωτερι-
 κά αἷτια τῆς φλεγμονῆς ταῦτα δύνανται γὰ
 ἐπενεργήσωσιν εἴτε μηχανικῶς, εἴτε χημικῶς.
 Εἰς τὰ μηχανικῶς ἐνεργούντα αἷτια ἀνήκου-
 σιν αἱ διάφοραι μορφαὶ τοῦ τραυματισμοῦ
 εἴτε διὰ γύξεως, εἴτε διὰ τομῆς, εἴτε διὰ ρή-
 ξεως, ἢ διὰ θλάσεως, ἢ διὰ συντριβῆς ἐπέλ-
 θωσιν αὐταί. Εἴτε δὲ ὡς ἀπλαῖ ἐκδρομαί τεῦ
 ὄρματος παρασταθῶσιν αἱ τρώσεις, εἴτε ὡς
 συντριβὴ ὀλοκλήρων μερῶν τοῦ σώματος, συν-

επάγονται πάντοτε φλεγμονήν, ἢ εἰς τὰς ἐντάσεις εἶνε
 τοσοῦτω μείζων, ὅσω πλείετρα κατεστραμμέ-
 να μόρια πρέπει εἰς αὐτῆς γὰ ἀπομακρυνθῶσι.

Πράγματι ἡ φλεγμονή συντελεῖ πρὸς ἀπώθησιν
 σωματίων ἀπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ, ἅτινα κατέστη-
 σαν ἀλλότρια εἰς αὐτόν, ἀλλὰ οὐκ εἶνε ἀδιάφορα
 εἰς τὸν ὀργανισμόν, ἀν' ἠρόχηται περὶ ἀποβολῆς
 ἀντικαταστάσεως, κυττάρων τινῶν μόνον ἐπι-
 θηλίου. ἢ περὶ ἀποχωρίσεως ὀλοκλήρου τινός
 μέλους. **Ο**ὕτω καὶ πᾶν ἀλλότριον σῶμα εἰσεύ-
 ον εἰς τὸν ὀργανισμόν προκαλεῖ φλεγμονήν, ἢ
 τις τείνει πρὸς ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ οἷον (ἄ-
 κανθα ἰχθύος). **Κ**ατὰ τὸν αἰτὸν τρόπον ἐν-
 εργοῦσι καὶ πολλὰ νοσηρὰ προϊόντα ἐν τῷ σώ-
 ματι ἀναπτυσσόμενα καὶ φλεγμονήν πρὸς ἔ-
 ξωσιν αὐτῶν προκαλοῦντα: ὡς λ.χ. ἡ φλεγμο-
 νή πρὸς περιχάραξιν τῆς γαγγραινῆς.

Επίσης τὸ αὐτὸ σημαίνει ἡ ἐπὶ νεκρώσεως
 τῶν ἰστέων ἐπερχομένη φλεγμονή, ἐπίσης καὶ
 ἡ τοῦ χοροειδοῦς χιτῶνος πρὸς ἀπορρόφησιν
 τοῦ καταβλήθεντος καταφαίνεται καὶ οὕτω
 καθιξῆς.

Η δὲ ἐνέργεια τῶν χημικῶν ἐρεθισμῶν, ἀν-
 ἰσταται τόμιν εἰς ἠύξημένην διάχυσιν, ἐξ ἧς
 ἐπίρχειται στάσις (ἐκδύρια) τὸ εἶδος ἀμέσους
 ἐνώσεις μετὰ τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν: λεύκα-

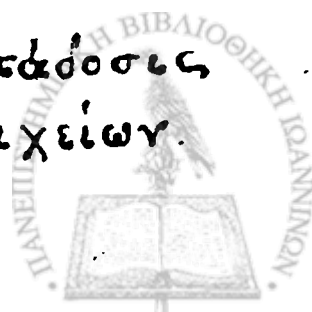
μα, ἐξ οὗ τὴ κυκλοφορία καὶ τὸ βάσιμον αὐτῶν καταπαύει. **Οἱ** ἐρεθισμοὶ οὗτοι ἀπὸ τῶν ἀπλῶν ἀντισπαστικῶν μέχρι τῶν καυτηρίων ἀποτελεσθέντες λαμβάνουν βαθμολογικὴν σειράν. **Εἰς** τὰ χημικὰ ἐνεργούντα αἴτια τῆς φλεγμονῆς ἀνήκουσι προσέτι καὶ αἱ μεγάλες μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας· τὸ μέγα δὲ ψύχος καὶ ἡ μεγάλη θερμότης ταῦτα ἀσθενῶς μόνον ἐνεργούντα ἐπιφέρουσι ἀπλήν στάσιν μόνον καὶ ἐξιδρώσει, ἰσχυρότερον δὲ ἐνεργούντα ἐπιφέρουσι νέκρωσιν τῶν ἰστών, μεθ' ἧν ἔρχονται εἰς ἐπάση. **Εν** ταῦθα ἀνήκουσι προσέτι καὶ τὰ μιάσματα, ὡς προκαλοῦντα καὶ ταῦτα φλεγμονάς. **Οὗτω** π.χ. τὰ προϊόντα ὀλῶν σχεδὸν ἐκκρετικῶν φλεγμονῶν δύνανται γὰρ ἐνεργήσωσι καὶ ταῦτα ὡς αἴτια καὶ γὰρ προκαλέσωσι φλεγμονάς. **Ἡ** ἀπλή λ.χ. ἐπιπεφυκίτις τόσον, ὅσον καὶ ἡ ἀπλή κυνάγχη ἐκκρίνουσιν μασμικτικὸν υἱρὸν, καθ' ἃπερ καὶ ἡ **Ἀφροδισιακὴ** ἐλεγγόρροια, τὸ συφιλιδικὸν ἔλκος ἢ μᾶλλον κ.τ.λ. **Τὸ** αὐτὸ ἐπίσης ἰσχύει καὶ διὰ τὴν ἀσθερίτιδα, τὴν γάγγραιναν τῶν νοσοκομείων. **Τὸ** αἷμα, ἢ λυμφη, καὶ ὁ χυμὸς τῶν ἰστών, δύνανται καὶ ταῦτα εἰς δεδομένας περιστάσεις δηλητηριώδη δύναμιν λαβόντα γὰρ ἐνεργήσωσιν ὡς ἐρεθισμοί.

Ούδεμία λοιπόν ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι
 τὸ αἷμα ἐξ ὠρισμένων γοσηρῶν μερῶν δύναται
 νὰ προσλάβῃ συστατικά, ἅτινα μεταδίδουσιν
 αὐτῷ ὀηλητηριώδη ἰδιότητα δι' ἧς δύναται
 εἰς μεμακρυσμένας χώρας νὰ ἐρεθίσῃ εἰς φλεγ-
 μονήν. Οὕτω δὲ ἐνώσεως στυπητότος ὄρρου
 εἰς τὸ αἷμα δύναται νὰ προκληθῶσι φλεγμο-
 ναί εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος, οἷον τοὺς
 πνεύμονας, τὰς ἀρθρώσεις, κ.τ.λ. Λίαν δὲ πε-
 θανόν, ὅτι ἅπασαι αἱ καλούμεναι μετασ-
 τατικαὶ φλεγμοναὶ συμβαίνουσι κατ'αὐ-
 τῶν τὸν τρόπον, διὰ τῆς ὀηλητηριάσεως δηλ.
 τοῦ αἵματος, χρησιμεύοντος πλέον ὡς ἐρεθι-
 σμοῦ πρὸς φλεγμονήν, ὡς π.χ. παρωτίτις, με-
 τὰ ὠτίτιδα, περικαρδίτις, καὶ ἐνδοκαρδίτις
 μετὰ δξύν ἐρεθισμὸν τῶν ἄκρων, μεταστατι-
 καὶ φλεγμοναὶ εἰς τοὺς πνεύμονας, τὰ ἄρθρα
 καὶ ἀλλαχοῦ μετὰ πυαιμίαν ἢ ἐπὶ πυαιμί-
 ας. **Τ**ὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὴν λύμφην, ὡς
 δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὰς (φλυμφα-
 τικάς) φλεγμονὰς τῶν λυμφατικῶν, ἀγγείων
 καὶ τῶν ἀδένων, καὶ ὡς ἀποδεικνύουσι αἱ ἐξ-
 φεσῆσεις τῶν πλησίον φλεγμογῆς τινος κειμέ-
 νων λυμφατικῶν ἀδένων.

II διὰ τῆς λύμφης μάλιστα μετάδοσις
 φλεγμονῶν διὰ τῶν πρωτογόνων στοιχείων.

εἶναι σαφεστέρα. Τέλος ὁμοῦς καὶ εἰ χυμοὶ τῶν φλεγμαινομένων μορίων φέρουσι ἐηλητηριώδεις οὐσίας καὶ οὐκ ἀντὶ τὰ μεταδώσει τὴν φλεγμονὴν εἰς μέρια, μεθ' ὧν ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν. εἴτε διὰ τῆς διαχυσεως εἴτε διὰ τῶν λεμφατικῶν ἀγγείων.

Κατ' αὐτὸν εἶ τὸν τρόπον δύναμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἐπέκτασιν προωρισμένης τινός φλεγμονῆς τῶν γειτνιαζόντων ἰστίων. Οὕτω λ. χ. τὴν φλεγμονὴν ὀλοκλήρου τῆς χειρὸς ἐνεκα παρωρυχίδος (φλεγμονῆς ὀηλ. ἐνὸς δακτύλου) ὡς ἕτερον εἶ ἀγωγὸν τῶν ἐρεθισμῶν ἐθεωρήσαμεν καὶ τὰ νεῦρα. τὰ νεῦρα λοιπὸν εἰ ὑπεμέτρου ἐνεργείας τῆς λειτουργίας αὐτῶν οὐκ ἀντὶ νὰ ἐνεργήσωσι ὡς ἄμεσοι ἐρεθισμοὶ πρὸς προσήλωσιν φλεγμονῆς ἰδίως δὲ καταφαίνεται ἡ ἐνεργεῖα αὕτη εἰς τὰ αἰσθητήρια νεῦρα, οὕτω λ. χ. εἰ ἐμβλέψω εἰς τὸν ἥλιον ἢ διαμονῆς ἐργασίας εἰς πολὺ φῶς ἐπέρχονται φλεγμοναὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ εἰ ἀσυνήθων καὶ ἐπαγειλημμένων ἤχων ἐπέρχονται φλεγμοναὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ

ώτος ὡς παρατηρεῖται συνηθέστα εἰς τοὺς πυροβολιστάς. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν αἰτίων τούτων, ἅτινα ἄμεσως οὐκ ἀντὶ νὰ προκαλέσωσι τὴν φλεγμονὴν ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ ἄλλα, τὰ ὅποια καθ' ἑαυτὰ μὲν εἰς ἐπαρκουσίαν νὰ

Φυλ. :

ἐπιφέρωσι φλεγμονήν. ὑπάρχοντα ὅμως συντελεῦσι
 μεγάλως, ὥστε μικρᾶς ἀφορμῆς ἐσθίσης εὐαταί
 νά ἐπέλθῃ φλεγμονή. **Υ**πάρχουσι οἱ καὶ ἕτερα, τὰ
 ὁποῖα ἐκθέτουσι μᾶλλον εἰς φλεγμονάς ὠρισμένης
 μορφῆς, εἰς εἰδικάς φλεγμονάς· τὰ τοιαῦτα ἄνο-
 μάζονται συνήθως προδιαθέτοντα αἰτιακῆ ἢ
 προδιαθέσεις. **Κ**αὶ ἐν πρώτοις πᾶς ἰστός τοῦ
 σώματος ἐστερημένος ἢ μὴ αἰμοφόρων ἀγγείων
 ὑπόκειται εἰς φλεγμονάς. **Η** ἰξασθένησι, ἢ
 γενικῆ τοῦ σώματος, ἢτοι ἢ ἐλαττώσει τῆς ζω-
 ικῆς ἐνεργείας, ἐλαττούσα τὴν πρὸς τοὺς ἐξω-
 τερικοῦς ἐρεθισμοὺς ἀνεκτικότητά χρησιμώ-
 ει ὡς γενικὴ προδιάθεσις εἰς φλεγμονάς. **Η** ἰξασ-
 θένησι αὕτη εἶνε ἢ αἰτία, οἱ ἢ ὁ αὐτός ἐρε-
 θισμός, προκαλεῖ διαφόρου βαθμοῦ φλεγμονάς,
 εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν, εἴτε ὡς πρὸς τὴν διάρ-
 κειαν, εἴτε τέλος ὡς πρὸς τὴν μορφήν τῆς φλε-
 γμονῆς. **Η** τοιαύτη προδιάθεσις εἰς τὰς φλε-
 γμονάς δύναται νὰ εἴνε συγγενῆς ἀπὸ γονέων
 εἰς τέκνα μεταδιδόμενή. εἰς ὑπάρχουσι καὶ
 οἰκογένειαι μὲ συγγενεῖς προδιαθέσεις πρὸς
 ἀρθρίτιδας, ρευματισμοὺς, θυματισμὸν, χοι-
 ράδας, κ.τ.λ. Ἄλλοτε ἢ προδιάθεσις συμπί-
 πτει μὲ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναπτύξεως, δια-
 φόρων ὀργάνων καθ' ἣν ἐποχὴν ὑπάρχει ἀφρο-
 νωτέρα ἢ συρροή θρεπτικῶν οὐσιῶν εἰς τὸ

ὄργανον. Οὕτω παρατηροῦμεν λ.χ. εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καθ' ἣν ὁ ἐγκέφαλος ἀναπτύσσεται μεγάλην προδιάθεσιν εἰς ἐγκεφαλίτιδας, ἐν καιρῷ τῆς τῶν μαστῶν ἀναπτύξεως εἰς μαστίτιδας. Καθὼς ἡ ὑπέρμετρος θρέψις ὀργάνου τινός, οὕτω καὶ ἡ ἀνεπαρκὴς θρέψις καὶ διαίτα ἢ ὁ μαρασμός, προδιαθέτει ἐπίσης εἰς φλεγμονάς, ἐξ οὗ ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη θνησιμότης εἰς τὰ παιδιά τῶν πενήτων ἢ μεγάλη κλίσις τῶν γερόντων εἰς γάγγραιναν· πρό παντός ὄργανα ὑποστάντα ποτέ φλεγμονὴν διευκνύουσι μείζονα προδιαθέσιν εἰς ταύτην. Αἱ χείρονα τῶν προδιαθέσεων εἰσὶν αἱ ἐκ δυσκρασιῶν προερχόμεναι, ὡς ἡ φυματίωσις, ἡ χοιραδική, ἡ συφιλιδική δυσκρασία. Τέλος πάντων εἰς τὰς προδιαθέσεις συγκαταλέγονται καὶ τινες ἐξωτερικαὶ ἐπιρροαί, οἷον ἡ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαιρας, ὁ καιρὸς τοῦ ἔτους καὶ τὸ κλίμα.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει, ὅτι καὶ χειρουργικαὶ νόσοι εἰς ὠλοισμένας ἡρας τοῦ ἔτους καὶ εἰς ἄλλα κλίματα + II ταιαύτη δὲ προδιαθήσις οἷα εἰς ἐρυσίπελας, τὰς παρωνυχιδίας τὰς ὀσθηθῆνας καὶ ἄλλα νοσήματα εἶνε ἀρκούντως γνωστῇ. Ὑπάρχουσιν ἐποχαί, καθ' ἃς πάντα τὰ τραύματα εὐμόνον ἐν τοῖς νοσοκομείοις

παρατη-
ροῦνται
ὅτι εἶναι ἡ
ἀλλοίωσις
ρασ τοῦ
τους καὶ
ἄς τινα
λήματα

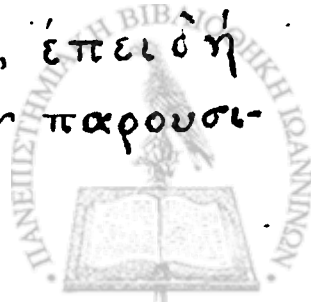

ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν πόσιν δεικνύουσιν μεγάλην προδιάθεσιν πρὸς κακοήθειαν, πύρσιν ἀφ' ἑτέρου ὑπάρχουσιν πάλιν ἄλλαι ἐποχαὶ καθ' ἃς ὁ τέτατος ἀπαντᾷται συχνότερος. **Ε**ν καιρῷ θέρους, ὑπάρχει μεγάλη προδιάθεσις εἰς σηπτικὰς παθήσεις, παρά ἐν καιρῷ χειμῶνος. **Κ**ατὰ πόσον ἡ ἐπενέργεια αὕτη τῆς ἀτμοσφαιρας ἐπηρεάζει τὸ ἐν αὐτῇ περιεχόμενον ὄζον δὲν εἶνε εἰσέτι ἐξηκριβωμένον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὑπάρχει ὅτι τὸ ὄζον ἐπενεργεῖ εὐσιωδῶς ἐπὶ τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης. **Ο**τι ὄζυγον μίκρην μόνον ποσότητα ὄζοντος περιέχον δυσκόλευει τὴν ἐκκρίσιν τῶν τῆς φθορᾶς προϊόντων καὶ προδιθέτει εἰς φλεγμονὰς εἶνε σχεδόν βέβαιον.

Πρὸς ἀκρίβειαν ὅμως ἐξακρίβωσιν τοῦ ἀντικείμενου τούτου εἰσὶν εἰσέτι ἀναγκαῖαι ἐκτεταμέναι στατιστικαὶ καὶ μετεωρολογικαὶ παρατηρήσεις.

Περὶ τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς φλεγμονῆς.

Εἰ καὶ ἡ φλεγμονὴ μία καὶ μόνη ἐστίν, ὡς πρὸς τὰ κύρια χαρακτηριστικά, ἐπειδὴ ὅμως ἔνεκα διαφόρων περιστάσεων παρουσι-

αζει διαφοράς τινας, θέλομεν παραθέσει τὰς κυ-
 ριωτέρας καὶ οὐσιωδέστερας τούτων. Καί πρῶ-
 τος μὲν ὡς πρὸς τὸν χαρακτήρα, ἦται τὴν μεγαλει-
 τέραν ἢ μικροτέραν ἔντασιν, μεθ' ἧς ἡ φλεγμο-
 νὴ ἀναφαίνεται, τὸν βαθμὸν τῆς ἀντιδράσεως κα-
 τὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ, τὴν συμμετοχὴν τοῦ ἔργασιμου
 διὰ τοῦ πυρετοῦ, διακρίνομεν τὴν φλεγμονὴν εἰς
 σθενικὴν ἢ ἐνεργητικὴν, ἀντὰ πάντα κα-
 τ' αὐτήν, βαίτουσιν, ὅσον οἶόν τε εὐνοϊκῶς, πάν-
 τα δὲ τὰ ὄργανα ἔχουσι ἐν φυσιολογικῇ καταστά-
 σει. ἐνεργητικὴν ἐν γένει λειπὴν καλοῦμεν
 τὴν φλεγμονὴν ἐκείνην ἰδίως, ἣτις προσβάλλει
 ἀτομὸν τι ὅπως ὑγιᾶς ἔχον καὶ εἰς ἀσθενικὴν
 παθητικὴν ἢ ἀδυναμικὴν ἀντὸ προσβαλλόμε-
 νον μέρος εἶγε ἐξησθενημένον, ἢ ἂν μετὰ τῆς
 φλεγμονῆς ἀναφαίνονται συμπτώσεις, αἰτίαις
 διαρκῶς τὸν ἐρεθισμὸν τηροῦσιν παρατείνουσι
 τὴν φλεγμονὴν καὶ ἐμποδίζουσι τὴν διάλυσιν
 αὐτῆς. Τοιαῦται εἰσὶν αἱ φλεγμοναὶ αἰ' προ-
 σβάλλουσι ὄργανα νοσηρὰ ἢ ἔργασιμοῦς ἐ-
 ξησθενημένους καὶ εἰς ὑπερσθενικὴν ἢ ἐρεθιτι-
 κὴν, αἰ' ἢ ἀνταλλαγὴ τῆς ὑλῆς θάνη εἰς μέ-
 γαν βαθμὸν, ὥστε εἰσέρχονται ἢ τοπικῶς ἐ-
 γατος ἢ ἀσυνήθης μεγάλη ἀνάπτυξις φλε-
 γμιστικῶν προϊόντων.

Δεύτερον δέ ως πρὸς τὴν αἰτιολογίαν διακρίνομεν τὰς φλεγμονὰς εἰς καθαρὰς ἀνὰ τὰ προκαλλέοντα αὐτὰς αἴτια δὲν ἔχουσι ἀλλήλην πινάξ-περροήν ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ, εἰμὴ ἀπλῶς μόνον τῆς φλεγμονῆς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εἰδικὰς ἀνὰ αὐτὰι προκαλῶνται, ἅτινα ἐπηρεάζουσι τὴν μορφήν αὐτῶν, ὡς ἡ διὰ σήλητηρίων, αἰσχοτηπαί φλεγμοναί κ.τ.λ.

Τρίτον ὡς πρὸς τὴν πορείαν τῆς φλεγμονῆς διακρίνομεν τὴν ὀξειᾶν καὶ χρονίαν φλεγμονήν.

Καὶ ὀξειᾶν μὲν ὀνομάζομεν τὴν φλεγμονήν ὅταν αἱ διαφοροὶ αὐτῶν φάσεις διαδέχωνται ταχέως ἀλλήλας καὶ εἰς βραχὺ δὲ χρονικὸν διάστημα ἐπέρχεται ἡ λύσις ἢ μετὰ τῶν ἐκβάσεων αὐτῆς. **Τ**οιαῦται δὲ εἰσὶν αἱ φλεγμοναὶ ἐκεῖναι κυρίως, ὧν τὰ αἴτια ταχέως παρέρχονται καὶ ἡ διάρκεια τῶν ὁποίων οὔτε διὰ γένων αἰτίων οὔτε διὰ νοσηρᾶς προδιαθέσεως τῶν ὀργάνων παρατείνεται. **Χ**ρονίαν δὲ φλεγμονήν ἀπεναντίας ὀνομάζομεν ἐκεῖνην ἣτις λαμβάνει πορείαν ἀβληχράν, διότι ἡ νόσος ὀλονέν παροξύνεται ἐκ νέου. **Αἱ** τοιαῦται δὲ παροξύνσεις προκαλοῦνται εἴτε δι' ἐπαναλήψεων τοῦ ἐρεθισμοῦ εἴτε διὰ διηγεκοῦς αὐτοῦ ἐνεργείας, εἴτε τέλος διὰ προσθήκης νέων ἐρεθισμῶν.

Οὕτω λ. χ. σώματα ἀλλότρια παράσιτα ἀπολείμ-
 ματὰ ἰστών νεκρωμένων διατηροῦσι φλεγμονὴν
 ἐν ὧσιν ἀνεκατορθοῦται ἢ ἀπομάκρυνσι αὐτῶν.
 Οὕτω δὲ καθίσταται ἡ φλεγμονὴ χρονία. Ἄλλο-
 τε ἡ νόσος αὕτη διὰ τῶν προείοντων τῆς ὡς ἐρε-
 θισμῶν ἐνεργοῦντων προκαλεῖ τὴν κατὰ μικρὸν
 ἐπέκτασιν τῆς φλεγμονῆς εἰς παρακειμένους
 ἰστούς, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται εἰς πυήσεις κα-
 τὰ βάθος κειμένας. Τέλος αἰτία τῶν χρονίων
 φλεγμονῶν εἶνε καὶ ἡ νεσηοὶ προσιάθεις τῶν
 φλεγμαινεύων μορίων ἢ ὀλοκλήρου τοῦ ὄργα-
 νισμοῦ καὶ ἰδίως αἱ δυσκрасίαι, αἰτινες συνη-
 θως ἀναγοῦσι τὴν μόλις σβεννευμένην φλεγμο-
 νὴν διὰ τοῦτο πᾶσα χρονία φλεγμονὴ ἐπιβάλλ-
 λει τῷ ἰατρῷ τὸ ἀπαραίτητον καθήκον νὰ ἀ-
 νεύρῃ τὴν αἰτίαν αὐτῆς: τὰ δέοντα ὅπερ πολ-
 λάκις καὶ ἐπιτυγχάνει.

Τὰ συμπτώματα τῆς χρονίας φλεγμο-
 νῆς εἰσὶ πηλλᾶκις λίαν σκοτεινὰ καὶ ἥττον
 καταφανῆ ἢ τὰ τῆς ὀξείας, ἐν γένει ὅμως εὐ-
 ναταί νὰ εἴπη τις ὅτι αὕτη συνηθως ἀρχεται
 ἀπὸ ὀξείας τινὸς προσβληῆς, ὅτι τὰ συμπτώ-
 ματα ἐν συνόλῳ εἰσὶν τὰ αὐτὰ, ὡςτὰ ὀξείας
 φλεγμονῆς, ἀλλ' ὀλίγον τροποποιημένα.

Ἡ ἐξίερωσις εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ κατὰ

πρῶτον φαινόμενον σύμπτωμα παρουσιαζομένη
τό μὲν ὡς ὀρρώσῃς, τό δέ ὡς πηλαστική διήθησις.

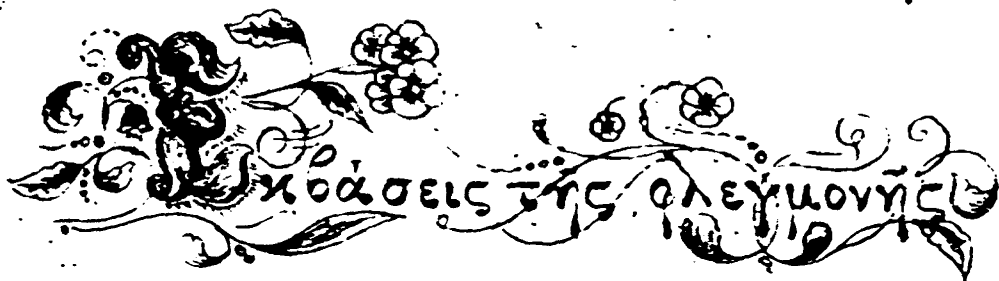
Η' ἐρυθρότης ἀσταθῆς φαινόμενον οὖσα πα-
ρουσιάζεται ἀν' ἐπέλθῃ βραδύτερον· ὁ πόντος συχ-
νάκις ἐλλείπει, ἄλλοτε εἶναι λίαν ἀμβλύς, εἴ-
στε ὅμως καί λίαν ἰσχυρός. **Η'** ἐπηυξημένη
ευαισθησία τοῦ πάσχοντος μορίου εἶνε καί
ἐνταῦθα ἐκ τῶν σημαντικωτέρων σημείων, τὰ
ὁποῖα σχεδόν δὲν ἐλλείπουσι ποτε. **Η'** θερμότης
εἶνε λίαν ἀμφιβολος, ἐνίοτε δέ καί ἐλλείπει ὀ-
λοτελῶς.

Ο' πυρετός ἐλλείπει συχνάκις μετὰ τῆς
πρώτης προσβολῆς, ἀλλά καί πολλάκις διά τῆς
εἰς τὸ αἷμα μετάβασιν τῶν τῆς καταστροφῆς προ-
ϊόντων ἐπιμένει οὗτος καί λαμβάνει τότε τὸν
χαρακτῆρα ἐκτικοῦ πυρετοῦ. **Ε'** ἐν συνόλῳ αἱ
χρόνιαι φλεγμοναὶ εἰσὶ πολλῶν χείρονος ἀξίας
ἢ αἱ ὀξείαι, τό μὲν διότι καθ' ἑαυτὰς διά τῆς μι-
κρᾶς διάρκειας καταναλίσκουσι μέγα ποσὸν
θρεπτικῶν οὐσιῶν, τό δέ διότι ἐπιδρῶσιν ἐπιβλα-
βῶς ἐπὶ τε τὸ αἷμα καί τὸν λοιπὸν ὀργανισμόν,
τέλος δέ διότι διαρκῆς διατάραξις τῆς κυκλο-
φορίας ὀργάνου τινός ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπιδρᾷ
καί ἐπὶ τῆς λειτουργίας ὀργάνων, οὗτος δ' ἐ-
στὶν ὁ λόγος, δι' ὃν τσσαῦται χρόνιαι νόσοι

δύνανται γὰ ἀναπτυχθῶσι ἐκ τῆς χρονίας φλεγμονῆς ἐνός μόνου ὀργάνου.

Τέταρτον ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς διακρίνομεν τὴν φλεγμονὴν εἰς κολλητικὴν, πυώδη, ἐλκώδη καὶ γαγγραινώδη ὡς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ θέλομεν πραγματευθῆ.

Αἱ ἐκβάσεις τῆς φλεγμονῆς δύνανται γὰ ῶσι παντοῖαι. Καὶ ἐν πρώτοις δύναται ἢ ἐνδέχεται φλεγμονὴ τις γὰ ὀπισθοχωρήσῃ χωρὶς γὰ φθᾶσῃ εἰς ἐκβάσιν τινα, συμβαίνει δὴλ: ἡ λεγομένη ἐκτροσις τῆς φλεγμονῆς, τοῦτο δὲ δύναται γὰ συμβῆ, ἂν ὁ ἐρεθισμός ἀρθῆ πρώϊμως, καὶ ἂν αἱ εἰς αὐτοῦ διαταράξεις περιορίζωνται εἰς μόνον τὴν θολώσῃ ἐξοίωσιν τῶν κυτταρίων καὶ μετρίαν μόνον κίνησιν τοῦ κυκλοφορικοῦ σώματος, ἂν ὅμως ἡ φλεγμονὴ ἐφθασε μέχρι νεοπλασίας νέων στοιχείων, τότε εἶνε δυνατὴ μόνῃ ἢ οἰάλυσις, ἢ ἀλλῆ τις τῶν ἐκβάσεων αὐτῆς.

Διάλυσιν τῆς φλεγμονῆς ὀνομάζομεν τὴν ἐκβάσιν ἐκείνην, καθὴν ὄργανόν τι ὑποστάν

Φυλ: 8.

τὴν φλεγμονὴν ἐτήρησεν ἀεὶ λαβὴ τὴν τε λειτουργίαν καὶ τὴν ὕψην αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ δύναται γὰρ συμβῆ, ἀν' ἅπαντα τὰ προϊόντα τῆς φλεγμονῆς ἀπομακρυνθῶσι τοῦ ὀργανισμοῦ δι' οἰασθῆ ποτε ὁδοῦ, ἢ δὲ ἀπώλεια τῶν στοιχείων τοῦ ὄργανου ἀντικατασταθῆ ἐντελῶς διὰ τῆς νεοπλασίας. Συχνότατα ἡ ἰσχυρότης ἐπέρχεται ἰατελῶς καὶ τὸ ὄργανον μένει μετὰ τὴν φλεγμονὴν κατὰ τι βεβλαμμένον. Τοῦτο δὲ συμβαίνει εἴτε διότι τὰ προϊόντα τῆς φλεγμονῆς οὐκ ἀπομακρύνθησαν καθ' ὀλοκληρίαν, εἴτε διότι αἱ νεοπλασικαὶ στερεοποιούσινται ἀποτελοῦσαι τὴν σκληρίαν τῶν ιστῶν ἢ τὰς κύβας, εἴτε ὡς συχνότερον συμβαίνει, διότι αἱ οὐσίαι αὐταὶ καὶ μετὰ τὴν καὶ σὺν τῆς φλεγμονῆς ἐξακολουθοῦσιν αὐξομέναι ὡς φλεγμονώδεις ὑπερπλασικαὶ εἴτε νεοπλασικαί. Μεταξὺ τῶν νεοπλασιῶν τούτων οὐσιωδέστερα ἐστὶν ἡ πύησις.

Τέλος ὡς ἐκβάσις τῆς φλεγμονῆς δύναται νὰ ἐπέλθῃ, καὶ ἡ γάγγραινα.

Πρόγνωσις τῆς φλεγμονῆς.

Αὕτη ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς ἰσχύος, τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν αἰτίων τῆς φλεγμονῆς ἐκ

τοῦ προσβαλομένου ὀργάνου, ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς λοιπῆς ὑγείας τοῦ ἀρρώστου, εἶνε τοσοῦτον διάφορος, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ ὀρίση τις αὐτὴν μετὰ τινος ἀκριβείας.

Θεραπεία τῆς φλεγμονῆς.

Η ἀγωγή τοῦ χειρουργοῦ πρὸς τὴν φλεγμονὴν δεῖ σκοπεῖ πάντοτε τὴν τελείαν αὐτῆς καταπολέμησιν, ὑπάρχουσι μάλιστα περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ ἰατρός πρέπει νὰ ἐπωφεληθῆται τῆς ἡπύου πορείας τῆς φλεγμονῆς, ἐνίοτε μάλιστα ἀναγκάζεται νὰ προκαλέσῃ φλεγμονὴν ἢ νὰ ἐπιτείνῃ τὴν ὑπάρχουσαν. Οὕτω ἅ.χ. ἐγχειρίσεις τινὲς συχνάκις ἀποτυγχάνουσι, διότι ἡ συμφυτικὴ φλεγμονὴ μετ' αὐτὰς ἀναπτύσσεται βραδέως ἢ οὐδὲν ἢ ἀναπτύσσεται μετ' αὐτὴν ἐπίτασιν ἄλλοτε ὥστε ἢ ἐκ ταύτης προσδοκώμενη ἄμεσος σύγκολλησις, ναυαγεῖ.

Οὐχ ἥτερον ὅμως εἰς τὰς πλείστας περιστάσεις ὁ χειρουργός ἀναγκάζεται νὰ προλάβῃ εἰ δυνατόν τὴν φλεγμονὴν, ἢ νὰ καταπολεμήσῃ ταύτην, ἢ τουλάχιστον νὰ μετριάσῃ τὴν ἐντάσιν αὐτῆς. Τὴν πρόληψιν ἢ διακοπὴν τῆς φλεγμονῆς ἐυνάμεθα τότε νὰ ἐπιτύχωμεν

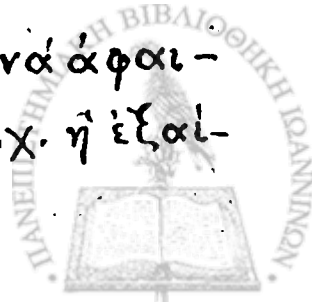
ἵτα προσέβρωμεν ἐγκαίρως πρὶν δὴλ: ἀρχίσῃ ἡ πα-
ραγωγὴ νοσπλάσιαι, ὅτε δηλογοῖται αἰρουμένης τῆς
αἰτίας αἰροῦνται καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς. **Σ**υνή-
θως ὁμοίως πρέπει νὰ ᾔνε τις ἴδιαν εὐχαριστημέ-
νος, ἀν' οὐνηθῇ νὰ προκαλέσῃ τὴν διάλυσιν αὐ-
τῆς.

Αἱ ἑνδείξεις, ἅς πρὸς καταπολέμησιν ἐν γέ-
νει τῆς φλεγμονῆς εἶον νὰ ἐκπληρώσωμεν εἰσὶν
αἱ ἑξῆς.

α.^α ἡ ἐκ τῶν αἰτίων ἑνδείξις

β.^α καὶ ἡ ἐκ τῆς νόσου.

Εἰς τὴν δευτέραν ταύτην ἑνδείξιν ἀνήκου-
σιν ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν τῆς φλεγμονῆς προϊόν-
των, ἡ καταπολέμησις τῆς ἐκτάσεως τῆς φλεγ-
μονῆς καὶ ἡ πρόληψις τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς
ἐπὶ ἐτέρων μορίων καὶ ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ αὐ-
τοῦ. **II** πρώτη ἑνδείξις τοῦτέστιν ἡ ἐκ τῶν αἰ-
τίων συνίσταται εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτῶν,
ἀλλὰ δυστυχῶς πολλάκις ἀδυνατοῦμεν νὰ
τὸ ἀπομακρύνωμεν. **Εἰς** ἀπλάς καὶ ἐλαφράς
φλεγμονάς μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ αἰτίου ὡς
ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ λύσις τῆς νόσου ἐπέρχεται
ἐφ' ἑαυτῆς ἀνευ ἐτέρου τινός βοηθήματος. **Η** ἀ-
πομάκρυνσις δὲ τοῦ αἰτίου δύναται νὰ ἀφαι-
ρεθῇ εἴτε διὰ χειρισμοῦ τινος ὡς π.χ. ἡ ἐξαί-

ρεια ακάνθης τινός και τά παρόμοια, είτε διά τῆς προκλήσεως τῆς ἐπηυξημένης ἐνεργείας λειτουργῶν τινῶν. Οὕτω π.χ. δι' ἐμετικοῦ ἢ καθαρτικοῦ ἀπομακρύνομεν βλαβεράς οὐσί-
 ας ἐκ τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος, οἷα βηχός ἢ ἐ-
 μέτου ἀπομακρύνομεν τοιαύτας ἐκ τῶν ἀνα-
 πνευστικῶν ὀργάνων κ.τ.λ. **Εἰς** φλεγμονάς ὁ-
 μως μᾶλλον ἐπιπεπλεγμένας, εἰς ἅς προδια-
 θέτοντα αἷτια ὑπάρχουσιν. ἀσθένεια, ἢ δυσκρα-
 σία τις τοῦ ὀργανισμοῦ ἢ ἀπομάκρυνσις τῶν αἰ-
 τίων εἶγε τόσον μικρά, ὥστε ἀναγκασθόμεθα νά
 ἐνεργήσωμεν κατά τῆς νόσου πρὶν ἢ ὀυνηθῶμεν
 νά πράξωμεν τι κατά τοῦ αἰτίου.

Εἰς τὰς ἐκ τῶν αἰτίων ἀνήκει προσέτι καί ἡ
 προφύλαξις παντός νέου ἐρεθισμοῦ, ὡς καί ἡ
 ὄσον οἶόν τε ἐξουδετέρωσις ἢ μετρίασις τοῦ ὑ-
 πάρχοντος. **Πρὸς** ἐκπλήρωσιν δέ τῆς ἐνδείξεως
 ταύτης συντείνει πρὸ πάντων καί ἡ ἀντιφλογι-
 στική δίαιτα. **Πρὸς** τοῦτο ἐν πρώτοις τό πᾶ-
 σχον μόριον τοποθετεῖται εἰς τοιαύτην θέσιν,
 ὥστε νά ἀπολαμβάνη ἀπόλυτον ἡσυχίαν, ἥτις
 ἐνίοτε ἀπαρτίζει καί τό κυριώτερον τῆς θερα-
 πείας μέλος ὡς λ.χ. εἰς φλεγμονάς τῶν ἄκρων
 καί ἄτονα ἔλκη τῶν κάτω ἄκρων καί καταγ-
 ματα κ.λ.

Παραιτέρω ἐμποδίζομεν, εἰ δυνατόν τὰς συγῆθεις λειτουργίας τῶν πασχόντων ὀργάνων. Οὕτω λ. χ. ἐμποδίζομεν τόσῳς ἀπό τοῦ φλεγμαίνοντος ὀφθαλμοῦ, ἀπαγορεύομεν τὰς κινήσεις φλεγμαινομένων μελῶν ἢ ἄρθρων συνιστῶμεν προσέτι τοῖς πασχουσιν ἀποφυγὴν πάσης σωματικῆς ἢ ψυχικῆς διαταράξεως, καὶ σήμαντικῆς πόνου, δι' ὅ συνιστῶμεν τὴν κατάκλισιν τοῦ ἀρρώστου ἐπὶ τῆς κλίνης, δίδοντες εἰς τὸ πάσχον μόνιον τοιαύτην θέσιν, ἥτις γὰρ μὴ ἐμποδίζῃ τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν καὶ ἰδίως τὴν παλινδρόμησιν τοῦ αἵματος. Πᾶσα διατάραξις τῶν φυσικῶν ἐκκρίσεων πρέπει γὰρ καταπολεμῆται. ἐπομένως φροντίζομεν περὶ εὐκοιλιοῦτος, περὶ τακτικῆς ἐκκρίσεως τῶν οὐρῶν τῶν ἰδρώτων, περὶ ἐλευθέρου ἀναπνοῆς. **Η** δὲ δίαιτα τοῦ ἀρρώστου εἶναι λεπτοτέρα καὶ τοσοῦτω λεπτοτέρα, ὅσω ἡ διατάραξις τοῦ κυκλοφορικοῦ συστήματος εἶναι ἐντονωτέρα· πάντοτε ὅμως ἡ δίαιτα πρέπει γὰρ ἦνε ἀλόγος πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς νόσου καὶ τὴν γενικὴν τοῦ ἀρρώστου κατάστασιν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἡ ἐντελής ἀποχὴ ἀπὸ τροφῶν δεόν γὰρ μὴ παρατείνεται ἐπὶ πόλλας ἡμέρας ἀσθενικαὶ μάλιστα φλεγμογαί, πολλάκις δὲν ἀνέχονται κατὰ τὴν ἀποχὴν τῶν σιτίων.

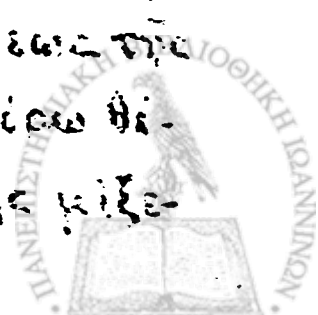

Καὶ τῶν ποτῶν καταλληλότετον εἶνε το καθαρόν ὕδωρ ὡς ἐμπεριέχον ἀνθρακικόν ὄξύ ἢ ἀνθρακικά ἄλατα. **Ε**πίσης κατάλληλα εἰσὶ τὰ ὄξύποτα καὶ μάλιστα διὰ τῶν φυτικῶν ὀξέων ἅτινα ἐνεργοῦσιν ἐν ταυτῷ καὶ ὡς ἀντιπυρετικά.

Τὰ ποτὰ ταῦτα δίδομεν συνήθως εἰς ψυχρὰν κατάστασιν, προκειμένου ὅμως νὰ προκαλέσωμεν καὶ διαφόρησιν, χορηγοῦμεν ταῦτα ἢ χλιαρὰ ἢ θερμά.

Απολύτως ἀναγκαῖα εἶνε διὰ πᾶσαν φλεγμονὴν καθαριότης καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος· τοιαύτη δὲ τοῦ ἀέρος ποιότης εἶνε ἐν τῶν ἰσχυροτέρων καθαρτικῶν μέσων τοῦ ὑπὸ τῶν προειρημένων τῆς φλεγμονῆς μεμολυσμένου αἵματος, ἢ ἐξ ἄλλειψις τῆς τοιαύτης τοῦ ἀέρος καθαριότητος εἶναι ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς κακῆς ἐκβάσεως τῶν πλείστων φλεγμονῶν ἐν τοῖς μεγάλοις νοσοκομείοις.

Πρὸς ἐξουδετέρωσιν ἢ μετρίασιν τοῦ ἐρεθισμοῦ ἢ τῶν διαρκῶς ἐνεργούντων αἰτίων, ἃ δὲν δύναμεθα νὰ εὐρωμεν ὡς τῶν ὀυσκρασιῶν, ἡ θεραπεία περιορίζεται μόνον εἰς τὴν τακτοποιήσιν τῆς κυκλοφορίας διὰ καταπολέμησιν τῆς ὑπέραιμιας καὶ στάσεως, ὡς κατωτέρω θίλομεν ἴδει, εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς κακῆς κίξε-

ως τοῦ αἵματος καὶ τῆς κακῆς θρίψεως ἅτινα εἰς πᾶσαν σχεδόν δυσκρασίαν παρουσιάζονται καὶ περίων θέλομεν πραγματευθῆ ἐν τῷ περί δυσκρασιῶν κεφαλαίῳ. Σπουδαιότατον ὅμως μέλημα θεραπείας τῆς νόσου εἶστω ὁ περιορισμός τῆς τοπικῆς ἠύξημένης ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης, ἢ ἀπομάκρυνσις τῶν τῆς φλεγμονῆς προϊόντων καὶ ἢ προληψία τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς ἐπὶ ἄλλα μόρια καὶ ἐπὶ τῶν ὅλον ὀργανισμόν· πᾶσας δέ τὰς ἐνδείξεις ταύτας ἐκπληροῖ ἢ ἀφλεγμαντος ἀγωγή καλουμένη. Πρὸς εὐχερεστεράν δέ ἀφήγησιν τῶν παμπληθῶν μέσων, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τὴν θεραπείαν ταύτην θέλομεν διαιρέσει αὐτὴν εἰς τοπικὴν καὶ ἀντιφλογιστικὴν ^{γενικὴν} θεραπείαν.

Α' Περί τῆς τοπικῆς ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς.

Πρὸς περιορισμόν τῆς τοπικῆς ζωτικότητος ἢ τοι τῆς ἐπὶ ἠύξημένης νεοπλασίας καὶ καταστροφῆς οὐδέν εἶνε ἀρμοδιώτερον τοῦ ψύχους. Τοῦτο ἀφαιροῦν εἰς ἰκανόν βαθμόν τὴν τοπικὴν θερμότητα ἐμποδίζει οὐσιωδῶς τὴν νεοπλασίαν τῶν κυττάρων ἀπαραλλάκτως, ὡς πράττει τοῦτο καὶ κατὰ πάσης

ἀλλῆς βλασφημίας καὶ ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας
 τοῦ αἵματος ἐπεργεῖ ὡσαύτως τὸ ψῦχος, ἀλ-
 λ' οὐχὶ τοσοῦτον ἐπωφελῶς ὡς πολλοὶ νομίζου-
 σι, διότι ἀλλῶς μὲν κατ' ἀρχαίς ἐπιφέρει στε-
 νώσεις τῶν ἀρτηριῶν, ἐξ οὗ προσάγεται ὀλιγώτε-
 ρον αἷμα εἰς τὸ πάσχον μῦριον, ἀλλὰ μετὰ τῆν
 στενώσιν ταύτην ἐπέρχεται ὡσαύτως χαλά-
 ρωσις τῶν ἀρτηριῶν καὶ κατὰ συνέπειαν μεί-
 ζων καὶ ὑπεραιμία καὶ ἀνάπτυξις θερμαγι-
 κού, ἣτις ἐπακολουθοῦντος τοῦ ψύχους δὲν
 αἴρεται εὐκόλως. Σημειώτερον προσέτι, ὅτι
 πολλαχῆς ἢ πρώτη ἐντυπωσις τοῦ ψύχους φέ-
 ρει ὑπεραισθησίαν τῶν νεύρων, ἣτις ὅμως με-
 τοῦ πολὺ καταπαύει. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ χρή-
 σις τοῦ ψύχους οὐκ ἀποβῆ καὶ ἐπιβλα-
 βῆς, δέον γὰρ ἀποφεύγειν αἰτῆν, ὅπου καὶ
 εὐαισθησία τῶν νεύρων εἶνε ἱμμεγός, ὡς συμ-
 βαίνει λ.χ. εἰς τὰ ἐγκαύματα, ἐπίσης ὅπου
 ἡ πταστικὴ ἐνέργεια εἶνε φύσει μετρία, ὡς
 συμβαίνει εἰς τὰς πλείστας τῶν ἀσθενικῶν λε-
 γομένων φλεγμονῶν.

Ἐτι δὲ ἀποφεύγεμεν τὸ ψῦχος, ὡσάκις ἐ-
 παπειλεῖται καὶ γὰγγραινα τοῦ ἀλεξάναινο-
 μένου μορίου. Πουαντίον εἶ τὸ ψῦχος εἶνε

Φυλ. 9

τό ισχυρότατον ἀντιφλογιστικόν μέσον σθενικῶν φλεγμονῶν εὐρύστων καὶ ἄλλων ὑγιῶν μορίων.

Β' διάρκεια τῆς χρήσεως τοῦ ψύχους ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀνεκτικότητος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀρρωστοῦ. ἐν ὅσῳ οὗτος εὐχαριστῆται ἐξακολουθοῦμεν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, ἐγκαταλείπομεν δὲ ταύτην, ἂν προκαλῆ ἐπώδυνους αἰσθήσεις, ὡσαύτως ἀρξαμένης ἤδη τῆς πυήσεως τὸ ψύχος εἶνε ἀκατάλληλον.

Η' κατεύνασις τῆς διατεταραγμένης λειτουργίας τοῦ ὀργάνου συνισταμένης συνήθως εἰς ὑπεραισθησίαν ἢ ὑπερκινησίαν συντελεῖ ἐπίσης μεγάλως πρὸς ἐλάττωσιν τῆς τοπικῆς ζωτικότητος. Ἄν πρὸς τοῦτο ἢ κατάλλος θείσις τῶν μορίων δὲν ἀρκεῖ, τὸ ἀσφαλέστατον μέσον εἶνε τὰ ναρκωτικά καὶ ἰδίως τὸ ὀπιον (opium) καὶ αἱ σκευασίαι δλιγώτερον εἰς ἀσφαλῆ εἰσὶ τὸ κώνειον (coniium) maculatum ἢ εὐθάλεια (belladonna) καὶ ὁ ὑασκύαμος (hyoscyamus). **Ε'** γνωεῖται δέ, ὅτι ὅπου ἢ ἐνδείξις αὕτη τῆς κατευνάσεως ὀφείλει τῆς ὑπεραισθησίας, καὶ ὑπερκινησίας δύναται γὰρ ἐκπληρωθῆ δι' ἄλλου μέσου τὰ ναρκωτικά εἰς ἀπορριπτέα. Οὐδεὶς λ. χ. σκέπτεται περὶ ὀπίου ἢ ἄλλου ναρκωτικοῦ, ὅπου διὰ μιᾶς τομῆς κενῶν ἀπόστημά τι ἢ ἄρων τὴν ἐ-

V

πώδυνον αὐτοῦ τάσιν ἀπαλλάττει τὸν ἄρρωστον τῶν πόνων. **Τ**ρόποι τῆς τοπικῆς χρήσεως τῶν νάρκωτικῶν εἰσὶ διάφοροι εἰς αἰσιθάς, ἐμβρέγματα κ.τ.λ. ἀσφαδέστατος ὅμως εἶνε ὁ δὲ ὑποδορείου ἐνέσεως ^{διὰ} διαλύσεως $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{4}$ τοῦ κόκκου ὀξικῆς ἢ ὑδροχλωρικῆς μορφίνης. (morphium aceticum ἢ m. muriaticum) εἰς **15** σταγόνας ὕδατος ἐνεργουμένης διὰ τοῦ κλύσματος τοῦ **Πραβάζης**.

Οπου ἡ τοπικὴ χρῆσις τῶν νάρκωτικῶν εἶνε ἀδύνατος ἢ ἀνεπαρκής, δίδομεν αὐτὰς ἐσωτερικῶς καὶ εἰδῶς τὴν μορφίνην, ἢ καὶ τὸ ἔπιονλίαν ἐπωφελῶς εἰς τραυματικὰς περιτονίτιδας εἰς κηλοτομηθέντας, καὶ ἐν γένει μετὰ πᾶσαν σπουδαίαν ἐγχείρησιν. **Μ**εγάλως προσέτι ὠφελεῖ πρὸς ἐλάττωσιν τῆς τοπικῆς ηὔξημένης ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης καὶ ἡ ἐλάττωσις τοῦ αἵματος τοῦ πάσχοντος μορίου διὰ διαφόρων μέσων, ὧν τὰ κυριώτερα εἰσὶν αἱ τοπικαὶ ἀφαιμάξεις, αἷς ἐνεργουμέναι διὰ βδελῶν σικυῶν ἀμυχῶν ἢ ἐντομῶν.

Η τοπικὴ ἀφαιμάξις πρέπει νὰ ἐνεργῆται πλησίον καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ πάσχοντος μορίου, ἐν ἣ τελευταία περιπτώσει ἤθελε προκληθῆ ἰσχυροτέρα συμφορήσις ἐπ' αὐτοῦ οἷον εἰς τὰς φλεγμοναῖς τῶν ὀρχεῶν θέτομεν τὰς βδέλλας ἐπὶ τοῦ σπερματίου λώρου καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ ὀ-

σχέου, εἰς τὰς τῶν ὀφθαλμῶν ἐπί τῶν χροτάφων.

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶνε καλὸν γὰ ἐνεργῶνται αἱ τοπικαὶ ἀφαιμάξεις, ἅς ἐνεργοῦμεν διὰ βδελλῶν, ἀφθονοὶ καὶ οὐχὶ μικραὶ· οἱ ἐπιθίσειωσ λ. χ. φιάμας, πολλῶν βδελλῶν, οἰῶν πολλάκις εὐνάμεθα γὰ καταπολεμήσωμεν σπουδαίας φλεγμονάς, οἷον φλεγμονάς τῶν ἄρθρων τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τὰ παρόμοια. **Ι**δίως ὠφελίμοι ἀποδεικνύονται αἱ τοπικαὶ ἀφαιμάξεις καὶ εἰς χρονίαν φλεγμονάσ κατὰ διάλειμματα ἐπαναλαμβανόμενας, ἰδίως ἐν καιρῶ τῶν παροξυύσεων.

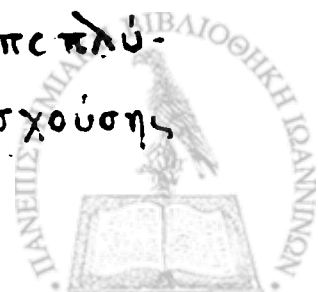
Αἱ σικύαι ἐκτός τῆς κενώσεωσ τοῦ αἵματος ἔχουσι καὶ ἕτερον πλεονέκτημα τὸ τοῦ ἀνταγωνιστικοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν προκαλοῦσιν ἐφαρμοζόμεναι.

Αἱ δὲ ἐντομαὶ ἔχουσιν ἐπίσης εἰς τὴν τὴν ὠφελίαν, διότι ἐκτός τοῦ ὅτι κινουῦσι τοπικῶσ τὸ αἷμα, αἴρουσι συγχρόνως καὶ τὴν μεγάλην τάσιν τοῦ φλεγμαινομένου μορίου. **Ν**εώστὶ ὁ **Βενζέττης** (**Benjetti**) ἐκ **Παδούης** ἐσύστησεν ὡς μέσον ὠφελιμώτατον τοῦ ἐν τῷ νοσῶντι ὀργάνου αἵματος τὴν διὰ τοῦ δακτύλου πίεσιν τῆς πρὸς τοῦτο ἀγοῦσης ἀρτηρίας, ἐσύστησε δὲ ταύτην οὐχὶ ὡς ἐκτρωτικόν μόνον μέσον τῆς φλεγμονῆς ἀλλὰ καὶ ἐν καιρῶ πυήσεωσ ἀκόμη. **Η**πίσεια τῆς ἀρτηρίας ἐκτελεῖται ὑπὸ τοῦ χει-

ρουργεῦ ἢ ὑπὸ τοῦ βροῦθου, ἢ ὑπὸ τοῦ ἀρρώστου αὐτοῦ ἀκόμη ἐξασκηθῆντος πρὸς τοῦτο. Αἰνεῖνε δὲ ἀνάγκη ἢ πίεσις αὕτη γὰ γίνηται διαρκῶς, ἀλλὰ διακεκομμένως διαρκούσα τὸ ὅλον 12-15. ὥρ. **Η** μέθοδος αὕτη ἥτις δὲν φαίνεται τοσοῦτον ἄσκοπος ἕως ἐπεκταθῆ γενικώτερον ὅταν καὶ εἰς τῆς πείρας ἀποδειχθῆ ὡφέλιμος.

Σημειωτέον ὅμως προσέτι ὅτι ἡ πίεσις τῆς ἀρτηρίας δὲν εἶνε πάντοτε κατάρβαστή. **Η** αἰεργεῖς τῆς συσταλτικότητος τῶν ἀγγείων τοῦ φλεγμαίνοντος μέρους συντελεῖ ἐπίσης πρὸς κένωσιν αἵματος ἐξ αὐτοῦ. **Π**ρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συντελεῖ μὲν ὡς ἀνωτέρω εἶδαμεν κατὰ τὸ ψύχος, κυρίως ὅμως συντελοῦσι τὰ στυπτικά μέσα ἀλλὰ τούτων ἡ ὡφέλεια ὕναται γὰ ἦνε λυσιτελής μόνον εἰς σπουδαίας φλεγμοῦ τοῦ δέρματος καὶ τῶν βλεννομεμερανῶν. τὰ κυριώτερα δὲ τῶν μέσων εἶνε τὸ ὀξειδιον τοῦ ψευδαργύρου καὶ μολύβδου (*oxidum zinci, plumbum oxidatum*), ἡ στυπτηρία (*alumen*), ὀνυπριχός ἀργυρος (*argentum nitr.*), τὰ στυπτικά ἅλατα τοῦ σιδήρου καὶ τὰ παρόμ. **Σ**υνηθέστερον μεταχειρίζομεθα τὴν διάλυσιν τῶν ἀλάτων τούτων εἰς γαργαρισμούς, ἀπεκλύσεις καὶ ἐπιθέματα ἀναλόγως τῆς πασχούσης

χώρας, ιδίως δὲ τὸ Γουλάρσκιον ὕδωρ (aqua gou-
larde.) εἶνε λίαν ὠφέλιμον εἰς τὰς ἐπιπόλαιους
φλεγμονὰς τοῦ δέρματος· τῶν στυπτικῶν τούτων
φαρμάκων ἢ χρήσις ὠφελεῖ ἰδίᾳ εἰς ἐλαφρὰς κα-
ταρρώσεις φλεγμονὰς. Ἐτέρον μέσον ἐκ τῶν το-
πικῶς ἐνεργούντων ἀντιφλογιστικῶν εἶνε ἡ μεθο-
δικὴ πίεσις. Αὕτη ὅπου εἶναι δυνατὴ καὶ ἀνε-
κτὴ ἀποτελεῖ ἐν τῶν ταχύτερων καὶ ἀσφαλί-
στερον ἐνεργούντων μέσων, ἰδίως πρὸς ἀπορρόφη-
σιν ἐξιδρωμάτων ὡς λ. γ. εἰς τὴν ὀξεῖαν ὀρχίτι-
δα κ.τ.λ. Ἡ πίεσις ἐνεργεῖ τὸ μὲν ἐκπιέζουσα τὸ
αἷμα ἐκ τοῦ πάσχοντος μορίου τὸ δὲ προκαλοῦσα
τὴν ἀπορρόφησιν διὰ τῆς ἰσχυροτέρας ἑξωτερικῆς
πιέσεως, τὸ δὲ περιορίζουσα ἀπ' εὐθείας τὴν νεο-
πλασίαν. Ὅπως ἐπέληθ' ὁμοίως πραγματικὴ ὠφέ-
λεια εἶνε ἀπόλυτος ἀνάγκη ἡ πίεσις νὰ γίνῃ
πανταχοῦ ἐμοτίμως, ἐξασκεῖται δὲ αὕτη διὰ ται-
νιῶν κολλητικῶν ἐμπλάστου. [κόμμιω] ἢ διὰ
γύψου· εἰς περιωρισμένας δὲ χώρας καὶ διὰ ε-
παλείψεως κολλωδίου (collodium) ἢ διαλύ-
σεως γουταπέρκας.

Ἀπλὴν παροχέτευσιν τοῦ αἵματος δυνά-
μεθα ὡσαύτως νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς ἐφαρ-
μογῆς τῶν κούφων λεγόμενων σικυῶν περὶ
τὴν ἐστίαν τῆς φλεγμονῆς. Ἡ ἐνέργεια ὅ-
μως τούτων εἶνε λίαν ἀσθενὴς καὶ ἀρμύζει

κυρίως όσάκις ή γενική κατάστασις του άρ-
ρώστου δέν έπιτρέπει ήμιν τήν απ' ευθείας χύ-
νωσιν του αίματος. **Α**λλήν των άπλών παραχε-
τευτικῶν μέσων έχομεν και έτερα έρεθίζοντα
και παροχετεύοντα εν αὐτῷ ήτοι τά λεγόμε-
να έρεθιστικά ή επισπαστικά.

Η ενεργεια αυτων στηρίζεται επί της αρχής,
ότι επισώρευσις αίματος εις χώραν τινά έπι-
φέρει έλάττωσιν εις έτέραυ χώραν. (Όσαύτως
ζητούμεν διά προκλήσεως φλεγμονής άβλαβῶς
νά φέρωμεν ανταγωνιστικῶς ίσορροπίαν και
οὕτως έλάττωσιν της πλαστικότητος εις πε-
φλογισμένον τι όργανον, ζητούμεν δηλ. να απο-
μιμηθῶμεν, ότι συνήθως κατά τάε μεταστατι-
κάς φλεγμονάς συμβαίνει. **Α**λλ' ενεργούντες
οὕτω δέν πρέπει να λησμονῶμεν, ότι αν ή νέα
φλεγμονή ήν προκαλοῦμεν λάβη όπως οὖν ισχύν
τινα όπυρετός θέλει έπιταθῇ, τό αίμα θέλει
λάβει περισσότερα προϊόντα εν αὐτῷ κατέαντε
εελτιώσεως θέλει επέλθει χειρότερωσιν της
φλεγμονής, ήν θέλομεν να άρωμεν. **Π**ρέπει
λοιπόν αι φλεγμοναι, ας θέλομεν να κατα-
στρέψωμεν να ῶσι λίαν άσθενεία και μικρού
βαθμού. **Δ**ιά τουτο λοιπόν προτιμῶμεν τά αν-
τισπαστικά κυρίως εις χρονία φλεγμονάς και
μάλιστα δι' εκδότηων, ως λ. χ. εις φλεγμονάς

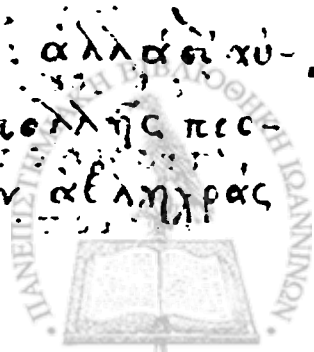

των άρθρων.

Πᾶσα χώρα κατά τό μάλλον ἢ ἥττον μι-
μακρυσμένη τῆς ἰστίας τῆς φλεγμονῆς δύνα-
ται νά χρησιμεύσῃ ὡς ἔσρα τῆς παροχετεύσεως
καί τοῦ ἀντιπερισσασμοῦ. Συνήθως ὅμως
ἐκλέγομεν τό δέρμα πρὸς τοῦτο καί τήν ἐλενο-
μεμβράναν ἰδίως δέ τήν τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος.

Εἰς τῶν μέσων τῆς κατηγορίας ταύτης χρη-
σιμώτερον, ὠφελιμώτερον, καί ἀντιπερισπαστι-
κόν εἶνε τό ἐκδόριον ὡς προκαλοῦν ἀφ' ἐνός
μὲν ἰσχυράν ἀφ' ἑτέρου δέ ταχυτάτην φλεγμο-
νὴν. **Λ**ιαν παροδικήν ἐνεργεῖαν εἰσὺς τὰ φοι-
νίσσοντα μέσα ἤτοι τὰ ἀπλήν μόνον ἐρυθρό-
τητα τοῦ δέρματος προκαλοῦντα· εἰς ταῦτα
ἀνήκουσι ξηραί ἐντρίβαι τοῦ δέρματος, ἐρεθι-
στικά ποδόλουτρα ἢ χειρόλουτρα, οἶνοπνευ-
ματώδεις ἐντρίβαι τοῦ δέρματος· ἰσχυρότερον
τούτων ἐνεργοῦσιν οἱ σιναπισμοὶ καί τὰ βήτινα·
δὴ ἔμπλαστρα, εἰτι δέ ἰσχυρότερον ἀλειφαί· εἰς
κροτωνίου ἐλαίου (oleum crotonis) ἢ δέ ἐμε-
τικῆς τρυγός (tartarus stibiatus). **Λ**ιαν δέ
ἰσχυρῶς ἐνεργοῦσιν ἐρεθισμοὶ καί φλεγμοναὶ δι-
ὰ μύξης, διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου, διὰ
χημικῶν καυτηρίων κ.τ.λ. παρὰ· ἀλλὰ εἰς χύ-
τό καί ἡ χρῆσις αὐτῶν δεῖται καί πολλῆς περ-
σοχῆς ἀμύξουσα, κυρίως εἰς λιαν ἀέληκρας

φλεγμονάς.

Οι λιμνίσκας και το έσθιον ασθενή μόνον κήσιν ειατηρούτα, ευσθως σχεδόν αποβαίνουσιν ώφέλιμα. **Ε**κτός τής επί του δέρματος παρογετύσεως λίαν ισχυρόν μέσον είνε και ή εια τευ πεπτικου σωλήνος παροχέτευσις, ήτις ενεργεί εν ταυτώ και ως κενωτικόν εν γένει μέσον, ως θέλομεν ιδει κατωτέρω.

Τά άχρι τουσε περιγραφέντα μέσα αρμόζουσι κυρίως ειατάσθενικάς φλεγμονάς, εις πολλάς δε άλλας και ιδίως τας ασθενικάς μορφάς τής φλεγμονής, αντί τής εξασθενικής θεραπείας, ήτις ήθελε χειροτερεύσει μάλλον τήν φλεγμονήν, αρμόζει κυρίως ή ενεργητική καλουμένη θεραπεία προς επίτευξιν ταχείας τινός εκβάσεως. **Ε**κ τών μέσων τής κατηγορίας ταύτης τό ισχυρότερον είνε θερμότης, ήτις ενεργεί αντίθετως ή ή ψυχρότης ειδότι αυτη μόν περιερίξει, εκείνη δε προκαλεί τήν ελάσθησιν και τήν νεοπλασίαν τών κυττάρων. αφ' ενός μόν αυξάνει ή θερμότης τήν συρροήν του αίματος δια χαλαρώσεως τών αγγείων και διευκολύνει τήν λύσιν τής στάσεως, αφ' άλλου δε επιτείνει τήν πλαστικότητα και παραγωγήν τών κυττάρων, εν ω διευκολύνει ου-

χρόνως καὶ τὴν καταστροφήν. Οὕτω δὲ καθίσταται ἢ θερμότης πολλαχῶς χρήσιμος εἰς τὴνθεραπείαν τῆς φλεγμονῆς. Ὁ τρόπος τῆς χρήσεως αὐτῆς γίνεται διαφόρως ὡς καὶ ὁ τῆς ψυχρότητος. Συνήθως μεταχειρίζομεθα ταύτην ὑπόξηρραν ἢ ὑγρὰν μορφήν, ἣτις τελευταία εἶνε καὶ προτιμητέα ἰδίως ὑπό τὴν μύρτην καταπλάσματων ἢ ἐπιβροχῶν ἐφαρμοζομένη. Ὁ βαθμὸς δὲ τῆς θερμότητος αὐτῶν ἔστω πάντοτε ἀνάλογος τῆς εὐαισθησίας τοῦ ἀρρώστου.

Τεταραχὴ συντελεῖ ἢ θερμότης πρὸς πέπαισιν τῶν ἀποστημάτων, ἣτοι τὴν συγχώνευσιν πολλῶν μικροσκοπικῶν ἀθροίσεων πύου εἰς μίαν κοινὴν κοιλότητα. Ἄν δὲ θέλωμεν γὰρ ἐγώσωμεν πρὸς τὴν θερμότητα ἰσχυρὸν τινα βαθμὸν ἐρεθισμοῦ, προσθέτομεν εἰς τὰ καταπλάσματα ἢ ἐπιθέματα καὶ πύας ἀρωματικάς ἢ ραίνομεν αὐτὰ διὰ καφουρούχου οἰνοπνεύματος. **Ε**πί μεγάλης δὲ εὐαισθησίας τῶν πασχόντων μορίων δυνάμεθα γὰρ προσθέσωμεν εἰς τὰ καταπλάσματα καὶ πύας ναρκωτικάς ὡς τὴν τοῦ ἄσχυάμου, τοῦ κωνείου, ἢ γὰρ ραίνομεν αὐτὰ εἰς ὑγρῶν ναρκωτικῶν, ὡς τοῦ βάμματος τοῦ ὀπίου. **Μ**εγάλην ὠφέλειαν εἰς τοπικάς φλεγμονάς παρέχουσι τὰ λουτρά ἢ τὰ ἀτμόλουτρα. **Τ**ὸ γενικόν λουτρόν διαγείρει τὴν ἐνέργειαν τοῦ

δέρματος ἀσφαλίστερον παντός ἄλλου μέσου, καὶ συντελεῖ μεγάλως πρὸς κατεύνασιν τοῦ πόνου, καὶ ἐπιφέρει ἐλάττωσιν τῆς ὑπεραιμίας ἐπαυξάνον τὴν κυκλοφορίαν κατὰ τὸ δέσμα. Τῆν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχουσι προσῆτι καὶ αἱ περιτυλίξεις τοῦ μορίου διὰ δέρματος ζώου προσφάτως δεσμεύμενον καὶ θερμοῦ ἤδη ἢ ἡ εἰσαγωγή τοῦ μορίου ἐντὸς τῶν ἐπιθερμῶν ἐντοσθίων τοῦ ζώου.

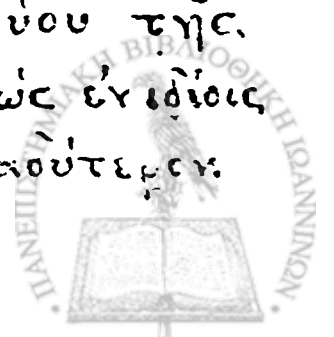
Μετά τὴν χρῆσιν τῶν μέσων τούτων ἐπερχομένη ἢ ὑπεραιμία τοῦ δέρματος ἐνεργεῖ παρεχτευτικῶς. Ἄν δὲ ἐρεθίσωμεν διὰ τῶν ἐρεθισμῶν τούτων κατ'εὐθείαν ἐπὶ τοῦ φλεγμαινομένου μέρους, ἐπιταχύνομεν τὴν κυκλοφορίαν ἐν ταυτῷ καὶ συγχρότως διεγείρομεν τὴν ἀνταλλαγὴν τῆς ὑλῆς. Ὡς δὲ ἐγνωεῖται εὐκόλως τὰ μέσα ταῦτα ἀρμόζουσι κυρίως εἰς ἀθληχρὰς φλεγμονὰς, καὶ εἰς αἰσθητικὰς. Ἐναπολείπονται ὑπεραιμιαὶ χρόνιαι. Ἐνίοτε εἶνε χρῆσιμον γὰρ παρεξύνωμεν τὴν πορείαν φλεγμονῆς τινος δι' ἑτέρας ὀξυτέρας, καὶ οὕτω γὰρ προκαλέσωμεν ζωηροτέραν πλαστικότητα. Οὕτω μεταχειρίζομεθα ἐπικαύσεις διαφόρων τραυμάτων ἢ ἐλκῶν ὅπως ἐπιταχύνωμεν τὴν ἐπούλωσιν αὐτῶν. Ἄλλοτε ζητοῦμεν διὰ μέσων ἐρεθιστικῶν γὰρ μεταβάλλωμεν τὸν χαρακτῆρα τῆς

φλεγμονῆς καὶ ἀντὶ βραδείας ἐξιδρώσεως ἢ πυήσεως νὰ προκαλέσωμεν συμφυτικὴν φλεγμονήν.

Υπάρχουσι προσέτι καὶ ἕτερα μίσα, ὧν ἡ ἐξωτερικὴ χρῆσις εἶνε ὠφέλιμος εἰς τὰς φλεγμονὰς τὰς κατ' ἐπιπολήν ἐδραζούσας. **Τ**οιαῦτα δὲ μίσα εἰσὶ κυρίως ἡ ἀλοιγὴ τοῦ ὑδραργύρου (unguentum hydrargyri) καὶ ἡ τοῦ ἰωδίου (unguentum jodii). **Ἡ** φαιὰ τοῦ ὑδραργύρου ἀλοιγὴ ἀρμόζει μᾶλλον εἰς ὀξείας ἢ δὲ διὰ τῆς ἐρυθρᾶς καὶ λευκῆς ὑποσταθμῆς αὐτοῦ μᾶλλον εἰς χρόνίας φλεγμονὰς καὶ αἱ τρεῖς αὗται σκευασίαι προκαλοῦσι μὲν ἐρεθισμόν τοῦ δέρματος, ἀλλ' ἐν ταύτῳ ὁ ὑδράργυρος ἀπορροφώμενος ἐνεργεῖ καὶ ἀνταπλαστικῶς. **Τ**ὰ αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ ἐπὶ τῆς τοπικῆς χρήσεως τοῦ ἰωδίου. **Ἡ** δὲ τοῦ ἰωδοῦχου καλίου ἀλοιγὴ (unguentum Kali jodoidi) ἐνεργεῖ πολλῶ μᾶλλον ἀσθενέστερον τοῦ θάψματος τοῦ ἰωδίου (tinctura jodii).

Ἔτερα ἐνδείξεις, ἣν πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν ἐπί τῶν τῆς φλεγμονῆς προϊόντων, διότι ταῦτα συντελοῦσι τὸ μὲν πρὸς ἐπέκτασιν τῆς φλεγμονῆς, τὸ δὲ ὅπως παρατείνωσιν τὴν πορείαν αὐτῆς, τοῦ δὲ ἔκως ἐνεργήσωσιν ἐπιβλαβῶς ἐφ' ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ· τοῦτο κυρίως ἰσχύει ἐπὶ τοῦ πύου τῆς γαγγραίνης, καὶ τυχόν ἐξιδρωμάτων, ὡς ἐν ἰδίαις κεφαλαίαις θέλομεν πραγματευθῆναι βραδύτερον.

Εἶνε ἀνάγκη προσέτε πρὸς καθαρισμὸν ἐπὶ φλεγμονῆς τῆς περιστοιχοῦσης ἀτμοσφαίρας καὶ ἰδίως πρὸς ἀποφυγὴν σηπτικῶν μολυσμῶν τοῦ αἵματος σεσηπυίας καὶ ἐφηπλωμένας εκκρίσεις γὰρ κατὰσπῆσωμεν ἀβλαβεῖς, γενεκρωμένους δέ ἴστούς γὰρ ἀπομακρύνωμεν ὅσον οἶον τε.

Η ἔξουδετέρωσις τῶν σεσηπυῶν ἰσχυρίσεων καὶ ὁ καθαρισμὸς τοῦ περιβάλλοντος ἀέρος γίνεται διὰ τῶν ἀντισηπτικῶν μέσων ὧν κυριώτερα εἰσὶ μεθυλικόν πνεῦμα ἐκ τῆς ξηρᾶς ἀποστάξεως τῶν ξύλων, τὸ ὕδωρ τῆς πίστεως (aqua ricis) ὁ ἀνθραξ (cañbo) καὶ ἰδίως αἱ τοῦ χλωρίου σκευασίαι. μάλιστα δὲ τὸ ὕδωρ τῆς χλωροῦχου τιτάγου (liquor calcei-aī murīaticae) ἔτι δὲ καὶ τὸ φανικόν ὄξύ καὶ ἡ ὑπερμαγγανική πτότᾶσσα, ὅπου εἶνε ἀνάγκη γὰρ ἀποφεύγωμεν ἐν ταυτῶ καὶ τὸν ἐκ τῶν οὐσιῶν τούτων ἐρεθισμὸν, μεταχειριζομεθα τὴν κόπιν τοῦ ἀνθρακος, ἥτις εἶνε πολὺ πρατιμωτέρα τοῦ πολλαχοῦ ἐπαινεθέντος iodoform ἤτοι μίγματος πίστεως ὑγρᾶς μετὰ γύψου.

Β^{ΟΥ} **Π**ερὶ τῆς γενικῆς ἀντιφλο-
γιστικῆς θεραπείας.

Εκ τῆς τοιαύτης θεραπείας εἶνε ἀπόλυ-
τος ἀνάγκη γὰρ ἀθεῶμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸν πυ-

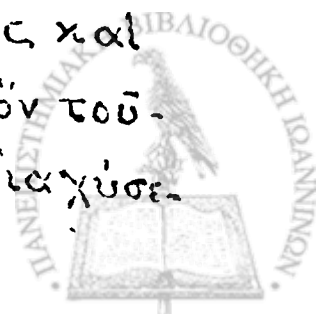

ρετόν, ὡς καὶ τὴν παρακόλουθοῦσαν συχνάκις αὐ-
 τῷ ἀσθίγειαν, καὶ ἀναίμιαν ἄτινα τοσοῦτον κα-
 ταφανέστερα γίνονται, ὅσῳ χρονιώτερον διήρκτη-
 σεν ἡ νόσος. **Ἡ** ἐνδείξις αὕτη ἐκπληροῦται
 διὰ τῆς κάλυμμένης γενικῆς ἀντιφλογι-
 στικῆς θεραπείας ἢ ἀγωγῆς. **Καὶ** ἡ θε-
 ραπεία λοιπὸν αὕτη σισπεῖ ὅτι καὶ ἡ τοπικὴ
 μετὴν διαφορὰν, ὅτι ἐνεργεῖ οἰ' ἄλλης ὁδοῦ ἐμ-
 μέσῳ ἐπὶ τοῦ τοπικοῦ νοσήματος. **Καὶ** ἐνταῦ-
 ῖθα εἶναι ἀπολύτως ἀναγκασία ἡ ἡσυχία τοῦ ἀρ-
 ρώστου καὶ διαίτα ἀντιφλογιστικὴ, ἀλλὰ πάν-
 τοτε ἀνάλογος τῆς γενικῆς κατάστασεως τοῦ
 ὀργανισμοῦ. **Ὡς** τὸ γενικώτερον μέσον κατὰ πά-
 σης σθενικῆς ἢ ἐνεργητικῆς φλεγμονῆς ἐθεώ-
 ρουν μέχρι ἐσχάτων τὴν γενικὴν ἀφαιμάξιν
 ἀποοῖδοντες αὕτῃ μεγίστην κατασταλτικὴν
 ἐνέργειαν κατὰ τῆς ἐπιρυξήμενης π्लाστικῆς
 δυνάμεως. **Ὅ**πως σχηματίζωμεν ὀρθὴν κρίσιν
 περὶ τοῦ ἐπωφελοῦς ἢ ἐπιβλαβοῦς τῆς φλεβοτο-
 μίας δεῖον νὰ σπουδάσωμεν πρῶτον τὴν ἐνέργει-
 αν τῆς γενικῆς ἀφαιμάξεως. **Ἐν**σχάσει τις
 οἰανδήποτε φλέβα, τὸ αἷμα διὰ τὴν αἰφνιδίαν
 ἄρσιν πάσης πιέσεως συρρέει παντοχόθεν πρὸς
 τὴν σχηματισθῆσαν ὀπήν, καὶ τόσῳ ἀφθονώ-
 τερον ὅσῳ μείζων εἶνε ἡ ὀπή.

Η αἰμασία ἐνέργεια λοιπὸν συνίσταται εἰς ἀποχέτευσιν τοῦ αἵματος ἀπὸ τὰ πλησίον μόρια, καὶ ἐν ταυτῷ ἐλάττωσιν τῆς πιέσεως τοῦ ὅλου αἵματος. **Η** ἐνέργεια ὅμως αὕτη γίνεται ἰδίως ἐπαισθητῇ, ἂν ἡ κένωσις λαμβάνῃ χώραν μετὰ ταχύτητος καὶ ἰσχύος. **Α**μφότεραι αἱ ἐνέργειαι αὗται διευκολύνουσι τὴν κυκλοφορίαν ἐν πρώτοις εἰς τὸ φλεβῶδες σύστημα· ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται ἡ θαυμασία ἐνέργεια τῆς φλεβοτομίας εἰς τινὰς φλεβῶδεις ὑπεραιμίας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν πνευμόνων, εἶτα δὲ καὶ εἰς ἅπαν τὸ ἀγγειῶδες σύστημα, ἐξ οὗ προέρχεται ταχύτης τῆς κυκλοφορίας καὶ εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀκόμη ἀγγεῖα, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ἑστίαν τῆς φλεγμονῆς.

Καὶ βεβαίως ὑπεραιμία καὶ στάσις πρόσφατος δύναται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐν μέρει διὰ τῆς φλεβοτομίας νὰ λυθῶσιν· ἐλαττωμένης ὅμως τῆς τάσεως εἰς τὸ ἀγγειῶδες σύστημα ἀποτελεῖται αὔξησης τῆς διαχύσεως τῶν ὑγρῶν πρὸς τὸ αἷμα, ὅπως ἀντικατασταθῇ τὸ κενωθέν. **Τ**ούτο δὲ διευκολύνει τὴν ἀπορροφήσιν καὶ μάλιστα ἐξιδρωμάτων· ἂν ὅμως τὸ αἷμα ἐκρῆναι εἰς πᾶσι ~~ὑπὸ~~ ^{μυμηρῶν} τῆς φλεβῆς καὶ βραδείως, ἢ ἀναπλήρωσις τοῦ χώρου ὄν τοῦτε κινεῖ γίνεται συγχρόνως, διὰ τῆς διαχύσε-

ως και παροχετεύσειως ἐνέργεια τῶν ἀφαιμά-
 Ξεων δὲν ἐπέρχεται. **Μ**ετά ἀφθονον ἀφαιμά-
 Ξιν παρατηροῦμεν προσέτι καὶ ἐλάττωσιν τῆς
 θερμοκρασίας, ἣτις μετὰ μικρᾶς φλεβοτομίας
 δὲν ἐπέρχεται· ἀποδοτέα δ' αὕτη τόμην εἰς τὴν
 ἐπερχομένην βραδύτητα τῆς ἀναπνοῆς (ἐλάτ-
 τωσις ὀξειδῶσεως), τὸ δὲ καὶ κυρίως εἰς
 τὴν κατάπτωσιν τοῦ **Λ. Σ.** **Ο** πρὸς μὴκης μι-
 ελός, ὁ τῆς ἀναπνοῆς καὶ κυκλοφορίας προϊστά-
 μενος, προσβάλλεται κυρίως ὑπὸ τῆς λειψαι-
 μίας, ἐξ αὐτοῦ δὲ τούτου ἐξηγεῖται ἡ βραδύτης
 τῆς ἀναπνοῆς· ἡ μικρότης τοῦ σφυγμοῦ ἡ ἀσθί-
 νεια τῶν ὤσεων τῆς καρδίας καὶ τέλος ἡ πρὸς
 λειποθυμίαν τάσις.

Πᾶσαι αἱ γενικῆς ἀφαιμάξεως ἐνέργειαι,
 ἅς προανεφέραμεν εἰσὶ βραχύταται ἢ καὶ στι-
 γμαίᾳ διαρκείας, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῶν καί μόν-
 ων στηρίζεται ἡ εἰς τὰς φλεγμονὰς ὠφέλεια
 τῆς ἀφαιμάξεως, ἐπὶ τῆς διευκολύνσεως δηλ.
 τῆς ἐλευθέρου κυκλοφορίας, τῆς ἄρσεως τῆς
 ὑπεραιμίας καὶ τῆς παροχετεύσεως. **Η** ἀντι-
 πρρετικὴ ἐνέργεια τῆς ἀφαιμάξεως εἶναι ἐ-
 πίσης παροδική, διότι ἡ ἐλάττωσις τῆς θερμο-
 κρασίας διατηρεῖται ὥρα τινὰς μόνον, ὅπως
 ἀκολούθως ὑψωθῆ πλειότερον, ἢ πρὸ τῆς ἀ-
 φαιμάξεως πολλάκις, ὁ δὲ σφυγμός ταχυνθῆ

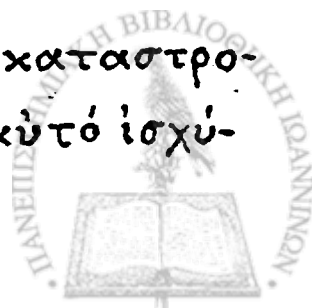
ὡσαύτως. **Ε**ν ᾧ αἱ ἐνέργειαι αὐταὶ τῆς αἵμα-
 μάξως παρέρχονται σχεδόν μετὰ τὴν ἀπόφραξιν
 τῆς φλεβός· αἱ ἀλλοιώσεις ὅμως, ἅς αὕτη εἰς τὸ
 αἷμα ἐπιφέρει, καὶ αἰτίαι εἰς τὸ ἰσχυρότερον ἐ-
 πιχείρημα τῶν ἐναγτίων τῆς φλεβοτομίας, εἰσι
 δυστυχῶς μακρᾶς διάρκειας καὶ δὲν ἐξαλείφου-
 νται τοσοῦτον εὐκόλως. **Εἰ**σι δὲ αὐταὶ ἡ ἐλάττω-
 σις τῶν αἰμοσφαιρίων τῶν ἐρυθρῶν καὶ τοῦ λευκώ-
 ματος, ἢτοι τῶν δύο οὐσιωδέστερων συστατικῶν
 τοῦ αἵματος, δι' ὧν ἐκτελεῖται ἡ θρέψις, τούτου
 τίου εἰς τὸ ὕδωρ τὸ ἰνώδες ἢ τὰ ἄχρσα αἰμοσφαι-
 ρια αὐξάνουσι, ἢ αὐξήσις δὲ τῶν δύο συστα-
 τικῶν εἶνε ἡ αἰτία τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ φλογι-
 στικοῦ καλουμένου ἐπικαίου.

Η αἵμαξις λοιπὸν ἐνεργεῖ ἐξασθενου-
 σα τὸν ὀργανισμόν καὶ παρατηροῦμεν πολλάκις
 κατὰ συνέπειαν αἵμαξίως μεγάλην ἐξάντλη-
 σιν τῶν δυνάμεων· βραδείαν ἀνάρρωσιν, ἀναιμί-
 αν, διάρθεισιν πρὸς οἰδήματα, μάλιστα πρὸς φλεγ-
 μονὰς παθητικάς. **Ε**κ τῆς τοπικῆς ἐπηυξημέ-
 νης πλαστικότητος οὐδεμίαν περιτολήν δύνα-
 ται νὰ ἐξασκήσῃ ἢ διὰ τῆς φλεβοτομίας ἐπερ-
 χομένη μετρίασις τῆς ὑπεραιμίας, διότι αὕτη
 εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς τοπικῆς ἐπηυξημένης
 ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης καὶ οὐχὶ αἰτία ταύτης.

Φυλ. II

ἀπ' ἐναντίας ἢ ἀπώλεια τοῦ αἵματος διευκολύ-
 νει καὶ ἐπαυξάνει τὴν καταστροφὴν τῶν κατάρ-
 ρων. **Ε**κ τῶν λεγθέντων λοιπὸν ἐκγονταί σαφῶς
 αἱ ἐνδείξεις καὶ αἱ ἀντιδείξεις τῆς φλεβοτομίας
 ἢ ἐν ἐλάχιστῃ τῶν περιπτώσεων ὁ ἐπιστήμων ἰα-
 τρὸς θέσιν ἀσταθμίζῃ προσηκόντως. **Κ**αθαραὶ
 ἐξείαι φλεγμοναὶ μὲ σθενικὸν χαρακτήρα εἰς ἄτο-
 μα ἰσχυρὰ δύνανται ἀπειλοῦσαι διὰ τῆς ὑπεραι-
 μίας εὐγενῆ ὄργανα, καὶ ἐπέλθῃ ἢ ἐπίτασις τῆς
 ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης διὰ τῆς φλεβοτομίας, νὰ
 ἐπιπροχωρήσωσιν· ἐννοεῖται ὅμως ἐν τοιαύτῃ πε-
 ριπτώσει, ὅτι δὲν καταπολεμεῖται τοσοῦτον ἢ
 φλεγμονή, ὅσον τὰ προηγούμενα ταύτης, ἢ τὰ διαύ-
 τῆς προκαλούμενα ὀχληρὰ συμπτώματα ἢ τοι ὑπερ-
 αιμία, δύσπνοια, καύσων, πυρετός. **Η** ἐλάττω-
 σις τῶν συμπτῶματων τούτων γίνεται ἀρχούτως
 ἐπαισθητῆ εἰς τὸν πάσχοντα καὶ οὗτος εἶναι ὁ
 κυριώτερος λόγος διὸν ἢ ἀφαιμάξις εἶνε τοσοῦ-
 τον συχνή παρὰ τῷ λαῷ συχνάκις πρὸς βλάβην αὐ-
 τοῦ. **Α**π' ἐναντίας μάλιστα εἰς ἐξησθενημένα
 πρόσωπα, εἰς παῖδας καὶ γέροντας εἰς ἀσθενικούς,
 σηπτικούς, δυσκράτους φλεγμονὰς ἀποφεύγωμεν
 τὴν φλεβοτομίαν, καθότι εἰς ταύτας καὶ ἀνευ-
 τῶν ἀφαιμάξεων ὑπάρχει κλίσις πρὸς καταστρο-
 φὴν καὶ νεοπλασία ὑπέρμετρος. **Τ**ὸ αὐτὸ ἰσχύ-
 ει καὶ ἐτανύσσῃ ἢ ῥέξαιτο ἢ πύησις.

Μονον ἄεις εἰδικὰς τινὰς περιπτώσεις δύναται τις καὶ ἐνταῦθα γὰ ἐπιτρέψῃ κατ' ἔξαιρέσιν τῆν φλεβοτομίαν, ἰδίᾳ ἐπὶ ἰσχυρῶν συμφορήσεων πρὸς τῆν κεφαλὴν καὶ τοὺς πνεύμονας. Ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ κενωμένου αἵματος εἶνε καλὸν γὰ τῆρῃ τις τὸν ἀρχαῖον κανόνα γὰ κενῶμεν δηλ: αἷμα ἄχρις οὗ ὁ σφυγμὸς ἀπολέσει τῆν σκληρότητα αὐτοῦ καὶ γίνεαι μαλακός. **Ε**ν πάσῃ ὅμως περιπτώσει διακόπτομεν τῆν ἐκροὴν τοῦ αἵματος ὅταν ἴδωμεν ὅτε ἐπίκειται λεπθυμία. **Ε**ἰς ἐνήλικας ἀνθρώπους ἀφαιμαξία 8-10 οὐγγιών εἶναι ἀρκούσα συνήθως. **Μ**ίαν οὐσιώδεις εἶνε γὰ ἐκρέη τὸ αἷμα μὲ ἀκτίνα πλήρη καὶ παχεῖαν δι' εὐρείας τμηῆς τῆς φλεβός, διότι ἐν ἐναντία περιπτώσει μάλιστα τῆν προσδοκᾶ τις τῆν ἐκ τῆς φλεβοτομίας ὠφέλειαν. **Ε**π' ἀνάληψιν ἀφαιμάξεως δεῖται προσοχῆς διπλάσιας καὶ ἐνδείκνυται διὰ τῶν αὐτῶν συμπτωμάτων, ἅτινα ἀπετέλεσαν τῆν ἐνδείξιν αὐτῆς κατὰ πρῶτον. **Ο**ὐδέποτε ὅμως δύναται ἡ ἐντασις τοῦ πυρετοῦ, πολλῶν δὲ ἥττον ἡ παρουσία τοῦ φλογιστικοῦ ἐπιπάγου γὰ δικαιώσῃ τῆν φλεβοτομίαν, ἢ γὰ ἐνδείξῃ τῆν ἐπανάληψιν αὐτῆς.

Εἰς μόνον κίνωσιν ἀνάλογον πρὸς τῆν ἀφαιμαξίαν ὑπὸ πολλὰς ἐκέρεις ἀπεργάζονται καὶ ἡπια ἐμετικά καὶ ὑπακτικά χωρὶς ἐν ταυτῶ γὰ ὑποστῆ

τό αἷμα ὀυσιώδη ἀκώλειαν τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων ὡς ἢ ἀναπλήρωσις ἄλλως ἤθελεν εἶσθαι χρονία καὶ δύσκολος. **Ε**ν ταυτῷ ὅμως τὰ μέσα ταῦτα ἐνεργούσι παροχετευτικῶς καὶ καθαρτικῶς ἐπὶ τοῦ αἵματος. **Δ**ιὰ τῶν ναυτιωδῶν ἡ.χ. ἰδίως δὲ διὰ τῆς ἐμετικῆς τρυγῆς καὶ τῆς ἰππεκαχοάνης εἰς ἀνάλογως μεγάλην δόσιν ἐπιτυχάνομεν ὄχι μόνον κένωσιν τοῦ στομάχου, ἀλλὰ καὶ αὔξησιν τῆς ἐνεργείας τοῦ δέρματος καὶ τῶν νεφρῶν.

Οὐδὲν τῶν διαφορητικῶν δύναται γὰρ ἐξισωθῆ πρὸς τὴν ἐμετικὴν τρύγα ὑπὸ τῆν ἔποψιν ταύτην. **Μ**ετά πάντα ἔμετον ἐπέρχεται ἄσθονος ἐκκρίσις ἰδρώτος, ὅστις οὐχὶ μόνον ὕδωρ, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ὕλας ἐκ τοῦ αἵματος προσλαμβάνει, ἐξ οὗ τό αἷμα καθαρίζεται, καὶ ὁ πυρετός παύει ἐν μέρει. **Δ**ιὰ τῶν ὑπακτικῶν ἐπέρχεται ἄσθονος ἐκκρίσις λευκώματος καὶ ἀλάτων ἐκ τοῦ αἵματος· εἰσὶ δὲ ἰδίως ὠφέλιμα εἰς σηπτικὰς φλεγμονὰς διότι ὡς γνωστῶν αἰσαπράκι οὐσίαι ἐκκρίνονται ἐκ τοῦ αἵματος μετὰ τῶν ἐντερικῶν καὶ ὑγρῶν ἐννοεῖται, ὅτι πρέπει νὰ ᾔνε τις προσεκτικός καὶ μετὴν ἐνδείξιν τῶν μέσων τούτων **Τ**α ναυτιώδη ἀρμόζον κυρίως εἰς ὑπερπλήρωσιν τοῦ στομάχου καὶ τὰς φλεγμονὰς τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, τὰ δὲ ἐκκροτικὰ καὶ ὑπακτικὰ ἐπὶ δυσκολίᾳ, ἐπὶ συμφορήσεσιν τοῦ ἐγκεφάλου κ.τ.λ. **Ε**πειδὴ

τό αίμα κορέννυται ὑπό τῶν διαφόρων προϊόντων τῆς φλεγμονῆς καί διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν προκαλεῖται κυρίως ὁ πυρετός, ὅστις ἀνάπτυχθεὶς ἄπαξ συντελεῖ πρὸς περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς φλεγμονῆς, διὰ τοῦτο καί ἡ καταπολέμησις τοῦ πυρετοῦ εἶναι ἐκ τῶν οὐσιωδῶν τῆς θεραπείας μελημάτων. Ταύτην δὲ ἐπιτυχνάνομεν ἀσφαλῶς προκαλοῦντες τὰς φυσικὰς ἐκκρίσεις, ὡς ἀνωτέρω εἶπαμεν, καί ἰδίως τοῦ δέρματος, διὰ χλιαρῶν λουτρῶν, ἢ περιβολῆς τοῦ μορίου εἰς ὑγρῶν ὀθωνίων, ἢ ἡ χρῆσις ἰδίως εἰς τραυματικὰς φλεγμονὰς ἀποβαίνει λυσιτελεστάτη. Ἐκτός τῶν προαναμνησθεῖσῶν μεθόδων ὑπάρχει πρὸς ἐτικαί ἱκανὸς ἀριθμὸς ἀντιφλογιστικῶν καί ἀντιπυρετικῶν φαρμάκων· ταῦτα εἰσὶ τὰ εὐδέτερα ψυχτικὰ ἅλατα, ὡς τὸ γαλκικό καὶ τὸ κάλι καὶ νάτρον, τὰ φυτικά ὀξέα καὶ τὰ ἀνθρακικά ἅλατα, ἐπίσης ὁ ὑδράργυρος καί ἰδίως τὸ μὲν καλόμελι διὰ τὰς ὀξείας, ὁ δὲ δευτεροχλωροῦχος ὑδράργυρος διὰ τὰς χρονίαις φλεγμονὰς, μάλιστα εἰς τὰς φλεγμονὰς τῶν λυμφατικῶν ἀδένων εἶνε ὅμως ἀπορριπτέος ὅπου ἀρχίσῃ ἡ πύκσις. Διὰ τὴν δυσάρστος εἶνε ὁ ἐπιερχόμενος κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ ὑδραργύρου πτυελισμὸς καί ἡ ὑδραργυρική σωματίτις, ταύτην ὅμως δυνατόμεθα νὰ καταπολέμησωμεν ἢ νὰ ἀποφύγωμεν ἐναυῶντες πάντα τὰ

τὸν ὑδράργυρον μετὰ χλωροῦχου κάλιος (ca-
 li chloricum.) Ἀνάλογον παρέχει ὠφέλειαν
 εἰς τὰς χρονίαις φλεγμοναῖς καὶ τὸ ἰώδιον (jodi-
 um) καὶ τὸ ἰωδοῦχον κάλι (cali Iydrojodium).
Ωείδικόν φάρμακον ὠφελεῖ εἰς τὰς δυσκρά-
 τους ἐκ συφιλίδος φλεγμοναῖς τότε ἰώδιον καὶ
 ὁ ὑδράργυρος. Ὁμοίαν εἰδικήν ἐνέργειαν παρέ-
 χει καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ ἥπατος τοῦ ὀνίσκου (ole-
 um zecaris asellii) εἰς τὰς χρονίαις φλεγμοναῖς
 τῶν χοιραδικῶν, φυματιῶντων καὶ ἀγαιμι-
 κῶν προσώπων. **Τ**έλος εἰς τὰ ἀντιφλογιστικὰ
 μέσα ἀνήκουσι καὶ τὰ ναρκωτικά διὰ τὴν ἐπί-
 τῶν κέντρων τοῦ **Ν.Σ.** ἐπιρροήν των. **Η**χο-
 ρωγίς τῶν ἀντιφλογιστικῶν ἐνεργούντων ναρ-
 κωτικῶν εἶνε ἡ δακτυλίτις. **Η** ἀντιφλογιστικὴ
 αὐτῆς ἐνέργεια ἀναγνωρίζεται ἤδη παρά πάν-
 των παρατηρητέον ὅμως ὅτι εἶνε ὠφέλιμον
 νὰ δοθῇ εἰς μεγάλας δόσεις, καὶ νὰ διακοπῇ
 ἢ χρῆσις αὐτῆς, ἀν ἡ ἀντιπυρετικὴ ἐνέργει-
 α δὲν ἐκδηλωθῇ ταχέως, ὅπερ οὐχί σπανίως
 συμβαίνει· οὐχί δέ μόνον πρὸς ἀραιώσιν τῶν
 σφυγμῶν καὶ κατάπτωσιν τῆς θερμοκρασίας
 ἐνεργεῖ ἡ δακτυλίτις, ἀλλὰ καὶ παροχετευ-
 τικῶς ἐπαυξάνουσα καὶ τὴν ἐκκρίσιν τῶν οὖ-
 ρων. **Ε**κ τῶν λοιπῶν ναρκωτικῶν οὐδὲν ἔχει
 τὴν ἐνέργειαν ταύτην εἰς τοσοῦτον βαθμόν.

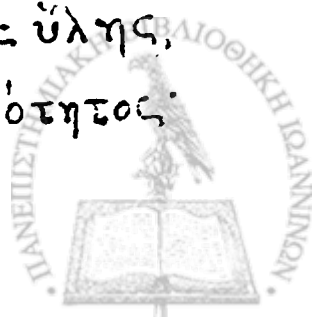
Τὸ ὄπιον εἶνε ἐπίσης λίαν χρήσιμον οὐχί·
 τόσον διὰ τὴν κατευναστικὴν του δύναμιν
 ἐπὶ τοῦ ἀγγειώδους καὶ μυϊκοῦ συστήματος,
 ὅσον διὰ τὴν κερκωτικὴν ἐνέργειάν του ἐπὶ
 μεγάλης εὐαισθησίας καὶ διεγέρσεως τοῦ
Ν.Σ. Ἐν τέλει χρεωστοῦμεν νὰ ἀναφέρω-
 μεν καὶ τὴν πωροτικὴν μέθοδον εἰς τὴν
 θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν φλεγμονῶν λίαν ὠφέ-
 λιμον ἀποβαίνουσιν. Ἐνταῦθα ἀγῆκειό
 οἶνος, καὶ κίνα καὶ αἰσχευασίαι αὐτῆς, καὶ ὀ-
 σίδηρος, ἅτινα ἐνοῦμενα μετὰ θρεπτικῆς δι-
 αίτης ἰσχύουσι πολλάκις πλειότερον ἢ πᾶ-
 σα ἄλλη ἀντιφλογιστικὴ θεραπεία.

Κεφάλαιον. **B.**^{ου.}

Περὶ πυρετοῦ καὶ τῶν διαφορῶν αὐτοῦ.

Η' οὐσιωδέστερα μορφή, ὑφ' ἣν συνήθως
 ἐμφαίνεται ἢ ἐφ' ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ ἐπίδρα-
 σις τῶν τοπικῶν παθήσεων εἶνε ὁ πυρετός.

Υπὸ τὴν ὀνομασίαν δὲ ταύτην ἐννοοῦμεν τὴν
 γενικὴν ἐπίτασιν τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης,
 ἣτις συνοδεύεται ὑπὸ τῆς ἐξημένης θερμότητος.

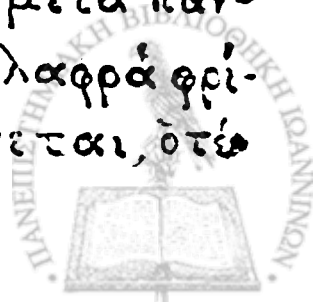

προέρχεται δὲ ἐκ δηλητηριάσεων τοῦ αἵματος·
 διὰ τῶν προϊόντων τῆς καταστροφῆς τῶν ἰστῶν
 ἄτιμα ἐνεργοῦσι εἰκὴν ζύμης καὶ φέρουσιν εἰς
 ἐλάττωσιν τὸ βάρος τοῦ σώματος. **Η'** δηλητηρί-
 ασις ἀφορᾷ τὸ αἷμα ἐν πρώτοις, καὶ δύναται ἐπι-
 μεγάλης ἐκτάσεως νὰ παραλάβῃ αὐτὸ σπουδαί-
 ως καὶ ἀμέσως· συνηθέστερον ὅμως ἐνεργεῖ τὸ
 αἷμα ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ **N. S.** καὶ ἐντεῦθεν
 προκαλεῖται σειρά διαφόρων φαινομένων, ἄτιμα
 ἐν τῇ ἐπομένῃ περιγραφῇ τῆς πορείας τοῦ ἀπλοῦ
 τραυματικοῦ πυρετοῦ θέλομεν παραστήσει.

Α' τίς τρωτὴ που κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπι-
 σήμως, ἔλαβε δὲ χώραν καὶ ἀπώλεια αἵματος
 ὀπασοῦν μεγάλη, ὑποπίπτει κατὰ τὰς πρώτας
 ὥρας μετὰ τὴν τρωσιν εἰς ἐκλυσιν γενικὴν τῶν
 δυνάμεων χαρακτηριζομένην δι' ἐλαττώσεως
 τῆς θερμοκρασίας ἀσθενοῦς καὶ πολλάκις ἐπι-
 τεταχυμένης ἐνεργείας τῆς καρδίας καὶ γε-
 νικῆς ἀτονίας. **Τάχιστον** ἢ βράδιον, συνήθως
 ὅμως μετὰ παρέλευσιν τῶν πρώτων εἰκασίτεσ-
 σάρων ὥρων ἢ καὶ ἔτι βραδύτερον, ἀρχεται
 ἀντίστροφός τις γενικὴ διατάραξις, εἰσβάλλ-
 λει δηλ. ὁ τραυματικὸς πυρετός.

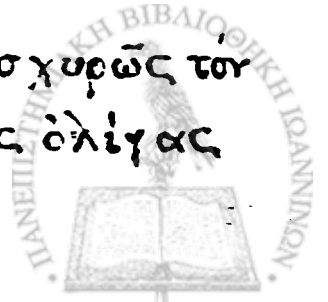
Ο' τραυματικὸς πυρετός ἀρχεται μεταπαν-
 τοίων δυσαρέστων αἰσθήσεων, με' ἐλαφρά φρι-
 κία καὶ ῥίγος. **Ο'** ἄρρωστος αἰσθάνεται, ὅτι

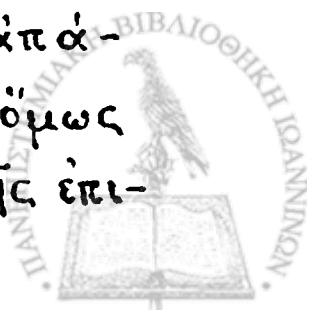
μέν ψυχός, ὅτε δὲ θερμότητα, εἶναι καταβεβλη-
 μένος, ἐπιθυμῆ ἡσυχίαν, καὶ ὁμῶς δὲν εὐρίσκει
 αὐτήν. Ὁ σφυγμός γίνεται μικρός καὶ συχτός,
 τὸ δέρμα ξηρόν, πολλάκις χήγειον, οἱ μῦς τοῦ
 δέρματος συστέλλονται σπασμωδικῶς, αἱ δερ-
 μικάι ἀρτηρίαὶ ἐκ τούτου κενοῦνται, αἱ φλέβες
 πολλάκις ὑπερπληροῦνται, ἐξ οὗ ἡ χροιά τοῦ
 δέρματος κυανοῦται· κατὰ μικρόν αἱ συσπάσεις
 τῶν ὀργανικῶν μυϊκῶν ἰνῶν παύουσι, καὶ τὸ δέρ-
 μα ἰδίως μάλιστα τοῦ προσώπου ἐρυθροῦται, αἱ
 ἀρτηρίαὶ πληροῦνται, οἱ ὀφθαλμοὶ λάμπουσιν,
 ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ἀρχεται ἐπιτεινο-
 μένη, καὶ ὁ σφυγμός γίνεται ταχύτερος καὶ πλη-
 ρέστερος ἢ πρότερον, ἡ ἀνησυχία τοῦ ἀρρώστου
 αὐξάνει οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ γίνονται ἀσταθεῖς,
 καὶ ὁ ὕπνος, ἂν ἐπέλθῃ τοιοῦτος, διακόπτεται
 ὑπόφαντασιωδῶν ὀνειρῶν, τὰ οὖρα εἰσὶν ἀραιὰ
 καὶ βαθέως κεχρωματισμένα, αἱ κενώσεις ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ δύσκολαι, βραδέως καὶ κατὰ μικρόν
 ἡ θερμότης ἐκλείπει, τὸ εἶρμα γίνεται ὑφυγρον,
 πολλάκις ἐπέρχεται ἰδρῶς καὶ ὁ πυρετός ἐλατ-
 τοῦται, ὅπως μετὰ ὤρισμένου χρόνου παρέλθου-
 σιν παροξυνθῆ ἐκ νέου. **Α**λλὰ καὶ ἐγκαιρῶ
 τῆς ὑφέσεως ἡ νοσερὰ αἴσθησις ἐν ἐκλείψει,
 ὁ ἀρρώστος μένει καταβεβλημένος καὶ ἀνίκα-
 νος πρὸς διανοητικὴν ἐνασχόλησιν ἢ ὀρεξίς

δὲν ἔχει καλῶς καὶ ὡς καὶ ἡ πύψις, ἢ εἰ γλῶσσα
 φέρει λευκὸν ἐπίχρισμα. **Ἡ** παρῆξυσις τοῦ πυ-
 ρετοῦ ἐπαγέρχεται, ἀλλὰ γίνεται ὀλενὲν ἀσθενε-
 στέρα, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους ὁ πυρετός ἐλλείπει
 ἐλοτεδῶς ἢ θερμοκρασία ἐπαγέρχεται, ἀλλὰ γί-
 νεται ὀλενὲν ἀσθενεστέρα, μέχρις οὗ ἐπανέλθῃ
 εἰς τὸ κατὰ φύσιν, ὁ σφυγμὸς γίνεται βραδύτε-
 ρος, ἢ ἀνησυχία ἐλλείπει, ἢ ὄρεξις ἐπαγέρχεται,
 αἱ ἐκκρίσεις γίνονται ἀφθονώτεραι καὶ ὁ
 ἄρρωστος βαίνει εἰς ἐντελεῖ ἀνάρρωσιν. **Τὸ** βά-
 ρος ὅμως τοῦ σώματος ἠλαττώθη καὶ ἀπαιτεῖ-
 ται ἰκανὸς χρόνος πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς ἀ-
 πωλείας, ἢ ὁ ὀργανισμὸς διαρκούσας τοῦ πυ-
 ρετοῦ ὑπέστη. **Αὕτη** ἐστὶν ἡ ἐξεικόνισις τῶν
 κυριωτέρων συμπτωμάτων, ἅτινα κατὰ τὸν κα-
 θαρῶς τραυματικὸν καὶ φλογιστικὸν πυρετὸν
 ἀναπτύσσονται. **Εἴννοεῖται** ὅμως, ὅτι καὶ ἐνταῦ-
 θα ἀπαντῶνται πολλάι διαφοραὶ ἀναλόγως
 τοῦ βαθμοῦ τῆς τοπικῆς νοσήσεως, τῆς ἐντά-
 σεως καὶ διαρκείας τοῦ πυρετοῦ, τῆς συχνό-
 τητος τῶν παροξύνσεων αὐτοῦ καὶ τέλος ἀ-
 ναλόγως τῆς ἰδίουσυγκρασίας καὶ τῆς ἐρεθι-
 σιμότητος τοῦ κάμνοντος. **Πολλάκις** εἰς ἐλα-
 φράς τρώσεις ὁ τραυματικὸς πυρετός ἐλλείπει
 ὀλοσχερῶς ἐν ᾧ εἰς ἄλλας εἰσείει ἰσχυρῶς τὸν
 ὀργανισμὸν καὶ δύναται ἐγίστε καὶ εἰς ὀλίγας

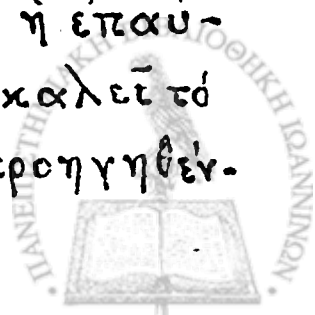

ῶρας νά ἐπιφέρει τόν θάνατον. Πρὶν ἢ μεταβῶ-
 μεν εἰς τὰ διάφορα εἴδη τοῦ πυρετοῦ, θέλομεν
 ἐπιχειρήσει τὴν ἐξήγησιν, τῶν φαινομένων αὐτοῦ
 τῶν οὐσιωδέστερων. Ἐν ἐκ τῶν φαινομένων τοῦ
 πυρετοῦ εἶνε τὸ ρῖγος, οὔτινος ἢ εἰσβολῆ εἶ-
 γε ἐκ τῶν πρώτων συμπτωμάτων, ἅτινα ἐμφαι-
 νουσι τὴν ἐν τῷ αἵματι παραδόχῃ στοιχείων πυ-
 ρετὸν προκαλοῦντων. Συνοδεύεται τοῦτο ὑπό ἐ-
 πευξημένης εὐαισθησίας τῶν περιφερικῶν νεύ-
 ρων τοῦ δέρματος καὶ ἐμφαίνεται εἰς διαφόρους
 βαθμούς, ὅτε μὲν ὡς παρερχόμενα κατὰ τὴν ρά-
 χιν φρίκα, ὅτε δὲ ὡς ρῖγος ἰσχυρόν, πᾶν δὲ καλυμ-
 μα τοῦ σώματος ἀδυνατεῖ γὰρ ἐξαλείψῃ τὴν
 παραισθησίαν ταυτην. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι
 ρῖγος δύναται νά ἐπέλθῃ καὶ ἄνευ πυρετοῦ, ἰδί-
 ῶς πᾶσα ἰσχυρά ἢ αἰφνιδία ψύξις τῆς ἐπιφα-
 νείας τοῦ σώματος δύναται νά προκαλέσῃ ρῖγος.
 ἰδίως ρῖγος ἰσχυρόν παρατηροῦμεν εἰς ἐρεθισ-
 μούς τῶν νεύρων τῆς οὐρήθρας, ὡς λ.χ. κατὰ
 τὸν κατετηριασμὸν εὐαισθητῶν ἀτόμων. Τὸ
 ρῖγος συνοδεύεται καὶ ὑπό αἰσθητῆς τῶ ἐξετά-
 ζοντι ἐλαττώσεως τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώ-
 ματος ἐπομένως ἢ ἐλάττωσις αὕτη τῆς θερ-
 μοκρασίας δὲν στηρίζεται, πάντοτε εἰς ἀπά-
 την, ὡς τινες ἰσχυρίσθησαν· ἐνδέχεται ὅμως
 ἢ ἐλάττωσις νά περιορίζηται μόνον ἐπὶ τῆς ἐπι-

φανείας τοῦ σώματος διὰ τῆς συστολῆς τῶν ἀγγείων (ἣτις ἐπίρχεται κατὰ συνέπειαν τῶν μυϊκῶν ἰνῶν τοῦ δέρματος·) ἐν ᾧ εἰς τὸ βάθος ἡ θερμοκρασία δύναται νὰ ἦνε ἠύξημένη. **Ἡ** φανερὰ αὕτη ἐλάττωσις τῆς θερμοκρασίας, μετὰ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ βάρους τοῦ σώματος προέρχεται λίαν πιθανῶς διὰ μεγάλην καταστροφὴν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων ἢ μεγάλην ἀπώλειαν τῆς κατὰ τὴν ἀναπνοὴν ἐνεργείας αὐτῶν, ἐξ οὗ προέρχεται μεγαλύτερα ἢ μικροτέρα ἐλάττωσις τῆς διὰ τοῦ ἐξυγόνου θερμάνσεως τοῦ αἵματος, καὶ διὸ αὐτοῦ τῆς τοῦ ὄλου ὀργανισμοῦ θερμοκρασίας. **Εἰς** τὰς πλείστας ὁμως τῶν περιπτώσεων περιορίζεται ἡ αἴσθησις τοῦ ψύχους εἰς τὰ ὀλιγώτερον κεκαλυμμένα μέρη τοῦ σώματος, τὸ δὲ προδρομικὸν τοῦ πυρετοῦ ῥίγος συνίσταται μᾶλλον εἰς ὑποκειμενικὴν ἀπάτην προερχομένην ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς θερμοκρασίας τοῦ δέρματος καὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων, δι' ὃ καὶ τὸ ῥίγος φαίνεται τοσοῦτω ἰσχυρότερον, ὅσω ταχύτερον αὐξάνει ἡ θερμοκρασία τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἔτερα συμπτώματα τοῦ πυρετοῦ μετὰ τὸ ῥίγος πολλῶ αὐτοῦ βεβαιότερον εἶνε ἡ ἐπαύξις τῆς θερμοκρασίας, ἣτις προκαλεῖ τὸ ῥίγος ἢ ἐμφαίνεται ἀπ' ἀρχῆς ἀνευ προηγηθέν-

τος ρίγους. Οἱ βαθμοὶ δὲ καθ' οὓς ἡ πυρετική-
 θερμότης ὑπερβαίνει τὴν κατὰ φύσιν εἰσὶ διά-
 φοροι, ἐν ᾧ ὁ ἐλάχιστος βαθμὸς τῆς θερμοκρασί-
 ας τοῦ σώματος κατὰ φύσιν εἶνε 36° Κελσίου,
 ὁ δὲ μέγιστος φθάνει τοῦς $37,9^{\circ}$ Κελ: ἐπερχε-
 ται ὑπὸ μετρίων μὲν πυρετῶν ἀνεπαίσθητος αὐ-
 ξησις μόλις 39 Κελ: ἐπὶ κακοήθων ὅμως ση-
 πεδονωδῶν ἢ πυωδῶν πυρετῶν φθάνει πολλάκις
 ἡ θερμοκρασία τοῦς $45,5^{\circ}$ Κελ: ὅπερ ἀντι-
 στοιχεῖ σχεδόν πρὸς τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς θερ-
 μοκρασίας τοῦ σώματος. **Η'** πυρετικῆ: εἰς δια-
 τηρεῖται διαρκῶς εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν, ἀλλ' ὑψί-
 σταται καθημερινὰς αὐξήσεις καὶ ἱλαττώσεις,
 ἐξ οὗ προέρχεται ὁ συνηθῆς τύπος τῶν πυρετῶν
 ἐν γένει. **Εἶνε** εἰς λίαν οὐσιώδες: αἱ αὐξομειώ-
 σεις αὗται συμπίπτουσι μετὰ αὐξομειώσεις
 τῆς θερμοκρασίας, τὰς ὁποίας παρατηροῦμεν
 ἐν ὑγιεῖ καταστάσει. Οὕτως δι: χ. ὁ μεγαλεί-
 τερος βαθμὸς τῆς ὑφέσεως παρατηρεῖται συ-
 νήθως κατὰ τὰς πρώτας ὥρας μετὰ τόμισο-
 νύκτιον, ὁ δὲ τῆς παρεξύνσεως κατὰ τὰς πρώ-
 τας ἑσπερινὰς ὥρας. **Πρὸς** ἐξηγήσιν τῆς αὐ-
 ξήσεως τῆς θερμοκρασίας ἐγένοντο πολλάί μιν
 θεωρίαι, ὀλίγαι ὅμως ἐξετάσεις, εἰς ἐν δὲ μόνον
 αἷτιον συμφωνοῦσι πάντα τὴν αὐξήσιν δηλ:

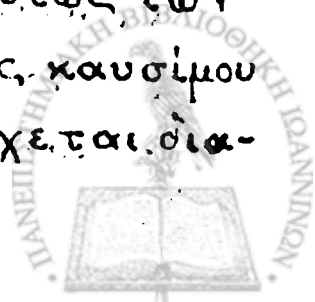
τῆς ἀντάλλαγῆς τῆς ὕλης κατὰ συνέπειαν καὶ
 τῆν αὐξήσιν τῆς καύσεως. Ἀναμφισβήτητος δὲ
 ἀπόδειξις τῆς ἐπηυξημένης καύσεως εἶνε ἡ
 ἐπερχομένη ἐλάττωσις τοῦ βάρους τοῦ σώμα-
 τος καὶ ἡ ἐπηυξημένη ἀπόκρισις τῶν τῆς καύ-
 σεως προϊόντων. Τῶν προϊόντων τούτων ἡ οὐ-
 ρία καὶ τὸ οὐρικόν ὄξύ, εἰς ἃ χρεωστεῖται καὶ
 τὸ βαθύχρουν τῶν οὐρῶν, εἰσὶ πρό πολλοῦ ἐγνω-
 σμένα. Ἔτερα δὲ τῆς καύσεως προϊόντα διὰ
 τῶν οὐρῶν ἀπερχόμενα εἰσὶ θειϊκῶν καὶ φωσφο-
 ρικόν, ^{ὄξύ} θειϊκῶν, γαλακτικῶν, καὶ ὀξαλικῶν ἅλατα,
 Λίαν δὲ πιθανόν, ὅτι ἀφθονώτερα προϊόντα τῆς
 καύσεως ἀπερχοῦνται καὶ διὰ τῶν πνευμόνων καὶ
 τοῦ ἰδρώτος. Ἔτερα δὲ πηγὴ θερμαντικοῦ εἶ-
 νει καὶ ἡ ἐν τῇ ἐστὶα τῆς φλεγμονῆς ἀναπτυσ-
 σομένη θερμότης, ἥτις ὡς ἐν τῷ περὶ φλεγμονῆς
 κεφαλαίῳ, εἶδομεν μεταδίδεται εἰς τὸ διὰ τοῦ
 φλεγμαίνοντος μορίου διερχόμενον αἷμα. Διὰ τὸν
 λόγον τοῦτον ἐκτεταμέναι φλεγμοναὶ συνοδεύ-
 ονται καὶ ὑπὸ ἀνωτέρου βαθμοῦ θερμότητος πυ-
 ρετικῆς. Ἐκ τῆς ἐπηυξημένης θερμοκρασίας
 ἐξηγουῦνται πλῆθος ἄλλων συμπτωμάτων τοῦ
 πυρετοῦ, πρό πάντων προκαλεῖται αὐξήσις
 τῆς ἐξατμήσεως, ἐξ ἧς ἐνεργεῖται ἡ ξηρασί-
 α τοῦ δέρματος, τοῦ στόματος τῆς γλώσσης,
 ἀρκούντως διὰ τῆς δίψης δηλουμένης. Ἐκ τού-

του ἐξηγουῦνται προσέτι ἡ ξηρασία τοῦ φάρυγγος καὶ τὰ γαστρικά ἐν μέρει συμπτώματα, ἔτι δὲ ὁ σφυγμὸς οὐτινος ἢ ταχύτης αὐξάνει ἀναλόγως τῆς ταύσεως τῆς θερμοκρασίας, ὥστε ἡ ταχύτης τοῦ σφυγμοῦ καθ' ἑαυτὴν ἀνευ ἠϋξημένης θερμότητος εὐνύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς πυρετός. **Ε**κτός τούτου χαρακτηρίζουσι τὸν πυρετὸν καὶ διάφορα νευρικά φαινόμενα, ὧν μονιμώτερα εἶνε ἀνησυχία καὶ ἐπηϋξημένη νευρική διέγερσις, προερχομένη ἐκ τῆς ἠϋξημένης θερμοκρασίας, ἐν ᾧ τουναντίον ἢ ἐλάττωσις τῆς θερμοκρασίας φέρει κατὰπτωσιν ἐν γένει τῆς διεγερσιμότητος τοῦ **N. S.** **Ε**ἰς σφοδρούς πυρετούς παρουσιάζονται συνηθῶς παραληρήματα καὶ ἕτερα ἐγκεφαλικά συμπτώματα, προερχόμενα ἐκ τῆς ἀνωμάλου θέσεως τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τοῦ αἵματος, ἔπερ ὄχι μόνον θερμότερον εἶνε, ἀλλὰ καὶ κεκορεσμένον ἐκ τῶν προϊόντων τῆς ἐπηϋξημένης καύσεως. **Η** τοπική ἐπάνοδος τῶν παροξύνσεων τοῦ πυρετοῦ χρεωστεῖται δεβαίως εἰς τὴν παροδικῶς αὐξανομένην παραδοχὴν πυρετογόνων οὐσιῶν εἰς τὸ αἷμα. **Δ**ι' αἰτίας ἀγνώστους εἰς τὸν φλογιστικὸν πυρετὸν ἐπέρχονται κατὰ εἰκασιτίσσορας ὥρας, εἰς τὸν σηπεδονώδη ὅμως πυρετὸν ἐπέρχονται οἱ παροξυσμοὶ εἰς βραχύτερα χρονικά διαστήματα. **Ο**ὐκ ὀλίγον ὅμως εἰς τοὺς κα-

ροξυσμούς, τούτους συντέλοῦσι καὶ αἱ ἀπό και-
 ροῦ εἰς καιρὸν ἐπερχόμεναι ἐπιτάσεις τῶν φλεγ-
 μονῶν. Οὕτω λ.χ. παρατηροῦμεν εἰς τὸν τραυμα-
 τικὸν πυρετὸν παροξύνσεις, ἕνεκα ἀποκλεισμοῦ
 τοῦ πύου, ἕνεκα ἰρεθισμοῦ τοῦ τραύματος, ἕνεκα
 γέας τινός τομῆς καὶ τὰ παρόμοια. Ὡς πρὸς τὴν
 πορείαν αὐτοῦ ὁ πυρετὸς σπανιώτατα εἶνε καθα-
 ρῶς συνεχῆς ἀνευ ὑφέσεως τινος, συνηθιστάτα
 εἶ παῶς πυρετὸς δεικνύει ὑφείσιν τινα τοῦλάχισ-
 στον κατὰ τὰς πρωϊνάς ὥρας. **Ἡ** ὑφείσις ὅμως
 αὕτη οὐδέποτε φθάνει τὴν κατὰ φύσιν ἐλάττωσιν
 τῆς θερμοκρασίας. Οἱ καθαρῶς ὑφείσιμοι πυρε-
 τοὶ παρουσιάζουσι κατὰ μὲν τὴν πρωϊαν μικρὰν
 τινα μόνον, κατὰ δὲ τὴν ἑσπέραν μείζονα παρό-
 ξυνσιν, μετὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον τὴν μεταλειτέ-
 ραν ὑφείσιν. **Κ**ατὰ τὸν φλογιστικὸν καὶ τραυμα-
 τικὸν πυρετὸν, ἢ τῆς ὑφέσεως θερμοκρασία εἶνε
 πάντοτε ἀνωτέρα τοῦ ὑψηλοτέρου βαθμοῦ τῆς
 κατὰ φύσιν θερμοκρασίας, εἰς ἐκτικὸς ὅμως πυ-
 ρετοῦς καὶ ἰδίως μετὰ μακρὰν πύησιν ἐλαττοῦται
 αὕτη μετὰ τὴν ὑφείσιν ὑπὸ τὸν ἐλάχιστον βαθ-
 μὸν τῆς κατὰ φύσιν θερμοκρασίας. **Ἐ**ξαρτᾶται
 δὲ τοῦτο ἐκ τῆς αἰτίας, τῶν ταιούτων ἀρρώστων
 καὶ τῆς ἐλαττώματικῆς ἀντιστάσεως τῶν
 ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων (ἢ τοῦ ἐλλείψις, καυσίμου
 ὑλης,). **Ἡ** φύσις τοῦ πυρετοῦ ἐπέρχεται δια-

φοροτρόπως, ὅτι μὲν ἐπέρχεται ἀφνιδία καυσις με-
 τὰ προηγουμένους ἀφθόγους ἐκ κριτικούς ἰδρωτας
 καὶ ἀφθονον ἀπόκρισιν οὔριας καὶ οὔρικου ἔξιδας,
 ὅτε δὲ ἐπέρχεται ἡ λύσις κατὰ μικρὸν καθιστα-
 μένων τῶν μὲν παροξυσμῶν ἀσθενεστέρων, τῶν
 δὲ ὑφέσιων διαρχιστέρων, μέχρις οὗ οἱ ἐρεθισμοὶ ἐκ-
 λείψουσι, καὶ ἡ θερμοκρασία καθίσταται φυσολο-
 γική, καὶ οὕτως ἡ λύσις τοῦ πυρετοῦ γίνεται ὁ
 πρόδρομος τῆς ἀναρρώσεως ὡς πολλάκις παρα-
 τηροῦμεν ἐπὶ τραυματικοῦ πυρετοῦ, φαίνεται δη-
 λονότι, ὅτι μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς σαρκουσίας κα-
 τὰ τὴν τραυματικὴν ἐπισθένειαν ἢ παραδοχὴν δη-
 λητηριωδῶν στοιχείων ἐν τῷ αἵματι ἐλαττοῦται
 καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ τῶν ἐκ τῶν κεχραιδῶν σαρ-
 κῶν ἀποτελούμενον στρώμα εἶνε παχύτερον, καὶ
 χρησιμεύει ὡς φραγμὸς μεταξὺ ἀγγείων καὶ ὀη-
 λητηριωδῶν οὐσιῶν. Τοῦτο δεικνύει σαφῶς καὶ
 ὁ τῆς γαγγραινῆς πυρετός, καθ' ἣν μεγαλείτερος
 κίνδυνος τῆς ὀηλητηριώσεως τοῦ αἵματος ὑπάρ-
 χει κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας καὶ τὴν ταχεῖαν
 αὐτῆς πρόοδον, ἐν ᾧ ὁ κίνδυνός αὐτός, σχεδὸν
 ἐκλείπει ἅμα ἐπέλθη ἡ περιχάραξις διὰ τῆς σαρ-
 κοφυίας. **Ἡ** σπουδαιότερα δὲ καὶ κινδυνώστε-
 ρα ἔκβασις τοῦ πυρετοῦ εἶνε ἡ εἰς τὴν γενικὴν
 ἐκλυσιν τοῦ ὀργανισμοῦ (collapse.) **Ἡ** θερ-
 μοκρασία ἐλαττοῦται καὶ θάνει σχεδὸν ὑπὸ

τὴν φυσιολογικὴν, τὰ ἄκρα ψυχραίνονται ἢ οἷς
ψυχρά καὶ ὀξεῖα, ὁ σφυγμὸς μικρὸς νηματοειδής,
ταχύτατος καὶ ἀτακτος, ἡ αἰσθησις ἐλαττωμέ-
νη, ὡς αἰσθήσεις ἀμβλείαι, καὶ ἀποτελεῖται οὕτω
τὸ ἐπικρατικὸν καλούμενον πρόσωπον.

Η' ἐκλυσις αὕτη παρουσιαζομένη εἰς τὸν τραυμα-
τικὸν πυρετὸν, τὴν πυραιμίαν καὶ σηψαιμίαν εἶ-
νε σχεδὸν πάντοτε πρόδρομος τοῦ θανάτου.

Η' θανατηφόρος αὕτη ἐκβάσις ἐπέχεται βραδέ-
ως καὶ κατὰ μικρὸν ἐπὶ ἐκτικῷ πυρετῷ, εἰς τὴν
ἀπαντωμένον ἐπὶ καρκινωμάτων, ἐπὶ χραγίας φυ-
ματώσεως καὶ πυήσεως καὶ ἐπὶ ἀσιτίας. **Ε'**κά-
στοτε ἡ θερμοκρασία ἐλαττουῖται κατὰ **1°** Κελ.
ἀρχῆς οὐ φθίσῃ τοῦς **34°** Κελ. ἢ καὶ ὀλιγωτέρους,
ὅτε καὶ ἡ ζωὴ σβέννυται ὡς τὸ φῶς, ὅπερ ἀπὸ
καιροῦ εἰς καιρὸν σπινθηρίζει ἔτι, πρὶν ἀποσβε-
σθῆ ὀλοτελῶς.

Ω'σπὸς τὴν παρουσίαν ἢ τὸν βαθμὸν τῆς ἐν-
τάσεως τοῦ πυρετοῦ δὲν δύναται τις νὰ εἴπη τι
ὀριστικόν. **Τ'**ὸ εἶδος τῆς τρώσεως καὶ ἡ ἔκτασις
αὐτῆς δὲν ἐπηρεάζουσιν οὐσιωδῶς τὴν ἐντασιν-
καθόσον ἐκκεταμένα λ. χ. ἐγγυερῖσις κατὰ τὸ
πρόσωπον, κατὰ γματα, βίαιαι ἐκτάσεις ἠγκυ-
λωμένων ἀρθρῶν· πολλάκις δὲν ἐπιφέρουσι πυ-
ρετὸν. ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου οὐχὲ σπανίως παρατη-
ροῦμεν εἰς τὴν κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνῶσιν

την ἔλευσιν τοῦ πυρετοῦ ἐν ᾧ πάλιν ἄλλοτε κυρο-
ροῦντα τραύματα οὐδένα προκαλοῦσι πυρετόν.

Συχνάκις ὁ τραυματικός πυρετός δὲν παρέρχε-
ται τοσοῦτον ὁμαλῶς, ἀλλὰ παρουσιάζονται κα-
τὰ τὴν ἀνάρρωσιν νέαι πυρετικαὶ προσβολαί, ἅς
ὀνομάζομεν ἐπιγενεῖς πυρετούς. **Ἡ** παρου-
σία τοῦ ἐπιγενοῦς πυρετοῦ ἐπιβάλλει ἐκάστοτε
τῷ χειρουργῷ τὸ καθήκον νὰ ἐρευνήσῃ μετ' ἀκριβέ-
αστάς αἰτίας αὐτοῦ, διότι ἄνευ τῆς ἄρσεως τῆς
αἰτίας καὶ ὁ πυρετός συνήθως δὲν παύει.

Συνηθεστέρα δὲ αἰτία ἐπιγενῶν πυρετῶν εἶ-
νε ἡ παρεμπόδις τῆς ἐκκρίσεως τραυματικῶν
ὕγρῶν, ἰδίως πύου, μάλιστα εἰς τραύματα ἐπου-
λωθέντα μὲν κατ' ἐπιπολὴν, διαπυϊσκόμενα ὅμως
κατὰ βάθος, ἐπίσης εἰς κολπώδη ἀποστήματα
κ. τ. λ. ἐπέρχεται ὁ πυρετός οὗτος, ἢ κατὰ τὴν
γένεσιν πύου κατὰ τὸ βάθος τετραμένων μορίων,
ὡς οὐχὶ σπανίως εἰς τὰς θλάσεις συμβαίνει ἐπί-
σης ἐπέκτασις τῆς φλεγμονῆς ὑποδόρειου ἢ με-
σομυῶδους συνεκτικοῦ ἵστοῦ προκαλεῖ ἐπιγενεῖς
πυρετούς. ὡσαύτως αἰτία τοῦ ἐπιγενοῦς πυρε-
τοῦ δύναται νὰ ᾔηνε δευτεροκαθῆς τις φλεγμο-
γὴ ὡς λ. χ. πλευρίτις μετὰ τὰ κατ' ἄγμα τῶν
πλευρῶν καὶ τὰ παρόμοια. **Ἐ**τι εἰ μισαττατικαὶ
φλεγμοναί, ἐνίοτε ἐπίμονος εὐσκόλιότης καὶ
ἄλλοτε ἐπίσχεσις τῶν οὐρῶν δύναται νὰ προ-

καλέσωσιν ἐπιγενῆ πυρετόν. **Ε**ἰς τὰς πλείστας λοιπὸν τῶν περιπτώσεων χρεωστεῖ τὴν γεννησίαν του ὁ ἐπιγενῆς πυρετός εἰς νέαν πρόσληψιν ἐηλητηριωδῶν οὐσιῶν εἰς τὸ αἷμα, ὥστε καθήκον τοῦ χειρουργοῦ εἶνε γὰ ἀποφεύγη κατὰ τὴν θεραπείαν ὅσον οἶον τε τὴν γένεσιν τῶν αἰτίων τούτων καὶ γὰ ἐπιδιώκη τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτῶν ἅμα ἐμφανισθέντων. **Α**ἱ χεῖρισται μορφαὶ τῶν τραυματικῶν πυρετῶν εἶναι ὁ σηπεδονώδης καὶ πυαιμικός πυρετός περι ὠκατωτέρω ἐν ἰδίῳις κεφαλαίοις ρηθῆσεται. **Ε**τέρα τέλος μορφή τοῦ πυρετοῦ εἶνε ὁ ἐκτικὸς πυρετός, ὅστις παρουσιάζεται τὸσον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πύησιν, ὅσον κατὰ τὴν οἰηνεκῆ ἀπώλειαν ζωϊκῶν τροφῶν ἰδίως παρατοῦς φθισικούς.

Χαρακτηριστικὰ τοιούτων πυρετῶν εἶνε ὅτι καίτοι ἡ ὄρεξις εἶχει καλῶς καὶ ὁ ἄρρωστος πέπει ἀφθόγους θρεπτικὰς οὐσίας, ὅμως τὸ βάρος τοῦ σώματος ἐλάττωται ὀλονέν, ἐφ' ἔσσαν ἀέκκατορθωθῆ ἡ ἄρσις τῆς αἰτίας τοῦ πυρετοῦ. **Η** ὑπαρξίς τοῦ πυρετοῦ τούτου ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ἐπανειλημμένης μεταβάσεως πυρετογόνων οὐσιῶν εἰς τὸ αἷμα, ὁ δὲ προΐων μαρασμὸς ἐκ τῆς ἐν γένει ἐξαντλήσεως τῶν πηγῶν τοῦ ἐρυθροῦ αἵματος. **Ο** ἐκτικὸς πυρετός λαμβάνει συνηθῶς τὸν χαρακτήρα τοῦ καθαροῦ ὑφείμου πυ-

ρετού, παρ' ᾧ οὐχί σπανίως ἐπέρχονται αἱ παροξύνσεις κατὰ τὴν πρωΐαν, αἱ δὲ ὑφέσεις κατὰ τὴν ἐσπέραν· ὁ σφυγμός εἶνε συνήθως μικρός, συχνός, καὶ μαλακός, Ἰδίως χαρακτηριστικὴ εἶνε μεγάλη ἐρεθισιμότης τῶν ἀρρώστων πρὸς πᾶσαν ἔξωτερικὴν φυσικὴν ἢ ψυχικὴν διέγερσιν. Ἐλάχισται μεταβολαὶ τῆς ἀτμοσφαιρας ἰδίως ὑψους γίνονται αὐταῖς λίαν ἐπαισθητὸν προκαλοῦν πολλάκις καὶ ριγός, ἰδρῶτες ἀφθογοὶ περιρρέουσι τοὺς ἀρρώστους, ἰδίως τοῦ φθισιῶντος, αἱ παλάμαι μαλιστα καὶ τὸ μέτωπον ὑγραίνονται· τοῦ ἀρρώστου συχνότατα, νευρικά ὅμως συμπτώματα καὶ γαστρικὰ ἐπιπλοκά ἐῖσιν εἰς τὸν ἐκτικὸν πυρετὸν σπανιώτατα. Ἐάν καταβῇ ἡ ἄρσις τῆς αἰτίας τῆς φθίσεως τοῦ ὀργανισμοῦ ὁ ἐκτικὸς πυρετός κατὰ μικρὸν ἐκλείπει ἀνευ κατὰφάνων κινήσεων.

Θεραπεία τοῦ πυρετοῦ

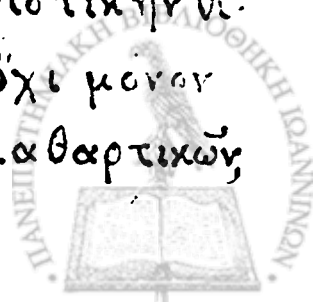
Κατὰ τὴν θεραπείαν τοῦ πυρετοῦ ἀνάγκη πρὸ παντός ἄλλου μέσου νὰ αποδείξωμεν τὴν δύναμιν τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς πύρετογόνου αἰτίας. Ἐπειδὴ εἰς αἰτίαν τοῦ φλεγμιστικοῦ καὶ τῆς πυήσεως πυρετοῦ παρασχόμεθα τὴν εἰς τὸ αἷμα μεταίασιν τῶν τῆς καταστροφῆς προϊόντων τῶν ἰ-

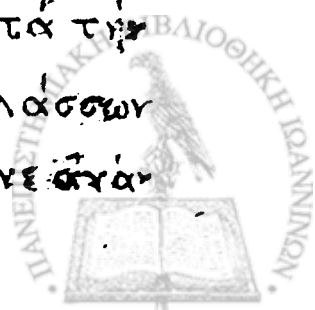
στῶν, τοῦ ἢ σήκεδονώδους τὴν μετάβασιν ὑγρῶν ἐξ ἀποσυνθέσεως τῶν ἰστών προεξομμένην, ἔπεται ὅτι ἡ πρώτη ἐνδείξις, συνίσταται εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς φλεγμονῆς τῆς τοπικῆς, καὶ εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ἤδη σχηματισθέντων προϊόντων αὐτῆς, ἰδίως τοῦ πύου, οἱ ἐγκαίρου σχάσεως τῶν ἀποσπλημάτων.

Επί τραυματικοῦ πυρετοῦ ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν νοσηρῶν κρείοντων, καὶ ἡ καθαρσιότης τοῦ τραύματος συντελοῦσι μέγαν. **Ε**πί ἀφθόνων δὲ πυήσεων εἰς αἷς ὁ πυρετός λαμβάνει χαρακτήρα ἐκτικοῦ συντελεστικώτατον μέσον ὅπου δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ εἴνε ἢ ἀπομάκρυνσις τῆς κυεγόνου ἰστίαιας. **Ο**ὕτω διὰ τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ καταπαύει πολλάκις ὁ ἐκτικός πυρετός καὶ προλαμβάνεται ἢ τε πυαιμία καὶ σηψαιμία. **Ε**πίσης ἀνάγκαια εἶνε ἡ προσήκουσα φροντίς πρὸς καταπολέμησιν ἢ ἀποφυγὴν τῆς κακῆς ποιότητος τραυματικῶν ἐκκριμάτων διὰ καταλλήλων μέσων, ἅτινα ἐν τῷ περιπυήσεως κεφαλαίῳ θέλωμεν ἀναφέρει.

Εν γένει πᾶν τὸ συντελοῦν πρὸς τὴν καταπολέμησιν τῆς τοπικῆς παθήσεως δύναται νὰ προλάβῃ ἢ μετριάσῃ τὸν πυρετόν. **Μ**εγάλην σημασίαν ἀπέσιδον πρὶν εἰς τὴν γενικὴν ἀντιφλογιστικὴν θεραπείαν, καὶ συνείθιστον αἱ χειρουργοὶ ὄχι μόνον νὰ καθαρίζωσι τοὺς τραυματίας διὰ καθαρτικῶν,

ἀλλά καὶ νὰ ἀφαιμᾶσθωσιν αὐτοῦς, τοπικῶς τε καὶ
 γενικῶς, πρὸς τὴν ἐπιφυγὴν τοῦ τραυματικοῦ πυρετοῦ.
 Αἱ ἀφαιμάξεις, ὄχι μόνον κατ' οὐδὲν ἀφελούσιν ἀλ-
 λά καὶ βλάπτουσιν ὡς ὑφύουσαι τὴν ἐρεθισιμότη-
 τὰ τῶν ἀρρώστων καὶ ἀυξάνουσαι τὴν πρὸς τὸν πυ-
 ρετὸν διάθεσιν ἢ ἐκτείνουσι τούτον ὑπάρχοντα
 ἤδη. Ἐπαγνώτερον πρέπει νὰ φροντίσῃ τις περὶ
 τακτικῶν κινήσεων ^{τοῦ} ἀπευθυμένου καὶ τῆς κύστε-
 ως· αὗται συνήθως δὲν εἶνε τακτικαὶ εἰς τοὺς τραυ-
 ματίας. Τὰ ὀξεᾶ εἶνε ὠφέλιμα μόνον κατὰ τῆς
 εἰψῆς καὶ τῆς ξηρασίας τοῦ στήματος. Ἐξ ὀλιγ-
 τῶν κατὰ τῆς ηὔξημένης θερμότητος, μέσων ὠφε-
 λιμώτερον εἶνε τὸ γενικὸν λουτρόν. Ὡς ἀντι-
 πυρετικά δὲ φάρμακα πρὸς κατεύνασιν τῆς κυκλο-
 φορίας καταλλήλοτατα εἶνε ἡ δακτυλίνη καὶ τὸ
 νίτρον. Ἡ κινίνη ὠφελιμωτάτη εἶνε καθαρῶς
 διαλείποντας πυρετοῦς, δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν ἐνεργει-
 ἀν ἐπὶ τῶν τραυματικῶν πυρετῶν, καὶ ἂν οὗτοι
 δεικνύωσι διαλείποντα ἀλλ' ἄτακτον τύπον, ὡς
 εἰς τὴν πνευμονίαν, ἢ ὑφίσταται. Καὶ εἰς τὸν ἐκτε-
 κὸν πυρετὸν οὐχ ἥττον ὅμως διώμενον ὡς τοξω-
 τικὸν μέσον, ἰδίως μετὰ παρεξήσεις εἶνε λίαν
 ὠφέλιμον, ὡς πρὸς τὴν δίαιταν ἐπειδὴ ἡ κατανά-
 λωσις κατὰ τὸν πυρετὸν εἶνε μείζων ἢ κατὰ τὴν
 φύσιν, ἢ δὲ προσαγωγὴ θρεπτικῶν οὐσιῶν ἐλάσσων
 καὶ ἔπεται ὅτι θέλει ἐπέλθῃ μαρασμὸς, εἶνε ἄτακ-

κη νά τήρῳμεν τήν ὄρεξιν ἀνθηραίν, καί φρεντίζω-
 μεν περί ἀρκούσης θρέψεως τοῦ ὄργανισμοῦ ὥστε
 αὐστηρά ἀποχή τροφῶν ὄχι μόνον ὠφέλιμος, δέν εἶ-
 νει ἀλλά καί ἐλαβερὰ. **Εἰς** τὰς χρονίας δέμερφαί-
 ὀπου ἡ θρέψις εἶναι ἐκ τῶν κυριωτέρων τῆς θιρακεί-
 ας μελημάτων, ἡ χεῖσις τοῦ ἔλαιου τοῦ ἰσίουκου
 εἶνε ὠφέλιμωτάτη πολλάκις.

Κεφάλ. Γ^{ον}.

Περί τῆς πύου

Πύον ὀνομάζομεν ἐφήμερον ἢ προσκαιρότι-
 να νέπλαστον ἰστόν, ὅστις φλεγμονώδη καταγω-
 γήν ἔχων ἀναπεύσεται ταχέως καί συνίσταται
 ἐκ κυττάρων καί μεσοκυττάρων τινός λευκωμα-
 τώδους ὑγροῦ· οἰά τήν γένεσιν τῶν πυοκυττάρων
 ἐκ τῶν κυττάρων τῶν ἰστώων, ἐξ οὗ οὗτοι κατά τό-
 μάλλον καί ἡττοῦν καταστρέφονται δύναται τις
 γὰ ὀνομάσῃ τό πύον καί ἰστόν ρεύστοποιηθέν-
 τα ὥστε ἴσως ἡ ὀνομασία αὕτη δέν εἶνε ἰσθῆ, ὅ-
 τι ἀφορᾷ τὰς φυσικάς ιδιότητάς τοῦ πύου τό ἀ-
 γαθόν καί χρήσιμον καλούμενον ἐν προσφάτῃ κα-
 ταστάσει εἶνε μαχύρρευστον ὡς τό πύον (ἀφρί-
 γαλαί ὑπεξανθου ἢ πραιογοξανθου χρείας οὐχί
 ἰδίωσμον καί τήν γεῦσιν ἠδύ· παρατηροῦνται
 ὅμως καί διάφοροι παρεγκλίσεις ἀπό τῆς τοιαύ-

τῆς τοῦ πύου ποιότητος· ἔάν ἀφήσωμεν τὸ πῦον ἰ-
 κανήν ὥραν ἐν ἀγγεῖῳ ἤρεμον ἀποχωρίζεται ὑγρὸν
 τι διαφανεία ὁ ὄρρος τοῦ πύου, ἢ τὸ μεσοκύτεταρον
 ὑγρὸν τῶν εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἀγγείου κατακρη-
 μνησθέντων κυττάρων ἢ πληθὺς δὲν εἶνε πάντο-
 τε ἢ αὐτῆ ὅυτε ἢ ὑφῆ αὐτῶν. **Τ**ὸ σῦνθεσις χρηστὸν πῦ-
 ον εἶχει ἀφθονώτερα στερεὰ μόρια ἢ τὸ αἶμα καὶ τὸ γά-
 λα, πεπυκνωμένον μάλιστα πῦον οὔτινος ὁ ὄρρος ἐγ-
 μέρει ἀπερροφήθη, παρίσταται ὡς παχεῖα τυροειδῆς
 μάζα, ἀφθονος διίδρωσις ὄρρου καὶ μετρία ἀναπτυ-
 ξις πυοκυττάρων καθιστῶσι τὴν σύστασιν αὐτοῦ
 ὄρρωδῆ ὡς εἰς χρονίαν φλεγμονὰς τῶν ἰστών· πολλά-
 κισ παρατηροῦμεν ἐπίσης ἐπὶ γαγγραιίνης καὶ ἐπὶ
 ἀποσυνθέσεως ἢ σήψεως τοῦ πύου, ὅτι παρίσταται
 τοῦτο ὕδαρές, παρέχον δυσώδη ὀσμὴν καὶ ὀνομάζο-
 μεν αὐτὸ ἰχώρα. **Π**ῦον ἐκ βλεννοῦμενων προ-
 ερχόμενον ἀναμιγνύεται πολλάκις μετὰ βλέννης,
 ἐξ ἀγγειοβριθῶν ἰστών προερχόμενον ἀναμιγνύε-
 ται μετὰ αἶμα διερχόμενον δὲ διὰ διαφόρων ἐκκρίσε-
 ων, οὔρων, κοπράνων, χολῆς κ.τ.λ. ἀναμιγνύε-
 ται τότε καὶ μετὰ οὐσίας ἀλλοτρίας· πῦον προερχό-
 μενον ἐκ μοίρας τινός τοῦ δέρματος ἀφθονούσης
 στεατοποικῶν αδένων λαμβάνει σύστασιν δευτο-
 ρικοῦ ὀξέος· ἐκ τῆς κοιλότητος τοῦ στόματος
 προερχόμενον εἶχει συνήθως ὀσμὴν διαπεραστικὴν

· λίαν δυσάριστον· πῦον δὲ συνορεῦον μίτον ἐντε-
 ρικόν σωλῆνα κορέννυται συνηθῶς διὰ τῆς διαχύ-
 σεως ὑπό οὐσιωδῶν μορίων τῶν ἐντέρων· πῦον ἐξ ὀ-
 στῶν προερχόμενον ἐμπεριέχει φωσφορικά ἄλατα,
 πολλάκις οἷ καὶ φωσφοροῦχον ὑδρογόνον, ἐξ οὗ λαμ-
 βάνει ἰδιάζουσαν οσμὴν ὁμοίαν τῇ τῶν σεσηπῶτων
 ἰχθύων· συχνότατα ὅμως ὄζει τὸ πῦον ὑδροθειω-
 μένου ἀερίου, ὅπερ εἶνε ἀπότοκον τῆς ἀποσυνθέ-
 σεως λευκοματωειδῶν οὐσιῶν, ἐξ οὗ ἡ αἰτία, διῆν
 μελανίζοντες ἀργυρά σκεύη, μῆλαι, καθετῆρες,
 καὶ τὰ παρόμοια ἐρχόμενα εἰς ἐπαφήν μετ' αὐ-
 τοῦ.

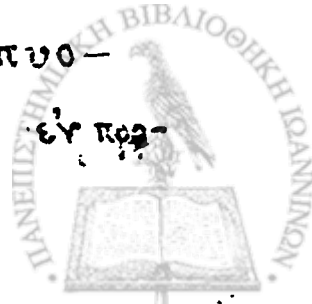
Χημικαὶ ἰδιότητες τοῦ πύου.

Ἐπὶ χημικὴν ἐποψίν τὸ πῦον ὁμοιάζει ^{τῷ αἵματι:} ἐμπεριέ-
 χει ὅμως ἀφθονώτερον ὕδωρ, καθότι τοσοῦτον ἐνυ-
 πάρχει καὶ εἰς τὰ πυοκύτταρα. **Τ**ὰ κύτταρα τοῦ
 πύου σινέστανται ἐκ γλοῦβολίνης (globuline)
 ὁ ὄρρος τοῦ πύου εἶνε ὄρρος τοῦ αἵματος ἡκιστα
 ἠλλοιωμένος περιέχων ἀφθονώτερα ἄλατα καὶ ὀ-
 λιγώτερον λεύκωμα. **Ε**ν γένει τὰ χημικὰ αὐτοῦ
 συστατικά μεταβάλλονται προσωπικῶς ἀναλόγως
 τῆς ἡλικίας καὶ τῶν ἀλλοιώσεων, ἄς τὸ πῦον ὑ-
 φίσταται. **Κ**αὶ ἐν τῷ ὄρρῳ τοῦ πύου ἀπαντῶν-
 ται οὐσίαι τις ἢ (πυϊνὴ), λίαν συγγενῆς πρὸς ὀ-
 μοίαν οὐσίαν τῆς βλένης τήν (μυξίνην), ἔτι δὲ

ἀλλὰ σπαγιώτερον ἀπαντᾶται καὶ ὀλίγη ἰγία καὶ τυρία.

Συστατικά τοῦ πύου.

Τὰ στερεά συστατικά τοῦ πύου δὲν ἀποτελοῦνται ἀποκλειστικῶς ἐκ μόνων τῶν πυοκυττάρων. Ἐκτός τούτων ἀπαντῶνται συχνότατα ἐν τῷ πύῳ καὶ ἄλλαι μορφαὶ νεαρῶν κυττάρων, ἰδίως γυμνοὶ πυρῆνες. Ἐν τῷ πύῳ τῷ καταγομένῳ ἐκ βλεπούμενων ἀπαντῶνται κύτταρα ἐπιθηλιώδη διαφόρου ἡλικίας, βλεπνώδη σωματῖα καὶ τα παρμόια. Εἰς πύον δὲ ἐξ ἄλλων ἰστών προερχόμενοι, μόρια τῶν ἰστών τούτων. Ἐκτός δὲ τούτων ἀπαντῶμεν συχνάκις καὶ ἐρυθρὰ αἰμοσφαίρια, ἅτινα ἀναλόγως τῆς πληθύσεως αὐτῶν χρωματίζουσι αὐτό διαφόρως· συχνότατα εὐρίσκωμεν καὶ τα πυοκύτταρα κατὰ τόμαλλον καὶ ἥττον εἰς ἀεχομένην καταστροφήν καὶ ἀπαντῶμεν τότε μέγα πλῆθος πυρῆνων καὶ λιπωδῶν κοκκίων καὶ λιποκυττάρων. Πλήν τῶν μικροσκοπικῶν τούτων συστατικῶν ἀπαντῶμεν ἐν τῷ πύῳ καὶ κρυστάλλα ἐναμμονίου μαγνησίας, ἀνθρακικῆς τιτάνου, ἐνίοτε δὲ καὶ μικροσκοπικοὺς ὀργανισμοὺς ἰδίως τοὺς δονάκητας (vibriones) καὶ μύκητας. Τὰ πυοκύτταρα εἰσὶ σφαιροειδῆ σώματα, ἅτινα ἐν κρυσ-

σφάτω ἀλλὰ ψυχρανθέντι πύφ φαίνονται τεθολω-
 μένα διά κοκκίων περιέχουσιν ἓνα ἢ πλειότερους
 πυρῆτας καὶ οὐδόλως διακρίνονται τῶν ἀχρόων
 αἰμοσφαιρίων δ' οὐδετέρων ἀλκαλικῶν ἀλάτων τὰ
 πικύτταρα συρρικνουῦνται διά καυστακῶν ἀλκαλίων
 ὡς καὶ διά χολῆς καταστρέφονται ὀλοτελῶς. Εἰς χη-
 μικός ἀπεδειξεν ὅτι τὰ πυροσφαίρια, ὡς τὰ ἐρυθρά καὶ
 ἄχροα αἰμοσφαίρια, ὡς καὶ τὰ κυτταρα τοῦ συγκετι-
 κοῦ ἴστοῦ καὶ τῆς χρωματιστικῆς ὕλης παρέχουσιν ὀ-
 λως ἴδια ζωῆκά φαινόμενα, ἐν ὧσ' εὕρισκονται ὑπὸ τὰς
 φυσικὰς αὐτῶν παραστάσεις, ἰδίως περικυκλούμενα
 ὑπὸ ὑγρᾶς θερμότητος καὶ προστατευόμενα κατα τῆς
 ἑξατμίσεως· τὰ ζωῆκά ταῦτα φαινόμενα συνίσταν-
 ται εἰς ἰδιάζουσαν μεταβολὴν τῶν κυττάρων μετὰ
 ζωῆρᾶς κινήσεως, τῶν ἐν αὐτοῖς κοκκίων καὶ ἀπὸ τό-
 που εἰς τόπον κινήσεως αὐτῶν τῶν κυττάρων· τὸ κῦ-
 τταρον ἀποδίδει κατὰ διαφόρους θέσεις προβολὰς
 αἵτινες εἰσὶ πολλάκις λίαν λεπταὶ νημοτοσεῖς πρό-
 τοῦ σχηματισμοῦ δ' αὐτοῦ λαμβάνει χώραν κατὰ τὰς
 θέσεις ταύτας συσῶρευσις κοκκίων· αἱ προβολαὶ αὗ-
 ται ἀποσυρόμεναι ἕξ ἀλειφοῦται ὅπως σχηματι-
 σθῶσι ἄλλαι· πολλάκις τὸ σῶμα τοῦ κυττάρου
 ἀπὸ σφαιρικοῦ εἰς ἐπίμηκες καὶ στενὸν μεταβάλλ-
 λουσιν αἱ προβολαὶ αὗται τὸ σῶμα τοῦ κυττάρου
 συστέλεται αὖθις ὑπὸ τῆν σφαιρικὴν αὐτοῦ μορφήν
 δι' ἐπιτεταχυμένης τινὸς κινήσεως δ' ἧς ἀλλάσσει ἐν ταυ-
 τῷ καὶ τὴν θέσιν του. Τὰ ἐπι-

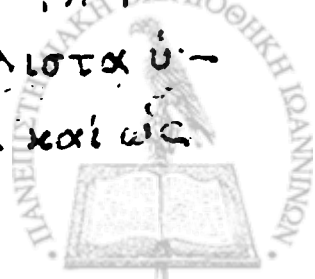
μηκυνθέντα πυοσφαίρια εισδύουσιν εύκόλως μεταξύ τῶν ἀρχικῶν στοιχείων τῶν ἰστών ἀνευρίβως αὐτῶν καί δύνανται νά πορευθῶσιν ἀλλαχόσε διά μέσου αὐτοῦ ἰδίως μεταβαινοῦσι κατ'αὐτόν τόν τρόπον ἀπό βαθυτέρων εἰς ἐπιπολαιότερα στράματα ἢ καί εἰς τήν ἐπιφάνειαν ἀκόμη τοῦ δέρματος τῶν βλεννοῦμένων τῶν ὀρρωδῶν ὑμέγων τοῦ κυτταρωδούς ἰστοῦ. **Η** γνῶσις τῶν ἰδιοτήτων τῶν κυτάρων εἶνε ἡ σπουδαιοτάτη καί διά αὐτῆς ἐξηγεῖται τίνι τρόπῳ εἶνε δυνατόν ἀδιαφθόρου μενούσης ἐπιφαιείας τινός νά ἐξέλθῃ διά αὐτῆς πῦον ἐκ τοῦ βάθους, πρὸς δέ τίνι τρόπῳ τό πῦον δύναται ἐνατίον τῆς ἰδίας βαρύτητος νά προέλθῃ ἐκ τοῦ βάθους. **Δ**ιά τῆς ιδιότητος ταύτης ἐξηγεῖται τέλος καί ἡ διά τῶν τοιχωμάτων τῶν ἀγγείων ἔξοδος τῶν λευκῶν αἰμοσφαιρίων κατὰ τήν ἀνακάλυψιν τοῦ **Κοηκίτη** πλήν ἐν τῷ περί φλεγμονῆς κεφαλῆς ἀναφέραμεν.

Ετέρα ιδιότης τῶν πυοσφαιρίων λίαν οὐσιώδης εἶνε ὅτι ταῦτα δύνανται νά δεχθῶσι καί περικλείουσιν ἐν αὐτοῖς κοκκία λεπτότατα διαφόρων οὔσιων τήν ιδιότητα δέ ταύτην ἔχουσι καί τά κύτταρα τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν ἐάν λ. χ. σαρκοφυοῦσαν τινά ἐπιφάνειαν ἐπιπασσωμεν μέ κιννάβαρι ἢ μέ ἄλλην τινά λεπτοτάτην κό-

νιν, τὰ κοκκία αὐτῆς εἰσδύουσιν εἰς τὰ κύτταρα τῶν κοκκοειδῶν σαρκῶν καὶ τὰ τοῦ πύου. Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι αἱ πυοκύτταρα δὲν ἔχουσιν μεμβράνην, δὲν εἶνε δὲ οὐδὲν ἄπιθαινον ὅτι καὶ αἱ μασματικαὶ καὶ εἰδικαὶ ιδιότητες τοῦ πύου προέρχονται ἐκ δηλητηριωδῶν κοκκίων, ἅτινα τὰ τοῦ πύου κύτταρα προσδέχονται· εἶνε δὲ ὡσαύτως πιθανόν ὅτι διὰ τῆς προσλήψεως τοιούτων οὐσιῶν ὡς λ.χ. τοῦ δηλητηρίου, τῆς τοῦ νοσοκομείου γαγγραίνης, πλήν τῶν πυοκυττάρων καὶ τὰ κύτταρα τῶν περικοκκοειδῶν σαρκῶν χάνουσι τὴν ζωικὴν αὐτῶν δύναμιν καὶ οὕτω οἴδουσιν ἀφραμίην εἰς σῆψιν καὶ περαιτέρω μετάδοσιν τῆς γαγγραίνης.

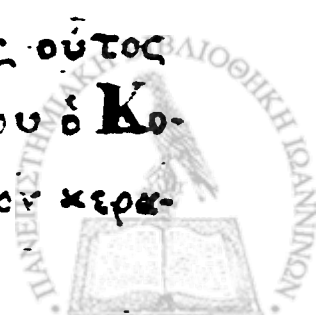
Η πληθὺς τῶν κυττάρων ἐν τῷ πύῳ εἶνε διαφορὰ καὶ ἐκ ταύτης ἔξαρτᾶται ἡ σύστασις αὐτοῦ· ἡ δὲ τῆς κινήσεως ιδιότης καὶ ἐν τῷ σφοδρῶτι πύῳ δὲν παρατηρεῖται εἰς ἅπαντα τὰ πυοκύτταρα· τὰ πλεῖστα τούτων εἰσὶ συνήθως νεκρά· εἰς μὴ πρόσφατον πῦον τὰ κινήτικὴν δύναμιν τηροῦντα κύτταρα εἰσὶ σπάνια· μάλιστα δὲ εἰς πῦον προερχόμενον ἐκ ψυχρῶν ἀπυκτημάτων· εἰς ἰσῶρα δὲ καὶ πῦον ἐκ γαγγραίνης προερχόμενον ἐλλείπουσιν ὁλοτελῶς εἰς τοιαῦτα μάλιστα ὡς γὰρ τὰ πυοκύτταρα ἐν γένει εἰσὶν ὀλίγα καὶ ὡς

ἐπὶ τὸ πλεῖστον λιπωδῶς. ἠλλοιωμένα εἰς λίαν δὲ πυκνὸν πῦον μετὰ τῆς ἀπορρόφησιν τοῦ ἕρρου ἀπαντῶνται τὰ πυοκύτταρα συρρικνωμένα τοῦ ὕδατος ἐστερημένα καὶ εἰς τυρώδη μάζαν ἢ φυματώδη μεταβλήθεντα. Ἡ χροιά τοῦ πύου εἰς τοιαύτας περιπτώσεις εἶναι ἐπίσης διάφορος· αὕτη εἶναι ἀγοικτὴ θαιά, ὡς καὶ ἡ τοῦ διαφανοῦς λευκόματος. Ἐτεραι ἐπουσιώδεις μεταβολαὶ τῆς χροιάς εἰσὶν ἡ πρασίνη καὶ κυανῆ χροιά τοῦ πύου· διαφόρους ἐξηγήσεις ἔδοξαν εἰς τῆς χροιᾶν ταύτην κατὰ τὰς νεωτέρας ἐξηγήσεις, ὅμως φαίνεται ὅτι ἡ κυανῆ χροιά ἢ δάφουσα πολλάκις τὰ σπληνῆα καὶ τὸ δέρμα προέρχεται κυρίως ἐκ τῆς παρουσίας δονακίου ἐν τῷ πύῳ.

Ἀνάπτυξις τοῦ πύου.

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πύου κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἄλλων νεοπλασμάτων· ὅπου ἀπαντῶνται πυοκύτταρα εἰσὶν ἔργον τῶν κυττάρων στοιχείων τοῦ αἵματος, πᾶν εἰς κύταρον τοῦ σώματος καὶ ἐκ νεοπλασμάτων ἀκέρμη ἀν' προέρχεται ὡς λ. χ. καρκίνου κ.τ.λ. εὐνάται νὰ παραγάγῃ πύοσφαιρα. Ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος δὲν ἰσχύει πλέον ἀποκλειστικῶς, ἀφ' ὅτου ὁ Κοκκίτη ἀπέσειξεν εἰς τὸ μεσεντέριον καὶ τὸν κερα-

τοιδή, ὅτι τὰ πυοκύτταρα εἰσὶν ἄχροα αἰμοσφαι-
 ρια ἐκ τῶν ἀγγείων ἐξερχόμενα, ὥστε νῦν δυνάμεθα
 θετικῶς νὰ εἴπωμὲν περὶ ἀναπτύξεως πύου, ὅτι πυ-
 οκύτταρα εἰσὶ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος λευκὰ αἰ-
 μοσφαίρια ἐκ τῶν ἀγγείων ἐξερχόμενα κατὰ ἐ-
 λάσσονα δὲ μοῖραν ἴσως προϊόν τῶν προσβεβλη-
 μένων μερῶν ἢ ἰστών. **Τ**ὸ μεσοκυττάριον ὑγρὸν
 τοῦ πύου προέρχεται ἐκ τοῦ αἵματος καὶ εἶνε μάλ-
 λον ἢ ἥττον ἀφθονος διόδρωσις οἴρου ὅστις ἐκ
 τῆς φθορᾶς τῶν ἰστών, ἢν ἡ πύησις ἐπιφέρει,
 προσδέχεται καὶ προϊόντα τῆς καταστροφῆς
 αὐτῶν. **Ο**ὕτω λ. χ. τὸ ἐκ τῶν ἰστών προερχόμενον
 πῦον περιέχει μέγα ποσὸν φωσφορικῶν ἀλάτων
 τὸ ἐκ θλενοῦμένων προερχόμενον περιέχει μυ-
 ξίνην καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. **Κ**ατὰ τὴν θεωρίαν λοι-
 πὸν ταύτην μόνον ὁ οἴρος τοῦ πύου δύναται νὰ
 θεωρηθῆ ὡς ἐξιδρώμα, ἢ δὲ θεωρία ἐκείνων, οἵτινες
 καί τῶν σχηματισμὸν τῶν κυττάρων τοῦ πύου ἀ-
 ποδίδουσιν εἰς ὀργανωσιν τῶν ἐξιδρωμάτων δι' αὐ-
 τομάτου δηλονότι γενέσεως αὐτοῦ εἶνε ἐντελῶς
 σφαιερὰ.

Μορφή τῆς πυήσεως

Ως πρὸς τὴν μορφήν ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἡ πύ-
 ησις ἐμφαίνεται πρέπει νὰ διακρίνωμεν αὐτὴν
 εἰς δύο τὴν ἐκκριτικὴν ἢ κατ' ἐπιπολήν

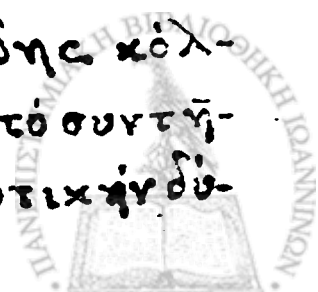

ἢ ἐπιθηλιώδη καὶ τὴν περιεγχυματικὴν ἢ
κατὰ βάθος. **Η** πρώτη τούτων παρατηρεῖται
εἰς ἀπᾶσας τὰς μεμβράνας καὶ τὰ ἀδενώδη
ὄργανα· εἰς ταῦτα τό πῦον δύναται καὶ νάρρη
πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἐπειδὴ τὰ πρὸς ἀντικατά-
στασιν τῶν μεμβρανῶν ἢ ἀδένων νεοπλαστή-
ματα δὲν καταστρέφονται δύναται τό πυορ-
ρεῦν ὄργανον γὰ μὲν ἐπὶ κολῦν χρόνον ἀ-
διάφορον. **Κ**ατὰ τοῦτο δὲ ἐπιφέρει ἡ μορφή αὐ-
τῆ τῆς πυήσεως ἀπὸ τῆς ἔλκωσιν, καὶ ἢ τὰ
πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐφθορότος γεοδλα-
στήματα ἀτελῶς ἢ οὐδὲλως ἀναπτύσσον-
ται. **Ο**που τό πῦον καλύπτεται ὑπό παχείας
καὶ ἀπεξηραμένης ἐπιδερμίδος, τό πῦον συλ-
λενόμενον ἐπαίρει αὐτῆ· εἰς φουσαλίδια ἢ φλε-
κταίνας μετὰ ῥῆξιν τῶν ὁποίων ἐκχεῖται
τό πῦον πρὸς τὰ ἔξω, ἢ μὴ ἐπερχομένης ῥῆ-
ξεως. Ἐηραίνεται· ἐπὶ βλεννοῦμένων ὅμως
ὡς ἢ λεπτή καὶ ἀβρά ἐπιθηλιᾷ ἐπιτρέπει τὴν δι-
οδὸν τοῦ πύου ἀποτελεῖται ἢ καταρρώ-
δης πύησις ἢ πυόρροια ἢ ἐπὶ ἀφθόνου
συγκρίσεως καὶ ἐλέγχης ἢ ἐλεγχόρροι-
α. **Η** αὐτὴ μορφή παρατηρεῖται προσέτι
καὶ εἰς ἀδενώδη ὄργανα· εἰς ὀρρώδεις ὅμως
ἰμένας μετὰ τῆς κατ' ἐπιπολὴν ἢ ἐπιθηλι-

ώδους πυήσεως συνυπάρχει συνήθως καὶ ἡ παρεγχυματιώδης δηλοῦσι ὁ ὑπακείμενος συγκεκρι-
 κός ἴστος λαμβάνει εὐσιώδεις μέρους εἰς τὴν πύη-
 σιν διὰ διαιρέσιως καὶ πολλὰ πλάσιον τῶν ἰδι-
 ων αὐτοῦ κυτταρίων· οὕτως ὁ συνειληθὴς ἴστος
 ὑφίσταται τὴν πυώδη διήθησιν καὶ μίγαδι μέρους
 τῶν πυοκυττάρων τούτων διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν κί-
 νήσεως πορεύονται διὰ τῶν μεσοδιαστημάτων τῶν
 ἰστῶν πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὀφρώδους ὑμέου
 καὶ ἐγούονται μετὰ τοῦ ἐπιθηλιώδους ἐπιρρο-
 μένου πύου. Ἄλλως ὅμως ἔχει μετὴν παρεγχυ-
 ματικὴν ἢ κατὰ βάθος λεγομένην πύησιν.

Εἰς τῶθα λαμβάνουσι μέρος εἰς τὴν παραγω-
 γὴν τοῦ πύου καὶ τὰ πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν
 ἐφθορότων ἰστῶν νεοπλαστήματα. Καὶ ἐξ ὅσον
 μὲν τὸ πῦον ὑπάρχει κατὰ μικρά ἀθροίσματα ἐν
 τῷ ἰστῷ ἐσπαρμένα ὀνομάζομεν τὴν κατάστασιν
 ταύτην πυώδη διήθησιν διὰ τῆς παραιτέρω
 ὅμως πορείας τῆς καταστροφῆς ἀποτελεῖται πρα-
 γματικὴ ἔλκωσις τῶν ἰστῶν τέλος αἰ μικροσκο-
 πικαὶ τοῦ πύου ἀθροίσεις συρρέουσιν εἰς μείζο-
 νας ἀθροίσεις, οἱ μεταξύ αὐτῶν ἰστοὶ διὰ τῆς
 προΐουσης πυήσεως συντήκονται καὶ οὕτως ἀ-
 ποτελεῖται τὸ ἀπόστημα ἢ πυώδης κόλ-
 πος. **Εἰς** τούτοις τὸ πῦον δὲν εἶνε τὸ συντή-
 κόν τοῦ ἰστούς, διότι δὲν ἔχει διαβρωτικὴν δύ-

ναμιν. ἀλλὰ τὸ σύντηγμα, τὸ προῖόν δηλοῖ ὅτι τῆς μεταμορφώσεως τῶν ἰστών· ὅπου τὸ πῦον ἀθροίζεται εἰς μεγάλας οὐρώδης κοιλότητάς ὀνομάζεται αὐτὸ οὐχὶ ἀπόστημα ἀλλὰ ἐμπύημα.

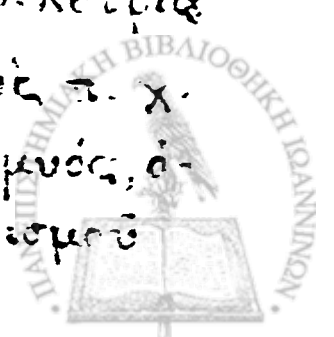
Εκ τῶν τοιχομάτων τοῦ ἀποστήματος βλαστάνουσι πανταχόθεν κεχροειδεῖς σάρκες, αἵτινες ἕποτελοῦσιν εἶδος τι ὑμέρος ἢ θύλακος περιέχοντος τὸ πῦον. **Π**ρότερον ἐθεώρουν τὸν ὑμέρα τοῦτον ὡς προγόνον αἰτίαν τοῦ ἀποστήματος, ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτω, διότι ὁ ὑμὴν οὗτος γεγγᾶται μετὰ σχηματισμὸν τοῦ πύου.

Αἴτια τῆς πυήσεως

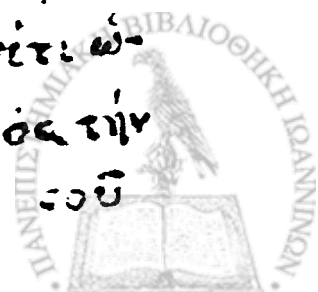
Οτι ἀφορᾷ τὴν αἰτιολογίαν τῆς πυήσεως, πολλοὶ ἐφίλονεῖκησαν, ἀνδύναται νὰ ἐπέλθῃ αὕτη καὶ ἄνευ φλεγμονῆς ἢ ἂν ἡ πυήσις εἶναι ἀποκλειστικῶς φλεγμονῶδες προῖόν. **Ε**ἰς τὴν μεταμόρφωσιν ἢ μαλάκυσιν ἐκχυμώσεων ἢ θρομβώσεων τῶν αἰγγείων ἀπεδείχθη ἐπὶ ἐσχάτων, ὅτι ἀναπτύσσεται οὐσία τις οὐδὲν ὡς τοῦ πύου διαφέρουσα, καὶ τῆς ὁποίας τὰ σώματα παράγονται ἐκ διαιρέσεως καὶ πολλὰ πλάσιασμοῦ τῶν ἀχρόων αἰμοσφαιρίων, ἢ μεταμόρφωσις δ' αὕτη λαμβάνει χώραν ἄνευ οὐδενός σημεῖου φλεγμονῆς. **Υ**πὸ τῆν ἐποψιν λοιπὸν ταύτην καὶ ταύ-

την καί ἐν ταύτῃ καί μόνη τῇ περιετώσει δύναται
 γὰ παραχθῆ πῦρον ἢ πυέμορφος οὐσία ἀνευ φλεγμο-
 νῆς. Οὗτον ὅμως τό πῦρον ἀναπτύσσεται ἀνεξαρ-
 τήτως ἐν χυμώσεων ἐν τοῖς ἱστοῖς, εἶναι πάντο-
 τε προϊόν φλεγμονῆς καί ἀποτελεῖ τῆν κυριωτέ-
 ραν καί συγγετέραν μορφήν μεταξὺ τῶν φλεγμοτι-
 κῶν νεοπλασιῶν. **Εἰς** πᾶσαν φλεγμονὴν δὲν πα-
 ρατηρεῖται καί πύησις· πρὸς γέγεσιν δὲ ταύτης
 ἀπαιτεῖται καί προδιάθεσις τις ἐκ μέρους τῶν ἱ-
 στῶν καί ἐκ μέρους τῶν ἀρρώστων αὐτῶν. Οὕτω
 π. χ. εἰς πλείους τῶν βλεννομεμβρανῶν ἀρκεῖ
 μόνον μέτριος ἐρεθισμός ὅπως μεταβάλλῃ ἀ-
 πλοῦν κατάρρου ἐἰς βλενγόρροιαν. Οἱ πυματι-
 κοὶ καὶ ἐκκρετικοὶ ἀδέγες μεταπίπτουσι εὐ-
 κολώτερον εἰς πύησιν ἐν ᾧ ἄλλα ὄργανα ὡς ὁ
 θυρεοειδῆς ἀδὴν λίαν δυσκόλως διαπυῖσκονται
 οὐχ ἤτερον ὅμως οὐδὲν ὄργανον ὑπάρχει, ὅπερ διῶ-
 ρισμέτου τιγὸς βαθμοῦ ἐρεθισμοῦ δὲν δύναται γὰ
 ὑποπέση εἰς πύησιν, ἰδίως τραυματισμὸν μετὰ
 ἐπιδερμάσεως ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος καί ἢ ἔμματος
 παρουσία ἀλλοτρίων σωμάτων προκαλεῖται συ-
 νήθως πύησιν. **Δ**ὲν εἶνε δὲ ἀδιάφορον ὡς πρὸς
 τῆν φύσιν τῶν ἀλλοτρίων σωμάτων· ἀλλότρια
 σώματα ἐκ νεκρώσεως προσερχόμενα ὡς π. χ.
 γαγγραινωμένον τεμαχίον δέρματος, μυός, ὀ-
 στοῦ κ. π. λ. ἀποχωρίζονται τοῦ ὀργανισμοῦ

πάντοτε διά πυήσεως. **Ε**κ τῶν ἔξωθεν δὲ προερχο-
 μένων τὰ ἔχοντα τραχείαν τὴν ἐπιφάνειαν
 προκαλοῦσι εὐκολώτατα τὴν πύησιν, εἴ ᾧ ἄλλα
 λεία ὄντα, ὡς τεμάχια ὑέλου καὶ τὰ παρόμοια, δύ-
 νανται νὰ ἐνθυλακισθῶσιν ἄνευ πυήσεως. **Ο**ργανι-
 καὶ οὐσίαι εἰς σῆψιν ὑποκείμεναι ἐπίσης προκαλοῦ-
 σιν πύησιν (οἷον τὰ ἐκ μετὰ ἕλης ῥάματα.) **Κ**αὶ
 ἡ διαβροχὴ δὲ τῶν ἰστών μετὰ σιτηπύρα ὀρρὴν δύνα-
 ται νὰ προκαλέσῃ πύησιν. **Α**γαπτιρρήτως δὲ καὶ τὸ
 πύον αὐτὸ ἄπαξ σχηματισθὲν διεγείρει εἰς πύησιν
 πάντα τοὺς ἰστούς μεθ' ὧν ἔρχονται εἰς ἐπαφήν
 ὡς μiasματικὴ τις οὐσία (οἷον τὰ ψυχρὰ ἀποστή-
 ματα καὶ τὰ ἐκ καθήσεως τοῦ πύου). **Π**ρότερον ὁ ἐν-
 θυλακισμὸς τοῦ πύου διὰ τοῦ ἐκ κεγγηροῦ ὡσὶν σαφ-
 κῶν ἀποτελουμένου ὑμῖνος δύναται νὰ προσπα-
 τεύσῃ τοὺς περικειμένου ἰστούς ἀπὸ τῆς μiasμα-
 τικῆς ἐνεργείας τοῦ πύου. **Ο**τι τὸ πύον δύνα-
 ται διὰ μiasμάτων εἰδικῶν νὰ λάβῃ εἰδικὴν τιμω-
 ρειότητα καὶ νὰ μεταδώσῃ ταύτην, οἷον διὰ τῆς
 ἐπὶ τῆς σφίλιδος εὐλογίας καὶ ἄλλων μiasματι-
 κῶν νόσων ἐκ πείρας πρὸ πολλοῦ ἤδη βεβαιωμένην.
Αν ὅμως αἱ μiasματικαὶ ἰδιότητες ἐδράζουσιν
 εἰς τὰ πυσσαίρια ἢ εἰς τὸν ὀρρόν τοῦ πύου ἢ εἰς
 σώματα ἐν τῷ πύῳ αἰωρούμενα δὲν εἶνε εἰσέτι ὠ-
 ρισμένον. **Μ**εγάλης λόγου ἀξίαι ὡς πρὸς τὴν
 παραγωγὴν τοῦ πύου αἱ ἰσοσυγκρασίαι τοῦ

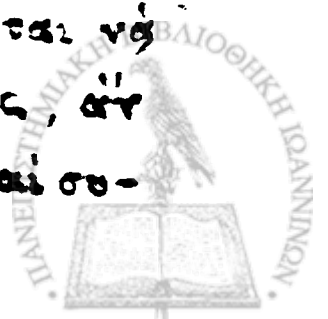
ἀρρώστου, καθόσον πάντες οἱ ἐξησθημένοι ὀργανισμοὶ εἰσὶ μᾶλλον τῶν ἀρρώστων εἰς τὴν πύησιν ὑποκείμενοι. Τὴν ιδιότητα ταύτην ὀνομάζουσιν συνήθως προδιαθέσιν πυώση, ἣτις διαφέρει οὐσιωδῶς τῆς πυαιμίας ἢ πυώδους δυσκρασίας, διότι αὕτη μὲν εἶνε συνέπεια, ἐκείνη δὲ αἰτία μετ' ἄλλων δυσκρasiῶν συνήθως συμπίπτουσα; ἰδίως λοιπὸν ἠφυματίωσις, καὶ ἡ χειράδωσις, καὶ ἅτι δὲ καὶ ἡ σύφιλις αὐτὰ προδιαθέτουσι τὴν εἰς πύησιν ἐκβάσιν διαφόρων φλεγμονωδῶν διαταραξέων: ἀλλὰ καὶ ἄλλα χρόνια καὶ ἀσθενικαὶ νόσοι προδιαθέτουσιν εἰς πύησιν, οἷον ὁ ἐκτικὸς πυρετός, τυφώδης, σηπεδονώδης, ἢ διαμογή εἰς ἀτμόσφαιραν κικορεσμένην ὑπὸ πυωδῶν ἀναθυμιάσεων, κακὴ ἢ ἀνεπαρκὴς περιποίηση τοῦ δέρματος, ἀνεπαρκὴς τροφή καὶ τὰ παρόμοια συντελοῦσιν ἅπαντα εἰς γένεσιν πυήσεως.

Συμπτώματα τῆς πυήσεως

Τὰ τὴν παρουσίαν τῆς πυήσεως συνοδεύοντα συμπτώματα εἰσὶ τὰ μὲν τοπικά, τὰ δὲ γενικά· διαφέρουσι δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἔδραν, τὴν ἔντασιν τῆς πυήσεως καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ἐπὶ τοῦ ὅλου τοῦ σώματος ὀργανισμοῦ ἐπίδράσεως. Τὰ τοπικά συμπτώματα εἰς ἐκκριτικὰς πυήσεις;

ως ας τό πύον εύρίσκει ἐλευθέραν ἱκρίσιν ως εἰς τοὺς
 βλεντοῦμέτας, δὲν διαφέρουσι ποσῶς τῶν συμπτω-
 μάτων τοῦ κατέρρου, ἢ οἱ διάκρισις γίνεται μό-
 νον ἐκ τοῦ ἐκκριτομένου πύου. **Ε**πί πυώδους ὁμως
 διηθήσεως καὶ ἰδίως ἐπὶ ἀποστημάτων εἰς ἀήμετῃ
 μεγάλῃ ταχύτητος παραγομένην υἱοπλασία αὐ-
 ξάνει μεγάλως τὴν τάσιν, παρατηροῦμεν ἐπηυ-
 ξημένης ἐρυθρότητος ἐξόγκωσιν καὶ ἰδίως πόνους
 σφύζοντας. **Τ**ὰ πυώδη εἰρητημένα μέρη εἰσὶ τε-
 ταγμένα καὶ ἀορίστως κλυδιάζοντα. **Τ**ὰ ἀποστή-
 ματα ὁμως περιέχουσι συνήθως κληδασμὸν τινα
 σαφῆ οὐχὶ ἀέριστον ὑπεράνω τῶν κατὰ βάθος
 πυήσεων παρατηροῦμεν συνήθως παραπλευρῶς
 ὑπεραιμίας καὶ οἶδημα χαρακτηρίζοντα τὴν κα-
 τὰ βάθος πυήσιν.

Εκ τῶν γενικῶν συμπτωμάτων ἐθεωρεῖτο ἀπὸ
 τῆς ἐπιπέτης τοῦ Ρορετ ως χαρακτηριστικὸν ση-
 μεῖον τῆς ἀρχομένης πυήσεως τὰ φρίκια καὶ τὰ
 ρίγη. ἀλλὰ τὸ σύμπτωμα τοῦτο ἐκτός τοῦ ὅτι
 δὲν παρατηρεῖται εἰς τὴν πυήσιν μόνον, εὐδὲ προ-
 ηγεῖται καὶ ταύτης πάντοτε. Οὐχὶ σπανίως ὁ-
 μως παρατηρεῖται εἰς τὰς φλεγμονὰς τῶν ῥιγῶς ως
 κρόδρος τῆς πυήσεως, ἀλλὰ τότε οὐκ αὐτὰς νῶ
 ἐσωρηθῆ κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον ἀσφειές, ἀν-
 τὰ φρίκια ἐπέλθωσιν ἐπανειλημμένως καὶ συ-

νοθεύονται μὲ δυσαρίστους καὶ θλίψιμους αἰσθήσεις κατὰ τὸ πάσχον μῶριον πᾶσι δὲ εὐαίτερον σημεῖον εἶναι ἀπ' ἐναντίας ἢ αὐξήσεως τῆς δερμικρασίας τοῦ σώματος καὶ ἡ ἐπίτευξις τοῦ φλογιστικοῦ πυρετοῦ.

Ἐκβάσεις τῆς πυήσεως.

Αἱ συνέπειαι τῆς πυήσεως εἰσὶν ὡσαύτως τὸ μὲν τοπικαί, τὸ δὲ γενικαί· ὅταν τε πῦον μείνη ἐν τῷ ὄργανῳ τινός, χωρὶς γὰρ δύνηται νὰ ἐκρέουσι εἰς μικρὰν ποσότητα ὑπάρχον δύναται νὰ ἀπορροφήθῃ ἐντελῶς χωρὶς γὰρ ἐξασκήση οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐπιρροήν ἐπὶ τῆς γενικῆς τοῦ ὄργανισμοῦ καταστάσεως. **Ἡ** ἀπορρόησις δὲ λαμβάνει χώραν ἀφ' οὗ προηγουμένως τὰ πυκνύτατα μεταμορφώσιν εἰς λιπῶδη κοκκία καὶ ἀντί τοῦ πύου σχηματισθῆ γαλακτώδης ὑγρὸν, ὅπερ κατὰ μικρὸν ἀπορροφώμενον ἐξαφανίζεται ὁλοσχερῶς. **Ἀ**λλὰ καὶ διὰ τῆς συμπυκνώσεως καὶ τυρώσεως ἀλλοιώσεως, καθ' ἣν ὁ μὲν ὄρος ἀπορροφᾶται, τὰ δὲ πυκνύτατα συρρικνοῦνται καὶ φυματοποιοῦνται δύναται τὸ πῦον νὰ καταστῇ ἀβλαβές· ἡ φυματοποιηθεῖσα δὲ τυρώδης μάζα, ἣτις διακρίνεται τῶν φυματιῶν διὰ τῶν ἀρίστων αὐτῆς ὀρίων παρίσταται ὡς ξηρὰ τυρώδης οὐσία

εις ἢν ἀπαντῶμεν συχνάκις κρύσταλλα χολοστεα-
ρίνης ἢ καὶ ἀποτιτανώσεις· ἢ ἀποξηρανθεῖσα αὕτη
πυώδης μάζα περιβάλλεται συνήθως ὑπό παχέος
στρώματος κυτταρώδους ἰστοῦ. Πολύ συχνότερον
ὁμως συμβαίνει, ὥστε τό πῦον νά προκαλῆ εἰς τὰ
πέριξ φλεγμονάς, αἵτινες παρίστανται, ὅτι μὲν ὡς
εἰς ἄρᾳ στεφάνη περί τήν ἐστίαν τοῦ πύου, ὅτε δέ ὡς
ἀπόφραξις λυμφατικῶν ἀγγείων· ἢ θρόμβωσις
τῶν αἰμοφόρων ἀγγείων, ἀτινα εὐρίσκονται εἰς
ἐπαφήν μετά τῆς ἐστίας τοῦ πύου, ἄλλοτε δέ ἢ
πύησις ἐξαπλοῦσαι διαβιβρώσκουσα τὰ πέριξ, ἰ-
δίως δ' ὅπου ἀθροίζεται ἄφθονον πῦον εἰς μίαν κοι-
νήν κοιλότητα, τείνει πάντοτε νά φέρῃ ῥῆξιν πρὸς
τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος, ὅπως ἐντεῦθεν κενω-
θῆ ἢ πολλάκις ἀποτοπίζεται τό πῦον ἔνεκα τῆς φύ-
σεως τῶν ἰστών καὶ τῆς ἰδίας βαρύτητος καὶ οὐ-
τως ἀποτελοῦνσαι αἱ καθέσεις λεγόμεναι τοῦ
πύου. **Α**πομαχρυνθέντος ἅπαξ τοῦ πύου δι' οἰσ-
δήποτε οδοῦ ὁ ἐν ᾧ ὑπῆρξεν ἰστός ἐπανέρχεται
εἰς τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῦ κατάστασιν, ἀν τὰ ἀρ-
χικά αὐτοῦ στοιχεῖα δὲν κατεστράφησαν, ἢ διὰ
σαρκοφυῖας σχηματίζεται οὐλή, ἥτις ἐπιφέρει
σοστολήν τῶν μορίων ἢ διάχυτοι πυήσεις τὴν
σκληρίαν: αἱ ἐπί μακρόν τηρούμεναι πυήσεις ἐ-
ξασκοῦσι πάντοτε ἐπιβλαβὴ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς
γενικῆς καταστάσεως τοῦ ὀργανισμοῦ διὰ τῆς ἀ-

πώλειας θρεπτικῶν οὐσιῶν κατὰ τὴν χρονίαν πύη-
 σιν οἱ ἀρρωστοὶ καθίστανται ἀναιμικοὶ, τὸ δέρμα
 λαμβάνει ἰδιάζουσαν χροιάν, οἱ ὀφθαλμοὶ κοιλαινογ-
 ται, τὸ σῶμα καὶ ἰδίως τὸ πρόσωπον καὶ αἱ χεῖρες ἐ-
 ξοιδαίνονται, ὁ πυρετὸς ἐξακολουθεῖ συνεχῆς λαμ-
 βάνει ἐκτικὸν χαρακτήρα, γεννῶνται ἐν τῷ σώματι
 βαθεῖαι διαταράξεις τῆς θρέψεως καὶ ἰδίως ἡ ὑα-
 λίνωσις καλούμενη, ἣτις εἶνε συχνή συνέπεια τῶν
 χρονίων πυήσεων καὶ συνίσταται εἰς τὴν ὑέλθει-
 δῆ ἐκφύλλισιν (ἢ τὴν στεατώδη) τῶν κυττάρων
 τῶν νεφρῶν κατ' ἀρχάς, εἶτα ἐπὶ καὶ τοῦ ἥπατος,
 τοῦ σπληνός καὶ τέλος τῶν ἐντέρων. **Η** χειρί-
 στη δὲ τῶν ἐκβάσεων τῆς πυήσεως εἶναι ἡ πυσαι-
 μία.

Θεραπεία τῆς πυήσεως

Αὶ κατὰ τὴν θεραπείαν τῆς πυήσεως ἐνδείξεις
 ἀφορῶσι τὴν ὅσον ἐνεστί ταχεῖαν ἀπομάκρυνσιν
 τοῦ πύου, τὴν παρεμπόδισιν τῆς ἐπεκτάσεως τῆς
 πυήσεως ἐπὶ τὸν ὅλον ὄργανισμόν. **Η** ἔμμεσος
 καὶ ταχεῖα ἀπομάκρυνσις τοῦ πύου δὲ τυχεῶς δὲν
 εἶνε πάντοτε κατορθωτή, δι' ὃ εἰς τινὰς περιπτώ-
 σεις εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ περιμένωμεν τὴν διάπορ-
 ροφῆσεως ἀπομάκρυνσιν τοῦ πύου. **Ε**ν γένει ὅσα-
 κισ ἡ πύησις παρουσιάζει ἐκκριτικὸν χαρακτή-
 ρα δυνάμεθα ἐφ' ὅσον ἡ ἐκκρίνουσα τὸ πύον ἐ-

πιφάνεια εἶνε πρόσιτή. νά ἐμποδίσωμεν ἢ τουλάχιστον νά περιορίσωμεν τήν πύησιν. **Π**ρός τοῦτο δέ ἰδίως εἰσὶ κατάλληλα τὰ στυπτικά, ἤτοι δι-
 ἄλυσια τοῦ θεϊκοῦ ψευδαργύρου ἢ χαλκοῦ ἢ ὀξει-
 κοῦ μολύβδου, ἢ καί ἐρεθιστικώτεραι διαλύσεις
 ἰντρικοῦ ἀργύρου. **Α**ποφευκτέαι ὅμως εἰσὶν αἱ
 μέχρι καυτηριασμοῦ διαλύσεις· διότι προσβαλ-
 λουσαι αὐται τόν ἀλώβητον μέχρι τοῦδε ὑμένα
 δύνανται νά ἐπιφέρωσιν τήν ἐξέλκωσιν αὐτοῦ,
 ἣτις μετὰ τήν ἀπλήν πυόρροϊαν δέν ὑπάρχει.

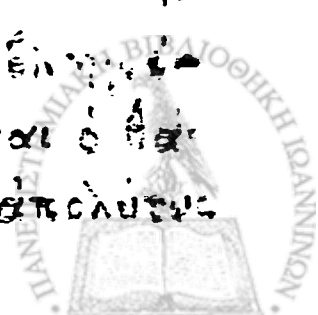
Η εἰς βάμματος ἰωδίου ἐπίχρισια τῆς πυερρο-
 ούσης ἐπιφανείας παρέχει ὠφελιμώτατα ἀποτε-
 λίσματα. **Ο**που ἡ ἔδρα τοῦ πύου εἶνε ἀπρόσι-
 τοε, ἀλλά οὐχί καί πολὺ βάθειά δύναται νά δοκι-
 μάσῃ τις τήν ἀπομάκρυνσιν τοῦ πύου, ἀν τοῦτο
 δέν ἐσχημάτισεν ἀπόσμημα δι' ἀπορροφήσεως.

Πρός τόν σκοπόν δέ τουτέον συντελοῦσιν ἰδίως
 τὰ παροχετευτικά, μεταξὺ δέ τούτων τήν πρῶ-
 τήν θέσιν κατέχει πάλιν τὸ ἰώδιον, μετ' αὐτὸ δέ
 οἱ λοιποὶ ἐρεθισμοὶ τοῦ δέρματος, ἰδίως ἐκδόρια,
 πεπυρᾶκτωμένος σίδηρος δύνανται νά φανῶσιν
 ἐπωφελεῖς εἰς πύησιν μετρίας ἐκτάσεως, διότι
 ὅσον αἱ δυνάμεις τοῦ ἀρρώστου ἐξασθενούσι το-
 σοῦτον ἡ πύησις αὐξάνει. **Δ**ιὰ τῆς ἐσωτερι-
 κῆς χρήσεως φαρμάκων ἀτελῶς μόνον δυνά-
 μεθα νά συντελέσωμεν πρὸς ἀπορρόφησιν τοῦ

τύου. **Ε**πιμὴ δὲ αὕτη συνήθως φαίνεται ἐνεργητικωτέρα ὅσον καλλιτέρα καὶ ἐπιτελεστέρα εἶναι καὶ ἡ θρέψις, διὰ τοῦτο ἢ περί τευ ὅλου ὀργανισμοῦ φροντίς εἶναι τὸ βελχυρότερον πρὸς ἀπορροήσιν τοῦ πύου μέσον. **Κ**αὶ ἔντως ἐπὶ χρονίᾳ πυήσῳ εἰς ἐξησθενημένους αρρώστους οὐδὲν μέσον ἀποβαίνει ὑσιτελέστατον τῆς τοικίης διαίτης, ἢν ἐν ἀνάγκῃ δύναμεθα νά συνοδεύσωμεν μετὴν χρῆσιν τευ σιδήρου τῆς κινίνης, καὶ τοῦ ἐλαίου τοῦ ὀνίσκου; καὶ τὸ ἰώδιον δὲ καὶ ὁ ἰοδούχος σιδήρου ἢ ἀποβαίνουσιν ἐνίστε ἐπιζέλη ἰδίως μάλιστα εἰς χοιραδικούς. **Α**πεναντίας ὅμως αἰσχυρὰ τοῦ ὑφάργυρου εἰσὶν εἰς τὰς πυήσεις ἀπορριπτικά.

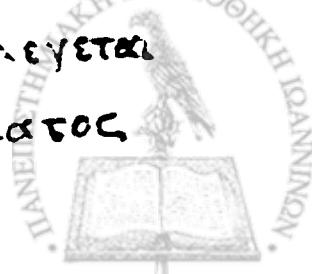
Εὰν τις πεισθῇ, ὅτι ἡ δὲ ἀπορροήσῳ ἀπομάκρυνσις τοῦ πύου δὲν εἶναι κατορθωτὴ, ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς ὅλας τὰς ὀξείας πυήσεις πρὸς τὸ ὅσον τάχισιν νά ἐπιείωξῃ τὴν ἄμεσον αὐτῆς ἐκκένωσιν· τοῦτο ὅμως εἰς τὰς πυώδεις διηθήσεις δὲν εἶναι κατορθωτόν, δι' ὃ ἢ ἀπομάκρυνσις τοῦ πύου εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ἀφίνεταί εἰς τὴν φύσιν, ὡσαύτως καὶ εἰς τὰς παρῆγχυματώδεις πυήσεις ἀφίνεταί εἰς τὴν φύσιν. **Ε**ν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἢ καταστροφῇ τῶν προσθεμένων ὀργάνων εἶναι βεβαία καὶ ἐπέρχεται ὁ θάνατος, ἂν ἡ λειτουργία αὐτῶν εἶναι ἀκλύστη

ἀναγκαία πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς. **Ε**πί ἀποστημάτων ὁμῶς πρέπει νὰ ἐπιδιώκωμεν διά παντός τρόπον τῆνσχάσιν, ὅπου αὕτη δύναται νὰ γίνῃ ἀκινδύνως, εἰς τὴν ἀνάγκην παρασκευαστικῶν μέσων, ἐπομένως βάνει κατ' εὐθείαν πρὸς ἀμέσον κένωσιν τοῦ πύου διάσχάσεως.

Ενίοτε ὁμῶς εἰς κατὰ βάθος κειμένας πυήσεις ἢ σχάσεις εἰς δύναται νὰ γίνῃ ἀκινδύνως ὡς πρὸς ὑπερκείμενα ὄργανα (λ. χ. ἐπί ἀποστήματος τοῦ ἥπατος κ.τ.λ.) ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶνε ἐπὶ πάντας νὰ ἐπιτείνωμεν τὴν φλεγμονήν, ἵνα οὕτω καὶ τὴν πύησιν προκαλέσωμεν ἀφθονωτέραν καὶ ἐπιπολαιωτέραν καὶ τὴν συγκόλλησιν τῶν ὑπερκειμένων ὀργάνων πρὸς ἀλλήλα διευκολύνωμεν μέχρι οὗ ἢ τὸ πῦον φθάσῃ μέχρι τῆς ἐπιφανείας, ἢ ἡσχάσις τοῦ κόλπου καταστῆ διά τῶν συμφύσεων δυνατὴ ἀνευκινδύνου νὰ ἐκχυθῇ τὸ πῦον εἰς τινα τῶν ἐπιπολαιωτῶν κοιλοτήτων τοῦ σώματος ἢ ἀλλοῦ.

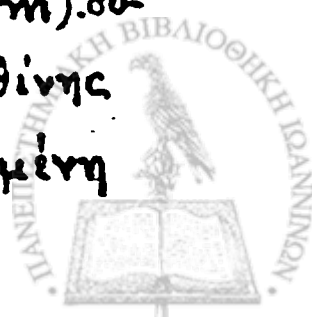
Αλλοτε, ὡς εἰς τὰ τῶν ἀδένων ἀποστήματα δύναται τις μετ' ἀσφαλείας νὰ παραδεχθῇ, ὅτι τὸ πῦον κατὸ τόπους ἀποτελεῖ διήθησιν καὶ κατὰ τόπους ἀναρῶνται εἰς ἀποστήματα ὡστε εἶνε καλὴν πρὶν ἢ περιβῆται εἰς σχάσιν, νὰ προκαλέσωμεν ἔτι μᾶλλον τὴν πυήσιν, ἢ ὡς κοινῶς λέγεται νὰ περιμένωμεν τὴν πέπαυσιν τοῦ ἀποστήματος

καί εἶτα νά ἐνεργήσωμεν τήν κένωσιν τοῦ πύου, μεθ' ἧν ἡ κυρία μέριμνα τοῦ χειρουργοῦ συνίσταται εἰς τήν πρόκλησιν τῆς ἰάσεως ἤτοι τόν περιορισμόν τῆς πυήσεως καί τήν διευκόλυνσιν τῆς ἀναπτύξεως τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τήν ἀντικατάστασιν τοῦ ἀπολωλότος· ὁ σκοπός οὗτος ἐπιτυγχάνεται πολλάκις διά τῆς μέ' ἀπλοῦν μοτόν ἐπιδέσεως. Ὁ ξηρός μοτός ἀφ' ἐνός μὲν διεγείρει τήν σαρκοφυΐαν ἀσθενῶς ἐρεθίζων, ἀφ' ἑτέρου δέ ἀπομυζᾷ τό ἐκκρινόμενον πῦον καί καθαρίζει τό τραῦμα. Ὁ ἐπίδεσμος οὗτος ἀλλάσσεται ἀνάλογως τῆς ἀφθονίας τῆς πυήσεως ἅπαξ ἤ δὲς τό πολύ τῆς ἡμέρας. Ἡ ἐπίχρισις τοῦ μοτοῦ μέ' διαφόρους παχεΐας οὐσίας, ἡ ἀπλῶς ἀλοιφάς εἶνε ἀπορριπτέα, διότι ἐκτός τοῦ ὅτι ὁ μοτός χάνει τήν ἐπί τοῦ πύου ἀπορροφητικὴν δύναμιν καί ἡ ἀνάπτυξις τῆς σαρκοφυΐας δέν γίνεται μετὰ ζωηρότητος. Πρὸς ἐπίσπενσιν τῆς πυήσεως καί πρόκλησιν τῆς σαρκοφυΐας συντελοῦσι καί ἡ θερμότης ὡς καί τινα ἐρεθιστικὰ μέσα. Ἡ ὑγρὰ θερμότης ὑπό μορφὴν καταπλάσμάτων ἢ ἐπιθεμάτων εἶνε κοινῶς ἐν χρήσει· σημειωτέον ὅμως, ὅτι πρέπει νά ᾧσι πρόσφατα καί πάντοτε καθαρὰ, διότι ρυπαινόμενα ὑπό τοῦ πύου, δύνανται δι' ἐπανειλημμένης χρήσεως

ἀποσυντιθεμένου τοῦ πύου νά καταστῶσι μολυσμα-
 τικά. Σημειωτέον δέ προσέτι, ὅτι τὰ καταπλά-
 σματα μεταβαίνουνσιν ταχέως καί εἰς ζύμωσιν.
Πρέπει προσέτι γά ἔχη τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι μέγας
 ἐρεθισμός (βαθμός) τῆς θερμότητος αὐξά-
 νει· μεγάλως τήν πύησιν· ὅπερ ἐξασθενεῖ τόν ἄρ-
 ρωστον· διά τόν λόγον δέ τοῦτον εἰς ἐξησθενη-
 μένους ἀνθρώπους ἄρρώστους, εἶνε αἰρετωτέρα
 ἡ χρῆσις ἀπλοῦ ἐπιδέσμου διά μοτου· ὡς ἡ θερμό-
 της ἐνεργοῦσι καί ἐρεθιστικά τινά ὑγρά ἄλοιφαί,
 καί ἔμπλαστρα· τὰ ἔμπλαστρα εἰσὶ σχεδόν σή-
 μερον ἐγκαταλειμμένα, καί χρήσιμα μόνον
 ὁσάκις θέλει τις νά ἐξασκήσῃ ἐν ταυτῷ καί
 πύεσιν, ὅτε λίαν κατάλληλοι εἰσὶ περιταινίαι
 ἐκ κολλητικοῦ ἔμπλάστρου. **Κ**αί αἱ ἄλλοιφαί δέ
 διά τοῦ λίπους αὐτῶν ἐνεργοῦσιν ἐπὶ τῶν κεγχα-
 ριδῶν σαρκῶν οὐχί εὐνοϊκῶς. **Μ**όνον δέ εἰς ἐ-
 ρεθιστικάς ἄλοιφάς τό λίπος δύναται νά χρη-
 σιμεύσῃ ὡς βάσις. **Ε**σχάτως δέ ἀντί τούτου
 μετεχειρίσθησαν καί τήν ἀμυλοῦχον γλυκε-
 ρίνην (μίγμα ἀμύλου καί γλυκερίνης). **Α**ἱ μάλ-
 λον ἐν χρήσει ἄλοιφαί ἐκ τῶν ἐρεθιστικῶν εἰσὶν
 ἡ βασιλική ἄλοιφή (unguentum basilicum)· συ-
 νισταμένη ἐκ λίπους κολοφωνίου καί τερεβενθίνης
 ἡ ἔλεμιά (unguentum eleum)· συνισταμένη

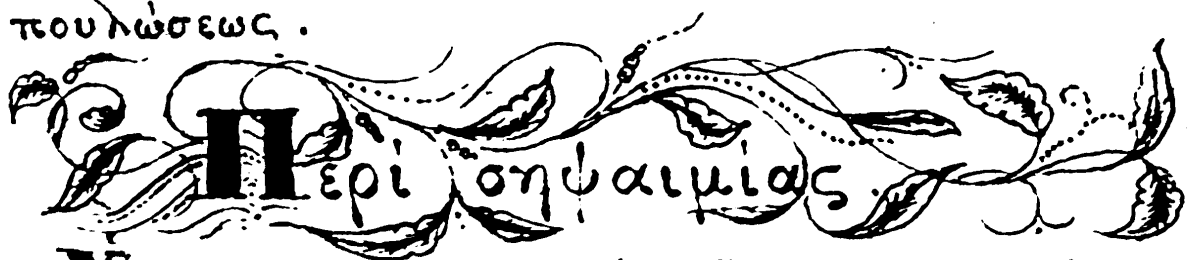

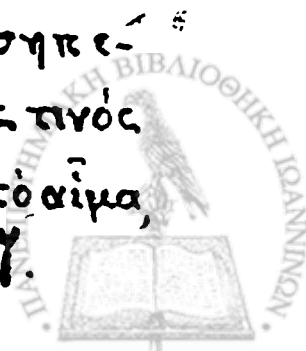
καὶ αὕτη ἐκ λίπους κόλοφωνίου καὶ ῥητινῆς
 ἔλεμιου, ἔτι δὲ ἡ ἀλοιφή δι' ἐμύρη τῶν ἐξειδίχων
 τοῦ ὑδραργύρου παρεσκευασμένη καὶ ἡ διὰ
 κανθαρίδων ἀλοιφή, ἣτις προκαλεῖ τὸν μέλι-
 στον ἐρεθισμόν μεταξὺ τῶν ἐρεθιστικῶν ἀλοι-
 φῶν. **Κ**αταλληλότερα ὅμως τῶν ἀλοιφῶν εἰ-
 σὶν ἐρεθιστικά τινὰ ὑγρά, ὧν εὐχρηστότερα εἰ-
 σὶν ἀναλόγως τῆς ἰσχύος αὐτῶν, τὸ ἔγγυμα
 τῶν χαμαιμύλων καὶ λοιπῶν ἀρωματικῶν
 ὑγρῶν, τὸ καφοροῦχον οἰνόπνευμα, τὸ ἔμμα
 τῶν μόρων καὶ τὸ ἔλαιον τῆς τερεβινθίνης τὸ
 καὶ ἰσχυρότερον. **Ε**ἴαν τὸ πῦον ἦνε μόλυσμα
 τινός καταγωγῆς ἢ ἔχει διαθῆσιν πρὸς σήψιν,
 ἢ διὰ τῶν βλενωδῶν ἰστών ἀποσυντίθεται ἢ
 ὅταν ἀντίπυου ἐκκρίνεται ὑγρὸν γαγγραινώδες
 λεπτόν, κάκοσμον, τότε ἐνδέκνυται τὰ διάφο-
 ρὰ ἀντισηπτικά μέσα, ὡς τὸ ξύλοξος, τὸ σα-
 οίκρεας, τὸ χλωροῦχον ὕδωρ, διάλυσις χλωροῦ-
 χου τιτάνου, ὁ ἀνθραξ, ἰδίως τὸ φανικόν ὄξυ
 καὶ ἡ ὑπερμαγγανικὴ πότασσα. **Ε**ἶνε δὲ κα-
 λὸν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἀνταλλάσω-
 μεν τὰ μέσα ταῦτα πρὸς ἄλληλα. **Ε**ἴαν ἡ πύ-
 ησις συνοδεύηται ὑπὸ ὀδύνης αἰτῆ ἐλαττοῦ-
 ται οὐσιωδῶς δι' ἐπανειλημμένης χρήσεως
 χλιαρῶν λουτρῶν. **Π**ολλάκις ὅμως αἰτία
 τῆς ὀδύνης εἶνε ἡ ὑπερμετρος εὐαισθησία

τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν. ἐν ἣ περιπτώσει ἐνδείκνυται ἡ διά καυτηριάσεως κατὰστροφὴ αὐτῶν. **Εἴ**αν ἡ σαρκόφυία ᾖναι πολὺ ζωῆρά, καὶ αἱ ὑπερσαρχώσεις ἐξέχουσαι πρὸς τὰ ἔξω ἐμποδίζουσιν τὴν ἐπούλωσιν τῆς πυορροῦσης ἐπιφανείας, ἐνδείκνυται τὰ στυπτικά καὶ ἀσθενῶς καυστικά, ἅτινα περιορίζουσιν ἐν ταυτῶ καὶ τὴν πύησιν, τοιαῦτα δὲ εἰσὶ διάλυσεις θειϊκοῦ ὀξέος, ψευδαργύρου, ὀξικοῦ μόλυβδου. νιτρικοῦ ἀργύρου, καὶ προτιμῶνται τῶν τὰς οὐσίας ταύτας παρεχουσῶν ἀλοιφῶν. **Ἰ**δίως ὁ νιτρικός ἀργυρος εἰς διάλυσιν ἢ εἰς οὐσίαν εἶνε ἐκ τῶν σημαγτικωτέρων μέσων πρὸς ἐπιτάχυνσιν τῆς ἐπούλώσεως.

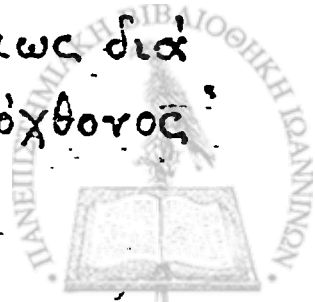

Υπὸ τὸν ὄρον σηψαιμία ἢ σηψαιμικὸν πυρετὸν ἐννοοῦμεν γενικὴν τινὰ νόσον, ἣτις προέρχεται ἐκ τῆς εἰς τὸ αἷμα μεταβιβάσεως διαφόρων σεσηκυῶν οὐσιῶν, αἵτινες δίκην ζύμης ἐν τῷ αἵματι ἐνεργοῦσαι ἀλλοιοῦσιν αὐτό οὕτως, ὥστε εἶν δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς φυσιολογικάς αὐτοῦ ἐνεργείας. **Αἵτια.** **Ἡ** ἀνάπτυξις τοῦ σηψαιμικοῦ πυρετοῦ προὔποτιθησιν, ὅτι σηπεδογῶδης ἰός προερχόμενος ἐκ σεσηκυίας τινός ἐστίας ἀφικνεῖται διὰ τινος ὁδοῦ εἰς τὸ αἷμα,

ἢ ἰστία δὲ αὕτη δύναται νὰ ὑπάρχη ἐκτός τοῦ ὄργανισμοῦ, ὅτε διακρίνομεν τὸν ἑτερόχθονα σηψαιμικὸν πυρετὸν· ἢ ἐν αὐτῷ ὅτε διακρίνομεν τὸν αὐτόχθονα σηψαιμικὸν πυρετὸν. Ὅτι δ' ἀφορᾷ τὴν ἑτερόχθονα σηψαιμίαν, αὕτη δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ εἰμὴ δι' ἀπορροφησεως τοῦ σηπεδονώδους ἰοῦ ἐκ μέρους τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων καὶ τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος.

Αἲρια λοιπὸν ἐκ σισηπυιῶν οὐσιῶν προσερχόμενα ἢ κέρια κοκιορτώδη τοιούτων οὐσιῶν ἐρχόμενα διὰ τῆς ἀναπνοῆς εἰς ἀμεσον ἐπαφήν μετ' τὴν βλεννομεμβράνην τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων δύνανται νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν κυκλοφορίαν. **Αἱ** αὐταὶ δὲ οὐσίαι ἢ τροφαὶ σαπραὶ, ὡς κρέας, τυρὸς, ὕδωρ σισηπός κ.λ. καταπιτόμενα ἐρχονται εἰς ἀμεσον ἐπαφήν μετ' τὴν βλεννομεμβράνην τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος. **Δέν** εἶνε ὅμως εἰσέτι ἀκριθῶς ἀπεδείκνυμενον, ἂν ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταδόσεως τοῦ ἰοῦ ἦνε δυνατός καὶ μάλιστα διὰ τὰ ἀναπνευστικά ὄργανα. **Π**ροσφερότερον μάλιστα πρὸς ἀπορρόφησιν εἶνε ἢ διὰ τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος ὁδὸς ἀλλὰ καὶ αὕτη οὐχὶ τοσοῦτον πρόσφορος, ὥστε νὰ προκαλέσῃ ἐπίσημα σηψαιμίας φαινόμενα. **Π**ολλῶ σπουδαιότερα ὅμως διὰ τὸν χειρουργὸν εἰσὶ τὰ αἴτια τῆς αὐτόχθονος

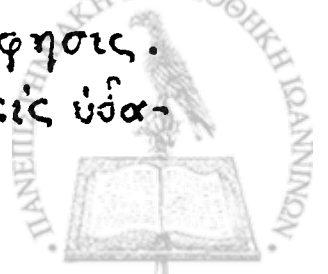
σηψαιμίας. Αἱ σηπεδονώδεις ἐστὶν προηγοῦνται τῆς αὐτόχθονος σηψαιμίας καὶ αἵτινες ἐν τῷ σώματι τοῦ ἰδίου πάσχοντος εὐρίσκονται, γεννῶνται ἐκ τυχαίων ἢ χειρουργικῶν τραυματισμῶν.

Αἱ περιστάσεις δὲ ὑφ' ἧς ἀναπτύσσεται ἐν τῷ σώματι ἡ σήψις καὶ γεννᾶται ὁ σηπεδονώδης ἴος εἰσὶ τοσοῦτον πολλαπλαῖ, ὥστε τὰς κυριώτερας μόνον τούτων θέλομεν διαλλάξει ἐνταῦθα.

Ἡ πρώτη καὶ κυρία περίπτωσις, δι' ἧς προκαλεῖται ἡ σήψις ἐν τινι τραύματι εἶνε ἡ νεκρώσις τῶν ἰστών· διὰ τῆς ἐπέλθούσης νεκρώσεως καταστρέφονται τὰ αἰμοφόρα ἀγγεῖα τῆς νεκρωθείσης χώρας καὶ σὺν τῇ ἀποκλείσει τοῦ αἵματος ἀποκλείεται καὶ ἡ ζωογόνος ἐπίδρασις τοῦ ἐν αὐτῇ ὀξυγόνου, ὅπερ ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς σήψεως, ὥστε ἀποκλεισμός τῆς δι' ὀξυγόνου διηθήσεως τῶν ἰστών προδιαθέτει εἰς τὴν σήψιν. Ἐτέρα ἐπίσης εὐνοϊκὴ περίπτωσις πρὸς γένεσιν τῆς σήψεως, εἶνε ἡ ἐπαφὴ τῶν νεκρωμένων μὲν ὑπὸ ὀξυγόνου διαβρεχομένων μορίων μετὰ σήψογενάστα-
χειᾶ, ἅτινα εἰσὶ τὰ σπυρίδια· τὰ στοιχεῖα ἢ οἱ ὀργανισμοὶ οὗτοι εἰσὶν ἐπηρμέναι πανταχοῦ τοῦ ατμοσφαιρικοῦ αἵρος, ἐν ᾧ ζῶμεν ἐπομένως ἐρχονται εἰς ἐπαφὴν μετὰ νεκρωμένας ἐπιφανείας καὶ δύναται νὰ δώσῃσι τὴν πρώτην ὥσιν πρὸς

σηψιν. **Ε**τέρα περίπτωσις τῆς σηψιν προκαλοῦσα εἶνε ἡ παρουσία τοῦ ὕδατος. **Ν**ενεκρωμένοι ἱστοὶ ἀπεξηραμένοι δύνανται μὲν γ' ἀποσυντεθῶσι, δὲν ὑπόκεινται ὅμως εἰς σηψιν. ἄλλὰ δυστυχῶς οἱ ἀνθρώπινοι ἱστοὶ διαβρέχονται πάντοτε ὑπὸ ὑγρῶν, δι' ὧν ἡ σηψις διευκολύνεται. **Υ**πάρχουσιν ὅμως καὶ περιστάσεις τιγές, καθ' ἃς οἱ νενεκρωμένοι ἱστοὶ κατ' ἐπιφάνειαν μόνον ἐκτενόμενοι ἀποξηραίνονται διὰ τῆς ἐξατμίσεως καὶ οὕτω ἀποφεύγομεν τὴν σηψιν διὰ τῶν περιστάσεων λοιπὸν τούτων ἔχομεν τὰ κύρια στοιχεῖα τῆς παραγωγῆς τῆς σηψεως τοῦ σηπεδονώδους ἰοῦ καὶ τῆς σηψαιμίας. **Ἀ**λλὰ πρὸς παραγωγὴν τῆς σηψαιμίας δὲν ἀρκεῖ ἡ σηψις μόνον κατὰ τινα χώραν τοῦ σώματος, ἀλλ' εἶνε ἀναγκαῖα καὶ ἡ τοῦ ἰοῦ μετάβασις εἰς τὴν κυκλοφορίαν δι' ἀπορροφήσεως, αὕτη δὲ δύναται κατὰ διαφόρους τρόπους νὰ ἐπέλθῃ· ὡς ἐπὶ τῆς ἑτερόχθονος οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς αὐτόχθονος σηψεως δύναται ἡ ἀπορρόφησις νὰ λάβῃ χώραν διὰ τῶν ἀγαπνευστικῶν καὶ πεπτικῶν ὀργάνων· ἀλλ' ὡς ἐκεῖ (ἑτερόχθονα) οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἡ ἐνέργεια τῆς ἀπορροφήσεως εἶνε ὅλως ἀσθενής· ὑπάρχουσιν ὅμως εἰς τὴν αὐτόχθονα σηψαιμίαν καὶ ἕτεροι πολλῶ σπουδαιότεραι ὁδοὶ ὅηλ: ἡ διὰ τῶν λεμφοφόρων καὶ αἰμοφόρων ἀγγείων ἀπορρόφησις. **Ε**ἴαν φαντασθῶμεν τὸν σηπεδονώδη εἶν εἰς ὕδα-

τώδη διάλυσιν καί εἰς ἐπαφήν μετὰ ζώντων αἰμο-
 θριβῶν μορίων, δύναται οὗτος ^{διὰ} τῆς σχήσεως καί
 ἐντοσμέσεως νά διέλθῃ τά τοιχώματα τῶν αἰμο-
 ρόρων ἀγγείων καί νά μεταβῇ οὕτω εἰς τήν κυκλο-
 φορίαν. **Κ**αί ἂν δέ παραδεχθῶμεν τόν σηπεδονώ-
 δηῖον ὑπό μορφήν ἀτόμων ἢ τῶν σηψογόμων ὀρ-
 γανισμῶν (τῶν δονακίων)· τά σώματα ταῦτα μή
 ὄντα μείζονα τῶν λευκῶν αἰμοκυττάρων, ἄ-
 τινα ὡς εἶδαμεν κατὰ τόν **Copenh** διερχονται
 τά τοιχώματα τῶν ἀγγείων πρὸς σχηματισμόν πύ-
 ου κατὰ τὰς φλεγμονάς δύναται διὰ τῶν ἰδίων ἀγ-
 γείων νά εἰσέλθωσιν εἰς τήν κυκλοφορίαν.

Εἕτερος λίαν πιθανός τρόπος τῆς ἀπορροφή-
 σεως εἶνε διαμόσχευσις τῶν ἐν τοῖς ἀγγείοις θρόμβ-
 ων ὑπό τοῦ σηπεδονώδους ἰοῦ. **Ε**ν τῇ περιπτώ-
 σει ταύτῃ ἢ ὑδάτώδης διάλυσις τοῦ ἰοῦ μεταβαί-
 νει κατὰ τὰ ὅρια τοῦ θρόμβου ἀπλῶς εἰς τόν ροῦν
 τοῦ αἵματος ἢ τεμάχια τοῦ μεμολυσμένου ἤδη
 θρόμβου ἀποσπῶνται καί μεταφέρονται δια τῆς
 κυκλοφορίας εἰς διάφορα μέρη. **Η** ἀπλουστερά
 δεῖ καί φυσικωτέρα ὁδός εἶνε τὰ κυρίως ὄργανα
 τῆς ἀπορροφήσεως, ἤτοι τὰ λυμφατικά ἀγγεῖα,
 τὰ ὅποια κατὰ τὰ ὅρια τῶν νεκρωμένων ἰσθμῶν
 ἐκτελοῦσιν ἀπολύτως τήν ἑαυτῶν ἐνέργειαν·
Τότε μόνον γίνεται ἐμπόδιόν τι εἰς τήν ἀπορ-

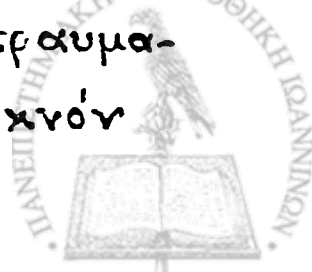

ρόφησιν διὰ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων, ὅταν ὑ-
 πάρχη στρώμα ὅπως οὖν παχὺ κεγχροειδῶν σαρ-
 κῶν, διότι τό μὲν εἰς ταύτας αἱ ρίζαι τῶν λυμφα-
 τικῶν ἀγγείων δὲν εἰσδύουσι, τὸ δὲ τὰ παμπληθῆ
 ἀγγεῖα τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν φέρουσιν ἀφτοτον
 ὀξυγῶνον, ὅπερ ἔξασθενεῖ ἢ κωλύει τὴν ἀνάπτυξιν
 τῆς σήψεως ὀλοτελῶς. **Μ**εγάλως ὅμως τουναγτίον
 διευκολύνει τὴν ἀπορρόφησιν ἢ ἐπηυξημένη πίεσις
 ἣτις δὲ οἷονδῆποτε λόγον ἔξασκεῖται ὑπὸ τῶν σεση-
 πότων ὑγρῶν καὶ δι' ἧς ταῦτα προσωθοῦνται πρὸς
 τὰς γειτνεύζουσας χώρας τῶν λυμφατικῶν ἀγ-
 γείων· προέρχεται δὲ καὶ ἡ ἐπηυξημένη αὕτη πί-
 εσις ἐκ τῆς φλεγμονώδους ἐξοιδήσεως τῶν ἰστών,
 ἐκ τῶν περισφιγγουσῶν ἀπογευρώσεων, συνδέσμων
 μυῶν, καὶ ὀστέων, ἐν ᾧ ἂν ἡ πίεσις αὕτη ἐπὶ τῶν
 σαπρῶν ὀστέων ἐλλείπη, ἢ εἴνε ἐλαχίστη, ἐλάχι-
 στος εἶναι καὶ ὁ τῆς σηψαιμίας κίνδυνος. **Π**ασι-
 γνωστος εἶνε ὁ μέγας κίνδυνος ἰχώρος ἐντός ἀρ-
 θρώσεως τινος, συνειληγμένου διὰ τὴν μεγάλην
 πίεσιν ἐπίσης ἰχώρος τῆς μυελώδους οὐσίας
 καλαμοειδῶν ὀστέων. **Κ**αὶ εἰς τὴν δι' αἰμοφόρων
 ἀγγείων ἀπορρόφησιν συντελεῖ ὡσαύτως τὰ
 μέγισα ἢ πίεσις τῶν πέριξ μορίων. **Ε**ντεῦθεν,
 ἐξάγεται ὅποσον συντελεῖ θεραπευτικῶς ἢ
 ὅσον τάχιον καὶ εἰ δυνατόν ἡ ἄρσις τῆς πίεσεως.

Συμπτώματα

Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν συμπτωμάτων τό πλεον ἄμεσον καὶ σπουδαιότατον, ἐφ' οὗ πρέπει νὰ στρέψῃ τις τὴν προσοχὴν εἶνε ἢ κατάστασις τοῦ τραύματος. Τὸ μᾶλλον προεξέχον σημεῖον τραύματος εἰς σήψιν εὐρισκομένου εἶναι ἡ κακὴ αὐτοῦ ὀσμὴ. ἐν ᾧ τραύματα καλοήθες, πῦον ἀπεδίδοντα εἶνε χάκοσμα. Πῦον λοιπὸν καὶ μικρὰν παρέχον ὀσμὴν δεικνύει τὴν ὑπαρξιν σήψεως καὶ τὴν ἐνδεχομένην ἀνάπτυξιν τῆς σηψαιμίας. Εἰς πᾶσι δέ τοιαύτης φύσεως πῦον ἀνακαλύπτομεν οἰὰ τοῦ μικροσκοπίου καὶ τὰ σηψαγόνα στοιχεῖα ὄντι τοὺς μικροκόκκους τὰς μονάδας καὶ ἰδίως τὰ δονάκια ἅτινα ἐν τῷ χρηστῷ πύῳ εἶνε ἀπάρχουσιν. Ὅτι ἀφορᾷ τὴν ὄψιν τοῦ τραύματος, αὕτη εἶνε διάφορος ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως καὶ ἐκτάσεως τῆς σήψεως. Ἐρεθισμὸς τῶν πέριξ εἰς διάφορον βαθμὸν ὑπάρχει σχεδὸν πάντοτε, σπανίως ἐλλείπει οἰσηματώδης, εἰς βαρῆας δέ περιπτώσεις καὶ ἐμφυσηματώδης ἔπαρσις τῶν πέριξ. Ἡ πέριξ χροιά εἶνε ὡσαύτως ποικίλη, ἢ τραυματικὴ ἐπιφάνεια κακόχρους ὑπὸ τριμμάτων τῶν ἰστῶν κεκαλυμμένη, τό τραυματικὸν ὄργανον ὡς ἐπὶ τό πολὺ ὑδαρὲς ἢ πυκνόν

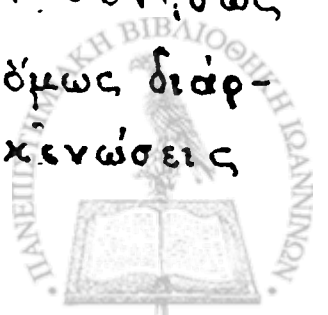
ἔξ ἀναμίξεως τριμμάτων τῶν ἰστών, ἢ ἀπώλει-
 α τῆς οὐσίας προβαίνει ὁλον ἐν αὐξανομένη καὶ
 τοσοῦτῳ μᾶλλον ὅσῳ ὄξυτέρα ἡ πορεία τῆς νό-
 σου· ἢ περὶ τό τραῦμα εὐαισθησία εἶνε μόνον κα-
 τ' ἀρχὰς ἠύξημένη, βραδύτερον, δέ μετὰ τὴν ἀ-
 ποπεράτωσιν τῆς νεκρώσεως καὶ τὴν ἐκ τῆς νό-
 σου ἐλάττωσιν τῆς γενικῆς εὐαισθησίας, ἢ εὐ-
 αισθησία ἐλαττοῦται ἢ ἐκλείπει, σημεῖα λυμ-
 φαγγειίτιδος καὶ ἐξοιοήσεως τῶν περίξ γειττι-
 αζόντων λυμφατικῶν ἀδένων συχνότερον ἀ-
 παντῶμεν. **Κ**αὶ τὰ τοπικά ταῦτα τῆς σήψεως
 φαινόμενα ἀν παρουσιασθῶσι, δέν ἀρκοῦσεν ὄ-
 μως πρὸς διάγνωσιν τῆς σηψαιμίας, διότι ὡς
 ἀνωτέρω εἶδομεν, διάφοροι περιστάσεις οὐναν-
 ται νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἰχώρων.
Πρὸς διάγνωσιν τοῦ σηψαιμικοῦ πυρετοῦ εἶνε
 ἀναγκαῖα καὶ ἡ ἐμφάνησις γενικῶν συμπτωμά-
 των ἐκ τῆς δηλητηριάσεως τοῦ αἵματος προ-
 ἔρχομένων; καὶ πρῶτον τοιοῦτον φαινόμενον
 εἶνε ὁ πυρετός. **Ο**ὗτος ἐμφαίνεται διὰ
 τῆς αὐξήσεως τῆς κύκλοφορίας καὶ τῆς ταχύ-
 τητος τῶν σφυγμῶν, ὡς ^{καὶ} τῶν λοιπῶν τῶ πυρε-
 τῶ ἀνικόντων φαινομένων. **Κ**ατὰ τὸν **Β**ιθ-
 γοτθε ἡ ἐπίτασις τῆς θερμοκρασίας ἐπέρχεται
 κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῆς σηψαιμίας σχεδὸν αἰ-

γης καὶ ἐν ἀρχῇ μίγει συνεχῶς μάλιστα ἐκὶ ὀξείας
 πορείας· ἐπὶ χρόνιότατος ὅμως πορείας ἀπ' ἀρχῆς ἢ
 αὐξήσεσθαι μικροτέρα κατὰ τὴν πρῶτην, ἀλλ' οὐχὶ
 κατώτερα τῶν 38° μείζων δὲ κατὰ τὴν ἐσπέραν
 40°— 41°. Περὶ τὰ τέλη ταπεινοῦται ἐπίστε πολύ
 καὶ μέχρι τῶν 37° κυρίως ὅμως τεπικτὴν τινα αὐξή-
 σιν καὶ ἐλάττωσιν τῆς θερμοκρασίας δὲν ἀπαντῶ-
 μεν. Ὁ σφυγμὸς εἶνε πάντοτε ἐν ἀρχῇ πλήρης καὶ
 εὐτακτὸς περὶ τὰ τέλη ὅμως γίνεται μικρὸς, ἢ συχ-
 νότης αὐτοῦ τὴν πρῶτην κατὰ τι μετριωτέρα ἢ
 τὴν ἐσπέραν καὶ μετὰ τὴν κατάκτωσιν δὲ τῆς θερ-
 μοκρασίας κατὰ τὴν θανατηφόρον ἐκβάσει μινειλί-
 αν ταχὺς· ἢ δίψα εἶνε μεγάλη, ἢ ὄρεξις σχεδὸν ἐλ-
 λείπει. Ρίγη κατὰ τὴν κοιλίαν τῆς γόσου οὐδέ πο-
 τε παρουσιάζονται (σύμπτωμα διακριτικόν τῆς
 πυαιμας), καὶ μετὰ τὴν εἰσβολὴν αὐτῆς εἰσὶ
 σπάνια· τὸ δέρμα ἐν ἀρχῇ εἶνε ξηρὸν καὶ καυστι-
 κόν μετ' εὖ πολὺ ὅμως ἐπέρχεται ἰορώτερος, οἷτι-
 νες δύνανται νὰ γίνωσιν ἀφθονώτεροι, ἢ χροιά
 τοῦ ὄψεστος γίνεται ἐπίστε ἀσθενῶς ἰκτερικῆ.
 Τὰ συμπτώματα ταῦτα δύνανται καὶ εἰς ἄλλας
 κυρετους ν' ἀπαντηθῶσιν, εἰ ὁ χαρακτηριστικώ-
 τερὰ εἰσὶ διὰ τὴν σηψαιμίαν τὰ γενετικά φαινόμε-
 να. Πόνοι ὑπάρχουσιν ἐν ἀρχῇ μένοντα, ἕως
 ὅπως ἐπέρχεται ἀπάθεια ἐκπεπτικῆ ἐπίστε, ὅ

ἄρρωστος δὲν ἀνησυχεῖ διὰ τὴν κατάστασιν τοῦ τραύματός του, κατὰ τὴν ἐπίδεςιν ἐκράζει ἢ οὐδένα ἢ ἀνεπαίσθητον μόνον κόνον, οὐχὶ σπανίως ἀπαντᾶ εἰς τὰς περὶ τῆς καταστάσεως του ἐρωτήσεις «πολὺ καλὰ ἢ ὁ πάσχων παραληρεῖ ἡσυχῶς, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ μέμανιακούς, παροξυσμούς, ἐνίοτε ριπτάζεται ἐπὶ τῆς κλίνης ἀνευ ὀρθῆς συνειδήσεως, πολλάκις ὅμως κεῖται ἐπ' αὐτῆς ὡς κοιμώμενος· εἰς τὰς ἐρωτήσεις ἀπαντᾶ συνήθως ὀρθῶς ἐν ᾧ οἱ πυχαιμικοὶ τρέμουσιν, ὅταν πλησιάσῃ τις αὐτούς, θόβῳ μὴ ἐξετάσῃ τὸ τραῦμα των, οἱ σηψαιμικοὶ ἀδιαφοροῦσιν ἐντελῶς. **Η** συμμετοχὴ αὕτη τοῦ **N: Σ:** εἰς τὴν σηψαιμίαν σχεδὸν οὐδέποτε ἐλλείπει· τέλος ἐπέρχεται καρστικὴ κατάσταση ἢν μετ' οὐ πολὺ διαδέχεται καὶ ὁ θάνατος, ἢ γλῶσσᾶ εἶνε ξηρὰ, ξηροτάτη ἐξ οὗ καὶ ἡ λαλιὰ γίνεται ἀσαφής, δίψα ὑπάρχει πληρὴ σπανίως θεραπεύουσιν αὐτὴν οἱ ἄρρωστοι ἕνεκα τῆς γενικῆς ἀπαθείας, εἰς ἣν εὐρίσκοιται. **Ε**κ μέρους τῶν πνευμόνων οὐδὲν παρατηρεῖται, πληρὴν μέτριοι βρογχίτιδες ἐνίοτε· ἄλλοτε παρουσιάζεται δύσπνοια ἀνευ ψηλαφητῆς παθήσεως τοῦ πνεύμονος. **Ε**κ μέρους τῶν πεπτικῶν ὀργάνων παρατηροῦμεν συνήθως λύγγα, σπανίως ἔμετον, συχνότατα ὅμως διάρροϊαν ἰσχυράν, ἐνίοτε καὶ χολερικὰς κενώσεις

ἐνίοτε ὅμως ἢ διάρροια ἐκλείπει καὶ ὑπάρχει δυσκοι-
 λώτης. **Ἐξογκώσις** τοῦ σπληνός τοῦ ἥπατος· δὲν
 ὑπάρχουσι πάντοτε οὔτε εἰς μέγαν βαθμόν· τὰ οὔρα
 εἰσὶ σπάνια καὶ βαθύχροα, ἐνίοτε δὲ περιέχουσι καὶ
 λεύκωμα· προΐούσης δὲ τῆς νόσου ἢ οὔρησις καὶ ἢ
 ἀποπάτησις ἐπέρχεται ἀκουσίως λίαν ταχέως
 ἐπέρχεται γὰρ γραινα ἐκ κατακλίσεως (*decari-
 tas*). **Τῆς** ἑτερόχθονος σηψαιμίας τὰ φαινόμενα,
 ἥτις ἐπέρχεται κατὰ συνέκειαν βρώσεως ἢ πίσεως
 σαπρῶν οὐσιῶν τροφῶν ἢ ὕδατος ἢ ἀναπνοῆς με-
 μολυσμένου ἀέρος ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὡς εἰς ἀνα-
 τομεία, νεκροτομεία, νοσοκομεία κ. τ. λ. εἰσὶ λίαν
 ἐκπεφρασμένα ἐνίοτε καὶ κινδυνώδη. **Τὰ** κυριώτε-
 ρα δὲ τούτων εἶνε ὠχρότης τοῦ προσώπου κόπωση
 γενική, γλῶσσα ἐπικεχρησμένη, ἀναρεξία, πίεσις
 κατὰ τὸ προκάρδιον, ἰδρῶτες, ἀκατόνιστα ρῆγη καὶ
Νεκροψία. **Ἐνίοτε** μετὰ κόπου ἀνακαλύπτο-
 μεν ἐπὶ τοῦ πτώματος τὴν οἰδηματώδη διήθησιν
 καὶ μελανὴν χροιάν τοῦ δέρματος, ἣν περιπα-
 τραῦμα ἐν τῇ ζωῇ ἔχομεν. Ἄλλοτε ἐπὶ μακρο-
 τέρας διάρκειας τῆς νόσου 6—8 ἡμερῶν εὐρίσκο-
 μεν τὸν ὑποδόριον συνδετικὸν ἴστον διάβροχον ὑ-
 πό αἰμοφύρτου ὀρφώδους ὑγροῦ, ἐκί ἔτι δὲ μα-
 κροτέρας διάρκειας καὶ πυώδη διήθησιν καὶ θρόμ-
 βωσιν φλεβῶδη. **Τὰ** ἐσωτερικὰ ὄργανα πολλὰ

κίς δέν παρουσιάζουσι νοσηράν τινα ἀλλοίωσιν, ε-
 άν επί τῆς ζωῆς προηγηθῆ διάρροια ισχυρά ἀπαν-
 τῶμεν ἐξοίδησιν τῶν μεμβρανῶν καί ἀθροῶν ἀδε-
 νίσκων τῶν εὐτέρων: Ἰο σπλήν εἶνε πολλάκις μεί-
 ζων καί μεμαλακυσμένος, σπανίως κατά φύσιν,
 τήνταρ ὡς ἐπί τό πολύ ὑπεραιμικόν καί καταφανῶς
 εὐρρηχτον ἀνευ ἐτέρας ἀλλοιώσεως, ἐν τῇ καρδί-
 α εὐρίσκομεν πολλάκις τό αἷμα ἡμιτεθρομβωμένον,
 αἷ πνεύμονες εἰς τὰς ἐλείστας τῶν περιπτώσε-
 ων εἰσὶ κατά φύσιν, ἐνίοτε ἀπαντᾶται διάχυτος
 πλευρίτης ἐτέρωθεν ἢ ἀμφοτέρωθεν, ἄλλοτε ἀπαν-
 τῶνται ἰχνη περικαρδίτιδος· ἐξαιρετικῶς δέ μέ-
 νον ἀπαντῶμεν ἐνίοτε καί ἐξ ἐμβολῆς ἐμφράγμα-
 τα, καί μεταστατικά ἰχωρώδη ἀποστήματα, εἰν
 οἱ πάσχοντες ἀντέσχον πλειότερον χρόνον καί ἐπὶ πῶ-
 θον θρομβώσεις τῶν περί τό τραῦμα φλεβῶν, ὅτε
 πρόκειται περί τῆς λεγομένης σηψοπυαιμίας
Ηχημική ἀνάλυσις τοῦ αἵματος οὐδέν θετικόν
 παρέχει. **Ε**κ τούτων λοιπόν ἔπεται, ὅτι ἡ νεκρο-
 ψία οὐδέν χαρακτηριστικόν σημεῖον τῆς σηψαι-
 μίας παρέχει, διαγιγνώσκεται δέ αὕτη μόνον ἐκ
 τῆς αἰτιολογίας καί συμπτώματολογίας.

Πορεία, συχνότης, καί πρόγνωσις.

Η ἐναρξίς τοῦ σηψαιμικοῦ πυρετοῦ συμπίπτει

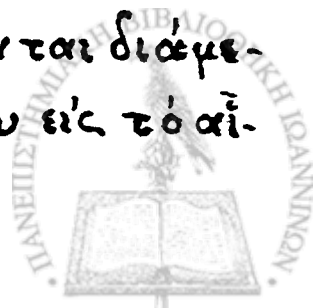
μέ τήν σήψιν τοῦ τραύματος· ἐπί προσφάτων τρώσεων συμπίπτει ἡ ἔναρξις τῆς σήψεως μέ τήν νέκρωσιν τῶν ἰστώων καί κατά συνέπειαν συχνάκις μέ τήν τρώσιν αὐτήν. Πρὸς ἀνάπτυξιν ὅμως τῆς νόσου ἀπαιτοῦνται ἡμέραι τινές 2—4 μετὰ τὴν τρώσιν. Ἐν τούτοις εἰς τὰς βαρυτέρας τῶν περιπτώσεων δύναται νά λάβῃ χώραν ἡ δηλητηρίασις καί πρὸ τῆς δευτέρας ἡμέρας, σπανίως δὲ μετὰ τὴν 3^{ην} καί 4^{ην}, διότι μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς πυήσεως συνήθως δὲ ἀγαπύσσονται καθαροὶ σηψαιμικοὶ πυρετοὶ, ἀλλὰ μᾶλλον σηψοπυαιμικοὶ. Ἡ διάρκεια τῆς νόσου δύναται μόνον ἐπὶ θανατηφόρου ἐκβάσεως νά ὀρισθῇ καί τότε ταλαντεύεται συνήθως μεταξύ τῆς τετάρτης καί δωδεκάτης ἡμέρας. Ἡ δὲ ἀκροτηριασμοῦ καθαίρεσις τῶν σαπρῶν μελῶν δύναται νά παρατείνῃ τὴν νόσον καί ἐπὶ ἑβδομάδας· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ ἐκβάσις εἶνε θανατηφόρος. Τῆς ἑτερόχθονος ἡ πορεία δύναται ν' ἀφορᾷ τὴν συχνότητα τοῦ σηψαιμικοῦ πυρετοῦ σχετικῶς πρὸς τὴν πυαιμικὴν καί ἄλλους πυρετούς· κατὰ τὰ μέχρι τοῦσέ παραδεδεγμένα δύναται τις νά παραδεχθῇ, ὅτι καθαρός σηψαιμικός πυρετός εἰς θάνατον ἀπολήγει· εἶνε πολὺ σπανιώτερος τοῦ πυαιμικοῦ ἢ σηψαιμικοῦ τοῦ

τουτὴν αὐτὴν ἔκθασιν λαμβάνοντος· ἀφ' ἑτέρου ὅμως δεόν νά παραδεχθῶμεν, ὅτι αἱ σηψαιμικαὶ πυρετοὶ εἰσὶ τοσοῦτον συχνοί, ὅσον καὶ αἱ τρώσεις αἱ μὴ ἰώμεναι διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως, διότι σπανίως αὗται συνοψοῦνται ἀνευ σήψεως, ἔστω καὶ ἐλαχίστων ἰστωδῶν μορίων. Ἀναλόγως δέ τοῦ βαθμοῦ τῆς σήψεως ἐπέρχεται αἱ ἀπορροφήσεως τοῦ ἰοῦ, ὅσον ἐλαχίστη καὶ ἀν ἦγε αὕτη, καὶ σηψαιμικός πυρετός, ὃν συτήθως τραυματικόν ὀνομάζομεν, εἰς πᾶν διὰ πυήσεως ἰώμενον τραῦμα. Ὅτι δ' ἀφορᾷ τὴν πρόγνωσιν αὕτη ἐκ τῶν ἄνω ρηθέντων ἀφ' ἑαυτῆς ἐγγοεῖται. Οἱ ἐλαφροὶ σηψαιμικοὶ ἢ τραυματικοὶ πυρετοὶ παρέχουσι πάντοτε τὴν πρόγνωσιν καλήν· οἱ κακοῦ ἤθεις ὅμως ἢ κυρίως σηψαιμικοὶ, ἀν καὶ ἦγε δύσκολον πολλάκις νά διακρίνωμεν ἀκριβῶς παρέχουσι τὴν χειρίστην πρόγνωσιν. Τρία δέ τινα πρέπει νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν, ἤτοι ὅσον ἀφθογώτερα ἢ σεσηπυῖα οὐσία καὶ ὅσον ἀσθενέστεραι αἱ δυνάμεις τοῦ ἀρρώστου πρὸς ἀντίστασιν, τόσῳ χειρότερα καὶ ἡ πρόγνωσις καὶ τ' ἀνάπαλις.

Περὶ πυαιμίας.

Οἱ πυαιμικοὶ πυρετοὶ ἀναπτύσσονται διὰ μεταβάσεων τῶν συστατικῶν τοῦ πύου εἰς τὸ αἷ-

μα. **Η** μετάβασις δέ τῶν συστατικῶν τούτων εἰς τὴν κυκλοφορίαν δύναται νὰ γίνη ἢ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ἀφ' οὗ δηλ: ἀναμιχθῆ τὸ πῦον προηγουμένως μέτους ἐφλεβώδεις θρόμβους, ὧν τεμάχια ἀποσπώμενα μεταβαίνουσιν εἰς τὴν κυκλοφορίαν. **Κ**ατὰ δύο τρόπους λοιπὸν δύναται νὰ μεταβῆ τὸ πῦον εἰς τὸ αἷμα, ἐξ' οὗ πολλοὶ διακρίνουσι τὴν ἀπλήν πυαιμίαν ἢ τὸν λεγόμενον πυώδη ἢ τὸν τῆς πυήσεως πυρετόν καὶ τὴν πολλαπλήν ἢ μεταστατικὴν πυαιμίαν. **Α**μφότερα ὅμως ταῦτα τὰ εἶδη κατ' οὐσίαν δὲν διαφέρουσιν ἀλλήλων, οὔτε καὶ τὴν φύσιν τῆς νόσου ἀλλοιοῦσιν, δι' ὃ καὶ ἡ περιγραφὴ αὐτῶν θέλει γίνεαι ὁμοῦ.

Εν γένει δὲ ἀναλογουσι πρὸς ἀλλήλα, ὡς ὁ τραυματικὸς πυρετός πρὸς τὴν σηψαιμίαν. **Κ**αὶ ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐπὶ σηψαιμίας τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα ἀποτελοῦσι τὴν κυριωτέραν βάσιν τῶν γνώσεών μας. **Κ**ατὰ τὰ πειράματα πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων, ἰδίως ὅμως τοῦ Oscar—veber, Billototh, πῦον ρευστῶν καθαρὸν καὶ πρόσφατον ἐγχυνόμενον εἰς τὰς φλέβας τῶν ζώων, δὲν γεννᾶ μὲν ἀποστήματα μεταστατικά, προκαλεῖ ὅμως μεγάλην γενικὴν ἀντίδρασιν καὶ πυρετόν μὲ μεγάλην ἐπίτασιν καὶ θερμοκρασίαν, ἥτις δύναται νὰ φθάσῃ μέχρι

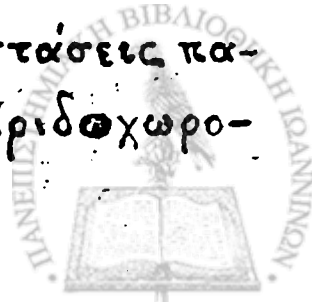
41², 5. Τὸ πρόσφατον λοιπὸν πύον ἔχει μεγάλην πυρετογόγον ἐνέργειαν εἰς τὰ κυκλωρροια τοῦ αἵματος ἀφικνούμενον. Πλὴν αὐτῆς ὁμως ἔχει τὸ πύον καὶ ἑτέραν σπουδαίαν ιδιότητα ἐγχυνόμενον δηλ: ὑπὸ τὸ δέρμα προκαλεῖ ἰσχυρὰν φλεγμονήν καὶ πύησιν, ἐπομένως ἐνεργεῖ καὶ ὡς φλεγμογόγον στοιχείον. Ἐπίσης διὰ πειραμάτων ἀπεδείχθη, ὅτι αἱ πυροτόγονοι καὶ φλεγμογόνοι οὐσίαι οὐχὶ εἰς τὰ πυοκύτταρα, ἀλλ' εἰς τὸν ὄρρον τοῦ πύου ἐνυπάρχουσι, καὶ ἂν ἀκόμη ἐξ αὐτοῦ ἀφαιρεθῇ τὸ λεύκωμα καὶ ἡ ἰνία. Ἡ δὲ πύον ὅμως τῶν χημικῶν συστατικῶν (τοῦ ὄρρου) τοῦ πύου αἱ ιδιότητες αὗται ἀνήκουσιν, εἰσέτι δὲ ὠρίσθη. Διάφοροι ἀρχαιότεροι παραματισταὶ δι' ἐνέσεων διὰ πύου παρήγαγον καὶ μεταστατικά ἀποστήματα ἐξ οὗ παραδέχονται πρὸς γένεσιν αὐτῶν ἰσχυρὸν ἐν τῷ πύῳ ἰόν τὸν πυογόγον ἰόν καλούμενον, οὗτινος τὴν ὑπάρξιν διάφοροι χειρουργοὶ ἔτι καὶ γυῖν παραδέχονται. Ὡς ἀνωτέρω ὁμως εἶδομεν καθαροῦ πύου ἐνεσις μόνον φλεγμονήν καὶ πυρετὸν παράγει, οἱ δὲ καὶ μεταστατικά ἀποστήματα παράγοντες μεταχειρέσθησαν πύον οὐχὶ καθαρὸν, ἀλλ' ἐμπεριέχον θρίμματα ἰστωῶν καὶ θρόμβων ἤτοι ἔμβολον. Τὰ προσφορώτερα τῶν πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ τρόπου τῆς γένεως τῶν

μεταστατικῶν ἀποστημάτων πειραμάτων εἰσι τὰ
ὑπὸ τοῦ Βιρχοβίου ἐνέργηθέντα. Οὗτος διὰ νεκροφι-
ῶν ἀπέδειξεν ὅτι ἀποσπασθέντα τεμάχια ἐκ φλεβω-
δῶν θρόμβων δύναται νὰ φθάσῃσι διὰ τῶν φλεβῶν
εἰς τὴν δεξιάν καρδίαν καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὴν πνευμο-
νικὴν ἀρτηρίαν, ὅπου ἐνσφηνῶμεθα εἰς τοὺς κλά-
δους αὐτῆς παράγουσι παθολογικὰς ἀλλοιώσεις.
Ὁ Βιρχόβιος ἐνήργησε τὰ πειράματα αὐτοῦ εἰσα-
γαγὼν εἰς τὴν σφαγίτιδα κυνῶν τεμάχια ἢ ἔμβολα
τριῶν διαφόρων εἰδῶν ἤτοι α./ ἐκ ζωτικῶν οὐ-
σιῶν, οἷον θρόμβων ἢ τεμαχίων μυῶν, β./ ἐξ ἐντε-
ριῶν ἀκταίας καὶ γ./ ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμεως.
Μετὰ τὴν σφήνωσιν τῶν ἔμβόλων τούτων εἰς τὴν
πνευμονικὴν ἀρτηρίαν ἐν πρώτοις ἐπῆλθε καὶ
κατὰ τὰ τρία εἶδη τῶν οὐσιῶν πῆξις τοῦ αἵμα-
τος περί τὸ ἔμβολον, περαιτέρω ὅμως ἐπὶ μὲν
τῆς ἐμβολῆς τῶν ζωτικῶν οὐσιῶν καὶ τῆς ἐν-
τεριῶν τῆς ἀκτῆς ἐπῆλθε τόπικὴ φλεγμο-
νὴ μετὰ γενέσεως πύου ἢ ἰχώρα, ἐπὶ δὲ τῆς
ἐμβολῆς τοῦ ἐλαστικοῦ κόμμεως πλήν τῆς ἀπο-
φράξεως καὶ θρομβώσεως, οὐδὲν πλέον παρατηρή-
θη. Καὶ ἡ μὲν ἐνέργεια τῆς ἀκτῆς φαίνεται
πιθανώτατα προερχομένη ἐκ τῆς ἀνωμάλου καὶ
γωνιώδους ἐπιφανείας τοῦ τεμαχίου, δι' ὧν οἱ ἀρ-
τηριώδεις κλαδίσκοι ἐν οἷς ἐνσφηνοῦνται ἐρεθί-

ζονται μηχανικῶς, διαρρήγνυνται καὶ μεθίστανται εἰς φλεγμονὴν καὶ πύησιν. Ἡ δὲ τῶν ἐκ ζωϊκῶν οὐσιῶν ἐμβόλων ἐνέργεια προέρχεται ἐκ φλεγμονόνων στοιχείων, ἰδιοτήτων τῶν ζωϊκῶν τούτων οὐσιῶν. Ὁ Weber ἀπέδειξεν διὰ πειραμάτων, ὅτι ἔμβολα μικρότατα δύναται νὰ διέλθωσιν τὰ μεταξὺ πνευμονικῆς ἀρτηρίας καὶ φλεβῶν τριχοειδῆ ἀγγεῖα, ν' ἀφίχθῶσι εἰς τὴν ἀριστερὰν κοιλίαν τῆς καρδίας ἐν τεύθειν εἰς τὴν ἀορτὴν καὶ δι' αὐτῆς νὰ φθάσωσι εἰς διάφορα ὄργανα, οἷον τὸ ἥπαρ, τὸν σπλῆνα τούς νεφρούς κ.τ.λ ὅπου σφηγνόμενα νὰ ἀποτελέσωσι μεταστατικά ἀποστήματα. Τὰ μικρά δὲ ταῦτα ἔμβολα δὲν διέρχονται καὶ τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα τῶν ρηθέντων ὀργάνων, διότι κατὰ τὴν μέχρῃς αὐτῶν πορείαν των μεγεθύνονται δι' ἐναποθέσεως ἰγώδους ἐκ τοῦ αἵματος. Οὕτω λοιπὸν αἴρεται μία τῶν σπουδαιοτέρων ἀποριῶν περὶ τῆς ἐμβολικῆς φύσεως τῶν πέραν τῶν πνευμόνων γεννωμένων μεταστατικῶν ἀποστημάτων. Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς μικρῶν τοιούτων ἐμβόλων εἰς τὴν κυκλοφορίαν παρετήρησεν ὁ Weber τὴν γένεσιν μεταστατικῶν ἀποστημάτων εἰς τοὺς νεφρούς, τὸ ἥπαρ, τὸν σπλῆνα τὴν καρδίαν, τοὺς μῦς, εἰς τρεῖς δὲ περιπτώσεις παρετήρησεν ὡς αἰτίαν μεταστατικῆς ἰριδοχωρο-

ειδίτιδος, τριχοειδεῖς ἐμβολὰς τῶν ἀγγείων, τῆς ἱρίδος καὶ τοῦ χοροειδοῦς χιτῶτος. Μόνον τὴν γένεσιν ἀρθριτικῶν ἀποσθημάτων δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποδείξη δι' ἐμβόλου εἰς τὰ πειράματα αὐτοῦ.

Παθολογικοανατομικαὶ ἀλλοιώσεις.

Ἐπὶ ἀπλῆς ἀνευ μεταστατικῶν ἀποσθημάτων πυραιμίας (πυρετοῦ ὀηλ. τῆς πυήσεως) τὰ ἐν τῷ νεκρῷ φαινόμενα εἰσὶν οὐσιωδῶς ἀργητικά. Ἡ νόσος δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὸν θάνατον μόνον διὰ τῆς ἐντάσεως καὶ διαρκείας τοῦ πυρετοῦ, ὃν ἢ εἰς τὴν κυκλοφορίαν μετάβασις ὑγρῶν ἢ στερεῶν συστατικῶν τοῦ πύου προκαλεῖ, δι' ὃ εἰς τὰ αὐτὰ περιστάσεις θέλομεν εὖρει ἐκτεταμένας πυήσεις μὲ εὐνοϊκὰς πρὸς ἀπορρόφησιν τοῦ πύου περιστάσεις ὡς αἰτίαν τῆς νόσου λ.χ. ἐκτεταμένας πυήσεις τοῦ ὑποδορείου ἢ ὑποαπνευρωτικοῦ συνδετικοῦ ἰστοῦ. Ἐν τῷ αἵματι ἐπί τοῦ παρόντος ἀδυνατοῦμεν ν' ἀνακαλύψωμεν τὰς πυρετογόνους οὐσίας, διότι ἀγνοοῦμεν τὴν χημικὴν αὐτῶν ὑφήν. Ἀυστυχῶς οὔτε τὴν μετάβασιν τῶν πρσοφαιρίων εἰς τὸ αἷμα δυνάμεθα νὰ ἀποδείξωμεν καθότι ταῦτα μορφολογικῶς οὐδόπως

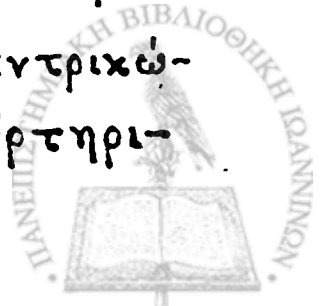
διαφέρουσι τῶν λευκῶν αἰμοσφαιρίων. Κατὰ δὲ τὸν **Οσηείη**, ὡς γινώσκομεν τὰ πυσφαίρια προέρχονται κατὰ μέγα μέρος ἐξ αὐτῶν τῶν λευκῶν αἰμοσφαιρίων. Μόνον ἑξόγκωσις τοῦ σπληνός, τῶν μεσεντερίων ἀδένων καὶ τῶν νεφρῶν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν φαινόμενα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον θετικά τῆς θανατηφόρου ἀπλῆς πυαιμίας. Τὰ ἐκ τῆς νεκροψίας ὅμως φαινόμενα ἐπὶ μεταστατικῆς ἢ πολλαπλῆς πυαιμίας εἰσὶ λίαν θετικά. Τὸ ἐξωτερικόν δέρμα πλαδαρόν καὶ ὠχρόν σπανίως ἀσθενῶς, σπανιώτατα ἰσχυρῶς ἐκτερικόν. **Εἰς** τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰ καλύμματα αὐτοῦ συνήθως δὲν παρατηροῦνται ἀλλοιώσεις· ἐνίοτε μόνον παρατηρεῖται οἰδηματώδης ἐξοίδησις τῆς παχείας μήνιγγος. **Εἰς** σπανιωτάτας δὲ περιστάσεις παρατηρήθη καὶ κυώδης **μηνιγγίτις**. **Εἰς** τὸν βολβόν ἀπαντάται ἐνίοτε καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ **Μεκέλλου** ἀνακαλυφθεῖσα πυαιμικὴ ὀφθαλμία· ἐνίοτε μετ' ἐμβολῆς τῶν ἀγγείων τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς καὶ χοροειδοῦς χιτῶνος. **Εἰς** τὴν καρδίαν ἀπαντῶμεν πλὴν σπανίως μεταστατικὰ ἀποστήματα ἐν τῷ παρεγχύματι αὐτῆς. **Εἰάν** δὲ ταῦτα εὐρίσκωνται κατ' ἐπιφάνειαν εὐρίσκομεν καὶ ἐν τῷ περικαρδίῳ ὀρρώδεα ἐξίδρωμα, ἢ ἐπ' αὐτοῦ ἰνώδεις ψευδομεβράνας. **Εἰν** τῇ κοιλότητι τῆς καρδίας

ἀπαντῶμεν ἐνίοτε σαπρούς θρόμβους. **Η'** τοῦ αἵματος ἐξέτασις οὐδέν σημεῖον ψηλαφητὸν παρέχει, οἱ πνεύμονες παρουσιάζουσι πάντοτε τάσασθαι δαιοτέρας καὶ χαρακτῆριστικωτέρας ἀλλοιώσεις κατὰ τὴν πυαιμίαν. **Η'** προδιάθεσις τῶν πνευμόνων εἰς μεταστατικὰ ἀποστήματα καὶ αἰ ἐμφράξεις ἐν τῇ πυαιμῖα ἐξηγουῦνται εὐκόλως ἐκ τῶν ἀποσπασμένων θρόμβων τῶν περὶ τὸ τραῦμα τεθρομβωμένων φλεβῶν οἷτινες ἐξ ἀνάγκης φθάνουσιν εἰς τοὺς κλάδους τῆς πνευμονικῆς ἀρτηρίας, καὶ οἱ μὲν μικρότεροι τούτων διέρχονται τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα καὶ φθάνουσιν εἰς τὴν ἀριστεράν καρδίαν καὶ περαιτέρω, οἱ δὲ μείζονες σφηνοῦνται εἰς τὰς διακλαδώσεις τῆς πνευμονικῆς ἀρτηρίας καὶ γεννῶσιν ἐμφράξεις, φλεγμονάς καὶ πυήσεις. **Αἱ** μεταστάσεις δὲ αὐταὶ εἰς τὸν πνεύμονα εἰσὶν ἀσυγκρίτως συχνότεραι ἢ εἰς ἄλλα ὄργανα. **Εἰ** κὶ πολυπληθῶν ἀποστημάτων κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὑπεζωχότου ὀπνεύμων συμπίπτει ἀτελῶς μόνον ἕνεκα διηθήσεως αὐτοῦ, ὁ ὑπεζωχῶς περιχειπυῶδες ὑγρὸν, τὸ σπλαχνικὸν αὐτοῦ πέταλον καλύπτεται ὑπὸ ἰνώδους ἐξιδρώματος. **Κατὰ** τὴν διατομὴν τοῦ πνεύμονος ἀπαντῶμεν τὰς πύλεις ἐστίας εἰς διάφορον ἀριθμὸν καὶ μέγεθος ἐκ τῆς συγχωρεύσεως δὲ πλειόνων μικρῶν ἐστι-

ῶν γεννῶνται μείζονες, πολλάκις. **Η'** μορφή τῶν φλεγμονωδῶν ἢ πυωδῶν οὐσιῶν εἶνε συνήθως κωνική ἢ σφηνοειδής μὲν τὴν βάσιν πρὸς τὴν περιφέρειαν καὶ τὴν κορυφήν πρὸς τὸ κέντρον ἤτοι πρὸς τὸ σημεῖον ἐνθα ἡ ἀπόφραξις τοῦ ἀγγείου ἐγένετο. **Η'** μορφή αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς αἰτίας ἣτις τὴν φλεγμονώδη ἐστίαν προκαλεῖ καὶ ἣτις φλεγμονὴν ἐκτείνεται καθ' ὅλην τὴν χώραν. **Εἰς** ἣν ἡ ἀποφραγεῖσα ἀρτηρία διακλαδίζεται, καὶ ἣτις χώρα ἔχει συνήθως μορφήν κωνικήν. **Δι'** ἐπικτάσεως ὅμως τῆς φλεγμονῆς διὰ συγχωνεύσεως πλειῶνων ἐστιῶν, ἐγγοεῖται ὅτι ἡ μορφή αὕτη εὐκόλως παραλλάσσει αἰ φλεγμονώδεις ἐστῖαι ἀπαντῶνται συχνότερον εἰς τοὺς κατωτέρους λοβούς τοῦ πνεύμονος σπανίως εἰς τοὺς ἀνωτέρους καὶ σχεδὸν ποτέ εἰς τὰς κορυφάς· τούτο προέρχεται τὸ μὲν ἐκ τῆς μείζονος εὐρύτητος τῶν πνευμονικῶν ἀρτηριῶν κατὰ τοὺς κατωτέρους λοβούς, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἰδικῆς βαρύτητος τῶν ἐμβόλων αὐτῶν. **Εἰς** τοῦ τελευταίου ^{δέ} τούτου λόγου ἔξηγεῖται ἴσως καὶ ἡ μείζων συχνότης τῶν ἐστιῶν εἰς τὰ ὀπίσθια μέρη τῶν λοβῶν ἢ κατὰ τὰ πρόσθια. **Προσέτι** ἐπὶ πολλῶν ἐστιῶν ἀπαντῶμεν τὰς μὲν μικροτέρας περιφερικώτερον, τὰς δὲ μεγαλειτέρας κεντρικώτερον καθότι ἐκ τῶν ἀποφρασσομένων ἀρτηρι-

ων αι περιφερικώτεραι εἰαίον μικρότεραι αι δὲ
κεντρικώτεραι μεγαλείτεραι. Ἰδωμεν νῦν τίνι
τρόπῳ ἐκ τῆς ἀπλῆς δι' ἐμβόλου ἀποφράξεως κλά-
δου τινός ἀρτηριώδους ἐπέρχεται ἡ καλουμένη αι-
μοραγικὴ ἔμφραξις (infractus hemorragi-
cas) ἢ φλεγμονὴ καὶ πύττις. Ἡ πρώτη συνέπει-
α τῆς δι' ἐμβόλου ἀποφράξεως κλάδου τινός τῆς
πνευμονικῆς ἀρτηρίας εἶνε ἡ διακοπὴ τῆς προ-
σελεύσεως αἵματος εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀποφραχθέν-
τος κλάδου χώραν. Ἡ ἰσχαιμία ὅμως αὕτη δὲν
διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ, ἀλλὰ διὰ παραπλεύρων κλάδων
εἰσφέρει αἷμα εἰς τοὺς αἰμοκένους ἀρτηριώδεις
κλάδους καὶ ἡ κυκλοφορία ἐπανέρχεται ὡσούτως
ὑπάρχει ἐνέργεια τῆς καρδίας ἰσχυρά ὡς συμβαί-
νει ἐπὶ ὑγιῶν ἀνθρώπων. Ὁ δὲ ἐμβόλος ἂν συγίστα-
ται ἐξ ὄλως καθαρῶ ἰσχυροῦ θρόμβου περιβάλ-
λεται οὗτος ὑπὸ νέου θρόμβου ἐκ τοῦ αἵματος
καὶ δύναται ἔτι νὰ ὀργανωθῇ εἰς συνεχτικόν ἰσ-
τόν $\frac{1}{2}$ καὶ νὰ ἀπορροφηθῇ, εἰν ὅμως ἡ ἐνέργεια
τῆς καρδίας ἦνε ἐξησθενημένη τότε τὰ περίτον
ἀποφραχθέντα κλάδον ἀγγεῖα ὑπεραιμοῦντα ὑπὸ
μείζονα πίεσιν ἐκ μέρους τοῦ αἵματος εὕρισκό-
μενα ἐξασθενούσι κατὰ τὴν ἐνέργειαν καὶ κατὰ
συνέπειαν τὸ αἷμα τὸ δ' αὐτῶν εἰς τὴν ἰσχαιμον
χώραν ^{επιανελθόν} κινεῖται βραδέως, ἐπέρχεται δὲ τέλος στα-

σικ αὐτοῦ καί πῆξις ἀπό τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων
 μέχρι τοῦ ἐμβόλου τὰ διατεινόμενα ἀγγεῖα
 ρηγνύνται καί οὕτως ἐπέρχεται καί αἱμορρα-
 γία ἀποτελεῖται δὲ τότε ἢ καλουμένη ἐρυθρά
 ἢ αἱμορραγική σφηνοειδῆς ἢ κωνοειδῆς
 ἐμφράξις. **Εἰάν** ὁ θρόμβος εἶνε καθαρῶς ἐνώ-
 δης καί ἐνταῦθα ἢ ἐμπεφραγμένη χώρα μικρά,
 ἢ τινα τῶν ἀγγείων αὐτῆς μὴ τεθρομβωμένα καί
 διατρέφοντα ἐπαρκῶς ταύτην, δύναται νὰ ἐπέλ-
 θῃ διάλυσις τοῦ θρόμβου καί ἐπανάκαμψις εἰς
 τὸ κατὰ φύσιν, ἢ δύναται νὰ ἐπέλθῃ νεοπλασία
 συνδετικοῦ ἰστοῦ καί ἐπούλωσις. **Εἰάν** ὅμως τὸ
 ἐμβολὸν ὡς συνήθως ἐπὶ πυσαιμίας εἶνε διηθημέ-
 νον ὑπό πύου ἢ ἰχώρος ἢ διαπεπυημένον ἐνεργεῖ
 ὡς φλεγμογόνον στοιχεῖον προκαλοῦν διάφορα φαι-
 νόμενα εἰς διάφορον ἐντάσειν. **Ο** εἰλάχιστος βαθ-
 μός τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ εἶνε ἡ γένεσις αἱμορ-
 ραγικῆς ἐμφράξεως ἣτις κατὰ τὴν διατομὴν
 ὁμοιάζει τὰ μέγιστα πρὸς πρόσφατον πνευμο-
 νίαν (ἢ τὴν ἐρυθρὰν μαλάκυσιν). **Αὕτη** δύ-
 ναται μὲν νὰ διαλυθῇ ἢ νὰ μεταβληθῇ εἰς ἐνώ-
 δη ἐπούλωτικῶν ἰστών, ἀλλὰ συχνότερον ἢ φλεγ-
 μογὴ αὕτη ἐπιτείνεται καί μεταπίπτει εἰς πύ-
 ησιν, τὸ ἐκ τῆς πυήσεως γινόμενον ἀπόστημα ἐπί-
 οτε εἶνε μικρὸν καί κατέχει τὸ κέντρον μόνον τῆς

ἐμπεφραγμένης χώρας, ἄλλοτε δὲ εἶνε μέγα κατέχον
ἅπασαν τὴν χώραν, ὅτε καὶ ἡ κωνοειδής αὕτη μορ-
φή ἐκλείπει. **Ε**πί περιφερικῶν ἀποσθημάτων μέ-
χρι τοῦ ὑπεζωκός ἀφικνουμένων ἀπαντᾶται καὶ
οὗτος κατὰ τὰς ἀντιστοιχοῦσας θέσεις πεφλογι-
σμένος καὶ ὑπὸ ἰνωδῶν καὶ πυωδῶν ἐξιδρωμάτων
κεκαλυμμένος. **Α**λλὴ ἡ κωνοειδής ἐμφραξις ἀντί-
πύου μεταδίδει ἰχώρα, ἡ ἐμπεφραγμένη χώρα
γαγγραινοῦται καὶ μεταπίπτει εἰς σήψιν, ἐκ δὲ τοῦ
παρεγχύματος τοῦ πνεύμονος μόνον αἱ ἐλαστικαὶ
ἴνες μένουσιν ἀδιάφθοροι. **Η** τοιαύτη δὲ κατάστα-
σις προέρχεται ἐκ τῆς καλουμένης σηψοπυαι-
μίας, ὅτε οἱ θρόμβοι ἢ τὰ ἔμβολα εἰσὶ διηθημένα
ὑπὸ σηψογόνων στοιχείων καὶ ἰχώρος. **Ε**νίοτε ὁ-
μως καὶ ἀνευ σήψως τοῦ τραύματος παρατη-
ροῦμεν εἰς τὸν πνεύμονα ἰχωρώδεις ἐστίας· ἐν τοι-
αύτῃ περιπτώσει τὰ σηψογόνα στοιχεῖα μεταβαί-
νουσιν εἰς τὰς ἐμβολικὰς φλεγμονώδεις ἐστίας
διὰ τῶν βρογχίων καὶ κυψελίδων τοῦ πνεύμονος καὶ
διεγείρουσιν ἐν αὐτοῖς τὴν σήψιν. **Η** ἀνεύρεσις
τῶν ἐμβόλων ἐν τοῖς κλάδοις τῆς πνευμονικῆς ἀρ-
τηρίας εἶνε οὐχί σπανίως ἀκατόρθωτος τὸ μὲν διὰ τὴν
σμικρότητα τῶν ἐμβόλων, τὸ δὲ διότι ταῦτα διὰ τῆς πυ-
ήσεως καταστρέφονται. **Ε**ννοεῖται δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ,

Φυλ: 20.

ὅτι το λοιπόν παρεγγύμα τοῦ πνεύμονος δύναται
νά παρουσιάξῃ διαφόρους βαθμούς υπεραϊμίας καί οἰδη-
ματώδους διηθήσεως. Οἱ φρόγχοι παρέχουσιν τὰ σημεῖ-
α δξείος κατάρρου τακτικῶς τήν τοιαύτην συνοδεύον-
τος. Κατά τήν ανέωξιν τῆς κάτω κοιλίας ἀπαντῶμεν
ἐνίοτε ὀρρῶδες ἢ τεβολωμένον ἐξιδῶμα, σπανιώτατα
πυῶδες. Εἰς τόν σπλήνα, ἀν καί σπανιώτερον ἀπαν-
τῶμεν τὰς αὐτάς ἐστίας, ἄς καί εἰς τοὺς πνεύμονας
ἐπομένως σφηνοειδεῖς ἐμφάξεις, ἀποστήματα, μετα-
στατικά σπανιώτατα ἰχωρῶδες πῦον περιέχοντα. Σπα-
νιώτατα ὡσαύτως ἀπαντῶμεν εἰς τόν σπλήνα ἀποστή-
ματα εἰς περιστάσεις, καθ' ἃς εἰς τοὺς πνεύμονας
δέν ὑπάρχουσι τοιαῦτα. Τινι τρόπῳ τὰ ἀποστήματα
ταῦτα προέρχονται εἶνε ἤδη γνωστόν. Πλήν τῶν ἀ-
ποστημάτων παρουσιάζει ὁ σπλήν συχνάκις, πολ-
λάκις δέ καί ἀνευ ἀποστημάτων μεγέθυνσιν τοῦ ὄγ-
κουτου· ὁ χαρακτήρ ὅμως τῆς τοιαύτης ὑπερτροφίας
εἶνε δύσκολον νά ὀρισθῇ. Παρ' ἡμῖν δ' ἐν γένει τό φαι-
νόμενον τοῦτο δέν ἔχει καί μεγάλην σημασίαν καθότι ἔ-
νεκα τῶν συχνῶν παρ' ἡμῖν διαλειπόντων πυρετῶν ἢ ἐξόγκω-
σις τοῦ σπληνός εἶνε τό κοινόν εἰς τὰς πλείστας νεκρο-
ψίας. Εἰς τό ἤπαρ συχνάκις ἀπαντῶμεν ἐξοίδησιν τοῦ
ὄργάνου μετά κοκκιάσεων καί λιπώδους μεταμερρώ-
σεως τῶν κυττάρων ἐνίοτε ἐξοίδησιν τῶν χολοφόρων
τῆς χολῆς, σπανίως ἐξοίδησιν μετά μαλακύνσεως
παρά φύσιν τοῦ παρεγγύματος· τέλος ἀ-

παντώμεν καί εἰς τό ἥπαρ μεταστατικά ἀπο-
 στήματα, ἀλλά σπανιώτερον καί εἰς τόν σπλή-
 να. Ταῦτα συγῆθως εἶνε μικρά, ἐπίοτε ὅμως καί
 μεγάλα. **Εἰς** τούς νεφρούς μεταστατικά ἀπο-
 στήματα σπανιώτατα ἀπαντώμεν, συχνάκις
 ὅμως εὐρίσκομεν τούς νεφρούς ὑπεραιμφοτάς, ἐξ-
 ωδηκότας, τό ἐπιθήλιον τῶν οὐρικών σωληνίσκων
 τεθολωμένον καί ~~πυώδως~~ ἠλλοιωμένον. **Εἰς** τόν
 πεπετικόν σωλήνα ^{εἰν} συγῆθως εὐρίσκομεν ἀλλοιώσεις
 χαρακτηριστικάς τῆς πυαιμίας, ἐξοίδησιν καί
 θόλωσιν τοῦ βλεννοῦμένου τοῦ στομάχου καί τῶν
 ἐντέρων ἀπαντώμεν συχνάκις, πλήν ὡσαύτως ὑ-
 πάρχουσιν αὐταί καί εἰς τήν σφαιμαίαν. **Μετά**
 τήν ἐξέτασιν τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων μεγάλης
 σπουδαιότητος εἶνε ἡ ἐξέτασις τῶν ἀκρων καί τῆς
 ἐπιφανείας τοῦ λοιποῦ σώματος πρὸς δέ ἡ τραυμα-
 τική ἢ πυώδης, ἥτις ὡς πρώτη ἀφετηρία ἐχρησί-
 μευσεν, ἰδίως δέ εἶνε ἀναγκαῖα πρὸς ἀνεύρεσιν
 τῶν ἀρχικῶν θρόμβων ἐν ταῖς περι τῆν ἐστίαν
 φλεψίν. **Πρὸς** ἀνεύρεσιν τῶν θρόμβων τῶν ἀρ-
 χικῶν ἀνάγκη νά σχάσωμεν ἀπὸ τῶν στελεχι-
 ακῶν φλεβῶν πρὸς τήν περιφέρειαν τὰς ἐκ τῆς
 φλεγμονώδους ἢ πυώδους ἐστίας προερχομέ-
 νας φλέβας, καί οὕτω φθάσωμεν εὐκόλως εἰς

τὴν κωνοειδῆ ἢ εἰς τὴν ἀπέκεκορυφωμένην ἄκρην τοῦ θρόμβου, ἀπὸ ἧς ἔκ παραπλεύρων φλεβῶν ροὴς τοῦ αἵματος ἀποσπᾶ συνήθως τεμάχια. Τὰ αἷτια τῆς θρομβώσεως ταύτης θέλομεν ἐξετάσει σὺν τῇ αἰτιολογίᾳ τῆς πυαιμίας. Ἐνταῦθα δὲ διαφέρει μόνῃ ἢ ἐξέτασις τῶν μεταμορφώσεων τοῦ θρόμβου καὶ μάλιστα ἡ μαλάκυνσις καὶ τῆξις αὐτοῦ, διότι αὗται ἰδίως προκαλοῦσι τὴν σειράν τῶν φαινομένων ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν πολλαπλῆν ἢ μεταστατικὴν πυαιμίαν. Ἡ μαλάκυνσις καὶ τῆξις τοῦ θρόμβου ἐπερχεται διὰ πύσεως ἀρχομένης εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ καὶ ἐκτεινομένης πρὸς τὴν περιφέρειαν. Ἐὰν πυοκύτταρα δὲ προέρχονται κατὰ τὸν *Βελίη γκλαισα* ἐκ τῶν λευκῶν αἰμοκυττάρων ἅτινα ὡς καὶ τὰ κύτταρα τοῦ συνδετικοῦ ἰστοῦ ἐκ τῆς περιφέρειας τοῦ ἀγγείου εἰσδύουσι διὰ τῶν τοιχωμάτων αὐτοῦ καὶ τοῦ θρόμβου συγκεντρικῶς, καὶ συντελοῦσιν εἴτε εἰς τὴν διαπύησιν τοῦ θρόμβου, εἴτε εἰς τὴν ὀργάνωσιν αὐτοῦ. Ἐνεκα δὲ τῆς συγκεντρικῆς διευθύνσεως τῶν κυττάρων ἡ ἀρχικὴ ἐστὶα ὑπάρχει πάντοτε ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ θρόμβου. Πολλάκις μετὰ τοῦ πύου ἀναμίγνυνται καὶ τρίμματά τοῦ ἰδίου θρόμβου, ὥστε ἡ μαλάκυνσις αὐτοῦ ἐπέρχεται καὶ διὰ τῆς πύσεως καὶ διὰ τῆς διατρέψεως αὐτοῦ. Διὰ τῆς πύσεως δὲ ταύτης ἀποκτῶσιν οἱ

θρόμβοι φλεγμονόγους ιδιότητος, καὶ τοῦτο εἶνε
 τὸ σπουδαιότερον διὰ τὴν μεταστατικὴν πυαιμίαν.
Τὰ περί τὴν πυώδη ἐστίαν λυμφατικά ἀγγεῖα ἀ-
 παντῶμεν ἐπίσης τεθρομβωμένα καὶ τοὺς θρόμβους
 πλάκας ὑπὸ τῆς πυήσεως κατεστραμμένους· ἀλ-
 λ' ἡ ἀπόσπασις ἐμβόλων εἶνε σπανιστάτη διὰ τὴν
 ἐλαχίστην πίεσιν ὑπὸ τῆς ὁποίας ἡ λέμφος κυκλο-
 φορεῖ· ἀλλὰ καὶ ἂν ἀποσπασθῇ θρόμβος τις οὕτως
 σφηνουῖται συνήθως εἰς τοὺς γειτνιαζούσας λυμφα-
 τικούς ἀδένοντας. Ἐύσκολος καὶ αἰτιγματώδης κα-
 θίσταται τέλος καὶ ἡ ἐξήγησις διαχύτων τινῶν φλεγ-
 μονῶν, ὡς σπανίως μὲν, ἀλλ' οὐχ' ἥττον ἀπαντῶμεν εἰς
 τὴν πυαιμίαν. Τοιαῦται δὲ εἰσὶ φλεγμοναὶ καὶ πυή-
 σεις διαφόρων ἀρθρώσεων τοῦ ὑποδορείου συνδετι-
 κοῦ ἴστοῦ τῆς παρωτίδος τοῦ περικαρδίου τοῦ ὑ-
 πεζωκότος κ. λ. αἱ ὁποῖαι εἰς θρομβώσεως καὶ
 ἐμβολῆς οὐδόλως ἐξηγοῦνται. Ἐνίσσε εἶνε δυνα-
 τὴ ἡ ἐξήγησις τῶν μεταστατικῶν τούτων φλεγμο-
 νῶν, ὡς λ. χ. διὰ τῆς γειτνιασεως αὐτῶν πρὸς
 τὴν ἀρχικὴν πυώδη ἐστίαν, ὅτε πιθανόν διατῶν
 λυμφατικῶν ἀγγείων νὰ μεταδίδεται ἡ φλεγμο-
 νὴ εἰς τὰ περίξ δι' εὐπάθειαν ἢ προσίαθαι, ἐ-
 νεκα τῆς ὁποίας ὁ πυαιμικός πυρετός διεγείρει
 ὀξείαν φλεγμονὴν τοῦ εὐπαθοῦς ἢ διατεθειμέ-
 νου ὄργανου; ἀλλὰ καὶ μ' ἄλλα ταῦτα μέγας

ἀριθμός περιπτώσεων μένει, εἰς ἅς ἡ τοιαύτη ἐξήγησις δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰς περιστάσεις, δευτέρως ἐπαρκούμεθα μέτην ἀόριστου παραδοχῆς, ὅτι ὁ πυαιμικός πυρετός προκαλεῖ φλεγμονώδη καὶ πυώδη προδιάθεσιν διὰ τινὰ ὄργανα «οἷον εἰς τὰς φλεγμονὰς ἰδίως τῶν ἀρθρώσεων καὶ ὀρρωδῶν ὑμένων». Ἐκ τοῦ συνόλου λοιπῶν τῶν περὶ μεταστατικῶν φλεγμονῶν καὶ ἀποστημάτων γνώσεων ἡμῶν κατὰ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς ἐπιστήμης ἐξάγομεν τὰ ἑξῆς πορίσματα.

« Αἱ μεταστατικαὶ ἐστὶν ἐπιπολλαπλῆς πυαιμίας εἰσίγ, ὅτι μὲν ἀφορᾷ τοὺς πνεύμονας, εἰς πολλάς περιστάσεις ἀποδεδειγμέναι ἀπότοκοι ἐμβολῆς, ὅτι δ' ἀφορᾷ τὸ ἥπαρ, τὸν σπλῆνα καὶ ἕτερα ἑσωτερικὰ ὄργανα μετὰ μεγίστης πιθανότητος ἀπότοκοι ἐμβολῆς. »).

Αἱ μεταστατικαὶ φλεγμοναὶ τῶν ἀρθρῶν, τινὲς μεταστατικαὶ φλεγμοναὶ τῶν ὀρρωδῶν ὑμένων, τοῦ συνδετικοῦ ἰστοῦ, τῆς παρωτίδος, καὶ τινὲς ἑσωτερικῶν ὀργάνων θεωρητέαι. ἐπὶ τοῦ παρόντος ὡς ἀπότοκοι γενικαῖς φλεγμονώδους προδιάθεσεως, ἢν ὁ πυαιμικός πυρετός προκαλεῖ.

Αἴτια τῆς πυαιμίας

Συμφώνως πρὸς τὸν ὀρισμὸν, ὃν ἐδώκαμεν πε-

ρί πυαιμίας ἀνάγκη νά παραδεχθῶμεν ὡς πρω-
 τήν αὐτῆς ἀφετηρίαν τήν πύησιν. Ἐπειδή δέ
 διεκρίναμεν τήν ἀπλήν πυαιμίαν ἢ τόν πυήσεως
 πυρετόν ἐκ μεταβάσεως πυρεταγόνων οὐσιῶν
 ἢ τοῦ πύου εἰς τό αἷμα καί τήν μεταστατικῆν ἔξ
 ἐμβολῆς προερχομένην, ἀνάγκη νά ἐρευνήσωμεν
 τάς περιστάσεις ἐφ' ἃς ἕκαστέρα τούτων δύναται
 νά προκληθῇ. Καί ὅ,τι μὲν ἀφορᾷ τόν τῆς πυή-
 σεως πυρετόν, πρόκειται καί ἐν ταῦθα περί ἀπορ-
 ροφήσεως ὑγρῶν ἀπαραλάκτως, ὡς καί ἐπί σηψαι-
 μίας, ἐπομένως ὅ,τι εἶπομεν περί τῆς αἰτιολογί-
 ας τῆς σηψαιμίας τό αὐτό ἰσχύει καί ἐν ταῦθα.
 Τήν πρωτίστην ἀπορροφητικῆν ἐνέργειαν, ἔξα-
 σκούσι καί ἐν ταῦθα τά λυμφατικά ἀγγεῖα, δι' ὅ
 μεγίστης σημασίας εἶνε ἡ πύησις, ὑπό τήν ὁποί-
 αν εὐρίσκεται ἡ πυώδης ἐστία εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ
 τήν ταχύτητα τῆς ἀπορροφήσεως καί το πρὸς ὄν-
 τῶν ἀπορροφασμένων οὐσιῶν. Ἡ ἀπορροφήσις δέ
 αὕτη ἀρχεται μέ τόν σχηματισμόν τῆς πυήσε-
 ως καί ἐλαττοῦται μέ τήν ἀγάπτυξιν τῶν κει-
 χροειδῶν σαρκῶν, εἰς ἃ τά λυμφατικά ἀγγεῖα
 δέν εἰσδύουσιν, ὥστε αἱ σάρκες αὗται ἀποτε-
 λοῦσιν οἶονεῖ φραγμόν τινα μεταξύ πύου καί
 λυμφατικῶν ἀγγείων, ἔξ οὗ ἡ ἀπορροφήσις
 ἐλαττοῦται εἰ κατ' ἐκείνην.

ὅτι δ' ἀφορᾷ τὴν πολλαπλὴν πυαιμίαν, τὰ αὐτῆς δῖον ἀκριβῶς νὰ σπουδάζωμεν εἰν θέλωμεν νὰ καταρθώμεν τι θεραπευτικῶς κατὰ τῆς ἀνθρωποφόρου ταύτης παθήσεως. **Η'** γένεσις τῶν θρόμβων καὶ αἱ μεταμορφώσεις αὐτῶν ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῶν ἀμέσων τῆς πυαιμίας αἰτίων, δι' ὅτ' αὐτὰ προδιαθέτοντα αἴτια εἰς τὰς δύο ταύτας καταστάσεις εἰσὶ μεγίστης σπουδαιότητος. **Εἰς** τῶν αἰτίων τῆς θρομβώσεως ἐνδιαφέρουσι ἡμᾶς ἐκεῖνα, ἃ τινὰ ἐπί τρώσεων μόνον δύναται νὰ προκαλέσωσι θρόμβωσιν εἰς τὰς περὶ τὴν παύχουσαν φλέβα χώρας ἢ καὶ εἰς μεμακρυσμένας. **Ὅ**ς ᾧ πλείοτεραι φλέβες κατὰ τινὰ χώραν προσβάλλονται, ἢ ὅσῳ μείζονα ἀφθονίαν φλεβῶν ἔχει χώρα τις αὐτομάτως πυορροῦσα τοσούτῳ μείζων ὀκινδύνοσ τῆς γενέσεως θρόμβων ἀφθονωτέρω. **Εἰς** τὴν ἀφθονίαν ὅμως τῶν θρόμβων δέον νὰ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὰς βολβίδιασ τῶν φλεβῶν, τὴν πίεσιν τῶν φλεβῶν ὑπὸ τῆς φλεγμονώδους ἐξοιδήσεωσ τῶν ἰστῶν, παντοτε ὅμως ὁ ἀριθμὸσ, τὸ μέγεθὸσ, τὸ μῆκοσ τῶν θρόμβων ἐξαρτᾶται τὰ μέγιστα ἐκ τῆς ποιότητοσ τῆς παραπλεύρου κυκλοφορίας, ἢ τισ ἀγαλόγωσ τῆς πληθύοσ τῶν παραπλευρῶν κλάδων καὶ τῆς διαθέσεωσ αὐτῶν εἶνε διάφοροσ. **Τέλοσ** δέ ἡ παράπλευροσ κυκλοφορία ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ τῆς ἰσχύοσ καὶ τῆς ἐνεργείασ τῆς καθόλου κυκλοφορίασ καὶ μάλιστα τῆς καρδίασ.

Πρὸς ἕξαθενήσιν δέ τῆς ἐνεργείας τῆς καρδίας προδι-
 αθέτουσι διάφοροι περιστάσεις α'. μεγάλη ἀπώλεια
^{αἱμ:} κατὰ τὴν τρώσιν, ἣτις καὶ μετὰ ταῦτα ἕξαθενεῖ τὴν
 ἐνεργείαν τῆς καρδίας, τὸ αἷμα κυκλοφορεῖ βραδύ-
 τερον. ἢ παράπλευρος κυκλοφορία εἰς τὰς φλέβας
 γίνεται ἀτελῶς εἰς πολλάς θέσεις τὸ αἷμα σταματᾷ
 καὶ οὕτω γεννῶνται ἄφθονοι καὶ μικροὶ θρόμβοι.
 β'. τραυματικός καὶ ὁ τῆς πυήσεως πυρετός ἢ τοιῆ
 σηψαιμία καὶ ἡ ἀπλή πναιμία ὅσω διαρκέστεραι
 καὶ ἐντονότεραι εἰσὶ, τοσοῦτω μᾶλλον εὐκολύνουσι
 τὴν γένεσιν τοῦ θρόμβου. γ'. ἡ περιπλοκή ἑτέρων
 πυρετωδῶν νοσημάτων ἑλαττωῖ ὡσαύτως τὴν ἐνερ-
 γείαν τῆς καρδίας καὶ διευκολύνει τὴν γένεσιν τῶν
 θρόμβων ὡς λ. χ. παθήσεις ἀναπνευστικῶν καὶ πε-
 πτικῶν ὄργάνων κ.τ.λ. δ'. δυσκρασίαι, ὡς χοιράδω-
 σις φυματίωσις, καθιστῶσι τοὺς τραυματικούς πυ-
 ρετοὺς μᾶλλον προδιατεθειμένους εἰς τὴν πναιμί-
 αν, ἢ καλὴν γεγικήν κατάστασιν καὶ εὐρωστίαν τοῦ
 σώματος τέλος. ε'. ἡ ἡλικία δύναται νὰ χρησι-
 μεύσῃ ὡς προδιαθέτον αἷτιον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ πα-
 ριχή ἡλικία προφυλάττει σχεδὸν ἐντελῶς κατὰ
 τῆς πναιμίας. ὡς πρὸς τὴν αἰτιολογίαν τῆς πναι-
 μίας οὐχὶ μόνον ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ μέγεθος τῶν θρομ-
 βῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ μεταμορφώσεις αὐτῶν εἰσὶ με-
 γάλῃς σημασίας, διότι τοιαῦδε ἢ τοιαῦδε σύστα-

Φυλ: 21.

σις αὐτῶν δύναται νά διευκολύνη ἢ δυσχεράνη τὴν ἀπόσπασιν τεμαχίων ἢ ἐμβόλων διὰ τοῦ παραρρέν-
 τος αἵματος. **Ε**ἴαν ὁ θρόμβος ὀργανωθῆ καθίσταται
 ξηρότερος, ἀβρότερος, καὶ ἀνίκανος πρὸς χειρὶ γνησιν
 ἐμβόλων. εἴαν τούναντίον ὁ θρόμβος μεταπέσῃ
 εἰς μαλάκυνσιν καὶ πύησιν δύο εἰσὶ τὰ κακά αὐτοῦ
 εὐθραπτον αὐτοῦ καὶ ἐπομένως ἡ εὐκολία τοῦ ἀπο-
 σπᾶν ἐμβόλου β.) δὲ καὶ χειρόν, ὅτι τὰ ὑπὸ τυπό-
 ου διατεθειμένα ἐμβόλα ἔχουσι καὶ φλεγμογότον ἐνερ-
 γειαν, δι' ἧς αἱ μεταστατικαὶ φλεγμοναὶ καὶ πυή-
 σεις προκαλοῦνται, ἐξ ᾧ ἐκ γνησίου θρόμβου συνι-
 στάμενα ἐμβόλα δύναται νά καταστῶσιν ἀβλα-
 βῆ (εἴτε ἀπορροφούμενα εἴτε ὀργανούμενα).
Η πύησις τοῦ θρόμβου, ὡς προηγουμένως εἶπο-
 μεν ἐπέρχεται διὰ τῆς διεισδύσεως πυοκυττά-
 ρων ἐκ τῶν πέριξ τῶν τεθρομβωμένων ἀγγείων, ὥστε
 τὰ μέγιστα χρησιμεύει εἰς τὴν διαπύησιν τοῦ θρόμ-
 βου ἢ ὑπερξίς πυήσεως εἰς τὰ πέριξ τεθρομβωμέ-
 νης φλεβός. **Κ**αὶ ὄντως συχνότατα εὐρύσκομεν
 τὴν μαλάκυνσιν τοῦ θρόμβου ἐπερχομένην εἰς
 τὴν πλησιέστατα τῆς πυήσεως ἐστίας εὐρύ-
 σκομένην μοίραν αὐτοῦ· ἐνῆστοτε ὅμως ἐπέρχε-
 ται ἡ μαλάκυνσις καὶ εἰς μᾶλλον μακρῶσμέ-
 να σημεία.

Συμπτώματα καὶ διάγνωσης.

Εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν συμπτωμάτων ἀρχόμεθα εἰς τοῦ συμπτώματος, ἐκείνου ὅπερ συχνότατα δι-
 εγείρει ἐν ὑμῖν τὴν ὑπόνοιαν τῆς ἀναπτυσσομένης
 ἢ ὑπαρχούσης πυαιμίας, εἶγε δὲ τοῦτο τὸ ῥίγος, ὅ-
 περ κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ **Billroth**, ἐπὶ 80
 περιπτώσεων μεταστατικῆς πυαιμίας παρατηρή-
 θη εἰς 62. Τὸ ῥίγος ἐπὶ πυαιμίας ἐπέρχεται
 ἀτάκτως, σπανίως κατὰ τὴν νύκτα, εἰς πᾶσαν
 δὲ ὥραν τῆς ἡμέρας. Ἡ διάρκεια καὶ ἡ ἐντασις,
 εἰσὶν ἐπίσης διάφοροι, ὅτε μὲν παραπονεῖται ὁ
 πάσχων ἀπὸ ἐλαφρᾶ φρίκια, ὅτε δὲ ἐπέρχεται
 τρόμος ἰσχυρὸς καὶ τρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὡς ἐπὶ
 διαλείπουτος πυρετοῦ. ἐν ἀρχῇ τὰ ῥίγη εἰσὶ σπᾶ-
 νια, εἶτα ὅμως γίνονται συχνότερα, ἐπερχόμενα δις
 ἢ τρίς τῆς ἡμέρας. Ὁ παροξυσμὸς εἰς ὅτι ἀφο-
 ρᾷ τὴν ἀλλήλουχίαν τοῦ ῥίγους, τῆς θερμότητος
 καὶ τοῦ ἰδρώτος, ὁμοιάζει πολὺ μὲ διαλείπουτος πυ-
 ρετοῦ παροξυσμοῦς, ἀλλὰ μετὰ τὸν παροξυσμὸν
 δὲν ἐπέρχεται ἀπυρεξία, ἀλλ' ὑπολείπεται πάντο-
 τε μέτριος πυρετός, ἵνα παροξυνθῇ καὶ πάλιν μὲ
 τὴν ἔλευσιν νέου ῥίγους, ἢ καὶ ἄνευ τούτου·
 διὰ τῆς ἀφῆς εὐρίσκομεν τὰ ἄκρα διαρκούσας

του ρίγους ψυχρά, διότι διά τής ανσπάσεως των μυών του δέρματος τό αίμα εκδιώκεται εκ των τοιχοειδών αγγείων. Εάν όμως καταμετρήσωμεν διά του θερμομέτρου τήν θερμοκρασίαν του σώματος επί αρχής του ρίγους, εύρίσκομεν, ότι αύτη διαρκεί και ταχέως αυξάνει ενίστε 2° — 3° Κελ: εντός $\frac{1}{4}$ ή $\frac{1}{2}$ ώρας. Είς τό τέλος του ρίγους και διαρκούσης τής ξηράς θερμότητος φθάνει ή θερμοκρασία εις τόν ύψιστον αύτης βαθμόν, δύναται να φθάση τόν 42° Κελ: είτα δέ έλαττοῦται καταμικρόν. Παντοίαι όξειαι νόσοι αρχονται με ρίγος, άλλ' εις ταύτας συνήθως τό ρίγος δεν έπαυαλαμβάνεται, ενώ χαρακτηριστικόν διά τήν πυαιμίαν είναι ή επανάληψις του ρίγους με τσπον διαλείποντα. Τήν εισβολήν του ρίγους και τής επτάσεως του πυρετου εξηγεί ό Billoret, διά τής εκάστοτε μεταβάσεως πύου ή πυωδών συστατικων (πυρετογονον δηλ) εις τό αίμα. Προπαντων δέ αι μεταστατικαι φλεγμοναι είτε μετ' έμβολης ή και άνευ ταύτης εισβάλλουσι με παροξύνσεις του πυρετου, συνήθως μεν μετά ρίγος, αλλά και άνευ τούτου ενίστε. Άξιον παρατηρήσεως είναι, ότι ενώ κατά τήν πυαιμίαν τά ρίγη είναι τοσουτον συνήθη, εις τήν όξειαν πυαιμίαν έλλείπουσι, όπερ πιθανώς προέρχεται εκ τής χημικης διαφορας

των εἰς τὸ αἷμα μεταβαίνουσῶν οὐσιῶν, ἣτις ὁμῶς δι-
 αφορά εἶνε ἡμῖν πάντῃ ἀγνώστος. Αἱ ἐπιτάσεις
 καὶ ὑφέσεις τοῦ πυρετοῦ εἰσὶν ὅλως ἀτακτοὶ ἐν
 τούτοις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἰμὲν παροξύνσεις παρα-
 τηροῦνται μᾶλλον τὴν ἐσπέραν, αἱ δὲ ὑφέσεις τὴν
 πρωΐαν· ὁ σφυγμὸς εἰς τοὺς πυραιμικούς πυρετούς
 εἶνε πολὺ συχνός πάντοτε, δύναται γὰρ φθάσῃ τοὺς
180, εἰς τὴν μεταστατικὴν δὲ πυραιμίαν εἶνε καὶ
 πολὺ μικρός, ἐν ᾧ εἰς τὸν τραυματικὸν καὶ τὸν πυ-
 ῆσεως δύναται νὰ ᾔηγε πλήρες καὶ ἐντεταμένους περὶ
 τὰ τέλη γίνεταί πολλακίς ὁ σφυγμὸς ἀναρίθμητος,
 τὸ μὲν διὰ τὴν συχνότητα, τὸ δὲ διὰ τὴν μικρότητα
 αὐτοῦ. **Χ**αρακτηριστικώτερον σημεῖον ἢ ὁ σφυγ-
 μὸς εἰς τὴν μεταστατικὴν πυραιμίαν εἶνε ἡσπανί-
 ως εἰς ἄλλα εἶδη πυρετοῦ συχνότατα δὲ εἰς τὸν
 περιού ὁ λόγος· παρατηρουμένη ταχεῖα κατὰ πτω-
 σις τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου, ἣτις δὲν δύ-
 νηται μὲν εὐκόλως νὰ περιγραφῆ καὶ καταμετρη-
 θῆ, δὲν διαφεύγει ὁμῶς τὴν προσοχὴν τοῦ ὀλίγον
 πεπειραμένου ἰατροῦ, τοῦ ἐπανειλημμένως τοι-
 οῦτους ἀσθενεῖς ἰδόντος. **Εἰς** τινὰς μάλιστα ἀρ-
 ρώστους ἀπ' ἀρχῆς σχεδόν ἢ ὑπὸ τῆς πυραιμίας
 εἰς θάνατον καταδίκῃ εἶνε σχεδόν ἐγγεγραμμέ-
 νοι εἰς τοὺς χαρακτήρας τοῦ προσώπου.

Η χροιά του δέρματος εἶνε εἰς πολλάς περιπτώσεις ἰκτερική, ὁ δὲ βαθμὸς τῆς χρώσεως δύναται νὰ παρουσιάζηται κατὰ διαφόρους βαθμοὺς ἀπὸ ἐλαφροῦ χρυσιζόντος, μέχρι τοῦ βαθέου χαλκόχρου· ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ὀϊκτερος ἐλλείπει (αὗται εἰσὶν αἰπλεῖσται) δύναται τις νὰ διακρίνει τὴν πλαδαράν ὑφὴν καὶ ὠχρὰν χροιάν τοῦ δέρματος μάλιστα εἰς τὸ πρόσωπον. Ἀμφότερα χρεωστοῦνται ἴσως εἰς τὴν ταχεῖαν φθοράν τοῦ σώματος, ἣν οἱ πυαιμικοὶ πυρετοὶ συνεπιφέρουσι, καὶ ἣτις δύναται ἐν βραχεῖ νὰ γίνῃ καταφαγῆς ἢ ἐκκρίσις τῶν ἰδρώτων εἶνε ὡσαύτως ἀφθονος ἐπερχομένη μετὰ πᾶσαν παρόξυσιν καὶ ἐπὶ πολὺ διαρκούσα· ἐντεῦθεν δὲ ἐξηγοῦνται τὰ ἀφθονα ἐξανθήματα τῶν ἰδρώτων εἰς τοὺς πυαιμικούς. Μετὰ τὴν ἔρευναν τῶν γενικῶν τούτων φαινομένων σπουδαίότατον μέλημα τοῦ χειρουργοῦ εἶνε ἡ τοπικὴ ἐξέταση ἰδίως τῆς πυογόνου ἐστίας. Ἐάν λοιπὸν μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ τραυματικοῦ πυρετοῦ ἐπέλθῃ ἐν καιρῷ τῆς πυήσεως μετὰ τὴν ἐβδόμην συνήθως ἡμέραν ἀπὸ τοῦ τραυματισμοῦ ὁ λεγόμενος ἐπιγενῆς πυρετός, ἂν ἐν τῷ περίπυρετοῦ ἐγράψαμεν, ἀνάγκη νὰ ἐρευνησώμεν μὴ ὑπάρχῃ ψηλαφητὸν αἷτιον τῆς γενήσεως αὐτοῦ ἢ τοι ἀποκλεισμός πύου, ἐπίτασις ἢ ἐπέκτασις

τῆς φλεγμονῆς καὶ ἕτερα τὶς ἀνεξάρτητος τῆς φλεγμονῆς αἰτία κ.τ.λ. ἢ μήπως πρόκειται περὶ ἀπλοῦ πυαιμικοῦ πυρετοῦ, ὅπερ πολλάκις δυσδιάγνωστον καὶ ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς πυογόνου ἐστίας. **Μ**ετά τὴν ὑπαρξιν ὅμως τῆς πολλαπλῆς πυαιμίας, αἱ περὶ τὸ τραῦμα ἀλλοιώσεις εἰσὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ψηλαφηταί. Σπανίως προηγούνται τῆς ἐκρήξεως τῆς γόσου ἴδια τοπικά φαινόμενα, δι' ὅ συχνότατα δυστυχῶς συμβαίνει γὰρ καταλαμβάνηται ὁ πᾶσχων ὑπὸ τῆς πολλαπλῆς πυαιμίας, ἐν καλλίστῃ καταστάσει εὐρισκομένου τοῦ τραύματος. **Ε**νίοτε ὅμως δηλοῦται ἐκτεταμένη θρόμβωσις τῶν φλεβῶν δι' οἰδηματώδους ἐξοχώσεως περὶ τὴν πυογόνον ἐστίαν, ἄλλοτε ἀνεύρυσαι τῶν περὶ ὑποδορείων φλεβῶν συνεπάγεται θρόμβωσιν τῶν κατὰ βάθος καὶ ὑπὸ τὴν ἀπνεύρυσιν διηκουσῶν φλεβῶν. **Ε**ἴτι δέ σπανιώτερον ὑποδορείοι ἢ κατὰ βάθος φλέβες θρομβούμεναι γίνονται αἰσθηταί ἐν τῇ ἀφῇ, ὡς ἡ σαφηνὴ καὶ ἡ μηριαία. **Ε**νίοτε ἡ τῶν φλεβῶν θρόμβωσις δύναται νά συνοδεύηται καὶ ὑπὸ φλεβῶν ἐπιγενῶν αἱμορραγιῶν. **Υ**πάρχει ὅμως καὶ μέγας ἀριθμὸς περιπτώσεων, καθ' ἃς οὐδὲν τῶν προμνησθέντων φαινομένων τῆς διαταράξεως τῆς φλεβώδους κυκλοφορίας δύναται εἶναι ἀνεύρη, καὶ ἡ σαρκοφυ-

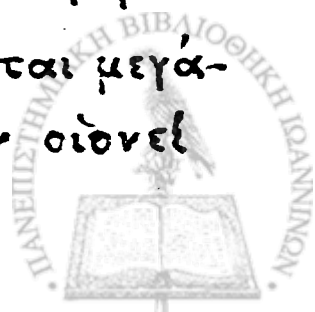

οὔσα δὲ καὶ πυοφροῦσα χώρα δύναται ἡμέρας
τινας μετὰ τὴν ἐκρηξιν τῆς πελλαπλῆς πυαι-
μίας νὰ τηρῆται ἐν καλῇ καταστάσει ὥστε κατ'
οὐδὲν νὰ μὴ συντελέσῃ πρὸς διάθεσιν τῆς νόσου .

Εἶτα δὲ συνεκεία τοῦ τὸν ὀργανισμὸν φείροντος πυ-
ρετοῦ ἢ πικρότητος τοῦ πύου ἐλαττοῦται , αἴσαρκο-
φουῦσαι ἐπιφάνειαι ξηραίνονται , σχηματίζουσιν ἐ-
φελκίδας , γίνονται ὠχρότεραι καὶ ἀποκίπτουσιν .

Εἴς τε ἐπὶ μακρῶν ὑφέσεων ἀέ κεγχροειδεῖς σάρ-
κες ἄρχονται ζωογονοῦμεναι , ἢ ἐκκρίσις τοῦ πύ-
ου νὰ ἀναφαινηται , καὶ ἂν ποτε ἡ νόσος τεῖνῃ εἰς
εὐτυχῆ λύσιν αὕτη προμηνύεται ἐκτός τῆς διαφ-
κοῦς τοπικῆς θερμοκρασίας λίαν ἐγκαίρως καὶ
ὑπὸ τῆς ζωογονήσεως τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν
καὶ τῆς ἐλευθέρας πυήσεως . **Εἰς** μέρος τοῦ **Ν.**

Σ. ἀπαντῶμεν συνήθως κεφαλαλγίαν , παραλη-
ρήματα εἰς ἰσπάνια , μανιακοὶ παροξυσμοὶ πα-
ρατηροῦνται μόνον ὡς ἄκις ἐπέλθῃ ἐπιπλοκὴ
τοῦ τρόμου τῶν οἰγροποτῶν . Λίαν χαρακτηρι-
κὴ διὰ τὴν πυαιμίαν καὶ ὅλως ἀντίθετος πρὸς τὴν
ἐντελῆ ἀπάθειαν τῶν σηψαιμικῶν εἶνε ἡ ψυχι-
κὴ διατάραξις· οἱ πάσχοντες γίνονται λίαν εὐ-
αίσθητοι καὶ περίτρομοι , περιμέγουσιν τρέμου-
τες τὴν ἄφιξιν τοῦ ἱατροῦ καὶ φοβοῦνται μεγά-
λως καὶ τὸν ἐλάχιστον χειρισμὸν , εἰσὶν οἰδνεῖ

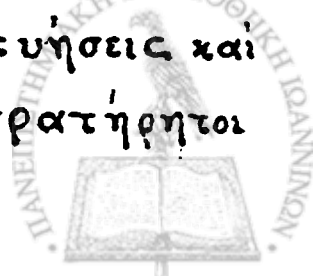
πεικισμένοι περί τοῦ κινδύνου ὃν διατρέχουσιν· ἡ πλῆθ-
σα προϊούσης τῆς νόσου γίνεται λεία διὰ τὴν ἀτρο-
φίαν τῶν θηλῶν τῆς, ξηρὰ καὶ καλύπτεται ὑπὸ
ὄρφνῶν ἐφελκίδων, αἵτινες ἐκλείπουν μόνον εἰς τὰς
σπανίως πρὸς ἕασιν ἀποβαινούσας περιστάσεις,
ἔμετος σπανίως ἐπέρχεται, συνήθως μεγάλη ἀνο-
ρεξία καὶ ἰσχυρὰ δόφα, λύγξ ἐπέρχεται σπανίως, καὶ
σχεδὸν μόνον εἰς τὰς μετὰ σηψαιμίας ἐπιπλοκάς· ἡ
διάρροια οὐχὶ σπανίως συνοδεύει τὴν πυαιμίαν, ἀλλὰ
τὰς κακοήθεις πυαιμίας συνοδεύει δυσκοιλιοῦτος καὶ
ἐπίμονος μάλιστα. Ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἐξέτασιν τῶν
πνευμόνων, οὗτοι μάλιστα σχεδὸν ἀνεξαίρετως εἰ-
σὶν ἠλλοιωμένοι ἐπὶ πολλαπλῆς πυαιμίας, μ' ὅλα
ταῦτα διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ θώρακος πολλάκις
δὲν ἀνακαλύπτωμεν μόνον ὅσακις ὑπάρχει περι-
φερῆς τις ἐστία μεγάλη, ἢ πολλάί μικραὶ εἰς ἓν
συμπεπυκνομέναι δύναται ἢ ἐπιμελῆς ἐπίκρου-
σις καὶ ἀκρόασις γὰρ παράσχη φυσικὰ διαγνω-
στικὰ σημεῖα· ὡσαύτως καὶ μικρότεραι περιφερικαὶ
ἐστίαὶ δύνανται γὰρ ἀγνωσθῶσιν, ὅταν καὶ ὁ ὑπε-
ζωκῶς συμμετέχει, διὰ τοῦ τοπικοῦ νυγμοῦ, ὃν ὁ
πάσχων αἰσθάνεται, καὶ τοῦ τοπικοῦ ἤχου τῆς τρι-
βῆς. Τέλος διὰ τῆς γενέσεως πλευριτικοῦ ἐξι-
δρώματος δυνάμεθα ὡσαύτως γὰρ διαγνώσωμεν

Φυλ: 22.

τῆν νόσον. **Α**ἱ ἀποχρέμψεις αἰτινες πολλάκις διὰ τῆς ποιότητος ὀδηγοῦσιν εἰς διάγνωσιν, εἰς τὰς πλείστας τῶν περιστάσεων ἠλλεῖπουσι· ἡ συχρότης τῆς ἀναπνοῆς καὶ ἡ δυσκολία περὶ τὰς ἀναπνευστικὰς κινήσεις, ἀν ταῦτα μόνον ὑπάρχωσι, μαρτυροῦσι τὴν βαθεῖαν πάθησιν τοῦ πνεύμος, ἐν ᾧ ἀφ' ἐτέρου δύνανται νὰ ἠλλεῖπωσι καὶ ἐπὶ μεγάλῳ ἔστιῶν ἐν τῷ πνεύμονι. **Τ**ὴν ἐξόγκωσιν τοῦ ἥτατος ἀνευρίσκομεν, ὅσῳκις ὑπάρχει αὐτῇ, ἀλλὰ πολλάκις ἠλλεῖπει· ἐπίσης τὴν ἐξόγκωσιν τοῦ σπληνός δυνάμεθα νὰ ἀνακαλύψωμεν πολλάκις, μάλιστα παρουσιάζεται καὶ πόνος κατὰ τὸ ἀριστερὸν ὑποχόνδριον.

Η ἐξέτασις τῶν οὔρων διὰ τὴν ὑπαρξίν λευκώματος εἶνε σπουδαία, διότι ἡ ἐπιπλοκὴ λευκωματούριας καθιστᾷ τὴν πρόγνωσιν χειρόνα. **Ο**ἴ τι τέλος ἀφορᾷ τὰς διαπυήσεις τῶν ἄρθρων, καὶ τούτων ἡ διάγνωσιν δέν εἶνε πάντοτε εὐκόλος· μετρία λ.χ. πύησις κατὰ τὸν ὤμον ἢ τῆς κατ' ἰσχίον ἄρθρώσεως διὰ τὴν παχύτητα τῶν καλυμμάτων διέρχεται ἀπαρατήρητος, ἐκτός ἀν ὁ πάσχων παραπονῆται ὑπὸ ἰσχυροῦς πόνους κατὰ τὰς ρηθίσας ἀρθρώσεις. **Α**λλὰ καὶ οἱ πόνου δέν εἶνε πάντοτε σφοδροί, διὸ πολλάκις ἀφθογοὶ πυήσεις καὶ ἐπιποδαίωγ ἀρθρων παρέρχονται ἀπαρατήρητοι

ὡς μὴ παραπονομένων τῶν ἀρρώστων. Ἡ ἀκριβής
 ἐξερεύνησις τῶν συμπτωμάτων, ἅτινα ἀνωτέρω
 διεγράψαμεν ἀρκουσι πρὸς ἀκριβή διάγνωσιν τῆς
 νόσου καὶ δ' ἀκρισιν αὐτῆς ἀπὸ ἄλλων νοσημάτων
 μεθ' ὧν δύναται νὰ συγχισθῇ, οἷον τὸν διαλείποντα
 πυρετόν, τὸν πύφον τούς ὀξείας ρευματισμούς τῶν
 ἄρθρων, τὴν κεγχροειδῆ ὀξείαν φυματίωσιν. Ὁ γινώ-
 σκων ἐκάστης τῶν νόσων τούτων τὰ διαγνωστικὰ
 σημεῖα δυσκόλως ἤθελε συγχίσει τινὰ τούτων μὲ τὴν
 παλλαπλῆν πυαιμίαν.

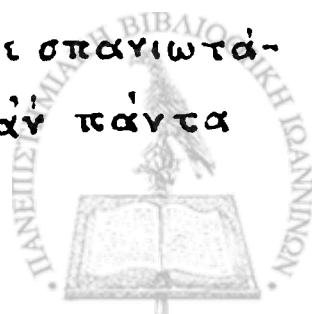
Πορεία καὶ πρόγνωσις

Ἡ πορεία τῆς πυαιμίας εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
 στον ὀξεία 8—10 ἡμερῶν, ἐνίοτε εἶνε διαρκεστέ-
 ρα ὀξεία 2—3 ἢ 5 μηνῶν ἢ πλεόν. Ἐπὶ τῆς ὀ-
 ξείας πορείας οἱ μολυσμοὶ ἐπέρχονται συχνότε-
 ροι καὶ μετὰ μείζονος ἐντάσεως αἱ μεταστάσεις
 εἰσὶ συχναὶ καὶ ἐκτεταμέναι. Εἰς τὰς χρονίαν πο-
 ρεῖαν λαμβανούσας ἢ ἐντάσις καὶ ἡ συχνότης
 τοῦ μολυσμοῦ εἰσὶν ἀσθενεῖς τὰ ρίγη ἀραιότερα καὶ
 ἀσθενέστερα, ὡς καὶ αἱ παροδικαὶ παροξύνσεις· αἱ
 μεταστάσεις γεννῶνται μᾶλλον εἰς τὰ ἐξωτερικὰ
 ὄργανα, εἰς τὸν ὑποδόριον συνδετικὸν ἰστόν, ἐ-
 πιπολαίας καὶ μικρὰς ἀρθρώσεις κ. τ. λ. παρατη-

ρᾶται δ' αὐτὴ μᾶλλον εἰς ὄλως ὑγιά καὶ εὐρωστα
 ἄτομα. Συχνότερον ἀπαντῶμεν τὴν χρονίαν πο-
 ρεῖαν εἰς τὴν ^{ἀπλήν} πνυαιμίαν, ὡς συμβαίνει εἰς χρονίας
 πυήσεις τῶν ἀπαλῶν μορίων εἰς χρονίας φλεγμο-
 νάς τῶν ἀρθρώσεων, ὅπου διὰ τῆς διαρκούς μεταβά-
 σεως πυρετογόνων οὐσιῶν εἰς τὸ αἷμα, ὁ πυρετός
 διατηρεῖται καὶ φθίνει ὀλονέντας δυνάμεις τοῦ
 ἀρρώστου μέχρις ἐντελοῦς ἔξαντλήσεως ἐν τοιαύ-
 ταις περιπτώσεσιν ὁ πυρετός λαμβάνει τὸν τύπον
 τοῦ ἐκτικοῦ πυρετοῦ.

Εκ τῆς πορείας ἐξαρτᾶται καὶ ἡ πρόγνωσις
 οὐσιωδῶς, ὅσω συχνότερον ἐπαναλαμβάνονται τὰ
 ῥίγη, τόσω συχνότερον καταβάλλονται αἱ δυνά-
 μεις, ὅσω ταχύτερον ἀναφαίνονται σημεῖα μετα-
 στάσεων καὶ ὁ ἴκτερος, τόσω ταχύτερον ἐπέρχε-
 ται καὶ ὁ θάνατος, ὅσω μικρότεραι τουναντίον αἱ
 ὑφέσεις τῶν πυρετωδῶν παροξύνσεων, τόσω ὀλιγώ-
 τερον αἱ δυνάμεις καταβάλλονται, ὅσω μακρότερον
 ἡ γλῶσσα ἐπιμένει ὑγρὰ, τόσω πλειότερον δύναται
 τις νὰ ἐλπίζῃ τὴν καλὴν ἔκβασιν, τουναντίον ὁ
 κίνδυνος δὲν ἀποσοβεῖται, πρὶν τὸ τραῦμα ἀποκτή-
 σῃ τὴν προτέραν αὐτοῦ καλὴν ὄψιν, πρὶν διέλθω-
 σιν ἡμέραι τινεὶ ἀπυρεξίας, καὶ ὁ ἀρρώστος εἰς
 ἔλθη εἰς τὴν ἀνάρρωσιν. **Η** ἴασις εἶνε σπανιωτά-
 τη ἰσως δύο τοῖς ἑκατόν τὸ πολὺ, ἀνὰ πάντα

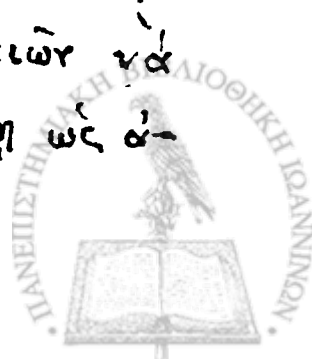
τά φαινόμενα τῆς ὀξείας πυαιμίας ἀναπτυχθῶσιν· ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἐπίσης εἰς διάφορους ἐποχάς καί ὑπό διάφορα φαινόμενα· ἐπί ὀξυτάτης πορείας παραληρήματα καί κῶμα προαναγγέλλουσι τότῃμα. **Ε**πί χρονίας πορείας ἐπέρχεται ὁ θάνατος μετὰ φαινόμενα τοῦ ἐκτικοῦ πυρετοῦ, τῆς πυαιμικῆς φθίσεως.

Περὶ σηψοπυαιμίας.

Κατὰ τὴν περιχάραξιν γαγγραινομένων μορίων διὰ τῆς πυήσεως ἢ καί μετ' αὐτὴν δι' ἀνεπαρκῆ θρέψιν τοῦ πύου, δύναται σηψογόνα στοιχεῖα μετ' αὐτοῦ πηγνύμενα νά μεταβάλλωσι τό χρηστόν πῦον εἰς ἰχώρα, καί τότε ἀντί ἀπλοῦ καθαροῦ πυαιμικοῦ πυρετοῦ ἔχομεν τόν ἀπλοῦν σηψαιμικόν πυρετόν, ὃν διακρίνομεν ἐκ τῆς ἰχωρώδους συστάσεως τοῦ πύου καί τῆς κακῆς αὐτοῦ ὀσμῆς. **Ι**δίως καθέσεις (ἀθροίσεις) πύου μετὰ τρώσεις προάγουσι συχνάκις λίαν κάκοσμον πῦον, διαθέτουσι δέ πρὸς τοῦτο ὀγκρούμενος συνδετικός ἰστός καί ὁ ἀποκλεισμός τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ὀξυγόγου, ὅπερ εἶδομεν ἀλλοχοῦ ἐνεργεῖ ἀντισηψτικῶς. **Ε**ντεῦθεν λοιπόν γίνεταί δῆλον, ὅπόσον συχνά μετὰ τὰς τρώσεις ὑγῆται ὁ τραυματικός πυρετός, ἢ ἀπλῆ σηψαιμία νά

ἐπιπλεῖνται μὲ τὸν τῆς πυήσεως πυρετὸν ἢ τὴν ἀ-
 πλήν πυαιμίαν πρὸς ἀποτίλειαν τῆς ἀπλήρης σηφο-
 πυαιμίας. Πολυμορφώτεροι οἰσὶν αἱ ἐπιπλοκαὶ τῆς
 σηψαιμίας πρὸς τὴν κολλαπλήν πυαιμίαν. Τὰ αἰτι-
 α τῆς τοιαύτης ἐπιπλοκῆς (τῆς σηψαιμίας πρὸς
 τὰ ἔξῃς α! οἱ φλεβῶδεις θρόμβοι ἀντί γὰ μετα-
 βληθῶσιν εἰς χρηστὸν πῦον εἰς τῆς μαλακύνσεως
 μεταποιουῦνται εἰς ἰχώρα δι' ἀνεπαρκεῖς νεκρώσεως
 ἢ σήψεως τοῦ πύου· δι' ὃ οὐχί σπανίως ἀπαντῶμεν με-
 μαλακυσμένους θρόμβους πλησίον τῶν τεθρομμένων
 χωρῶν, σπανίως δὲ καὶ μακρὰν αὐτῶν, εἴτινες ἀποδί-
 δουσιν ὁσμὴν δυσωδεστάτην. Ἐάν λοιπὸν ὁ σηπεδο-
 νώδης ἴσος μὲ τὸν θρόμβον ὡς ἔμβολον ἀφίχθῃ εἰς τοὺς
 πνεύμονας, θέλει προκαλέσει ἰσχυρὰν φλεγμονώδη ἐ-
 στίαν, ἥτις δύναται γὰ ἐπιφέρει νεκρῶσιν καὶ σή-
 ψιν τῶν ἰστώων, πᾶσα μεταστατικὴ ἐστὶ καθίστα-
 ται ἰχωρώδης. β! δύναται θρόμβος μὴ μεμαλα-
 κυσμένος γὰ διαποτισθῆ ἐκ τραύματος μέσεση-
 πότα ὑγρὰ· εἴαν δὲ ἐκ τοῦ θρόμβου τούτου ἀποσπα-
 σθῆ τεμάχιον καὶ χρησιμεύσῃ ὡς ἔμβολον δύναται
 γὰ παραγάγῃ ὡσαύτως μεταστατικὰς φλεγμονὰς
 μετὰ σήψεως γ! δύναται διὰ τῶν ἀνακνευστικῶν
 ὀργάνων σηφογόνα στοιχεῖα γὰ εἰσδύουσι μέχρι
 τῶν ἐμβόλων ἢ τῶν μεταστατικῶν ἐστιῶν γὰ
 προκαλέσωσι σήψιν, ἥτις γὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀ-

φετημία πρὸς ἀνάπτυξιν σηψαιμίας. Πλήν τῶν
 τριῶν τούτων τρόπων, καθ' οὓς δύναται νὰ ἐπι-
 πλεχθῇ ἡ πυαιμία μετὰ τῆς σηψαιμίας, ὑπάρχουσι
 βεβαίως καὶ ἄλλοι, πλήν οἱ προμνησθέντες, καὶ μά-
 λιστα ὁ πρῶτος τούτων ἐστὶ συχνότερος καὶ προ-
 δηλότερος.

Ὅτι ἀφορᾷ τὴν συμπτωματολογίαν, τὴν πρό-
 γνωσιν καὶ διάγνωσιν τῆς σηψοπυαιμίας, αὗται
 ἐφ' ἑαυτῶν εὐνοῦνται, ἀν' τις ἐπακριβῶς γινώ-
 σκη, ὅσα περὶ πυαιμίας ἀχρι τοῦδε εἶπομεν· διότι
 ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος μορφή· δὲν ἀποτελεῖ ἰδίαν νόσου
 μορφήν, ἀλλ' εἶνε ἐπιπλοκὴ ὄλων ἢ τινῶν συμπτω-
 μάτων τῆς ἑτέρας τῶν νόσων τούτων μετὰ τῆς ἑ-
 τέρας. Ἐάν τις λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅποσον συχνά αἱ
 κερχουριδεῖς σαρκες τραυματικῆς τιγος ἐπιφανεί-
 .ας ἢ ἐκτεταμένης ἑλκώσεως μεταπίπτουσι
 εἰς περιωρισμένην ἢ ἐκτεταμένην γάγγραιναν, πο-
 σάκις τὸ πῦον αὐτῆ χρηστοῦ καθίσταται ἰχωρῶδες,
 κάχοσμον, θέλει ἴδει, ὅτι πολλὰκις οἱ λεγόμενοι
 ἐπιγενεῖς καὶ ἀπλοῖ πυαιμικοὶ πυρετοὶ ἐπιπλέ-
 κονται μεθ' ἀπλῆς σηψαιμίας.

Θεραπεία σηψαιμίας καὶ πυαιμίας (σηψοπυαιμίας.)

Διὰ τὸν στενὸν σύνδεσμον, ὅστις ὑπάρχει

μεταξύ σηψαιμίας και πυαιμίας και τῆς ἐπι-
πλοκῆς αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας θέλομεν διαλάβει
οἶμυ καὶ περὶ τῆς θεραπείας αὐτῶν. Αὕτη δὲ δι-
αιρεῖται εἰς τὴν προφύλαξιν καὶ τὴν καταπολέ-
μησιν τῆς ἐκτραγείσης νόσου. Ἡ προφυλακτικὴ
θεραπεία εἶνε ἢ σπουδαιότερα καὶ καρποφορωτέ-
ρα, συνίσταται δὲ εἰς τὴν ἀποχὴν παντός δυνα-
μένου νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νόσου.
Ἐν παρωῶ ἀκόμη τῆς ἐγχειρίσεως εἰσὶν
ἀναγκαῖαι προφυλάξεις τινές· ἅπαντα τὰ πρὸς
τὴν ἐγχείρησιν ὄργανα, αἱ χεῖρες τοῦ χειρουργοῦ
καὶ τῶν βοηθῶν· οἱ πρὸς ἀπόμαξιν σπόγγοι ἀνάγ-
κη νὰ ᾧσι λίαν καθαροί. Ἡ αὕτη δὲ πρόνοια ἀνάγ-
κη νὰ τηρῆται καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπίδεσιν τοῦ τραύ-
ματος· αἱ αἱμοραγίαι δεόν νὰ καταπαύονται μὲ
ἀκρίβειαν μάλιστα προκειμένου νὰ τεθῶσι ραφαὶ
εἰς βάθῃ τραύματα. Προκειμένου νὰ ἐπιδιώξω-
μεν τὴν διάπυήσεως θεραπείαν ἀνάγκη τὰ ἐπιτεί-
θεμένα σπληγία καὶ ὁμοτός οὐμόνον καθαρὰ
νὰ ᾧσιν ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιβρέχωνται μὲ ἀσθενές χλω-
ροῦχον ὕδωρ ἢ διάλυσιν φανικοῦ ὀξέος. Προκειμέ-
νου δὲ περὶ τυχαίων τραυματισμῶν ἀνάγκη πᾶν
βαθὺ τραῦμα, ἰδίως πάντα τὰ διὰ τῆς θλά-
σεως τραύματα νὰ τοποθετῶνται καὶ συγκρα-
τῶνται ἀκινήτως καὶ διὰ καταλλήλων ἐπι-

δέσμων· παῦν ὅτι δύναται νά διαχειρῆ βραδύτερον δευτεροπαθεῖς φλεγμονάς πρέπει νά ἀποφεύγωμεν μετ' ἐπιμελείας· ὁ ἄρρωστος πρέπει νά τηρῆ ἤρεμον καί εὐχάριστον θέσιν, ὡς ἐν τοῖς περί καταγμάτων καί τραυματικῶν κεφαλαίοις θέλομεν ἶδει. **Ι**δίως δέ σπουδαίας προσοχῆς χρήζουσι τά τοῦ νοσοκομείου εἰς ὅτι ἀφορᾷ τήν τοποθεσίαν αὐτῶν, τήν καθαριότητα, τήν τοποθέτησιν τῶν ἀποπμάτων καί τόν ἀερισμόν. **Ε**ν ὅσῳ λοιπόν πρόκειται περί ἀπλοῦ τραυματικοῦ πυρετοῦ, ἢ τοῦ τῆς πυήσεως ὅστις τά συνήθη ὄρια δέν ὑπερβαίνει ἀρκούμεθα εἰς ψυκτικά ποτά, διαίταν, ὀλίγην μορφίνην τό ἑσπέρας, εἴαν αἰνυκτες ᾔνε ἀνήσυχτοι. **Ε**ἴαν ὅμως ὁ πυρετός ᾔνε διαρκέστερος καί ἐντονώτερος τείνων νά λάβῃ σπουδαῖον χαρακτήρα καταφεύγομεν εἰς τά ἀντιπυρετικά. **Η** δακτυλίτις διά τήν βραδείαν καί ἐπισφαλῆ αὐτῆς ἐνέργειαν δέν εἶνε τόσοσιν χρήσιμος· ἡ βερατρίνηταπεινοῖ μὲν τήν θερμοκρασίαν, φαίνεται ὅμως ἠκιστα ὠφέλιμος καί εἰς σπουδαίους τραυματικούς πυρετούς· τό ἀκόνητον ἐσυστήθη ἄλλοτε ὑπό τοῦ **Τ**ιπχτετο· ἀλλ' οὐδεμίαν σπουδαίαν ἐνέργειαν δεικνύει· ἡ κινίνη ὑπολείπεται ὡς τό ἰσχυρότερον μέσον κατὰ τῶν ὑφesiμων παροξυσμῶν τῆς ἀπλῆς πυαιμίας· διδομένη εἰς μεγάλας δόσεις κατὰ τήν δειλήν καί παρακολουθουμένη ὑπό δόσεως ὀπίου ἢ μορφίνης

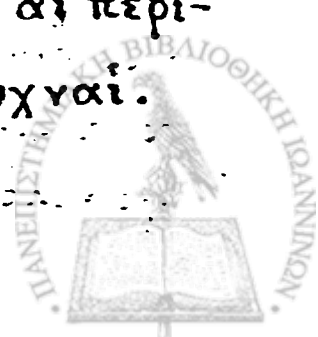
τήν ἐσπέραν, δύναται πολλάκις νά διακόψη τὰ ρίγη.

Ἐπί πολλαπλῆς ὅμως πυαιμίας ἐλάχιστα ὠφελει, ἐπί δέ σηψαιμίας οὐδὲως. Συγιστῶσι προσίτι μέσα, ἄτινα ἐσωτερικῶς διδόμενα ἐνεργοῦσι δῆθεν κατά τοῦ μολυσμοῦ τοῦ αἵματος οἷον τὰ ὄρυκτά ὀξεία, χλωροῦχον ὕδωρ, ἰδίως δέ ἐφυστήθη ὑπό τοῦ Roli . ἢ χρήσις τῶν θειϊκῶν ἀλάτων, τῆς μαγνησίας, τοῦνάτρου τοῦ καλίου καί τῆς τιτάνου ὡς ὠφέλιμος εἰς τὰς διαφόρους μολυσματικάς νόσους ὡς τόν τυφοῦν τήν ὀστρακίαν, τήν πυαιμίαν καί σηψαιμίαν ἀλλά μέχρι τοῦδε ἡ ἀναμφισβήτητος τῶν μέσων τούτων ὠφέλεια δὲν ἀπεδείχθη. Συγιστῶσι καί μέσα αὐξάνοντα τὰς διαφορούς ἀπεκρίσεις μεθ' ὧν δῆθεν ἀπέρχεται καί ὁ μολυσματικός ἴος ὡς λ.χ. τὰ καθάρσια, τὰ ἐμετικά, τὰ διαφορητικά καί ἰδρωτικά· τὰ καθάρσια, καί ἐμετικά ἴσως βλάβην ἢ ὠφέλειαν δύνανται νά προξενήσωσι διά τῆς ἐπιτάσεως τοῦ μαρασμοῦ, τὰ δέ ἰδρωτικά ἐφάνησαν ὠφέλιμα ἐνίοτε ἐπί σηψαιμικῶν μετὰ δέρματος ξηροῦ, προκληθέντα ἐπί ὥραν παρατεταμένην διά γενικοῦ λοτροῦ. Ὅτι δ' ἀφορᾷ τήν τοπικήν τῶν τραυμάτων θεραπείαν καί αὕτη προληπτικῶς μόνον δύναται νά συντελέσῃ διά μέσων ἐμποδιζόντων τήν σήψιν ἢ πύσιν παράκωλύοντων, τήν ἀπορρόφησιν δι' ἐλευθέρας ἐκ-

ροῆς τοῦ ἰχῶρος ἢ πύου δι' εὐρειῶν τομῶν ἐγκαί-
 ρως ἐνεργουμένων, καταλλήλου τοποθετίσεως
 του μέλους, καθαιρέσεως σαρκῶν σαπρῶν, ἐπενερ-
 γείας τοῦ ἐλευθέρου ἀέρος ἐπὶ τοῦ τραύματος, ὥστε
 τῇ ἐπιδράσει τοῦ ὀξυγόνου νὰ διακωλύηται ὅσον τό-
 δυνατόν ἡ σήψις. **Η'** θεραπεία τοῦ τραύματος ἀπάρ-
 χῆς δι' ἀποκλεισμοῦ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος ἐν-
 τελουῦς ὥστε οἱ σηψογόνοι ὀργανισμοὶ οἱ ἐν-αὐτῷ
 αἰωρούμενοι νὰ μὴ ἔλθωσιν εἰς ἐπαφήν μετὰ τῆς
 τραυματικῆς ἐπιφανείας καὶ προχαλέσωσι τὴν
 σήψιν, θεωρητικῶς μὲν εἶνε μέσον ὀλίαν ὀρθόν, πρα-
 κτικῶς ὅμως ἀνεπιτυχές διὰ τὸ ἀδύνατον τοῦ ἐν-
 τελουῦς ἀποκλεισμοῦ τοῦ ἀέρος. τέλος πρὸς κατα-
 πολέμησιν τῆς σήψεως, εἰάν αὕτη ἀγαπτυχθῇ ἔ-
 χομεν τὰ ἀνέκαθεν συστηθέντα, ἀντισηπτικά φάρ-
 μακα, ὧν ἡ ἐπαφή μετὰ τῆς σήψεως ἐπιδεκτικῶν
 οὐσιῶν ἐμποδίζει τὴν σήψιν. **Ως** τοιαῦται δέ οὐσίαι
 φημίζονται τὸ χλωροῦχον ὕδωρ, ἡ κόγισ τῶν ἀν-
 θράκων, ἡ καφουρά, τὸ ἰωδοῦχον βάμμα, τὸ οἶνό-
 πνευμα καὶ ἄλλα. **Ἄναμφισβήτητον** ὅμως ἀντι-
 σηπτικὴν ἐνέργειαν ἔχουσι κατὰ τοὺς νεωτέρους
 χειρουργοὺς τὰ τρία ἐπόμενα μέσα, ἢτοι ὁ πάχος,
 τὸ ὑπερμαγγανικόν κάλι, καὶ τὸ φανικόν ὀξύ, ἢ τὸ
 φανικόν νάτρον. **Η'** τοῦ ψύχους ἀντισηπτικὴ

ἐνέργεια εἶνε τοῖς πᾶσι γνωστή, καὶ ὁ τρόπος τῆς
 χρησεως αὐτοῦ ἐπίσης. Τὸ ὑπερμαγγανικόν κάλι
 μεταχειριζόμεθα ἐμβρέχοντες τὸν μοτὸν ἢ τὰ ἐπι-
 δέσματα καὶ ἀποπλύνοντες συχνάκις μέδιάλυ-
 σιν κόκκων τιγῶν εἰς μίαν οὐγγίαν Γουλαρδίου ὕ-
 δατος. Τὸ ἰσχυρότερον ὅμως ἀντισηπτικόν εἶνε
 τὸ φαγικόν ὀξύ ἢ φαγικόν νάτρον ἀμφότερα εἰς
 διάλυσιν 2—5 ἐπὶ τοῖς 100 μέρεσιν ὕδατος ἢ
 καὶ ἰσχυροτέραν· τῆς χρήσεως τῶν μέσων τούτων
 ἀρχόμεθα ἀσφαλέστερον ἀπ' ἀρχῆς τῆς τρώσεως,
 ἀφεύκτως ὅμως ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῆς σήψεως·
 δυνάμεθα δὲ νὰ ἀκολουθήσωμεν ταύτην καὶ ἐν
 καιρῷ τῆς πυήσεως ἢ καὶ μέχρι τῆς ἐπουλώσε-
 ως. Τελος δυνάμεθα διὰ τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ, ἂν
 οὗτος ἢ κατορθωτός νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν πε-
 ραιτέρω εἰσόδυσιν δηλητηριωδῶν οὐσιῶν εἰς τὸ
 αἷμα, καὶ ἂν ἀκόμη τὰ γεγνηκὸς συμπτώματα
 ὦσι· λίαν σπουδαῖα. προκειμένου ὅμως περὶ
 ἐντέλῳς ἀνεπτυγμένης σηψαιμίας, ἢ ὀξειᾶς
 πολλαπλῆς πυαιμίας ἢ ὠφέλεια εἶνε παροδική
 μόνον. Ἐπὶ ὑποξειᾶς ὅμως ἢ χρονίᾳς πορεί-
 ας τῆς πυαιμίας δύναται ὄντος ὁ ἀκρωτηρια-
 σμός νὰ ἀποβῇ ζωοσωτήρ, πλήν καὶ αἱ περι-
 στάσεις αὗται δὲν εἶνε δυστυχῶς συχναί.

Περὶ ἀποστήματος ἐν γένει

Οἱ πλειότεροι χειρουργοὶ ὑπὸ τῆν ἐπωνυμίαν ἀπόστημα (abscessus) ἠγγύουσι πᾶσαν μεταξὺ τῶν ἰσθμῶν ἐναπόθεσιν νοσηρᾶς ὕλης· σήμερον ὅμως ἀπόστημα ὀνομάζομεν πᾶσαν περιγεγραμμένην ἄθροισιν πύου, εἴτε περιβάλλεται αὕτη ὑπὸ ἰδίου ὑμένος κεγχοειδῶν σαρκῶν εἴτε μή. Ἡ σπουδὴ τῶν ἀποστημάτων ἀποτελεῖ ἐν τῶν σπουδαιοτέρων ἀντικειμένων τῆς χειρουργικῆς καθόσον ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὰς συχνότερας τῶν χειρουργικῶν παθήσεων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν θέλομεν πραγματευθῆ ἐν γένει περὶ ἀποστημάτων, εἶτα δὲ θέλομεν καὶ ἰδίᾳ διαλάβει περὶ ἐκάστης τῶν οὐσιωδέστερων τοῦ ἀποστήματος μορφῶν. Ἐκ τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως αὐτῶν διακρίνομεν τὰ ἀποστήματα εἰς ὀξεία καὶ χρόνια· τὰ πρῶτα ἐν οἷς τὰ τῆς φλεγμονῆς φαινόμενα σαφέστερα εἰσὶ καὶ ὀρμητικώτερα ὀνομάζομεν καὶ φλεγμονώδη ἢ θερμά, τὰ δὲ δεύτερα, ἅτινα λίαν ἀβλήχρως καὶ σχεδόν ἄνευ καταφανῶν συμπτωμάτων ἀναφαίνονται ὀνομάζομεν ψυχρά ἢ ἐσφαλμένως καὶ λυμφατικά. Διακρίνομεν προσέτι τὰ ἀποστήματα εἰς ἰδιοπαθητικά ἐφ' ὅσον ταῦτα

παρουσιάζονται ως ὕψια τοῦ νόσου· καί εἰς συμπτωματικά, ἐφ' ὅσον ἀναφαίνονται κατὰ τὴν πορείαν ἑτέρας τινός νόσου, πρό πάντων κατὰ τὴν λύσιν διαφόρων ὀξέων νοσημάτων, ὅτι συνήθως καί κριτικὰ ὀνομάζομεν ὡς λ.χ. τ' ἀποστήματα τῆς παρωτίδος κατὰ τὴν λύσιν τοῦ τροφοειδοῦς πυρετοῦ. **Εἶτι** δὲ διακρίνομεν μεταστατικά ἢ ἐκ καθέσεως ἢ ἀθροιστικά ἀποστήματα, περί ὧν κατωτέρω ἔσεται ἡμῖν ὁ λόγος.

Α' πλεῖστα τῶν ἀποστημάτων, ἰδίως τὰ φλεγμονώδη συνίστανται ἐκ τῆς συγχωνεύσεως πολλῶν μικρῶν μόλις ὀρατῶν πυώδων ἀθροίσεων εἰς μεγαλειτέρας ἀθροίσεις πύου. Ἀρχικῶς λοιπὸν δὲν ὑπάρχει περίγεγραμμένη τις κοιλότης, ἀλλ' αὐτὴ γεννᾶται ἐκ τῆς πυώδους συντήξεως τῶν ἰστών, δι' ἧς ἡ μάζα τοῦ πύου ὀλονέν ἀξάνευστήν τῶν ἰστών.] **Ως** πρὸς τὸν τρόπον τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως αὐτῶν διακρίνομεν τὰ ἀποστήματα **α'** εἰς συντήκοντα, ὅταν ἡ οὐσία αὕτη τοῦ ὄργάνου ἢ ἰστοῦ, ἐν ᾧ τό πῦον γεννᾶται, ἔστω αὕτη ὀστοῦν, χόνδρος, συμπαγῆς μεμβράνη, καταστρέφεται διὰ τῆς λιπώδους ἢ ἄλλης τινός μεταμορφώσεως ρευστοποιεῖται καί εὐσμπήγγυται μετὰ τοῦ πύου. **β'** εἰς ἀποκαλλῶντα, ὅταν τό πῦον ἀθροίζεται εἰς τὰ ὅρια δύο

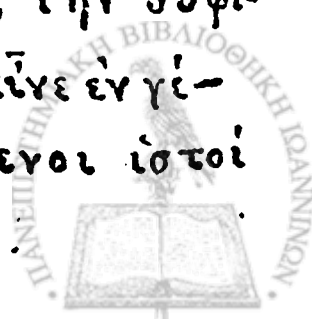
ἑτερολόγων ἢ ὁμολόγων ἰστών καταναλίσκον
 μόνον τόν πλαδαρῶν συνδετικόν ἰστόν τόν συν-
 έχοντα τοὺς διαφόρους ἰστούς ἢ ὄργανα, ἐν ᾧ
 ἢ οὐσία τῶν ὀργάνων μένει ἀλώβητος. Τά ἀπο-
 στήματα λοιπόν ταῦτα διήκουσι κατὰ μῆκος
 τῶν ὀρίων τῶν διαφόρων ὀργάνων ἢ ἰστών ἀποκολ-
 λῶντα οἷον αὐτοῦς, δύναται λ.χ. νά ἐπιφέρω-
 σιν εἰς μεγάλην ἔκτασιν τήν ἀποκόλλησιν τοῦ
 περισσέου ἀπὸ τοῦ ὄστου τοῦ μέσου χιτῶνος τῶν
 ἀγγείων ἀπὸ τοῦ ἐσωτάτου, τῶν μυῶν ἀπὸ τῶν
 ἀπονευρώσεων. γ' εἰς περιχαρακοῦντα ἢ
 περιορίζοντα, ὅταν τὸ ἀπόστημα σχηματί-
 ζηται περί ἀλλότρια σώματα ἢ γενεχρωμένας
 μάζας ἰστών, καὶ ὅποιος περιβάλλει τὸ πύον.
 Ἐὰν τὸ γενεχρωμα ἦνε στερεόν μένει ἀμετάβλη-
 τον ἐν μέσῳ τῆς πύου κοιλότητος (οἷον τε-
 μάχιον ὄστου) ἀν δέ ἀπαλόν ὡς μέρος τοῦ ἥ-
 πατος, τοῦ ἐγκεφάλου ἢ μαλακύεται καὶ δι-
 ηθεῖται διὰ τοῦ περιβάλλοντος αὐτό πύου ἢ δια-
 λύεται εἰς τρυώδη οὐσίαν προσβεβυμένην
 τῷ πύῳ· τοιαῦτα ἀποστήματα σχηματίζον-
 ται προσέτι καὶ ὅταν νεόπλασμα τι οἷον φύμο κελ.
 νεκρωθῇ.

Ἐνίοτε δύναται ὀλόκληρα μόρια νεκρῶμε-

να νά περικλεισθῶσιν ὑπό περιχαρακούντων ἀποστημάτων ὡς λ. χ. ὅσῳ τοῦ τάρσου γε-
 κρούμενα ἔνεκα τῆς διακοπῆς τῶν τροφοφόρων
 ἀγγείων αὐτοῦ. **Η'** διάκρισις τῶν τριῶν τούτων
 τοῦ ἀποστήματος μορφῶν εἶνε λίαν οὐσιώδης διὰ
 τὴν παρεταίρω πορείαν^{τῶν} ἀποστημάτων. Τὴν καλ-
 λιτέραν πρόγνωσιν φέρουσι πάντοτε τὰ ἀποκολ-
 λῶντα ἀποστήματα, ἐφ' ὅσον τὰ ἀποκολλώμενα
 μόρια δύνανται νά ἐπανέλθωσιν αὐθις εἰς τόκα-
 τὰ φύσιν, ἐν ᾧ τὰ συντήκοντα καὶ περιχαρα-
 κούντα συνεπάγονται καὶ ἀπώλειαν τῆς οὐσίας
 κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον σπουδαίαν. Πᾶν ἀπό-
 στημα οἷα σδήποτε μορφῆς εἶνε ἀπότοκον φλεγ-
 μονῆς ὡς καὶ ἡ πύησις αὐτή. Πᾶς δέ ἰστός δύ-
 ναται νά γίνῃ ἔδρα ἀποστήματος. Ἰδίως δέ προ-
 διάθεσιν πρὸς ἀποστήματα ἔχουσιν οἱ ἀπαλοὶ
 ἰστοὶ καὶ προπάντων ὁ συνδετικὸς. Συχνότατα
 ἐπέρχονται τὰ ἀποστήματα δι' ἐξωτερικὴν τινα
 αἰτίαν ἰδίως διὰ θλάσιν, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐ-
 σωτερικὰ αἰτία διὰ τοῦ αἵματος ἐνεργοῦντα προ-
 καλοῦσιν ἀποστήματα ἰδίως μάλιστα πα-
 ρατηρεῖται τὸ τοιοῦτον εἰς τὰς δυσκρασίας οἷ-
 ον τὴν φυματίωσιν, τὴν χοιράδωσιν, τὴν δύφι-
 λιν. Τὸ σχῆμα τῶν ἀποστημάτων εἶνε ἐν γί-
 νει σφαιροειδές ἐφ' ὅσον οἱ παρακείμενοι ἰστοὶ

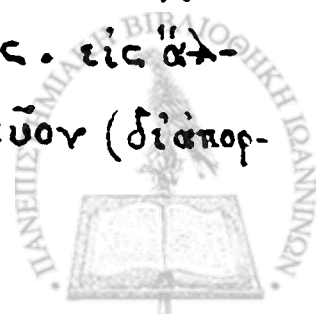

ἐνδίδουσι εἰς ἐκκεντρικὴν αὐτοῦ αὐξήσιν. **Η** κτύ-
 ησις ἐπεκτείνεται εὐκόλως κατὰ τὴν φοράν ὁμολό-
 γων ἰσῶν καὶ ἂν πλησιόχωρός τις ἰστός παρέχει
 ἐπὶ μακρὸν ἀντίστασιν πρὸς τὴν ὁμότιμον ἐκκεν-
 τρικὴν αὐξήσιν ὡς τ' ἀποκολλῶντα ἀποστήματα.
 τὸ σχῆμα τοῦ ἀποστήματος τροποποιεῖται διαφορο-
 τρόπως γεγόμενον, ὅτε μὲν πεπλατυσμένον, ὅτε
 δὲ ἀτρακτοειδές, καὶ ἄλλοτε σωληνοειδές, ἄλλο-
 τε σχηματίζονται πλείους πυώδεις κόλποι συγκοι-
 γουῦντες. **Η** αὐξήσις τῶν πυωδῶν κόλπων λαμβά-
 νει χώραν, καθ' ἣν διεύθυνσιν τὸ πῦρον ἀπαντᾷ
 τὴν ἀσθεγεστέραν ἀντίστασιν πλησίον τῆς ἐπιερα-
 νείας τοῦ δέρματος ἀθροίζομενον τὸ πῦρον τείνει
 συνήθως νὰ διαρρήξῃ αὐτὸ καὶ χυθῇ πρὸς τὰ ἔξω.
 παχεῖαι ἀπονευρώσεις ἐμποδίζουσι ἐπὶ μακρὸν
 τὴν πρὸς τὰ ἔξω ῥῆξιν καὶ τὸ πῦρον ἐκτείνεται κά-
 ζά βάθος εἰς τὸν πλάδαρον συνεκτικὸν ἰστόν. **Ε**ἰάν
 τὸ ἀπόστημα κεῖται πλησίον ὀρθώδους τινός κοι-
 λίας, ὁ ὑπὸ τὸν ὀρθώδη ὑμένα συνεκτικὸς ἰστός
 παχύνεται καὶ ἢ εἰς τὴν κοιλίαν ῥῆξις ἐπί μα-
 κρὸν παρεμποδίζεται. **Ο**ὐχὶ σπαγίως μεταδι-
 δομένης τῆς φλεγμονῆς διὰ τῆς συνεχείας τῶν
 ἰσῶν εἰς τὸ ὄργανον (τὸ φλεγμαῖνον) περι-
 βάλλοντα ὑμένα, ἐπέρχεται σύμφυσις αὐτοῦ πρὸς
 τὸν ὀρθώδη ὑμένα τῶν τοιχωμάτων τῆς κοιλίας. **Φ**υλ. 24.

ούτω λ.χ. επί αποστημάτων, τοῦ ἥπατος ἐκίχεται σύμφοσις τοῦ ὄργανου αὐτῆς πρὸς τὰ τριχώματα τῆς κοιλίας· τὰ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μετὸ νευρίλημα τῶν νεύρων καὶ τὸν ἐξωτερικὸν χιτῶνα τῶν ἀγγείων, ἢ ἐκ συνδετικού ἰστοῦ αὕτη θήκη παχύγεται καὶ οὔτω παρεμποδίζει τὴν διάτῃς πυήσεως διάβρωσιν τῶν νεύρων καὶ ἀγγείων. Ὄταν ἡ πύησις παύσῃ τὰ αἰτία τῆς φλεγμονῆς ἐκλείψωσιν ἢ μετριάσωσι τὰ πλεῖστα τῶν πυασφαιρίων ὑποστῶσι τὴν λιπώδη μεταμόρφωσιν, διαλυθῶσι καὶ ἀποτελέσωσι μετὰ τοῦ πύου γαλακτώδες ὑγρὸν, ὅπερ εἶνε πρόσφορον πρὸς ἀπορρόφησιν τότε ἀρχεται καὶ ἡ ὁμόλογος νεοπλασία, οἱ περιβάλλοντες δηλ. τὸν πυώδη κόλπον ἰστοὶ καὶ ἰδίως ὁ συνδετικός, καλύπτονται ὑπὸ κεγχροειδῶν σαρκῶν αἴτινες ἀποτελοῦσι τὸ ὑμενῶδες περίβλημα τοῦ ἀποστήματος ἢ τὴν ἐσφαλμένως θεωρουμένην ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων πυογόγον μεμβρᾶνην περίῃς ἐν τῷ περί πυήσεως κεφαλαίῳ ἀνεφέραμεν.

Ἡ ἀνευ σχάσεως ἴασις τῶν ἀποστημάτων δι' ἀπορροφήσεως μόνον εἶνε εἰς ὀπωσοῦν μεγάλας πυώδεις κοιλίας σπανία· μόνον μικρὰ ἀποστήματα δύνανται μεταπεσόντα εἰς τὴν λιπώδη μεταμόρφωσιν νὰ ἀπορροφηθῶσιν ὀλοσχερῶς· εἰς ἄλλας περιπτώσεις συμπυκνοῦνται τὸ πύον (δι' ἀπορ-

ρσφήσεως δηλ. τοῦ ὄρρου) τὰ πικρῶτατα συρρί-
 κνούνται στερούμενα τοῦ ἐν αὐτοῖς ὑγροῦ εἰς φυ-
 ματιώδη σωμάτια, τὸ πῦρον μεταβάλλεται εἰς τυ-
 ρώδη ἢ φυματιώδη μάζαν, ἥτις διὰ τιτανωδῶν ἐκ-
 ἀποθέσεων καὶ κρυστάλλων χολοστεαρίνης ὀλονέν
 σκληρύνεται καὶ δύναται ἐπὶ ἔτη νὰ διατηρηθῇ εἰς
 τὴν αὐτὴν κατάστασιν. τῆς ῥήξεως τοῦ ἀποστή-
 ματος προηγεῖται συγῆθως πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν
 ἢ ἐσωτερικὴν τινα ἐπιφάνειαν κολλητικὴ φλεγμονή,
 ἥτις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐμποδίζει πρὸς ὤ-
 ραν τὴν ῥήξιν, τέλος ὅμως συντήκεται καὶ ἡ ἐπι-
 φάνεια αὕτη τὸ μὲν διαπυϊσκομένη. τὸ δὲ ἀτροφου-
 σα ἢ νεκρουμένη ἕνεκα τῆς ἐκ τῆς πυήσεως ἰσχυα-
 μίας καὶ τὸ πῦρον ἐκχεῖται πρὸς τὰ ἔξω ἢ πρὸς τὰ
 ἔσω εἰς κοιλότητά τινα τοῦ σώματος. **Μ**ετά τὴν
 κένωσιν τοῦ πύου αἶρεται ἡ πύσις εἰς τοσοῦ-
 του πολλάκις, ὥστε τὰ αἰφνης κινούμενα ὑπερ-
 αιμικὰ ἀγγεῖα ῥήγνυνται καὶ τότε τὸ πῦρον συμ-
 μίχνυται μὲ αἷμα, οἱ περιχλειόμενοι ἐπὶ τοῖ ἀνάλο-
 γως τῆς ἐλαστικότητός των ἐπαγέρχονται εἰς
 τὴν κατὰ φύσιν αὐτῶν θέσιν, καὶ ὁ πυώδης κόλπος
 σμικρύνεται οὐσιωδῶς. **Ε**ὰν ὅμως τὰ τοιχώματα
 τοῦ ἀποστήματος ἦσαν συμπαγῆ ἢ διηθημένα,
 ἢ σύμπτωσις αὐτῶν εἴτε δύσκολος, ἢ εἰσφραγίς

του αέρος· εις τόν κόλπον προκαλεῖ τήν ἀποσύν-
 θεσιν τοῦ πύου καί διεσπείρει ἐκ γένου τὰ τοιχώματα
 αὐτοῦ, ἢ δέ πύησις γίνεται ἀφθονώτερα. Πολλά-
 κισ διά τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ πύου ἀναπτύσσον-
 ται αἲρια· καί ἡ πύησις λαμβάνει σηπεδωνώδη χα-
 ρακτῆρα ἢ γαγγραινώδη· ἐάν ὅμως τό πῦον ῥέῃ ἀ-
 κωλύτως καί πᾶσα φλεγμονῆς ἀφορμή ἐξέλτεν,
 αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες ἀναπτύσσονται ἀφθόνως
 πληροῦσαι κατά μικρόν τόν κόλπον, καί ἐν ᾧ ὁ νεόπλα-
 στος ιστός συμπυκνοῦται ἐπέρχεται συστολή καί
 σμίκρυνσις τῆς κοιλότητος τοῦ ἀποστήματος,
 μέχρι οὗ τέλος ἡ πύησις παύσῃ ὀλοτελῶς, καί
 τὰ τοιχώματα τοῦ ἀποστήματος συμφύονται πρὸς
 ἄλληλα, ἀντί δέ τοῦ ἀποστήματος ὑπολείπεται οὐ-
 λή.

Ὅτι ἀφορᾷ τὰ συμπτώματα, τήν διάγνωσιν, καί
 τήν περαιτέρω πορείαν τῶν ἀποστημάτων, ὡς καί τήν
 κατάλληλον αὐτῶν θεραπείαν, ταῦτα εἰσὶ διάφορα
 εἰς τὰ διάφορα εἶδη τοῦ ἀποστήματος, δι' ὅ καί θέ-
 λομεν ἐκθέσει αὐτά, πραγματευόμενοι κατώτερω
 περὶ τῶν διαφόρων μορφῶν τοῦ ἀποστήματος.

α. | Περὶ τῶν θερμῶν ἢ φλεγμονωδῶν ἀποστημάτων
 Ταῦτα λαμβάνουσι τήν ἀρχὴν των εἰς τόν

κυτταρώδη ιστόν, ἔνεκα περιγεγραμμένης αὐτοῦ φλεγμονῆς. **Η'** διάχυτος φλεγμονή δύναται ἐπίσης νά προκαλέσῃ ἀπόστημα, ἀλλά τότε σχηματίζονται πλειότερα ἀποστήματα, ἅτινα συγκοινωῦσι πρὸς ἄλληλα, ἢ συγχωνεύονται εἰς ἓν.

Συμπτώματα αὐτῶν. **Ε'** ὅσον ἀποστήματι γηγνάται μᾶλλον ἢ ἥττον κατ' ἐπιπόλην ἢ κατὰ βάθος, διαφέρει κατὰ τι τὰ διαγνωστικά αὐτοῦ σημεῖα. **Εἰς** ἐπιπόλαια ἀποστήματα δυνάμεθα νά παρακολουθήσωμεν τὰ συμπτώματα καί τήν πορείαν τῆς νόσου εὐκολώτερον. **Η'** φλεγμονώδης ἐξοίδησις μετὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ κύου γίνεται μᾶλλον περιγεγραμμένη, ὁ δέ πυρετός συνοδεύεται συνήθως ὑπὸ ἀτάκτων φρικίων, τὸ ὑπεράνω τοῦ ὄγκου δέρμα τεύγεται ἐπὶ μᾶλλον, στιλπνοῦται, καί λαμβάνει χροιάν βαθυέρυθρον ἢ κυανέρυθρον. **Ε'** ἔνεκα τῆς στάσεως εἰς τὰ περίεξ ἐπέρχεται οἴδημα χαρακτηρίζον τῆν κύησιν, ἐν ᾧ κατὰ τὸ μέσον ἢ σκληρία καί ἠτάσις αὐξάνουσι, ὁ ὄγκος γίνεται τῇ προσπιέσει λίαν εὐκίσθητος καί ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται κατ' αὐτὸν πόνον σφίζοντα. ἐν ᾧ δέ ὁ πόνος ἐπεκτείνεται, ὁ ὄγκος ἀποκορυφοῦται ὀλονέν, ἡ πύησις καταλαμβάνει καί τὸ ἐπικείμενον δέρμα, ὅπερ κατὰ τὸ μέσον διὰ τῆν ἔσωθεν αὐξανομένην πίεσιν

γίγεται ὄχρον καὶ ἀναιμὸν, ἢ ἰσχυρά αὕτη εἴς τινος τοῦ δέρματος ἀποκορυφῶνται εἰς ἄξυ λεπτόνευται καὶ τέλος ρήγνυται παρέχουσα διέξοδον εἰς τὸ πῦον.

Κενωθέντος τοῦ πύου ὁ ὄγκος καταπίπτει, τὸ δέρμα συρρικνοῦται τὰ τοιχώματα τοῦ κόλπου πλησιάζουσιν ἀλλήλαια καὶ τάχιον ἢ βράδιον ἐπέρχεται ἡ ἴασις. **Εἰς** τὰ κατὰ βάθος ὁμῶς κείμενα ἀποστήματα ἀπαντᾷ πόλλάκις ὁ πεπειρακῶς ἰατρός δυσκολίαν ὡς πρὸς τὴν διάγνωσιν· ὁ ὄγκος ἐνταῦθα εἶνε ἤττον σαφής, ἢ ἐρυθράτης ἔλλείπει, ὁ πόνος εἶνε ἀόριστος, κατὰ δέ τὰς πρώτας ἐβδομάδας οὐδὲν ἶχνος ἀποκορυφώσεως συνήθως ἀπαντᾷται· ἀφ' ἑτέρου ἡ ὀρθὴ διάγνωσις τῶν κατὰ βάθος ἀποστημάτων εἶνε μεγίστης σημασίας, ἐπειδὴ ἐκ ταύτης δύναται νὰ ἐξαρτᾷται ἡ ζωὴ τοῦ ἀρρώστου, διότι τὸ πῦον ἐνδέχεται νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰ ἔνδον εἰς ὄργανα συσιώδη καὶ νὰ προκαλέσῃ διάχυτον φλεγμονὴν καὶ τὸν θάνατον, ἐν ᾧ γενεακένῃς, ἐν καιρῷ τῆς διαγνωσεως καὶ τῆς σχάσεως τοῦ ἀποστήματος κακῆ ἔκτασις δύναται νὰ προλήθῃ καὶ ὁ ἀρρώστος νὰ σωθῇ (οἷον ἀποστήματα τοῦ ἥπατος). **Π**ρὸς ὀρθὴν διάγνωσιν ὀδηγοῦμεθα ἐν τοιαύταις περιπτώσεσι μᾶλλον ἐκ τῶν γενικῶν συμπτωμάτων ὅ μὲχρι τοῦδε ὑγιῶς ἔχων ἀρρώστος αἰσθάνεται αἰφάντως

Διαρκῆ πόνον καὶ αἰσθησιν βάρους εἰς ὠρισμέ-
 νην τινα χώραν, ἥτις γίνεται λίαν εὐαίσθητος
 μετὰ τὴν προσπίεσιν ἀναπτύσσεται πυρετός, ἐπ-
 ἔρχεται ἀνορεξία, ἐπαναλαμβάνονται πολλάκις
 παροξυσμοί, καὶ ἡ ὄψις τοῦ ἀρρώστου χαρακτηρίζε-
 ται διάκαταφαναῦς ὠχρότητος, τὸ πρόσωπον γίνε-
 ται ἐμπεφουσημένον, καὶ οἱ ὀφθαλμοί γίνονται
 στυλκνοί· τὸ δέριμα ὑγραίνεται ὑπὸ ὑδρώτων, πολ-
 λάκις δὲ παρουσιάζονται καὶ ἐπίμονοι νυκτερι-
 νοὶ ἰδρωῖτες, ἐγίστε δὲ καὶ διάρροια ἀνευ προφα-
 γοῦς αἰτίας, τὸ δέριμα κατὰ τὴν εὐαίσθητον χώ-
 ραν γίνεται οἰδηματώδες καὶ ὠχρόν, δι' ἐπισταμέ-
 νης δ' ἐξετάσεως εὐναταί τις γὰ ἀνακαλύψῃ
 καὶ τὴν ἐξοίδησιν· ἐπίσης δύναταί τις ἐξετάζῃ
 μετ' ἀκριβείας γὰ ἀνεύρη κλυδασμὸν διάφορον
 ὅμως ἐκείνου, οὗτινος ἀντιλαμβάνεμεθα κατὰ
 τὰ ἐπιπόλαια ἀποστήματα. Ὁ κλυδασμὸς
 ἀνήκων εἰς τὰ ὑσιωδέστερα τῶν συμπτωμάτων
 τοῦ ἀποστήματος ἀπαιτεῖ μεγάλην λεπτότητα
 ἀφῆς, ὅπως ὀρισθῇ ἀκριβῶς. Ἡ ἀντιτυπία τοῦ
 χυματισμοῦ διὰ τὴν πυκνότητα τοῦ πύου γίνε-
 ται βραδύτερον ἐπαισθητὴ εἰς τὸν ἑλαφρῶς ἐπι-
 θλίβοντα ὀάκτυλον· ἐπιλείπει δὲ καὶ ἐντελῶς,
 ἀν' τὰ τοιχώματα τοῦ ἀποστήματος ὡσιν ἐν-

γίγεται ὄχρον καὶ ἀναιμὸν, ἢ ἰσχυρὰ αὕτη εἰς τὸ τοῦ δέρματος ἀποκορυφῶνται εἰς ἕξυ λεπτόνεται καὶ τέλος ῥήγνυται παρέχουσα διέξοδον εἰς τὸ πῦον.

Κενωθέντος τοῦ πύου ὁ ὄγκος καταπίπτει, τὸ δέρμα συρρικνοῦται τὰ τοιχώματα τοῦ κόλπου κλησιάζουσιν ἀλλήλα καὶ τάχιον ἢ βράδιον ἐπέρχεται ἡ ἴασις.

Εἰς τὰ κατὰ βάθος ὁμῶς κείμενα ἀποστήματα ἀπαντᾷ πολλὰκις ὁ πεπειρακῶς ἰατρός ὀυσκολίας ὡς πρὸς τὴν διάγνωσιν· ὁ ὄγκος ἐνταῦθα εἶνε ἥττον σαφής, ἡ ἐρυθρότης ἐλλείπει, ὁ πόνος εἶνε ἀόριστος, κατὰ δέ τὰς πρώτας ἐβδομάδας οὐδὲν ἶχνος ἀποκορυφώσεως συνήθως ἀπαντᾶται· ἀφ' ἑτέρου ἡ ὀρθὴ διάγνωσις τῶν κατὰ βάθος ἀποστημάτων εἶνε μεγίστης σημασίας, ἐπειδὴ ἐκ ταύτης δύναται νὰ ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ τοῦ ἀρρώστου, διότι τὸ πῦον εἰδέχεται γὰρ προχωρήσῃ εἰς τὰ ἔνδον εἰς ὄργανα οὐσιώδη καὶ νὰ προκαλέσῃ διάχυτον φλεγμονὴν καὶ τὸν θάνατον, ἐν ᾧ γινώσκουσιν ἐν καιρῷ τῆς διαγνωσεως καὶ τῆς σχάσεως τοῦ ἀποστήματος κακῆς ἔκτασις δύναται νὰ προληθῇ καὶ ὁ ἀρρώστος νὰ σωθῇ (οἷον ἀποστήματα τοῦ ἥπατος). **Π**ρὸς ὀρθὴν διάγνωσιν ὀδηγοῦμεθα ἐν τοιαύταις περιπτώσεσι μᾶλλον ἐκ τῶν γενικῶν συμπτωμάτων ὁ μὲν τοῦδε ὑγιῶς ἔχων ἀρρώστος αἰσθάνεται αἰσθητικῶς

διαρκῆ πόνον καὶ αἰσθησιν βάρους εἰς ὠρισμέ-
 νην τινα χώραν, ἥτις γίνεται λίαν εὐαίσθητος
 μετὰ τὴν προσπίεσιν ἀναπτύσσεται πυρετός, ἐπ-
 ἔρχεται ἀνορεξία, ἐπαναλαμβάνονται πολλάκις
 παροξυσμοί, καὶ ἡ ὄψις τοῦ ἀρρώστου χαρακτηρίζε-
 ται διάκαταφαναῦς ὠχρότητος, τὸ πρόσωπον γίνε-
 ται ἐμπεφυσημένον, καὶ οἱ ὀφθαλμοί γίνονται
 σκληροί. τὸ δέριμα ὑγραίνεται ὑπὸ ὑδρώτων, πολ-
 λάκις δὲ παρουσιάζονται καὶ ἐπίμονοι νυκτερι-
 νοὶ ἰδρωῖτες, ἐγίστε δὲ καὶ διάρροια ἄνευ προφα-
 γοῦς αἰτίας, τὸ δέριμα κατὰ τὴν εὐαίσθητον χώ-
 ραν γίνεται οἰδηματώδες καὶ ὠχρόν, δι' ἐπισταμέ-
 νης δ' ἐξετάσεως οὐναταί τις γὰ ἀνακαλύψῃ
 καὶ τῆς ἐξοίδησιν· ἐπίσης δύναταί τις ἐξετάζων
 μετ' ἀκριβείας γὰ ἀνεύρη κλυδασμὸν διάφορον
 ὅμως ἐκείνου, οὗτινος ἀντιλαμβανόμεθα κατὰ
 τὰ ἐπιπόλαια ἀποστήματα. Ὁ κλυδασμὸς
 ἀνήκων εἰς τὰ οὐσιωδέστερα τῶν συμπτωμάτων
 τοῦ ἀποστήματος ἀπαιτεῖ μεγάλην λεπτότητα
 ἀφῆς, ὅπως ὀρισθῇ ἀκριβῶς. Ἡ ἀντιτυπία τοῦ
 χυματισμοῦ διὰ τῆς πυκνότητος τοῦ πύου γίνε-
 ται βραδύτερον ἐπαισθητὴ εἰς τὸν ἑλαφρῶς ἐπι-
 θλίβοντα ὀάκτυλον· ἐπιλείπει δὲ καὶ ἐντελῶς,
 ἀν' τὰ τοιχώματα τοῦ ἀποστήματος ὡσιν ἐν-

τελῶς τεταμένα ἐνίοτε δυνάμεθα διά καθαρ-
σίου τινός νά προκαλέσωμεν τήν ἀπορρόφησιν
ποσοῦ τινος ἐκ τοῦ ὄρρου τοῦ πύου, καί τότε ἀν-
τιλαμβανόμεθα τοῦ κλυδασμοῦ σαφέστερον.

Ασφαλέστατα ἀντιλαμβανόμεθα τοῦ κλυδασμοῦ,
διά δύο δακτύλων ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, ἐν ᾧ διά
τῆς ἑτέρας χειρός στηρίζομεν συγχρόνως τό ἀπό-
στημα καί μάλιστα ὅταν τοῦτο ἐδράζη εἰς σώμα-
τα κινητά, οἷον ὁ ὄρχις, ὁ μαστός. **Σ**τηριχθέν-
τος τοῦ ἀποστήματος εἰς ἤ ἐν ἀνάγκη πλειό-
τεροι δάκτιλοι τῆς μίας τῶν χειρῶν ἢ ἐπί μεγά-
λων ἀποστημάτων καί ὀλοκληρῶς ἡ χεὶρ πιέζει
ἀσθενῶς ἐπί τῆς ἑτέρας πλευράς τοῦ ὄγκου, ὁ δέ
λιχανός τῆς ἑτέρας χειρός ἐπικρούει κατά τήν
ἀντίθετον πλευράν καί οὕτω προκαλεῖ κυματι-
σμόν τοῦ ὑγροῦ ἄν ἡ πιέζουσα χεὶρ αἰσθάνεται
κατά τό μᾶλλον ἢ ἥττον σαφῶς. **Εἰς** στενάς
δέ καί περιορισμένας χώρας ὡς λ.χ. κατά τας
ἀντιάδας, ἢ τῶν φάρυγγα ὅπου ἀμφοτέραι αἱ χεῖ-
ρες δέν δύνανται νά ἐνεργήσωσι μεταχειριζό-
μεθα μόνον τόν λιχανόν τῆς ἑτέρας χειρός, δι'
ὅῃ προκαλοῦμεν τόν κυματισμόν καί ἀντιλαμ-
βανόμεθα τούτου. **Π**ρὸς τόν σκοπόν τούτον
ἐμπιέζομεν τόν δάκτυλον εἰς τόν ὄγκον καί εἰ-

τα ἀποσύρομεν αὐτόν ταχέως, χωρίς ὅμως καί νά αἰ-
ρωμεν αὐτόν ἀπό τῆς μετά τοῦ ἀποστήματος ἐπαφῆς.

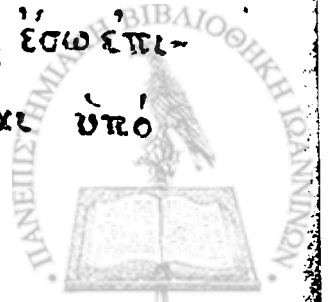
Κατ' αὐτόν τῆς τρόπον τό ἐκτοκισθῆν ὑπό τῆς πίεσε-
ως πῦον γεννᾷ εἰς τόν ἐπιθλίβοντα δάκτυλον τῆς
ἀγτιτυκίας, αἶσθημα ὁ τοῦ πύου κυματισμός· ὄρρω-
δῶν ὑγρῶν ἐντός κοιλοτήτων ἐμπεριεχομένων· ^{ἐγγίνεως ὁ τῶν}
^{ωδίων:} ἀλλά
μᾶλλον ἀμυδρός καί ἀμβλύς· πλῆν καί ὁ χαρακτήρ
οὗτος τοῦ κλυδασμοῦ δέγ' εἶνε ἰδιάζων τῷ πύω μόνον,
διότι ὅμοιον κλυδασμόν παρέχουσι πάντες οἰίστοι
ῶν τὰ μεσοκύτετα διαστήματα κατέχονται ὑπό

ὑγρῶν ἢ λιανὰ καλῶν οὐσιῶν. **Δ**ύναται λοιπόν αἰ-
μα, οὐσία ἐγκεφαλοειδοῦς καρκίνου, μοξῆματα, μα-
λακά, λιπώματα, νά παράσχωσι κλυδασμόν, ὁποι-
ον καί τό πῦον. **Η** ἀκριβῆς ἀναμνηστική ἐξέτασις
τοῦ ὄγκου, ἡ ἔλλειψις πόνων σφυζούτων, τό ἀνώ-
μαλον τῆς ἐπιφανείας, τό ἀνόμοιον τοῦ κλυδασμοῦ,
κ.τ.λ. δύνανται νά ὀδηγήσωσιν ἡμᾶς πρὸς ἀποκλει-
σμόν τῶν λοιπῶν παθήσεων καί ὀρθήν διάγνωσιν
τοῦ ἀληθοῦς κλυδασμοῦ τοῦ ἀποστήματος. **Ε**ἴεν

τά ρηθέντα δέν ἀρκέσωσι, ἡ δέ ὀρθή διάγνωσις ἀκο-
βαίνει λίαν ἀναγκαία δύναται τις νά προβῆ καί
εἰς δοκιμαστικὴν παρακέντησιν, ἔχων ὅμως ὑπ'
ὄψιν, ὅτι καί αὕτη θά ᾔνε πάντοτε ἀβλαβὴς μέ-

σον, ιδίως μάλιστα επί ανευρυσμάτων και εγκεφαλωδών καρκίνων. Οτι αφορά την έκβασιν των των αποστημάτων το θερμόν αποστήμα εγκαταλιμπαγόμενον εις εαυτό συγῆθως ρήγγυται και κενοῦται, σπανίως δέ ^{και}μόνον εις μικρά και κατ' επιπολήν εκτεινόμενα αποστήματα δυνατά τις να προσδοκᾷ απορρόφησιν παρατηρεῖται δ' αὔτη κυρίως εις καταρρώδεις φλεγμονάς των ἄρθρων, εις αποστήματα τῆς ἱρίδος, και του κερατοειδους χιτωνος, σπανιώτατα δέ εις αποστήματα των μυων των οστων και των αδένων. **Ε**πί λίαν ὀξείας πορείας των αποστημάτων οι περιεῖμενοι ιστοί καταναλίσκονται συγῆθως διαπυῖσκόμενοι και επιφέρουσι μεγάλας και σπουδαίας καταστροφάς και βλάβας παρακειμένων φλεβών, τό αἷμα θρομβουται και δύναται να δώσῃ ἀφορμήν εις μεταστατικές φλεγμονάς, ἤτοι τὴν πυαιμίαν. **Η** ῥῆξις του αποστήματος εις τὴν φλέβα δὲν εἶνε τοσοῦτον σπανία, καιτοι οὐχί τοσοῦτον κινδυνώδης διά τὴν υπάρχουσαν θρόμβωσιν. **Μ**ετά τὴν κένωσιν του πύου πολλάκις τὰ διίστάμενα ἀπαλά μόρια ἐφάπτονται ἐντελῶς ἀλλήλων και δύναται τάχιστα να ἐπέλθῃ συνοῦλωσις, ιδίως ἀν' ἡ ἔσω ἐπιφάνεια του πυώδους κόλπου καλύπτεται ὑπό

κεχρηιδῶν σαρκῶν. αὐται ἐπιφέρουσι τὴν σύμφυτον
 λίαν ταχέως διογεί κατὰ πρῶτον σκοπὸν τοιαύτηια-
 σις ἐπέρχεται συγῆθως, ἀν' ἡ γένεσις τοῦ ἀποστήματος
 δὲν χροώσεται εἰς τὴν ὑπαρξίν ἄλλοτρίου τινός σώ-
 ματος (ὡς εἰς τὰ περιχαρακῶν τὰ ἀποστήματα) ἢ τὴν
 γένεσιν ὑποκειμένου τινός, ὅσπου. **Εἰνίστε** μετὰ τὴν ῥή-
 ξιν ἐπέρχεται ταχέια τοῦ πύου ἀποσύνθεσις, τὰ τοιχώ-
 ματα τοῦ ἀποστήματος νεκροῦνται καὶ σῆκονται, εἰς
 τὰ περιξ γεννᾶται ἡ ἀναπτύξεως ἀερίων γαγγραι-
 νῶδες ἐμφύσημα ἢ τυμπανίτις, ἣτις εἰς πανιωτά-
 τας περιστάσεις δύναται καὶ πρό τῆς ῥήξεως τοῦ ἀπο-
 στήματος, γὰ γεννηθῆ. **Τας** συνεπείας ταύτας ἀποδί-
 δουσι συγῆθως εἰς τὴν εἰσφρησιν ἀέρος, καὶ ὁμοίως ὁ
 ἀήρ εἶνε στοιχειῶν ἐρεθιστικόν διὰ τὰ τοιχώματα τοῦ
 ἀποστήματος, καὶ συεπάγεται τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ
 πύου. συχνότατα ὅμως δύναται γὰ ἀποδοθῆ τοῦτο εἰς
 μικράς ἐκχυμώσεις, αἵτινες ἐπέρχονται μετὰ τὴν
 αἰφνηδίαν ἄρσιν τῆς πίεσεως, ὑπὸ τὴν ὁπίαν τὰ
 ἀγγεῖα διατέλουσι, πρό τῆς ῥήξεως, καὶ ὑπὸ τῶν ἐ-
 κοίων ἐκχυμώσιων διηθούμενοι οἱ ἱστοὶ τῶν παρι-
 ῶν τοῦ ἀποστήματος, νεκροῦνται εὐχάλαστερον.
Εμφουσηματώδεις ἐξοιδήσεις παρατηροῦνται συ-
 γῆθως εἰς τὰ ἐξ ἰσχυρᾶς θλάσεως προερχόμενα

ἀποστήματα ἢ εἰς σηπτικὰς δηλητηριάσεις καὶ
 πυκτικὰς καταστάσεις· τὰ χείριστα τῶν ταιούτων
 ἀποστημάτων γεννῶνται διὰ τῆς εἰσδύσεως οὖρων
 εἰς τοὺς ὑπὸ πύου διηθημένους ἰστούς· καὶ ἡ τοιαύ-
 τη μαγγραινώδης κύησις ἐκτείνεται ταχίως καὶ
 ἐπιφέρει σηπεδονώδη δηλητηρήσιν τοῦ αἵματος ἢ
 εἰς ἐπιτυχῶς ἀπαλλάττει τοὺς ἀρρώστους ἀπό-
 τας θανάτους ταχίως αἴρουσα τὰς αἰσθήσεις καὶ
 ἐπιφέρονσα ὅσοι οὕτω τὸν θάνατον.

Θεραπεία

Τὸ πρῶτον ζήτημα κατὰ τὴν θεραπείαν τῶν
 ὀξείων ἀποστημάτων εἶνε τὸ ἔξῃς, ἀν δύναται
 τις δηλ. νὰ ἐπιφέρῃ ἀπορρόφησιν τοῦ πύου ἢ πρέ-
 πει νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἐκκένωσιν αὐτοῦ. Ἐν γένει πρέ-
 πει νὰ ἔχη τις ὡς ἀρχὴν, ὅτι ἅμα ἡ ὑπάρξις τοῦ πύου
 βεβαιωθῇ καὶ οὐδὲν ἴχνος αὐτομάτου ἀπορροφήσε-
 ως παρατηρεῖται, πρέπει νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐκκένω-
 σιν αὐτοῦ ὅσον τάχιστα, ἰδίως μάλιστα ἀρμόζει ἢ
 τοιαύτη ἀγωγή εἰς συντήκοιτα καὶ ἀποχόλλωντα
 ἀποστήματα, ἅτινα ἐπιτεινόμενα δύνανται νὰ βλά-
 ψωσι τοὺς περιέχοντες ἰστούς καὶ ὄργανα ἢ νὰ ἐπιφέρω-
 σι τὴν καταστροφὴν αὐτῶν. Τὸ ἐπιωφελέες τῆς προ-

ώρου σχάσεως τῶν τριούτων ἀποστημάτων κατα-
 φαινεταί κριδῆλως. καί εἰς αὐτάς ἀκόμη τὰς περι-
 ωρισμένας πυήσεις τῶν δακτύλων καρῶν ὑχίδας,
 καλουμένας, ὅπου σχάζοντες πρόωρος καί τήν ἰσχυ-
 ράν φλεγμονήν καί τήν καταστροφήν πολλάκις τοῦ
 δακτύλου ἀποφεύγομεν. Τῆν αὐτήν ἀπόδειξιν κατέ-
 χει ἡμῖν ἡ μετ' ὠφελείας πρόωρος παρακέντησις τοῦ
 κερατοειδοῦς ἐπί ἀθροισεῶς πύου ἐν τῷ προσθίῳ ὀ-
 πτικῷ θαλάμῳ. ἄλλως ὅμως ἔχει ἀν' ἀντί ἐπιπέ-
 σεως τῶν φλογιστικῶν συμπτωμάτων καί αὐξήσε-
 ως τῆς τάσεως τοῦ ἐπικειμένου δέρματος, ἅτινα
 μαρτυροῦσι τήν αὐξήσιν τοῦ πύου, παρατηροῦμεν
 ἐλάττωσιν ἀμφοτέρων καί αὐτόματον ἀπορρόφησιν
 ἢ τοῦλάχιστον στασιμότητά τινα ὡς πρός τήν αὐξή-
 σιν τοῦ πύου. **Εἰ** τοιαύτη περιπτώσει εὐδείκνυται
 ἡ πρόκλησις τῆς ἀπορροφήσεως εἰς τὸ πῦον δέν
 ἀπειλῆ τήν καταστροφήν εὐγενοῦς τινος ὀργά-
 νου, ἢ ἀν' δέν ἦνε τις βέβαιος εἰσέτι περί παρου-
 σίας τοῦ πύου. **Π**ροκαλοῦμεν δέ τήν ἀπορρόφη-
 σιν τό μὲν διά τοπικῶν τό δέ διά γενικῶν μέσων.
Εἰς τὰ πρῶτα ἀνήκουσιν ἰσχυρά ποροχετευτι-
 κά ἐκδόρια, πεπυρακτωμένα σιδήρος, τό θάιμ-
 μα τοῦ ἰωδίου. **Εἰς** τὰ τελευταῖα ἀνήκουσιν τὰ
 διαφορητικά διουρητικά καί καθαρτικά· ἰδίως

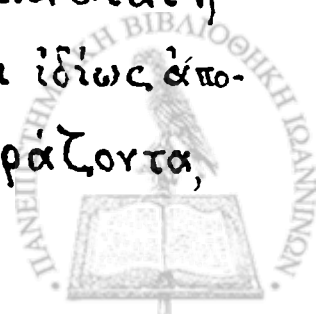
έμετικά καί δραστικά καθάρσια επίδρῶσιν ἀναμφι-
 σθητήτως πρὸς ἀπορρόφησιν τοῦ πύου, ἐκτός ἂν
 ἢ πύησις διατηρῆται διὰ τῆς παρουσίας ἀλλοτρίου
 τινός σώματος ἢ δυσκрасίας τινός. **Μ**εταξὺ δέ
 τῶν διαλυτικῶν τὰ μᾶλλον φημιζόμενά εἰσὶν ὁ ὑδράρ-
 γυρος καί τὸ ἰώδιον, ἐπελθούσης ὅμως τῆς πυήσεως
 εἰσὶν ἀμφοτέρα ἀντενδεδειγμένα καί ἰδίως ὁ ὑδράργυρος,
 καθότι οὗτος μὲν προκαλεῖ μᾶλλον τὴν συντήξιν τῶν
 ἰστών ἢ ἐμποδίζει τὴν, τὸ δὲ ἰώδες καί ἰωδοῦχον
 κάλι ἐπελθούσης ἤδη τῆς πυήσεως οὐδεμίαν ὠφέλει-
 αν παρέχουσι. **Ο**ὐδενός σημείου δεικνύοντος τὴν
 ἐλάττωσιν τοῦ πύου, ἢ τὴν ἀρχομένην ἀπορρόφη-
 σιν αὐτοῦ γεννᾶται τὸ ζήτημα ἂν συμφέρῃ νὰ περι-
 μένωμεν τὴν πέπανσιν λεγομένην τοῦ ἀπόστη-
 ματος ἄχρις οὐ δηλ. διὰ τῆς συντήξεως τῶν ἐπι-
 κειμένων μορίων, τὸ δὲ ἄσθημα καταστῆ ἐπιμοραγές
 ἢ διαραγῆ αὐτομάτως. **Π**ολλοὶ ὑποστηρίζου-
 σιν, ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν πρέπει νὰ σχάσωμεν
 τὸ ἀπόστημα πρὸ τῆς πεπάνσεως, ἢ γνῶμη των ὁ-
 μως εἶνε ἀποριπτέα, ἢ δύναντα δὲ νὰ ἔχῃ ὑπόστα-
 σὶν τινα μόνον εἰς διαχύτους πυώδεις διηθήσεις
 πρὶν εἰσέτι τὰ μικρὰ ταῦτα ἀποστήματα συγχώ-
 νευθῶσιν εἰς ἓν. **Τ**ὸ ζήτημα δὲ τοῦτο παρῶ-

σιαζεται κυρίως όταν πρόκειται περί πολλῶν ἀπο-
 στημάτων τῶν ἀδένων, ὅτε ἐν τῷ κέντρῳ ἐκάστου
 γειγτιάζοντος ἀδέγος ἐδράζει καὶ ἐν ἀποστήμα-
 τιον, ἐν ἧ περιπτώσει ἠθέλωμεν ἀναγκασθῆ γὰ ἐν-
 εργήσωμεν τοσαύτας μικρὰς τομὰς, ὅσα κατὰ ἀπο-
 στήματα· ἐν ᾧ μετὰ τὴν ὠρίμανσιν, καὶ συγχώ-
 γευσιν αὐτῶν ἠθέλειν ἀρκέσει μία μόνη τομή πρὸς
 κενωσιν τοῦ πύου· ἂν τις ὅμως ἀναλογισθῆ ὅτι ἡ
 πέπανσις ἢτοι ἡ συγχώνευσις, τῶν μικροτέρων
 ἀποστημάτων εἰς ἐν μείζον ἀπόστημα ἐπέρχεται
 δαπάνη τῶν διὰ μέσων ἰσῶν, ὅτε ἐπιφέρει τὴν ὑπο-
 σκαφήν τοῦ δέρματος εἰς μεγάλην ἑκτάσιν, ὅτι τὸ
 ὑποκείμενον δέρμα λεπτύνεται καὶ ἀτροφεῖ, καὶ
 οὕτω καθίσταται ἀκολούθως πρὸς σαρκοφυΐαν
 καὶ ταχεΐαν ἰασιν ἀνεπιτήδειον, θέλει πεισθεῖ
 ὅτι καὶ ἐπὶ πολλαπλῶν ἀποστημάτων εἶνε αἰρε-
 τωτέρα ἢ πολλαπλῆ σχάσις, ἐνεργουμένη ὅσον
 τάχιστα. Ἀλλὰ καὶ ἡ πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ
 πολλαπλῆ σχάσις ἢ παρακέντησις ἢτις κατὰ πρῶ-
 τον ἐφηρμόσθη ὑπὸ τῶν γάλλων χειρουργῶν ἐπὶ ἀπο-
 στημάτων τῶν ἀδένων, ἢ μείζων τις τομή σχάζου-
 σα ἐν ταυτῷ τὰ ἀποστήματα ἐπιφέρει πολλῶ εὐα-
 ρεστώτερον ἀποτέλεσμα ἢ συγχώνευσις ἀπαγ-

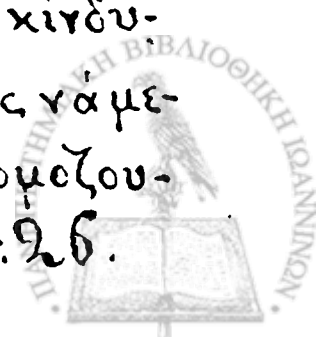
των τῶν ἀποστημάτων εἰς ἕνα κόλπον διὰ πεπατη-
 κῶν μέσων· ἢ τοιαύτη συγχώγευσις ἐπιφέρει πολ-
 λὰκις λίαν δυσίατα κοιλώδη ἢ συριγγώδη ἀπο-
 στήματα· εἰς σπανίαις ὅμως τινὰς περιστάσεις εἰ-
 μεθα ἢ γαγκασμένοι νὰ βραδύνωμεν τὴνσχάσιν ἰ-
 δίως εἰς ἀποστήματα γετόμενα εἰς ὄργανα ἐντός
 ὄρρωδῶν κοιλοτήτων εὐρισκόμενα ὡς λ. χ. τῆς;
 παρ. **Εἰν** τοιαύτῃ περιπτώσει δεόν πρό τῆςσχά-
 σεως νὰ προκαλέσωμεν σύμφυσιν τοῦ πάσχοντος
 ὄργανου πρὸς τὰ τοιχώματα τῆς ὄρρωδους κοιλότη-
 τος, ἵνα μετὰ τὴνσχάσιν ἀποφύγωμεν τὴν ἐκχυ-
 σιν πύου ἐντός αὐτῆς. **Δ**υνάμεθα ^{δὲ} νὰ ^{ἐπι}τύχωμεν
 τὴν τοιαύτην σύμφυσιν δι' ἐπανειλημμένων καυ-
 τηρίων, ἢ βαθειῶν ἐντομῶν, ἅς τηροῦμεν εἰς πύη-
 σιν κατὰ τὰ τοιχώματα τῆς κοιλότητος ὡς ἐν τῷ
 οἰκείῳ τόπῳ θελωμεν ἴδει· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ
 ἀποστήματα ἅτινα ἀπαιτοῦσιν ἀπολύτως τὴνσχά-
 σιν, εἰς τινὰς δὲ περιστάσεις δικαιουσιν αὐτήν καὶ
 πρό τῆς βεβαίας τοῦ πύου ἀγαπύξεως ἀν' ἢ φλεγ-
 μονώδης τάσις δύναται νὰ ἦνε τοσαύτη ὥστε καθ'
 ἑαυτήν μόνη ἐνδείκνυει τὴν ἐντομήν; προπάντων
 εἰς τὰ ἀποκολλῶντα ἀποστήματα ἐνδείκνυται ἡ
 πρόωροςσχάσις· ἐνταῦθα δὲ ἀγήκουσι ἰδίως ἀπο-
 στήματα πλησίον εὐγενῶν ὀργάνων ἐδράζοντα,

καί ἀπειλοῦντα παρακειμένους τένοντας, ἀρθρώσεις ἢ ἑτέρας κοιλότητος, ὧν ἡ διάτρησις ἤθελεν ἀποβῆ κινδυνώδης, ἔτι δὲ εἰς ἀποστήματα ὑπὸ τὸ περισσῶτον ἀναπτυσσόμενα καί διὰ τῆς εκτεταμένης ἀποκολλήσεως αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἄσπου γέκρωσιν ἀπειλοῦντα· ἐπισῆς ἀποστήματα πλησίον ἀρτηριῶν ἢ φλεβῶν ἐπισήμων ἐδράζοντα, ὡς τὰ ἀποστήματα τῆς μασχάλης καί τῆς βουβωνικῆς χώρας, ἔτι δὲ εἰς ἀποστήματα περὶ τὸ ἀπευθυσμένον, τῆν κύστιν, καί τῆν οὐρήθραν ἐδράζοντα· οἷοτι ἂν τὰ ἀποστήματα ταῦτα ἔλθωσιν εἰς συγάρφειαν μετὰ τῶν ἀπεκρίσεων τῶν μνησθέντων ὀργάνων, καί ἰδίως τῶν οὔρων, αἱ συκέπειαι θέλουσιν ἀποβῆ κινδυνώδεις.

Οὐσάκις τὸ πῦον συλλέγεται ὑπὸ ἀδράς ἀπονευρώσεις ἃς οὐκ ἔστι δυνατόν εὐκόλως νὰ διαβρώσῃ, ἐκτείνεται κατ'ἐπιφάνειαν καί ἀποκολλᾶται τε ἀπονευρώσεις καί τὰ λοιπὰ ὄργανα· τότε ἡ πρόωροςσχάσις εἶνε ἀπολύτως ἐνδεδειγμένη. **Ε**νταῦθα ἀγῆκουσι περὶ πάντων ἀποστήματα κατὰ τῆν λεκάνην, τὸν μηρὸν, τῆν κνήμην, τοὺς πόδας, τὰς χεῖρας καί ἰδίως τοὺς δακτύλους ἐδράζοντα.

Επί πυήσεως ὅμως οὐδένα ἀπειλούσης κίνδυνον, καί βραδέως προϊούσης· δυνατόν τις νὰ μεταχειρισθῆ πεπαντικὰ μέσα, ἰδίως δὲ ἀρμεζου-

σι ταῦτα εἰς ἀποστήματα, ἅτινα μετ' οὐ πολὺ θί-
λουσι διαρραγῆ αὐτομάτως, καὶ οἱ ἄρρωστοὶ φο-
βουῦνται τόμαχαίριον. **Τάχιστα** ὠριμάζουσι τὰ
ἀποστήματα διὰ τῆς θερμότητος, ἥτις ἐπιταχύνει
τὴν πύησιν, ἰδίως δὲ κατάλληλα εἰσὶ θερμὰ μαλα-
κτικά καταπλάσματα ἐκ λιγυοσπέρματος, ἄρτου
μετὰ γαλακτος, χόνδρου ἐκ κριθῆς κ.τ.λ. **Εἴαν** ἔτι
θέλη καὶ γὰ ἐρεθίσῃ ἐν ταυτῷ δύναται γὰ μεταχειρι-
σθῆ ζύμην ὀξεινήν, κρόμμυα κ.τ.λ. ἅτινα χαιρου-
σι καὶ παρὰ τῷ λαῷ μεγίστην ὑπέληψιν.

Τῶν πεπαγτικῶν ἐμπλάστρον τῶν πλείστων ἢ
χρήσις εἶγε σπανία μόνον δὲ τὸ διὰ χυλοῦ ἀπλουστα-
τον ἐμπλάστρον εἶγε ἐν χρήσει εἰς ἐπιπολαίας πυ-
ήσεις ὡς διατηροῦν τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος
καὶ μαλάκυνον τὴν ἐπίδερμίδα. **Τίτι** τρόπῳ ἐνερ-
γεῖται ἡσχάσις καὶ ἡ ἀποθεραπεία τῶν ἀποστημά-
των θέλομεν ἴδει κατωτέρω.

β) Περὶ μεταστατικῶν ἀποστημάτων

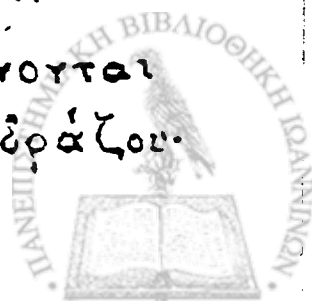
Ὡς κατὰ μετάστασιν ἐπερχόμενα ἀποστήμα-
τα ἐγγόου ἀρχικῶς ἐκεῖνα, ἅτινα ἀνεφαίνοντο με-
τὰ τὴν ἐξαλειψιν ἑτέρων ἀποστημάτων, παραδε-
χόμενοι ὅτι τὸ πῦον ἀπλῶς ἀπερροφᾶτο ἐκ μιᾶς
κώρας, ὅπως ἐκκριθῆ κατ' ἄλλην τινὰ θέσιν.

Οὐδέποτε ὅμως ἡ παθογένεια τῶν μεταστατικῶν ἀποστημάτων εἶνε τόσο ἀπλήρως εἰς τὰς πλείστας δὲ τῶν περιπτώσεων, ἀν εὐχὴ εἰς ἀπάσας ἢ πρωτογενῆς πύησις οὐδέξαλείφεται, ἀν ἀλλαχόσε τοῦ ὄργανι-
 μῶ ἀναφανῆ ἢ δευτεροπαθῆς ἢ ἢ κατὰ μετὰστα-
 σιν πύησις. Ἐκτός τούτων ὅμως τῶν περιπτώσε-
 ων καταλέγουσιν εἰς τὰ μεταστατικά ἀποστήμα-
 τα καὶ ἐκεῖνα, ἅτινα χρεωστοῦσι τὴν γένεσιν των εἰς
 τὴν δειμβολῆς ἀπέφραξιν τῶν ἀγγείων, περὶ ὧν ἐν
 τῷ περὶ πυαιμίας κεφαλαίῳ ἀρκετὰ εἶπεμεν. Ἡ ἀνά-
 πτυξις καὶ περὶ τῶν μεταστατικῶν ἀποστημάτων
 εἶνε συνήθως χρονία καὶ ἀβληχρά, πολλάκις ἐξ καὶ
 ἀνευ πόνου τινός. Ἐνίοτε ὅμως καὶ ἰσίως εἰς εὐ-
 γώστους ἀνθρώπους λαμβάνουσι τὰ ἀποστήματα
 καὶ ἰσχυρὸν φλεγμονώδη χαρακτήρα· χαρακτη-
 ριστικά τῶν τοιούτων ἀποστημάτων εἶνε πρῶσι-
 τι ἢ ταχεῖα αὐτῶν ἐπούλωσις μετὰ τὴν ἐκκένω-
 σιν τοῦ πύου, ἐκτός, ἀν περικλείωσι γενεκρωμέ-
 να μόρια, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ὀπίων ἐπέρχε-
 ται πάλιν ταχέως ἢ ἐπούλωσις. Κατὰ τὰ λοιπὰ
 τὰ μεταστατικά ἀποστήματα ὁμοιάζουσι πάντως
 πρὸς τὰ ὀξεία ἢ φλεγμονώδη.

γ.) Περὶ χρονίων ψυχρῶν ἢ λυμφατικῶν
ἀποστημάτων.

Τὰ ἀποστήματα ταῦτα διακρίνονται τῶν ἄλλων ἀποστημάτων μένον κατά τὴν χρονιότητα τῆς πορείας αὐτῶν, ὡς ἀναπτυσσόμενα πολὺ βραδέως καὶ μέηττον καταφαγῇ φλογιστικά φαινόμενα, οὐχ ἡττον ὅμως ἔχουσι καὶ αὐτὰ φλεγμονώδη καταγωγῆ. Ἡ γνῶμη τῶν ἀρχαιοτέρων ὅτι ταῦτα γιννῶνται ἐκ ῥήξεως τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων καὶ ἐκχύσεως τῆς λύμφης εἰς τὸν κυτταρώδη ιστόν εἶνε ἡμαρτημένη, ἐπορέως καὶ ἡ ὀνομασία λυμφατικὸν ἀπόστημα ἀνάρμοστος. Ἐνίοτε εἰς ῥήξεως μεγάλων λυμφατικῶν ἀγγείων δύναται γὰρ ἐκχυθῆ ἱκανόν ποσόν λύμφης καὶ ἀποτελέσῃ ὄγκον κλυδάζοντα, ἀλλ' ἡ διάκρισις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀποστήματος δέν εἶνε δύσκολον. Ἡ αἰφνιδια ἀνάπτυξις ὄγκου τοιοῦτου μετὰ τρῶσιν τινα, καὶ ἡ ἀναμνηστικὴ ἱστορία τοῦ ἀρρώστου, ἥτις πάντοτε σχεδόν ἀποδεικνύει προὔπαρξαυτα φλογιστικά φαινόμενα ἢ τουλάχιστον τοπικὴν εὐαισθησίαν δύναται γὰρ ὁδηγήσωσιν ἡμᾶς πάντοτε πρὸς ὀρθὴν διαγνώσιν. Τῶν ἀθροιστικῶν ἀποστημάτων διακρίνονται τα ψυχρὰ κατά τοῦτο, ὅτι ταῦτα μὲν ἐδράζου.

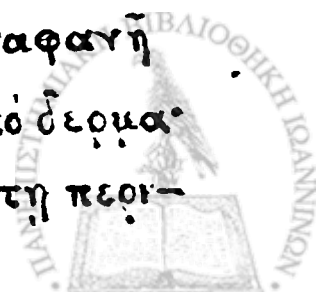

σιν, ὅπου κατὰ πρῶτον ἀνεπτύχθη τό πῦον, τὰ δὲ
 ἀθροιστικά ἔχουσιν τὴν πηγὴν τῶν ἀλλαχού. Τὰ
 ψυχρὰ ἀποστήματα διὰ τὸ ἀβλήχρον τῆς πορείας
 τῶν δύνανται ὀρθότερον νὰ ὀνομασθῶσι χρόνια.
Η συνηθεστέρα ἔδρα τῶν χρονίων ἀποστημάτων
 εἶνε ὀκυτταρώδης ἰστός ἰδίως εἰς χώρας, ὅπου εὖ-
 τος — μεταξὺ τῶν μυῶν ^{ὑπάρχει} ἐν ἀφθονία ὡς π.χ. κατὰ
 τὰς ὠμοπλάτας, τὴν ράχην, τὸν αὐχένα, τοὺς
 γλουτούς· ἐνίοτε ὅμως ἀναπτύσσονται καὶ ἐν τῷ
 μέσῳ τῶν μυῶν. Γεγνᾶται ἐν πρώτοις πύησις εἰς
 περιορισμένην ἔκτασιν καὶ κατὰ μικρὸν αὐξάνει
 ἄνευ καταφανῶν ἐρεθιστικῶν συμπτωμάτων καὶ
 ἄνευ σχεδόν πυρετικῆς πυήσεως. Τὸ ἅπαξ γεγνη-
 θέν ἀπόστημα αὐξάνει λίαν βραδέως, τό πῦον πάλ-
 λάκις ἀπορροφᾶται κατὰ μέρος καὶ γεγνᾶται νέα
 ἐξιδρώσεις μετὰ ἀναπτύξεως παχέος στρώματος
 κεγχροειδῶν σαρκῶν κατὰ τὰς παρεΐας τοῦ ἀπο-
 στημάτος. Ὁ ὄγκος λοιπὸν τῶν χρονίων ἀπο-
 στημάτων συνηθῶς δὲν εἶνε λίαν τεταμένος καὶ
 ὁμιάζει διὰ τὴν περιβάλλουσαν αὐτὰ μεμβρά-
 νην (ἐκ κεγχροειδῶν σαρκῶν) μέκυστικοῦς
 ὄγκους, μεθ' ὧν πολλάκις συγχέονται. Τό πῦον
 ὅπερ τὰ χρόνια ἀποστήματα περιέχουσιν εἶ-
 νε λεπτόρρευστον, ὀρρώδες, κολλῶδες περι-

έχει μόνον ὀλίγα πυσσφαίρια καὶ συνήθως ἀφθονον λιπώδη τρύγα, οὐκ ἰσπανίως καὶ κρυστάλλα χολοστεαρίνης, καὶ κοκκία τιτανώδη. Αἰτία τῶν ψυχρῶν ἀποστημάτων εἶνε ἐνίοτε τρῶσις καὶ ἰδίως θλάσις, τινὰ τούτων μάλιστα φαίνονται προσχόμενα καὶ ἐξ ἐκχυμμάτων μὴ ἀπερροφηθέντων ἐντελῶς. Ἐκ τοιαύτης αἰτίας πηγάζοντα δύναται γὰρ παρουσιασθῶσι τὰ χρένια ἀποστήματα καὶ εἰς ὅλως ὑγιᾶ πρόσωπα, συχνότερον ὅμως ἀπαντῶμεν αὐτὰ καὶ εἰς καχεκτικούς κακῶς τρεφομένους ἀνθρώπους καὶ τότε εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποτεκα δυσχρασίας, ἰδίως εἰς χοιραδικούς ἀπαντῶμεν συχνάκις, πέλλα πλᾶ τοιαῦτα ἀποστήματα ὑπὲρ τὸ δέρμα ἄλλοτε παρουσιάζονται ταῦτα ευνοοῦντα ρευματικάς παθήσεις, ἄλλοτε ἔχουσι τὴν καταγωγὴν τῶν ἐξ ἐμβολῆς, ἰδίως τὰ ἀναφαινόμενα κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ τύφου ἢ τοῦ ἐπιλοχέουσαι πυρετοῦ ἀνάρρωσις. Τὰ συμπτώματα τῶν ἀποστημάτων τούτων γίνονται ἐπαισθητὰ ὅταν ἔγγκαι τοῦ ὄγκου αὐτῶν παρουσιασθῆ τοπικὴ τις διατάραξις· ὁ ὄγκος μένει αἰεὶ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, εἶνε σχεδόν ἀνόδυνος καὶ τῇ πιέσει ὀλίγον ἐναισθητός, παρέχει καταφαγῆ κλυδασμὸν εἰὰν κεῖται ἐλευθέρως ὑπὸ τὸ δέρμα· ἀκριβῆς ἐξέτασις ἀποδεικνύει ἐν τοιαύτῃ περι-

πτώσει ἔτι τοπικῶς προηγήθη δυσάρεστος αἴσθησις
τάσεως, ἥτις κατὰ μικρὸν ἐπιτεινεμένη ἠγάγκασε
τοῦ ἄρρωστοῦ γὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν ἰατρικὴν βοήθει-
αν. Ὁ ὄγκος εἰσ τηρεῖ ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὸν ἀέλη-
χρὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, εἴποτε μαλιστα σμικρύνε-
ται κατὰ μέρος, ἵνα αὐξηθῆ πάλιν ἐκ νέου, διατεί-
νων κατὰ μικρὸν καὶ τὸ ἐπικείμενον δέρμα· ὑποτὴν
τοιαύτην διάτασιν τὸ δέρμα γίγεται ῥοδόχρουν, ἢ
ἔτεκα στάσεως εὐλεθώδους, κυανέουθρον, λεπτύνε-
ται εἰς μεγάλην ἔκτασιν μέχρις οὗ τέλος ἀνευ
προηγουμένης ἀποκαρυσώσεως τοῦ ὄγκου ἐπέρχε-
ται ῥῆξις πρὸς τὰ ἔξω εἰς πλειονὰς συγχρόνως θέ-
σεις ὡς ἐπὶ τὸ πελὺ. Μετὰ τὴν ῥῆξιν καὶ κένωσιν
τὰ τοιχώματα τοῦ ἀποστήματος δὲν συμπύπτουσι
συνήθως ἐντελῶς, διότι ἐνεκα τῶν κεγχροειδῶν
σαρκῶν γίνονται δύσκαμπτα καὶ ἀσῆα, τὸ δέρ-
μα παρίσταται ὡς ἀσκός κεχαλαρωμένος, καὶ
δεικνύει ἐλαχίστην τάσιν πρὸς σύμθυσιν μετὰ
τῶν ὑπεκκειμένων μορίων κατὰ συνέπειαν τῆς ῥῆ-
ξεως ἢ φλεγῆς· συνήθως ἐπιτείνεται, τὸ πῦον γίγεται
πυκνότερον, ἀλλ' οὐχ ἥττον παρέρχεται πολὺς χρόνος
ἀχρις ὅτου ἐπέλθῃ ἡ ἴασις.

Θεραπεία.

Εἰάν μετὰ τὴν ἀκριβῆ διάγνωσιν τοῦ χρονίου ἀπο-

στήματος παρατηρήσει τις οὐδεμία τάσις πρὸς αὐτόματον ἀπορρόφησιν ὑπάρχει, ὅσον οἱ ἐπιχρίσματος ἰωδίου, οἱ ἑλαφροῦ πιεστικῆς ἐπιδύσεως, ἢ δι' ἐκδορῶν νὰ ἐπιδύωξῃ τὴν ἀπορρόφησιν· ἀν' ὅμως τὰ μέσα ταῦτα ἀποβῶσι ἀνωφελεῖ, πρέπει τις νὰ καταφεύγῃ εἰς τὴν τεχνητὴν τοῦ πύου ἐκκένωσιν.

Η παραμέλησις τῆς θεραπείας ταύτης θέλει φέρει τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἀποστήματος καὶ τὴν ὀυκολωτέραν ἴασιν αὐτοῦ, πρὸς δὲ δυσειδεῖς οὐλὰς μετὰ τὴν αὐτόματον ρῆξιν. **Η** μετὰ τὴν ἀνέωξιν ἐπιτασις τῆς φλεγμῆς οὐ μόνον ἐπικίνδυνος δὲν εἶνε ἀλλὰ καὶ ἀταγκαῖα πρὸς ταχυτέραν ἐπούλωσιν· διότι ὅπου ἐλλείπει οἱ ἐγγείρομεν τὰ τοιχώματα τοῦ ἀποστήματος διὰ διαφόρων ἐρεθιστικῶν μέσων· τοιαῦτα δὲ μέσα εἰσὶ ἐγγεῖαις οἱ ἀραιῶς διαλύσεως ἰωδίου, ξηρὸς μοτός, διάστυρον, καὶ ἰοῖωσ ἢ ἀποξηραντικὴ μέθοδος τοῦ Chasseignac διὰ τῶν διατρήτων ἐλαστικῶν σωλήνων· ἔτι δὲ ἡ καυτηρίασις τοῦ κόλπου διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου ἢ καὶ καυστικοῦ καλίου εἰς οὐσίαν. **Εἰ**ὰν τὸ ἐπικείμενον δερμα εἶνε λελεπτυσμένον, πελιδῶν, ψυχρὸν, καὶ ἀκατάλληλον πρὸς ἐπικόλλησιν, καθαιρούμεν αὐτό διὰ ψαλιδίου εἰς τοσαύτην ἔκτασιν, ὥστε εὐκόλως νὰ μεταβληθῇ εἰς ἐπιφάνειαν ἑλκώδη. **Εἴ**ννοεῖται οἱ ἀφ' ἑαυ-

του, ὅτι ὅπου συνυπάρχει, καὶ δυσκρασία τις ἢ θεραπεία αὕτη πρέπει νὰ συνοδεύηται καὶ μέγενηκὴν κατὰ τῆς δυσκρασίας ἀπευθυομένην θεραπείαν.

σ.) **De** ἐρί ἀθροιστικῶν ἢ ἐκ καθίσεως
ἀποστημάτων

Ἀθροιστικά ὀνομάζονται τὰ ἀπεκκλῶντα ἀποστήματα, ἅτινα ἀναφαίνονται εἰς θέσεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μεμακρυσμένας τῆς πυογόνου ἐστίας. Τὸ τριεῦτον συμβαίνει μὲν εἰς ἅπαντα τὰ κατὰ βάθος ἀποστήματα, ὧν ἡ ῥῆξις παρεμποδίζεται ὑπὸ παχυνῶν ἀπογευρώσεων, καὶ τὰ ὁποῖα προέρχονται συχνότατα διὰ καθίσεως πύου ἐξ ἀποστημάτων τῶν ἐξόνων ἢ μυῶν. Συνήθως ὅμως ἀποδίδουσι τὴν ὀνομασίαν ταύτην εἰς ἐκεῖνα τῶν ἀποστημάτων, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐκ πυήσεως ὀστέων ἢ ἀρθρώσεων, αἵτι ταῦτα κατὰ τὴν κορείαν αὐτῶν καὶ τὴν θεραπείαν παρουσιάζουσι τιγὰς ιδιότητας, αἵτινες καθιστῶσι ἀναγκαῖον τὸν χωρισμὸν τῶν ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀποστημάτων. ἐπειδὴ δὲ συνήθως τὰ ἀποστήματα ταῦτα δὲν παρουσιάζουσι κατάφαγὴ φλογιστικά φαινόμενα, ὡς καὶ τὰ ψυχρά, συγκαταλέγον πρότερον ἀμφότερα ταῦτα ὁμοῦ, χαρακτηρίζοντα ὅμως ἐκάτερα τούτων ὡς ἐκ τῆς

διαφόρου πηγῆς τοῦ πύου, εἴοτι εἰς μὲν τὰ χρόνια ἢ
 ψυχρὰ ἀποστήματα ἀθροίζεται τὸ πύον ὑπεῖκον εἰς
 τοὺς νόμους τῆς βαρύτητος καθίεται ἀναλόγως
 τῆς ὑφῆς τῶν περιβαλλόντων αὐτό ἰστών πρὸς τὰ
 κάτω ἢ πρὸς ἢν διεύθυνσιν ἀπαντᾷ ἤττονα ἀντίστα-
 σιν. Οὐχὶ δὲ μόνον μηχανικῶς καθίεται τὸ πύον καὶ
 διερχόμενον δι' ἰστών εὐκόλως μεθισταμένων εἰς πύ-
 ησιν, ὡς ὀπλάδαρος κυτταρώδης ἰστός διεγείρει καὶ
 τούτους εἰς παραγωγὴν πύου· δὲν ἀποκόλλᾳ λοιπὸν
 μηχανικῶς μόνον τοὺς ἰστούς, ἀλλὰ καὶ διαπυῖσκει.
 Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ὑπάρχει κυτταρώδης ἰστός σέβε-
 ται ἡ πύησις τῶν παρακειμένων μυῶν ἀπογευρώ-
 σεων καὶ μυῶν, ἐπὶ τέλους ὅμως συμπεριλαμβάνει
 καὶ τούτους εἰς πύησιν· οὕτω λ. χ. κατὰ τὴν
 τερηδόνα τῶν σπογδύλων τῆς ὀσφύος διαπυῖσκον-
 ται πολλάκις ὅτι ψοας, καὶ αἱ ἐγκάρσιαι τῶν σπογδύ-
 λων πρῶτοί, αἵτινες διαβρέχονται ὑπὸ τοῦ πύου.
 Ὄθεν χρόνιαι πύησεις τῶν ὀστέων καὶ ἄρθρων τῶν
 θαθείως κειμένων ἀποτελοῦσι τὴν κυρίαν ἐστίαν
 τῶν ἐκ καθέσεως ἀποστημάτων. Κατὰ τὴν κάθι-
 σιν αὐτοῦ τὸ πύον παρακολουθεῖ συνηθῶς θήκασιν
 τῶν μυῶν τενόντων, νεύρων, ἀγγείων· ἐκ τούτου
 δὲ ἐξηγεῖται ὅτι συνηθῶς τὰ ἀθροιστοικὰ ἀποστή-
 ματα ἀναφαίνονται εἰς ὠρισμένας θέσεις, κατὰ

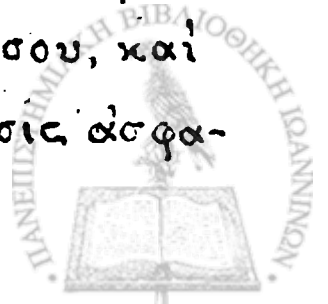

προτίμησιν. **Ε**άν λ. χ. τέπυον ἀναπτυχθῆ εἰς τὴν
 βάσιν τοῦ κρανίου, ἢ εἰς τὴν προσθίαν μοῖραν τῶν
 τραχηλικῶν σπενδύλων περιέεται ὑπό τὰς κατά βά-
 θεα ἀπογευρώσεις τοῦ λαιμοῦ, πολλάκις οἷ κατέρ-
 χεται ὀπισθεν τοῦ φάρυγγος καὶ οἰσαφάγος πρὸς
 τὸ μεσοθωράκιον ἢ καὶ τὸν ὑπεζωκότα, ὃν καὶ δια-
 τρυπᾶ ἐνίοτε, ἐξ οὗ καὶ ἐπικίνδυνες κλευρίτις.

Εάν δὲ τόπυον ἀναπτυχθῆ κατά τὰ πλάγια τοῦ
 κρανίου, παρακλονθεῖ τὰς θήκας τῶν ἐντεῦθεν
 ἐκφυομένων μυῶν καὶ ἀναφαίνεται τὸ ἀπόστημα
 εἰς τὰ πλάγια τοῦ λαιμοῦ, τὸν ὤμον, ἢ καὶ τὴν ὠ-
 μοπλάτην κτλ.: **Τ**ὰ συμπτώματα τῶν ἀρθροιστικῶν
 ἀποστημάτων εἶνε συνήθως ἐν ἀρχῇ λίαν σαφῆ
 καὶ ἀναλόγως τῆς αἰτίας διάφορα. **Ε**πί χρογί-
 ων παθήσεων τῶν ἰστών ἢ ἄρθρων προηγούνται
 πολλάκις ἐπὶ μῆνας ὀχληρὰ αἰσθήσεις πιεσεως,
 ἢ τάσεως, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπαισθητῶς πόνοι, πρὶν
 τὸ ἀπόστημα γείνη καταφανές. τέλος ἀναφαί-
 νεται καὶ τοῦτο συνήθως ἐν καιρῷ νυκτός, ὥστε
 ὁ ἄρρωστος ἐγειρόμενος τῆς κλίτης αἰσθάνεται
 ἤδη κατὰ πρῶτον τὴν μικρὰν ἐξόγκωσιν· κατὰ
 μικρὸν καὶ βραδέως ὁ ὄγκος αὐξάνει καὶ γίνε-
 ται ὀλονέν καταφανέστερος, χωρὶς οὐδὲως
 νά προκαλέσῃ συμπτώματα φλεγμονῆς τῶν

ναντίον ὁ ὄγκος εἶνε ψυχρὸς μᾶλλον ἢ θερμὸς, τὸ ἐπικείμενον δῆρμα κατὰ φύσιν, διὰ τῆς πίεσεως δὲ σμικρύνεται τὸ ἀπόστημα παλινδρομουῦντος τοῦ πύου καὶ πάλιν ἐπανέρχεται εἰς τὸ προηγουμένον μέγεθος, τῆς πίεσεως αἰρομένης· διὰ τὴν λεπτότητα τοῦ ἐν τῷ ἀποστήματι πύου εἶνε συνήθως καὶ ὁ κλυδασμὸς σαφής. **Τὸ ἀθροιστικὸν ἀπόστημα** κείμενον κατὰ τὰ κατώτερα τῆς κοιλίας μέρη, δύναται νὰ συγχισθῇ μετὴν ἐντεροκῆλησῆς ὅποιας ὅμως ἢ ἐντελής κατάταξις καὶ οἰδιάζων βορβορυγμὸς τῆς ἐν αὐτῇ μοίρας τοῦ ἐντέρου εἰσὶ σὺν τοῖς λοιποῖς σημείοις τοῦ ἀποστήματος ἀρχοῦντα διακριτικὰ σημεῖα πρὸς ὀρθὴν διάγνωσιν. **Ὅπου ἀθροιστικὰ ἀποστήματα** κεῖνται ἐπὶ μεγάλων ἀρτηριῶν, δύνανται εὐκόλως νὰ συγχισθῶσι μετὰ ἀνευρύσματα. **Ὁ τρόπος ὅμως τῆς σφύξεως,** καὶ παθολογικὰ σημεῖα ἑκατέρου τῶν ὄγκων τούτων ἀσφαλίζουσι τὴν ὀρθὴν διάγνωσιν. **Ἀθροιστικὰ ἀποστήματα** μὴ συγκοινωνοῦντα πλέον μετὰ τῆς ἐστίας τοῦ πύου, δύνανται νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς ὄγκοι κυστεώδεις, ἀθυρώματα, λιπώματα κ. λ. **Ἐνταῦθα** ἡ πορεία τοῦ νοσήματος, προπάντων ὅμως ἡ αἰτία τῆς νόσου, καὶ ἐν ἀπορίᾳ ἡ δοκιμαστικὴ παρακέντησις ἀσφα-

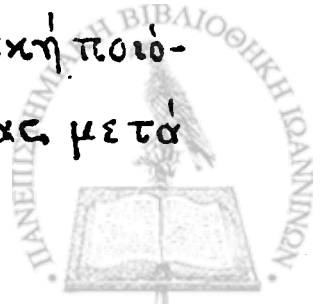
λίξουσι τὴν ὀρθὴν διάγνωσιν. Γενικά ἐκ τῶν ἀποστημάτων προερχόμενα συμπτώματα σπανίως ἀπαντῶνται· τοιαῦτα δὲ εἰσὶν ἐκτικὸς πυρετός καὶ διάρροια ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀναφερόμενα, μετὰ φλεγμονωδῶν πόνων τοῦ ὄγκου συνοδευόμενα, καὶ περιοδικὴν ἀπορρόφησιν πύου δηλοῦντα.

Ἡ πορεία τῶν ἀθροιστικῶν ἀποστημάτων εἶνε συνηθῶς λίαν χρονία, συμβαίνει μάλιστα ἐνίοτε ὥστε ἡ κυρία νόσος νὰ ἰᾶται, ἢ ἀρχικὴ πηγὴ τοῦ πύου ἐκλείπει, τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ σωλήνος συμφύεται, ἐν οὗ κατέρχεται τὸ πῦον, ἐν ᾧ τὸ πλεῖστον μέρος μένει ἐντεθυλακισμένον ἐν τῷ ἀποστήματι, καὶ τότε ἀντὶ ἀθροιστικοῦ ἔχομεν ψυχρὸν ἀπόστημα ἀντὶ τοιοῦτον δὲ συμβῆ, τὸ ἀπόστημα αὐξάνον κατὰ μικρὸν διατείνει ἐπὶ μᾶλλον τὰ μόρια, καὶ ἐπενεγκόν ἐπὶ τέλους τὴν ῥῆξιν κενουῦται διαμίας πρὸς τὰ ἔξω. Διὰ τὴν αἰφνιδίαν κένωσιν τοῦ πύου κατὰ τὸ ἀγένδοτον τῶν τοιχωμάτων τοῦ τῆς συγκοινωνίας σωλήνος, ἐπέρχονται συνηθῶς διὰ τὴν ἐξωτερικὴν πίεσιν ἐπὶ τῶν ἀγγείων, μικραὶ αἰμορραγίαι, τὸ αἷμα μίγνυται μετὰ τοῦ πύου, καὶ ἐπέρχεται μετ' οὐ πολὺ σφαιδονώδης διάλυσις αὐτοῦ· τὸ πῦον λοιπὸν γίνεται ἰχαρῶδες, τὰ δὲ τοιχώματα τοῦ κόλπου οὐχὶ σπανίως γὰ-

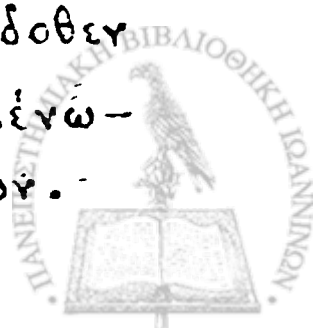

γρανούται κατά μέρος γεκρωμένων τῶν ὑπὸ τοῦ
 αἵμ. διηθουμένων κεγχ. οειῶν σαρκῶν, ὅπερ εἶνε
 ἡ συχνοτάτη αἰτία τῆς χειροτερέσεως τοῦ πύ-
 ου ἢ ἡ εἴσφρυσις τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ αἵρος ὅστις
 διευκολύγει μὲν τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ πύου καὶ ἐ-
 ρεθίζει ἰσχυρῶς, ἀλλὰ σπανιώτατα δύναται νά
 ἐπιφέρῃ γάγγραιαν. **Κ**ατ' αὐτόν τόν τρόπον δύ-
 ναται δι' ἀπορροφήσεως ἐκ τῶν ἐλκωδῶν ἐπιφα-
 νειῶν νά ἀναπτυχθῇ ὀξεῖα σηψαιμία, καὶ νά ἐπέλ-
 θῃ ἐν τῷ ὀλίγων ἡμερῶν ὁ θάνατος. **Σ**πανιώτε-
 ρον δέ ἀναπτύσσεται πυαιμία μετὰ γενέσεως ἀπο-
 στημάτων εἰς ἐσωτερικά ὄργανα. **Εἰς** τὴν προ-
 βεθηκυῖαν ἡλικίαν, καθ' ἣν ὑπάρχουσιν ἀρτηρί-
 αι ἀθροματώδεις, καὶ λιπώδης διήθησις τῆς μυ-
 ῖκῆς οὐσίας τῆς καρδίας, ἀρκεῖ ἡ πυρετικὴ κίνη-
 σις γά ἐπιφέρῃ ὑπεραιμίαν τῶν πνευμόνων καὶ οἴ-
 δημα αὐτῶν δυνάμενον ν' ἀπολήξῃ εἰς θάνατον.
Εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἡ προὔπαρχουσα φυμάτω-
 σις παροξύνεται ἐκ νέου, ἢ ἡ συχνάκις τὰς πα-
 θήσεις τῶν ὀστέων συνοδεύουσα ὑαλώδης ἢ λιπώ-
 δης ἀλλοίωσις τῶν νέφρων ἐπιφέρει τὸν θάνατον.
Ἀλλ' οὐχί πάντοτε ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀθροιστικῶν
 ἀποστημάτων εἶνε τόσο κακῆ. **Ἡ** κακὴ ποιό-
 της τοῦ πύου δύναται μετὰ τινὰς ἡμέρας μετὰ

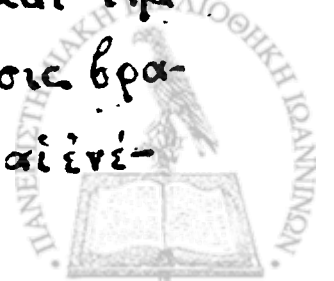

τὴν ἀγέωξιν γὰ βελτιωθῆ ὁ κόλπος τοῦ ἀποστή-
 ματος καὶ ὁ πόρος δι' οὗ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς ἐ-
 στίας τοῦ πύου δύναται νὰ πληρωθῶσιν ἐκ κέγ-
 χροειδῶν σαρκῶν μέχρι οὗ ἐπέλθει ἐντελής ἐπ-
 ούλωσις, ἢ τουλάχιστον μεγίστη στένωσις, ὥστε
 γὰ ἔναπολειφθῆ μικρὸς μόνον συριγγώδης πόρος,
 ὅστις δύναται ἐπὶ ἔτη γὰ διατηρηθῆ ἐκκρινόν
 πάντοτε ὑγρόν τι. Τοῦτο παρατηρεῖται κυρίως
 ἐπὶ τερηδόνοσ. τῶν ὀστέων καὶ ἀρθρώσεων καὶ μό-
 λις μετὰ τὴν ἐντελή ἴασιν αὐτῶν δύναται γὰ
 ἐπέλθῃ καὶ παντελής τοῦ συριγγώδους πόρου συν-
 ούλωσις. ~~Ἐκ~~ τούτων ἔπεται ὅποσον προσεκτι-
 κὸς πρέπει γὰ ἦνε ὁ ἰατρός μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν
 ἀθροιστικῶν ἀποστημάτων: ἀλλ' ὅμως ὑπάρχου-
 σιν ἐνίοτε περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ χειρουργὸς δεόν
 γὰ προβῆ καὶ εἰς τὴν διὰ τέχνης ἀγέωξιν τοιού-
 των ἀποστημάτων· οὕτω λ. γ. τὰ ὀπισθεν τοῦ φά-
 ρυγγος καὶ ἐν γένει τὰ τοῦ λαιμοῦ ἀθροιστικά ἀπο-
 στήματα, ἅτινα ἀπειλοῦσι γὰ διαρραγῶσιν εἰς
 τὴν κοιλότητα τοῦ θώρακος, ἢ ἀποστήματα,
 ὧν τὰ καλύμματα εἰσὶν ἐξέρυθρα ἢ ἀπειλοῦν-
 τα ὑπὸ γαγγραινης ἕνεκα τῆς ἐκ τῆς ἐνδοθεν
 πιέσεως ἀπαιτοῦσι τὴν διὰ τῆς τέχνης κένω-
 σιν πρὸς ἀποφυγὴν μεγαλειτέρων κινδύνων.

Η τοιαύτη ὁμως ἀγέωξις δεῖται ἰδίᾳ προσοχῆς· κρῶπάντων πρέπει νά ἀποφεύγωμεν τήν ταχεῖαν κενώσιν τοῦ πύου καί τήν εἰς τόν κόλπον εἰσφύσιν τοῦ αἵρος : τάς ἐνδείξεις δέ ταύτας ἐκπληροῦμεν ἐνεργουῦντες ὑποόρειον, τομήν, ἢ παρακέντησιν, κενουῦντες ποσόν τιμόνον ἐκ τοῦ πύου καί ἀποφρασσοντες τήν ὀπήν ἀσφαλῶς. **Ε**παναλαμβάνομεν δέ τήν τοιαύτην ἐγχείρησιν ἀπό καιροῦ εἰς καιρόν ἰσάκεις ἢ κοιλότης τοῦ ἀποστήματος πληροῦται ὅπου ἡ ἐπείγουσα αὕτη ἀνάγκη δέν ὑφίσταται, ὁ ἰατρός δέον γὰρ βαίην ἢ προσδοκητικῶς μόνον μεταχειριζόμενος τά τονετικά καί τοπικῶς στυπτικά, ὅπως ἐμποδίξῃ τουλάχιστον τήν ὑπεραιμίαν τῶν τοιχωμάτων τοῦ ἀποστήματος καί τήν αὐτόματον αὐτοῦ σχάσιν. **Ἄ**λλως ὁμως ἔχει, εἴν πρόκειται περί ἀθροιστικῶν ἀποστημάτων μή πηγαζόντων ἐκ γενικῆς τινός δυσκрасίας, καί παρ' οἷς ἡ πυογόνος αἰτία ἐξέλεπεν ἤδη, ἢ ἡ συγκοινωνία μετ' αὐτῆς διεκόπη ὀριστικῶς.

Εν τοιαύτῃ περιπτώσει δυναταί τις νά κενώσῃ αἰκινδύνως τό πῦον λαμβάνων τάς δεούσας προφυλάξεις κατὰ τῆς ταχείας κενώσεως καί τῆς εἰσφύσεως τοῦ αἵρος. **Ε**νίστε ἂν ἡ ἴασις βραδύνη, ἔνεκα περιπρισιμένης τερηδόνος αἰένε-

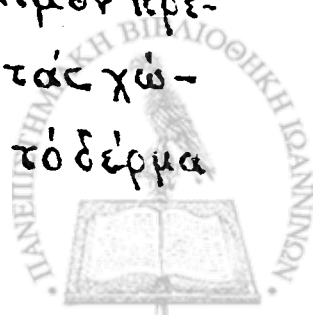
νέσεις τοῦ ἰωδίου ἀποβαίνουσι λυσιτελείς, δίαίτα
 τονωτική, διαμονή εἰς καθαρὸν ἀέρα κ.λ. συντε-
 λούσι μεγάλως πρὸς ἰασιν τοιούτων ἀποστημάτων.

Περὶ σχάσεως τῶν ἀποστημάτων

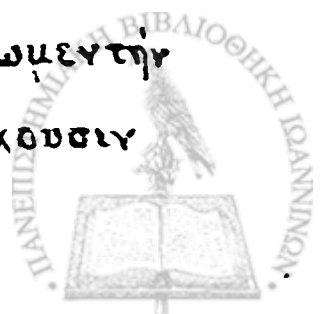
Ενδείκνυομένης ἐν τινὶ ἀποστήματι τῆς σχά-
 σεως, ὁ χειρουργὸς δεόν νὰ σκεφθῆ περὶ τῆς καταλλη-
 λοτέρας πρὸς σχάσιν ἀγωγῆς. **Η** ἀπλουτέρα καὶ
 συνηθεστέρα ἀγωγή εἶνε ἢ διὰ τομῆς σχάσις ἢ
 ὄγκοτομία καλουμένη. **Ε**νεργεῖται δὲ αὕτη εἴτε διὰ
 ἀμέσου ἐπιδιαιρέσεως τῶν καλυμμάτων τοῦ ἀποστή-
 ματος, εἴτε ὑπόδορείως ὅπως παρεμποδισθῆ κατὰ τὸ
 δυνατόν ἢ εἰσφρυσία ἀέρος. **Ε**πιπόλαια ἀποστήμα-
 τα, ὧν τὰ τοιχώματα εἰσὶν λίαν λεπτά, ἢ ἀποτελοῦν-
 ται ὑπὸ μόνης τῆς ἐπιδερμίδος καὶ πρὸς κένωσιν αὐ-
 τῶν ἀρκεῖ βραχεῖα μόνον τομῆ, σχάζοντες δὲ ὄγκο-
 τόμου γυστερίου ἢ κοινοῦ τινος, ρλεβοτόμου, ἢ καὶ
 δι' ὄξυαίχμου μαχαιρίου. **Π**ρὸς τοῦτο συλλαβόν-
 τες τὴν λεπίδα τοῦ ὄγκοτόμου περὶ τῆς μεσότητος
 αὐτῆς μεταξὺ λιχανοῦ καὶ ἀντίχειρος ἐμπείρομεν
 εἰς τὸν ὄγκον καθέτως, ἄχρις οὗ παρὰ τὴν λεπί-
 δα ἐξέλθῃ πῦρον, εἶτα σύροντες αὐτὴν κατὰ μῆ-
 κος τοῦ ὄγκου εὐρύνομεν τὴν ὀπήν, ὅσον ἀρκεῖ
 πρὸς ἐλευθέραν τοῦ αἵνου ἐκχυσιν. Ὅπου δὲ ἡ ἐπι-

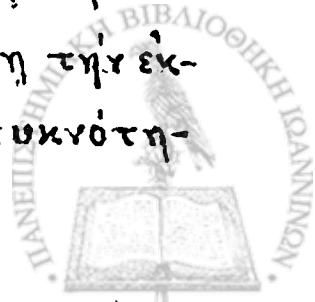
δερμὶς εἶνε πεπαχυμένη καὶ τραχεῖα, ἀπετέμνεται δι' ἀγκύλου φαλιδίου καὶ μικρὸν ταινίδιον ἐκ τοῦ χείλους τοῦ τραύματος ὅπως μὴ ἀποφράσσηται ἡ σχισμὴ διὰ τῆς προσπελάσεως τῶν χειλίων αὐτῆς (οἶον εἰς τὴν παλάμην καὶ τὸ πέλμα). **Εἰς ἀποστήματα** βαθυτέρω ἐδράζοντα, ἢ εἰς μέρη τῷ ὄγκῳ τὸμῳ ἀπρόσιτα κείμενα ὡς λ.χ. ἐν τῷ φάρυγγι μεταχειριζόμεθα κάλλιον τὸ μαχαίριον, δι' οὗ καὶ βαθύτερον νὰ ἀνοίξωμεν καὶ εὐχερέστερον νὰ σχάσωμεν. **δυνάμεθα** τὴν ἐγκλείψασιν δι' αὐτὴν ἐκτελούμεν κρατοῦντες τὸ μαχαίριον δίχην γραφικοῦ καλάμου. **Εἰάν** ὅμως τὸ ἀπόστημα κεῖται πολὺ κατὰ βάθος, ἢ ἦγε ἐνδεχόμενον διὰ τῆς τῶν ἔξω νύξεως νὰ τρωθῶσιν ἐπίσημα μέρη, ὡς ἀρτηρία, φλέβες, νεῦρα, ἢ νὰ ἀνορθῆ κοιλότης τις, τότε ἐπιδιαίρουμεν τὰ καλύμματα τοῦ ἀποστήματος κατὰ σπειράδας δι' ἐπανειληθμένων ἐπ' αὐτοῦ τομῶν μέχρι τοῦ πυλῶδους κόλπου. **Πρὸς** τοῦτο μεταχειριζόμεθα συνήθως γαστρωτὸν μαχαίριον κρατούμενον μεταξύ τῶν ἄκρων δακτύλων, ὡς τὸ τόξον τοῦ βιολίου. **Ὡς** πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς τομῆς αὕτη κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὸν λαιμὸν πρέπει νὰ φέρηται κατὰ μῆκος τῶν κατὰ τὰς χώρας ταύτας πτυχῶν, καὶ καθ' ἡν θέσιν τὸ δέγμα

εἶνε λεπτότερον καὶ μᾶλλον πρὸς τὰ ὑποκλιγέστερα
 μέρη ἵνα τὸ πῦρον ἐκρῆ ἀπολύτως. **Εἰς** μεγάλα φλεγ-
 μονώδη ἀποστήματα τὸ μῆκος τῆς τομῆς ἔστω τρι-
 ῶν (0,03) καὶ πλέον ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, εἰς
 μικρά δὲ ἀρκεῖ συνήθως **I** ἢ **II** ἡμέραι. **Σ**πανίως
 ἀναγκαζόμεθα νὰ φέρωμεν τομὰς ἐπιμηκεστέρας ὅ-
 σάκις τὸ δέρμα εἶνε πελιδνόν καὶ ἀτροφικόν ἐκκόπτε-
 μεν αὐτό διὰ ψαλιδίου. **Ε**ὰν ὁ πυώδης κόλπος εἶνε
 ὑπερμεγέθης ἐνεργουῦμεν καὶ δευτέραν τομὴν εἰς τι-
 σημεῖον κατὰ διάμετρον ἀντικείμενον τῇ πρώτῃ.
Εὰν δὲ τὸ ἀπόστημα σχηματίζῃ διαφόρους κόλπους
 συγκοινωνοῦντας, δυνάμεθα καὶ πλειοτέρας τομὰς
 νὰ ἐνεργήσωμεν. **Ἰ**να φέρωμεν δὲ τὰς ἑτέρας τομὰς
 ἀσφαλέστερον, εἰσάγομεν διὰ τῆς πρώτης μῆλην
 τινὰ καὶ διὰ τοῦ πυρῆτος αὐτῆς ἀναζητοῦμεν τὰς
 λεπτοτέρας τοῦ δερμάτος θέσεις καὶ τέμνομεν
 κατ' αὐτάς. **Ἰ**σχυρὰ πίεσις ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων
 τοῦ ἀποστήματος πρὸς ἐκκένωσιν τοῦ πύου εἶνε
 ὄχι μόνον περιεττή ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆς εἴσοτε, ὡς
 καὶ ἡ ἀπόφραξις τῆς ὀπῆς διὰ τοῦ μοτου. **Κ**αλὸν
 δὲ εἶνε νὰ φέρωμεν ἐντός τῆς σχισμῆς λιγούνται-
 νίδιον ἢ ἱνάς τινας μοτου, ὅπως ἐμποδίσωμεν τὴν
 σύμφυσιν τῶν χειλέων αὐτῆς. **Ε**ὰν ὑπάρχουσι

δύο ἢ πλειότεραι τομαί καὶ δεικνύουσι τάσιν πρὸς
 ταχειᾶν σύμφυσιν, διεκβάλλομεν δι' ὠτοφόρου μή-
 λης λημνίσκον ἐκ τινῶν ἰνῶν τοῦ λινοῦ ῥάμματος
 συνιστάμενον, οὕτινος ἀμμάτιζομεν ἑὰ πέρατα πρὸς
 τὰ ἔξω. **Εἰ**άν τὰ τοιχώματα τοῦ ἀποστήματος ὤ-
 σιν εἰσέτι διηθημένα ὑπὸ ἐξιδρώματος καὶ ἢ φλεγ-
 μονῇ ἐξακολουθῇ εἰσέτι μεταχειριζόμεθα μαλακτι-
 κά καταπλάσματα, ἄλλως ἐπιδέομεν ξηρῶς μόνον
 τὸ τραῦμα ἢ δι' ἀπλῆς ἀλοιφῆς. **Εἰ**άν θέλωμεν νὰ
 ἀποφύγωμεν τὴν εἰσφυρσιν τοῦ ἀέρος ἢ τὴν ταχει-
 ἀν ἔξοδον τοῦ πύου μεταχειριζόμεθα τὴν ὑποδόρει-
 ον ἀνέωξιν τοῦ ἀποστήματος. **Η'** τοιαύτη δὲ σχά-
 σις ἀρμόζει ἰδίως εἰς ψυχρὰ τινα ἢ ἀμφιβόλου φύ-
 σεως ἀποστήματα καὶ εἰς ἀθροιστικά, ὅσακις ἢ σχά-
 σις αὐτῶν εἶνε ἐνδεδειγμένη. **Εἰ**ν ἐργεῖται δὲ ἢ ἐγ-
 χείρισις αὕτη διὰ ἀπλοῦ μαχαιρίου τενοντοτόμου
 ἢ διὰ τριγώνου ἀκίδος. **Π**ρὸς τοῦτο ἐλκύομεν τὸ
 ἐπιχειμένον τοῦ ἀποστήματος δέρμα ἐπὶ τὰ κλά-
 για καὶ ἐπὶ τῆς τεταμένης πλευρᾶς ἐμπείρομεν τὸ
 τενοντοτόμον εἰς τὴν κοιλότητα τοῦ ἀποστήματος,
 χωρὶς δὲ νὰ ἀποσύρωμεν τὸ μαχαίριον πιέζομεν
 μέ τὴν ῥάχην αὐτοῦ πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ τραυμα-
 ματος, ὅπως χείνη τοῦτο καὶ διευκολύνη τὴν ἐκ-
 ροήν τοῦ πύου. **Εἰ**άν τὸ πῦον διὰ τὴν πυκνότη-

τα αὐτοῦ ἢ διὰ τὴν ἀγάπτυσιν ἰστωδῶν μορίων δὲν δύναται νὰ ἐκρεύσῃ εὐρύνομεν κατὰ μικρὸν τὴν τομήν, ἐν ᾧ σύρομεν τὸ μαχαίριον πρὸς τὰ ἔξω. **Δ**ὲν ἀφίνομεν δὲ νὰ ἐκρεύσῃ τὸ ποσὸν τοῦ πύου ὀλόκληρον διὰ μιᾶς, ὅπως μὴ διευκολύνωμεν τὴν εἰσφρυσιν τοῦ ἀέρος· ἀφ' οὗ ὅμως ἐκρεύσει τὸ πλείστον τοῦ πύου μέρος ἀφίνομεν ἐλεύθερον τὸ ἔλκυσθὲν δέρμα, ὅπως ἐπαγέλθῃ εἰς τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῦ θέσιν καὶ ἡ γύξις τοῦ δέρματος μακρυνθῇ τῆς κατὰ βάθος γύξεως τοῦ ἀποστήματος. **Τ**ὸ μικρὸν δὲ τραῦμα ἀποφράττομεν διὰ τεμαχίου κολλητικῆς ἐμπλάστρου. **Ε**ύκολώτερον δυνάμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν εἰσφρυσιν ἀέρος διὰ τῆς τριγώνου ἀκίδος, ἢν ἐμπείρομεν εἰς τὴν κοιλότητα τοῦ ἀποστήματος, ὡς καὶ τὸ μαχαίριον, ἀποσύρομεν δὲ ἅμα τὸ πύον δὲν ῥέει ἐκ τοῦ καλαμίσκου μὲ πλῆρη ἀκτῖνα. **Α**σφαλέστατον δὲ μέσον πρὸς παρεμπόδισιν τῆς εἰσφρύσεως τοῦ ἀέρος εἶνε ἡ διὰ τοῦ κλυστήρος τοῦ **Delphi** κένωσις. **Η** δὲ ἐκβολὴ λημνίσκων ἢ τῶν ἀποξηραγτικῶν ἐλαστικῶν σωτήνων τοῦ **Chassais** ἀρμόζει κυρίως εἰς χρόνια ἀποστήματα καὶ μάλιστα πολτώδη. **Η** δὲ διὰ καυτηρίων ἀνέωξις τῶν ἀποστημάτων ἦν παρά τοις ἀρχαίοις εἰς μεγάλην χρῆσιν καὶ ἰδίως ἡ εἰς τὸ πεπυρακτωμένον βι-

δήρου. Σήμερον μεταλαβρίζομεθα τήν καῦσιν διά τοῦ φυράματος τῆς Βιέννης ἢ διά τοῦ καυστικοῦ καλίου καθαροῦ μόνον, ὅταν πρόκηται νά ἐπιφέρωμεν καί σύμφουσι τῶν τοιχωμάτων ἑρρώδους τινός κοιλότητος πρὸς τὰ τοιχώματα τοῦ κατὰ βάθος κειμένου ἀποστήματος ὡς λ.χ. ἐπί ἀποστημάτων τοῦ ἥπατος.

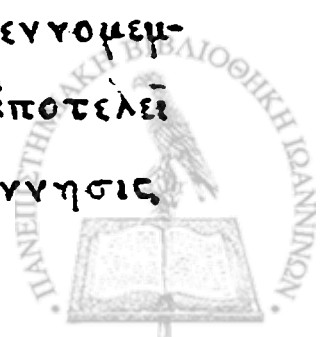
ΜΕΡΟΣ Β΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Περὶ ἑλκῶν

Ἑλκωσιν ὀνομάζομεν τήν διά πυήσεως προῖουσαν διάβρωσιν τῶν ἰστών, καθ' ἣν οὗτοι τό μὲν διαπυϊσκόμενοι, τό δέ εἰς κοκκία διαλυόμενοι καταστρέφονται. **Ἐάν** ἡ τοιαύτη καταστροφή λάβῃ χώραν ἐπί ἐλευθέρας τινός ἐπιφανείας τοῦ σώματος, ἐσωτερικῶς ἢ ἐξωτερικῶς, οἷον ἐπί τῆς βλεννομεμβράνης ἢ ἐπί τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος ἀποτελεῖ τό ἑλκος, ἀλλά μόνον ἐφ' ὅσον ἡ ἀναγέννησις

τῶν στοιχείων τῶν ἰστῶν ἰσοσταθμεῖ πρὸς τὴν καταστροφήν αὐτῶν ἢ ἡ τελευταία (καταστροφή) ὑπερτερεῖ τῆς πρώτης, καὶ ἐπομένως οὐδεμία τάσις πρὸς ἰασίν ὑπάρχει. Ὄταν ὅμως ἡ ἴασις προχωρήσῃ, καὶ τὸ ἔλκος μεταβληθῇ εἰς ἐπιφάνειαν σαρκοφυεῦσαν, ὅτε καὶ ἡ νεοπλασία ὑπερτερεῖ τῆς φθοράς, παύει πλέον νὰ ἦνε ἔλκος. Καί πᾶσα δὲ τραυματικὴ ἐπιφάνεια δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς ἔλκος, ἅμα ἢ πρὸς τὴν καταστροφήν τῶν ἰστῶν τάσις ὑπερτερήσῃ τῆς πρὸς ἀναγέννησιν αὐτῶν τάσεως. Ἐφ' ὅσον τὸ πῦον εἶνε πανταχόθεν περιεκλεισμένον ὑπὸ ἰστῶν μεταχειριζόμεθα τὸν ὄρον πυώδης διήθησις ἢ ἀπόστημα· κοινῶς ὅμως ὀνομάζουσι καὶ ταῦτα ἔλκη. Καὶ οὕτως ἐν τῇ φύσει ἀκριβῆς διάκρισις δὲν δύναται νὰ γίνῃ. Τὸ ἀπόστημα εἰς πᾶσαν στιγμὴν δύναται διὰ ῥήξεως ἢ σχάσεως νὰ μεταβληθῇ εἰς ἔλκος. Ἡ ἀπώλεια τῆς οὐσίας κατὰ τὰς ἐλκώσεις χρεωστεῖται κυρίως εἰς τὴν καταστροφήν τῶν στοιχειωδῶν ἀτόμων τῶν ἰστῶν, ἣτις εἶνε ὅμοια τῆς γαγγραίνης, καὶ διακρίνεται ταύτης μόνον κατὰ τὸν βαθμόν· ὥστε μόνον ἡ πύησις δὲν ἀρκεῖ ὅπως ἀποτελέσῃ ἔλκωσιν, ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο καὶ ἡ σύγχροτος φθορὰ τῶν ἰστῶν διὰ τῆς λιπώδους ἢ ἄλλης

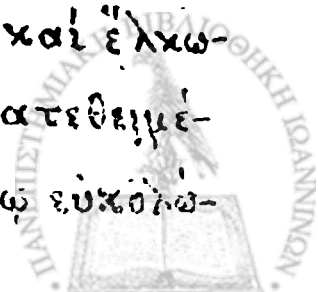

τινός μεταμορφώσεως. Ἐπιεικὴ μὲ τὴν ἔλκωσιν
 συνυπάρχει πάντοτε νεκπλασία, πλαστικὴ διήθη-
 σις τῶν ἰστών ὑπὸ διαταράξεως τῆς κυκλοφορέ-
 ας συνοδευομένη, ἥτοι τὰ στοιχεῖα τῆς φλεγμο-
 νῆς, εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἀρ-
 χὴν πάντος ἔλκους φλογιστικὴν τινα κατάστα-
 σιν, τῆς χαρακτηρὸν δυνατόν νὰ ἦνε ἄλλοτε ἄλλος.

Αἴτια .

Ἡ ἔλκωσις οὐδέποτε οὔσα πρωτοπαθὲς φαι-
 νόμειον εἶνε πάντοτε φαινόμενον συνεπεία φη' ἐγ-
 κονωδῶν ἀλλοιώσεων καὶ ἀπαιτεῖ δεδομένας τινὰς
 περιστάσεις, αἵτινες μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν νεκρω-
 μένων θρεμμάτων ἢ καὶ μειζόνων μερίων ὑποθάλ-
 πουσι τὴν πύησιν καὶ τὴν παραιτέρω καταστροφήν.

Αἱ περιστάσεις δὲ αὗται συνίστανται, ὅτε μὲν εἰς
 προδιάθεσιν ἰδίαν τῶν ἰστών ἢ τοῦ πάσχοντος ἄ-
 τόμου ὅτε δὲ εἰς ἀπερχομένας ἔξωθεν ἀφορμάς, αἵ-
 τινες διατηροῦσι διαρκῆ ἐρεθισμόν· φλεγμονώ-
 δεις διηθήσεις τῶν ἰστών ὑπεραιμῖαι καὶ στάσεις
 φέρουσι πολλάκις τὴν κατά τῶν νεκρωσιν ἢ
 τις δύναται νὰ διατηρήσῃ τὴν πύησιν καὶ ἔλκω-
 σιν ἐπομένως ὅσω εὐκολώτερον εἶνε διατεθειμέ-
 νος ἰστός τις εἰς πύωδην διήθησιν τόσο εὐκολώ-

τερον ὑποπίπτει καί εἰς ἔλκωσιν· οὕτω προχωρεῖ ἢ ἔκτασις εὐκολώτερον εἰς τόν πλαδαρόν συνεκτικόν ἰστόν ἢ εἰς τόν συμπαγῆ. Κυτταρώδης ἰστός εἶνε μᾶλλον εὐέλκωτος ἢ ὁ τενοντώδης, ὁ οστώδης, καί ὁ χονδρώδης. Αἱ μᾶλλον πρὸς καταρροῆς πύησιν διατεθειμένοι ἐπιφάνειαι τῶν μεμβρανῶν ἔλκουνται εὐκολώτερον ἢ αἱ πυκναί. μεμβράναι τῶν ἀγγείων· οἰδηματώδεις καί μεμαλαχυμένοι ἰστοὶ διαπύσκονται καί ἔλκουνται εὐκολώτερον τῶν ὑγιῶν. Ἰδίως ὅμως διευκολύνει τὴν ἔλκωσιν ἢ διὰ λιπώδους ἢ ἀλλῆς τινὸς μεταμορφώσεως ἐπερχομένη μαλάκυνσις τῶν ἰστῶν· ἐπειδὴ αὗται εὐκόλως εἰς τε τὰς φλεβώδεις ὑπεραιμίας διὰ στάσεως καί εἰς τὰς ἀναιμίας εὐκόλως γίνονται, ἔπεται ὅτι αἱ τῆς κυκλοφορίας διαταράξεις ἐπηρεάζουσιν οὐσιωδῶς τὴν γένεσιν τῶν ἔλκων, ὥστε ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ λιπώδης ἢ ἀθυροματώδης καί ὑαλοειδῆς ἢ ἀμυλοειδῆς μεταμόρφωσις τῶν ἀρτηριῶν δι' ἰσχαιμίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ κρισώδεις ἀνευρσμοὶ τῶν φλεβῶν δι' ὑπεραιμίας προδιαθέτουσιν ἰδιαζόντως τὴν τοπικὴν τῶν ἰστῶν μεταμόρφωσιν καὶ τὴν παραγωγὴν τῆς ἔλκωσεως. **Εἰς** τούτου ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη τάσις πρὸς διαβιβρώ —

σκοντα ἔλκη εἰς τὴν γρονθικὴν ἡλικίαν καὶ ἰδίως εἰς τὰ κάτω ἄκρα ὅπου τὰ ἀνωμαλῖαι αὐταὶ τῆς κυκλιφορίας κατ' ἐξοχὴν παρουσιάζονται· τὴν αὐτὴν προδιάθεσιν παρατηροῦμεν εἰς ὠρισμένους ἰστούς ὡς λ.χ. τοὺς σχετικῶς ὀλιγαίμους χόνδρους τῆς ριγός καὶ τῶ ὠτός τὰς συγισταλμένας οὐλὰς κ.τ.λ. ἅτινα ἔλκωθέντα ἄκαξ δυσκόλως καὶ ἐραδέως συνδλουῦνται. Ἐνεκα λοιπὸν τοιούτων αἰτίων προκαλεῖται εἰς διαφόρους ἀνθρώπους ἰδίως ἢ πρὸς ἔλκωσιν προδιάθεσις· εἰς μεμαρασμένους ἀνθρώπους πᾶσα ἐκδορά, πᾶν τραῦμα, πᾶν ἀπόστημα, τείνουσι μεγάλως πρὸς ἔλκωσιν· δυσκρασῖαι τινὲς ἐπίσης προδιαθέτουσιν ἢ καὶ προκαλοῦσιν ἔλκωσεις. Καὶ ἐξωτερικὰ δὲ αἷτια τοπικῶς ἐνεργουῦντα συντελοῦσι πρὸς διατήρησιν τῆς ἔλκωσεως ἰδίως μηχανικοὶ ἢ χημικοὶ ἐρεθισμοί. Ἄλλότρια σώματα ὑποβάλλουσι συνήθως τὴν πύησιν καὶ ἔλκωσιν μέχρις οὗ ἀποβληθῶσι τοῦ ὀργανισμοῦ, ὡς λ.χ. νενεκρωμένα μέρη τοῦ σώματος σφαῖρα, λίθος, ἄκανθαί, τεμάχια ἐνδύματων κ.τ.λ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργοῦσιν ἐκκρίσεις καὶ ἀποκρίσεις, ὡς χολῆς κόπρος, οὖρα, ἐνίοτε σιελος, γαστρικὸν ὑγρὸν, αἷμα κ.τ.λ. ταῦτα δύνανται νὰ ἐμποδίσωσι τὴν πρόοδον τῆς σφραγεύσεως καὶ τὴν ἴασιν τοῦ ἔλκους· ἰδίως ἂν ἡ ἐλευθε-

ρα αὐτῶν ἔξοδος ἐμποδίζεται, οἷον οὐροχόα συριγγία
 ὡσαύτως χρήσις ἐρεθιστικῶν ἀλοιφῶν, ἐμπλάστριον
 δύναται δι' ἐπιτάσεως φλεγμονώδους ἐρεθισμοῦ νά
 διευκολύνη μᾶλλον τήν καταστροφήν. ἢ νεοπλασίαν
 καί οὕτω νά συτηρῇ τήν ἔλκωσιν. **Καί** ἡ μορφή τοῦ
 ἔλκους συντείνει μεγάλως πρὸς τήν ἴασιν ἢ μὴ αὐτοῦ·
 μεγάλη ἀπώλεια τῆς οὐσίας παρέχει μέγα πρὸς ἴασιν
 ἐμπόδιον, ἔτι δέ μᾶλλον ὅπου τό γειτνιαζόν ^{δέν} δέρμα συν-
 στέλλεται περὶ τὸ ἔλκος ὡς π.χ. εἰς δακτυλοειδῆ ἔλ-
 κη τῆς κνήμης ἢ τῶν ἐντέρων, ὅπου ἡ ἔλκωμένη ἐπι-
 φάνεια κατέχει τήν περιφέρειαν τῆς κνήμης πᾶσαν.

Επιμήκης μορφή ἔλκους· τινὲς εἶνε μᾶλλον εὐείατος
 ἢ στρογγύλη, τό μὲν διότι οἱ ἴστοι δύκονται εὐκολώ-
 τερον νά ἔλκωθῶσι κατὰ μίαν διεύθυνσιν ἢ κατὰ πλεί-
 ονας, τό δέ διότι ἡ ἔλκωδης ἐπιφάνεια σχετικῶς πρὸς
 τήν περίμετρον αὐτῆς εἶνε μείζων εἰς τὰ στρογγύλα
 τῶν ἔλκων. **Ε**πειδὴ δέ ἡ ἐπούλωσις πανταχοῦ βαίνει
 ἀπὸ τῆς περιφέρειας πρὸς τὸ κέντρον κατὰ τὰς γω-
 νίας τῶν ἐπιμήκων ἔλκων, ἢ ζύγωσις τῶν χειλέων
 τοῦ ἔλκους λαμβάνει χώραν πολὺ ταχύτερον ἢ εἰς
 τὰ στρογγύλα ἔλκη. **Τ**ὰ μέγιστα δυσίατα εἰσὶν ἔλ-
 κη κοιλώδη, ὑποσκαμμένα καὶ συριγγώδη. **Υ**πάρ-
 χουσι δέ καὶ ἕτερα εἰδικοῦς χαρακτῆρας ἔχοντα

ἔλκη, περί ὧν θέλομεν πραγματευθῆ, ἀφ' οὗ προηγου-
μένως περιγράψομεν τὴν γένεσιν τὴν ὑφὴν τὰ συμ-
πτώματα, τὴν πορείαν καὶ τὴν θεραπείαν τῶν ἀπλῶν ἔλ-
κῶν.

Περὶ ἀπλῶν ἔλκῶν.

Ὀνομάζομεν δὲ ἔλκος ἀπλοῦν ὅταν τοῦτοδὲν
ἐπιπλέκηται μὲ τοπικὴν ἢ γενικὴν τινα νόσον. Τὸ ἀ-
πλοῦν ἔλκος γεννᾶται δι' ἐλκώσεως βαινοῦσης ἐκ τῶν
ἐνδοσπρόσ τὰ ἔξω, ἢ ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔσω ἢ διὰ γαγγραι-
νώδους καταστροφῆς τῶν ἰστῶν: εἰάν ἐπιπολαία τις
πύησις ἐξακολουθῆ κατὰ μικρὸν ἐκτεινομένη, κατα-
στρέφει ἐπὶ τέλους τὸ ἐπικείμενον κάλυμμα, καὶ οὕτως
ἀποτελεῖται ἐπιφάνεια, ἥτις ἢ ταχέως διὰ σάρκοφυΐ-
ας ἰᾶται, ἢ εἰάν ἢ καταστροφή τῶν ἀρχικῶν στοιχείων
τῶν ἰστῶν ἢ ἢ πύησις προχωροῦσι κατὰ βάθος, μετα-
βάλλεται εἰς ἔλκος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παρά-
γονται ἔλκη καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος μετὰ
ἰσχυρὰς κακώσεις, θλάσεις, τραύματα, χημικούς
ἐρεθισμούς, ἰσχυρὰν θερμότητα ἢ ψύχος καὶ τὰ παρ-
όμοια. Ἐὰν αἵτια ταῦτα κατὰ τόμαλλον καὶ ἥττον φέ-
ρουσι τοπικὴν νεκρῶσιν τῶν ἰστῶν οἵτινες ἀναλόγως
τοῦ βαθμοῦ τῆς νεκρῶσεως ἀποθούνται εἰς θριμματί-
α, λεπτάς ἐφελκίδας, ἢ μεϊζονας ἐσχάρας, μετὰ τὴν

απόπτωσιν τῶν ὁποιῶν ὑπολείπεται τὸ ἔλκος. Ἄλλο-
 τε ἢ δι' οἰανδήποτε αἰτίαν ἐπελθοῦσα φλεγμονή προ-
 καλεῖ τοιαύτην στάσιν εἰς τινὰς χώρας τῶν ἰστών,
 ὥστε οὗτοι δευτεροπαθῶς καθίστανται ἀνίκανοι
 πρὸς βίωσιν, καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἰ-
 στῶν. **Εἰς** καθαρὰ ἔλκη ἢ ἀπώθησις περιορίζεται εἰς
 τὰς ἐπιπολαίας μόνον στιβάδας τῆς βλεννομεμ-
 βράνης εἰς διφθερικά ἔλκη ἢ καταστροφή προβαίνει
 βαθυτέρω καὶ δύναται γὰρ φθάσῃ καὶ μέχρι τοῦ ὑπο-
 κειμένου συνδετικού ἰστοῦ. **Κατὰ** τὸν ἴδιον τρόπον
 γεννῶνται ἔλκη εἰς τὸ ἔξωτερικόν δέρμα ἐκ φουσαλι-
 δων καὶ φλυκταινῶν, ἢ ἐπίδερμίδος ὡς ἰστός νεκρωμέ-
 νος ἐπαίρεται καὶ μαλακῦνεται ὑπὸ τοῦ πύου, ἐπὶ τέ-
 λους ἀποβάλλεται καὶ οὕτως ἐναπολείπεται ἔλκος
 ὅλως παραπλήσιον πρὸς τὰ καταρροϊκὰ ἔλκη τῶν βλε-
 νομεμβρανῶν. **Τὰ** τοιαῦτα ἐπιπόλαια ἔλκη ἄτινα
 ἀκόλουθως προχωροῦσι ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἐνδόν
 γεννῶνται καὶ δι' ὑπέρμετρον τάσιν τοῦ δέρματος, ἢ-
 τις φέρει εἰς ἰσχαιμίαν καὶ νέκρωσιν. **Εἰν** τοιαύτη
 περιπτώσει σχηματίζεται ἄναιμος, λευκή, ἢ ξανθὴ
 ἐσχάρα, ἢ τις ἀποπίπτουσα ἐγκαταλείπει τὸ ἔλκος.
Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον γεννῶνται συχνάκις ἔλκη
 τοῦ δέρματος ἐπὶ ταχείας ἢ ὑπερβαλλούσης αὐξήσε-
 ως νεοπλασμάτων, οἷον καρκίνου, σαρκωμάτων,

εχονδρωμάτων κ.τ.λ. ἢ ἀνευρυσμάτων, ὅτε τό ἐπικείμενον δέρμα διατείνεται ὑπερβαλλόντως. **Εἰς** ἄλλα τινά ἔλκη ὅμως παρακολουθεῖ ἔλκωσις, ἰσωτερικήν πύησιν, ἢ μαλάκυσιν ἐν τῷ βάθει τῶν ἰστῶν λαβοῦσαν τήν ἀρχήν της. **Η'** ἔλκωσις λοιπόν ἐνταῦθα βαίνει ἐκ τῶν ἔσω πρὸς τὰ ἔξω καὶ εἶνε συνέπεια ῥήξεως ἀποστήματος τινος, ὅπερ τότε μεταβάλλεται εἰς ἔλκος βαθύ. **Τὸ** ἔλκος τοῦτο εἶνε πλατύτερον κατὰ τὸν πυθμένα καὶ στενότερον κατὰ τὸ στόμιον, χωνοειδῆ δὲ ἐκ τῶν ἔνδον, ἐν ᾧ ἀπεναντίας τὸ ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔσω βαῖνον ἔλκος εἶνε κατ' ἀρχάς τουλάχιστον κατὰ τὸ στόμιον πλατύτερον, στενότερον κατὰ τὸν πυθμένα καὶ χωνοειδῆς ἐκ τῶν ἔξω. **Εἰς** πᾶν ἔλκος διακρίνομεν τὸν πυθμένα ἢ τὴν ἐλκώδη ἐπιφάνειαν καὶ τὰ χεῖλη. **Θ'** πυθμὴν ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἀποκεκαλυμμένων μᾶλλον ἢ ἥττον ὑπὸ πύου διηθημένων καὶ τὴν κοκκιώδη διάλυσιν ὑφισταμένων ἰστῶν. **Τὸ** δὲ χεῖλος ἀποτελοῦσιν οἱ περίεξ ἀδιάφθοροι μὲν, ἀλλ' εἰς φλεγμονώδη ἐξοίδησιν διατελοῦντες ἰστοί· ἐν ἀρχῇ ὁ πυθμὴν τοῦ ἔλκους καλυπτόμενος ὑπὸ πύου καὶ πλαστικοῦ ἐξιδρώματος παρέχει χροιάν ὑπόξανθον καὶ ὁμοίαν τῷ ἐπιπάγῳ. **Υπὸ** τὸν πυθμένα τοῦτον ἀναπτύσσονται μεγάλως τὰ ἀγγεῖα, τὸ μὲν δὲ εὐρύουσιως

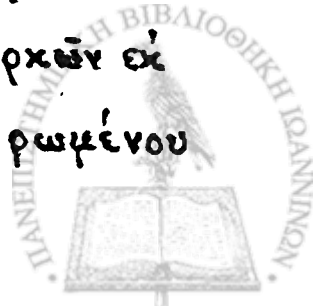

των ὑπαρχόντων, τό δέ δι' ἐκβλαστήσεως νέων, ὥστε ὁ πυθμὴν τῶν ἔλκων σχεδὸν πάντοτε ὑπεραιμεῖ, **Εἴαν** ἡ ἔλκωσις βαίνει ἐπὶ τὰ κρείττω, ἐκ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς ἀναβλάστανουσι κεγχροειδεῖς σάρκες καλούμεναι, ὡς μικρὰ ἐρυθρά, θηλοειδῆ σημεῖα, ἀτινα καλύπτουσι τὸν πυθμὲνα τοῦ ἔλκουσ κατ' ἀρχάς, πάλλαπλασιάζονται ὀλονέν καὶ συγχωνευόμενα πρὸς ἄλληλα πληροῦσι κατὰ μικρὸν τὴν κοιλότητα τοῦ ἔλκουσ. **Εἴ** καστον θηλοειδέσ ἢ κεγχροειδέσ σαρκίον ἀποτελεῖται ἐξ ἐνός δενδροειδοῦσ πλέγματος νεοπλαστων ἀγγείων περιβαλλομένων ὑπὸ πυκνῶν νεαρῶν κυττάρων. **Η'** ἀνάπτυξις τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν, ὅτε μὲν εἶνε ζωηρά ὅτε δέ πρόβαίνει βραδέως καὶ ἀναπτύσσονται αἱ σάρκες ἀνεπαρκῶσ, ἄλλοτε ἡ ἀνάπτυξις αὐτῶν εἶνε ὑπερβάλλουσα, ὥστε αἱ κεγχροειδεῖσ σάρκεσ ὑπερβαίνουσι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὑγινοῦσ δέρματοσ ἀποτελοῦσαι ἐν μετριωτέρῃ μὲν ἀναπτύξει τὰς ὑπερσαρκώσεσ καλούμενασ τοῦ δέρματοσ εἰς μείζονα δέ τὰσ μηκυτώδεισ ἐκφύσεισ.

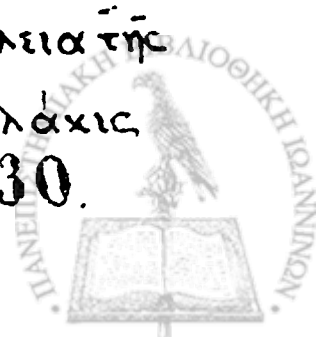
Εἴ πὶ ἀπλῶν ἔλκων ὁ πυθμὴν ἀποδίδει πῦον χρηστον μεμιγμένον μετὰ κοκκῶδη θρίμματα τῶν κατεστρεφομένων ἰστων, ἐπὶ μετρίασ δέ ἐκ-

κρίσεως μινγνόμενον τὸ πῦον μετὰ τῶν θοιμμάτων
καὶ ξηραινόμενον ἀποτελεῖ τὰς καλουμένας
ἐφελκίδας, αἵτινες καλύπτουσι τὸ ἔλκος. Τάχει-
λη τοῦ τραύματος εἰσὶ καὶ ταῦτα συνηθῶς διη-
θημένα ὡς καὶ ὁ πυθμὴν, δι' ὃ οὐχὶ σπανίως εἰσὶ πε-
παχυμένα. **II** πρὸς τὸν πυθμὴν σχάσις τοῦ χεῖλους
ἔχει οὐσιώδη σημασίαν ὡς πρὸς τὴν ἴασιν τοῦ ἔλκους,
διότι ἡ ὁμότιμος καὶ ὁμαλή μετάβασις τοῦ χεῖλους
εἰς τὸν σαρκοφυοῦντα πυθμὴν προαπαιτεῖται πάν-
τοτε πρὸς ταχυτέραν ἐπούλωσιν. **A**ιὰ τοῦτο εὐνοϊ-
κώτερα πρὸς ἐπούλωσιν εἰσὶ τὰ λεῖα καὶ ταπεινά
χεῖλη, δυσίατα δὲ τὰ ὑπεσκαμμένα, κολπώδη καὶ λί-
αν πεπαχυμένα ἢ ὑπὸ ἀφθόγου κεγχροειδῶν σαρκῶν
ἐξεστραμμένα. **Π**ερὶ τοῦ χεῖλος τοῦ ἔλκουσ ἔχει τὸ
δέρμα κατὰ φύσιν, ἢ σχηματίζεται ἄλλως, ὡς εἰς τὰ
φλεγμονώδη καλούμενα ἔλκη. **H**' ἄλλως αὕτη δύ-
ναται νὰ ᾔηνε ἐρυθρὰ, ἢ ἔνεκα στάσεως πελιδνῆ, οἰ-
δηματώδης, ἢ ἔνεκα προηγουμένων φλεγμονῶν ἐ-
σκληρωμένη ἢ καὶ διὰ χρωματιστικῆς οὐσίας βε-
βαμμένη. **E**ν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει καὶ ἡ θρέψις
τοῦ ἔλκους εἶνε πάντοτε ἠλλοιωμένη. **H**' ἐπούλω-
σις καὶ ἡ ἴασις τοῦ ἔλκους ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ
τῆς καλῆς ποιότητος τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν ἐκ
τῆς ἐτελοῦς ἀποχωρίσεως παντός γενεκρωμένου

μερίου και εκ της επιδερματώσεως. **Η** επιδερμάτωσις δὲ λαμβάνει χώραν, ὅταν ἡ πύησις παύσῃ καὶ ἀκεγχροειδεῖς σάρκες φθάσωσι εἰς τὸ αὐτὸ ἐπιπεδον μετὰ χεῖλη τοῦ τραύματος, τότε ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν ἐπιπεδοῦται καὶ ἀναφαίνεται ἐπ' αὐτῶν λεπτοτάτη κυανίζουσα μεμβράνη ἀπὸ τοῦ χείλους τοῦ ἔλκους ἀρχομένη καὶ κατὰ μικρὸν ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ἐκτεινομένη. **Σ**υνίσταται δὲ ἡ μεμβράνη αὕτη ἐκ νεαρῶν κυττάρων ἐπιθηλίδος. **Ε**νῶ δὲ ἀφ' ἑνός ἢ τοιούτου τρόπου ἐπιδερμάτωσις προχωρεῖ, τὰ πλεονότερα ἐπιθηληώδη στρώματα γίνονται ὀλονέν παχύτερα καὶ ἀδρότερα, καὶ δύνανται γὰρ ἀποχωρισθῶσι ἀπ' ἀλλήλων ἐν εἶδη λεπίδων. **Υ**πὸ τὸ νέον τοῦτο κάλυμα ἢ ὑπεραιμία ἐλαττοῦται, τὰ πλεονάζοντα ἀγγεῖα ρικνοῦνται, αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες μεταποιῶνται εἰς πυκνὸν συνδετικὸν ἰστόν, ἢ μεσοκυττάρια οὐσία αὐξάνει καὶ γίνεται ἰνώδης· τὰ κύτταρα αὐτὰ ρικνοῦνται καὶ οὕτω προβαίνει ἡ ἐπούλωσις μετὰ συστολῆς τῶν ἰστῶν συνδεδεμένη· ἡ συστολή αὕτη συντελεῖ πρὸς σμίκρυνσιν τῆς ἐλκώδους ἐπιφανείας καὶ ἐπιφέρει πολλάκις σπουδαίας διαταραξείας διαφόρων ὀργάνων, ἰδίως ἀν' ἡ ἀπώλεια τῆς οὐσίας ἦτο βαθεῖα καὶ ἐκτεταμένη ὡς πολλάκις

εἰς τὰ ἐγκαύματα συμβαίνει. Ἡ οὐλή σχηματίζεται ἅπαξ διατηρεῖται ἐπὶ τενα χρόνον πολύαιμα διότι ἡ ῥίχνωσις καὶ ἐξάλειψις τῶν ἀγγείων γίνεται βραδέως, καὶ τὸ ἐπικαλύπτον αὐτὴν ἐπιθῆ-
 λιον ἱκανόν χρόνον ἐξακολουθεῖ ἀπολεπιζόμενον καὶ μόνον βραδέως ἀποκτᾶ τὴν κατὰ φύσιν ὑφήν.
 Ὅσω παλαιότερα ἡ οὐλή, τόσω μείζον παρίσταται καὶ ἡ συστολή αὐτῆς προϊούσης δέ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀγγείων ἡ οὐλή γίνεται σχετικῶς ὠχρά καὶ ἄνεμος. Ὅτι ἀφορᾷ τὴν περαιτέρω περιαν τῶν ἔλκων, ἐν γένει σημειώτερον ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ αἰτία τῆς ἐλκώσεως ἐξακολουθεῖ ἐνεργουσα, ἢ ἴασις ἢ οὐδὲν ἐπέρχεται ἢ ἀτελῶς μόνον. Τὸ ἔλκος δύναται διὰ προϊούσης ἐλκώσεως νὰ μεγεθυνεταὶ ὀλονέν καὶ τότε καλεῖται διαβιθρῶσκον, ἢ ἂν ἡ νέκρωσις τῶν στοιχείων τῶν ἰστών προβαίνει ταχέως φαγεδαϊνικόν, ὅπερ εἰς τινὰ εἶδη γαγγραινῆς καὶ εἰς κακοήθη τινὰ ἔλκη οὐχὶ σπανίως παρατηρεῖται. Ἄν ἡ νέκρωσις καταλάβῃ διὰ μιᾶς μεγαλειτέρας ἔκτασιν ἀποτελοῦνται τὰ καλούμενα γαγγραινώδη ἔλκη. Ἐνίοτε τὸ ἔλκος ἐν ᾧ κατὰ μίαν πλευρὰν ἐπουλοῦται, ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἑτέραν, ὅτε ὀνομάζομεν αὐτὸ ἔρπον ἢ ἐκτετικόν. Τοιαύτην μορφήν παρατηρεῖ τις

συχνάκις εἰς ἔλκη συφιλιδικά· τέλος ὀνομάζομεν τὸ ἔλκος χρόνιον, ὅταν ἡ ἴασις αὐτοῦ βραδύνη μεγάλως.

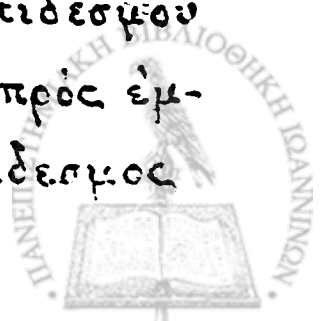
Θεραπεία. Διὰ τὰ ἀπλά μὴ ἐπιπεπλεγμένα ἔλκη καταλληλοτέρα εἶνε ἡ ἀπλή θεραπεία κατὰ συνέπειαν ἀπομακρύνομεν κατὰ τὸ δυνατόν πᾶσαν αἰτίαν ἐμποδίζουσαν τὴν ἴασιν τοῦ ἔλκους ἐπομένως ἀλλότρια σώματα πύησιν ἐπιφέροντα, νεκρωμένα τεμάχια ἰστών κ.τ.λ. **Ε**πίσης μεγάλως συνῶναι ἡ καθαριότης δι' ἀποπλύνσεων, ἐνέσεων, τοπικῶν λουτρῶν κ.τ.λ. **Ε**ἴαν τὸ πῦον δὲν ἐκφρή ἀκωλύτως ἢ ἐκπιέζομεν ἢ ἐκμυζῶμεν διὰ μοτου ἢ σπόγγου. **Κ**ολπώδη ἔλκη αἰταιτοῦσι πολλάκις τὸν σχηματισμὸν ὀπῆς ἀπέγαντι τοῦ τέρματος τοῦ κόλπου. **Δ**ι' τοπικαῖ διαταράξεις τῆς κυκλοφορίας καταπολεμοῦνται ἐκάστη κατὰ τὸ εἶδος τῆς· ἐπὶ ἰσχαιμίας λ. χ. διεγείρομεν τὸ τραῦμα μὲ ἐρεθιστικά ἐπιδέσματα, ἐπὶ ὑπεραιμίας μεταχειρίζομεθα στυπτικά, ψυχρά ἢ συχία τοῦ πεπονθότος μέρους, καὶ θέσις κατάλληλος, ἥτις νάμῃ ἐμποδίζῃ οὔτε τὴν προσέλευσιν, οὔτε τὴν ἀπέλευσιν τοῦ αἵμ· εἰςί λίαν ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἴασιν τῶν ἔλκων.

Μετά τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν αἰτίων τοῦ-

των ἢ περαιτέρω ἐνδειξίς εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἐλκῶν συνίσταται εἰς τὴν· πρᾶκλήσιον σαρκοφυΐας· ὑγρασία καὶ μέτριος βαθμὸς θερμότητος εἰς τὰ καταλληλότερα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτου μέσα.

Τὰ διάφορα ἔμπλαστρα καὶ αἱ ἀλοιφαὶ τὰ ὅποια ἢ ἀρχαιοτέρα χειρουργικὴ τοσοῦτον ἤγάπα μεταχειρίζομεθα σήμερον ἑξαιρετικῶς μόνον. **Ἡ** πείρα δηλ. μᾶς δεικνύει, ὅτι τὰ μέσα ταῦτα παρακωλύουσι τὴν ἐκροὴν τοῦ πύου, συχνάκις δὲ ἐπιτείνουσι καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν μορίων, καὶ ὅτι τὰς καχεΐας μάλιστα οὐσίας, πολλάκις δὲν ἀνέχονται αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες λαμβάνουσαι ὑφὴν οἰδηματώδη καὶ πλάσσαν. **Τ**ὰ αὐτὰ δὲ ἐλαττώματα καὶ ἔτι μείζονα ἔχουσι καὶ τὰ ἔμπλαστρα. **Εἰς** τὰ πλεῖστα τῶν ἀπλῶν ἐλκῶν καταλληλοτάτη θεραπεία εἶνε ἢ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τοῦ **Κ**έρνου· τὸ πρῶτον ἐπινοηθεῖσα δι' ὑγρῶν σπληνίων ἐπίδεσις. **Π**ρὸς τοῦτο καλύπτεται τὸ ἔλκος διὰ ἀπλοῦ σπληνίου ἐμβρεγμένου ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τῆς κυκλοφορίας εἰς θερμὸν χλιαρὸν, ἢ ψυχρὸν ὕδωρ. **Τ**ὸ σπληνίον στηρίζεται διὰ σπειροειδοῦς ἐπιδέσμου καὶ ὑπεράνω ἐπιτίθεται κηρωτὴ ὀθῶνη πρὸς ἐμπόδιον τῆς ταχείας ἑξατμήσεως, ὁ ἐπίδεσμος

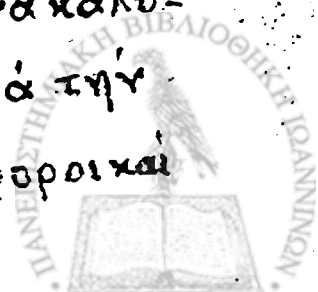

ἀλλάσσεται ἐντεῖναις τῆς ἡμέρας. **Εἰ** πὶ ἀφθόνου πλάδαράς σαρκυψύιας ἐμβρέχονται τὰ σπληνία εἰς στυπτικὴν διάλυσιν νιτρικοῦ ἀργύρου, στυπτηρίας, ψευδαργύρου ἢ χαλκοῦ : τῆσδε αὐτῆς διάλυσις καὶ ἐπὶ ἀφθόνου πυήσεως συντελεῖ πρὸς περιστόλην αὐτῆς. **Εἰ** πὶ ἐλκῶν γαγγραινωδῶν, ὡς ἐκί τῆς ταχείας σήψεως τοῦ πύου, ἐμβάπτωμεν τὰ σπληνία εἰς ἀντισηπτικὰ υἱρά, οἶον ἠραιωμένον χλωροῦχον ὕδωρ, διάλυσιν χλωροῦχου τιτάνου, φανικοῦ ὀξέως, ὑπερμαγγανικοῦ καλίου. **Ὅ**που τὴν ἐκκρίσιν τῶν ἰχώρων συνοδεύει καὶ ἡ κακὴ σαρκοφυΐα, ὅπερ συνηθέστατα συμβαίνει, συντελεῦσι τὸ ἕθλοξοζ, τὸ σωσίχρεα, τῆρεβινθίνη, οἶνος, οἶνόπνευμα, καφεροῦχον, καὶ ἰδίως φανικόν ὀξύ. **Τ**ὰ τελευταῖα ταῦτα μέσα μόνα μὴ προστιθέμενα εἰς ἐγχεύματα ἀρωματικόν, οἶον χαμαιμήλων κ.τ.λ. ἢ τὰ ἐγχεύματα ταῦτα ἀντικαθιστῶσι τὴν ἀπλοῦν ὕδωρ. ὅπου εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐρεθίσωμεν ἐλαφρῶς ἢ στυπτικῶς ὡς εἰς τὰς ὑπερσαρκώσεις. **Ο**ἰδήματώδεις καὶ πλάδαράι μέκοκκώδεις σάρκας βελτεδύται πολλάκις δι' ἀπλήν ἐπιθέσεως μέξηρόν μοτῶν. **Τ**ὰ ἀπλοῦστερα ταῦτα μέσα ἐπαρκεῦσιν ὡς εἰς τὸ πολὺ πρὸς ἴασιν συγγενῶν ἐλκῶν. **Υ**πάρχουσι

πρός τούτοις επίμονα χρόνια ἔλκη, ἅτινα ἄνευ
 τινός ἐπιπλοκῆς διὰ μένης εἴς κακῆς αὐτῶν θέ-
 σεως ἢ μεγάλης ἐκτάσεως, ἰδίως ἂν κατέχουσι-
 τὴν κνήμην δακτυλιοειδῶς, ἀντέχουσιν ἐπιμό-
 νως κατὰ παντός θεραπευτικῷ μέσῳ καὶ ἐνίοτε
 δύναται νὰ καταστήσωσιν ἀναγκαῖον καὶ τὸν ἀκρω-
 τηριασμόν, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τοιαύτην περίστα-
 σιν ἐνεργοῦμεν διὰ παραπλεύρων τομῶν ἐπὶ τοῦ
 ὑγιούς δέρματος νὰ διευκολύνωμεν τὴν ἐπού-
 λωσιν, αἴροντες οὕτω τὴν περιφερικὴν τᾶσιν τῆς
 οὐλῆς. **Ν**εωστὶ πρόσ γενεσιν οὐλῆς ἐν τῷ μέσῳ
 μεγάλων καὶ δυσεπούλωτων ἔλκων μετεμόσχευ-
 σαν ἐπιτυχῶς μικρότατα ῥάκη ἐπίδερμίδος μετὰ
 τοῦ **Μ**αλπιγγείου πλέγματος ἐπὶ τῶν κεγχρο-
 ειδῶν σαρκῶν. **Τ**αῦτα προσέφυσαν ἐπ' αὐτῶν
 καὶ ἀπετέλεσαν πυρῆνας ἢ ἐστίας, ἐξ ὧν ἡ ἐπ-
 ούλωσις ἐξετείνετο πρὸς τὰ ἔξω κυκλωτερώς,
 ἐν ᾧ ὡς γνωστόν ἄνευ τούτου οὐδέποτε ἡ ἐπ-
 ούλωσις ἀρχεται ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν κεγχροει-
 δῶν σαρκῶν, ἀλλὰ πάντοτε βαίνει ἐκ τοῦ χεί-
 λους τοῦ ἔλκους πρὸς τὸ κέντρον. **Εἰς** ἄλλας
 περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ οὐλή πρόκειται νὰ καλύ-
 ψῃ ἐκτεταμένην ἐπιφάνειαν ἐξ οὗ διὰ τὴν
 σύσπασιν τῆς οὐλῆς ἐπέρχονται διάφορα καὶ

σπουδαῖαι ἀνωμαλῖαι, πρέπει ὁ χειρουργός νά φροντίσῃ. ὥστε ἡ οὐλή νά σχηματισθῇ ὅσον οἶόν τε μικρά· τοῦτο κατορθοῦται ἀλλ' ἐν μέρειμόνον τό μὲν διά τοποθετήσεως τοῦ μέλους εἰς δεύθυσιν ἀντίστροφου τῆς ἔλξεως τῆς οὐλῆς, τὸ δέ δι' ἐπαγειλημένης ῥήξεως τῶν συμφυομένων καὶ βραχυνομένων σαρκῶν διά τινος μήλης πυρηνωτῆς ἢ διά σπάθης. **Μ**ετά τῆν εὐτυχῆ ἐπούλωσιν ἔλκους τινός ἢ γεαρά οὐλή εἶνε συνηθῶς εὐέλκωτος, καὶ μάλιστα ἀν' ἦναι οὐσιωδῶς τεταμένη, δι' ὃ ἀνάγκη ἐπὶ τινὰ χρόνον νά προφυλάττωμεν αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς κακώσεως. **Τ**ὸ καταλληλότερον δέ μέσον εἶνε ἡ περιβολή τοῦ μέλους διά βάττης καὶ τοῦ διά γύψου ἢ ἀμφοκόλλης ἐπιδέσμου ἀπὸ 6 — 8 ἑβδομάδας.

Ἄχρι τοῦδε λοιπὸν περιγράψαμεν τοὺς χαρακτήρας τῶν ἐλκῶν ὑπὸ τῆν γενικὴν αὐτῶν ἔποψιν, ἀλλὰ καὶ τοπικαὶ περιστάσεις καὶ γενικαὶ νόσοι δύνανται πολυειδῶς νά ἀλλοιώσωσι τὸν χαρακτήρα τοῦ ἔλκους. **Ἡ** παλαιότερα χειρουργία διέκρινε μέγαν ἀριθμὸν ἐλκῶν, ἀλλὰ σήμερον πᾶσα περιττὴ διάκρισις τῶν ἐλκῶν ἐγκατελείφθη καὶ διακρίνομεν τὰ διάφορα εἶδη

αὐτῶν μόνον ἐφ' ὅσον ταῦτα ἐπηρεάζονται ὑπὸ τοῦ βαθμοῦ τῆς φλεγμονῆς, ὑπὸ τῆς τοπικῆς καταστάσεως τοῦ πυθμένου, ὑπὸ νοσημάτων τῶν χειρῶν καὶ τῶν περὶ τὸ ἔλκος καὶ τέλος ὑπὸ τῆς κράσεως τοῦ ἀνθρώπου.

A^{cy} E ἄλκη φλεγμονώδης.

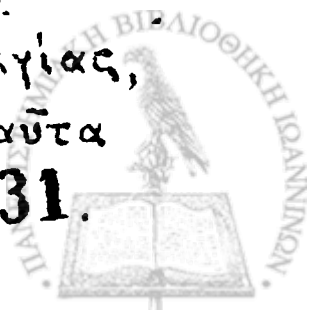
Ταῦτα προέρχονται ἐκ προσφάτου κακώσεως (θλάσεως, πλήξεως, τρωσεώς τινος,) εἴτε ἐκ φλεγμονῶν πεπαλαιωμένων ἔλκων. **Εἰς** τὰ ἐκ κακώσεως φλεγμονώδη ἔλκη παρατηροῦμεν τὰς συνεπείας τῆς ὀξείας καταστροφῆς τῶν ἰστῶν, πυθμένα δηλ. κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐφελκιδωτῆ γεγεκρωμένων ῥακῶν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆν ὀπίαν ἀναφαίνεται χροιά τοῦ πυθμένου τυρώδης, ὑπόξανθος ἢ στεατώδης. **Εἰς** δὲ τὰ πεπαλαιωμένα ἔλκη τὰ ὑπὸ νέας φλεγμονῆς καταλαμβάνομενα, αἱ ὑπάρχουσαι κεγχροεῖς σάρκες καταστρέφονται καὶ καταστρέφονται ἀναφαίνονται, ὅτε μὲν ἐφ' ὅλου τοῦ πυθμένου, ὅτε δὲ κατὰ θέσεις μικροτάτα ἔξανθήματα ἢ ὠχρὰ σπέρματα, τὸ ἐντεῦθεν ἐκκρινόμενον ὑγρὸν ἐμπεριέχει κατ' ἀρχὰς ὀλίγα μόνον πυσσφαίρια διὰ τὴν ἀφθονον δὲ διήδρωσιν γίνεται λεπτόν πολλάκις εἶνε μεθ' αἶμα

μειγμένον ἔτε λαμβάνει καὶ χροιάν ξανθίζουσαν· εἰ ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιστάσεις τοῦ φλεγμονώ-
 οὺς ἔλκους χαρακτηριστικώτερα εἶνε ἢ κατάστα-
 σεις τῶν πέριξ ἅτινα εἰς διάφορον ἔκτασιν περὶ τὸ
 ἔλκος ὑφίστανται φλεγμονώδη ἐρυθρότητα καὶ ἐξοί-
 δησιν, ἥτις ἐνίοτε λαμβάνει καὶ ἐρυσιπελατώδη χα-
 ρακτῆρα. **Η'** φλεγμονώδης αὕτη κατάσταση τοῦ
 ἔλκους διὰ παντός ἐρεθισμοῦ δυναμένη νὰ ἐπέλ-
 θῃ, ἐξαλείφεται σχεδὸν ἀφ' ἑαυτῆς μετὰ τινος ἡ-
 μέρας, ἀν' ἀρθῇ ὁ ἐρεθισμὸς καὶ τὸ ἔλκος λάβει τὴν
 πρόσηκουσαν περιποίησιν. **Η'** πικρὰ θερμότης δι' ὑ-
 δαρῶν ἢ μαλακῶν ἐπιθεμάτων, ἐπὶ ἰσχυροτέρας
 δὲ φλεγμονῆς στυπτικά, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ τοπι-
 καὶ ἀφαιμάξεις, εἰς τὰ πέριξ ἀρκοῦσι συνήθως πρὸς
 κατεύγασιν τῆς τῷ ἔλκω, κατεχούσης φλεγμο-
 νῆς.

Νευραλγικά ἢ ἐρεθιστικά ἔλκη.

Εἰς τινὰς περιπτώσεις τὰ φλεγμονώδη συμπτώ-
 ματα τοῦ ἔλκους εἰσὶ λίαν μέτρια περιοριζόμε-
 να μόνον εἰς τὰ χεῖλη αὐτοῦ, καὶ χαρακτηριζό-
 μενα δι' ἐρυθρότητος καὶ εὐκόλου ἀιμορραγίας,
 ἀπειναγτίας ὅμως κατέχονται τὰ ἔλκη ταῦτα

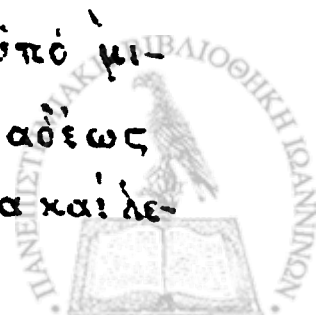
ὕπο μείστης εὐαίσθησις, ἢ ἔκκρισις τοῦ ἔλκουσ
 τούτου εἶνε μετρία, ὁ πυθμὴν καλύπτειτα ὑπό λε-
 πτήσ μόνον στιβάδος κεγχροειδῶν σαρκῶν ἢ ὑπό
 κατεστραμμένων ἰστών μετὰ χροιάσ στυατώδουσ
 καὶ ὠχράσ. Τὴν κατάστασιν ταύτην παρατηροῦ-
 μεν συνηθῶσ εἰς ἔλκη τηρούμενα εἰς ἰρεθισμόν οἰ-
 ὄξιῶν οὐσιῶν ὡσ λ.χ. εἰς θέσεισ εἰς ἅσ αἰ ἐκκρίσεισ
 τοῦ δέρματοσ εὐκόλῶσ ἀποσυντίθενται ἐξ οὗ παρα-
 γεται βουτυρικόν ὄξύ. Τὸ τοιοῦτον συμβαίνει ἰδίῶσ
 εἰς ἐκξεματώδη ἔλκη καὶ μάλιστα κατὰ τὰσ ρωγμάσ
 τοῦ δακτυλίου· ὡσαύτωσ εἰς ἔλκη βλεννομεμβρα-
 νῶν· ἰρεθιζόμενα ὑπό τῶν ἐκκρίσεωσ καὶ τρεφῶν
 παρατηρεῖται εὐαίσθησις, ἐνίστε δέ καὶ μάλιστα
 κισώδη ἔλκη τῆσ κνήμησ καθίστανται ἰρεθιστικά.

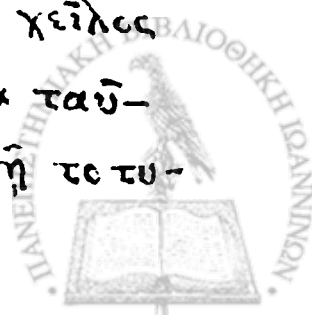
Χρόνια ἢ ατονα ἔλκη

Ταῦτα προέρχονται ἐκ τῆσ παραμελήσεωσ ἢ
 κακῆσ θεραπείασ τῶν ὀξέωσ ἀναπτυσσομενων ἔλ-
 κῶν· παρουσιάζονται δέ ἰδίῶσ εἰς τὰσ κνήμασ.

Ὁ πυθμὴν αὐτῶν καλύπτειτα συνηθῶσ ὑπό μι-
 κρῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν αἵτινεσ λίαν βραδέωσ
 ἀύξανουσιν, ἢ ἐκκρίσεισ αὐτῶν εἶνε μετρία καὶ λε-

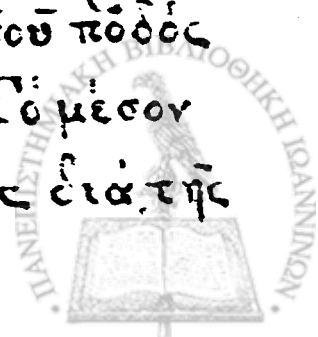

πτῆ, τὰ χεῖλη ὡς ἐπὶ τὸ ποῦν σκληρὰ, τυλώδη, ἀπο-
 τελοῦντα σκληρόν καὶ λευκὸν χαρακωμα, ὅπερ κλί-
 νει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀποτόμως πρὸς τὸν
 πυθμένα, τὰ περίξ τοῦ ἔλκους εἰσὶ διὰ τὴν ὀτέ μὲν ἐπι-
 τειγομένην, ὀτέ δὲ ἠλλοιωμένην στάσιν μέ χρωμα-
 τιστικῆν οὐσίαν διηθημένα, ἔξ οὗ φαίνονται φαιά,
 πολλάκις δὲ εἰσὶ ὑπεραιμικά καὶ οἰδηματώδη, τὸ ἔλ-
 κος εἶγε ἥκιστα εὐαίσθητον, καὶ ὁ πάσχων συνήθως
 εὐεκτηῖ, ἐκτός τῆς μικρᾶς μόνον ἐκ τοῦ ἔλκους
 ἐνοχλήσεως. **Η'** τοιαύτη ὑφή τοῦ ἔλκους καὶ
 ἡ πάχυνσις καὶ οἰδησις τῶν περίξ, ἅτινα δὲν ἐπι-
 τρέπουσι τὴν προσέλευσιν τοῦ δέρματος κατὰ τὴν
 ἴασιν συντελοῦσιν εἰς τὴν βραδύτητα θαίνουσιν
 ἐπούλωσιν αὐτῶν. **II** ἂν ἔλκος δύναται γὰρ μετα-
 πέση εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἰδίως μάλιστα
 εἰς τοὺς γέροντας διὰ παραμελήσεως δύναται καὶ
 καὶ τὸ ἀπλούστερον ἔλκος ἐντός ὀλίγων ἑβδομάδων
 νὰ λάβῃ τὸν τοῦτον χαρακτήρα. **Σ**κοπὸς τῆς θε-
 ραπείας ἔστω εἰς τὰ ἀπλᾶ ἄτονα ἔλκη ἢ διεγερσις
 τοῦ ἐρεθισμοῦ καὶ ἡ πρόκλησις τῆς σαρκοφυΐας ὅ-
 περ πολλάκις ἐπιτυγχάνομεν διὰ τῆς ἀλλαγῆς
 τῶν ὀιαφόρων ἐπιθέσμάτων. **III** ἂν ὅμως τὸ χεῖλος
 τοῦ ἔλκους κατέσπῃ ἤθῃ τυλώδες, τὰ μέσα ταῦ-
 τα εἰσὶν ὀλως ἀνεπαρκῆ, ἂν μὴ ἀφαιρεθῇ τε τυ-

λῶδες μέρος καὶ ὁ πυέμην ἔλθῃ εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος
 μέτῳ χεῖλος τοῦ ἔλκους. **Η'** ἀφαίρεσις τοῦ τυλοῦ
 δύναται γὰ γίνῃ διὰ καθαιρίσεως μέτῳ μαχαιρίων
 ἢ τὸ ψαλίδιον ἢ διὰ μαλακύνσεως τῆ χρήσει χλι-
 αρῶν λευτρῶν μετὰ σόδας ἢ διὰ τοπικῶν ἐπιθεμα-
 των. **Η'** ὑγρασία προκαλεῖ τὴν μαλάκυνσιν τοῦ
 τυλοῦ, ἢ θερμότης τὴν ἀγγειοπλασίαν περὶ τὰ
 χεῖλη τοῦ τραύματος, ἀμφότερα δὲ τὴν σαρκοφυί-
 αν.

Συνηθέστερον ὅμως τῶν μέσων τούτων εἰς τὴν πρά-
 ξιν εἶνε μεθοδική πίεσις ἐξασκευμένη ἰσῶς διὰ τῶν
 ταινιῶν καλλητικῶν ἐμπλάστρου· τούτων τὸ πλά-
 τος εἶνε $1\frac{1}{2}$ — 2 ε.μ. τὸ δὲ μῆκος ἱκανόν να περι-
 βάλλῃ μίαν καὶ ἡμισίαν φοράν τὸ μέλος· ἐπικαλ-
 λῶνται δὲ αἰτὰ μία μετρίως καὶ ὁμοτίμως πιέζου-
 σαι, ἐπικαλύπτουσι δὲ ἀλλήλας, περίπου κατὰ
 τὸ ἡμισυ τοῦ ἑαυτῶν πλάτους. **Ο'** ἐπίδεσμος
 ἀρχεται ὅσον ε.μ. ἀπὸ τὸ ἔλκος καὶ τελευτᾷ
 εἰς τὴν αὐτὴν περίπου ἀπόστασιν ὑπεράνω αὐτοῦ.
Επὶ ἐξοιδήσεως τοῦ μέλους καὶ μάλιστα ἐπὶ
 χειρῶν ὑποβοηθεῖ μεγάλως καὶ εἰς σπειροει-
 δῆς ἐπίδεσμος ἀπὸ τῶν δακτύλων τοῦ ποδός
 μέχρι τοῦ γόνατος ἐκτεινόμενος. **Τ'** μέσον
 τοῦ το ἐνεργεῖ ὄντως ἐραδύτερον τῆς εἰς τῆς

θερμότητος καὶ ὑγρασίας ἀγωγῆς, ἔχει ὅμως τὸ
μεγα πλεονέκτημα ὅτι οὐναται. ὁ φέρων τὸν ἐπίδε-
σμον τοῦτον νὰ μετέρρηται τὸ ἔργον αὐτοῦ οἶον-
δήποτε καὶ ἂν ἦγε, ἐν ᾧ ἡ προηγουμένη ἀγωγὴ ἀπ-
αιτεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον αὐτὸν κλινηρῆ.

Εἰάν θεωρηθῇ ἀναγκαῖα ἰσχυρὸς ἐρεθισμὸς, ὡς ἐκ
τῆς μεγάλης τοῦ ἔλκους ἀδραγείας καταφεύγεται
εἰς τὴν καυτηρίασιν τῶν χειλέων τοῦ τραύματος.

Πρὸς τοῦτο τινὲς μεταχειρίζονται τὸν πεπυρακτω-
μένον σίδηρον, ἄλλοι καλύπτουσι τὸ ἔλκος με ῥι-
νίμματα ψευδαργύρου καὶ χαλκοῦ, ἄτινα ὡς Βολ-
ταϊκὴ στήλη ἐνεργοῦντα ἐρεθίζουσι δεύντως. Καταλ-
ληλότερον ὅμως δυνάμεθα διὰ ταινιῶν τοῦ διακανθα-
ρίδων ἐμπλάστρου, νὰ καλύπτωμεν ἐπανειλημμέ-
ως τὰ τυλῶδη χεῖλη τοῦ τραύματος· διὰ τοῦ μέ-
σου τοῦτου καὶ τὰ ἐσκληρωσμένα χεῖλη ταχέως
μαλακῶνται καὶ ἡ ἀγγειοπλασία ταχέως ἀναπτύσ-
σεται. **Ε**ἰάν τὸ περίξ ἐσκληρωσμένον καὶ ἀγένδο-
τον δέρμα ἀνθίσταται εἰς τὸν διάτῆς οὐλῆς ἔλκυ-
σμόν αὐτοῦ, δύναται τις νὰ εὐκολύνη αὐτὸν, διὰ
παραπλεύρων τομῶν παραλλήλως φερεμένων καὶ
τὴν τάσιν αἰρουσῶν. **Τ**ὰ σχεδὸν ἀνίατα ἔλκη τῆς
κνήμης τὰ κρικσειδῶ, αὐτὴν περιβάλλοντα
ἐνδεικνύουσι εἰς τὸν ἀκρατηρισμὸν. ἔάν

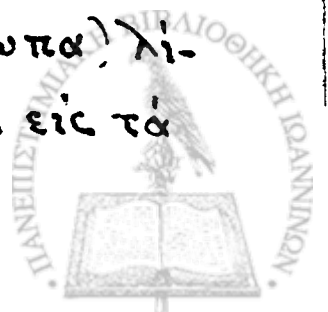

καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον ἀνίκανον πρὸς ἐργασίαν.

§ 1 Ἐλκη οἰδηματώδη.

Ἐλκός τι γίνεται οἰδηματώδης εἴτε διὰ μεγάλην τάσιν προσερχομένην ἐξ ἰσχυροῦ οἰδήματος τῶν περίεξ μυρίων, εἴτε διὰ τοπικά ἐμπόδια τῆς κυκλοφορίας, ὡς λ. χ. πίεσις τῶν περίεξ οὐλῶν ἐπὶ τῶν φλεβῶν, εἴτε εἴοτι ἔνεκα ἐσωτερικῆς τινος αἰτίας γεννᾶται οἰδήματι εἰς μόνιον τι ὑπὸ ἀπλοῦ τινος ἔλκους κατεχόμενον. **Εἰς** τὰ τοιαῦτα ἔλκη οὐ μόνον τὰ χεῖλη καὶ περίεξ εἰσὶ δὲ ὁρῶδους διηθήσεως ἐξωδηκότες, ἀλλὰ καὶ αἰ κεχροειδεῖς σάρκες φαίνονται οἰδηματώδεις, ὠχραί, ἀπαλαί, διαφανεῖς, εὐρρηκτοί, ἢ δὲ ἔκκρισις γίνεται ἀφθονοτέρα καὶ ὑδαρεστέρα. **Ἡ** τοιαύτη κατάστασις διαταράττουσα τὴν κυτταροπλασίαν καὶ ἐμποδίζουσα τὴν στερεοποίησιν τῆς οὐλῆς δυσχεραίνει τὰ μέγιστα τὴν ἴασιν τῆς νόσου.

Ἡ θεραπευτικὴ ἐνδειξις συνίσταται εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ αἰτίου τοῦ οἰδήματος· ὅπου δὲ ταῦτο ἀκοτόρθωτον, (ὡς εἰς γειτικὸν ὑδρωπᾶ) λίαν ὠφέλιμος ἀποβαίνει ἡ πίεσις, ἰδίως εἰς τὰ

ἄκρα ἐνεργουμένη διὰ σπειροειδοῦς ἐπιδέσμου ἅπαν τὸ μέλος περιβάλλοντος· ἐνίοτε συντελοῦσι πρὸς ἄρσιν τοῦ οἰδήματος καὶ αἱ ἀμυχαί, πλήρ δέ τούτων χρήσιμά εἰσι τὰ στυπτικά πρὸς καταπολέμησιν τῆς γαλαρότητος τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν· τοιαῦτα δέ εἶνε ὁ μόλυβδος ἢ στυπτηρία, ὁ ψευδάργυρος, ἢ τανίνη, πολλάκις δέ εἰς περιωρισμένα οἰδήματα καὶ ὁ χυτὸς γιτρικός ἄργυρος.

ε! Ἐλκη αἰμορραγικά.

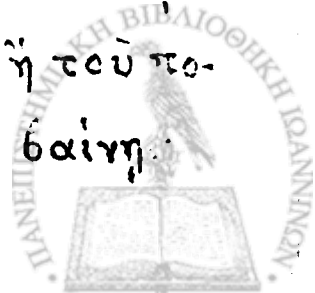
Οὕτως ὀνομάζομεν ἐκεῖνα τῶν ἐλκῶν τὰ ὅποια ἔνεκα τοπικῶν ἐρεθισμῶν ἢ προϊούσης ἐλκώσεως ὡς εἰς φαγεδαινικά καὶ γαγγραινώδη ἔλκη ἢ ἔνεκα γενικῶν αἰτιῶν διηθούνται ὑπὸ αἵματος. Ἐνίοτε καὶ ἔνεκα ἰσχυρᾶς συμφορήσεως αἰμορραγοῦσι τὰ ἔλκη αὐτομάτως. Τοιαῦτον χαρακτηῖρα λαμβάνουσι κυρίως τὰ ἔλκη εἰς σκουρβουτικάς καταστάσεις, ἔτι δέ καὶ εἰς τὴν σηψαιμίαν. **Η'** τοῦ αἵμ: διήθησις ἐπηρεάζει λίαν ἐπιβλαβῶς τὴν ἴασιν τῶν ἐλκῶν, διότι τὸ ἐξαγγιζόμενον αἷμ: καταστρέφει τὰς κεγχροειδοεῖς δάρκας καὶ προκαλεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἐκτεταμένην νέκρωσιν τῆς ἐλκώσεως ἐπιφανείας.

Κατὰ τῆς ἐκ νέου ἐμφανίσεως τῶν κεχρωμένων
αἱμορραγιῶν ἀνάγκη γὰρ καθ' ἑαυτὸν εἶναι τὰς αι-
τίας αὐτῶν.

§. Β' Ἄγκη μυκητώδης.

Οὐχὶ σπανίως συμβαίνει ὥστε αἱ κεχρωεῖς
σάρκες γὰρ δεικνύωσιν ὑπέμετρον αὐξήσει καὶ
γὰρ λαμβάνωσι τὴν μορφήν μυκητῶδους. Αἱ μυκη-
τώδεις δὲ αὗται ὑπερσαρκώσεις εἰσὶ λίαν μέλθη
καὶ, βαθυέυθροι, ἢ ἐπιφανεῖά των ὅμως ἐμειάζει
πρὸς ὑφασμα μεταξόχρουν. Πρῶτον ἐξ αἱμορρα-
γικῆς διηθήσεως αὐξάνουσιν αἱ ὑπερσαρκώσεις
αὗται τοσοῦτον ὥστε ἀποτελοῦσι μάλα πολυ-
πόδεις. Αἱ μυκητώδεις αὗται σάρκες ἀναφαίνον-
ται συνήθως εἰς στενά στόμια ἑλκωδῶν πύρων,
οἵτινες φέρουσι κατα βάθος καὶ ἀλλότριόν τι σῶ-
μα, οἷον σφαῖραν, ὅσπουν γενεκρωμένον. Ζωηρότα-
τα δὲ ἐκβλάστανουσιν αὗται εἰς τὰς μυκητώ-
δεις καλουμένας φλεγμονὰς τῶν ἄρθρων.
Εἴαν δὲ διὰ τινος συριγγώδους πόρου αἱ κεχρωει-
δεῖς σάρκες δυνηθῶσιν ἀκωλύτως γὰρ ἐξέλθω-
σι καὶ πάλλαπλασιασθῶσιν, ὡς συχνάκις παρα-
τηρεῖται εἰς τὰς ἀρθρώσεις τῆς χειρὸς ἢ τοῦ πο-
δός καὶ τῶν δακτύλων. **Ε**ἴαν ἡ ἑλκωσίς βαίη.

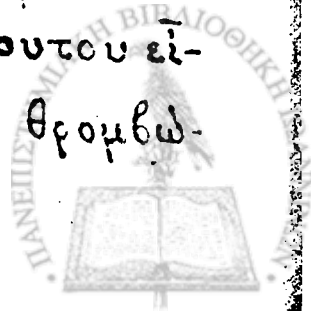
πρός ἴασιν, αἱ ὑπερσαρκώσεις φθίνουσι καὶ ἐξαλεί-
φονται ἀφ' αὐτῶν, δι' ὃ δὲν χρήζουσιν ἰδίας θερα-
πείας: Ἄυναται τις ὅμως νὰ ἐπιφέρῃ τὸν μαρα-
σμόν καὶ τὴν καταστροφὴν αὐτῶν διὰ στυπτικῶν
ἐπιθεμάτων δι' ἐσοχαρωτικῶν, ἢ διὰ καθαιρέσεως
μέμαχαίρια, ἢ μέψαλίδια.

Ζ. Ἐλκὴ κίρσώδη

Ἰσοπικαὶ περὶ τὰ ἔλκη παθήσεις συντελοῦσι πολ-
λάκις πρὸς διατήρησιν τοῦ ἔλκους, τοῦτο δὲ παρατη-
ρεῖται κυρίως εἰς τὰ κίρσώδη καὶ ἐκζεματώδη ἔλκη.
τὰ κίρσώδη ἔλκη γεννῶνται ἀποκλυστικῶς εἰς τὰ
κάτω ἄκρα, ὅπου καὶ αἱ κίρσειδες φλέβες κατ' ἐξο-
χήν ἀναπτύσσονται, προερχόμεναι αὐταὶ ἐκ τῆς
φλεβώδους στάσεως συνοδεύονται συνήθως καὶ ὑπό-
τῶν συμπτωμάτων αὐτῆς· ἰδίως δὲ χρονία ὑπεραι-
μία τοῦ δέρματος μετὰ οἰδήματος καὶ παραγωγῆς
χρωματιστικῆς οὐσίας, ἐν αὐτῷ, καὶ ἀπολέπρις
τῆς ἀπεξηραμένης ἐπιδερμίδος παρατηροῦνται
συνηθέστατα εἰς τὰ ὑπό κίρσῶν κατεχόμενα ἄκρα.
εἰς τοιαῦτα ἄκρα εὐκόλως γεννῶνται φλυκται-
νώσεις, καὶ οἰδηματώσεις ἐξανθήσεις, ἐξ ὧν ὁ-
ρᾶται νὰ ἀναπτυχθῶσι ἔλκη, ὧν ὁ χαρακτήρ

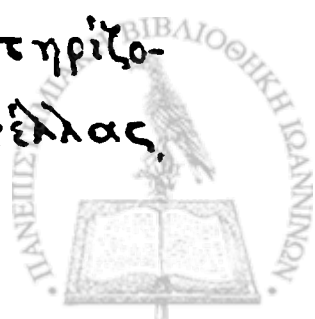
επιπλέκεται μέτῳ, κίρσους, ἢ οἰΐασις χρονίζει
 -μεγάλως διὰ τὴν τοπικήν· διατάραξιν τῆς κυκλο-
 -φορίας. **Εἰς** ἄλλας περιστάσεις ἢ φλεβίτιδος στά-
 -σις δὲν παρουσιάζεται ὡς διπλῆ ἐπιπλοκὴ ἀλλ' ὡς
 αἰτία τῆς ἐλκώσεως καὶ τότε διακρίνομεν δύο μορ-
 φάς, ἢ μία τούτων γεννᾶται ἐκ τῆς κίρσώσεως
 τῶν μικροτάτων δερμικῶν φλεβίων, ἅτινα ἀποτε-
 λουσι πυκνότετον καὶ λεπτότατον ~~ἰσχυρὸν~~ ^{ἰσχυρὸν} ἀνέφυρον
 πλέγμα εἰς τὸ ἀτροφικόν, λεπτόν, φαιόν, στίλβον
 καὶ ἀπεξηραμένον δέρμα. **Εἰς** τό τοιοῦτον δέρμα
 πᾶσα μηχανικὴ κάκωσις δύναται νὰ προκαλέσῃ
 ἔλκωσιν, ἣτις διὰ τὴν διατάραξιν τῆς κυκλοφορίας
 ἀποβαίνει λίαν δυσεπούλωτος. **Τὰ** τοιαῦτα ἔλ-
 κη εἰσὶ συνήθως μικρὰ ἀκανονίστου μορφῆς, ὀλί-
 γον ἕληρά, καὶ λίαν ἐπώδυνα, ὀδυμνήν αὐτῶν λί-
 αν νωθρός ὑπόξανθος, ἐν ᾧ τὰ χεῖλη αὐτῶν εἰσὶν
 ἀβαθῆ, ὀλίγον ὑπεραιμικά, καὶ πολὺ εὐαίσθητα.
Ἡ ἑτέρα μορφή τῶν κυρίως κίρσωδῶν ἔλκῶν ἀνα-
 πτύσσεται ἐκ φλεγμονῆς μεγαλειτέρων φλεβῶν,
 ἢ δὲ φλεγμονὴ βαίνει ἐκ τῶν ἐνδον πρὸς τὰ ἔξω,
 λαμβάνουσα τὴν πρώτην αὐτῆς ἀνάπτυξιν εἰς
 τὸ ἐκ τοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ στρώμα τῶν φλεβῶν.
Ἡ πρώτη λοιπὸν ἀφορμὴ τοῦ ἔλκους τούτου εἶ-
 νε τοπικὴ φλεβίτις, ἣτις προέρχεται ἐκ θρομβώ-

σεως τοῦ ἐν τῇ φλεβί αἵμ· ἢ φλεβικῶν λίθων, οἵ-
 τινες ἐρεθίζοντες τὰ τριχώματα τῆς νοσηρᾶς ἔξω
 ὀδηκῆς φλεβός προκαλοῦσι φλεγμονήν. **Π**ρὶν ἐπ-
 ἔλθῃ λοιπὸν ἢ ἔλκωσις, γίνεται ὑπὸ τὸ διαφανές δέρ-
 μα φῶμα σκληρὸν τῆν ἀφήν, κυανίζον, καί κατὰ
 τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εὐαίσθητον, ἢ περιοχὴ τοῦ
 φύματος τοῦτου φλεγμαίνεται φαίνεται οἰδημα-
 τώδης, καὶ τέλος διηθεῖται ὑπὸ τοῦ πυου, τὸ φῶμα
 ρήγγυται, ἢ μαλάκυνσις δύναται γὰρ κατάλαβῆ τὸν
 θρόμβον, ὅποτε ἐπέρχεται καὶ αἱμορραγία, μεθ' ἧν
 πολλὰκις ἢ φλεγμονὴ καταπαύει, καὶ οὕτω δύναται
 γὰρ ἐπέλθῃ αὐτόματος ἰασίς. **Σ**υνηθέστερον ὅμως
 ἢ ἔλκωσις ἐκτείνεται εἰς τὰ περίεξ ἐπὶ τῆς φλεβός
 σχηματίζεται στρογγύλον ἔλκος, ὅπερ κατ' ἀρχάς
 μὲν ἐκτείνεται βραδύτερον ὅμως λαμβάνει ἄτο-
 νον χαρακτῆρα, καὶ οὐχὶ σπανίως τυλῶδη χεῖλη.
Περὶ τὰ τριαῦτα χεῖλη αἱ φλέβες τοῦ τε δέρμα-
 τος καὶ αἱ ὑπ' αὐτὸ εἰσὶ κίρνωδῶς ἀνευρυσμῆνος
 ὅπερ συτελεῖ οὐσιωδῶς πρὸς διάγνωσιν τῶν ἔλκων
 τούτων. **Δ**ιὰ τῆν **Θ**εραπείαν τῶν κίρνωδῶν
 ἔλκων, ἡσυχία κατάλληλος τοποθέτησις τοῦ μο-
 ρίου πρὸς διευκόλυνσιν τῆς κυκλοφορίας, εἶνε
 ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἀνευ· τὰ ἔλκη οὐ γὰρ τότε δι'
 ἀπλῆς μόνον θεραπείας γὰρ ἀπαύσειν ἀφ' ἑαυτῶν

Διὰ τὴν ἀσήμενται ὁμῶς ἐνόχλησιν, ἢ τὰ ἔλ-
κη ταῦτα προκαλοῦσιν ἐνόσω εἶνε μικρά οἱ ἄρρω-
στοὶ δυσκόλως τηροῦσι τὴν δέουσαν ἡσυχίαν καὶ θέ-
σιν τοῦ πάσχοντος μορίου. **Εἰς** τοιοῦτους ἄρρώ-
στους δύναται γὰρ προκαλέσθαι ἡσυχίαν καὶ ἐμποδίση
τὴν τεπικτὴν συμφόρησιν ἀσφαλίεστατα πιστικὸς
εἰπίδεσμος διὰ ταινιῶν κολλητικῶν ἐμπλάστρου
εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐλκώσεως, ἐν ἀνάγκῃ δὲ διὰ σπει-
ροειδοῦς ἐπίδεσμου πιέζοντος ἅπαν τὸ μέλος ἀπὸ
τῶν ὀακτύλων μέχρι τοῦ γόνατος· τὸ μέσον τοῦτο
εἶνε προσέτι συντελεστικώτατον καὶ πρὸς καταπο-
λέμησιν τῶν κισῶν, ἣτις προηγεῖται ἐβδομάδας
τινάς πρὸ τῆς ἐλκώσεως· ἐκτεταμέναι ὁμῶς καὶ
ὀπωσδὴποτε χρονίσασαι ἐλκώσεις δὲν ἰῶνται συν-
ήθως διὰ μόνου τοῦ πιστικῶν ἐπίδεσμου ἀνευ ἀπο-
λύτου ἡσυχίας καὶ ὀριζοντίου τοπεθετήσεως τῶν
ἄκρων ἐνόσω τὰ ἔλκη εἰσὶ πρόσφατα ὠφελούσι στί-
φοντα ἐπιθέματα ἐκ **Πουλαρδείου** ὕδατος ἢ ἀ-
φεψήματος ἐξ οὐσιῶν περιεχουσῶν εὐρεσθεψικόν
ὄξύ· ἐνίοτε δύναται τις γὰρ μεταχειρισθῆ τὰ ἐπι-
θέματα ταῦτα καὶ ὑδροθεραπευτικῶς. **Πρὸς** τοῦ-
το περιβάλλομεν τὸ μέλος ὀλόκληρον μὲ ὀθόνην
ἐν **Πουλαρδείῳ** ὕδατι βεβρεγμένην, ἢν στηρίζο-
μεν διὰ σπειροειδοῦς ἐπίδεσμου ἐκ φλαγγέλλας.

ὑπεράνω δὲ ταύτης θέτομεν ὀθόνην κηρωτὴν ἢ χάρτην
 γουταπέσκης πρὸς παρεμπόδησιν τῆς ταχείας ἐξο-
 μήσεως. **Εἰς** μὴ ἀνεχομένους τὴν τοιαύτην ὑγρὰν
 θερμότητα δυνατόμεθα πολλάκις νὰ μεταχειρισθῶμεν
 μιῶφελείας ψυχρὰ ἐπιθέματα. **Πολλάκις** εἰς ἕλκη
 περιωρισμένα ἢ ἐπιπόλαια ἰδίως περὶ τὰ σφυρὰ δυ-
 νάμεθα ἐπωφελέστατα νὰ μεταχειρισθῶμεν ξηρόν
 μοτὸν ἢ βάττην καὶ ἐπ' αὐτῆς ἑλαφρὰν πίεσιν διὰ
 σπειροειδοῦς ἐπιδέσμον, ὁ τοιοῦτος ἐπίδεσμος ἀλ-
 λάσσεται ἕσσον τὸ δυνατόν ἐραδύτερον καὶ μόνον
 ὅταν:
 φανῇ ἐπ' αὐτὸν πῦον. **Τὴν** περὶ τὰ χεῖλη τοῦ ἔλκους
 προσκεκολλημένην βάττην δὲν ἀποσπῶμεν κατὰ
 τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἐπιδέσμου, ἵνα μὴ διαρρήξωμεν
 τὴν ὑπ' αὐτὴν συνοδωμένην ὀφρὺν· ὑπὸ τὸν τοι-
 οῦτόν τοῦ ἔλκους ἐπίδεσμον ἐπέρχεται ἡ ἴασις ὡς
 καὶ ὑπὸ τὰς ἀπεξηραμένας ἐφεκτίδας. **Ἐλκή** λοι-
 πὸν εὐαίσθητα ἐπιδέσμεν μὲ ἐπιθέματα ἐκ διαλύ-
 σεως νιτρικοῦ ἀργύρου ἢ ἐπικαίωμεν δι' αὐτοῦ.
Μετὰ τὴν ὅπως δῆποτε ἐπελθούσαν ἐπούλωσιν
 τοῦ ἔλκους σπουδαῖον μέλημα τοῦ ἱατροῦ εἶνενὰ
 ἐνεργήσῃ κατὰ τῆς ὑποτροπῆς, πρὸ πάντων πρέπει
 νὰ ἄρωμεν ὅπου δυνατόν τὰ αἷτια τῆς ὑπεραι-
 μίας τῶν κάτω ἄκρων, ὅπου ὅμως τοῦτο εἶνε
 ἀδύνατον, καὶ μάλιστα ἀν' τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἄρ-

ρώσ του προδιαθέτει εἰς τὰς τοιαύτας ὑπεραιμίας, τὸ καταλλήλοτατον μῖσον εἶνε διαρκῆς χρήσι-
 πιστικῶ ἐπιδέσμου εἴτε διὰ ταινίας τινὸς σπει-
 ροειδοῦς, ἢ καλλίον διὰ τῶν ἑλαστικῶν περικνη-
 μίδων. Οὐχὶ σπανίως εἰ κίρσοι τῶν φλεβῶν καὶ
 αἱ χρόνια διηθήσεις τοῦ δέρματος, φέρουσι πλήγ-
 τῶν ἑλκώσεων καὶ ἀνάπτυξιν ἐκζέματος εἰς διά-
 φορον βαθμὸν καὶ ἔκτασιν, καὶ τότε συνυπάρχει τοῦ-
 το μετὰ τοῦ ἑλκους, ἢ ἀποτελεῖ περὶ τοῦτο ἐκτετα-
 μένην ἢ περιωρισμένην ἄλλω. Οὕτω δὲ ἀποτελοῦν-
 ται τὰ καλούμενα ἐκζεματώδη ἢ κίρσωδη
 ἑλκη. Ὅπου δὲ παρατηροῦμεν τήν τοιαύτην ἐπι-
 πλοκήν δεῖον νὰ ἀπευθύνωμεν ἐν πρώτοις τήν θερα-
 πείαν κατὰ τοῦ ἐκζέματος, διότι ἄλλως προδιαθέ-
 τει τοῦτο εἰς τήν περαιτέρω ἑλκωσιν τοῦ δέρμα-
 τος. Πολλάκις τοιαῦτα ἐκζεματώδη ἑλκη ἀνθί-
 στανται εἰς πᾶσαν τοπικὴν θεραπείαν, ἰῶνται
 δὲ ταχέως δι' ἐσωτερικῆς θεραπείας, ἰδίως μάλιστα
 τῆ χρήσει τοῦ ἀρσενικοῦ. Τὰ ἐκζεματώδη ἑλκη συ-
 γήθως δὲν ἀνέχονται τὰ ἐλαιώδη καὶ λιπώδη φάρ-
 μακα δι' ὃ πρέπει νὰ ἀπέχωμεν τῆς χρήσεως τῶν
 ἀλοιφῶν. Ἐπίπασια ξηρίου ἐξ ὀξειδίου τοῦ ψευ-
 δαργύρου πολλάκις καὶ μόνον ἀμύλου καὶ λυκο-
 ποδίου, ἅτινα μεταβάλλουσι ταχέως τὸν ἐκκρινό-

μενον ὄφρον εἰς ἐφελκίδας παρέχουσι πολλάκις μεγάλην ὠφέλειαν. Οὐχ ἥττον δὲ ὠφελούσι καὶ τὰ εἰς τοῦ ψυχροῦ ὕδατος ἐπιθέματα. **Εἰς** ἐπίμονα ἔλκη εἶνε πολλάκις χρήσιμος ἡ καθημερινὴ ἐπίθεσις με διάλυσιν νιτρικοῦ ἀργύρου (5 κοκ: εἰς 1 οὖν: ὕδατος). **Εἰς** χρόνια ἐκζέματα περὶ τὰ κισσώδη ἔλκη ὑπάρχοντα λίαν λυσιτελεῖ ἀποβαίνει πολλάκις ἀλοιφή ἐκ λευκοῦ ὀξειδίου τοῦ ὕδραργύρου μετ' ἀμυλούχου γλυκερίνης. (1 μέρος ἀμύλου μετα 15 μερῶν γλυκερίνης θερμαινόμενων μετὰ σταγόνων τινῶν ὕδατος). **Εἰς** τοιαύτας περιστάσεις ὁ **Hebta** συνιστᾷ τὴν χρῆσιν τοῦ διαχύλου ἐμπλάστρου ἡραιωμένου εἰς λιγελαίου. **Εἰς** τὴν διάγνωσιν καὶ θεραπείαν τῶν ^{τά μαλ: ἐπιζώου ἢ ἐπιποσάστων} ἔλκων μέτινα εἶδη νεοπλασίας ἐξ οὗ προκύπτουσι τὰ αἰσθηόμενα ἢ πυκνώδη ἔλκη, τὰ φυματιώδη τὰ καρκινώδη καὶ γερόντεια ἢ ἀθηρωματώδη. **Εἰς** ταῦτα μεγίστης προσοχῆς ἀξία εἶνε ἰδιάζουσα νόσησις τοῦ πυθμένος. Χαρακτηρίζονται δὲ ταῦτα διὰ τῆς διηθήσεως τοῦ τε πυθμένος καὶ τὴν περίεξ ὑπὸ τῆς ἐκάστοτε συνυπαρχούσης νεοπλασίας.

1^{ον} Ἐλκη φυματιώδη

Τὰ ἔλκη ταῦτα γεννῶνται ἐκ μαλακώσεως

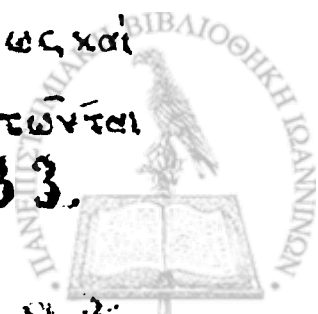

καὶ φήξεως φυματιώδους διηθήσεως, ἐχούσης τὴν ἰδραν αὐτῆς, ὅτε μὲν εἰς τὸ δέριμα, ὅτε δὲ εἰς τὰς ἠλεννομεμβράνας, κυρίως ὅμως εἰς τοὺς λυμφατικούς ἀδένας. **Ε**ν πρώτοις ἀναπτύσσονται ἐν τῷ ἰστώ ἐκ πολλὰ πλάσιου τῶν κυττάρων μικρὰ σώματα, ἅτινα διαλυόμενα ταχέως εἰς τυρώδη οὐσίαν συγχωνεύονται πρὸς ἄλληλα διὰ μαλακύνσεως τῶν διαμέσων ἰστῶν καὶ τέλος ῥήγνυνται πρὸς τὰ ἔξω διὰ τῆς ἐπέκτασως τῆς χρογίας φλεγμονῆς ἣτις συνοδεύει τὴν γένεσιν των. **Κ**ατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γεννῶνται κοιλώδη καὶ σύρραγγώδη ἔλκη, ἅτινα ἔχουσι τοὺς αὐτοὺς μὲν γενικούς χαρακτήρας παριστῶσιν ^{ὅμως} καὶ διαφορὰς τινάς, ἐφ' ὅσον ἡ πρώτη αὐτῶν ἐστὶ ἀπὸ τῆς ὑπὲρξαν οἱ ἀδένας, τὸ δέριμα, αἱ ἠλεννομεμβράναι. **Γ**ενικοί χαρακτήρες τῶν φυματοειδῶν ἔλκων εἶνε ὅτι μετὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔλκους γένεσιν εἰς τὰ περίξ ἀναφαίνονται νέα φυματῖα, ἅτινα κατὰ μικρὸν μαλακυνόμενα συντελοῦσι πρὸς ἐπέκτασιν αὐτοῦ· τὸ ἔλκος φέρει πάντοτε ἄτονον χαρακτήρα, ὁ πυθμὴν κατ' ἀρχὰς μεταμορφοῦται εἰς τυρώδη οὐσίαν, τὰ χεῖλη εἰσὶν ὑπεσκαμμένα, οὐχὶ σκληρὰ, ἀλλὰ μαλακὰ, πλαδαρὰ, ἀκανονίστως λελεπτυσμένα, κατὰ θέσεις διαδεδρωμένα, καὶ ἐσθείας κυανῆς χροίας· κεγχρο-

εἰδείς σάρκες ἀγαπύσσονται λίαν βραδέως καὶ
πολλάκις μὲν ὑφίστανται καὶ αὐταὶ τὴν τυρώδη
μεταμόρφωσιν, ἄλλοτε δὲ εἰσὶν ἀπαλαί, οἰδηματώ-
δεις, αἰμορραγοῦσαι καὶ κυανίζουσαι τὴν χροιάν
διὰ τὴν ὑπάρχουσαν στάσιν, τὰ περίεξι εἰσὶ πολλά-
κις οἰδηματώδη, τὸ πῦον ἐπιτε ἐν ἀρχῇ ἀφθονον
μέ τυρώδεις καὶ κροκκώδεις μάζας ἀνάμικτον γί-
νεται βραδύτερον ὀλίγον ὑδαρές. Συχνότατα ἀπ-
αντῶνται τὰ φυματιώδη ἔλκη εἰς τοὺς λυμφατι-
κοὺς ἀδένας προσώπων κακῶς διαιτωμένων καὶ
ἀναιμικῶν, ἅτινα φέρουσιν ἤδη σημεῖα φυματιώ-
σεως εἴτε χοιραδώσεως. Παρουσιάζονται δὲ ἰδίως
κατὰ τὸν λαιμόν, τὸ ἰνίον, τὴν μασχάλην, καὶ τὰς
βουβωνικάς χώθας μετὰ προηγηθεῖσαν χρονίαν
φλεγμονήν, εἶνε δὲ λίαν δυσθεράπευτα.

Μετὰ τὴν πολύμοχθον ἴασιν τινός ἔλκους
γεννᾶται ἕτερον παρ' αὐτῷ καὶ ἰδίως κατὰ τὸν λαι-
μόν ὑποσχάπτον τὸ δέρμα εἰς ἱκανὴν ἔκτασιν, αἱ
οὐλαὶ συστέλλονται συνηθῶς ὑπὲρ τὸ ἔειον καὶ εἶνε
λίαν ἀκονόνιστα. Σπανιώτερον ἀπαντῶμεν φυ-
ματιώδη ἔλκη εἰς τὸ δέρμα ἰδίως εἰς νεαρὰ πρόσω-
πα, γεννῶνται δὲ ἐκ φυματώδους διηθήσεως καὶ
πυήσεως τῶν ἀδένων τοῦ δέρματος, ἀπαντῶνται

εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος καί εἰς διάφορα
στάδια τῆς ἀναπτύξεώς των καί ἰδίως κατὰ τὰ
ἄκρα. **Π**οῦ πρό τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ἔλκους ὁ
ἐλκώθησόμενος λυμφατικός ἀδὴν ἀποτελεῖ στρογ-
γύλον περιωρισμένον ἔλκος μέ χειλήν πλαδαρά καί
ἐλαχίστην πρὸς ἐπούλωσιν διάθεσιν. **Εἰς** τὰς βλεν-
νομεμβράνας ἐδράζουσιν ἐπίσης τὰ ἔλκη εἰς τοὺς
ἀδίνας, ὡς δυναταί τις εἰς τὴν φυματίωσιν τῶν ἐν-
τέρων γὰ παρατηρήσῃ. **Τ**ὸν χειρουργόν ὅμως ἐν-
διαφέρουσιν ἰδία τὰ κατὰ τὸν ὀπίσθιον τοῖχον τοῦ
φάρυγγος καταστρεπτικώτατα ἔλκη. **Τ**αῦτα δε-
κνύουσι τοὺς αὐτοὺς σχεδόν χαρακτηήρας, οὓς κατὰ
τὸ δέρμα, ἰδίως τὰ ἠραιωμένα καί ὑποσκαμμένα αὐ-
τῶν χεῖλη, εἰσὶν ὅμως ἐπικίνδυνα διὰ τὴν ταχύτη-
τα μεθ' ἧς ἡ τυρώδης μεταμόρφωσις καταστρέ-
φει τὴν πελιδνόχροα βλεννομεμβράνην. **Αἱ** ἐπι-
κίνδυνοι αὗται καταστροφαί, αἵτινες συνήθως ἐπ-
εκτείνονται καί πρὸς τὰς ἀμυγδαλάς προκαλοῦ-
σιν εὐκόλως ἰσχυρόν οἶδημα τῆς ἐπιγλωττίδος
καί ἀνήκουσιν εἰς τὰς κινδυνωδέστερας καί σχε-
δόν οὐδεμιᾶ θεραπείᾳ ὑπεικεύσας. **Σ**χεδόν οὐδέ-
ποτε ὑπάρχει τὸ φυματώδες ἔλκος μεμονωμένον
συχνότατα ὑπάρχουσιν ἀνάλογοι ἀλλοιώσεις
καί εἰς ἄλλας θέσεις τοῦ ^{αὐτοῦ} ὀργάνου ἢ εἰς ἄλλο ὄργανο

νον, ἰδίως μάλιστα οἱ πνεύμονες δεικνύουσι συχνό-
τατα φυματώδη πάθησιν, ὅπερ εἶνε λίαν χαρακτη-
ριστικὰ διὰ τὰ φυματώδη ἔλκη.

Περὶ τῆς γενικῆς θεραπείας. ἥτις πλήν τῆς
τονιτικῆς διαίτησης καὶ τοῦ καθαροῦ ἀέρος συνίσταν-
ται κυρίως εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἐλαίου τοῦ ὀνίσκου,
τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἰωδίου, ἀλλαχόσε θέλομεν πραγ-
ματευθῆ ἑκτενῶς. **Ἡ** τοπικὴ δὲ θεραπεία τῶν φυ-
ματοειδῶν ἑλκῶν ἔστω κυρίως διεγερτικὴ. **Ἐ**φ' ὅσον
ἡ διάλυσις τῆς δηθήσεως εἶνε δυνατὴ ἐνδείκνυται
ἰδίως τὸ θάμμα τοῦ ἰωδίου, καὶ μετὰ τὴν ἑλκωσιν
δέ δύναται νὰ συντελέσῃ τοῦτο πρὸς ἄρσιν τῆς δε-
ψήσεως τῶν περιῶ. **Μ**ετὰ τὴν ἑλκωσιν φροντίζο-
μεν νὰ ἀποτέμνωμεν τὰ λελεπτυσμένα καὶ ὑπεσοκαμ-
μένα, τὸ μὲν πρὸς ἀποφυγὴν δυσμόρφων οὐλῶν, τὸ δὲ
πρὸς ἐπίτευξιν ταχύτερας οὐλώσεως. **Π**ρὸ πάν-
των δὲ πρέπει νὰ ἀποκαλύπτωμεν διὰ τομῆς τοῦτε
συριγγώδεις πόρους, ἵνα προκαλέσωμεν ζωηρὰς
κεγχροειδεῖς σάρκας μεταχειριζόμεθα διάλυσιν
νιτρικοῦ ἀργύρου, ἥτις προκαλεῖ τὴν ἀπόπτωσιν
τῶν τυροειδῶν σμῆων ταχέως καὶ διευκολύνει
τὴν ἐλάστησιν ζωηρῶν σαρκῶν βραδύτερον
δυνάμεθα νὰ ἐπιδέσωμεν τὸ ἔλκος μὲ ξηρὸν μοκόν.
Ἐπὶ φλογιστικῶν συμπτωμάτων ὠφελοῦσι τὰ

ψυχρά ἐπιθέματα σπαγίως δέκαί καταπλάσματα.

2^{ον}. Ἐλκη γερόντια.

Η' ἀθηρωματώδης ἀλλοίωσις τῶν ἀρτηριῶν καί ἡ δι' αὐτῶν ἀνεπαρκής θρέψις τῶν ἰστών ὡς καί ἡ ἀτελής αἱμάτωσις εἶνε ἡ συχνοτέρα αἰτία τῶν γεροντείων ἐλκῶν, ἅτινα κατὰ προτίμησιν ἀναφαίρονται εἰς τὰ κάτω ἄκρα. **Τὰ** ἔλκη ταῦτα εἰσὶ λίαν συγγενῆ πρὸς τὴν γεροντείαν γαγγραιναίαν, καὶ διαφέρουσι ταύτης κατὰ τὸν βαθμὸν μόνον, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἔλκη διαφέρουσι τῆς γαγγραίνης ἐν γένει: ὡς πρόφασις δέ τῶν ἐλκῶν τούτων εἶνε ὅτε μὲν τραυματισμός τις, ὅτε δέ ψῦχος, καὶ ἄλλοτε ἡ θερμότης.

Οἱ χαρακτηῆρες τῶν τοιούτων ἐλκῶν εἰσὶ πυθμῆν λεῖος, ζωηρός, ἐρυθρός, ξηρός, καὶ ὑπὸ λεπτοτάτου στρώματος κεγχροειδῶν σαρκῶν κεκαλυμμένος. ἐνθεν κακεῖθεν παρατηρεῖ τις φαίᾶς γαγγραινώδεις κηλίδας, αἱ ἐκ τούτων ἐσχάραι ἀποχωρίζονται λίαν βραδέως, καὶ ἐν ᾧ κατὰ μικρὸν ἡ ἐναποληφθεῖσα ἀπώλεια τῆς οὐσίας ἀποκαθίσταται ὑπὸ σαρκοφυΐας νωθῆς, εἰς τὰ περίξεναι ἐσχάραι νέας παρασκευάζουσιν ἐλκώσεις, ἐξ οὗ ἡ περιφέρεια τῶν ἐλκῶν τούτων γίνεται λίαν ἀκανόνιστος, τὸ περίξ ὡς καὶ ὅλον τὸ δέρμα τῶν

ἐχόντων ἀρτηρίας ἀθύρωματώδεις φαίνεται ἀ-
τροφικόν, ξηρόν καὶ μέ λεπία ἐπιδερμίδος κεκα-
λυμμένον. **Κ**ατὰ τὴν θεραπείαν τῶν τοιούτων ἔλ-
κῶν ἀνάγκη γὰ καταπολεμήσῃ τις κατὰ πρῶτον
τὸν ὑπάρχοντα φλογιστικὸν ἐρεθισμὸν δι' ἡσυχίας
καὶ στυπτικῶν, εἴτε δὲ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν τοπι-
κὴν χρῆσιν ἐρεθιστικῶν φαρμάκων καὶ τόνικῶν συ-
σθενομένων πάντοτε καὶ ὑπὸ καταλλήλου τοπικῆς
διαίτης. **Μ**εταβαίνομεν εἰς τὴν τελευταίαν τά-
ξιν τῶν ἔλκῶν, ἢ τοι ἐκείνων ἅτινα προέρχονται εἴ-
τε ἐκ τινος δυσκрасίας εἴτε ἐπιπλέκονται μετ' αὐ-
τῆς. **Ε**νταῦθα δὲ ἀνήκουσι τὰ χοιραδικὰ τὰ συφι-
λιδικὰ τὰ ὑδραργυρικὰ, τὰ ἀρθρητικὰ καὶ σκουρ-
βουτικὰ ἔλκη.

Χοιραδικὰ ἔλκη.

Ταῦτα γινῶνται εἰς χοιραδικὰ πρόσωπα
εἴτε ἐκ τοπικῆς φυματώσεως τοῦ δέρματος καί τῶν
ὑπ' αὐτὸ εὐρισχομένων ἀδένων, ὅτε συμμερίζονται
καί τῶν συμπετωμάτων αὐτῶν, ἅτινα ἀνεφέρα-
μεν ἐν τῇ περί φυματιωδῶν ἔλκῶν κεφαλαίῳ, εἴ-
τε ἀναπτύσσονται ἐξ ἡμελημένων ἐξανθημάτων
ιδίως ἐκζέματος καὶ κατὰ μικρὸν ἐκτείνονται.

Ταῦτα ὅμως συνίστανται συγῆθως εἰς ἐπιπόλαι-

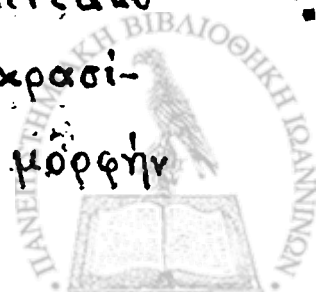
ανμόγον ἀπολέπισιν τῆς γοσύσης ἐπιδερμίδος καὶ ἀποκάλυψιν τῶν θηλῶν τοῦ δέρματος. Παρουσιάζονται συνήθως εἰς χοιραδικούς ἀρκετά συχνὰ παθήσεις τῶν ὀστέων καὶ ἄρθρων τοῦ μηροῦ καὶ τοῦ γόνατος αἵτινες φέρουσιν εὐκόλως τερηδόνα καὶ σχηματισμὸν σוריγγίων, ὥστε περί τας τοιαύτας ἀρθρώσεις ἀπαντῶμεν χαρακτηριστικὰ κολπώδη καὶ συριγγώδη ἔλκη. Καὶ ἡ ἐσθιομένη δέ (Lupus) συχνότατα ἀπαντᾶται παρά τας χοιραδικούς.

Εἴλη συφιλιδικά.

Συφιλιδικῶν ἐλκῶν διακρίνομεν τὰ ἑξῆς εἶδη τὸ μαλακόν ἢ πρωτοπαθές, τὸ ἐσκληρωσμένον ἢ Οὐντεριανόν, τὸ ἀδενῶδες, τὸ κατ' ἐπιπολὴν δευτεροπαθές ἐκ τῶν συφιλιδικῶν ἐξανθήσεων προερχόμενον, καὶ τὸ κατὰ βάθος δευτεροπαθές συφιλιδικῶν ἐλκῶν ἀπότοκον.

Εἴλη ὑδραργυρική *

Ἡ διάκρισις τῶν ἐλκῶν τούτων ἀπὸ τῶν συφιλιδικῶν ἀποβαίνει ἐνίοτε δύσκολως. Παρουσιάζονται δέ πρό πάντων εἰς τὸ στόμα καὶ εἶνε ἀπότοκα τῆς ὑδραργυρικῆς καλουμένης δυσκρασίας παρίστανται δέ ὑπὸ ὀξείαν ἢ χρονίαν μῶρφήν

Τῶν ὀξέων ὑδραργυρικῶν ἔλκῶν προηγείται πάντο-
 τε ὑδραργυρική στοματίτις χαρακτηριζομένη ὑπό
 ισχυροῦ πτυελισμοῦ ἐπισήμων ἐξοιδήσεως τῆς
 βλεννομεμβράνης τοῦ στόματος μετ' ἀποκαλύψε-
 ως τῶν οὐλῶν καὶ διασείσεως τῶν ὀδόντων, τὸ στό-
 μα ἀποδίδει ὀσμὴν δυσώδη χαρακτηριστικὴν· ἐν
 πρώτοις ἀναφαίνονται καταθέσεις κυανᾶ, κηλί-
 δες ἐξ ἐκχυμώσεως, αὗται γερνοῦνται καὶ ἀποπι-
 πτούσικτῆς ἐσχάρας, ἐναπολείπονται ἔλκη ἀ-
 βαθῆ μορφῆς ἀκανονίστου, ἅτινα, ἂν ἡ ἐνέργεια
 τοῦ ὑδραργύρου ἐξακολουθῇ ἐπεκτείνονται, ὀπυθ-
 μὴν των εἶνε φαιός τὰ χεῖλη κυανέρυθρα καὶ λί-
 αγ εὐαίσθητα. **Δ**ιακοπείσης δέ τῆς χρήσεως τοῦ
 ὑδραργύρου ἡ ἐπούλωσις ἐπέρχεται ταχέως· πᾶ-
 σαι σχεδόν αἱ θέσεις τῆς βλεννομεμβράνης τοῦ
 στόματος δύναται γὰ κατὰληφθῶσιν ὑπό ὑδραρ-
 γυρικῶν ἔλκῶν. **Η** χρονία μορφή συνοδεύεται ἐκί-
 σης ὑπὸ τῆς ἰδιαζούσης ὀσμῆς τοῦ στόματος.
Καίσιταται δέ δυσδιάκριτος ὀσάκια σφιλιδί-
 κά ἔλκη διὰ τῆς ὑδραργυρικῆς καχεξίας μετα-
 βληθῶσιν εἰς ὑδραργυρικά, ὅτε καλύπτονται
 ὑπὸ φαιᾶς ἢ τεφροχρῆου οὐσίας μεγενθύνου-
 νται ταχέως καὶ ἐπιφέρουσι μεγάλας καταστρο-
 φάς. **Τ**ὸ χεῖλος τῶν ἔλκῶν τούτων γίγεται

κυανίζον ἢ ἰόχρουν καὶ λίαν εὐαίσθητον. Διὰ τῆς μετὰ προσοχῆς χρήσεως τοῦ ὑδραργύρου δύναται τις νὰ προλάβῃ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὑδραργυρικῆς στοματίτιδος ἰδίως διὰ τῆς συγχρόνου χορηγίας χλωρικοῦ καλίου, ὅπερ καὶ βραδύτερον κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς ὑδραργυρώσεως χορηγούμενον ἐσωτερικῶς καὶ εἰς ἀποπλύσεις τοῦ στόματος ἀποβαίνει λίαν ὠφέλιμον. Τὸ αὐτὸ μέσον εἶνε ὠφελιμώτατον καὶ κατὰ τῆς ὑδραργυρώσεως τῶν ἐργατῶν τοῦ ὑδραργύρου. Εἴτιοτε ὅμως τὸ φάρμακον τοῦτο ἐσωτερικῶς ἐπὶ μακρῶν δὲν εἶνε ἀνεκτόν, διότι ἐπιφέρει γαστραλγίαν, τότε δεόν νὰ περιορισθῶμεν [εἰς (τὴν)] εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μόνον χρῆσιν αὐτοῦ, ἢ εἰς ἀποπλύσεις μὲ διάλυσιν χλωρούχου τιτάνου, ἢ στυπτικὰς διαλύσεις, οἷον στυπτηρίαν, ὀξικόν μόλυβδον κ.τ.λ. Εἴνθεοῖται ὅτι κατάλληλος τονικὴ διαίτα ἐπὶ ἐξησθημένων ἀρρώστων ὑποβοηθεῖ τὰ μέγιστα τὴν θεραπείαν.

Σκορβουτικὰ ἔλκη

Ἡ σκορβουτικὴ εὐσκρασία χαρακτηρίζεται κυρίως διὰ μεγίστης προδιαθέσεως εἰς ἐξαγγίσεις τοῦ αἵμ. αἵτινες λαμβάνουσι χώραν εἰς τὸ δέρμα ὡς

πετέχειαι, ἢ εἰς τὸν συνδέτικόν ἰστόν, τοὺς μῦς, τὰ ὄστα, καὶ ἀποτελεῦσι τοὺς σκορβουτικούς ὄζους καλούμενους. **Τ**οιαῦται λοιπὸν ἐξαγγίσεις χαρακτηρίζουσι καὶ τὰ σκορβουτικὰ καλούμενα ἔλκη. **Δ**ὲν πρέπει ὅμως πᾶν ἔλκος ὑποκείμενον εἰς αἱμορραγίας, νὰ θεωρῆται σκορβουτικόν εἰ μὴ συγυπάρχωσι καὶ τὰ λοιπὰ τῆς δυσκρασίας σημεῖα. **Κ**ατὰ τὴν πείραν μάλιστα **Α**γγλῶν χειρουργῶν φαίνεται λίαν ἀπίθανον, ὅτι τὸ σκορβουτικὸν προδιαθέτει ἰδίως εἰς γέγενειν σκορβουτικῶν ἔλκων. **Α**ἰμεμάλακυσμένα καὶ ὑπόαιμδιθημένα ἐξοιδήσεις τῶν οὐλῶν αἰτινες εἰσὶ τὸσον χαρακτηριστικαὶ διὰ τὸ σκορβουτικόν, καὶ προκαλοῦσι αἱμορραγοῦντας ἐπιπολαίας ἐξέλκώσεις, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἰδικαὶ ἐξέλκώσεις σκορβουτικαί. **Κ**αὶ ἐκχυμώσεις δὲ τοῦ δέρματος δύνανται νὰ ἐλκωθῶσιν εἰς τὸ σκορβουτικόν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἐξωτερικὴ ἀφαιρῆ, οἷον θλάσις, ὤσις, κ.τ.λ. **Δ**ι' ὅαι τοιαῦται ἐκχυμώσεις καθ' ἑαυτὰς δὲν δεικνύουσι τάσιν πρὸς ἐξέλκωσιν. **Σ**υχνότατα παρατηροῦμεν πυορροούσας πληγὰς ἢ ἔλκη διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς σκορβουτικῆς δυσκρασίας νὰ λαμβάνουσι τὸν χαρακτήρα τῶν σκορβουτικῶν ἔλκων. **Τ**οιαῦτα ἔλκη ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ στρογγύλον σχῆμα, χροιάν

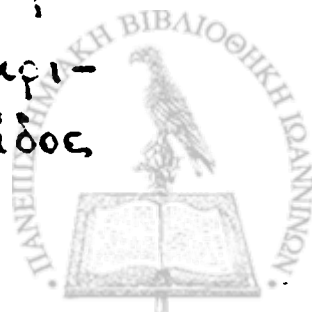
ἀφρητήν, καὶ μείλη ἀκανόνιστα, εὐδαμοῦ δεικνύοντα τόσιν πρὸς ἐπεύλωσιν, ὁ πυθμὴν αὐτῶν καλύπτεται ὑπὸ μηκυτώδους, μελανερύθρου θρομβώδους μάλῃς, ἧτις συνήθως σήαται ταχέως, καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀπόπτωσις ἐπιφέρει αἰμορραγίαν, δι' ἧς ἡ αὐτὴ μηκυτώδης μάζα ἀναγεννᾶται.

Θεραπεία. Πρὸς θεραπείαν τῶν σκορβορτικῶν ἔλκῶν ἀπαιτεῖται πρὸ πάντων ἡ καταπολέμησις τῆς δυσκρασίας, διὰ βελτιώσεώς τῆς τροφῆς διὰ καθαροῦ ἀέρος, καὶ τονικῆς διαίτης. **Η'** δὲ τοπικῆ τῶν ἔλκῶν θεραπεία ἴστω ἀπλή διὰ τοπικῶν ψυχρῶν ἐπιθεμάτων ἐκ **Περουβιανοῦ** φλοιοῦ, ρατανίας, στυπηρίας, ἢ ἐπὶ σπηπτικῆς διαθέσεως, διὰ Ξυλόξους, δρυκτῶν ὀξέων, φανικοῦ ὀξέως κ.τ.λ.

Ἐλκη ἀρθριτικά.

Οὐχὶ πᾶν ἔλκος κισσῶδες ἢ ἄλλο συνυπάρχον μετὰ ἀρθρίτιδος χαρακτηρίζεται καὶ ὡς τοιοῦτον. **Η'** ὀνομασία αὕτη χαρακτηρίζει μᾶλλον ἔλκη, ἀτινα γεννῶνται ἀπὸ ἀρθριτικῶν ἐναποθέσεων ἢ ἀπὸ μορίων ἀρθριτικῆς φλεγμονῆς κατελημμένων. Ταῦτα τὸν τελευταῖον τρόπον γεννώμενα ἔλκη εἰσὶν ἐπιπόλαια, καταστρέφουσι μόνον τὰ ἀνώτερα στρώματα τοῦ δέρματος, εἰσὶ στρογγύλα μὲ πυθμὲνα λεῖ-

ον ἄνευ κεγχροειδῶν σαρκῶν, καί ὑπό λεπτῆς πολ-
λάκις ἐφελκίδος κακαλυμμένον, ἐκκρίνουσι δὲ λε-
πτὸν τι ὑγρὸν. Ἴδιον δὲ χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐκκρι-
ματος τούτου εἶνε ὅτι ξηραίνόμενον ἀφίγει ὑπόληπ-
μα λευκόν, κρυστάλλικόν, ἐξ οὐρικοῦ νάτρου συνιστα-
μενον, τοῦ δὲ ἔλκους ὅτι ἐπούλουται λίαν βραδίως.
Αἱ βαθύτεραι βαινύσαι ἐλκῶσεις ἀναπτύσσονται
ἐκ τῶν ἐνδον πρὸς τὰ ἔξω. ὅταν ἀρθρεναποθέσεις προ-
καλέσωσι πύησιν τῶν περίξ, μετ' αὐτὴν ἐπέρχεται
πύησις τοῦ ἔρματος καὶ οὕτως ἀποτελεῖται βαθύ
ἔλκος μέ στεγνὸν πυθμένα, δι' οὗ φτάνει τις εἰς τὸ βά-
θος ὑπὸ λευκῆς τινος λιπώδους μάλης, ἥτις βρα-
δύτερον ἐξωθεῖται. Μετὰ τοῦτο ἡ ἴασις τοῦ ἔλκους
γίγνεται εὐκόλως, ἀλλὰ μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας
γεννῶνται ἔλκη εἰς τὰ περίξ διότι αἱ ἐξ οὐρικοῦ
νάτρου ἐναποθέσεις εὐρίσκονται συνήθως ἐσπαρ-
μέναι ἐν τοῖς ἰστοῖς. Ἀμφότεραι αἱ μορφαὶ τῶν
ἀρθριτικῶν ἐλκῶν παρουσιάζονται κυρίως εἰς τὰς
φάλαγγας τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς καὶ τοῦ ποδός,
πλησίον τῶν μετακαρπίων καὶ μεταρσίων ὅστων,
ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ τὸ γόνυ πλήν τῆς ἐπιγονατίδος.
Κατὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἐλκῶν τούτων ἐν πρώ-
τοι ἀπομακρύνομεν ἐκ τοῦ πυθμένος πᾶν ἐκκρι-
μα οὐρικοῦ νάτρου εἰ ὡτογλυφίδος ἢ λαβίδος

καὶ εἶτα θεραπεύομεν ὡς ἀπλοῦν τὸ ἔλκος· λίαν
 ὠφέλιμος εἶνε ἡ περιδέσις μὲν ἑρὸν μοτὸν καί τι-
 να ἐκ φλαγγέλης ἐπίδεσμον. **Εἰάν** ἐνδείκνυνται
 γαρκωτικά μέσα καταλληλότερα τὸν εἶνε ἀλοιφή ἢ
 διάλυσις νιτρικῆ ἀργύρου ἰσχυροῦ 5-10 κοκ:
 εἰς οὐρίαν ὕδατος. **Εἴνε** εἶται εἰ ὅτι συγχρόνως
 εἶνε ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἀνεῦ καὶ ἡ κατὰ τῆς ἀρθρίτι-
 δος θεραπεία.

Υπὸ τὴν εὐρυτέραν σημασίαν συριγγιον
 ἐνομαζόμεν πάντα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον στε-
 νόν παρα φύσιν πόρον· εἰ εὐ ἐκχέονται διάφορα ὕγρα,
 εἶεν πῶον, ὀρρός, ἐκκρίσεις ἢ ἀποκρίσεις· ἀδιάφο-
 ρον τίς ἢ αἰτία καὶ ἡ ὕψη τοῦ πόρου, ἀν δηλονότι οὕτως
 ἦναι συγγενῆς ἢ ἐπίκτητος, ἐπίδερματωμένος ἢ ἐξ-
 ἠλωμένος. **Υ**πὸ στενωτέραν ὁμοῦ συριγγιον καλοῦ-
 μεν πᾶν σὺληθειδῆς ἔλκος οὐτινος ἢ ἰασις ἕνεκα
 διαφόρων ἐξωτερικῶν ἐρεθιστικῶν ἁφορμῶν παρεμ-
 ποδίζεται, εἴτε πυήσεως διατηρουμένης ἐν τῷ βάθει
 τοῦ συριγγίου, εἴτε ἀλλοτριῶν σωμάτων κατὰ βά-
 θος εὐρίσκομένων καὶ τὴν πυήσιν διατηρούντων,
 εἴτε διὰ τῆς ἐκχύσεως ἐκκρίματος ἢ ἀποκρί-

ματος τινός. Ἐκ τῆς ἐκχεομένης δέ οὐσίας ὀνομάζομεν τὰ συρίγῃ· πυόρροοντα, δακρυχόα, σιελόχόα, χοληχόα, οὐροχόα καπρανοχόα. Τὸ συρίγγιον ὀνομάζομεν τέλειον, ὅταν ἔχη δύο στόμια ὧν τὸ μὲν φέρεται εἰς ὄργανόν τι ἢ κοιλότητα, τὸ δὲ πρὸς τὰ ἔξω ἢ πρὸς τὸ ἕτερον ὄργανον ἢ κοιλότητα ἀτελής δὲ ὅταν ἔχη ἓν μόνον στόμιον, διού φέρεται εἰς κοιλότητά τινα, ὅτε καλεῖται ἀτελής ἢ τυφλὸν ἐσωτερικόν, ἢ πρὸς τὰ ἔξω, ὅτε φέρει τὸ ὄνομα ἀτελής ἢ τυφλὸν ἐξωτερικόν. Λίμορφαί αὗται ἀπαντῶνται περὶ τὸ ἀπειθυσμένον, οὐροδόχον κύστιν, καὶ οὐρήθραν. Τὸ συρίγγιον ὅτε μὲν συνίσταται εἰς πόρον βραχὺν δίκην ἀπλῆς ὀπῆς τὸ διάφραγμα δύο ὀργάνων κατεχούσης, ὅτε δὲ ὁ πόρος εἶνε μακρότερος ἀπλοῦς καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εὐθύς, ἄλλοτε δὲ διακλαδίζεται εἰς πολλοὺς ἀκανονίστους διήκοντας διαφόρους εὐρεῖς πόρους· ἀφ' οὗ ἢ τὸ συρίγγιον προκαλέσσα ἔλκωσις καταπαύση, δύναται ἢ ἐπιφάνεια αὐτοῦ γὰ ἐπουλωθῆ καὶ γὰ ὑπευδουθῆ ἐκ τοῦ ἐπιθηλίου στρώματος· ἀν' ὅμως ἡ αἰτία τῆς ἐλκώσεως ἔξακολουθῆ ἢ ἐπιφάνεια τοῦ συρίγγιου καλύπτεται ὑπὸ πυκνοῦ στρώματος κερχειδῶν σάρκων αἰτίαις ἔχουν μέτην τάσιν πρὸς σύμφυσιν καὶ συνοὐλώσιν τοῦ πόρου ἔμπο-

εἶδανται ὅμως ὑπὸ τοῦ ὀλονέν σχηματιζομένου κύ-
 ου ἢ τοῦ ὀλονέν ἐκχειομένου ἐκφρίματος. Περὶ τοῦ
 συριγγίου σχηματίζεται οὐλώδης ἰστός κατὰ τὸ
 μᾶλλον καὶ ἤττω ἀδρός, καὶ τυλώδης, ἔστι τὰ
 τοιχώματα τοῦ συριγγίου σκληρύνει καὶ τῆν κο-
 ρεῖαν αὐτοῦ μετατρέπει, καὶ τὸ στόμιον τῆς σύριγ-
 γος ἐλκύνει πρὸς τὸ βάθος, ὥστε ἀποτελεῖται ἐπὶ
 τοῦ δερμάτος χυτοειδῆς κοιλότης, εἰς τὸ βάθος
 τῆς ὀπείας διακρίνει τις τὸ στόμιον τοῦ συριγγίου,
 ὅπερ πρὸς τὰ ἔξω συγῆθως εἶνε στενόν, ἐνίοτε δὲ καὶ
 δυσόρατον. ἐν τῷ βάθει δὲ αὐτοῦ κεῖται ἀλιόστριον
 τι σῶμα οἶον ὀστοῦν, στέαρ, κτλ. συγῆθως ἐκ τοῦ
 στόμιου, προβάλλουσι ἐκβλαστήσεις μυκητώ-
 δεις ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων διακρίνει τις τῆν ὀπῆν.
 Τὸ ἐσωτερικόν στόμιον εὐρίσκεται πολλάκις κεκλει-
 σμένον συγῆθως ἐν τῷ βάθει πτυχῆς τινος τῆς βλα-
 νομεμβράτης, ἀλλοτε ἀπῶνός ὑπάρχουσι κλειότε-
 ρα στόμια δίκην ἡθμοῦ, ἐνίοτε τὸ ἐσωτερικόν στό-
 μιον κλείεται πρὶν φθάσῃ εἰσέτι τὸν πυθμένα τοῦ
 συριγγίου, ὅτε ἐξετάζων τις μὲ τῆν μῆλην δύνα-
 ται νὰ ἐκλάβῃ τὸ συριγγίον τυφλόν. Ὅτι δὲ ἀφο-
 ρᾷ τῆν αἰτίαν τῶν συριγγίων τὰ συγγενῆ εἶνε,
 συγῆθως ἀπότοκα τῆς ἀγαπτύξεως τοῦ ἐμβρύ-
 ου, τραύματα σωληνοειδῆ πόρον ἔχοντα ὡς τὰ

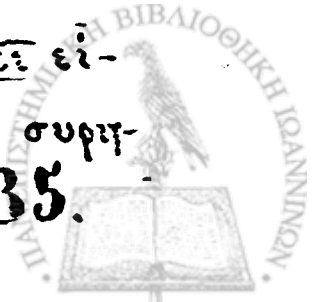

διὰ τηλεβδῶνων καὶ νήξεως οὐναται νά προκαλεσῶσι
 συρίγγιας ἂν εἰς τὸ βάθος ἐναπολειφθῇ ἡ σφαῖρα, ἢ
 ἄρθμα ὁστοῦ περιέπεσεν εἰς τὸ στόμιον. ἔτι δὲ συρίγ-
 για γεινῶνται διὰ διαμπερῶν τραυμάτων, ἔαν ἐκχυ-^{σι}
 σίς τις ἐκχῆται διὰ τοῦ τραυματικοῦ πόρου καὶ ἐ-
 ρεθίζουσα πρὸς καταστροφὴν καὶ πύησιν διατηρεῖ
 τὴν ἔλκωσιν. ἰδίως μάλιστα λαμβάνει τὸ τοιοῦ-
 ταν χώραν, ἂν διὰ τὴν στενότητα τοῦ ἐκφορητικοῦ
 πόρου τοῦ τραθέντος ὀργάνου, ἢ ἐκχυσίς ἐκχῆται διὰ
 τοῦ τραύματος. εὐκολώτερα διὰ γαγγραιῆς τοῦ τοι-
 χώματος κοίλου τινός ὀργάνου οὐναται νά ἐπέλθῃ
 διάτρησις αὐτοῦ, καὶ οὕτω γεινῶνται τὰ ἀπολεκι-
 στικά, κοπρανοχόα, οὔροχόα, συρίγγια καὶ ἄλλα. Συχνό-
 τατα ὅμως αἷτια τῶν συρίγγιων εἰσὶν αἱ ἔλκωσις
 καὶ τὰ ἀποστήματα, ἅτινα προέρχονται ἐκ κοίλου
 τινός ὀργάνου ἢ ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ. καὶ ἐν μὲν τῇ
 πρώτῃ περιπτώσει μετὰ τὴν διάβρωσιν τῆς ἐλεννο-
 μεμβράνης τοῦ κοίλου ὀργάνου ἢ ἔλκωσις προχω-
 ροῦσα εἰς τὸν περιβάλλοντα συνδετικόν ἴστον ἀπ-
 εργάζεται κατ' ἀρχὰς τυφλὸν συρίγγιον, ὅπερ κατὰ
 μικρὸν θάινον πρὸς τὸ δέρμα διαδιβρώσκει καὶ τοῦ-
 το καὶ οὕτως ἀποκαθίσταται ἐντελής. ἐν δὲ τῇ δευ-
 τέρῃ γεινόμενον τὸ ἀπόστημα περὶ τὸ κοῖλον ὄργαν-
 ον διαδιβρώσκει πρὸς αὐτό τε καὶ πρὸς τὸ δέρμα

τούς ιστούς μέχρι διατρήσεως καὶ αποκαταστάσε-
 ως τοῦ συριγγίου. Τὰ συμπτώματα, ἅτινα συνοδεύουσι
 τὰ συρίγγια ἐκτός τῶν γενικῶν συμπτωμάτων τῆς
 τρώσεως τῆς φλεγμονῆς τῆς γαγγραίνης, ἢ τῆς ἐλ-
 κώσεως εἰσὶ συνηθῶς εἰς τέλεισιν συρίγγια τοσοῦτον
 δῆλα, ὥστε οὐδεμία δυσκολία πρὸς διάγνωσιν αὐτῶν
 ὑπάρχει. Ὁ συριγγώδης πύλος ἐκχέων ὑγρὸν ἢ ἐκ-
 κριμάτι τῆς διατρηθείσης κοιλότητος ἢ ὀργάνου·
 ὅπου ὑπάρχει ἢ τοιαύτη ἐκχυσις, πρόκειται ποτε
 τε περὶ τέλειου ἂν καὶ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ στόμιον
 δὲν δύναται γὰ εὐρεθῆ πολλᾶκις, εἴτε διὰ τὸ σκοπιὸν
 τῆς πορείας τοῦ συριγγίου, εἴτε διὰ τὸ μήκος αὐτοῦ·
 ἐν ἀμφιβολίᾳ δύναται τις νὰ δοκιμάσῃ ἔνεσιν κη-
 χροματισμένησούσιας, ἣτις ἐπὶ τέλειας συρίγγος θέ-
 λει ἐξέλθει διὰ τῆς κοιλότητος, εἰς ἢ τὸ συρίγγιον
 ἐκστομοῦται. Συρίγγια εἰ ὄν συγκεινωνοῦσι ἑωρ-
 γατὰ πρὸς ἀλλήλα διαγιγνώσκονται ἐκ τῆς ἀνάμιξε-
 ως τῶν ὑγρῶν ἢ τῶν ἐκκριμάτων τῶν ὀργάνων τού-
 των. Οὕτω ἢ ἔξοδος οὐρῶν ἐκ τοῦ κολεοῦ μαρ-
 τυρεῖ περὶ συριγγίου κύστεως καὶ κολεοῦ ἂν δὲ
 εἰδικὸν ἐκκρίμα ρέῃ ἐκ τῆς συρίγγος, διὰ δὲ τῆς
 μηλώσεως δὲν ἀνακαλύπτομεν ἐσωτερικὸν στόμι-
 ον διαγιγνώσκομεν ἀτελεῆ ἐξωτερικὰ συρίγγια ἐ-
 σωτερικὰ ἢ τυφλὰ. συρίγγες διαγιγνώσκονται συν-

νήθως διὰ λεπτεπυσμένου δέρματος κατά τινα θέ-
 σιν, ὅπου ἡ πίεσις τοῦ δακτύλου σχηματίζει κοιλό-
 τητα· ἐνίοτε αἰσθάνεται τις διὰ τῆς χειρός τὸν συριγ-
 γώδη πόρον ὡς σῶμα ἐπίμηκες καὶ σκληρόν ἐπὶ τὸ
 δέρμα. **Η'** πορεία καὶ ἡ πρόγνῳσις τῶν συριγγίων ρυθ-
 μίζεται ἀναλόγως τῆς αἰτίας αὐτῶν· τὴν καλλι-
 τέραν πρόγνῳσιν παρέχουσιν αἱ διὰ προσφάτων τρώσει-
 ων καὶ διὰ παρουσίας ἀλλοτριῶν σωμάτων γινόμεναι
 σύριγγες· ἂν φυσικός τις ἐκφορητικός πόρος ἐν εἴ-
 νε οὐσιῶδῶς βεβλαμμένος ἢ ἐστενωμένος δύναται
 καὶ τέλεια συρίγγια νὰ ἰαθῶσιν αὐτομάτως ὡς συμ-
 βαίνει ἐνίοτε εἰς οὐροχόα καὶ κοπρανοχόα συρίγγια.
Καὶ ἡ ἔορα τοῦ συριγγίου ἐπηρεάζει ἐπαισθητῶς
 τὴν πρόγνῳσιν, οὕτω χαλῆχόα ἢ τῶν λεπτῶν ἐντέ-
 ρων συρίγγια δὶ ὧν ἡ χολή ἢ ὁ χυλὸς ἐκχεῖται ἀποβαί-
 νουσιν εἰς τὴν θρέψιν ἐπιβλαβεστάτα· ἄλλα συρίγγια
 ὡς τὰ δακρυχόα καὶ σπυροχόα εἰσὶ δυσάρεστα διὰ
 τὴν δυσμορφίαν ἢ προκαλοῦσιν εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ
 ἄλλα διὰ τὴν ρυπαρότητα, ὡς τὰ οὐροχόα καὶ ἀπολε-
 πιστικά. **Τὸ** γὰρ θεωρῆται ὅμως ἡ κύησις συριγγί-
 ων τινῶν, ἰδίως τῶν ὀδοντοσυριγγίων παρα τοῖς φυ-
 ματιῶσιν· ὡς μέσον ἰατρικόν καὶ ὡς παροχετευτι-
 κῶς ἐνεργούν, ὡς οἱ πλείότεροι ἐνόμιζον ὅτι εἴ-
 νε ὄλως σφαλερόν. **Η'** ἐπούλωσις τοιούτων συριγγίων

γίων καθ'ἑαυτήν οὐδεμίαν ἐπερροήν ἕξασκει ἐπὶ συν-
 υπαρχούσης γενικῆς τινος δυσκρασίας, ἀπεναντίας
 ἢ σονύπαρξις τῶν συριγγίων τόμιν διὰ τῆς πυήσεως,
 τό δὲ διὰ τῆς ἀπώλειας ἐκκρίσεώς τινος οὐσιώδους,
 ἀφαιρούσα δυνάμεις ἐπαυξάνει τὴν γενικὴν δυσκρα-
 σίαν· σκέψως ἄξιον εἶνε, ἂν συμφέρῃ τοιοῦτοι ἄρ-
 ρωστοὶ γὰ ὑποβάλλονται εἰς σπουδαίας ἐγχειρή-
 σεις, ἃς παρακολουθεῖ τραυματικὸς πυρετός, ὅστις
 δύναται γὰ παροξύνῃ τὴν γενικὴν δυσκρασίαν.

Θεραπεία. Αὕτη συνίσταται εἰς τὴν
 ἄρσιν τῆς αἰτίας τῶν συρρίγγιων καὶ τῶν ἐμπο-
 δίων τῆς ἰάσεώς των· ὅπου εἶνε δυνατόν πρόλαμβά-
 νομεν τὴν γένεσιν τῆς σύριγγος, σχάζοντες ἐγκαι-
 ρως τὰ κολπώδη ἢ κατὰ βάθος βαίγοντα ἀποστήμα-
 τα πρὶν ταῦτα ἀποκολλήσωσι τὰ τοιχώματα κοίλου
 τινός ὄργάνου καὶ διατηρήσωσιν αὐτό. Μετὰ τὴν
 σχᾶσιν δὲ τοῦ ἀποστήματος φροντίζομεν πάντοτε
 περὶ τῆς ἐντέλουσε κενώσεως τοῦ πύου, ἄνευ τῆς ὁ-
 ποίας ἐνδέχεται ἀκολουθῶς γὰ καταστραφῶσι τὰ
 τοιχώματα τοῦ κοίλου ὄργάνου· ὅπου ἐσχηματί-
 σθησαν κόλποι πυώδεις ἢ συριγγώδη ἕλκη, ἅτι-
 να ὅλονέν ἐκτείνονται, ἀνάγκη γὰ μεταβάλλω-
 μεν τὴν μορφήν αὐτῶν καὶ γὰ φροντίζομεν περὶ

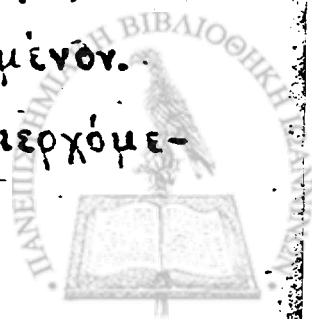

ἐλευθέρας ἐξόδου τοῦ πύου, τό καταλληλότερον
 δε μέσον εἶνε ἡσχάσις τῶν κόλπων, ἢ ὅπαι κατά
 τέτυφλόγ πέρας τῶν συριγγωδῶν ἔλκων ἐστενωμέ-
 να στόμια τήν ἐλευθέραν τοῦ πύου ἐκροήν διακω-
 λύνται εὐρύνομεν διά τομῆς, ἐνίοτε δέ καί διά πε-
 πρισμένου σπόγγου, ἐνίοτε διευκολύγει τήν ῥοήν
 τοῦ πύου ἡ ἔμμονος τήρησις σωλήνος τινός ἐλα-
 στικοῦ, ἡ διεκβολή λημνέκου, ἡ διατρήτου ἀπο-
 ξηρατικοῦ σωλήνος κατά τόν **Ehassesehnaque** ἀν-
 εἰς τό βάθος τοῦ συριγγώδους κόλπου ὑπάρχη
 ὁστοῦν νοσηρόν ἢ γενεκρωμένον. ἢ ἀλλότριόν τι σῶ-
 μα, πρίν τῆς ἰάσεως τοῦ ὁστοῦ, ἢ ἐξαιρέσεως τοῦ
 νεκρώματος. ἢ τοῦ ἀλλοτρίου σώματος δέν πρέπει
 νά ἐλπίζη τις τήν ἴασιν τοῦ συριγγώδους ἔλκους.
Μετὰ τήν ἄρσιν τῶν αἰτίων συνήθως τό συριγγώ-
 δεσ ἔλκος ἰάται ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπί ἀδρανούς μόνον
 ἀναπτύξεως κεγχροειδῶν σαρκῶν μεταχειριζόμε-
 θα διάφορα ἐρεθιστικά καί ναρκωτικά μέσα, οἷα εἰ-
 σίν ἡραιωμένον θάμμα ἰωδίου, διάλυσις νιτρικοῦ
 ἀργύρου, διάφοφα ἀλοιφαί, ἢ τῆς τερεβενθίνης,
 τοῦ ἐρυθροῦ ὀξειδίου τοῦ ὑδραργύρου κτλ.

Ἡ συντελεστότατη εἰς πεπαλαιωμένα ἔλκη καί
 ἐξωτερικά τυφλάς σύριγγος εἶνε ἡ χρῆσις τοῦ πεπυ-
 ρακτωμένου σιδήρου καί τῆς Γαλθανακαστικῆς

ιδίως· ἀν' ἑμῶς τὰ μέσα ταῦτα ἀποβῶσιν ἀνεπαρκῆ
καί τὸ συριγγίον ἐπλησίασε πολὺ παρακείμενόν τι
κοῖλον ὄργανον καὶ ὑπέσκαψε βαθῶς τὰ μέρη οὐ-
δὲν ἕτερον μέσον ὑπολείπεται ἢ σχάσις καθ' ὅλον
τὸ μῆκος τοῦ συριγγώδους πόρου, ἵνα δυνηθῇ ἡ ἴασις
νά ἐπέλθῃ ἐκ τοῦ πύθμενος· ἐσωτερικαὶ ἀτελεῖς συ-
ριγγες ἀφίχθεισαι ὑπὸ τὸ δέρμα· ἀνάγκη διάσχά-
σεως νά μεταβάλλωνται εἰς ἐντελεῖς καὶ εἶτα νά
θεραπεύωνται ὡς τοιαῦται. Ἄν τὸ συριγγῶδες ἔλ-
κος διέτρησε παρακείμενόν τι κοῖλον ὄργανον καὶ
μετεβλήθῃ εἰς τέλειον συριγγίον, τότε πρό πάντος
ἄλλου ἐνδείκνυται ἡ τροπὴ τῶν ἐκκριμάτων ἢ ἀπο-
κριμάτων πρὸς τὴν φυσικὴν αὐτῶν ὁδόν· ἐφ' ὅσον ὑ-
φίσταται στένωσις τοῦ φυσικοῦ ἢ ἐκφορητικοῦ πό-
ρου, ἴασις δὲν δὲρεπεί νά προσδοκῶμεν (ὡς εἰς τά στε-
νώματα τῆς οὐρήθρας)· αἴρομεν λοιπὸν ταύτην κατὰ
τάς περιστάσεις, διὰ διαφόρων ὀργάνων διὰ πεπιεσμέ-
νου σπόγγου, ἐλαστικῶν κηρίων, χορδῶν, διὰ τῆς ὑ-
γρασίας παχυνόμενον τέλος καὶ δι' ἐγχειρήσεως καταλ-
λήλου, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὴν καταστροφήν τοῦ πόρου
ἢ τοῦ ἐκκριτικοῦ ὀργάνου δυνάμεθα νά καταφυγώ-
μεν, ὡς ἐπὶ δακρυχόων καὶ σιέλοχόων συριγγίων,
ὅπερ φυσιολογικῶς δὲν εἶνε δικαιολογημένον.
Μετά τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ πόρου μὴ διερχόμε-

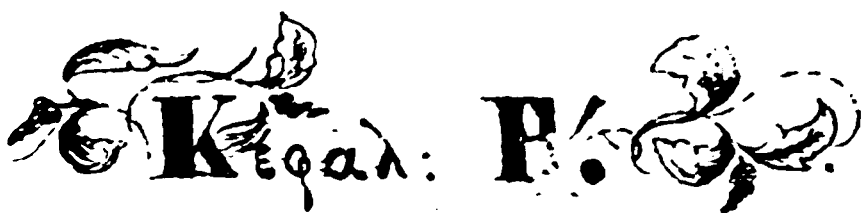

γον πλεον τό εκκριμα διά τῶν συριγγίωγ ἐπιτρέπει
 τήν ἐπούλωσιν αὐτοῦ αὐτομάτως ἢ δι' ἀπλῶν ἐρε-
 θιστικῶν μέσων ἀν' τὰ περίεξ μόρια ὁ ἔλκυσμοῦ οὐ-
 λώδους ἢ ἄλλου τινοῦ λόγου δέν ἀντίσταται εἰς
 ταύτην (δηλ. εἰς τήν αὐτόματον ἴασιν.) **Εἰν τῇ τε-**
 λευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει προκειμένου περί κλη-
 πωδῶν σπειροειδῶς διηκόντων, ποῦ μὲν στεγουμέ-
 νων ποῦ δέ εὐρυνομένων συριγγωδῶν πόρων, οἵτινες
 διά τήν τάσιν τῶν περίεξ μορίων μένουσι πάντοτε χαι-
 νοντες, ὡς παρατηρεῖται ἰδίως εἰς τὰ ὑδροσυρίγγια
 πλήν τῶν ρηθέντων μέσων ἀπαιτοῦσι καί τήν ἄμεσον
 πρόκλησιν τῆς σαρκουφύας, ὅπερ ἐπιτυγχάνωμεν μό-
 νον διά διαιρέσεως τῶν ἐπικειμένων μορίων κατ' ὅλον
 τό μήκος τοῦ πόρου, ἢ διαίρεσις δέ ἐνεργεῖται διὰ
 μαχαιρίου ἢ διὰ περιδέσεως, προτημότερον δέ διὰ
 τοῦ περιθλάστου ἢ διὰ τῆς Γαλβανοκαυστικῆς, ἀν-
 φοβούμεθα αἱμορραγίαν μετὰ τήν διαίρεσιν, θερα-
 πεύομεν ἀπλῶς τήν ἐλκώδη ἐπιφάνειαν, ἀπεφεύ-
 γοντες ἐπιμελῶς τήν συγκέλλησιν τῶν χειλέων τῆς
 τομῆς ἐνθέτοντες πάντοτε μοτόν καί ρηγγύοντες
 τὰς ἀναφαινομένας συμφύσεις. Ἄλλοτε μετὰ
 τήν ἄρσιν τοῦ αἰτίου, ὡς εἰς τὰ κοπρανόχοα συ-
 ρίγγια ἀπαιτεῖται καί ἀναπλαστικῆς ἐγχεί-

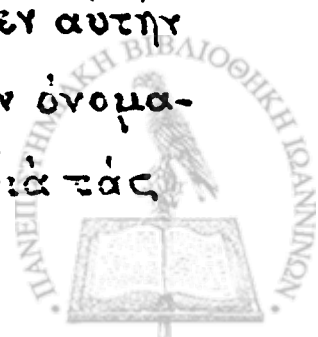

ρησις πρὸς ἀπόφραξιν τοῦ παράφυσιν στομίου
 τό αὐτό πράττομεν καί εἰς ὅπας εἰῶν ῥ κοιλό-
 τητες συγκοινωτοῦσι ἀν ἢ νιαροποιήσετων μει-
 λέων τῆς ὀπῆς καί ἡραφή δέν ἐπιτύχωσιν, ὡς
 εἰς τὰ κολεοκυστικά συρίγια· ὅτι ἐπὶ ἐξησθενημέ-
 των ἀρρώστων εἶνε ἀναγκαῖα καί τονική τις θερα-
 πεία πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς σαρχοφυῖας, ἐγγοεῖται ἀφ'
 ἑαυτοῦ .

Περὶ γαγγραινης.

Γάγγραινα . ὀνομάζομεν τὴν καυσιν τῆς
 ζωῆς μέρους τινός τοῦ σώματος ἐκ διακοπῆς τῶν
 πρὸς τὴν θρέψιν ἀναγκαίων προερχομένην . Διακρί-
 νουσι δὲ διαφόρους ὀνομασίας, αἵτινες ὅμως εἰ-
 σὶν ἀνευ συσιώδους τινός σημασίας, οὔτω λ.χ ἂν
 τό νεκρωθὲν μόριον ξηραίνεται καί συρικνοῦται
 ὀνομάζομεν τὴν γάγγραιναν ξηρὰν (indurata
 ..) ἀν δὲ ἀφθονίαν ὑγρῶν αἵματος, πύου, ἰχώρος
 μεταβληθῆ εἰς κόλπον σέσηπότα ὀνομάζομεν αὐτὴν
 ὑγρὰν ἢ σφάκελλον . Ἰδίᾳ ὅμως τὴν ὀνομα-
 σίαν γάγγραιναν μεταχειριζόμεθα διὰ τὰς

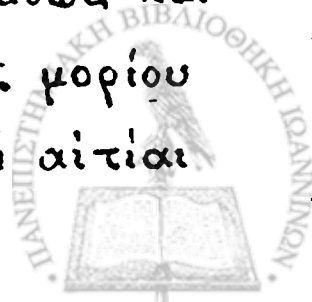
τάς ὑγρὰς μορφὰς καί μάλιστα τὰς ἀποτόκους φλεγμονῆς (θερμὴ γάγγραινα). Πῦλον εἰπὶ ὀστέων ὅτι τοῦ ὄρου "γάγγραινα" μεταχειριζόμεθα τοὺς ὄρους νέκρωσις, τερηδών.

Αἷτια. Πάν ὅτι ἐλάττωσιν τοπικῶς ἢ καθόλου τὴν κατὰ φύσιν ἀντίστασιν τῶν ἰστῶν, δύναται νὰ γενήσῃ προδιάθεσιν πρὸς γάγγραιναν, εἰς τρόπον ὥστε αἷτια τὰ ὅποια καθ' ἑαυτὰ ἀδυνατοῦσι νὰ ἐπιφέρωσι τοπικόν θάνατον ἐν τοιαύτῃ προδιάθεσιν δύναται γὰ φέρωσι γάγγραιναν τοῦτο παρατηρεῖται ἰδίως εἰς τὰς τοπικὰς διαταράξεις τῆς κυκλοφορίας ἀναιμοῦντα ἢ ὑπεραιμοῦντα ὄργανα. λ.χ. γάγγραινοῦνται εὐκολώτερον ἐκείνων, εἰς ἃ ἡ κυκλοφορία εἶνε φυσιολογικὴ ὡσαύτως οἰδηματώδεις καὶ πλαστικαὶ διηθήσεις χαλαροῦσαι τὴν συνοχὴν τῶν ἰστῶν καὶ δυσχεραίνουσαι τὴν κυκλοφορίαν προδιαθέτουσι εἰς γάγγραιναν καὶ ἡ διατάραξις δέ τῶν νεύρων ἐπηρεάζουσα τὴν κυκλοφορίαν διαθέτει ὡσαύτως εἰς γάγγραιναν.

Ὁ Chasseignac ἀπέδειξε διὰ πειράματός τι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν νεύρων ἐπέρχεται γάγγραινα, δι' ὃ παρεδέχθη τὴν ἰδίως παραλυτικὴν γάγγραιναν καλουμένην ἢ παράλυσις ὅμως τῶν

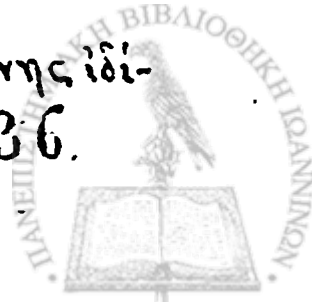

νεύρων καθ'ἑαυτὴν δὲν φέρει γάγγραιναν, προδιαθέ-
 τει ὅμως, τὸ μὲν οἷοτι εἰς τὰ παραλυτικὰ μόρια ἢ
 κυκλοφορία εἶνε ἐλαττωματικὴ, τὸ δὲ οἷοτι διὰ τῶν
 ἐλλείψεων τῆς αἰσθήσεως καὶ κινήσεως τὸ μόριον ἐκ-
 τίθεται εἰς ἐξωτερικὰς φλεγμονόγουνους αἰτίας πλεί-
 ὀτερον τοῦ ὑγιούς· ὅπως, τοπικαὶ οὕτω καὶ γενι-
 καὶ καταστάσεις, δύναται νὰ ἐπιφέρωσιν ἐλατ-
 τωσιν τῆς ἀντίστασεως τῶν ἰστῶν, οὕτω ἡ.χ. ἡ ἀδύ-
 ναμία τῆς ἐνεργείας τῆς καρδίας, ἔτι δὲ μᾶλλον
 ἡ ἀτονικὴ ἀδυναμία τοῦ μυϊκοῦ χιτῶνος τῶν ἀγγεί-
 ων ἧτις συνοδεύει ὀξείας τινὰς νόσους καὶ οἷως
 τὸν τύφον τοῦς ἐξανθηματικούς πυρετούς, τὴν
 πυσαιμίαν καὶ σηψαιμίαν, ἔτι δὲ καὶ τῆς χρονίαν
 ἀρτηριίτιν καὶ τοῦ γερόντιος μαρασμοῦ προδια-
 θέτει μεγάλως εἰς γάγγραιναν ὡς καὶ ἡ γενικὴ ἀ-
 τροφία τοῦ ὀργανισμοῦ συνέπεια οὔσα κακῆς θρέ-
 μεως, πείνης, ἢ μεγάλης ἀπαλείας αἵματος καὶ
 τὰ παρόμοια. **Ε**πί τοιούτων προδιαθέσεων μικρός
 τις μόνον ἐρεθισμός, ἢ μετρία φλεγμονὴ ἀρκεῖ νὰ
 λήξῃ εἰς γάγγραιναν. **Τ**ὰ δὲ κυρίως νοσογόνα
 αἰτία τῆς γάγγραινης δύναται νὰ προκαλέσωσιν
 αὐτὴν ἀμέσως καὶ ἐμμέσως ἢ δευτεροπαθῶς· καὶ
 τὰ μὲν ἀμέσως τὴν διακοπὴν τῆς ζωῆς μορίου
 τινός ἐπιφέροντα αἰτία εἰσὶ μηχανικαὶ αἰτίαι

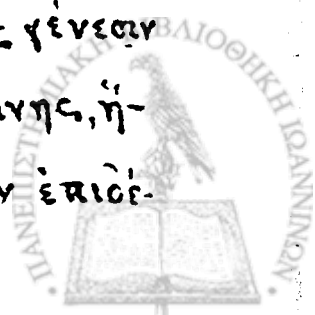

ἐπιφέρουσαι μεγίστην σύνθλασιν ἢ συντριβὴν τῶν ἰστών, χημικαὶ οὐσίαι αἰτίνες δι' ἀφαιρέσεως τῶν ὑγρῶν ἢ χημικῆς ἐνώσεως μετὰ τῶν στοιχείων τῶν ἰστών αἴρουσιν αἴφνης τὴν θρέψιν αὐτῶν· ὡσαύτως ἐνεργοῦσιν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ θερμότης καὶ τὸ ψύχος, ἅτινα ἐπιφέροντα τὴν πῆξιν τοῦ αἵμ: καταστρέφουσι τοὺς ἰστούς.

Η' δὲ δευτεροπαθῶς ἐπερχομένη γάγγαινα ἀναφαίνεται συνήθως κατὰ τὴν πορείαν ἑτέρας τινός διαταράξεως, ἅμα αὕτη φθασὴ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε πᾶσα θρέψις διακόπτεται· ἀν' ἄλλοιπὸν ἐπὶ διαταράξεώς τινος διακοπὴ ἢ προσέλευσις αἵμ: καθ' ὀλοκλήρῃαν, ἢ τὸ ὑπάρχον θρεμβῶθέν ἐντελῶς δὲν δύναται νὰ ἀνανεωθῇ, ἢ κυκλικῶς μεν στερεῖται ὅμως τῶν πρὸς θρέψιν ἀναγκαιωτάτων ἰδιοτήτων ἐπέρχεται ὁ τοπικὸς θάνατος. Τέλος δὲ δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἢ νεκρώσις τῶν ἰστών καὶ διαδηλητηριωδῶν οὐσιῶν, αἰτίνες φθάνουσι εἰς αὐτοὺς διὰ τῆς κυκλοφορίας. Διακοπὴ τῆς κυκλοφορίας δύναται νὰ προέλθῃ κατ' ἀρχὰς εἴτε ἐκ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων, εἴτε ἐκ τῶν ἀρτηριῶν, εἴτε τέλος ἐκ τῶν φλεβῶν, ἢ ἐν τοῖς τριχοειδέσιν ἀγγείοις ἐντέλῃς στάσις λαμβάνουσα χώραν εἰς ἔκτασιν τινα χωρὶς νὰ ἐσαλυθῇ ἀποτελεῖ ἐν τῶν τῶν σπουδαιωτέρων αἰτίων τῆς γαγγραινῆς ἰδί-

ως εἰς τὰς φλεγμονάς ὅταν αὐταὶ ᾧσιν λίαν ἰσχυραὶ καὶ συνοδεύωνται ^{ἀπὸ} παρατεταμένης στάσεως ἐξ οὗ προέρχεται ἢ φλεγμονώδης ἢ θερμὴ γάγγραινα· στάσις ἢ πίεσις τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων ἐκ τῶν ἔξω ἐπερχομένη καθιστὰ αὐτὰ μίμικτα καὶ τοὺς ἰστούς ἀνεμικούς καὶ εὐκόλως εἰς γάγγραιναν ὑποπίπτοντας, ὡς παρατηρεῖται συχνάκις εἰς τὰ ταχέως αὐξήγοντα νεοπλάσματα καὶ τὰ ἀπρστήματα, ἅτινα ὀλονέγ ὑπαίρουσι τῷ ἐπιχειμένον αἰμίκενον ἀτροφικόν καὶ γάγγραινώδες δέρμα. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργοῦσιν οἰδηματώδεις διηθήσεις καὶ μάλιστα ἂν πρὸς τὴν στάσιν τῶν μικροτάτων ἀγγείων προστεθῆ καὶ ὑπεραιμία μετὰ στάσεως· ἔτι εὐκολώτερον φέρουσιν εἰς γάγγραιναν αἰμοραγικαὶ διηθήσεις εἰς ἰστούς, οἷτινες δὲν δύνανται ταχέως νάτραφῶσι διὰ παραπλεύρου κυκλοφορίας. Οὕτω λ.χ. συχνὴ αἰτία τῆς νεκρώσεως τῶν ὀστέων εἶνε ἢ μετὰ φάσεως ἐπερχομένη αἰμορραγία μετὰξὺ περιεστίου καὶ ὀστοῦ; καθ' ἣν τὰ ἀγγεῖα τὸ μὲν διὰ τῆς ῥήξεως, τὸ δὲ διὰ τῆς πίεσεως τοῦ ἐκχυθέντος αἵμ. δὲν δύνανται γὰ διαθρέψωσι τὸ ὀστοῦν. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργεῖ καὶ ἡ ἔξωτερικὴ πίεσις πρὸς γένεσιν τῆς ἐκπίεσεως ἢ ἐκ κατακλίσεως γάγγραινης, ἥτις παρατηρεῖται μετὰ τὴν χρῆσιν διαφορῶν ἐπιδύ-

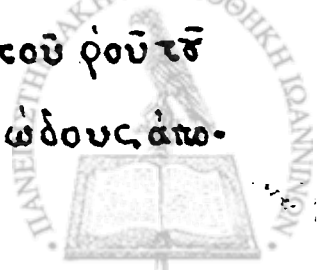
σμων ἢ μηχανημάτων, ἢ μετὰ πολυήμερον κατάκλι-
 σιν ἐξησθενημένων προσώπων. **Μ**ετὰ τὴν ἐν τοῖς
 λεπτοτάτοις ἀγγείοις πῆξιν τοῦ αἵμ: ἢ θρόμβωσις
 ἐπεκτείνεται δευτεροπαθῶς καὶ πρὸς τὰς φλέβας
 διὰ τὴν ἄρσιν τῆς ἐκ τῆς καρδίας πιέσεως, τοῦ ἐν αὐ-
 ταῖς αἵμ:, καὶ πρὸς τὰς προσαγούσας ἀρτηρίας,
 ἂν μάλιστα ἡ ἐνέργεια τῆς καρδίας ἐπὶ τῶν ἀγγεί-
 ων δι' ἀθήρωματώδη διήθησιν ἢ ἄλλην τινά αἰτίαν
 εἶνε ἠλαττωμένη· ἐκ τούτου δέ γεννᾶται ἡ γερον-
 τεῖτα ἢ ὀρθότερον ἢ ἐκ μαρασμοῦ γάγγραινα
 παρατηρουμένη εἰς τὸ γῆρας ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν ἡ-
 λικίαν κατὰ τὴν περιίαν βαρείας τινός μεγάλως
 τὸν ὀργανισμόν ἐξασθενούσης νόσου.

Ως ἐκ τῶν ἀρτηριῶν ἡ διακοπή τῆς κυκλοφορί-
 ας δύναται νὰ προέλθῃ διὰ σπασμωδικὴν συστο-
 λὴν ἢ μηχανικὴν αὐτῶν ἀπόφραξιν. **Κ**ατὰ τὰς νε-
 ωτέρας παρατηρήσεις δύναται σπασμωδική συ-
 στολὴ τῶν ἀρτηριῶν καλούμενη σπασμωδική ἰ-
 σχαιμία νὰ καταστήσῃ τὰ περιφερικά τριχοειδῆ
 ἀγγεῖα καὶ φλέβας αἰμόκενὰ, καὶ ἂν ὄχι ἀσχεῖση ἐπίπο-
 λὸν χρόνον νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὸν θάνατον τῶν ἰσχαί-
 μων μερῶν. **Η** γάγγραινα αὕτη συνήθως ἀναφαί-
 νεται συμμετρικῶς κατὰ τὰ ἄκρα· εἰς τοιαύτην
 σπαστικὴν ἰσχαίμιαν χρεωστεῖται κατὰ μεγάλην

πιθανότητα καὶ ἡ γάγγραινα τὴν ὁποῖαν παρατη-
 ροῦμεν κατὰ τὴν χρῆσιν τῆς ἐρεσιβώδους ὀλύρας
 ἀσφαλέστερον ὅμως προέρχεται ἡ γάγγραινα τῶν
 ἀρτηρηριῶν, εἴαν αὐταὶ ἀποφραχθῶσι καὶ εἰς φέρου-
 σι πλεον αἷμα εἰς τὰ μέρη ἃ τινὰ ἐφοδιάζουσιν ἀ-
 διάφορον ἢ ἡ ἀπόφραξις ἐπῆλθεν ἐκ τρώσεως ἢ
 περιδέσεως, ἐξ αὐτόχθονος ἢ δι' ἐμβολῆς θρομβώ-
 σεως· ἐν τοιαύτῃ ἀποφράξει ἀρτηρίας τινός, ἂν
 δὲν προφθάσῃ εὐκαίρως νά σχηματισθῇ ἡ παράπλευ-
 ρος κυκλοφορία, ὁ τοπικός θάνατος εἶνε ἀφευκτος.

Τὰς ἐκ θρομβώσεως μορφάς τῆς γαγγαίνης ἀπέδι-
 δειν ὁ **Dermitrin** εἰς ἀρτηριΐτιδα, καὶ ὠνόμαζεν
 αὐτὴν γάγγραιναν αὐτόματον· καὶ ἡ μὲν αὐτόχθον
 θρομβώσις γεννᾶται συνήθως ἐπὶ χρονίας ἀρτηριΐ-
 τίδος, καθ' ἣν τὸ ἀνώμαλον τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφα-
 νείας τῶν ἀρτηριῶν συντελεῖ μεγάλως πρὸς θρομ-
 βωσιν τοῦ αἵμ· ἀπὸ τῶν παρειωῶν πρὸς τὸ κέντρον τῆ
 αὐλοῦ αὐτῶν, μέχρις ἐντελοῦς ἀποφράξεως. **Η** δὲ
 δι' ἐμβολῆς θρομβώσις γεννᾶται ἢ ἐκ τῶν ἀθηρω-
 ματώδων τῶν τοιχωμάτων τῶν ἀρτηριῶν ἢ ἐκ τῆς
 κοιλότητος τῆς καρδίας ἢ ἐκ τῶν βαλβίδων αὐτῆς
 εἰς ἐνδοκαρδίτιδας, ἀποσπασθῶσι τεμάχια ἐξι-
 δρώματος, ἃ τινὰ συμπαρυσόμενα ἐκ τοῦ ροῦ τῆ
 αἵμ· ὑπὸ τοῦ περὶ αὐτοῦ πηγνυομένου ἰνώδους ἀπο-

τέλοῦσι τὰ καλούμενα ἔμβολα, ἅτινα ἐνοσφηνούμενα εἰς ἀρτηρίαν τινα ἰδίως τῶν κάτω ἄκρων ἀποφράσσουσιν αὐτήν καὶ ἐπιφέρουσιν τὴν γάγγραιναν ἣτις καταλαμβάνει ἅπαν τὸ μῆκος μέχρι τοῦ ὕψους τῆς ἀποφράξεως ἀν μὴ παράπλευροι κλάδοι προφθάσωσιν ἔγκαιρως γὰ φέρωσι αἷμα πρὸς αὐτό. Ὡσαύτως ἐπὶ δξέων ρευματισμῶν μετὰ ἐνδοκαρδίτιδος παρατηρεῖται ἐπίσπε γάγγραινα τῶν ἄκρων αἰφνης ἐπερχομένη, ἐν περιπτώσει τοιαύτη ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐξιδρώματος ἀνωμάτων καταστάσεων χειλέων τῶν βαθύων σχηματίζονται θρόμβοι, εἴτινες ἀποσπώμενοι καὶ συμπαρασύρόμενοι ὑπὸ τοῦ αἵματος ἀπεσέκουσιν ἐπίσης ἔμβολα.

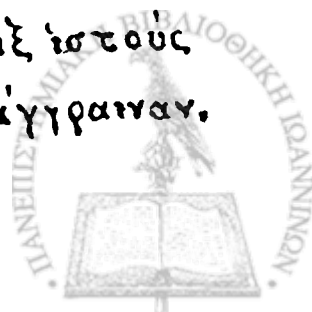
Πρὸς διάκρισιν τῆς γεροντείας ἢ τῆς ἐκ μαρασμοῦ γαγγραιίνης ἀπὸ τῆς αὐτομάτου χρησιμεύει ἡ ἔκτασις τῆς θρομβώσεως, ἣτις εἰς μὲν τῆν πρώτην περιπτώσει δηλ. γεροντικὴν γάγγραιναν περιορίζεται μάλλον εἰς τὰς μικρὰς ἀκροτελευτίους διακλαδώσεις, καὶ ἐντεῦθεν κατὰ μικρὸν γίνεται κεντρικωτέρα εἰς τὴν αὐτόματον ὅμως γάγγραιναν τουναγτίον ἀρχεται ἡ θρομβώσις ὑψηλότερον ποικίλῃς εἰς θέσιν λείαν μεμακρυσμένην τῆς ἐστίας τῆς γαγγραιίνης, συχνάκις δὲ ἡ αὐτόματος γάγγραινα καίτοι ἡ ἀρτηρία ἀπεφράχθη εἰς μεγάλην ἀπόστασιν περιορίζεται εἰς μικρὰν ἔκτασιν διὰ τὸν σχηματισμὸν

παραπλεύρου κυκλοφορίας. Ως ἐκ τῶν φ.εβῶν λοιπὸν ἢ ἀπλῆ ἐν αὐταῖς θρόμβωσις δὲν ἀρκεῖ πρὸς παραγωγὴν γαγγραίνης ἐκτός, ἐὰν ἐκτινος μέρος παρεμποδισθῆ ἢ παλινδρόμησις τοῦ αἵματος· οὕτω ἐπιέρχεται ἢ γαγγραινα εἰς περισφιγμένα μόρια, εἰς τὰς περισφιγμένας κοφύλας, τὴν περιφίμωσιν τὴν εἰς τινα θέσιν ἰσχυρὰν περισφιγξίν μέρους τινος ὡς δακτύλου χειρός καὶ τὰ παρόμοια. Ἡ περιδυσία διαφόρων νεοπλασμάτων στηρίζεται ἐπίσης εἰς τὴν πρόκλησιν τῆς γαγγραίνης, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀρτηριώδες αἷμ. πρᾶέρχεται εἰς ταύτας, δὲν δύναται ὅμως γὰ παλινδρομῆσθαι, αἱ φ.έβες ὑπερπληροῦνται τέλος, ρήγνυνται, ἐπιέρχεται αἱμορραγικὴ διήθησις καὶ νέκρωσις. Ἡ γαγγραινα δύναται ἐπίσης νὰ ἐπέλθῃ ἐν τῷ αἵματι δὲν ἔχῃ τὰς ἐπαρκούσας πρὸς θρέψιν τῶν ἰστών ιδιότητας, οὗτοι δὲ ἀπώλεσαν τὴν κατὰ φύσιν ἀντίστασιν, ὡς συμβαίνει ἐπὶ κακῶς τρεφομένων ἀρθρώσεων, ἐπὶ πείνης, ἐπὶ τιγῶν νόσων, οἷον τοῦ τύφου, τῶν ἐξανθημάτων, καὶ τοῦ σακχαρώδους διαβήτου.

Τέλος ὡς αἰτίαν τῆς γαγγραίνης ἔχομεν καὶ τὴν δηλητηρίασιν τῶν ἰστών δι' ὠρισμένων οὐσιῶν· ἐν ταῦθα ἀνήκουσιν ἐν πρώτοις τὰ ὑγρά τῶν γαγγραινωθέντων μορίων, ἅτινα ὀιηθοῦνται τοὺς πέριξ ἰστούς προσδιαθέτουσιν αὐτοὺς μετὰ πρὸς γαγγραιναν.

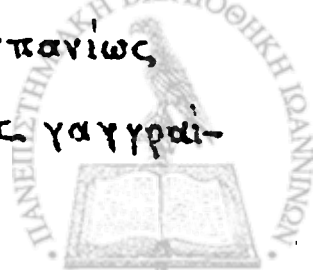
Ὡσαύτως πολλά εἶδη γαγγραινης εἰσὶν μεταδοτικά, ἰδίως ὅμως μολυσματικὴ εἶνε ἡ γάγγραινα κατὰ τὴν διφθερίτιδα τῶν δλεντομεμβρανῶν, τῶν τραυμάτων, τῶν ἐλκῶν, εἰς ἣν ἀνήκει καὶ ἡ τοῦ νοσοκομείου καλουμένη γάγγραινα. Ὡσαύτως ἐνεργεῖται τὸ τῶν πτωμάτων δηλητήριον, πρὸς τοῦτο δὲ μεγάλην ἀναλογίαν ἔχουσιν αἱ εἰς ἀποσύνθεσιν μεταβάσαι ἐκκρίσεις καὶ ἀποκρίσεις· ὑπὸ τὴν ἐπεψιν ταύτην ἰδίως ὑποπτα εἶνε τὰ οὖρα, ὀλιγώτερον τὰ κόπρανα καὶ ὁ στέλεος· ἐπίσης δηλητηριώδη εἰσὶ σεσηπῶς αἷμα, ἀποσυντεθειμένα τροφαὶ καὶ τὰ παρόμοια· ἐπίσης ἐνεργεῖ τὸ δηλητήριον τῆς μάλεως καὶ τὸ τῶν διαφορῶν ζῶων ἰδίως τῶν ὄφειω περιὼν ἐν ἰδίοις κεφαλαίοις.

Συμπτώματα καὶ πορεία.

Τὰ συμπτώματα ἀφορῶσι τὸ μὲν τὸ θνήσκον μῦρον, τὸ δὲ τὸν ὅλον ὀργανισμόν· τῶν τοπικῶν φαινομένων, τὰ μὲν ἀφορῶσι τοὺς νεκρωθέντας ἰστούς ἢ τὴν γαγγραινωθεῖσαν ἐσχάραν, τὰ δὲ τοὺς περίξ ἔτι ἐν τῇ ζωῇ διατελοῦντας· εἰς τινὰς περιπτώσεις τὸ νεκρωθὲν μῦρον δὲν δεικνύει καταφαγεῖς ἀλλοιώσεις, καὶ αὐταὶ βαίνουσι λίαν βραδέως, ὡς παρατηρεῖ-

...ται συνήθως εἰς ἰστούς ἀφθονοῦντας ἀνοργάνων συ-
 στατικῶν ὡς τὰ δοτᾶ καὶ οἱ χόνδροι, συνήθως ὅμως
 αἰ ἐσχάραι καὶ ἰδίως τῶν ἀπαλῶν μορίων ἀποσυντι-
 θενται, ὅτε μὲν ἀποξηραίνονται, ἴαν ἡ προσίλευ-
 σις αἵματος διακοπῇ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ὑγρά ἐξατμη-
 σθῶσιν δι' ἀποπτώσεως τῆς ἐπιδερμίδος (ξηρὰ γὰγ-
 γραινα), ὅτε διὰ μαλακύνσεως κατὰ μικρὸν διαλυ-
 ὄμεναι ἢ ἄλλοτε μεταπίπτουσαι εἰς σῆψιν (ὑγρά
 γὰγραινα) ὅπερ συμβαίνει, ἂν τὰ μόρια εἰσὶ τῷ ἀέρι
 ἐκτεθειμένα· ἡ τελευταία αὕτη μορφή ἐπέρχεται το-
 σούτῳ προφανεστάτῃ ὅσω ἀφθονώτερα ὑγρά εἰσὶ συσ-
 σορευμένα εἰς τὴν ἐστίαν τῆς γαγγραίνης· καταλαμ-
 βάνει δὲ τοὺς διαφόρους ἰστούς, τόσο ταχύτερον,
 ὅσω πλείοτερα ὑγρά οὗτοι ἐμπεριέχουσι καὶ ὅσω πλα-
 δαρωτέρα εἶνε ἡ ὑφή αὐτῶν. **Ε**ν πρώτοις καταλαμ-
 βάνει τὸν συνδετικὸν ἰστὸν καὶ λιπῶδη, εἶτα τὸν μυ-
 ῶδη καὶ βραδύτερον τοὺς τένοντας καὶ συνδέσμους·
 ἡ χροιά τῶν γαγγραινομένων μορίων ἀπὸ ἐρυθρολευ-
 κου γίνεται μέλαινα διὰ τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς αἵμα-
 τίνης, καὶ τὴν ἀνάπτυξιν ὑδροθειωμένου ἀερίου, παρα-
 τηροῦνται δὲ διαφοραὶ παραλίλα γαί τῆς χροιάς ταύ-
 της, μέλαινα, μελανόφαιος, πρασινοφαιος, φαία,
 ξανθόφαιος· ἡ ἐσχάρη ἔχει ξανθὴν καὶ σπανίως
 λευκὴν χροίαν ἰδίως εἰς τὰς ἐξ ἰσχυαμίας γαγγραι-

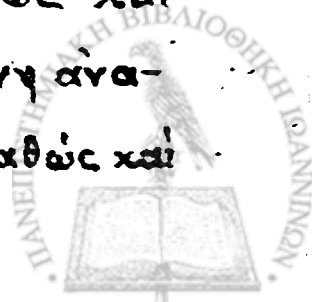

νας, ὁ ὄγκος τῶν μορίων εἰς μὲν τὴν ὑγρὰν γάγγραι-
 ναν ἠϋξημένος εἰς δὲ τὴν ξηρὰν ἠλαττωμένος ἢ συ-
 σταλτικότης καὶ ἐλαστικότης τῶν ἰστῶν ἐλαττοῦται,
 ἢ ζωϊκότης ἐκλείπει, καὶ τὰ μόρια ἔχουσι πολτώδη
 σύστασιν ἢ παρέχουσι κρυγμὸν τινα ἐξ ἀναπτύξεως
 ἀερίων προερχόμενον, ἢ ὁσμὴ τῶν γαγγραινομένων μο-
 ρίων εἶνε ὅλως ἰδιάζουσα, γίνεται ὅμως αἰσθητὴ, ὅταν
 καὶ τὸ δέρμα νεκρωθῇ, ἢ ἐπίδερμις ἐπαιρομένη σχημα-
 εἶζει φλυκταῖνας ἐμπεριεχούσας ὀρρῶδες ὑγρὸν ἢ δυ-
 σῶδεις ἰχώρας, ἢ θερμοκρασία ἐξαγτάται ἐκ τῆς ἐκ-
 τῶν πέριξ μορίων μεταδιδομένης θερμότητος, ἢ κίνησις
 καὶ αἰσθησις εἰς γαγγραινώμενα μόρια παύει, ὅτι
 δὲ συνήθως εἰς ὑπεραισθησίας εἰς τινὰς περιπτώσεις ἀνα-
 φαίνεται προέρχεται ἐκ τῶν πέριξ. **Τὰ τοπικά** ταῦ-
 τα φαινόμενα συνοδεύονται ὑπὸ γενικῶν συμπτωμάτων
 ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ ἐπιδράσεως τῆς γαγγραι-
 νης προερχομένων, εἰσὶ δὲ ταῦτα ἐντονώτερα ἐπὶ ἐκ-
 τεταμένης γαγγραινης καὶ ὅταν αὕτη προέρχεται ἐξ
 ἐσωτερικῆς τινος αἰτίας· κατὰ πρῶτον ἀναφαίνεται
 ὁ τῆς γαγγραινης πυρετός μετὰ σφυγμοῦ μαλακοῦ,
 μικροῦ, συχνοῦ, μετὰ λειποθυμιῶν, ὑφαλμάτων τῶν τε-
 νόντων, δυσκόλου ἀνακνοῆς, δίψης, ναυτίας, μετεωρι-
 σμοῦ τῆς κοιλίας, δυσωδῶν ἀποπατήσεων, τεθλω-
 μένων ἐγίοτε ὀφθαλμῶν οὖρων, ἰκτερικῆς χροιάς τοῦ

δέρματος καὶ ψυχρῶν ὑφρώων ιδρώτων. Τὰ συμπτώματα ταῦτα χρεωστοῦνται τὸ μὲν εἰς τὴν διεγερσιν τοῦ Ν.Σ. τὸ δὲ καὶ κυριώτερον εἰς τὴν διὰ τῆς ἀπορροφήσεως τῶν ἰχώρων δηλητηρίασιν ὀργανισμοῦ.

Συνηθῶς τὰ ἐξ ὑποκειμένου συμπτώματα τῆς γαγγραινης γίνονται αἰσθητὰ πολὺ πρότερον, ἀφ' οὗτο ὁ ἰατρός διὰ τῶν ἀντικειμενικῶν συμπτωμάτων δύναται γὰρ προϊῶδῃ τὴν γένεσιν αὐτῆς· εἰς τὰς αὐτομάτως μάλιστα μερῶς, ὅπου ἡ γάγγραινα δὲν προέρχεται ἐξ ἐξωτερικῆς βίας ἢ χημικῶν οὐσιῶν ἢ σφοδρᾶς φλεγμονῆς προηγούνται ἰδιάζοντες πόνοι, οἵτινες ἐπαναλαμβάνονται συνηθῶς ὡς ρευματικὸί ἢ ἀρθριτικοὶ συνοδεύονται δὲ μὲ ἀἰσθησιν ψύχους κατὰ τὸ πάσχον μόριον. Τουναντίον ὅμως ὑπάρχουσι καὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ γάγγραινα ἐπέρχεται ἀνευ προδρομῶν. Ἡ γάγγραινα δύναται γὰρ ἀναφατῆ ἀπ' ἀρχῆς διάχυτος ἢ περιγεγραμμένη· ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει δὲν δύναται τις οὔτε κἂν κατὰ συμπερασμὸν νὰ ὀρίσῃ τὴν ἐκτασιν αὐτῆς· τὰ περίξ τῆς νεκρώσεως μόρια εἰσὶν ἐξωθηκότα καὶ ἐξέρυθρα καὶ κατέχονται ὑπὸ φλυκταινῶν, ἡ περίξ ἐξοίδησις προέρχεται συνηθῶς ἐξ ὀρρώδους διηθήσεως, ἄλλοτε ὅμως καὶ ἐκ πυήσεως ἐκτεταμένης· ἡ περιορισμένη ἀναφανείσα γάγγραινα δύναται νὰ ἐκταθῆ καθὼς καὶ

ἡ διάχυτος γὰρ περιορισθῆ· ἐκ τούτου δὲ διακρίνομεν τὴν γὰγγραιναν εἰς προϊούσαν καὶ περιχαραχθεῖσαν ἢ περιορισθεῖσαν· Ὅτι ἡ γὰγγραινα περιορισθῆ διαγιγνώσκωμεν ἐκ τοῦ πέριξ σχηματισμοῦ τῆς λεγομένης περιχαρακούσης γραμμῆς· ἡ ἐσχάρα τῆς ἀποπερατωθείσης γαγγραίνης ἐνεργοῦσα ἤδη ὡς σῶμα ἄλλότριον διεγείρει εἰς τὰ πέριξ φλεγμονήν· καὶ ἂν τοιαύτη δὲν προὔπηρχε, δι' ἧς τὸ νενεκρωμένον μέρος χωρίζεται τοῦ ζῶντος· ἡ φλεγμονὴ δὲ αὕτη φέρει τὸ ὄνομα περιχαρακούσα καὶ ἀναπτύσσεται ἐν πρώτοις κατὰ τὰ ὅρια τῆς ἐσχάρας ὡς γραμμὴ ὠχροέρυθρος, αὕτη μεταπίπτει εἰς πύησιν, καὶ ἀντὶ τῆς γραμμῆς σχηματίζεται αὐλαξ περὶ τὴν γαγγραινωθεῖσαν ἐσχάραν, ἡ περιχαρακούσα αὐλαξ, ἣτις ἀποτελεῖ περὶ τὴν ἐσχάραν ἕλκος δακτυλοειδές κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤτερον πλατὺ· ταυτοχρόνως συμβαίνουνσι τὰ αὐτὰ καὶ ὑπὸ τὴν γαγγραινωθεῖσαν ἐσχάραν ἐκτός ἂν αὕτη κατέχη ἅπαν τὸ πάχος μέρος τινός, ἔξ οὗ ἔχομεν μίαν περιχαρακούσαν ἐπιφάνειαν, ὥστε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ πύησις ἀπεργάζεται τὸν χωρισμὸν τοῦ νεκροῦ ἀπὸ τοῦ ζῶντος· ἡ ἀποχωρισθεῖσα ἐσχάρα ἐκπλέει τοῦ πύου ἢ τοῦ ἰχώρου καὶ ἀποπίπτει ἐφ' ἑαυτῆς ἢ αἴρεται εὐκόλως· ἐν ᾧ ἡ φλεγμονὴ περὶ τὴν γαγγραινωθεῖσαν ἐσχάραν μεταπίπτει εἰς πύησιν

περαιτέρω ἀπεργάζεται τήν σύμφυσιν τῶν μορίων πρὸς ἀλλήλα, ἥτις εἶνε τοσοῦτον ἐντελής, ὥστε καί τὰ ἀγγεῖα ἀποφράσσονται, ἐξ οὗ ἀφ' ἐνός μὲν ἐμποδίζεται ἡ ἀρτηριώδης αἱμορραγία μετὴν ἀπόπτωσιν τῆς ἐσχάρας, ἀφ' ἐτέρου δέ ἡ ἀπορρόφησις τῶν ἰχώρων καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς. Οὐχ ἥττον ὁμῶς ἡ κωλυτικὴ αὕτη φλεγμονὴ δὲν ἀρκεῖ πάντοτε πρὸς παρεμπόδισιν οὔτε τῆς αἱμορραγίας οὔτε τῆς σηψαιμίας. **Μ**ετὰ τὴν ἀπόπτωσιν τῆς γαγγραινωθείσης ἐσχάρας καὶ τῆν παρέλευσιν τοῦ γαγγραινώδους πυρετοῦ καλύπτεται πᾶσα τραυματικὴ ἐπιφάνεια ὑπὸ τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν, αἵτινες φέρουσι ταχέως πρὸς ἐπούλωσιν· ἄλλοτε ἡ περιχαρακουσὰ φλεγμονὴ δὲν μεταβαίνει εἰς ἐμπύησιν, ἀλλ' εἰς νεοπλασίαν συνδετικοῦ ἰστοῦ, δι' οὗ ἡ γαγγραινωθεῖσα ἐσχάρα οἶονεὶ ἀποθυλακίζεται· ὁ τοιοῦτος δὲ ἀποθυλακισμὸς σπανίως εἰς τὴν γάγγραναι ἐπὶ τῶν ἀπαλῶν μορίων σχηματιζόμενος εἶνε συνηθέστατος εἰς τὴν νέκρωσιν τῶν ὀστέων.

Πρόγνωσις. Διὰ τὸ νεκρωθὲν μέρος εἶνε πάντοτε κακὴ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν λοιπὸν ὀργανισμόν δὲν εἶνε πάντοτε καλὴ· ἀφθονος πύησις ἀναδύσεις ἰχώρος, ἀρτηριώδεις αἱμορραγίαι δύνανται νὰ ἀπολήξωσιν εἰς θάνατον· ἄλλοτε ἐπιμένουσι

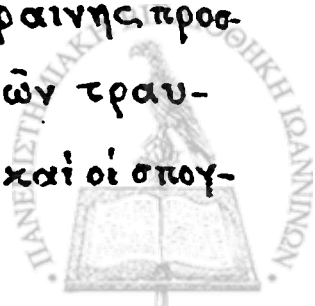
συριγγώδη ἔλκη δύσμορφαί οὐλαί, ἀγκυλώσεις, διαστρέμματα. Ἡ πρόγνωσις ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τῆς ἔδρας, τῆς ἐντάσεως καὶ τῆς ἀφορμῆς τῆς γαγγραινῆς. γάγγρανα ἐξ ἐξωτερικῶν αἰτίων προερχομένη παρέχει κρείττονα πρόγνωσιν τῆς ἐξ ἐσωτερικῶν αἰτίων προερχομένης.

Θεραπεία. Ἡ πρώτη φροντίς ἐστὶν ἡ πρόληψις τῆς γαγγραινῆς, ἥτις ἀναλόγως τῶν αἰτίων καὶ διαφόρως ἐνεργεῖ, εἴαν ἡ ἔλευθέρα κυκλοφορία διακωλύηται διὰ πίσεως ἔσωθεν ἢ ἔξωθεν ἐπερχομένης αἵρομεν αὐτὴν ἀναλόγως τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας. τῆς, οὕτω ἐπὶ μεγάλης τάσεως ἐκ τῶν ἔνδοθεν ἐνεργοῦμεν εὐρείας καὶ βαθείας τομᾶς· ἐπὶ περισφίξεως διαροῦμεν μὲν τὸν περισφίγγοντα κρίνον, ἐπὶ ἐξωτερικῆς πίσεως, ἢ δίδομεν κατάλληλον θέσιον εἰς τὸ πιεζόμενον μῦρον, ἢ ἂν ἐπίδεσμός τις πιέξῃ χαλαροῦμεν ἢ αἵρομεν αὐτόν· πολὺ δυσκολωτέρα εἶνε ἡ προφύλαξις εἰς τὰς ἐκ διαταράξεως τῆς ἀρτηριῶδους κυκλοφορίας ἀπειλουμένας γαγγραινας. **Ε**ἴνταῦθα συντελοῦσιν ἡ κατάλληλος θέσις τοῦ μέλους, ἐν τρίψει αὐτοῦ δι' ἀρωματικῶν οὐσιῶν, ξηρὰ ἢ υγρὰ θερμότης, λουτρά. **Ε**πὶ φλεβῶδους ὁμῶς στάσεως ἀποφεύγομεν τὰ θερμὰ δι' ὧν αἰφλέβες διὰ παραπλεύρων κλάδων ἐτι μᾶλλον ἐξοιδαί-

νονται· ἐν ταῦτα ἀρμύζουσι μᾶλλον τὰ στυπτικά
καὶ ἰδίως ἡ ἐπίχρισις τοῦ μέλους μεθ' ἄμμα τοῦ
ωδίου ἄτινα ἐλαττοῦσι τὴν φλεβιώδη στάσιν. Εἰς αἰ-
τάς ἐκ μᾶσμοῦ ἢ γήρατος τηρουμένας μερᾶς τῆς
γαγγραίνης καταλληλότατον μέσον εἶνε ἡ κατάλ-
ληλος τονικὴ θεραπεία, διαίτα μετὰ θρεπτικῶν
ποτῶν οἴνου, ζύθου, καὶ τὰ παρόμοια. Ἐπί ἀναμι-
κῆς δὲ καταστάσεως συντελεῖ μέγαν καὶ ἡ χρῆ-
σις τῆς κίνας καὶ τοῦ σιδήρου· λίαν προφυλακτι-
κὸν κατὰ τῆς γαγγραίνης μέσον εἶνε· καὶ ὁ καθα-
ρὸς αἷρ καὶ ἡ μεγίστη καθαριότης τοῦ πάσχοντος
καὶ τῶν πέριξ οἶον ἐνδυσμάτων, στρωμνῶν κτλ.
Θυδὲν προδιαθέτει τὴν ἐκρήξιν τῆς γαγγραίνης·
εἰς ἔλκη καὶ τραύματα πλειότερον ἢ ἡ ἄθροισις πολ-
λῶν ἀνθρώπων εἰς δωμάτια λίαν μικρὰ καὶ κακῶς
ἀεριζόμενα δεόν λοιπὸν γὰ ἀερίζωμεν αὐτὰ, ἀνάγ-
κη δὲ γὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ ἀντιμυασματικὰς
οὐσίας, ὡς τοὺς ἀτμούς τοῦ χλωρίου· ἔτι δὲ ἀπο-
θεύγομεν τὴν συγᾶθροισιν πολλῶν ἀτόμων καὶ μάλι-
στα ὑπὸ ἀφθόνων πυήσεων κατεχομένων· ἔτι δὲ εἶ-
νε καλὸν τοὺς ὑπὸ ἐρυσιπέλατος, φλεγμονῆς ἰσχυ-
ρᾶς, ἀνθρακος, διφθερίτιδος ἢ ὑπὸ γαγγραίνης προ-
βεβλημένους γ' ἀποχωρίζωμεν τῶν λοιπῶν τραυ-
ματιῶν. Τὰ σπληνία καὶ ὁμοτὸς ὡς καὶ οἱ σπογ-

γοι ἔστωσαν αἰ καθαυώτατοι. **Μ**ετά τήν ἐκρήξιν τῆς γαγγραιίνης ἡ κυριωτέρα ἐνδείξις συνίσταται κατὰ πρῶτον εἰς τὰ προαναμνησθέντα τῆς καθαριότητος μέσα, ἰδίως ὅτι ἀφορᾷ τήν ἐπίδωσιν τῶν γαγγραινοθέντων μορίων, ἐφ' ὅσον ἡ γαγγραινα δέν περιορίσθη εἰσέτι μεταχειριζόμεθα ἀντιμολυντικά ἐπίδεσματα διὰ χλωρούχου ὕδατος, ἀνθρακοκονίας, ὀξικοῦ μολύβδου, στυπτηρίας, θειικοῦ ψευδαργύρου ἢ θειικοῦ σιδήρου. **Τ**ὰ μέσα ταῦτα ἀρμόζουσι ἐπὶ τῶν ἐπὶ φλεγμονῆς μορφῶν τῆς γαγγραιίνης ἐν ᾧ ἐπὶ ἀσθενικῶν μορφῶν εἶνε ἐνδειγμένα μᾶλλον τὰ διεγερτικά, ἀντιμολυντικά μέσα ὡς τό ξύλοξος, τό ὕδωρ τῆς **Π**ίσσης, τό περιβενθέλαιον, τό φανικόν ὄξύ, τό πετρέλαιον, τό ἡραιωμένον σωσίκρας. **Ε**ἰάν ἐπέλθῃ σῆψις τοῦ γαγγραινομένου μορίου ἀφαιρούμεν τό σεσηπός, μετὰ προσοχῆς κῆ διασεῖσωμεν τοὺς ζῶντας ἰστούς καί προκαλέσωμεν αἱμορραγίαν, ὅταν δέ ἀποκολληθῶσιν αἱ ἐσχάραι ἢ περιχαρακωθῶσιν ἀρκούτως ἀφαιρούμεν αὐτάς μετὰ προσοχῆς· ὁ ἀπρηρισμός γαγγραινομένων κώλων ἐνδείκνυται ἐπὶ μὲν αὐτομάτου γαγγραιίνης, ἧς τὰ ὄρια δέν εἶνε δυνατόν ἐκ τῶν προτέρων γὰ ὀρισθῆσι, μετὰ τῆς ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπελθοῦσαν περιχάραξιν, διότι ἄλλως κινδυνεύ-

ομεν ναΐδωμεν καί τήν νέαν τραυματικήν επίφαι-
 νειαν γαγγραινομένην επί δε τραυματικῆς μόνον
 γαγγραινης κατά συνέπειαν θλάσεως ἢ συντρι-
 βῆς τοῦ κώλου. ἐπελθούσης ἐνδείκνυται ἀκωλύτως
 ὁ πρόωρος ἀκρωτηριασμός, διότι αἱ περιστάσεις αὐ-
 ται ἐκθέτουσι τό πλεῖστον εἰς σηψαιμία. Πένικός δέ
 κανὼν ἔστω, ὅτι ἡ τομή δεόν ναΐκφέρηται αἰεὶ ἐπί
 τῶν ὑγιῶν ἰστώων· ἐπί ξηρᾶς γαγγραινης, ὅσακις ἡ μορ-
 φή τοῦ κολωβώματος εἶνε ἀδιάφορος, ὁ ἀκρωτηρια-
 σμός συνίσταται μόνον εἰς τήν ἀποκοπὴν τῶν μὴ
 ἀποχωριζομένων μορίων· κατὰ τὰ ἄλλα ἡ θεραπεία
 τῆς γαγγραινης συνίσταται εἰς τήν ἀκώθησιν τῆς
 ἐσχάρας τήν πρόληψιν τῆς ἀπορροφήσεως τῶν ἰχώ-
 ρων καί τήν διατήρησιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρρώστου,
 ἢ θερμότης πρὸς ἔξωσιν τῆς ἐσχάρας οἱ πυραγωγοί
 μετ' ἀρωματικῶν ἐπιθεμάτων ἔξ ἐγχύματος χαμαι-
 μήλου ἢ ἀπλοῦ ὕδατος, ἐπειδὴ συγχρόνως προκαλεῖ
 καί τήν σῆψιν ἐνδείκνυται εἰς ἐκείνην τὴν περίστασιν,
 καθ' ἣν εἶνε δυνατὴ καί ἡ σύγχρονος τῆς ἐσχάρας
 ἀφαίρεσις, ἄλλως ἀρκούσι τὰ προαναμνησθέντα
 ἀντισηπτικά μέσα ἐφαρμοζόμενα ψυχρά μὲν ἐπί
 σθενικῶν, χλιαρά δὲ ἐπί ἀσθενικῶν περιπτώσεων
 δι' ἐπιμελοῦς ἀφαιρέσεως τῶν σηπομένων ἰστώων
 καί τῶν γαγγραινωδῶν ἰχώρων κατὰ πᾶσαν ἄλ-

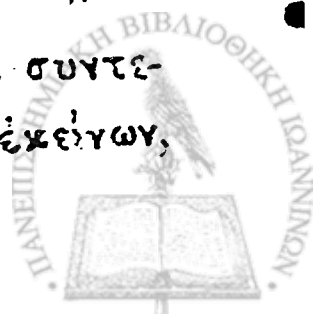
λαγήν τοῦ ἐπιόσμου δυνάμεθα κάλλιον ἢ διὰ παν-
 τὸς ἄλλου μέσου γὰρ προλάβωμεν τὴν ἀπορρόφησιν καὶ
 σηψαίμιαν· ἀν' ὅμως ἡ εἰσβολὴ αὐτῆς δηλοποιεῖ· διὰ
 πυρετοῦ ἐκλύσεως τῶν δυνάμεων καὶ γαστρικῶν συμ-
 πτώματων, ἄριστον μέσον εἶνε τὸ ἐμετικόν ἐγκαίρως
 δίδόμενον καὶ τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἐνεργεῖ
 συγχρόνως καὶ ὡς διαφορητικόν· ἐν ἀρχῇ τοῦ σηπτι-
 κοῦ πυρετοῦ παρέχουσιν ἐπίσης ὠφέλειαν καὶ βρα-
 εύτερον ὅμως ἀπέχομεν τῶν μέσων τούτων καὶ μα-
 λιστα προκειμένου περὶ τηρήσεως τῶν δυνάμεων τοῦ
 ἀρρώστου· σπουδαιότερα φροντίς μετὰ τὴν ἐμφά-
 νησιν τῆς ^{γαγγραίνης} ἐστὼ ἡ τήρησις τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρρώ-
 στου συνισταμένη εἰς τονικάς τροφάς, θρεπτικὰ
 ποτὰ, ἰδίως ἐκλεκτοὺς οἴνους (τὸν *Καμπανίτην*),
 τὴν διαίταν ὑποστηριζομένην διὰ τῆς *Κίνας* καὶ τῶ
 σιδήρου. Πολύτιμον φάρμακον διὰ τὰς λίαν ἐποδυ-
 νους γαγγραίνας εἶνε τὸ ὅπιον εἰς μεγάλας δόσεις
1-2 κοκ: ἢ **1½** μορφίνης. **Εἰς** πολλάς περιστά-
 σεις εἶνε ὠφέλιμοι καὶ αἱ ὑποδόρεια ναρκωτικὰ ἐνε-
 σεις, συνιστῶσι προσέτι τὴν χρῆσιν τοῦ μόσχου,
 ἀκονίτου, τῆς *Βερατρίνης* καὶ τῶν θειωδῶν ἀλά-
 των, ἅτινα δύνανται μετ' ὠφελείας νὰ μετα-
 χειρισθῇ.

Περὶ τῶν διαφόρων μορφῶν
τῆς γαγγραιῆς.

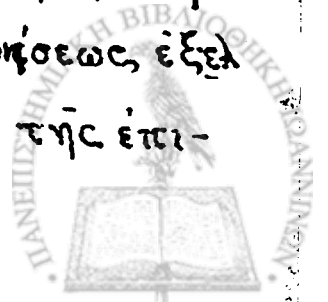
A^{or.} . Περὶ τῆς ἐκ κατακλίσεως ἢ πίεσεως
γαγγραιῆς. — Ἐνεκα μικρᾶς καὶ διαρκοῦς
κατακλίσεως ἐπὶ τῆς κλίνης ἢ διὰ χειρουργικῶν
ἐπιδέσμων καὶ μηχανημάτων δύναται μέρος τινα τοῦ
σώματος νὰ πιεσθῶσιν εἰς ἐρεθῆεν ἐρεπὸν, ἢ εἰς ἐκ-
πιεσθέντας τοῦ ἐν αὐτοῖς αἵμ: νὰ ὑποπέσωσιν εἰς
γαγγραιαν. Συχνότατα παρατηρεῖται τὸ εἶδος τοῦ-
το τῆς γαγγραιῆς εἰς θέσεις καθ' ἃς ἐστῶδεις προ-
εβολαὶ κείνται ἀμέσως ὑπὸ τὸ δέρμα, δι' ὃ παρατηροῦ-
μεν αὐτὴν συγῆθως πρὸς τὸ ἱερόν ὀστοῦν καὶ τοὺς
τελευταίους ὀσφυαχοῦς σπονδύλους κατὰ τὸν μέ-
γα τροχαντήρα, τὴν πτέρυγην, τὰ σφυρά, τὰς ὠμο-
πλάτας σπυγίως δὲ καὶ εἰς παθήσεις, ὅπου δέρμα
πρὸς δέρμα πιέζει ὡς λ. χ. μεταξὺ ὀσχείου καὶ μη-
ροῦ. Προδιατέτογτα αἰτία τῆς γαγγραιῆς ταύ-
της εἰσὶ καταστάσεις τὸν ὀργανισμόν μεγάλως ἐξα-
σθενούσαι, ὡς τυφοειδῆς, σηπιδονώδης πυρετός, ἀφθι-
νος πύθσις, μεγάλοι καὶ ἐπανελημμέται αἱμορρα-
γίαι κ.τ.λ. Εἰς τισαύτας καταστάσεις εὐρεῖται
μόνον εἴσπε δὲ καὶ ἐλαχίστη πίεσις δύναται νὰ ἐπι-
φέρῃ γαγγραιαν ἐν ὧν ὑγιεῖς ἀνθρώποις ἀπαι-

τείται ἰσχυρά καὶ διαρκῆς πίεσις, ὅπως ἐπέλθῃ αὐ-
 τη· ἐπίσης παραλελυμένα καὶ ἀτροφικότερα μέρια εἰ-
 σι προδιατεθειμένα εἰς γάγγραιναν. Ὑπὸ δύο μορφᾶς·
 παρουσιάζεται ἢ ἐκ κατακλίσεως γάγγραινα, εἴτε
 δηλ: γεννᾶται φλεγμονή χαρακτηριζομένη διὰ πό-
 νου ἰσχυροῦ, μεγάλης θερμότητος, ζωήρας ἐρυθρό-
 τητος, καὶ μετρίως ἐξογκώσεως, ἣτις τὸ πρῶτον μετα-
 πίπτει εἰς ἔλκωσιν δυναμένην γὰ ἰαθῆ, ἀν' τὰ αἷτια ἀρ-
 θρωσικῆν μεταβληθῆ εἰς γάγγραιναν, ἀν' ταῦτα ἐξα-
 καλουθῶσιν ἐνεργοῦντα· εἴτε ἀπ' ἀρχῆς σχηματίζον-
 ται κυανέρυθροι ἢ κυανοπράσινοι τῆς ἐχχυμώμα-
 σινῶμοιαι κηλίδες, ἐπὶ τῶν ὁποίων μὲ μικροῦς πόνους
 καὶ οἴδημα τῶν πέριξ ἀναπτύσσονται φλύκταιναι ἢ
 καὶ ἀμέσως γαγγραινώδεις ἐσχάραι, αἷτινες ὀλονέν
 ἐκτείνονται ἀν' μάλιστα ἢ ἐπ' αὐτῶν πίεσις ἐξακο-
 λουθήσῃ. Ὅτι δ' ἀφορᾷ τὴν πορείαν καὶ ἐκβάσιν
 τῆς γαγγραινῆς ταύτης ἐφ' ὅσον ἡ ἀφορμὴ ἐξακο-
 λουθεῖ ὀλονέν ἢ νεκρωσις ἐπεκτείνεται, καὶ δύναται
 γὰ καταστρέψῃ οὐχὲ μόνον τὸ δέρμα καὶ τὸν συνδετι-
 κὸν ἰστόν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐποκευρώσεις, τοὺς μῦς,
 τὸ περιόστεον, καὶ ἐπὶ τέλος καὶ αὐτὸ τὸ ὀστοῦν. Διὰ
 τὸν πυρετόν, τὴν πύησιν, καὶ τοὺς περὶ τῆν' ἐσχά-
 ραν πόνους ἢ ἐκ κατακλίσεως γάγγραινα συντε-
 λεῖ πρὸς κακὴν ἐκβάσιν τῶν νοσημάτων ἐκείνων,

κατά τήν πορείαν τῶν ὀπείων ἀναφαίνεται· εἰ κατ-
 ορθώσωμεν τήν ἀπομάκρυνσιν τῶν αἰτίων ἐγκαίρως,
 αἱ ἐξελκώσεις ἰῶνται ταχέως, καί ἡ ἀπώλεια ἢ ἐκ
 τῆς γαγγραιῆς ἀντικαθίσταται διά κεγχροειδῶν σαρ-
 κῶν· Ἡ θεραπεία σκοπεῖ δύο τινά, τήν καταπολέμησιν
 τῶν γενικῶν αἰτίων διά καταλλήλου διαίτης ἢ φαρμά-
 κων ὑπό τῆς ὑπαρχούσης ἐκάστοτε νόσου ἐνδεικνυμέ-
 νων, καί τήν ἄρσιν τῆς πιέσεως, ὅπερ ἐπίστευε εἶνε δυσκο-
 λώτερον· προκειμένου περί πιέζοντος ἐπιδέσμου, ἢ μη-
 χανημάτων, ἢ ἄρσις αὐτῶν ἀρκεῖ πρὸς ἴασιν.

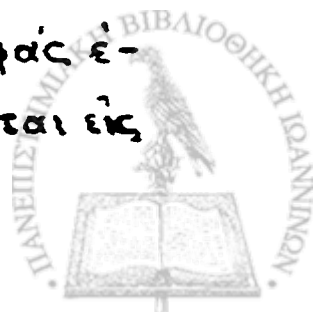
Κατακεκλιμένους ἀρρώστους παραγγέλλομεν
 εἰ δυνατόν νά ἀλλάσσωσι συχνά θέσιν, ὥστε τό βάρος
 τοῦ σώματος νά μή στηρίζηται διαρκῶς ἐπὶ τῶν αὐ-
 τῶν σημείων· Σπουδαιότερον ὅμως καί πρὸς πρόληψιν
 καί πρὸς θεραπείαν τῆς γαγγραιῆς εἶνε ἡ κατάλλη-
 λος στρωμνὴ ἀποφεύγομεν λοιπὸν ξηρά καί ἀνώμα-
 λα ἢ λίαν μαλακά καί θερμά ἐκ πτίλων ὑπόστρώμα-
 τά, προτιμῶντες τὰ ἐλαστικά καί τὰ διά τριχῶν πε-
 πληρωμένα, αἱ σφνδόναι πρέπει νω ὥσι λίαν τεταμέ-
 ναι, καί νά μή σχηματίζουσι πτυχάς, τὰ προσκεφά-
 λαια ταπεινά ἵνα μή κατὸλισθαίνῃ ὁ πάσχων ἐπὶ τῆς
 στρωμνῆς, σὺν τούτοις δέ εἶνε ἀναγκαῖα μεγάλη
 καθαριότης, ἐπίστευε εἶνε καλὸν τὰς ὑπό πυκσεως ἐξελ-
 κωμένας θέσεις νά προστατεύωμεν διά τῆς ἐπι-

θέσεως μολυβδούχου εμάλαστρου ἅμα φατῆ ἑρύθη-
 μάτι μετασχηματιζομένου εἰ δυνατόν τοῦ ἀρρώστου,
 ἄλλως ὑποβάλλομεν ὑπαυχένιου ἐξ ἀέρος ἢ ὕδατος,
 ἡμιπληρωμένου καὶ διάτρητον ἐν τῷ μέσῳ. ἵνα εἰς τὴν
 οὔτην ἀντιστοιχῆ ἡ πασχουσα χώρα· τὸ πολλαχῶς ἐπι-
 αιγεθὲν κολλώδιον εἶνε ὀδυνηρόν καὶ μάλιστα διὰ τὴν
 πρώτην μορφήν τῆς γαγγραιίνης. **Ἰ**δία δὲ ἐνδείκνυνται
 εἰς τὴν πρώτην μορφήν τῆς γαγγραιίνης ψυχραὶ ἐπιπλύ-
 σεις, ἐπιχρίσεις μὲ ὀπὸν λειμωνίου, ἐπιθέματα μα-
 λακοῦ μολύβδου παρασκευαζομένου δι' ἀναμίξεως ὑγροῦ
 ὀξικοῦ μολύβδου μετ' ἀφεψήματος φλοιοῦ ὀρυός, ἐπιμε-
 γάλης δὲ ὀδύνης ἐπιθέματα διὰ χλιαροῦ ὕδατος **Γου-**
λαρδείου ἢ ἀλοιφῆ διὰ ψευδαργύρου. **Εἰς** δὲ τὴν δευ-
 τέραν μορφήν τῆς γαγγραιίνης τὴν ἄνευ φλεγμονῆς ἐπιαι-
 σθητῆς ἐπερχομένην ἀρμόζουσι μᾶλλον ἀπλύσεις καὶ
 ἐπιθέματα μὲ οἶνον καφουροῦχον, οἶνόπνευμα μετὰ **Γου-**
λαρδείου ὕδατος ἢ ἐπίθεσις μὲ ἀλοιφήν ἐλεμίου πάν-
 τα δὲ τὰ λοιπὰ ἐνεργουῦσιν ὡς εἰς τὸ περὶ γαγγραιίνης
 ἀνεφέρμεν.

Β' Γάγγραινα ἐκ μαρασμοῦ, ἐκ θρομβώ-
 σεως, καὶ ἐμβολῆς.

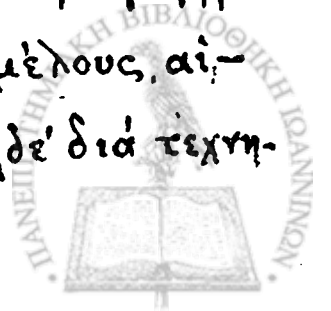
Εἶναι οὐσιῶδες νὰ διακρίνωμεν τὰς μορφὰς ἐ-
 χείνας τῆς γαγγραιίνης, αἵτινες προέρχονται εἰς

μεμαρ.

πρόσωπα ἐκ θρομβώσεως εἰς τὸν μαρασμὸν χρεωστου-
 μένης, ἀπὸ ἐκείνας, αἵτινες ἐπέρχονται διὰ πήξεως
 τοῦ αἵμ: εἰς νοσηρὰν τινα ἀρτηρίαν ἢ ἀποφράξεως αἰ-
 τῆς διὰ τινος ἐμβόλου. **Τ**ὴν πρώτην καλοῦσιν ἀνηκεί-
 ως *Τροποντεϊάν γάγγραιναν* τὰς δὲ δύο τελευταί-
 ας ὡσαύτως ἀνηκείως *αὐτόματον γάγγραιναν*,
 ἐν ᾧ αἰδονομασῖαι γάγγραινα ἐκ θρομβώσεως ἐξ ἐμ-
 βολῆς ἐκφάζουσι συγχρόνως καὶ τὴν κυρίαν αὐτῆς
 αἰτίαν. **Τ**ὰ οὐσιωδέστερα φαινόμενα ἐκάστης τῶν τρι-
 ῶν μορφῶν εἰσι τὰ ἑξῆς: πρὸς γένεσιν τῆς πρώτης μορ-
 φῆς τῆς ἐκ μαρασμοῦ, ἣτις ἀρχεται συνήθως μέστὰ-
 σεις εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα ἀρκούσι πολλάκις ἐλα-
 χιστα ἀφορμαί, ὡς ἡ ἀποκοπὴ τοῦ ὄγκυκος ὀλίγον βα-
 θέως ἢ ἐκρίλωσις αὐτοῦ, μικρὸς τραυματισμὸς καὶ τὰ
 τοιαῦτα δι' ἄλλως ὑγιᾶ πρόσωπα ~~σκόλως~~ ἢ ταχέως
 παρέρχονται. **Τ**ὰ αἴτια ταῦτα εἰς τοὺς περι ὠνό-
 λόγος ἀσθενεῖς προξενούσι φλεγμονώδη στάσιν, ἣτις
 ταχέως μεταπίπτει εἰς γάγγραιναν· ἡ ἕδρα τῆς μορφῆς
 ταύτης εἶνε συνήθως εἰς τὰ κάτω ἄκρα, λίαν σπανίως
 εἰς τὰ ἄνω ἄκρα ἢ εἰς τὸν κορμὸν· ἀρχεται εἰς τὰς κο-
 ρυφὰς τῶν δακτύλων καὶ κατὰ μικρὸν βαίνει πρὸς
 τὰ ἄνω ἰκανὸν χρόνον πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς γάγγραι-
 νης ἐπέρχεται ἐντελής ἀγαισθησία τοῦ μέλους, αἰ-
 μοδία καὶ ψυχρότης μὴ ἀραιουμένη μηδὲ διὰ τέχνη-

τῆς θερμότητος, ἡ ἀναισθησία γίνεται ὁλονέν σα-
 φεστέρα καὶ τέλος μετὰ ἢ ἀνευ φλογιστικῶν φαινο-
 μένων ρήγνυται καὶ ἡ γάγγραινα· ἡ πορεία εἶνε ὡς ἐπι-
 τό πολὺ βραδεῖα ἐντός ὀλίγων ἐβδομάδων μόλις ἡ γάγ-
 γραινα καταλαμβάνει ὁλόκληρον τὸν πόδα, πόνοι δέ ἰ-
 σχυροὶ συνοδεύουσιν αὐτήν· ἐνίοτε ἀν' ὁ ἄρρωστος εἰς
 κατάλληλον θεραπείαν καὶ ἡσυχίαν ὑποβλήθῃ ἢ ἰα-
 σις εἶνε ἐνδεχομένη καὶ ἐπὶ προκεχωρημένης γαγγραι-
 νης. Ἐν γένοιτο ὅμως ἡ πρόγνωσις δὲν εἶνε καλὴ διότι
 αἱ ὑποτροπαὶ εἰσὶ λίαν συχναί. Αἱ δὲ διὰ θρομβώσεως
 καὶ ἐμβολῆς τῆς γαγγραινῆς μορφαὶ διαφέρουσιν
 ἐκ μαρασμοῦ προερχομένων κατὰ τοῦτο, ὅτι εἰς ἐκεί-
 νας δι' ἀποφράξεως ἀρτηριώδους τινὸς κορμοῦ δια-
 κόπτεται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον αἰφγυδίως ἡ προ-
 αγωγή θρεπτικῶν οὐσιῶν, ὑλῶν, εἰς ἐκτεταμένην
 τινὰ μοῖραν ἀγγειῶδη· παρουσιάζονται καὶ αὗται
 συνήθως εἰς τὴν γεροντείαν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς
 τὴν νεανικὴν ἡλικίαν ἀναφαίνεται συχνότερον ἢ ἐκ
 μαρασμοῦ γάγγραινα. Τῶν δύο δὲ τούτων μορφῶν
 πολὺ συχνότερα εἶνε ἡ δι' ἐμβολῆς ἀποφράξις στελε-
 χιαίας τινὸς ἀρτηρίας, πρὸ πάντων τῆς ἀριστερᾶς
 μηρικῆς εἰς ἣν τὰ ἔμβολα διὰ τῆς ἀορτῆς κατερχό-
 μενα ἀφικνοῦνται εὐκολώτερον, διότι ἡ ἀριστερὰ
 ὑλγακὴ ἀρτηρία κατέρχεται τῆς ἀορτῆς ὑπὸ ἀμ-

βλυτέραν γωνίαν ἢ ἡ δεξιὰ· ἀλλὰ καί εἰς πᾶσαν ἄλ-
 λην ἀρτηρίαν παρατηροῦνται ἐμφράξεις δι' ἐμολῆς,
 ὡς εἰς τὸν βραχίονα κτλ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον
 ἐξηγουῦνται αἱ δι' ἐμβολῆς μαλακύνσεις, καὶ συρρι-
 κνώσεις ἐσωτερικῶν τινῶν ὀργάνων, τοῦ ἐγκεφάλου,
 σπληνός, καὶ ἄλλων. Τὰ ἔμβολα συνήθως προέρ-
 χονται ἐκ τῆς ἀριστερᾶς κοιλίας τῆς καρδίας, ἢ ἐκ
 τῆς ἀορτῆς εἰς ὀξείας ρευματικᾶς ἐνδοκαρδίτιδας,
 καθ' ἃς ἐπὶ τῶν οἰγμοειδῶν βαλβίδων τῆς ἀορτῆς
 ἀναπτύσσονται τὰ χροστά· ἀγγειοβραθεῖς ὑπερσαρ-
 κώσεις, ἐφ' ὧν ἐπικάθηνται θρομβώματα, ἅτινα ἀπο-
 σπώμενα ἀποτελοῦσιν ἔμβολα. Ἡ δι' ἐμβολῆς γὰρ-
 γραινὰ δὲν εἶνε πολὺ σπανία· ὡσαύτως τεμάχια κατα-
 στραφεισῶν βαλβίδων τῆς ἀορτῆς, ἀθηρωματώδη τε-
 μάχια παρασυρόμενα ὑπὸ τοῦ ροῦ τοῦ αἵμ· ἀποτελοῦ-
 σιν ἔμβολα, ἅτινα συνήθως ἐνσφηνούμενα κατὰ τὸν
 διχασμὸν μεγάλης τινὸς ἀρτηρίας μεγεθύνονται δι' ἐπι-
 καθήσεως οἰνώδους, καὶ ἀποτελοῦσιν ἔμβολα ἐντε-
 λῶς τὴν ἀρτηρίαν ἀποφράσσοντα· ἐντεῦθεν δὲ δύ-
 νάται ἀκόλουθως ἡ θρόμβωσις νὰ ἐπεκταθῇ καὶ πρὸς
 τὸ κέντρον. Μὲ τὴν ἐμφάνεσιν τῆς ἐμβολῆς γεννᾶ-
 ται ὄλως ἀπρόοπτος ἰσχαιμία εἰς μῦριον τι τοῦ
 σώματος, συνοδευομένη συνήθως ὑπὸ συχνῶν πόνων,
 ἐκλαμβανομένων ὡς ρευματισμῶν, καὶ διαρκούντων

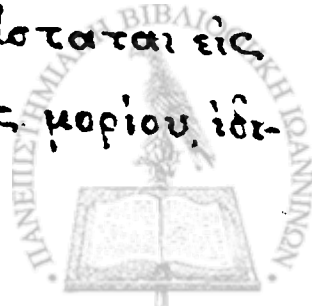
ἔτι καὶ μετὰ τὴν ἐμφάνησιν τῆς γαγγραινης. Μετὰ τὰ χαρακτηριστικὰ δὲ ταῦτα φαινόμενα παρουσιάζονται αἰμοδία, μυρμηκισμός, διατάραξις τῆς λειτουργίας τῶν μυῶν τοῦ μέλους, οὔτινος τὸ ἄκρον εἶνε ψυχρόν, καὶ ἀναισθητόν ἀπὸ τοῦ ἐμβόλου πρὸς τὴν περιφέρειαν, ἡ ἀρτηρία εἶνε κεγῆ, καὶ ἄσφυκτος· πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἐμβολῆς εἶνε σκληρὰ καὶ ἐπώδυνος· ἀν' ἀγαπυχθῆ ἔγκαιρος κυκλοφορία παράπλευρος, ἡ σωτηρία τοῦ μέλους εἶνε δυνατὴ, ἐν ἐναντία ὅμως περιπτώσει ἡ γαγγραινα, ξηρὰ, ἢ, ὑγρὰ εἶνε ἄφευκτος ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει τὸ μέλος ξηραίνεται καὶ μελανοῦται ὑπὸ τῆς ἰσχαιμίας, τηροῦν πάντοτε τὴν μορφήν αὐτοῦ· ἐν τῇ δευτέρῃ δὲ ἐκ τῆς φλεβώδους στάσεως ἐπέρχεται ἐξοίδησις καὶ σῆψις τοῦ μέλους· εἰς ταύτην συνήθως ἡ ἀπόφραξις εἶνε ἀτελής κατὰ μικρόν ἐπερχομένη. **Η'** πρόγνωσις ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἶνε κακὴ, οὐχὶ μόνον διότι τοιαύτη ἐμβολὴ δύναται νὰ λάβῃ χώραν καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σπυδαϊότητα τοῦ νοσήματος τοῦ χρησιμεύσαντος ὡς αἰτίου τῆς ἐμβολῆς. Σπανιωτέρα τῆς δι' ἐμβολῆς εἶνε ἡ δι' αὐτόχθονος ἢ πρωτοπαθοῦς θρομβώσεως γαγγραινα, ἥτις ἔτι καὶ νῦν συγχέεται πολλάκις μετὴν δι' ἐμβολῆς καθότι καὶ εἰς ταύτην ἐπέρχεται ἐπί τε-

λουε ἄντικλις ἑρμιόωσις ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ· ὁ δὲ ἐμῆλον
πολλάκις μικρότατον ἢ δὲν δύναται νὰ ἀνευρεθῇ ἐν
τῷ θρόμβῳ αἵνευ πολλοῦ κόπου. Μετὰ τὴν πρωτοπα-
θῆ ἑρμιόωσιν γεννῶνται ἐπὶ τρωματιῶν ἀθηρωματωδῶν,
πρὸ πάντων δὲ ἐξηλωμένων θέσεων τῶν τοιχωμάτων
τῆς ἀρτηρίας, θρομβῶτα προσκεκόλλημένα εἰς τὰς
θέσεις ταύτας, ταῦτα κατὰ μικρὸν μεγαθυνόμενα καθ-
ιστῶσιν οὕτω τὴν αἰσθόδον τοῦ αἵματος ὅλον ἐν δυσκολωτέραν
διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἢ παρουσία τῆς γαγγραινῆς εἶν
εἶνε αἰφνεία ὡς ἐν δὲ ἐμβολῆς, καὶ σφύξεις τῆς καρ-
δίας γίνονται ἀσθενέστεραι, μέχρι οὗ τέλος ἐκλεί-
πουσιν ὀλοτελῶς, καὶ ἡ γαγγραινα ἀναφαίνεται ὡς
σηπεδονώδης σφάκελος, σπανίως δὲ ὡς ξηρὰ γάν-
γραινα. **II** Ἄρτηριώδης τάσις, ἥτις χρησιμεύει
ὡς αἰτία τῆς τοιαύτης γαγγραινῆς, ἐκτείνεται συν-
ήθως εἰς ἅπαν τὸ ἀρτηριώδες σύστημα, καὶ ἐμφαί-
νεται διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν φαινομένων τοῦ μαρμα-
σμοῦ. —

Θεραπεία.

III Θεραπεία τῶν τριῶν τούτων μορφῶν τῆς γαν-
γραινῆς, αἵτινες τοσοῦτον εἰς τὴν πράξιν συγχέονται
πρὸς ἀλλήλας καὶ πολλάκις μόνον ἐν τῇ νεκροτομῇ
δύναται νὰ διακριθῶσιν ἀλλήλων, συνίσταται εἰς
μεγάλην προφύλαξιν τοῦ προσβληθέντος μορίου, ἰδί-

ως δὲ ἡρεμίας καὶ καταλλήλου θέσεως τὴν κυκλοφορίαν εὐκόλυνούσης κατὰ τῶν πολλῶν τῆς γαγγραίνης προηγουμένων φλεγμαιωδῶν ὑπεραιμιῶν, συμπτωμάτων, εἶνε ἡ θερμότης, καὶ μάλιστα τὰ θερμὰ καταπλάσματα αὐστηρῶς ἀντεγδεδειγμένα διὸ αὐξάνουσι τὴν φλεβῶδη ὑπεραιμίαν ἐπομένως καὶ τὸν τῆς γαγγραίνης κίνδυνον, τουναντίον δὲ ἐνδείκνυται στυπτικά ἐπιθέματα εἰς μόλις βδούχου ὕδατος, ξηραὶ ἀντιφλογιστικαὶ περιβολαὶ κ.λ. Τὸ οὐσιωδέστερον δὲ τῆς θεραπείας μέρος ἀποτελεῖ ἡ κατὰ τοῦ δυνατόν καταπολέμησις τῆς γενικῆς νόσου ἐξ ἧς ἡ γαγγραινα ἀπειλεῖται· χειρουργικὴ δὲ θεραπεία συνίσταται εἰς τὴν μετὰ προσοχῆς ἀποχώρησιν τῶν μὴ ἀπονεκρωθέντων μορίων

Συμμετρικὴ γαγγραινα

Εἰς τὰ ἔξ ἰσχαιμίας εἶδη τῆς γαγγραίνης ἀνήκει καὶ ἡ σπανίως παρατηρουμένη συμμετρικὴ γαγγραινα ἢ τοπικὴ ἀσφυξία, ἣτις συνήθως καταλαμβάνει ἀμφότερα τὰ ἄνω ἢ κάτω ἢ καὶ τὰ τέσσαρα συμμετρικῶς, ἐνίοτε προσβάλλει καὶ τὴν κορυφὴν τῆς ὀττός ἢ τὸ λοβίον τοῦ ὠτός· οὔτε μαρσμέδες, οὔτε ἐμβολαὶ, οὔτε θρομβώσεις εἶνε ἡ αἰτία τῆς γαγγραίνης ταύτης. Κατὰ τὸν Ραβηνα εἰς εἰς εἰς

χρεωτούμεν τὴν περιγραφὴν τῆς μορφῆς ταύτης, προέρχεται λίαν πιθανῶς ἢ τοιαύτη νέκρωσις ἐκ σπασμοδικῆς συστολῆς τῶν λεπτοτέρων ἀρτηρῶν, πιθανῶς δὲ καὶ ὁμοίας συστολῆς τῶν ὀργανικῶν μυϊκῶν ἰνῶν τοῦ δέρματος· τίς ὅμως ἡ αἰτία αὐτῆς τῆς τοιαύτης συσπάσεως πάντῃ ἀγνωστος, ἢ πάθῃσις αὕτη παρατηρεῖται συνήθως εἰς πρόσωπα ὑποκείμενα εἰς σπασμοδικὰς παθήσεις, παρουσιάζεται μεταξὺ τοῦ 17^{ου} καὶ 30^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας, ἐνίοτε ὅμως καὶ εἰς παῖδας καὶ πρεσβύτας· τῆς νέκρωσεως πολλάκις προηγεῖται μακροχρόνιον προδρομικὸν στάδιον, τὴν τοπικὴν συγκοπὴν ἐνδείκνυον δηλ. οἱ δάκτυλοι γίνονται αἴφνης λευκοί, αἰμόκενοι, ἀναισθητοί, τὸ δῆμα συρρικνουῦται ἰσχυρῶς, ὡς εἰς τὰς δι' ὄλης τῆς ἡμέρας πλουτοῦσης πλυντήριας, ἢ θερμοκρασία τῶν προσβεβλημένων μερῶν γίνεται ταπεινουμένη καὶ αἱ μυϊκαὶ κινήσεις οἴσθῃ παραλελυμένα· συνήθως ἡ σύσπασις αὕτη παρέρχεται περιοδικῶς, καὶ ταύτην παρακολουθεῖ πάντοτε ἐπώδυνος ἀντιδράσις μετὰ κνισμοῦ καὶ ὑπερπληρώσεως τῶν ἀγγείων, ὅτε τὸ δῆμα γίνεται κοανέρυθρον. Μικρὸν πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς γαγγραινης ἀναφαίνονται πόνοι ἀφόρητοι, πολλάκις διαρκούσης τῆς ἰσχατρίαις, ἢ φλεβῶδης στάσις ἐτά-

νει τὸν ὕψιστον αὐτῆς βαθμὸν, τὰ μέλη γίνονται
 κυανόλευκα, πελιδνά, μαρμαροειδῆ, ἀναίσθητα,
 κατὰ ψυκτα, καὶ ἐπὶ τέλους γεννῶνται φουσαλίδες,
 αἷτινες ῥηγνύμεναι ἐγκαταλείπουσι τὸ δέρμα γυ-
 μνόν, ἢ νόσος καὶ ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης δύ-
 ναταὶ πολλάκις νὰ παλινδρομήσῃ· ἀλλ' ἵνα ἐπανελ-
 θῇ μετὰ τινὰ χρόνον καὶ αὖθις νὰ παλινδρομήσῃ καὶ
 νὰ προβῇ περαιτέρω, ὥστε ἡ τοιαύτη περιοδικότης δύ-
 ναται νὰ διαρκέσῃ τέλος ἐπὶ ἔτη, ἄχρις οὗ μετὰ παρο-
 ξυσμὸν τινὰ ἐπέλθῃ ἀπεξήρασις τῶν ἄκρων δακτύ-
 λων· ἡ μορφή αὕτη δύναται νὰ συγχισθῇ μέτην ἐκ
 μαρασμοῦ καὶ τῆν ἐκ τῆς ἐρεσιβώδους ἀλύρας γάγ-
 γραιναι, μετὰ ἐλκώδη χεῖμετλα, τῆν ἐλκώδη ἐλε-
 φαντίασιν τῶν *Ελλήνων*, ἡ αἰτία ὅμως καὶ τὰ
 συμπτώματα ἐκάστου τῶν νοσημάτων τούτων ἀρ-
 κοῦσι πρὸς διάγνωσιν. Ὅτι δ' ἀφορᾷ τὴν θεραπεί-
 αν κατ' ἀρχὰς ἐνδείκνυνται ἐντριβαὶ ἀρωματικαὶ
 καὶ διεγερτικαὶ δια τοῦ ὕδατος τῆς *Πολωνίας*,
 πνεύματος μελίσης μετ' ἀμμωνίας, ἀλλοιοφῆς
 χλωροφορμίου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ τῆς φλεβώ-
 δους στάσεως καὶ ὑπεραιμίας ἐνδείκνυνται τοπι-
 καὶ ἀφαιμάξεις κατὰ τῶν πόνων, ἀλοιφαὶ τοῦ ὀπίου,
 σὺν τούτοις δὲ κατάλληλος διαίτα, τονικά δύνα-
 ται ἐνίοτε νὰ προλάβωσι τὴν ἐκκρηξίν τῆς γαγγραι-

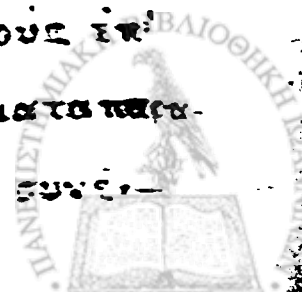

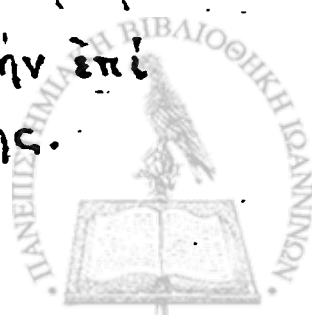
ΥΓ.

Δ γ γ ρ α ι ν α ἐξ ἐρεσιβώδους
ὀλύρας ἢ γαγγραινώδης ἐργοτισμός.

Η μορφή αὕτη τῆς γαγγραινης, ἥτις μεγίστη φαίνεται τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν προηγουμένην εἰς ὅτι ἀφορᾷ τῆς κατάστασιν τῶν κυκλοφορικῶν ὀργάνων εἶνε ἀπότοκος δηλητηρίασεως τοῦ ὀργανισμοῦ ἐκ τῆς διαρκεῦς χρήσεως πρὸς τὸ ὀλύρας ἐπερχομένης ἢ δηλητηριώδης αὕτη δύναμις ἐξασθενεῖ ἐπιτοσοῦτον. ἐρ' ὅσον αὕτη γίνεται παλαιότερα πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς γαγγραινης ἀναφαίνονται πολλά ἄλλα συμπτώματα χαρακτηριστικὰ τῆς δηλητηρίασεως. **Τ**αῦτά δὲ εἰσὶ βάρος τῆς κεφαλῆς, σκοτεινία, ἀμβλῖτης τῆς διανοίας, ὡς ἐκ μέθης, παραισθήσεις τῆς ὄρασεως, ἀϋπνία, μεγάλη ἀτονία τῶν δυνάμεων, πολλάκις ἔμετοι, κῆνοι κωλικοί, διάρροια· ἰδίως ταλαιπωροῦσι τὸν ἄρρωστον διάφορα διαταράξεις τῆς κινήσεως καὶ παθήσεως μάλιστα κατὰ τὸν κορμὸν καὶ τὰ ἄκρα, ἐν ᾧ ἡ αἴσθησις ἐλαττοῦται ἀναπτύσσεται κνισμός δυσφύρτος μεταπίπτων ἀκολούθως εἰς πόνους ἰσχυροὺς ἐπιισχυρωτέρας δηλητηρίασεως τὰ συμπτώματα παρακλουθοῦσι σπασμοὶ γενικοὶ ἑλλείψεις τῆς συνεί-

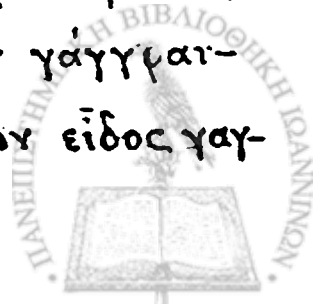
ἄσσεως καὶ ἐντός ὀλίγων ἡμερῶν ὁ θάνατος. Ἐπί
 χρονιωτέρας ὅμως πορείας οἱ πόνοι τῶν ἄκρων ἐπιτει-
 νόμενοι καθίστανται ἀφόρητοι, ἐπί τέλους ἐπέρχεται
 ἢ γάγγραινα μετὰ ἢ ἄνευ ἐρυσιπελωτώδους φλεγμο-
 νῆς· ἢ γάγγραινα συνηθέστερον ἀρχεται κατὰ τοὺς δα-
 κτύλους σπαγιώτερον τῶν χειρῶν, σπαγιώτατα δέ
 κατὰ τὰ τέσσαρα ἄκρα συγχρόνως ἢ τὴν ρίνα οὐδέ πο-
 τε σχεδόν ἐπέρχεται ἢ γάγγραινα αὕτη συμμετρικῶς
 ἢ κατὰ περιόδους ὡς ἢ συμμετρική· τὰ γαγγραινω-
 θέντα μέρη μελανοῦνται καὶ ἀποκίπτουσι οἷον εἰ
 ἀπηνθρακωμένα· ἐν εὐνοϊκαῖς περιστάσεσι ἰδίως ἐπί
 καταλήλου θρέψεως ἢ γάγγραινα περιορίζεται εἰς
 τὴν ἀπώλειαν φαλάγγων τινῶν μόνων, ἀλλὰ πολλά-
 κισ ἀποκίπτουσι καὶ μέλη ὀλόκληρα· ἢ ἀποβολὴ τοῦ
 νεκρώματος γίνεται συγῆθως βραδέως ἀνωδύνως καὶ
 ἄνευ αἰμορραγιῶν· ἐν τεῦθεν δὲ ἐξηγεῖται ἢ συγκρι-
 τικῶς ἐλαχίστη θνησιμότης κατὰ τὴν μορφήν ταύ-
 την τῆς γαγγραινῆς. Ὅτι δ' ἀφορᾷ τὴν ἄμεσον αἰ-
 τίαν τῆς γαγγραινώδους ταύτης μορφῆς οὐδέν θε-
 τικόν μέχρι τοῦδε γινώσκομεν ὁ *Cleland*· πρῶτος
 ἔχαμε τὴν λίαν πιθανὴν ὑπόθεσιν, ὅτι διὰ τῆς ἐρεσιβώ-
 δους ὀδύρας ἐπέρχεται ἰσχυρὰ σύσπασις τῶν μικρο-
 τάτων ἀρτηριῶν ὡς καὶ τοῦ δέρματος διὰ τὴν ἐπί
 τῶν ὀργανικῶν μυῶν ἐνέργειαν τῆς ἐργασίτης.

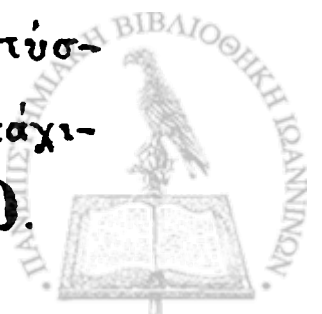
Η θεραπεία ὡς εἶπε, συνίσταται εἰς ἀπομάκρυσιν τῆς ἐπιβλαβοῦς τροφῆς καὶ ἀντικατάστασιν αὐτῆς διὰ τερρῆς ζωτικῆς καὶ διαίτης τονικῆς. Πρὸς ἀπομάκρυσιν [τῆς ἐπιβλαβοῦς τροφῆς καὶ ἀντικατάστασιν] τοῦ δηλητηρίου οἱ ἀρχαῖοι Γάλλοι ἰατροὶ μετεχειρίζοντο καθαρτικά, ἐμετικά καὶ διαφοροφαικικά κατὰ τῶν προδρόμων τῆς γαγγραινῆς ἢ τῆς ἰσχαιμίας ἀρμόζουσιν ὅσα καὶ ἐπὶ συμμετρικῆς γαγγραινῆς, οἷον ἀρωματικά ἐντριβαί, μετὰ δὲ τὴν ἐκῆρσιν αὐτῆς ἀρμόζουσιν ὅσα ἀλλαχοῦ μέχρι τοῦδε περὶ τῆς γαγγραινῆς ἀνεφέρσαμεν.

Ξ. Γάγγραινα ἐξ ἀναιμίας ἢ νομῆ καὶ διαβητικῆ.

Η αἰτία τῆς τενομῆς καὶ τῆς παρά τοῖς διαβητικῶς παρατηρουμένης γαγγραινῆς εἶνε εἰσέτι σκοτεινῆ, φαίνεται ὅμως λίαν πιθανόν, ὅτι ἐξαρτῶνται ἐξ ἰδίας τοῦ αἵματος κατάστασεως, ὅπερ ἢ καθ' ἑαυτὸ γίνεται ἀνεπαρκῆς πρὸς θρέψιν ἢ προλαμβάνον ὡς ἐπὶ τοῦ ἐργοτισμοῦ ἐπιβλαβεῖς οὐσίας δι' ἀφομοιωτικῆς θρέψεως γεννᾷ τὴν πρὸς γάγγραιναν προδιάθεσιν: Νομῆν συνήθως ὀνομάζομεν τὴν μετ' ἀφθόγου σιελορροίας συνοδευομένην γάγγραιναν τῆς παρεΐας, ἐνίοτε ὅμως τοιαῦτον εἶδος γαγγραινῆς

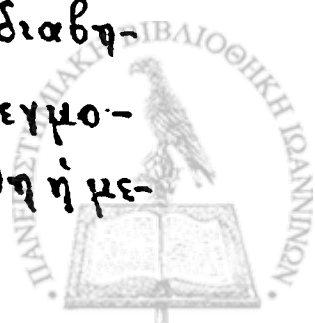
γραινης παρατηρεῖται συγχρόνως ἢ καὶ προτοπαθῶς καὶ εἰς τὰ βλέφαρα καὶ τὰ γεννητικὰ μόρια περί τὴν ἔδραν καὶ τὰ ἄκρα. **Η** νομὴ προδιαθετικὴν κληρονομίαν δεικνύουσα παρουσιάζεται κυρίως εἰς κακῶς τρεφόμενα ἐξησθενημένα καχεκτικά παιδία σπανιώτερον εἰς ἐνήλικας· εἰς ἔλωδεις ταπεινοῦς τόπους φαίνεται συχνότερον ἢ εἰς ξηροῦς καὶ εὐαίρους. ὡσαύτως εἰς πόλεις συχνότερον ἢ εἰς χωρία· ὡς ἐκ τῶν τοιούτων αἰτίων προκαλουμένη ὑδραιμικὴ κατάστασις ἀποτελεῖ τὴν προδιάθεσιν πρὸς νομὴν. **Ω**ς ἀφορμὴ δὲ χρησιμεύει συνήθως νόσος μέσηπτικὴν δηλητηρίασιν τοῦ αἵματος συνοδευομένη, οἷον τύφος, εὐφλογία, ἄστραχιά καὶ λοιπά· δύναται ὅμως ἡ νομὴ ἐγίωτε καὶ αὐτομάτως ν' ἀναφανῆ ἄνευ προηγηθείσης τινός ἀφορμῆς, εἰς σπανίας περιστάσεις· ἐπέρχεται αὐτὴ καὶ ἐξ ὑδραργυρικῆς στομακάκης, μεθ' ἧς ὅμως δὲν πρέπει νὰ ταυτισθῇ. **Τ**ὰ φαινόμενα τῆς νομῆς κατὰ τὴν πορείαν εἰσὶ τὰ κατὰ, ὅποια καὶ εἰς πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ σώματος, κατὰ πρῶτον ἀναφαίνεται περιφερῆς τις χώρα μετρίως ὑπεραιμουσα, ἰδίως πλησίον τῆς γωνίας τοῦ στόματος καὶ τῆς βλεννομεμβράνης ἀρχομένη· ἐκ τῆς ὑπεραιμίας ἀναπτύσσεται αἰθρηθῆσις χρώματος ἐρυθροφαία, ἢ τις τάχι-

στα κατάλαμβάνουσα άπασαν τήν παχύτητα τής πα-
 ρειάς γαγγραινώτα· ή γάγγραινα είνε ή ξηρά, ότε
 αποτελεί έσχάσαν συρρικνωμένην, ήτις μελανούται
 ως ο άνθραξ, ή ^{ή ξηρά ότε} έσχάρα μεταπίπτει εις σήψιν ταχέως
 εις τά περίξ εκτεινομένην, εν ή περιπτώσει ο κίνδυ-
 νος είνε μείζων. **Κ**ατά τόν αύτόν τρόπον ενίοτε ή γά-
 γραινα νέμεται τά περίξ τής παρειάς, τήν ρίνα, βλέ-
 φαρα, μέτωπον, κρόταφον, ούλα, σιαγόνα, υπερώαν, ά-
 μυγδαλάς και τόν φάρυγγα· πολλάκις αναπτύσσονται
 άφθονοι μηκητες, ούς έσφαλμένως έξέβαλον ως αι-
 τίαν τής νομής. **Τ**άς πλείστας τών περιπτώσεων
 τής νομής, ακολουθει ο θάνατος 70 τοις % πολλά-
 κκι μάλιστα λίαν ταχέως. **Θ**άνατηφόρος δέ ή έξ-
 βασίς είνε συγεπεία τής εκλύσεως τών δυνάμεων, ή
 μάλλον τής σηπτικής δηλητηριάσεως του αίμ:
 ήτις μάλισα επί σηπεθονωδών πυρετών, τυφου, συμ-
 βαίνει. **Ε**ις άλλας πάλιν περιπτώσεις ιδίως, όταν
 δυνηθώμεν να βελτιώσωμεν τήν θρέψιν του άρρώστου
 ή γάγγραινα δύναται να περιορισθῆ, αλλά και πάλιν
 ενδέχεται να επέλθῃ υποτροπή, ιδίως αν προβῆ και
 πάλυ ενωρίς. **Ε**ς εγχείρησιν προς άντικατάστα-
 σιν του άπολωλότος, μετά τήν απόπτωσιν τής έ-
 σχάρας αναπτύσσονται άφθονοι κεγχροειδεις σάρκες,
 μετά τήν επούλωσιν τών όποιων επέρχονται διάφορα

δυσμορφίαι τοῦ προσώπου καὶ ἡ σύμφυσις τῶν σιαγό-
 νων πρὸς ἀλλήλας, πάθουσι ἐκ τῶν μᾶλλον δυσιά-
 των. **Η** θεραπεία τῆς νομῆς ἀπαιτεῖ τὴν ὅσον οἶ-
 ον τε θρεπτικὴν διαίταν, οἶον τονικά, οἶνον, κίναν
 κινίνην, τὴν μετακόμισιν τοῦ ἀρρώστου εἰς τόπον
 εὐάερον· ἐφ' ὅσον ἀπειλεῖται ἡ γάγγραινα ἐνδεί-
 κνυται ἡ χρῆσις τοῦ χλωρούχου καὶ ὑπερχλωρού-
 χου μαγγανικοῦ καλίου ἐπιτιχῶς πρὸς καταστρο-
 φὴν σπητικῶν οὐσιῶν ἐπὶ τῆς ἐξειληκωμένης ἐπιφα-
 νείας, ἐπελθούσης ὁμως τῆς γαγγραινῆς, τὸ κατά-
 ληλότερον μέσον εἶνε ὁ πεπυρακτωμένος σίδηρος, ἀλ-
 λά καὶ ἡ δι' ὕδουσ βαίματος ἐπίχρισις δύναται
 γὰ φατῆ ἐπωφελῆς, ἀν' ἡ γάγγραινα προχωρῆ πρὸς
 παρεμπόδισην δυσωδίας μεταχειριζόμεθα διάλυσην
 χλωρούχου τιτάνου καὶ φανικόν ὄξύ· ἐπεὶ σκοτεινο-
 τέρα εἶνε ἡ πορεία κατὰ τὸν σακχαρώδη διαβήτην·
 ἤδη ἀρχαιότεροι συγγραφεῖς ἀναφέρουσι περιπτώ-
 σεις, καθ' ἃς εἰς διαβητικὸς παρετηρήθη ἀσυνήθης
 διάθεσις πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν δοθειήνων, ἀνθρακος καὶ
 γαγγραινῆς· γεωσιτὶ εἰς τε τὴν Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν
 ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν προδιάθεσιν
 τῶν διαβητικῶν. **Ο** Crijigte μεταξὺ 225 διαβη-
 τικῶν παρετήρησε 23 γαγγραινώδεις φλεγμο-
 νάς, εἰς τοὺς πλείστους τούτων παρετηρήθη ἡ με-

λιτφρρία, ή δέ γάγγραινα άνεφάνη δευτεροπαθώς: ελάχιστος αριθμός διαβητικῶν δεικνύει προδιάθεισιν τινά προς γαγγραινώδεις φλεγμονάς μόλις 10 τοίς % . Παρατηρήθη προσέτι ότι εις τάς πλείστας τῶν περιπτώσεων τῆς διαβητικῆς γαγγραινης ή διά τῶν ούρων εκκρίσις τοῦ σακχάρου παύει. Τέλος παρατηρήθησαν καί περιπτώσεις τινές άνθρακος εκτεταμένου μετά σηπεδονωδῶν φαινομένων, κατά τήν πορείαν τῶν ὀπίων άνεφάνη δευτεροπαθῶς ὄξυς διαβήτης, χωρίς πρότερον νά υπῆρχεν ἶχνος τούτου. Ἄλλοτε ή συνήθης πορεία τῆς διαβητικῆς γαγγραινης εἶνε ὁμοία τῆς εκ μαρασμοῦ. Η δέ θεραπεία ἐνεργεῖται κατά τούς γενικούς περι γαγγραινης νόμους.

321. Γάγγραινα τοῦ νοσοκομείου

Εἰς τά ἐν μεγάλοις νοσοκομείοις τραύματα, συχνάκις επικρατοῦσης τοιαύτης γαγγραινης, συνήθως διακρίνουσι δύο μορφάς τήν φλυκταινώδη καί ἐλκώδη. Τῆς φλυκταινώδους μορφας κύρια συμπτώματα εἶνε τά ἑξῆς. Τοῖπῶν τῆς γαγγραινωθείσης πληγῆς γίνεται πυκνότερον, αἱ κατώτεροι στιβάδες δέν ἀποχωρίζονται εὐκόλως.

των επικειμένων ιστών και ἀποτελοῦσιν οἶον εἰ λευκήν, ρυπαρόλευκον ἢ μιδιαφανή ψευδομεμβράνην, ἢ παχύτητος αὐτῆς ὀλονέν αυξάνει καί ἡ χροιά γίνεται φαιά, διά τῆς πιέσεως τῶν δακτύλων ῥήγνυται εὐκόλως, καί ὑπ' αὐτήν ἀναβλύζει αἷμα, νομίζει τις ὅτι ἢ σφακελλώδης αὕτη ψευδομεμβράνη δύναται εὐκόλως νά ἀποσπογγοσθῇ, ἀλλά κινεῖται μόνον χωρίς, νά ἀποχωρίζηται εὐκόλως τῶν επικειμένων ιστῶν ἢ τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν. Κατά δέ τήν ἑλκώδη μορφήν ἀναφαίνονται κατά πρότον φλυκταινίτιδα μελανά ἢ πεδιθνά, πλήρη ἐρωδους αἵματος ροῦ ὑγροῦ, ἐδράζοντα συνηθέστερον κατά τό χεῖλος τοῦ ἑλκους· τά φλυκταινίδια ταῦτα ῥήγνυται καί καταλείπουσιν ἐσχάραν τεφρόχρου, ἣτις ἀποπίπτουσα συντελεῖ εἰς τήν επέκτασιν τῆς ἑλκώσεως. Συχνάκις εἰς τόν αὐτόν ἄρρωστον ἢ καί εἰς τό αὐτό ἑλκος παρατηροῦνται ἀμφότεραι αἱ μορφαί συγχρόνως, ὥστε ἡ διαφορά αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων δέν εἶνε οὐσιώδης· εἴτε ὑπό τήν μίαν· εἴτε ὑπό τήν ἑτέραν μορφήν ἀρχίσῃ ἢ γάγγραινα κατά τήν περαιτέρω αὐτῆς πορείαν τά περί τό ἑλκος μόρια ἐξοιδαίνονται τά δέ χεῖλη αὐτοῦ λαμβάνουσι χρωμα πορφυροῦν. Εἰν ευνοϊκαῖς περιστάσεσι ἐπιόλως ὑγιῶν ἄρρώστων, καί μετρίου βαθμοῦ μόλυ-

σμού αἱ ἰσχάραι ἀποπίπτουσιν καὶ ἡ ἐπούλωση
 συμβαίνει ταχέως, ὑπάρχει ὅμως μεγίστη τάσις
 πρὸς ὑποτροπὰς, καὶ διότι ἡ σχηματισθεῖσα σὺ-
 λή ἀναβιβρῶσεται τάχιστα οἱ δὲ περίξιστοὶ ἀλί-
 σκονται ὡσαύτως· δυστυχῶς ὁ μέτριος οὗτος τῆς
 νοσοκομειακῆς γαγγραίνης ἔαθμός παρατηρεῖται
 σπανίως, τὸ συχνότερον δὲ ἡ γαγγραινα προβαίνει
 λίαν ταχέως καταστρέφουσα, τὰ χεῖλη τοῦ τραύ-
 ματος ἐξοιδαίνονται καὶ παχύνονται ἐκ τῆς ἰσχά-
 ρας ἀναπτύσσονται ἀέρια *εἰς αὐτὴν*. ἰσχυροῦς καὶ
 ἀνεξεστάτης, οἱ δὲ ἰστοὶ ὁμοιάζουσι τῇ ἐγκεφαλικῇ
 οὐσίᾳ, καὶ μετὰ σήψιν εἴαν ἡ γαγγραινα προβῇ μέχρι
 τῶν ὀστέων ταῦτα νεκροῦνται καὶ ἀποπίπτουσιν μετὰ
 μακρὸν χρόνον, ὅπερ βραδύνει μεγάλως τὴν τοῦ ἔλ-
 κους ἐπούλωσιν· πόνος συνοδεύει πάντοτε καὶ τὸ
 εἶδος τοῦτο τῆς γαγγραίνης. **Τ**ὰ γενικὰ συμπτώ-
 ματα, ὅταν συνοδεύωσιν τὴν γαγγραιναν ταύτην εἶ-
 γε αὐτὰ ἐκεῖνα, ἅπερ εἰς τὸ περὶ γαγγραίνης ἀνε-
 φέραμεν· ἐπιπλοκαὶ μόνον γαστρικαὶ εἰσὶν ἐνταῦ-
 θα συχνότεραι ἢ εἰς τὰς λοιπὰς μορφάς. **Ε**πίσπευ-
 φαίνονται συγχρόνως καὶ φαινόμενα σκορβουτικά ἢ
 συχνότερον τυφώδη. **Ε**ἴαν ὅμως ἡ ἔκτασις τῆς γαγγ-
 ραίνης ᾗ μικρὰ καὶ ἐπέλθῃ εἰς πρόσωπα ὅπως
 ὑγιᾶ καὶ ὀλίγον μόνον ἐπέρεθίστα, τὰ γενικὰ συμ

πτώματα δύνανται γὰ λείπουσιν ὀλοσχερῶς.

Η ἀνατομικὴ ἐξέτασις τῶν ὑπὸ τῆς γαγγραίνης ταύτης ἀλισκομένων μορίων ἀποδεικνύει, ὅτι φέρεται περὶ ἐναποθέσεως ψευδομεμβρανώδους ἐξιδρώματος· ἐπειδὴ καὶ ἐν τοῖς ἱστοῖς τοῦ τραύματος τὸ ἐξίδρωμα τοῦτο ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὴν διφθερίτιδος τῆς βλεννομεμβράνης. Τὸ ἰνώδες ἐξίδρωμα δὲν καλύπτει μόνον τὴν ἐλκώδη ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ εἰσδύει καὶ κατὰ βάθος μεταξὺ τῶν ἱστῶν, ἐκτοπίζει καὶ συμπιέζει αὐτούς καὶ ἀπεργάζεται τὴν νέκρωσιν τῆς σαρχοφυοῦσης ἐπιφανείας· διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ **Ε**λιέρος ὠνόμασε τὴν πάθησιν ταύτην διφθερίτιδα τῶν ἐλκῶν καὶ οὐχὶ γαγγραιναν νοσοκομειακὴν. Πρὸς τὴν διφθερικὴν δέφυσιν τῆς γαγγραίνης ταύτης συνάδει πληρῆστα καὶ ἡ σύγχρονος ἀνάπτυξις διφθερίτιδος ἰδίως ἐπὶ βλεννομεμβρανῶν ἐν τῷ αὐτῷ νοσοκομείῳ.

Αἴτια. Αἱ περὶ τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως ἐπομένως καὶ αἱ περὶ τῆς οὐσίας τῆς τοῦ νοσοκομείου γαγγραίνης γινῶμαι εἰσὶ διηρημέναι. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν ἰατρῶν παραδέχονται, ὅτι ἡ μορφή αὕτη τῆς γαγγραίνης ^{πρὸς} ἔρχεται καὶ ἐκτείνεται περαιτέρω διὰ μόλυσμον λαβόντος τὴν πρώτην ἀρχὴν εἰς ὑπερπληρωμένα καὶ κακῶς ἀεριζόμενα δωμάτια

μεγάλων νοσοκομείων ἢ πολεμικῶν πλοίων ἐν καιρῷ πολέμου· οἱ νεώτεροι τουναντίον ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ νόσος αὕτη δύναται νά ἀναπτυχθῆ καὶ ἀνευ μόλυσμοῦ ἐκ τῶν μεγάλων νοσοκομείων εἰς πόλεις καὶ χωρία πολὺ τούτων μεμακρυσμένα ὥστε ἡ τῶν νοσοκομείων γάγγραινα πρέπει νά θεωρηθῆ ὡς νόσος ἐπιδημική, ὡς ἡ χολέρα, τυφος, ἐπιλόχιος πυρετός, μεθ' ὧν παλλάκις καὶ ἡ γάγγραινα αὕτη συνυπάρχει, οὐδόλως ὅμως ἀπίθανον ἢ ἀπαξ ἐγκαταστάσα γάγγραινα γὰρ ἦνε διὰ μόλυσμοῦ μεταδοτική.

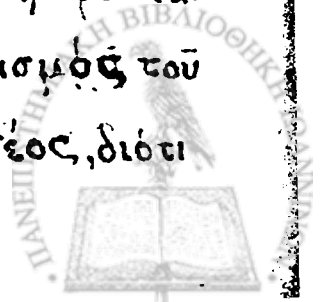
Πρόγνωσις. Ἡ πρόγνωσις εἶνε ἐν γενεὶ κακή, οὐχ ἤττον ὅμως ἡ γάγγραινα αὕτη εἰς ὅποτελεῖ τὴν χειρίστην τῶν ἐπιπλοκῶν τῶν τραυμάτων, ἰδίως ἂν ἡ ἔκτασις αὐτῆς ἦνε μακρά, ἀνδρῶν συνυπάρχουσι καὶ ἕτεροι ἐπιπλοκαί, ὁ δὲ ἄρρωστος εἶνε ὄλως ὑγιῆς ὁ κίνδυνος εἶνε μείζων ἐπὶ τῶν διὰ πυροβόλων ὀπλῶν τραυμάτων ~~καὶ~~ διὰ τὸ βάθος τῆς πλήγης τὴν ἀφθονον πυόρροϊαν καὶ τὴν συχνάκις συνυπάρχουσαν τρώσιν τῶν ὀστέων.

Θεραπεία. Εἴτε ὡς κολλητικήν, εἴτε ὡς ἐπιδημικήν ἐκλαμβάνωμεν τὴν γάγγραιναν τοῦ νοσοκομείου ^{ἢ ἀφθῆ} ~~ὡς~~ ἐνδείξις συνίσταται εἰς τὴν καθαριότητα τοῦ ἀέρος τοῦ νοσοκομείου δι' ἀέρας χλωρίου κτλ. τὴν καθαριότητα τῶν ἐνδυμάτων τῆς στρωμνῆς καὶ ἰδίως

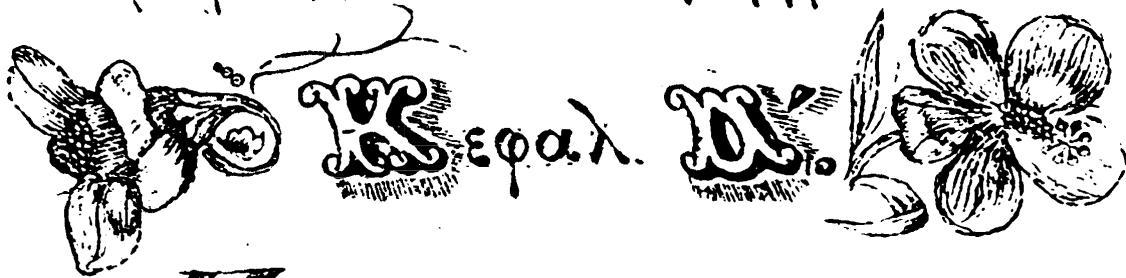
των ἐπιδέσμων· ὅπου εἶνε δυνατόν τό καλλίτερον μέσον εἶνε ἢ μετακόμισις τοῦ ἀρρώστου εἰς ἕτερον νοσοκομεῖον. **Κ**υριώτερον μέλημα τοῦ ἱατροῦ ἐστίν ἡ καταστροφή τοῦ νοσηροῦ προϊόντας δηλ: τοῦ διφθερικοῦ ἐξιδρώματος καί ἡ παρεμπόδισις τῆς ἀναγεννήσεως αὐτοῦ ἢ ἡ ἐξουδετέρωσις τῆς ἐπιβλαβοῦς αὐτοῦ ἐνεργείας· πρὸς ἐπίτευξιν δέ τῆς οὐσίας τούτου συγτελοῦσι τὰ καυτήρια καί τὰ ἐρεθιστικά. **Ο**ἱ **Cornot** καί ἄλλοι συγιστῶσι τὸν πεπορακτωμένον σίδηρον, ὁ δὲ **Becher** μεταχειρίζεται ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς παθήσεως, τὸ ὄξος, τὸν νιτρικὸν ἀργυρον, καί καυστικὸν κάλι. **Η** τοπική θεραπεία, ἐξ ἧς ὁ **Widal** ἔσχε τὰ καλλίτερα ἀποτελέσματα εἶνε ἡ ἐξῆς: ἐν πρώτοις ἡ ἀπόπλυσις τῷ τραύματος μέ οἶνον ἢ μέ ἀφέψημα φύλλων καρύας εἴτε ἐπιθέσεις ἐπὶ τοῦ πολτώδους ἐξιδρώματος μοτοῦ ἐμβεβρεγμένου εἰς νιτρικὸν ὄξύ· ὁ ἐπίδεσμος ἀλλάσσεται δὲς τῆς ἡμέρας, τὸ νιτρικὸν ὄξύ ὅμως ἐπιτίθεται ἅπαξ μόνον καθ' ἐκάστην, ὅταν ἀποκαλυφθῶσιν αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες καί ἀναπτυχθῇ ἢ ἐπαρκούσα φλεγμονή, τὸ τραῦμα ἐπιδέεται μόνον ἀπλῶς. **Ο**ἱ **Blavaner** πρὸς ἀποφυγὴν αἱμορραγίας καί πόνου συγιστᾷ τὴν συχνήν ἀπόπλυσιν μέ πυκνήν διάλυσιν ἀνθρακικοῦ νάτρου δι' ἧς καί

τὸ τραῦμα καθαρίζεται καὶ αἱ ποητώδεις ἐσχάραι
 εὐκόλως ἀποπίπτουσι· ὠφελιμώτερα ὅμως εἶνε ἢ
 διὰ χλωρούχου ὕδατος ἀπόπλυσις· μετὰ πᾶσαν ἀπο-
 πλυσιν τὸ τραῦμα ἀπομάσσεται διὰ μαλθακοῦ ὑφά-
 σματος ἐξ οὗ πολλάκις προσκόλλωνται τεμάχια
 ἐξιδρώματος καὶ ἀπέρχονται· πρὸς τὸν καθαρισμὸν τοῦ-
 του Ὁρίδα προτιμᾷ διάλυσιν πρωτοχλωρούχου ὕδραρ-
 γύρου, ο Bone. βάμμα ἰωδίου ἢ διάλυσιν χλωρούχου
 κάλεως ἢ κίζαν μετὰ γύψου. **Εἰς τὸν τελευταῖον Γαλ-**
λογερμ: πόλεμον ἐπηγέθη ὑπὸ τῶν Γάλλων ὡς λίαν
 ὠφέλιμος ἢ ἐπίσπασις τοῦ τραύματος μέκονιν κα-
 φουράς. **Ἡμεῖς** ἐν τῷ ἡμετέρῳ νοσοκομείῳ εἰς ἔλα-
 φρά τινα περιστατικά διφθερίτιδος τῶν τραυμάτων
 εὔρομεν ὠφελιμωτάτην τὴν ἐπίδεσιν αὐτῶν μέμοτον
 ἐμβεβρεγμένον εἰς διάλυσιν ὑπερχλωρούχου σιδή-
 ρου. **Γαστρικαὶ ἐπιπλοκαί,** αἵτινες συχνὰ τὴν γάγ-
 γραιναν τοῦ νοσοκομείου συνοδεύουσι καταπολε-
 μοῦνται δι' ἐμετικοῦ καὶ καθαρτικοῦ· ἢ κίνα τοσοῦ-
 τον ὠφέλιμος εἰς τὰ λοιπὰ τῆς γαγγραινης εἶδη,
 ἐνταῦθα εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ κατὰ τὴν ἄχρι τοῦδε πει-
 ραν· ἢ δίαίτα ἔστω τονωτική, ἐκ δὲ τῶν διαφόρων
 ποτῶν καταλληλότερα εἰσὶ τὰ ὀξεῖα φυτικά ἢ ὀρυκτά.
Ὁ παρά τινος ἐπαινούμενος ἀκρωτηρηριασμός τοῦ
 μέλους πρὸς περίσωσιν τῆς ζωῆς ἀπορριπτέος, διότι

τὸ τραῦμα σχεδὸν πάντοτε γαγγραινοῦται.

Περὶ νεοπλασμάτων ἢ ὄγκων
ἢ ψευδοπλασμάτων.

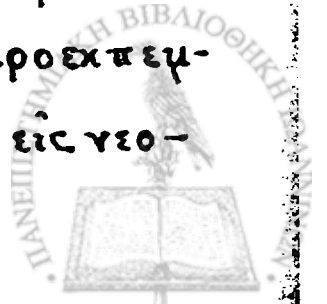
Α' Περὶ ὄγκων ἐν γένει.

Ὁρισμός καὶ φύσις τῶν ὄγκων.

Λίαν δύσκολον εἶνε εἰσέτι εἰς τὴν χειρουργικὴν γὰρ ὀρίσωμεν ἀκριβῶς ποίας ἱστολογικὰς ἀλλοιώσεις πρέπει γὰρ ἐγγνωμένον ὑπὸ τὴν γενικὴν ὀνομασίαν γόσηροι ὄγκοι. Δι' ὃ μᾶλλον κατὰ συνθήκην περιλαμβάνουσιν εἰς τὴν τάξιν ταύτην οἱ μὲν μεγαλείτερον, οἱ δὲ μικρότερον ἀριθμὸν ἱστολογικῶν ὄγκων. Καὶ καθ' ὅλου μὲν ὀνομάζουσιν ὄγκον οἷον δὴ ποτε ἔπαρμα ὡς λ.χ. ἀνευρύσματα, ὑπερτροφία, ἀποστήματα, ἅτινα πρό πολλοῦ ἀπεκλείσθησαν τῆς τάξεως ταύτης τῶν γόσων, διότι ἡ πρακτικὴ ἀνάγκη πρὸς εὐχερεστέραν κατάληψιν, περιόρισεν εἰς μικρότερον κύκλον τὸν ἀριθμὸν τῶν παθήσεων τούτων, καὶ γῦν ἀντὶ τοῦ ὄγκου μεταχειριζόμεθα τὸν ὄρον νεόπλασμα ἢ ψευδόπλασμα, ὡς ἀναπτυσσόμενα διὰ παρά φύσιν ὀρμῆς. Ἐν ἡ

καταστάσει ὅμως σήμερον ἡ ἐπιστήμη εὐρίσκεται ὁ μᾶλλον τῶν λοιπῶν ἀρμόζων ὀρισμός τῶν νεοπλασμάτων ὅγκων ἤθελεν εἶσθαι ἔπαρμα διὰ νεοπλαστοῦ ιστοῦ γεγόμενον, καί μηδένα φυσιολογικόν σκοπόν ἔχον. Ἰσως ἐν ἄλλῃ ἐποχῇ, καθ' ἣν ἡ αἰτία τῶν νεοπλασμάτων θέλει γίγῃ γνωστή, καθιστᾶ δυνατόν νά ὀρίσῃ τις τοὺς ὅγκους φυσιολογικώτερον καί παθολογικώτερον. Διὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν μορφῆς τὸ ἀνεξερεύνητον τῆς αἰτίας καί τὸ ἀόριστον τῆς πορείας αὐτῶν παρῆχον τὰ νεοπλασματα εἰς τοὺς ἀρχαίους μεγίστην δυσκολίαν ὡς πρὸς τὴν διαίρεσιν αὐτῶν· διῶ· ἢ εὐλογωτέρα διαίρεσις ἐφαίνετο ἢ εἰς ἐπουσιώδη μόνον χαρακτηρηστικὰ στηριζομένη, ἢτοι τὴν μορφήν, τὴν χροιάν, τὴν συστατικότητα καί τὰ παρόμοια. Αἱ τῶν διαιρέσεων δέ τούτων ὀνομασίαι ἐρριζώθησαν οὕτως, ὥστε τινές διατηροῦνται ἔτι καὶ νῦν, ὅτε ἁπλᾶς πᾶσις διαιρέσεως χρησιμεύει ἢ παθολογικῆς καταστάσεως τῶν ὅγκων· οὕτω λ.χ. αἱ ὀνομασίαι πολύπους, σαρκωμα, καρκίνωμα, μῆκος, προέρχονται ἔξ ἰδιοτήτων ἐπουσιωδῶν, αἵτινες δύνανται νά ἀπαντῶνται ἐπὶ ὅγκων διαφοροφύσεως οὕτω λ.χ. πολύποδα ὀνομάζομεν νεόπλασμα πολλάς ἔχον ρίζας, ἢ πολλάς προεκπεμπον παραφυάδας, ἰδιότης. ἢ τις ἀνήκει εἰς νεο-

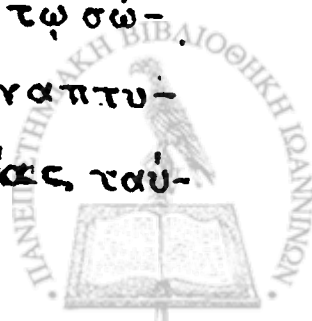
πλάσματα διαφόρου φύσεως. **Η** παρατήρησις τῆς ἐπί τοῦ ὀργανισμοῦ ἐπιδράσεως, τῶν νεοπλασμάτων παρήγαγε διά πολλά τουλάχιστον ἐξ αὐτῶν τὴν ἰδέαν, ὅτι διακείνται ἐχθρικῶς πρὸς τὸν ὀργανισμόν οἷον εἰ βιοῦντα ἀγαλώμασιν αὐτοῦ, ὡς τὰ παράσιτα τοῦ ζώικου ἢ φυτικού βασιλείου. **Εἰς** τῆς φαινομένης λοιπὸν ταύτης ιδιότητος ἐγεννήθη ἢ τοῦ παρασιτισμοῦ θεωρία· βραδύτερον ἐπῆλθεν ἢ εἰπέ τῇ βάσει κλιτικῶν παρατηρήσεων διαίρεσις τῶν νεοπλασμάτων εἰς *καλοήθην*, μηδὲνως τὴν λοιπὴν ὑγείαν τοῦ ὀργανισμοῦ παραβλάπτοντα, ἢ τὸ πολὺ πόνον διὰ τοῦ ὄγκου ἐπὶ τῆς ἕδρας αὐτῶν προξενούτα καὶ *κακοήθην*, τὰ ὁποῖα τὸ μὲν διὰ τοπικῆς καταστροφῆς, τὸ δὲ διὰ μόλυσμοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ ἀπειλοῦσι τὴν ζωὴν τοῦ ἀτόμου. **Ο**ὔτε ὅμως ἤρχισε γὰ ἀναπτύσσεται ἢ ιστολογικὴ ὑφὴ τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ σώματος καὶ ἐπεξετάθη αὕτη καὶ ἐπὶ τοὺς παθολογικοὺς ιστούς, ὃ **Dermitz** διήρησεν ιστολογικῶς τὰ νεοπλάσματα εἰς δύο (2) μεγάλας κλάσεις τὴν τῶν ὁμοιοπλασμάτων καὶ τὴν τῶν ἑτεροπλασμάτων. **Τ**ὰ πρῶτα συνίστανται ἐξ ἀνατομικῶν στοιχείων τῶν φυσιολογικῶν ιστῶν τοῦ ἀνθρώπου ἢ ὁμοιάζον πρὸς γνωστά μέρη τοῦ σώματος. **Τ**ὰ δευτέρα ἐθεώρει τουναντίον ὡς

μορφώματα ίδιας φύσεως, ὧν ἀτάλογα οὔτε εἰς τοὺς ἰστούς οὔτε εἰς τὸ σῶμα ἀπηντῶντο. **Η** δὲ αἵρεσις αὕτη ἐγένετο παρά τοῖς πρακτικοῖς τοσούτω μᾶλλον εὐπρόσδεκτος, καθόσον αἱ **Ζ** αὐται κλάσεις κατὰ τὸ φαινόμενον ἀνακῶγουν πρός τὰς **Ζ** προηγηθείσας κλάσεις τῶν κλινικῶν, τὰ καλοῦν ἦθη δηλ. πρός τὰ ὁμοιόπλαστα, καί τὰ κακοῦν πρός τὰ ἑτερόπλαστα. **Β**ραδύτερον ὅμως αἱ ἐργασίαι τοῦ **Ιω: Μάλερ** καί ἰδίως αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ **Ch.** καί ἡ μετ' αὐτῆν ταχεῖα ἀνάπτυξις τῆς φυσιολογίας καί ἱστολογίας παρήγαγον μεγάλην τὴν περί ὄγκων διδασκαλίαν. **Τ**ὴν τελευταίαν δέ αὐτῆς φάσιν ἔλαβεν ἡ διδασκαλία αὕτη διὰ τῶν κυτταροπαθολογικῶν ιδεῶν τοῦ **Βιρχοβίου**. Οὗτος ἐφήρμοσε καί ἐπὶ τῆς θεωρίας τῶν νεοπλασμάτων τὴν ἀρχὴν ὅτι πᾶς ὑπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ παραγόμενος ἰστός δὲν δύναται νὰ συνίσταται ἐξ ἄλλων στοιχείων, εἰ μὴ ἐκ τῶν ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἰδιαζόντων· ἐπομένως ἔθηκε τὰς ἑξῆς βάσεις.

Θὶ τοῦ σώματος ἐπικρατοῦντες νόμοι ἐπικρατοῦσι καί ἐπὶ τῶν νεοπλασμάτων, ὁ δὲ τύπος ὁ διέπων τὴν γένεσιν καί τὴν ἀνάπτυξιν ἐν τῷ σώματι διέπει ὡσαύτως τὴν γένεσιν καί ἀνάπτυξιν τῶν νεοπλασμάτων. **Δ**ιὰ τῆς θεωρίας ταύ-

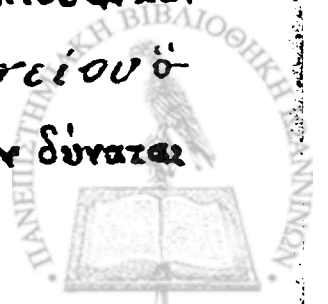

της ἢ παραδοχῇ ἑτεροπλάστων νεοπλασμάτων ἀπώ-
 λησεν πᾶσαν ἑπίστασιν. **Ἡ** οὐσιώδης διακρισις τῶν
 νεοπλασμάτων κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Βιρχχίσιου συ-
 ἰσταται εἰς τοῦτο, ὅτι τὰ μὲν, ἐκ φυσιολογικοῦ ἴστου
 συνιστάμενα γεννῶνται εἰς θέσεις, εἰς ἃς κατὰ φύ-
 σιν ὀρθεῖς ἴστος δὲν ἀπαγτᾶται, τὰ δὲ συνίστανται
 ἐξ ἴστου ὁμοίου τῷ μητρικῷ ἐδάφει. **Κ**ατὰ συνέπειαν
 διακρίνει τὰ νεοπλάσματα εἰς *ἑτερόλογα* καὶ *ὁμό-
 λογα*, ἀναλογουῦντα ἐν μέρει πρὸς τὰ κακοήθη καὶ καλο-
 ἦθη τῶν κλινικῶν νεοπλάσματα, διαφέροντα ὅμως
 τούτων κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ μετάβασις τῶν καλοήθων
 ἢ ὁμολόγων πρὸς τὰ κακοήθη ἢ ἑτερόλογα εἶνε βαθμι-
 αῖα, ὅτι ὀλίγα μόνον νεοπλάσματα εἰσὶν ἀπολύτως
 καλοήθη ἢ κακοήθη, καὶ ὅτι νεόπλασμα ἐκ τῶν αὐ-
 τῶν ἱστολογικῶν στοιχείων συνιστάμενον ἀναλόγως
 τῆς ἑδρας αὐτοῦ δύναται νὰ ᾔηνε ὅτε μὲν ἑτερόλογον,
 ὅτε δὲ ὁμόλογον. **Π**ρὸς ὄρισμόν λοιπόν τῆς φύσεως
 δεδομένου τινός νεοπλάσματος δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ ἱ-
 στολογικὴ αὐτοῦ ὑφή, ἀλλ' εἶνε ἀνάγκη νὰ λάβῃ τις
 ὑπ' ὄψιν τὴν γένεσιν, τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ μη-
 τρικόν ἔδαφος, καὶ τὴν ἀνατομικὴν αὐτοῦ ἑδραν·
 ὁ κλινικός δὲ ἀνάγκη νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ ἄλλα
 τινά, τὴν ἡλικίαν τοῦ νοσοῦντος, τὴν ἐν γένει κρᾶ-
 σιν αὐτοῦ. κτλ.

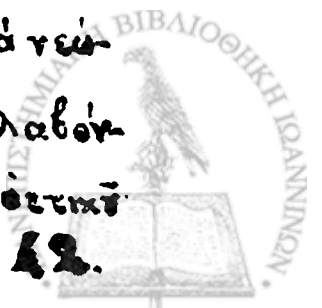

Ανατομικά στοιχεία καὶ παθογένεια τῶν νεοπλασμάτων.

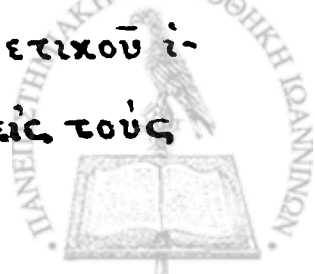
Σήμερον εἶνε γνωστόν, ὅτι ἡ ὑπαρξίς τῶν νεοπλασμάτων διέπεται ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ λοιποῦ ὀργανισμοῦ χωρὶς γὰρ παρακλίγη τούτων τὸ παρακαν. Ὅτι ἰσχύει διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ αὔξησιν τῶν λοιπῶν φυσιολογικῶν καὶ παθολογικῶν προϊόντων τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰ νεοπλάσματα. Τῶν ιστολογικῶν αὐτῶν στοιχείων τὰ ἀνάλογα καὶ προτότυπα ἐνυπάρχουσι καὶ εἰς τὰ λοιπὰ συστατικά τοῦ ἀναπτυσσομένου καὶ ἄριμου ὀργανισμοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲν ἀπάρχει ἴσως ιστολογικόν στοιχεῖον τοῦ ὀργανισμοῦ, ἕπερ γὰρ μὴ ἀποτελεῖ συστατικόν νεοπλασματός τινος ἢ καὶ ἴδιον νεόπλασμα. Τοῦτο ἰσχύει προπάντων δι' ὅλα τὰ κυτταρίωδη στοιχεία τοῦ ὀργανισμοῦ. Τὰ κύτταρα τοῦ συδαιτικοῦ ἱστοῦ ἐν γένει μέ τὰς διαφορούς αὐτοῦ μορφάς ἀπαντῶνται ἐν τοῖς νεοπλάσμασι ἀπὸ τοῦ ἐμβρυακοῦ ἀτρακτοειδοῦς κυτταρίου καὶ τοῦ λεμφοσφαιρίου μέχρι τῶν κυτταρίων τοῦ χόνδρου καὶ τῶν πολυγόνων πεπλατυσμένων κυττάρων τῆς οἰπλόης τῶν ὀστέων. Ἀλλὰ καὶ τὰ κύτταρα τῆς ἐπιθηλίως κατὰ τὴν εἶδους τὴν πλέγμα τοῦ Μαλπιγγείου ὅσα τὸ κυλιγδορικόν καὶ κροσσατόν ἐπιθήλιον δύναται

νά ἀποτελέσωσι τὸν ὄγκον νεοπλασματος ὀργανικά
καὶ φυτικά μυϊκὰ ἴνες ὡσαύτως. **Ε**πίσης ἀπαντῶ-
μεν εἰς τὰ νεοπλασματα τοὺς ἀπλουστέρους τοῦ ὀρ-
γανισμοῦ ἰστούς, συνδετικόν, ἐλαστικόν, χονδρώδη, ὀ-
στώδη, καὶ λιπώδη ἰστόν. **Τ**έλος ἀπαντῶμεν καὶ ἀγγεῖ-
α, καὶ διαφόρους ἀδενώδεις ἰστούς μάλιστα τὸν τῶν λεμφ-
ρικῶν καὶ ἰδρωτοποιῶν ἀδένων· συνθετώτεροι ὅμως ἰστί,
ὡς ὁ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος ἢ σύνθεσις δια-
φόρων ἰστών πρὸς καταρτισμὸν ὀργάνου τινός σχεδὸν
δέ ἀπαντῶνται εἰς τὰ νεοπλασματα. **Κ**αθάπερ πάν-
τοτε οἱ ἰστοὶ τοῦ ὀργανισμοῦ, οὔτε καὶ τὰ νεοπλασματα
ἀναπτύσσονται ἐκ κυττάρων, πάντες δὲ οἱ τύποι τοῦ πολ-
λαπλασιασμοῦ τῶν κυττάρων οἱ εἰς τοὺς ἰστούς τοῦ
ὀργανισμοῦ ἀπαντῶμενοι, ἀπαντῶνται καὶ εἰς ταῦτα. **Ε**ν-
ταῦθα ὅμως γεννᾶται τὸ σπουδαῖον ζήτημα ποῖα κυττα-
ριώδη στοιχεῖα τοῦ ὀργανισμοῦ χρησιμεύουσιν ὡς πρώτη
ἀφετηρία πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν νεοπλασμάτων; καὶ ὅλα
τὰ εἶδη τῶν κυττάρων εἰσὶν ἐπίσης ἐπιτέδρα, ὅπως χρῆ-
σιμεύουσιν ὡς μητρικά κύτταρα ἑτερολόγων νεοπλα-
σμάτων; **Ο** **Witchow** ἀπαντᾷ ὡς ἑξῆς, οἱ μὲν ὠρισμέ-
νοί ἰστοὶ χρησιμεύουσι συχνότατα ὡς ἀφετηρία νεοπλα-
σμάτων. **Ο**ὕτω ἐκ τῶν ἐπιθηλιωδῶν μορφωμάτων τὰ νεώ-
τατα μὲν ὠρισμένην μορφήν ἐπιθηλίου τινος λαβόν-
τα στρώματα τοῦ *Μαλπιγγίου*, ἐκ τῶν τοῦ συνδέστικῃ

ιστοῦ μορφωμάτων ὁ συνηθὴς συνδέτικὸς ἰστός, ὁ βλεννώδης ἰστός, ὁ ἐρυθρὸς μυελὸς τῶν ἰστών· ὁ μονόρως ἰστὸς χρησιμεύει ὡς πρᾶτη πηγὴ νεοπλασμάτων. **Ἡ** συνηθιστάτη ὁμῶς πηγὴ τῶν νεοπλασμάτων εἶνε ἰδίως ὁ συνδέτικὸς ἰστός. Οὗτος ἐπὶ οἰουδῆποτε ἐρεθισμοῦ ἀνταποκρίνεται πάντοτε διὰ τῆς παραγωγῆς ἀορίστων ἀρχικῶν κυτταρίων. Τοπικόν τραῦμα, χημικὸς ἐρεθισμὸς, εἰδική τις οὐσία ὡς λ.χ. ὁ συφιλιδικὸς ἰός κτλ. ἐν ἀρχῇ ἐπιφέρουσιν ἐκ τὸν συνδέτικόν ἰστόν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ καὶ ὁ ἀγνώστος ἡμῶν ἐρεθισμὸς, ὁ βραδύτερον πρὸς ἀνάπτυξιν νεοπλασματὸς τινος φέρων, ὡσαύτως εἶνε ἀδύνατον νὰ ὀρίσωμεν ἐπὶ ἀρχομένου νεοπλασματος, ἀν ἢ γεοσιὰ τῶν κυττάρων τοῦ συνδέτικῆς ἰστοῦ θέλει ἀποτελέσει σάρκωμα, καρκίνωμα, ἢ ἄλλον τινα ὄγκον. Τὸ ἄριστον τῶν μικροσκοπίων ἀδυνατεῖ νὰ ἀποδείξῃ διαφορὰν τινα κατὰ τόσῳ διὰ τοῦτο, ὅπερ ὁ Βιρχόβιος *στάδιον οὐδέτερότητος* ὀνομάζει. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸν διάμεσον συνδέτικόν ἰστόν τῶν διαφόρων ὀργάνων· οὕτω εἰς τοὺς νεφροὺς, τὸ ἥπαρ, σπλῆνᾶ, κτλ. Τὰ νεοπλάσματα λαμβάνουσι τὴν ἀρχὴν των εἰς τὸν συνδέτικόν αὐτῶν ἰστών· εἰς τὰ κεντρικὰ ὄργανα τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἀναπτύσσονται τὰ νεοπλάσματα ἐκ τῶν καλυμμάτων αὐτῶν καὶ τῶν προβολῶν των, καὶ τοῦ διαμέσου συνδέτικῆς ἰστοῦ τῆς μυελώδους οὐσίας αὐτῶν. **Καὶ** εἰς τοὺς

μῦς δέ αὐτούς τὴν πρώτην ἀρχὴν τῶν λαμβάνουσι τὰ νεοπλάσματα εἰς τὴν ἐκ συνδετικού ἴστυ θήκη. **Η'** ἐπιθηλία τοῦ δέρματος καὶ τῶν θλεννοῦμένων ἀποτελεῖ ὡσαύτως συχνάκις τὸ μητρικόν ἔδαφος ἐπιθηλιωδῶν νεοπλάσμάτων. **Κατά τὸν Βιρχόβιον** πάντα τὰ κυρίως ἑτερόλογα νεοπλάσματα προέρχονται ἐκ τοῦ συνδετικού ἴστυ καὶ τῶν προϊόντων αὐτοῦ τὰ δὲ ἐκ τοῦ ἐπιθηλίου προερχόμενα εἰσὶν ὁμόλογα ἢ καλοήθη, δὲν δύστανται δηλ: νά μόλυψοι καὶ χώρας τοῦ σώματος μεμακρυσμένως ἐπιθηλιωδῆ ὅμως νεοπλάσματα ἐν τῷ συνδετικῷ ἴστυ καὶ ὑπ' αὐτοῦ παραγόμενα εἰσὶν ἑτερόλογα κατὰ **Βιρχόβιον**. **Καθ'** ἃ ὅμως τὰ πειράματα τοῦ **Rekas** ἀπέδειξαν ὅτι δηλ: ἐπιθηλίον μόνον ἐξ ἐπιθηλίου δύναται νά παραχθῆ, καὶ καθ' ἃ ὁ **Βίχιοτθε** καὶ ἄλλοι διίσχυρίζονται τὰ ἐπιθηλιώματα ταῦτα τὰ ἑτερόλογα δὲν ἀναπτύσσονται ἐκ τοῦ συνδετικού ἴστυ, ἀλλ' εἰσδύουσιν εἰς αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἑξωτερικοῦ δέρματος· ὁ διίσχυρισμός δέ οὗτος διασεῖει καθὼς τὰ ἑτερόλογα τοῦ **Βιρχοβίου** νεοπλάσματα. **Η'** ἀνάπτυξις τῶν νεοπλάσμάτων δύναται νά λάβῃ χώραν κατὰ διαφόρους τόπους· ὅτι: μὲν ἀπαντῶμεν ἀπλήν μόνον ὑπερπλασίαν τῶν στοιχείων ἴστυ τινος π.χ. χόνδρου, ἐπιθηλίδος, μυϊκῶν ἰγῶν, καὶ ἰγῶν συνδετικού ἴστυ. Ταῦτα ἀποκαλεῖ ὁ **Βιρχόβιος** ἰστυεῖδῆ νεοπλάσματα, ὅτι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ νεοπλάσματι ἀναπτύσσονται διάφοροι

ἰστοὶ συγχρόνως· λ.χ. ἀπαντῶμεν σκέλετόν ἐκ συνδυετικῶ
 ἰσσοῦ, εἰς τοῦ τὰ ἐμμοδιαστήματα εὐρίσκομεν. κύτταρα ἢ
 ἀπαντῶμεν πλείοτερα στοιχεῖα συυφασμένα πολυπλο-
 κωτέρα δίκην ἀδέγος τινός· ταῦτα εἰσὶ τὰ ὄργανοειδῆ νε-
^{τοῦ θυροδ.}
^{ἄλλοτε πάλιν ἀπαντῶμεν ποσὶ.}
 οπλάσματα· εἰς ἃ εὐρίσκομεν μόρια τελειότερας ὄρ-
 γανώσεως, ὡς δέρμα, τρίχας, ἰδροτοποιούς ἀδένας ἢ
 ὀστά καὶ ὀδόντας, τὰ τερατυειδῆ λεγόμενα νεοπλάσμα-
^{Τὰ πλεῖστα τῶν νεοπλ.}
 τα περιέχουσι αἰμοφόρα ἀγγεῖα, ἅτινα δὲν ἀποτελοῦσιν
 ἐν αὐτοῖς ἴδιον κυκλοφορικόν σύστημα ὡς ἐπὶ παρασι-
 τισμοῦ ἐνόμιζον, ἀλλ' εἰσὶ παραφυάδες τοῦ μητρικοῦ ἐ-
 δάφους· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ τινὰ νεοπλάσματα ἰστερη-
 μένα ἀγγείων, οἷον τὰ ἐγχοन्द्रώματα, ἀδροίτινες, ἰνώδεις
 ὄγκοι, καὶ τὰ μαργαροειδῆ λεγόμενα νεοπλάσματα. Λυμ-
 φατικά ἀγγεῖα ὑπάρχουσιν ἐπίσης καὶ εἰς τὰ νεοπλάσμα-
 τα εἰς διάφορον πληθύν, ἐξ ἧς πιθαῶς ἐξαρτᾶται καὶ ἡ
 διαφορά εἰς τὴν ἰκανότητα τοῦ ἐπεκτείνεισθαι. **Π**ερί τῶν
 ἐν τοῖς ὄγκοις γεύρων ὀλίγα εἰσὶν ἐν γένει γνωστά· ἐκ
 τῆς κλινικῆς ὅμως παρατηρήσεως φαίνεται βέβαιον, ὅ-
 τι καὶ ἐν τοῖς ἰδίαις νεοπλάσμασιν ὑπάρχουσιν νεῦρα
 προκαλοῦντα πόνους ἐν αὐτοῖς διάφορους, τῶν ἐκ τῆς
 πίεσεως τοῦ ὄγκου εἰς τῶν ὑποκειμένων γεύρων προερ-
 χομένων, οἱ πόνοι δὲ ἐκεῖνοι διὰ νερκωτικῶν ἐγέσεων ἐν-
 τὸς τοῦ ὄγκου καταπαύουσι. **Π**ερί τῶν χημικῶν ἰδιοτή-
 των τῶν νεοπλασμάτων οὐδὲν ἕτερον δυναμὸν νὰ εἰ-

πωμεν ἢ ὅτι ἡ αὐτὴ χημικὴ σύνθεσις τῶν λοιπῶν ὑγι-
 ῶν καὶ νοσηρῶν ἰσῶν τοῦ ὀργανισμοῦ ἀπαντᾶται καὶ
 εἰς τὰ γεοπλασμάτα, καὶ οὐχὶ εἰδική τις χημικὴ σύ-
 θεσις. Τὰ πολλὰ πλᾶ εἰς προϊόντα χημικῶν τινῶν μετα-
 μορφώσεων ἢ ἀπικοινοθέσεων, τὰ ὅποια εἰς τινὰ γεοπλα-
 σμάτα [τὰ ὅποια] τοσοῦτον συχνὰ ἀπαντῶμεν ἐν εἰνεῖδι-
 α τούτοις μόνον ἀλλ' ἀπαντῶνται καὶ εἰς ἄλλα παθο-
 λογικά προϊόντα ὡς ἡ χολοστεαρίνη, ἡ χολοσιΐνη, μυ-
 λίνη καὶ τὰ παρόμοια.

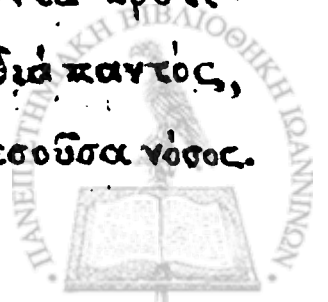
Πορεία.

Καθὼς ἡ ἀνάπτυξις τῶν γεοπλασμάτων ἐκ τοῦ
 μητρικοῦ ἐδάφους γίνεται κατὰ τοὺς γενικοὺς ἐν τῷ ὀρ-
 γανισμῷ ἰσχύοντας νόμους, οὕτω καὶ ἡ περαιτέρω αὐ-
 τῶν αὐξήσις καὶ βίωσις ὑπόκειται εἰς τοὺς γνωστοὺς
 φυσιολογικοὺς νόμους. Ἡ αὐξήσις τῶν ἰδίως γεοπλα-
 σμάτων εὐνάται γὰρ προχωρήσῃ μέχρι τοῦ ἀτελευτή-
 του. ὀλιγώτερον δὲ παρατηρεῖται τοῦτο εἰς τὰ ἐτερο-
 λογα ἢ εἰς τὰ ὁμόλογα; ὡν τὸ μέγεθος εὐνάται γὰρ
 κατατήσῃ ἐγίστε ἐκπληκτικόν, ὡς λ.χ. τῶν λιπυμά-
 των, τῶν ἰνωμάτων, τῶν κύστεων. ὁ αὐτὸς ὁμοῦ ὄγ-
 κος, ὅστις παρὰ τινὶ ἀρρώστῳ μεγενθύνεται ἐπὶ τὸ ἀ-
 τελευτήτερον δύναται παρ' ἄλλῳ τινὶ γὰρ διατηρηθῆναι
 ἐν ὅλῃ τῆς ζωῆς εἰς λίαν μέτριον μέγεθος.

Τὰ αἷτια τῆς διαφοροῦ ταύτης αὐξήσεως εἰσὶν ἐν γένει ἄγνωστα, φαίνεται ὅμως εἶναι, ὅτι φυσιολογικαὶ τινες ἐπεξεργασίαι τῆς ἀναπτύξεως τοῦ σώματος ἐπηρεάζουσι καὶ τὴν αὐξήσιν τῶν νεοπλασμάτων· οὕτω λ.χ. ἡ ἐφηβοσύνη, καὶ μάλιστα εἰς τὰς γυναῖκας ἡ κλιμακτηρικὴ ἡλικία συτελοῦσιν εἰς ταχείαν ἀνάπτυξιν τῶν νεοπλασμάτων, ἢ εἰς μεταβολὴν τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν· τὴν αὐτὴν ἐπιρροὴν ἐξασχεῖ καὶ ἡ ἐγκυμοσύνη. Διαρκούσης ταύτης διάφορα νεοπλασμάτα ἢ αὐξάνουσι προϋπάρχοντα ἢ γεννῶνται κατ' αὐτὴν, ἢ τέλος ἐπὶ τῆς ἐγκυμοσύνης αὐξάνουσι καὶ μετ' αὐτὴν μειοῦνται, ὅπως ἐκ νέου αὐξήσωσιν εἰς ἄλλην ἐγκυμοσύνην. Καὶ ἡ ἐμμητος κάθαρσις φαίνεται ἐξασκουσα ἐπιρροὴν· τίνα ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ὄγκων, ἐνίοτε ὅμως καὶ εἰς ὅλως ὑγιᾶ καταστάσει τοῦ φέροντος παρατηροῦμεν αὐξομειώσεις ὄγκων τινῶν ἰδίως τῶν ἀγγειοδῶν νεοπλασμάτων. **Εἰς** τὸς ὅμως τῶν φυσιολογικῶν τούτων καταστάσεων τοῦ σώματος ὑπάρχουσι καὶ γεινκαί τινες παθολογικαὶ καταστάσεις τοῦ ὀργανισμοῦ δυνάμει να παραμποδίωσιν ἢ να ἐπιτείνωσιν τὴν αὐξήσιν τῶν ὄγκων· πρὸ πάντων εἰς νόσων ἐξασθενιζουσῶν οὐσιωδῶς τὸν ὀργανισμόν παρατηροῦμεν αὐξόντα πρότερον νεοπλασμάτα να ἀτροφῆσωσιν εἴτε διά παντός, εἴτε παροδικῶς ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ παρεμπεσοῦσα νόσος.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐξηγεῖται εὐκόλως ἐκ τῆς ἀμέσου σχέσεως τῶν ἀγγείων τοῦ σώματος πρὸς τὰ τοῦ νεοπλασματος· ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου ἐξηγεῖται ἡ ταχέια ἀπορρόφησις τῶν ὑγρῶν συστατικῶν νεοπλασματος τινός εἰς περιπτώσεις, καθ' ἃς τὰ ὑγρά τοῦ σώματος κενεῦνται ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ, ὡς ἐπὶ χηλέρᾳ, διαρρείᾳ.

Ἐκ τούτου καὶ ἡ παρά τινων συστηθεῖσα θεραπεία τῶν νεοπλασμάτων δι' ἰσχυρῶν καθαρῶν, ἅτινα σμικρύνουσι μὲν τὸν ὄγκον αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ κακοήθων νεοπλασμάτων ἐπιφέρουσι τάχιον τῆν κακὴν ἔκβασιν ἐκ τῆς ταχείας καταστροφῆς. Ἀδιαφιλονίκητον ἐπιρροὴν εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν νεοπλασμάτων ἔχουσιν οἱ τοπικοὶ ἐρεθισμοὶ οὕτω ὄγκοι ἐδράζοντες εἰς θέσεις τοῦ σώματος ἐκτεθειμένας εἰς συνεχῆ πύεσιν ἢ πριθὴν εὐκόλως λαμβάνουσι ταχέϊαν ἀνάπτυξιν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει διὰ φαρμακευτικὰ μέσα μὴ δυνάμενα νὰ ἐπιφέρωσι τὴν τελείαν καταστροφὴν νεοπλασματος τινός, αἰῶν ἀτελῶν καυτηριάσεων ἐρεθιστικῶν ἀλκοῶν καὶ ἐμπλάστρων. Καὶ ἡ ἀτελής δὲ δι' ἐγχειρίσεως ἐξαιρέσις τοῦ ὄγκου καὶ ἡ δοκιμαστικὴ παρακέντησις ἐνίοτε οὐνάται νὰ προκαλέσωσιν τὴν ταχέϊαν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Ἡ ταχότης τῆς ἀναπτύξεως καὶ αὐξήσεως τῶν νεοπλασμάτων διαφέρει προσέτι καὶ ἀναλόγως τοῦ εἴδους αὐτῶν καὶ τοῦ ἀτόμου· συνήθως εἰς νεαρὰ πρόσωπα τὰ νεοπλάσματα

αυξάνουσι ταχέως καὶ τούνο τιόν εἰς πρὸς βηκότα πρόσωπα. Ὅσω κυτταρωδέστερα καὶ ρευστότερα εἰσὶ τὰ συστατικά νεοπλασμάτων τινος, τόσω ταχύτερα καὶ ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ, ὅσω στερρότερα τόσω καὶ ἡ ἀνάπτυξις βραδυτέρα· οὕτω ἐγκεφαλοειδεῖς ὄγκοι καὶ σαρκώματα αυξάνουσι ταχέως καὶ ἀπαντῶνται συνηθέστερον εἰς νεαράν ἡλικίαν, σαρκώδεις ὄγκοι τούναντίον.

Ἡ μεγάλη ἀφθονία τῶν αἰμφορῶν ἀγγείων συντελεῖ ἐπίσης πρὸς ταχεῖαν ἀνάπτυξιν (αὐξήσιν). -

Ἡ ἅσαι αἱ παθολογικαὶ ἀλλοιώσεις αἱ τὰ στοιχεῖα καὶ τοὺς ἰστούς τοῦ κατὰ φύσιν ὀργανισμοῦ προσβάλλουσαι ἀπαντῶνται ἐπίσης καὶ εἰς τὰ νεοπλασματα.

Ἡ ἐνταῦθα ἀνήκουσι κατὰ πρῶτον αἱ καταστρεπτικαὶ μεταμορφώσεις τῶν κυτταροδῶν μορφωμάτων, ἐν ᾧ ἀφ' ἐνός τὰ κύτταρα νεοπλασμάτων τινος παράγονται ἀφθόνως, διὰ προσλήψεως ἀφθόνου τροφῆς ὑπερτροφῶσιν, ἀφ' ἑτέρου βαίνουσιν εἰς τὴν καταστροφὴν διὰ μιᾶς τῶν γνωστῶν μεταμορφώσεων, ὧν συνηθεστάτη εἶνε ἡ λιπώδης. Ἐτέρα ἦτορον ταύτης συνήθης εἶνε ἡ βλενώδης μεταμόρφωσις ἢ μαλάκυσις.

Ἡ αὕτη ἀπαντᾶται συνηθῶς εἰς νεοπλασματα ἐκ συνδετικού ἰστοῦ, χονδρῶν, λίπους, καὶ εἰς ἀδενώματα· δύναται γὰρ καταλάβῃ ὅλοκληρον τὸ νεόπλασμα ἢ μέρος μόνον αὐτοῦ, ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ ταύτῃ

περιπτώσει γεγγᾶται ἐκ τῆς μαλακύνσεως καὶ κύστις ἐν τῷ ὄγκῳ· ἄλλοτε ἀπαγτῶμεν τὴν κολλώδη ἢ ἀμυλώδη μεταμόρφωσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν αἰγγυματώδη ὑπλειδῆ μεταμόρφωσιν, ἣτις πολλάκις ἐλόκλητρα γεοπλάσματα καταλαμβάνει. **Τ**έλος ἀπαγτῶμεν συχνάκις τὴν κατά μέρος ἢ καθόλου ἀποτιτάνωσιν καὶ ἀποστέωσιν τῶν γεοπλασμάτων. **Κ**αὶ ἐκ τοῦ κυκλοφορικοῦ δέ συστήματος τῶν γεοπλασμάτων δύνανται γὰ ἐπέλθωσιν οὐσιώδεις μεταβολαὶ εἰς ταῦτα οὕτω ἡ.χ. εἰς γεοπλάσματα ἐκ κυττάρων συγισταμένα, ὡς τὰ σαρκώματα καὶ τὰ μαλθακὰ καρκινώματα ἐπέρχεται πολλάκις αἰμορραγία: ἐν τῷ παρεγχύματι ἐκ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων, ἐξ οὗ σχηματίζονται ἀποπληκτικαὶ ἐστῖαι, αἷτινες δύνανται διὰ μαλακύνσεως γὰ μεταβληθῶσιν εἰς κύστεις αἱματηρόν ὑγρόν περιεχούσας, ἢ τὸ αἷμα διαχέεται καὶ ὑφίσταται τὰς ἐπιμολώπων ἀλλοιώσεις χρωματίζουσι τὴν οὐσίαν τοῦ ὄγκου ποικιλοτρόπως. **Δ**ι' ἐπανεληθέντων καὶ ἀφθόνων αἰμορραγιῶν δύναται ἐνίοτε γὰ καταστραφῆ καὶ ὀλόκληρον γεοπλάσμα, εἴτε ἀτροφουὺν διὰ τὴν ἐκτῶν ἀγγείων πίεσιν τῶν θρόμβων, εἴτε καταστρεφόμενων τῶν κυτταρῶν στοιχείων τοῦ ὄγκου διὰ τὴν ἐπ' αὐτῶν πίεσιν τῶν θρόμβων. **Δ**ι' φλέβες συχνότατα πιεζόμεναι ὑπὸ τοῦ πόλλαπλασιασμοῦ τῶν κυττάρων,

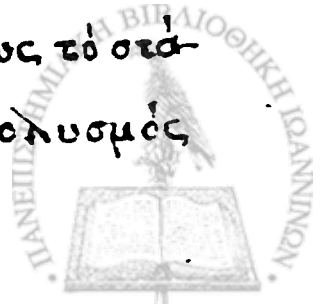
ἀνευρύνονται· καὶ προκαλοῦσι στάσιν καὶ οἰδήμα·
 τὰ ἀρτηριώδη ἀγγεῖα δυσκλώτερον συμπιέζονται καὶ
 διαβιβρώσκονται ὑπὲρ τῶν νεπλασμάτων, ὑφίστανται
 ὁμως καὶ ταῦτα ῥῆξιν· δύναται δὲ διὰ θρυμνώσεως καὶ
 γὰ ἀποφραχθῶσιν. Ἀρτηριώδη ἀγγεῖα δύναται πολ-
 λάκις γὰ ἀναπτυχθῶσι τοσαῦτα, ὥστε εἰς τὸ γεόπλα-
 σμα παρατηρεῖται σφύξις, ἐνίοτε δὲ καὶ ῥοῖζος, ὅτε
 εἶνε εὐκολώτερον γὰ ἀπατηθῆ τις, ὅτι πρόκειται περὶ
 ἀνευρνώματος· παρατηρεῖται δὲ τὸ φαινόμενον τοῦτο
 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ὄγκους ἐκ κυττάρων συγισταμένους.
 Ἀνέκαθεν παρετηρήθη, ὅτι τὰ γεοπλάσματα δύνα-
 ται γὰ προσβληθῶσιν καὶ ὑπὸ φλεγμονῆς μετὰ τῶν συ-
 επιῶν αὐτῆς, ὑπεραιμίας ὁπλ. στάσεως, νεοπλασί-
 ας, καὶ καταστροφῆς κυττάρων, ἐξιδρώσεως, πυήσε-
 ως κτλ. ἰδίως μάλιστα τὰ ἐκ συνδετικῶ ἴστου νε-
 οπλάσματα εἰσὶ τὰ καθαρῶτερον τοῦς χαρακτήρας
 τῆς φλεγμονῆς παρέχοντα. Ὁ σχηματισμός ἀπο-
 στημάτων διὰ τῆς κυήσεως δὲν εἶνε σπάνιος διὰ τὰ
 νεοπλάσματα, μάλιστα τὰ λιπώματα, ἀδενώματα,
 καὶ ἀγγειώματα. Εἰς τὰς τοιαύτας φλεγμονὰς οἱ
 παρακείμενοι ἀδέγγες γίνονται εὐαἰσθητοί, καὶ ἐξοι-
 δαίνονται κατὰ συμπάθειαν· καὶ εἶνε μὲν λίαν οὐσι-
 ῶδες διὰ τὴν πρόγνωσιν γὰ διακρίνωμεν τὴν κατὰ
 συμπάθειον ἐξώγκωσιν, ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ γεοπλά-

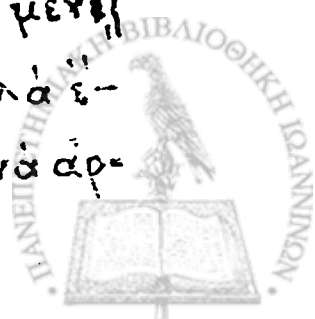
σματος διηθήσεως τῶν ἀδένων, δυστυχῶς ὅμως θε-
 τικόν διαγνωστικόν σημεῖον δὲν ἔχομεν· ἡ παρουσία μό-
 γον αὐτῶν κατὰ συνέπειαν φλεγμονῆς καὶ πυήσεως καὶ
 ἢ μετ' αὐτὴν ἐλάττωσις τοῦ ὄγκου τῶν ἀδένων δύναν-
 ται ἐνίοτε γὰρ χρησιμεύσασιν ὡς ὁδηγός· καὶ ἡ ἔλκωσις
 εἶγε μία τῶν παθολογικῶν ἀλλοιώσεων, αἵτινες, πολλάκις
 παρατηροῦνται εἰς τὰ νεοπλάσματα· τὰ τοιαῦτα ἔλκη κα-
 λυπτοῦνται συχνάκις ὑπὸ ζωηροτάτου κεγχροειδῶν
 σαρκῶν, αἵτινες, διὰ τοῦ ἀπέλου ὀφθαλμοῦ οὐδόλως δια-
 κρίνονται τῆς συγῆθους σαρκοφυΐας, καὶ αὐτὸ δὲ τό μι-
 κροσκοπίον πολλάκις οὐκόλως ἀνακαλύπτει ἐν αὐ-
 ταῖς στοιχεῖα τοῦ νεοπλάσματος, ἐνίοτε δὲ καὶ οὐδόλως,
 ἀλλὰ δὲν πρέπει γὰρ ἀπατάται τις ἐκ τούτου, διότι αἱ
 τοιαῦται ἔλκωσις διάβιβρώσκουσι ἀεγνάως τοὺς ἱ-
 στούς κατὰ τε τὸ βάθος καὶ πλάτος, ὡς τὰ ἐπιθηλιώ-
 δη καρκινώματα· πολλάκις δὲ περὶ τὸ ἔλκος ἀπαντῶ-
 μεν καὶ ἐπίσημον ὑπερτροφίαν τῶν θηλῶν τοῦ δέρμα-
 τος. **Γ**ὰ τῶν νεοπλασμάτων ἔλκη δύνανται ὑπὸ ὠ-
 ρισμένης περιστάσεως καὶ γὰρ ἐπουλωθῶσιν ὡς λ. χ.
 τὰ λυκώδη ἔλκη, τοῦτο δὲ ἐπέρχεται μετὰ προηγη-
 θείσαν καταστροφὴν ἀπάντων τῶν τοῦ νεοπλάσμα-
 τος ἀγγείων. **Εἰς** κακοήθη ὅμως νεοπλάσματα οὐ-
 δέποτε παρατηρεῖται μόνιμός τις ἐπούλησις. **Αἱ**
 ἄχρι τοῦδε περιγραφεῖσαι μεταμορφώσεις καὶ παθο-

λογκαὶ ἄλλοιώσεις τῶν νεοπλασμάτων φέρουσιν ἐπὶ
τέλους εἰς καταστροφὴν, ἰχώρροισαν. ἢ καὶ γὰρ γραι-
ναν αὐτῶν τοπικὴν ἢ καθολικὴν. Ἡ ἰχώρροια εἶνε
ἢ συνήθεστατη συνέπεια τῆς ἐλκώσεως, καθ' ἣν τὸ
πῦρον διὰ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἀέρος καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ζυ-
μοτικῶν οὐσιῶν λαμβάνει ἰχωρῶδη χαρακτῆρα καὶ
φέρει εἰς καταστροφὴν μᾶλλον ἢ ἥττορ ταχειᾶν. Πολ-
λάκις δὲ ἐν ᾧ ἀφ' ἐνός ἐπέρχεται ἡ ἰχωρῶδης κατα-
στροφὴ εἰς τι μέρος τοῦ νεοπλάσματος, ἀξάγει τοῦ-
το γιγαντιαίοις βήμασι εἰς ἕτερόν τι μέρος· ἄλλοτε
ἢ καταστροφὴ ἐπέρχεται καὶ ἄνευ ἐλκώσεως καὶ τότε-
όπλασμα καλύπτεται εἰσέτι ὑπὸ τοῦ δερμάτος· ἐν τοι-
αύτῃ περιπτώσει ἡ διατάραξις τῆς θρέψεως ἐπέρχε-
ται ἀποπληκτικῶν ἐστιῶν διὰ σχηματισμοῦ κύστεων
ἢ λεπτῶδους μεταμορφώσεως. Ὁ ὄγκος τοῦ νεοπλά-
σματος μένει ὁ αὐτός, καὶ μόνον διὰ τῆς μαλακωτέρας
ύφης ὑπεπεύομεν τὴν γιγαμένην καταστροφὴν ἐν αὐ-
τῷ· τέλος ὅμως ἐπέρχεται καὶ διάβρωσις τοῦ δέρμα-
τος, καὶ ὑπ' αὐτὸ εὐρίσκει τις τὸ νεόπλασμα εἰς πλή-
ρη σχεδόν διάλυσιν· ἡ τοιαύτη καταστροφὴ εἰς κακο-
ήθη νεοπλάσματα ἀφικθέντα εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν εἴνε λί-
αν συνήθης καὶ ἡ γνῶσις αὐτῆς κλινικῶς λοιπὸν
εἶνε λίαν σπουδαία, διότι κατ' αὐτὸ συνήθως τὸ σά-
διον ἐπέρχεται ὁ γενικὸς τοῦ σώματος μόλυσμός

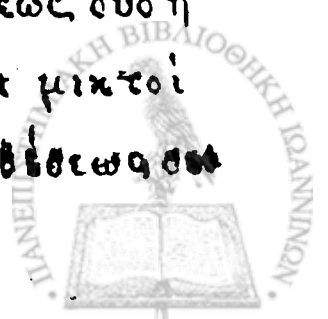

υπό τὰ γένηκά τῆς σηψαιμίας φαινόμενα. **Η** ἐμφάνι-
 σις πυρετικῶν παροξυσμῶν εἶνε πολλάκις τὸ μόνον
 φαινόμενον τῆς ἀρχομένης μαλακύνσεως τῶν νεοπλα-
 σμάτων. **Κ**αί ἡ γάγγραινα παρατηρεῖται οὐχί σπα-
 γίως εἰς τὰ νεοπλάσματα καὶ συχνότατα μὲν εἶνε με-
 ρική μόνον ἀναφαινομένη εἰς ἐξηλωμένα νεοπλά-
 σματα ὡσάκις τὴν αὔξησιν αὐτοῦ δὲν παρακολουθεῖ
 καὶ ἀνάλογος νεοπλασία ἀγγείων πρὸς ἐπαρκούσαν
 θρέψιν· ἐπίστε ἡ μερική αὕτη γάγγραινα δὲν περιορί-
 ζεται ἀλλὰ προϊούσα διαβιβρώσκει καθ' ὅλοκληρίαν
 τὸ νεόπλασμα· ἀλλὰ καὶ τοι τοιοῦτοτροι καθαίρεται
 τὸ νεόπλασμα, ὁ ἄρρωστος ὅμως ἀπειλεῖται τὴν ζω-
 ῆν διὰ τὴν προϊούσαν γάγγραιναν· ἄλλοτε δὲ εἰς μὴ
 ἐξηλωμένα νεοπλάσματα καταλαμβάνει ἡ γάγ-
 γραινα ὅλοκληρον τὸν ὄγκον, ὅτε ἐπέρχεται αὐτόμα-
 τος οὕτως εἰπεῖν ἴασις τοῦ νεοπλάσματος. **Δ**υστυ-
 χῶς ὅμως αἱ τοιαῦται γάγγραιναὶ ἀποβαίνουσι θά-
 νατηφόροι διὰ σηψαιμίας. **Μ**ία τῶν σπουδαιοτέ-
 ρων μεταμορφώσεων εἶνε προσέτι καὶ ἡ μετάπτωσις
 νεοπλάσματος τινος ὀρισμένου χαρακτῆρος εἰς νε-
 οπλασμα ἄλλης φύσεως. **Υ**πάρχει ἀρχαία κλινι-
 κή παρατήρησις, ὅτι νεόπλασμα δύναται γὰ μέρη
 εἰς τὸ αὐτὸ στάδιον τῆς ἀναπτύξεως ἐπὶ πολλά ἐ-
 τη καὶ αἰφνης ἀνευ τινός αἰτίου πολλάκις γὰ ἀρ-

χίση αὐξόμενον καὶ γιγνόμενον κακότητες· τοῦτε παρατηρεῖται συνηθέστατα εἰς ἀκροχορδαῖνας, ἢ μυρμικίας, αἰτίνας εἰς τὴν προβεβηκυῖαν ἡλικίαν μεταπίπτουσιν εἰς ἐπιθηλιώματα ἢ εἰς συγγενεῖς σπίλους χρωματιστικῆς οὐσίας τοῦ δέρματος, οἷτινες μεταπίπτουσιν εἰς μελανώδη καρκινώματα ἢ σαρκώματα· ἄλλοτε γεννᾶται νεοπλασματικῶς κακότητες αἰφνης ὅμως ἐπέρχεται ταχεῖα αὐτοῦ αὐξήσις, πῶς ἀπλάσσεται καὶ μεταβάλλει ὀλοτελῶς χαρακτῆρα· ἢ τοιαύτη ὅμως ἀλλοτροπὴ γίνεται πάντοτε ἐντός τοῦ ιστολογικοῦ τύπου τοῦ μεταμορφωμένου νεοπλασματος· οὕτω τὸ ἴγωμα δύναται νὰ μεταπέσῃ εἰς σάρκωμα, τὸ καρκίνωμα ὅμως οὐδέποτε δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς σάρκωμα. Συνήθως διάφοροι ἐρεθισμοὶ προκαλοῦντες τὴν αὐξήσιν νεοπλασματος τινος, δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι καὶ τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ· συχνάκις μάλιστα εἰς ὑποτροπὰς κατὰ τὴν ἐξαίρεσιν ὄγκου τινός, ἰδίως ἀν' αὐτὴ ἐγίνετο, ἀτελῶς παρατηροῦμεν τὴν τοιαύτην ὑποτροπὴν· ὑπάρχει τέλος φαινομένη τις μετάπτωσις ἣτις ὅμως δὲν εἶνε πραγματικὴ, προερχομένη δὲ ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μητρικοῦ ἐδάφους εἰς τὴν αὐτὴν ἢ διάφορον ἐποχὴν ἀναπτύξεως δύο ἢ πλείοτέρων νεοπλασμάτων. Τοιοῦτοι ὄγκοι μικτοὶ δύνανται νὰ γεννηθῶσι λ. χ. ἐκ τῆς συνθέσεως

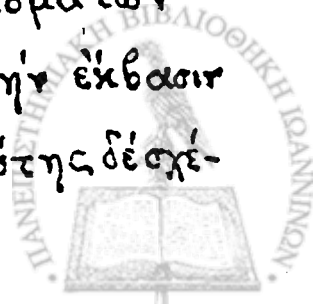

ραγγωδῶν ὄγκων μετὰ λιπωμάτων, ἰνωμάτων, καρκινωμάτων, τελεγγεκτασιῶν μετὰ λιπωμάτων κ.τ.λ. λίαν παραδόξως ἀπαντῶνται ἐγίστε μικτοὶ ὄγκοι εἰς τὸν ὄρχιν συνιστάμενοι ἐκ μυξώματος, ἐγχονόρωματος, καὶ σαρκώματος ἢ καρκινώματος.

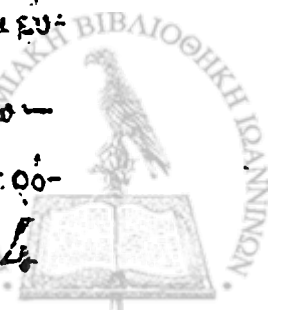
Σχέσις τῶν νεοπλασμάτων πρὸς τὰ περίξ.

Εἶνε λίαν οὐσιῶδες γὰ γινώσκωμεν τὴν σχέσιν τῶν νεοπλασμάτων πρὸς τοὺς περίξιστους καὶ ὄργανα ἢ τὰς ἀνατομικὰς θέσις, ἃς ταῦτα ὡς ἔδραν τῶν ἐξελέξατο. Νεοπλάσματά τινα ὡς ἐκ τῆς καταγωγῆς τῶν ἐκμορφωμάτων οἶονεὶ κεχωρισμένον τοῦ λοιποῦ ὀργανισμοῦ εἰσὶ κεχωρισμένα τῶν περίξ καὶ συνέχονται μετ' αὐτῶν μόνον διὰ τοῦ γενικοῦ καλύματος τοῦ σώματος. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι ἅπασαι σχεδόν αἱ κύστεις ἢ δερματοκύστεις, ἐκ τοῦ χωρισμοῦ δέ τούτου προκύπτει σὺδότερότης τις τῶν νεοπλασμάτων πρὸς τὰ περίξ. Ἔτερα νεοπλάσματα λαβόντα ἄρισμένην τινὰ ἀνάπτυξιν ἀποχωρίζονται τοῦ μητρικοῦ ἐδάφους καὶ τῶν περίξ εἴτε διὰ τοῦ σχηματισμοῦ εἴδους τινός ἀπονευρωτικοῦ θόλακος, ὡς τινὰ σειραγκώδη νεοπλάσματα, εἴτε διὰ τῆς ὑφῆς αὐτῆς τοῦ νεοπλάσματος, ὅπερ ἀπ' ἀρχῆς φαίνεται ἀποκεχωρισμένον τῶν περίξ καὶ μὴ συνεχόμενον μετ' αὐτῶν εἰμὴ διὰ χαλαρωτάτου μὲ-

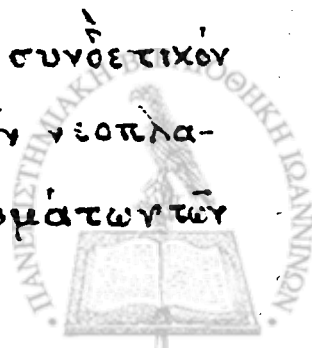
γον συνδέτικου ἰστοῦ. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι τὰ περιγε-
 γραμένα ἰνώματα, λιπώματα ἐγγενήρώματα σαρκώμα-
 τα καὶ λοιπά. Σπανίως ἀποχωρίζονται τῶν πέριξ
 τὰ νεοπλάσματα καθ' ὀλοκλήριαν, ὥστε γὰρ ἦγε ὡς αἰ-
 λώτρια σώματα εἰς τὸν ὀργανισμόν, τοῦτο δὲ συμβαί-
 νει μόνον ἐπὶ ἀποτιτανώσεως, ἢ ἀπαστεώσεως αὐ-
 τῶν· τὰ πλείιστα ὅμως τῶν νεοπλασμάτων καὶ ἰδίως
 πάντα τὰ κακοήθη, πολλάκις δὲ καὶ τὰ προμνησθέν-
 τα ἰνώματα, λιπώματα κτλ. ἐπεκτείνονται εἰς τὴν
 πέριξ ἰστοῦς οὕτως, ὥστε ἐντελής χωρισμός αὐτῶν
 δεῖ δύναται πολλάκις νὰ ἐνεργήθῃ καὶ διὰ τοῦ μαχαι-
 ρίου. Τὸν τρόπον δὲ τοῦτον τῆς ἐπεκτάσεως ὀνομά-
 ζομεν δὲ ἀχυτον ἐπέκτασιν, ἀνδὲ τὸ νεόπλασμα
 ἀποπελεῖται ἐκ κυττάρων μόνον διήθησιν (καρκινω-
 ματώδη, σαρκωματώδη). Πολλάκις ἡ κυρία μάζα τοῦ
 νεοπλάσματος ἐκπέμπει διαφόρους κλάδους εἰς τὸν
 πέριξ ἰστόν, ἄλλοτε μεταβαίνει κατὰ μικρόν καὶ ἀνε-
 παισθήτως εἰς τὸ ἀνάλογον μητρικόν ἔδαφος ὡς παρα-
 κηρουμέν εἰς τὰ λιπώματα, καὶ τινα ἰνώματα, καὶ
 ἄλλοτε πάλιν τὸ νεόπλασμα δὲν ἀποτελεῖ κύριόν τι-
 να ὄγκον ἀλλὰ μᾶλλον διάχυτον ἐξοίδησιν τοῦ μη-
 τρικοῦ ἔδαφους· ἐπὶ κυτταρωδῶν νεοπλασμάτων
 μόνον τὸ μικροσκοπικὸν δύναται νὰ ὀρίσῃ τὴν ἐκβάσιν
 τῆς ὑπ' αὐτῶν διηθήσεως. Ἐκ τῆς τοιαύτης δέσχε-

σεως τῶν νεοπλασμάτων ὁ χειρουργός πορίζεται καὶ τοὺς χειρουργικούς κανόνας κατὰ τὴν ἑξαίρεσιν αὐτῶν καὶ μάλιστα τῶν κυτταρῶδῶν, ἅτινα τοσοῦτον συχνὰ ὑποτροπιάζουσι. Πρέπει γὰρ φέρωμεν τὸ μαχαίριον πάντοτε ἐπὶ τὸ ὑγιές, ἂν θέλωμεν γὰρ ἀποφύγωμεν ὑποτροπιάς. Ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα τίνι τρόπῳ γίνεται ἡ περιφερῆς αὐτῆ ἐπέκτασις τῶν νεοπλασμάτων ἱστολογικῶς; Οἱ περιβάλλοντες ἱστοὶ ἐκτοπίζονται αὐξομένου τοῦ νεοπλάσματος, ἢ τὰ κυτταρῶδη αὐτῶν στοιχεῖα μεταμορφοῦνται λαμβάνοντα τῶν χαρακτῆρα αὐτῶν; ἐπὶ ὁμολόγων νεοπλασμάτων ἡ ἀπόκρισις εἶνε εὐκόλος. Τὰ ὁμοιόμορφα στοιχεῖα τοῦ μητρικοῦ ἐδάφους, πολλαπλασιαζόμενα συντελοῦσι πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ νεοπλάσματος· οὕτω νεοπλάσματα συνδετικοῦ ἱστοῦ ἐν συνδετικῷ ἱστῷ ἀναπτυσσόμενα μεγεθύνονται δι' ἀπλήρη ὑπερπλασία τοῦ ἱστοῦ τούτου, ἐπιθηλιώματα ἐπεκτείνονται κατ' ἐπιφάνειαν δι' ὑπερπλασίας τοῦ περικειμένου ἐπιθηλίου. Προκειμένου ὅμως ἑτεροπλασμάτων νεοπλασμάτων αἱ γινώμαι εἰσὶν διηρημένοι. Ὁ Βιρχόβιος, ὅστις τὸν βλαστὸν παντός ἱστοῦ εὕρισκει ἐν τοῦς κυτταρίοις τοῦ συνδετικοῦ ἱστοῦ, παραδέχεται τὴν προϊούσαν ἐπέκτασιν τοῦ νεοπλάσματος μόνον ἑαπάνη καὶ συνεργεῖα τοῦ συνδετικοῦ ἱστοῦ. Ὅθεν τὰ κύτταρα αὐτοῦ χρησιμεύουσιν πρὸς παραγωγὴν κυττάρων καρκινωδῶν, ἐπιθηλιωδῶν καὶ λοιπῶν, ἀφ' οὗ διαγύσουςι τὸ στάδιον τῆς οὐδετερό-

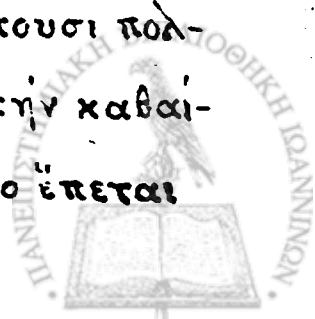
τητος. Ο αὐτός ἐρεθισμός ὁ αὐτός τῆν πρώτην ὥθησιν εἰς ἀνάπτυξιν ὠριαμένου εἴδους νεοπλάσματος ἐκ τῶν κυτταρίων τοῦ συνδετικού ἰστοῦ, ὁ αὐτός ἐξακολουθεῖ καὶ κατὰ τῆν περαιτέρω ἐπέκτασιν τοῦ νεοπλάσματος. Κατὰ δὲ τὴν **Weber** τὰ τοῦ νεοπλάσματος κύτταρα ἐνεργοῦσιν ἐπὶ τῶν στοιχείων τῶν παρακειμένων ἰστῶν μερῶν ὄντα αὐτὰ καὶ διεγείροντα πρὸς ἀνάλογον ἑαυτοῖς μετατροπῆν. Ἐπειὰ τευγαντίον παραδέχονται, ὅτι τὰ νεοπλάσματα αὐξάνουσι μόνον διὰ πλάσματος τῶν ἰδίων στοιχείων καὶ ἐκτεπιζουσι μηχανικῶς μόνον τοὺς περιξίστους χωρὶς ποτε κύτταρον: οἰσὺ ἢ ποτε νεοπλάσματος. Οἱ Γάλλοι παραδέχονται (ὁ **Bovier** μάλιστα ὄχι ὅλοι) ὅτι ἡ ἐπέκτασις τῶν νεοπλασμάτων οὐδέποτε γίνεται διὰ μεταποιήσεως, ἀλλὰ μόνον δι' ἀντικαταστάσεως τῶν ἰστῶν, ἐν τοῖς μεσοδιαλείμμασι δηλ. τοῦ ἰστοῦ ἐναποτίθεται πλαστικὴ οὐσία, ἐξ ἧς ἀκολουθῶς ἀναπτύσσεται τὸ νεοπλάσμα. Οἱ διάφοροι ἰστοὶ παρέχουσι διάφορον ἀντίστασιν κατὰ τῆς προϊούσης ἐπεκτάσεως τῶν νεοπλασμάτων· οὕτω τῆν ἐλάχιστην ἀντίστασιν παρέχει ὁ πλαδαρὸς συνδετικὸς ἶστος· μείζονα αἱ ἀπονευρώσεις, τὸ περίστεον, ἡ σκληρὰ μὴνιγξ, οἱ σύνδεσμοι, καὶ οἱ τένοντες. Οἱ λιπώδης ἶστος ἔχει μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὸν πλαδαρὸν συνδετικὸν ἶστος, οἱ μῦς γίνονται ὡσαύτως ἄσπρα τῶν νεοπλασμάτων. π.χ. οἱ στηθικοὶ μῦς ἐπὶ καρκινωμάτων τῶν

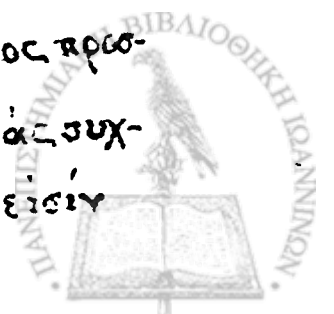
μαστών, οἱ μὲν τῶν χειλέων καὶ τῆς γλώσσης ἐπὶ ἐπιθη-
 λιώδους καρκινώματος καὶ τὰ παρόμοια. **Η'** μετὰ δόσεις
 γίνεται ἐν ταῦτα εἰς τὰ κυτταρώδη στοιχεῖα, τοὺς πυρή-
 νας, τῶν μυῶν· αἱ νευρικαὶ εἴτεες μένουσι συνήθως ἐπὶ μα-
 κρόν χρόνον ἀνεπηρέαστοι ὑπὸ τοῦ νεοπλασματος διατη-
 ροῦσαι τὰς λειτουργίας αὐτῶν. **Ο'** ποῖα ἢ ἀντίστασις τῶν
 αἰμοφόρων ἀγγείων εἶδομεν ἀνωτέρω. **Τ'** ἔξωτερικόν ἕρ-
 μα ἀντέχει πλεονέκτερον τῶν βλεννομεμβρανῶν, οἱ ὄφρῳδες
 ὑμέτες τουναντίον παρέχουσι μεγάλην ἀντίστασιν. **Τὰ**
 ὅσα ἀλίσκουται καὶ ταῦτα συχνάκις ὑπὸ παρακειμένων
 νεοπλασμάτων, αἱ ἐπιφύσεις μάλιστα εὐκολώτερον τῶν ἐπι-
 φύσεων ὡς περιέχουσαι ἀφρονώτερον συνεκτικόν ἴστος.
Εξ ὧν εἶπομεν ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν διάχυτα ἢ διὰ
 ἐπιθήσεως νεοπλασμάτων ἐπεκτείνονται καὶ μεταδίδονται
 εἰς τοὺς περὶ ἴστος ἐξηγεῖται εὐκόλως τό συχνόν τῆς
 τυπικῆς αὐτῶν ὑποτροπῆς· δυστυχῶς ἰδίως διὰ τῆς
 ὑπόληψιν τοῦ ἰατροῦ (χειρουργοῦ) καθ' ἑκάστην ἐπα-
 ληθεύει ἢ ἀρχαιοτάτη πείρα, ὅτι δι' εἰσοδήποτε τρόπου
 καθαιρεθέντα νεοπλασμάτων συχνάκις ἀναγεγῶνται
 ἐκ τοῦ τραύματος ἢ ἐκ τῆς ἤδη σχηματισθείσης οὐλῆς.
Οἱ διὰ τῆς θήκης αὐτῶν ἐντελῶς ἀποκεκλεισμένοι ὄγ-
 κοι δὲν ἔχουσι τὴν ιδιότητα ταύτην ὄγκοι ὅμως κατὰ
 τὸ μᾶλλον καὶ ἥττεον μόνοι ἐντεθυλακισμένοι ὡς λίπό-
 ματα, σαρκώματα, ἰνώματα δύνανται ἐπίσσει καὶ μετὰ

τὴν ἔξαιρσιν γὰ ἀναγεννηθῶσιν. Ἀλλ' ὅσω μᾶλλον διά-
 χυτος εἶνε ὄγκος τις, τόσω ευκέρως καὶ ἡ ὑπετρο-
 πῆ· τοῦτο δὲ ἐγγοεῖ τις εὐκόλως ἀγ' ἐξέτασῃ μετ' ἀκρι-
 βίας τὸν τρόπον καθ' ὃν διάχυτα κυτταρώδη νεοπλάσμα-
 τα εἰσδύουσιν εἰς τὰ πέριξ. Τὰ νεοπλάστα κότταρα κατ'
 ἀρχὰς ἀπαυτῶνται περὶ τὴν κυρίαν μάζαν τοῦ ὄγκου σχε-
 δὸν εἰς σειράν συνεχῆ, ἀκολουθῶς ὅμως συγκεντροῦν-
 ται κατ' ἀθροίσματα ἀποτελοῦντα πυρηνοειδεῖς βλαστοῦς
 ὧν ἐν τῷ μέσῳ ὑπάρχει ἰστός ὑγιῆς· οἱ πυρῆνες οὗτοι πλη-
 σιέστερον μὲν τοῦ ὄγκου εἰσὶν εὐδιακριτώτεροι διὰ τὴν
 ὄρασεως καὶ τῆς ἀφῆς, ἀποτέρῳ ὅμως ἢ καὶ ἐν τῷ μετα-
 ξύ τῶν πρώτων σμικρότεροι ὄντες οἱ πυρῆνες οὗτοι μόλις
 διὰ τοῦ μικροσκοπίου δύνανται γὰ ἀνακαλυφθῶσιν. Ἄγ' λα-
 πὸν κατὰ τὴν καθάρσιν ὄγκου τινος συναφαιρέσωμεν καὶ
 πάντα τοὺς ὀρατοὺς καὶ διὰ τοῦ δακτύλου ψηλαφητοὺς
 πυρηνοειδεῖς βλαστοῦς, εἶνε ἐνδεχόμενον πέραν τῶν ὀρίων
 τῆς τομῆς ἢ καὶ ἐπὶ τῆς τραυματικῆς ἐπιφανείας γὰ ὑπε-
 λείφθησαν μικροσκοπικοὶ πυρῆνες, ἐξ ὧν γὰ ἀναγεννη-
 θῆ τό κατὰ τό φαινόμενον ἀκριβῶς καθαιρεθὲν νεοπλάσμα
 τό τοιοῦτον ἰσχύει προπαυτῶν διὰ τὰ ^{ἐκ}κυττάρων συνιστά-
 μενα νεοπλάσματα, σαρκώματα καὶ καρχινώματα· ἀλλὰ
 καὶ ἰνώματα καὶ διάχυτα λιπώματα προπέμπουσι πολ-
 λακίς κλάδους λεπτοτάτους, ἐξ ὧν μετὰ τὴν καθάρ-
 ρσιν δύνανται γὰ ἀναγεννηθῶσι. **Ἐκ** τοῦτο ἔπεται

ὅτι ἐάν ἐπί τοιούτων νεοπλασμάτων ἦτο δυνατόν καί
 τοὺς μικροτάτους μικροσκοπικούς πυρῆνας γὰ συναφαι-
 ρέσωμεν δὲν ἤθελον ἐπέρχεσθαι αἱ τοπικαὶ αὐτῶν ὑπο-
 τροπαί. **Τ**ὰ νεοπλάσματα παραβλάπτουσι τὰ πέριξ οὐχί
 μόνον ἀλίσκοντα αὐτὰ διὰ τῆς νεοπλασίας ἀλλὰ καί φυ-
 σικῶς διὰ τοῦ ὄγκου αὐτῶν εἴτε ἐκτοπίζοντα, εἴτε πιέζον-
 τα αὐτά. **Η'** ἐκτόπιση, ἂν γίνεται κατὰ μικρόν, δύναται
 μέχρι τινός γὰ ἦγε ἀβλαβής· οὕτω ἀρτηρίαί, νεῦρα, ἐκ-
 τοπίζονται πολλάκις οὐσιωδῶς χωρὶς ἢ λειτουργία αὐ-
 τῶν γὰ ἀλλοιωθῆ· ἐάν ὅμως εἰς τὴν ἐκτόπισιν προστεθῆ
 ἐπὶ τέλους καί πίεσις, τότε ἔχομεν διάφορα φαινόμενα
 ἀνάλογα τοῦ πιεζομένου μορίου, ὡς νευραλγίας, ἢ σπασμῶς
 ἐπὶ πίεσεως τῶν νεύρων, οἰδημάτα ἐπὶ πίεσεως φλεβῶν,
 ἀναιμίαν, καὶ γαγγραιναν, ἐπὶ πίεσεως ἀρτηριῶν καὶ
 τὰ παρόμοια. **Δ**ιὰ τῆς πίεσεως συγῆθως ἀτροφοῦσιν οἱ
 ἴστοι, ὅσα λεπτόνομα φίνωνται εὐθραυστα καὶ κατὰ-
 γυνται εὐκόλως. **Ἄ**ξιον παρατηρήσεως εἶνε προσέτι
 ὅτι διάφοροι ἀνατομικαὶ χῶραι ὑπόκηνται συχνότε-
 ρον τῶν λοιπῶν εἰς νεοπλάσματα, καὶ ὅτι τινὰ τούτων
 ἀναφαίνονται συχνότερον εἰς ὠρισμένας τινὰς θέσεις
 ἢ ἀλλαχού. **Τ**ὰ αἷτια τῶν φαινομένων δὲν εἶνε πάντο-
 τε γνωστά· οὕτω εἶνε φανερόν ὅτι τὸ κάτω χεῖλος προ-
 βάλλεται συχνότερον ὑπὸ ἐπιθηλώματος διὰ τὰς συ-
 νὰς προβολὰς ἢ ἐρεθισμούς, εἰς οὓς τὰ χεῖλη εἰσὶν

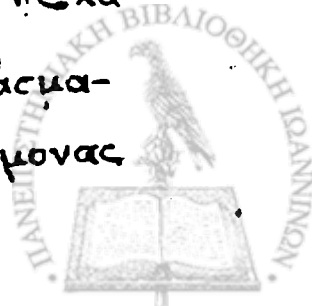

εκτεθειμένα, εἰς τὰς φαρμακὰς προσβιβάσασθαι σὺν τῆς νεοπλασματικῆς ἐπιπέδου τὸ μυστικὸν σάρκωμα ὅπερ ἀλλαχοῦ σπαιρωτέρου ἀπαντᾶται, κατὰ τὸν καιρὸν γινώσκονται συχνότατα σαρκώματα, ὁ γυναικεῖος μαστός γίνεται συχνότατα ἔδρα νεοπλασμάτων ὡς καὶ αἱ ὠοθήκαι, ἡ ἀνωθιαγὼν καταλαμβάνεται ὑπὸ νεοπλασμάτων πολὺ συχνότερον τῆς κάτω, ἡ παρωτίς ἐπίσης προσβάλλεται πολὺ συχνότερον ὑπὸ νεοπλασμάτων ἢ οἱ ὑπογέγειοι καὶ ὑπογλώσσιοι ἀδένες.

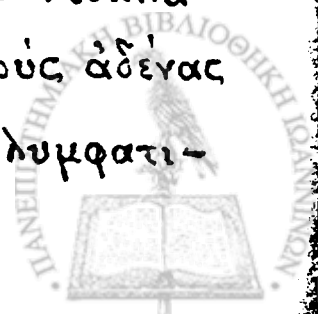
Σχέσεις νεοπλασμάτων πρὸς τὸν ὅλον ὀργανισμόν.

Εἶδομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις ὅτι ὑπὸ κλινικῆν ἔποψιν διακρίνονται τὰ νεοπλασμάτα εἰς τοιαῦτα, ἅτινα δεικνύουσι τὴν πορείαν αὐτῶν τοπικῶς μόνον ἢ τοι καλοήθην καὶ εἰς τοιαῦτα, ἅτινα καθολικεύονται ὡς ἀναγεννώμενα καὶ εἰς ἄλλας χώρας τοῦ σώματος ἢ τοι κακοήθην. Ἡ μετάβασις ὅμως τῶν μὲν πρὸς τὰ ὀδὲ δὲν γίνεται ἀποτόμως ἀλλὰ βαθμιδῶν, ὥστε ὑπάρχουσι διάφοροι τάξεις καλοήθων καὶ κακοήθων νεοπλασμάτων. Τὰ ἀπολύτως καλοήθην εἰσὶ κυρίως τὰ ὅπως ἀποτεθυλακισμένα ὡς αἱ δερματοκύστεις, εἴτα τὰ πλεῖστα ὁμόλογα κατὰ Βίτκον ὡς μηρμυκίαι, ἀκροχορδόνες, ὀξεία κονδυλώματα καὶ τὰ παρόμοια. Μετ' αὐτὰ ἔρχονται τὰ πέμ-

πάντα εἰς τὰ πέρτε κλάσους οἷων ἔρχονται κατὰ τὸ μάλ-
 λου καὶ ἤττορ εἰς σχέσιν τινὰ μετὰ τοῦ λοιποῦ ὀργανισμοῦ
 ὡς τὰ διπώματα· ἐνώματα· κατὰ τὴν καθαίρεσιν αὐτῶν
 ἐνδέχεται ἐναπολειφθέντες κλάδοι νὰ ἐπιφέρωσι τήν τεσκι-
 κτὴν ὑποτροπῆν. **Μ**είζων βαθμὸς ὑποτροπῆς, τοπικῆς
 παρατηρεῖται εἰς νεοπλάσματα, ἅτινα πλήν τοῦ κυρί-
 ου ὄγκου περιβάλλονται καὶ ὑπὸ μικροτέρων βλασθητι-
 των διάφορον ἔκτασιν λαμβανόντων ἀλλ' ἰστολογικῶς
 μετὰ τοῦ μητρικοῦ νεοπλάσματος συνεχομένων· ἐάν ὁ-
 μως ἡ συνοχὴ αὕτη μετὰ τοῦ κυρίου ὄγκου καὶ τῶν
 παραφυάδων ἐκλείψῃ χωριζομένων τούτων ἀπ' ἀλλή-
 λων δι' ὑμοῦς ἰστοῦ ἔχομεν τὰ ἐν ἀρχῇ τῆς γενικῆς ὑπο-
 τροπῆς νεοπλάσματα καὶ εὐρισκόμεθα εἰς τὰ ὅρια τῶν
 κακοήθων νεοπλασμάτων· εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀνή-
 κουσιν ἰδίως τὰ σαρκώματα· τέλος ἔχομεν τὰ κυρίως
 κακοήθη νεοπλάσματα· ταῦτα δύνανται καὶ εἰς μακρὰν
 κείμενα ὄργανα νὰ ἀναφύωσιν, ὥστε ἐν ταῦθα ἀγαπτύσ-
 σονται καὶ δευτεροπαθῆ νεοπλασματα· ἐν ὅσῳ ἡ ἀνά-
 πτυξις αὕτη λαμβάνῃ χώραν εἰς τοὺς παραπειμένους
 λυμφατικούς ἀδένους· μόνον ὁ βαθμὸς τῆς κακοηθείας
 εἶνε μετριώτερος, ὡς εἰς ἐπιθυλιώματα, ἐγχοιδρώμα-
 τα καὶ ἀδενώματα. **Κ**ίς τὸν ὑψιστον δὲ βαθμὸν τῆς κα-
 κοηθείας ἀναγεννῶνται τὰ δευτεροπαθῆ νεοπλάσμα-
 τα εἰς μεμακρυσμένα ὄργανα ὡς τὸ ἥπαρ, πνεύμονας

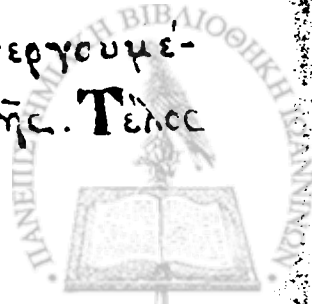
σπλήνα, δέρμα καί τά λοιπά, ἀδιάφορον ἀν' οἱ παρακει-
 μενοι ἀδένες εἰσὶν ἠλλοιωμένοι ἤ μῆ· ται αὐτά εἰσὶ τὰ
 καρχινώματα καί τὰ ἐγκεφαλοειδῆ (μαλθακά) σαρκώ-
 ματα. Συνηθέστατα ὁ γενικός μολυσμός ἀρχεται ἐκ
 τῶν παρακειμένων λυμφατικῶν ἀδένων, οὔτοι ἐξοιδάι-
 νονται ἀνωδύτως πρὸς διάκρισιν τῆς κατά συμπάθει-
 αν ἐπωδύνου ἐξοιδήσεως. Ἡ ἐξοιδήσις κατὰ μικρὸν
 προχωρεῖ καταλαμβάνει πάντας τοὺς ἀδένας τῆς προσ-
 θεβλημένης χώρας, τὰ ανατομικά αὐτῶν στοιχεῖα ἀντι-
 καθίστανται κατὰ μικρὸν ὑπὸ τῶν εἰδικῶν τοῦ νεοπλά-
 σματος στοιχείων, οἱ ἀδένες συγχωνεύονται πρὸς ἀλλή-
 λους ἀποτελοῦντες ὄγκον ἀνώμαλον παρέχοντα τὴν
 αὐτὴν συστατικότητά μετ' ἡμετρικὸν νεοπλασμα, γεννά-
 ται περιαιδενίτις δι' ἧς ὀδευτεροπαθῆς οὔτος ^{συμφύει τοῖς περιε-} ὄγκος καὶ
 ἰδίως μετ' ὄδερμα, μαλακύνεται, καὶ ἐπὶ τέλους ἐλκοῦ-
 ται, ἐν γένει δὲ ὑφίσταται ἀπάσας τὰς μεταμορφώσεις
 ὄσας καὶ τὸ μετρικὸν νεοπλασμα. Ἄξιον παρατηρήσε-
 ως εἶνε ὅτι οἱ ἀδένες οὔτοι χρησιμεύουσι πρὸς μολυσμὸν
 ἐτέρων κεντρικώτερον κειμένων ἀδένων, οἷτινες ὑφίσ-
 τανται πάλιν τὰς αὐτὰς ἀλλοιώσεις καὶ οὔτω καθε-
 ξῆς. Τὰ μολυσματικά στοιχεῖα ὑγρὰ ἢ κύτταρα ἄ-
 τινα προκαλοῦσι τὴν γένεσιν δευτεροπαθῶν νεοπλά-
 σμάτων εἰς τοὺς παρακειμένους λυμφατικούς ἀδένας
 φθάγουσι εἰς αὐτοὺς ἐξ ἀνάγκης διὰ τῶν λυμφατι-

κῶν ἀγγείων· καὶ ταῦτα μὲν σπανίως ἀλίσκονται διὰ τὴν τα-
 χύτητα τῆς ἐν αὐτοῖς κινήσεως τῶν ὑγρῶν· εἰς τοὺς λυμ-
 φατικούς ὅμως ἀδείας σφηνούμενα τὰ μολυσματικά στοι-
 χεῖα ἀποτελοῦσι τὸ πρῶτον βλαστὸν τῆς δευτεροπαθοῦς ἀνα-
 πτύξεως τῶν νεοπλασμάτων. **Δ**ιὰ τῶν λυμφατικῶν ἀγγεί-
 ων ἐπὶ τέλους οὐναγται τὰ μολυσματικά στοιχεῖα νὰ φθά-
 σωσι καὶ εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος καὶ νὰ μεταφερ-
 θῶσι δι' αὐτοῦ εἰς ὅλα τὰ ὄργανα καὶ πάσας τὰς χώρας τοῦ
 σώματος. κατὰ συνέπειαν δὲ νὰ ἀναπτυχθῶσι δευτεροπαθῆ
 νεοπλασμάτα εἰς διάφορον ποσοῦν πανταχοῦ τοῦ σώματος,
 συχνότερον ὅμως εἰς τὰ ὄργανα τὰ μετὰ τοῦ μητριακοῦ ὄγ-
 κου καὶ τῆς μεγάλης κυκλοφορίας κείμενα, ὡς τὸ ἥπαρ καὶ
 τὰς πνεύμονας· ἄλλοτε χωρὶς ἐ γεντικῶς μολυσμῶς νὰ ἀρ-
 χίσῃ ἐκ τῶν λυμφατικῶν ἀδείων ὑπερπηδῶνται οὗτοι καὶ
 τὰ δευτεροπαθῆ νεοπλασμάτα ἀναφαίνονται εἰς πανταχοῦ
 ὄργανα ἰδίως ὅμως τὸ ἥπαρ καὶ τοὺς πνεύμονας· ἐν ταῦτα
 φαίνεται ὅτι ἡ μεταξίσις τοῦ μολύματός γίνεται ἀμίσω
 εἰς τὸ αἷμα τῆς συνεργείας τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων ἢ καὶ
 ἀνευ ταύτης, μεταφέρεται ^{δὲ} ἀπανταχοῦ τοῦ σώματος, καὶ ἵ-
 πκου τι ἰσάρας εἶνε πρὸς φέρειν ἀναπτύσσονται δευτεροπαθῆ
 νεοπλασμάτα· οὕτω οὐναγται καὶ λυμφατικαὶ ἀείνες μακρὰν
 τῆς ἀρχικῆς ἐστίας κείμεναι νὰ μολυνθῶσι. **Μ**εγίστης
 σημασίας εἶνε ἡ γνῶσις τῆς φύσεως τοῦ μολύνοντος ἴ-
 ζου ἀν' ὅλην οὕτω εἰς τὰ κυττάρων στοιχεῖα

τοῦ νεοπλάσματος ἢ εἰς τὰ ὑγρά. Ἐν πρώτοις οὐκ δύναμε-
 θα νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι κυτταρώδη στοιχεῖα, ὧν ἡ διάμετρος
 δὲν ὑπερβαίνει τὴν τῶν λεμφατικῶν ἀγγείων δύνανται νὰ εἰσ-
 δύσωσι εἰς ταῦτα δι' αὐτῶν δὲ νὰ μετενεχθῶσιν εἰς τοὺς κλη-
 σίον ἢ ἀποτέρω ἀδένους ἢ καὶ εἰς τὸ αἷμα αὐτὸ ἀπαραίλλாகτος
 ὡς τὰ λεμφοσφαίρια μεταφέρονται· τὰ ἀρτιγενῆ μάλιστα κυτ-
 ταρα σαρκωμάτων καὶ ἰνωδῶν καρκινωμάτων δύνανται εὐκό-
 λως νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὰ λεμφατικά ἀγγεῖα τοῦ νεοπλάσμα-
 τος καὶ νὰ μετενεχθῶσι περαιτέρω. Ἐπειδὴ ὅμως νεοπλα-
 σμάτωντινῶν τὰ κύτταρα εἰσὶ τοσοῦτον μεγάλα, ὥστε ἀδύνα-
 τον νὰ παραδεχθῶμεν τὴν διὰ τῶν λεμφατικῶν ἀγγείων πορεί-
 αν αὐτῶν, εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ παραδεχθῶμεν καὶ τὴν
 διὰ μολυσματικῶν ὑγρῶν γενίκευσιν τῶν νεοπλασμάτων·
 αὕτη δὲ λαμβάνει χώραν ὡς καὶ ἡ γενικὴ σύφιλις τῆς ὀ-
 ποίας ὁ ἴος ἀπὸ τοῦ ἐσκληρισμένου ἔλκους διὰ τῶν λεμ-
 φατικῶν ἀγγείων μεταδίδεται εἰς τοὺς παρακείμενους ἀδέ-
 νους, καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὸ αἷμα, ἀφ' ὅπου μεταδίδομένης πα-
 ταχοῦ γεννᾷ εἰς τὰ διάφορα ὄργανα τὰς γνωστὰς τῆς συφι-
 λιδος ἀλλοιώσεις. ὡς ἐκ τῶν προρηθέντων παρατηρεῖ τις
 ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς καθολικεύσεως τῶν νεοπλασμάτων γίνε-
 ται εἰς τοὺς παρακείμενους λεμφατικούς ἀδένας, ὅπερ πρα-
 κτικῶς εἶνε λίαν οὐσιώδες, καθότι ἡ συνκαθαίρεισι αὐτῶν
 μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ νεοπλάσματος, ἐγκαίρως ἐνεργουμέ-
 νη δύναται νὰ ἀσφαλίσῃ ἡμᾶς κατὰ ὑποτροπῆς. Τέλος

ἔχουμεν καὶ ἕτερον τρόπον τῆς μεταδόσεως: τὸν δι' ἐμβολῆς, ^{γιοιλι:} ἐφ' οὗ μόλις οἱ νεώτεροι ἐγένοντο προσεκτικοί, ἢ δι' ἐμβολῆς μεταστάσις τῶν νεοπλάσμάτων δύναται νά γίνη ὡσάντις ταῦτα ἢ ἐκφύονται εἰς τὰ τοιχώματα φλεβόστινός ἢ ἀλίσκογυτα αὐτὴν ἔξωθεν ἀυξάνουσιν ἐντός τοῦ αὐλοῦ αὐτῆς. **Τ**ὸ παλινῶρομον αἷμα δύναται ἐκ τοῦ νεοπλάσματος νά ἀποσπᾶσθῃ ἢ συμαραούρη μικρότατα μόρια, ἅτινα φθάνοντα εἰς ἀγγεῖα μικρότερας χωρητικότητος ἐσφηνγούνηται καὶ ἀποτελοῦσιν ἐμβόλα, ἅτινα ἐν εὐνοικαῖς περιστάσεσιν ἀναπτύσσονται περεταίρω καὶ γεννῶσι τὰ δευτεροπαθῆ νεοπλάσματα. **Η**' τοιαύτη γενίκευσις νεοπλάσμάτων παρετηρήθη ὑπὸ καρκινωμάτων, ἐγχοιῶρωμάτων, καὶ σαρκωμάτων· ἢ τοιαύτη ἐμβολή μορίων δύναται νά λάβῃ χώραν μόνον εἰς τοὺς πνεύμονας ἢ τὸ ἥπαρ διὰ τῆς φλεβός τῶν πυλῶν· ἢ ἐάν ὁμοως τὸ ἐμβόλον διαλυθῇ εἰς κύτταρα ἢ τοιαῦτα ἀποσπασθῶσιν ἐκ τοῦ νεοπλάσματος καὶ τὸ μέγεθος ταῦτων δὲν εἶναι ἀνώτερον τῶν λευκῶν αἰμοσφαιρίων τότε τὰ κύτταρα ταῦτα διερχόμενα πνεύμονας καὶ ἥπαρ ἀφίχνουνηται εἰς τὴν μεγάλην κυκλοφορίαν καὶ τότε δύναται νά προκαλέσων ἀλλαχόσε τὴν γένεσιν δευτεροπαθῶν νεοπλάσμάτων. **Τ**ὰ πρὸς γένεσιν τῶν νεοπλάσμάτων γενομένα ἔχουσι μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς τὰ γενομένα πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς καλουμένης πυαιμίας καὶ σηψαιμίας· μολυσματικὰ ^{ἴσθι:} στοιχεῖα ἢ τεμάχεια τοῦ ἀρχικοῦ νεοπλάσματος εἰς τὰ αἶ

μα αφιχνούμενα εἴτε ἀμέσως, εἴτε διὰ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων καὶ ἐξ αὐτοῦ γεννῶσι τὰ δευτεροπαθῆ νεοπλασμάτα ἐπὶ τὰ οἰάφορα ὄργανα· οὕτω καὶ κατὰ τῆν πυαιμίαν καὶ σηψαιμίαν μολυσματικὰ στοιχεῖα ἐκ πυώων ἢ ἰχωρῶων ἐστιῶν προερχόμενα ἀφιχνοῦνται ἀπαράλλακτως διὰ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων εἰς τὸ αἷμα καὶ γεννῶσι δευτεροπαθῆ ἢ μεταστατικά ἀποστήματα ἢ τεμάχεια φλεγμῶων θρόμβων ἀποσπώμενα παρὰ σφύρονται καὶ ἀποτεκνοῦσιν ἔμβολα εἰς τοὺς πνεύμονας καὶ τὸ ἥπαρ· ἡ ἐμβολὴ αὐτῆ προκαλεῖ συνηθῶς ριγῆ καὶ ἐπίτασιν τοῦ πυρετοῦ, τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰς ἐκ νεοπλασμάτων ἐμβολίας· ἐκ τοῦ εἰδικοῦ τούτου μολυσμοῦ τοῦ ὄργανισμοῦ διακρίβων νεοπλασμάτων ἐχομεν καὶ αὐτοῦ βλάβην ὀσάκις νεοπλασμάτα καὶ μάλιστα καρκινώματα μεταπίπτουσιν εἰς διάφορους μεταμορφώσεις, ὧν συνέπειαι εἶνε ἡ ἰχώρροια, πύησις, ἔλκωσις καὶ γάγγραινα. Διὰ τῶν ἀλλοιώσεων τούτων τῶν νεοπλασμάτων μελύνεται ὁ ὄργανισμὸς ἀπαράλλακτως ὡς εἰς τὰς ἐκ φλεγμονῶν ἐπερχόμενας καταστροφὰς τῶν ἰστών· ἢ διὰ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων μετάβασις τῶν τοιούτων προϊόντων ἰχώρου καὶ τὰ παρόμοια προκαλεῖ τὰ καχεκτικά φαινόμενα ἐν τῷ ὄργανισμῷ ἅτινα ἐπιφέρουσιν ἐκτικὸν πυρετον, μαρασμόν, σηψαιμίαν καὶ πυαιμίαν· τῆν τοιαύτην δὲ καταστασιν ἐθεώρουσιν πρότερον ὡς τῆν καρκινώσιν εὐσκρα-

σίαν καὶ παρεδέχοντο τὴν δυναμικὴν αὐτῆς ὑπαρξίν
καὶ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ καρκινώματος· ἢ ἀρ^θ ἢ ὅμως
κλινικὴ παρατήρησις ἀποδεικνύει ὅτι τοιαύτη δυσκρα-
σία οὔτε προϋπάρχει οὔτε ἀναφαίνεται ἐφ' ὅσον τὸ νεοπλα-
σμα μένει ἐν τελευτῇ, τοτικόν καὶ δὲν ἐγγεικεύθη. Δύνα-
ται ὅμως ἡ δυσκρασία νὰ γεννηθῇ πρῶτον διὰ τῆς εἰς
τὴν κυκλοφορίαν μεταβάσεως συμάτων ἐκ τῆς ἀποσυ-
θέσεως τοῦ νεοπλάσματος προερχομένων· β' δι' ἀπορροφη-
σεως σφαιρικῶν οὐσιῶν· γ' διὰ τῆς μεταβάσεως κυτταρι-
ῶν στοιχείων τοῦ νεοπλάσματος εἰς τὴν κυκλοφορίαν καὶ
δ' διὰ μεταστάσεως μερίων τοῦ νεοπλάσματος εἰς τῆς κυ-
κλοφορίας.

Αἴτια τῶν νεοπλασμάτων

Ὅτι ἀφορᾷ τὴν αἰτιολογίαν τῶν νεοπλασμάτων ὑπά-
χουσι δύο διαφοραὶ γνώμαι, ἡ μὲν θεωρεῖ τὰ νεοπλα-
σματα ὡς ἀπέτεκα δυσκρασίας τινός, ἡ δὲ ὡς τοπικὰς
μόνον παθήσεις, τὰς δὲ ἀλλοιώσεις τοῦ αἵματος δευτεροπα-
θεῖς. Τὴν δυσκρασίαν παρεδέχονται κυρίως ὡς γενέται-
ραν τῶν κακοήθων μόνον νεοπλασμάτων· ἀλλὰ τοιαύτην
ἠδύνατέ' τι νὰ παραδεχθῇ τότε μόνον, ὅταν εἰς διάφορα
ὄργανα ἀναστανῶσι πολλὰ πλᾶ νεοπλάσματα διὰ τινος
εἰδιόλου χαρακτῆρος τοῦ αἵματος· τὸ τοιοῦτον ὅμως
οὐδέποτε παρατηρεῖται ἐπὶ κακοήθων νεοπλασμάτων.

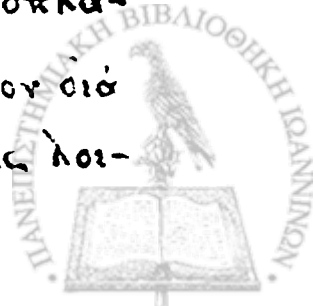

ἀπ' ἀρχῆς· ἡ δὲ πολλαπλῆ αὐτῶν ἐμφάνισις, ὡς ἀνωτέρω ἀπεδείξαμεν εἶνε ὅπως δευτεροπαθῆς· του γὰρ τίς ἰδέεω ἤθη νεοπλασματά παρουσιάζονται συχνάκις πολλαπλᾶ, ὡς λιπώματα, μηρμυκία, ἀκροχορδόνες, ἰξοστώσεις καὶ εὔχονορῶματα, ἀλλ' οὔτε διὰ τοῦτο εἶνε λογικόν γὰ παραδεχθῆναι τὴν λιπωματογένου, ἐργενδρωματογένου εὐσκρασίαν κτλ. Ὁρθότερον ποῦν εἶνε ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν τὰ ὁμολογῶμεν τὴν παντελῆ ἡμῶν ἀγνοίαν, ἢ γὰρ καταφεύγωμεν εἰς τὴν παραδοχὴν πραγμάτων ἀνυπάρκτων καὶ τὴν ἀνοτομικὴν δὲ καλουμένην προδιάθεσιν ἀδυνατούμεν γὰρ ἐξηγήσωμεν διαπείλ. χ. μετὰ ὠρισμένου γνωστοῦ ἢ ἀγνωστοῦ τινος ἐρεθισμοῦ, ὃ εἰς προσβάλλεται ὑφ' ἐνός, ὃ ἕτερος ὑπὸ ἄλλου νεοπλασματος. Οἰκογενιακὴν ὅμως προδιάθεσιν, ἢ μᾶλλον κληρονομικὴν δὲν δύναμεθα γὰρ ἀρνηθῶμεν εἰς τὴν γένεσιν τῶν νεοπλασμάτων, εἰς τινὰς περιστάσεις μάλιστα, ἀν' καὶ σπανίως ἡ κληρονομία αὐτῇ παρατηρεῖται ἐπί πολλὰς γενεάς. Ο' Παγιέτης παρετήρησε καρκίνον τῆς μητρὸς προσβαλόντα μᾶμμην, μητέρα καὶ θυγατέρα. Ο' Βραεα ἀναφέρει τρεῖς γενεάς μιᾶς οἰκογενείας ἐξ 26. προσώπων, ὧν τὰ 15. ἀπεβίωσαν καρκινῶδη. Ο' Wober παρετήρησεν εὔχονορῶματα καὶ ἔρετώσεις, εἰς τὸν πάππον, τὸν πατέρα δύο υἱούς καὶ μίαν θυγατέρα τῆς αὐτῆς οἰκογενείας. Καὶ ἐπί πολλῶν δὲ ἑτέρων ὄγκων παρετηρήθη πόλλάκις τὸ κληρονομι-

κόν. **Ε**άν ὑπάρχη καὶ προδιάθεσις τῶν φυλῶν πρὸς γεοπλάσματα δὲ εἶνε εὐκόλον γὰ ὀρίσωμέν· τινὲς διῖσχυρίζονται ὅτι οἱ **Ν**ότιοι λαοὶ εἰσὶν ἤτερον τῶν **Β**ορείων εἰς γεοπλάσματα διατεθειμένοι· τοῦτο δὲ ἰσχύει ἴσως διὰ καρκινώματα καὶ σαρκώματα μόνον, τουναντίον δὲ ἡ ἔλεφαντίασις τῶν **Α**ράβων· τὰ λιπώματα τῶν **Ο**τεντότων ὡς καὶ διάφοροι ὄγκοι τοῦ δερματός ἀπαντῶνται συχνάκις καὶ εἰς τοὺς **Ν**οτίους λαοὺς. **Η** ἡλικία ὅμως παρέχει τόσῃ γενικήν ὥσθ καὶ εἰδικήν εἰς ὠρισμένα γεοπλάσματα προδιάθεσιν κατὰ ὑπολογισμούς τοῦ **W**itchow καὶ **O**teslau μέχρι τοῦ **71** ἔτους τῆς ἡλικίας ἢ συχνότης τῶν γεοπλασμάτων βαίνει αὐξανουσα, ἀπὸ τῆς ἡλικίας δὲ ταύτης ἐλαττοῦται οὐσιωδῶς, ἰδίως ἐπὶ τῶν κακοήθων γεοπλασμάτων παρατηρεῖται μείζων συχνότης ἀπὸ τοῦ **30-70** ἔτους, ἔτι δὲ μείζων ἀπὸ τοῦ **50-70** ἔτους· γινώσκομεν προσέτι, ὅτι τὰ ταχέως αὐξοντα γεοπλάσματα παρατηροῦνται ἰδίως εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν, εἰς τὴν προέβηκυϊαν ἡλικίαν τουναντίον εἰσὶ καρκινώματα καὶ ἰδίως ἐπιθηκτώδη πολὺ συχνότερα. **Ο**τι ἀφρα τὴν τοῦ γένους ἐπιρροήν ἐπὶ τῆς γενέσεως τῶν γεοπλασμάτων, αὕτη εἶνε ἀναντίρρητος, ἀλλὰ δυστύχως αἱ μέχρι τοῦδε στατιστικῶς ἀφορῶσι τοὺς ἐκ γεοπλασμάτων τεθνεῶτας καὶ ἐπομένως ἰσχύουσι μόνον εἰς τὰ κακοήθη τῶν γεοπλασμάτων. **Κ**ατὰ ταύτας λοι-

πόν τὸ ἄρρεν γένος ὑπόκειται μᾶλλον τοῦ θήλειος εἰς
 γεοπλάσματα ὡς 64 : 36 γυναῖκας. Ἐπιθηλιώδη καρ-
 κινώματα ἀπαντῶνται συχνότερον εἰς τοὺς ἀνδρας, καρ-
 κινώματα δὲ συχνότερον εἰς τὰς γυναῖκας. Διάφοροι περι-
 ὄδοι τοῦ βίου προδιαθέτουσι ἐπίσης εἰς γεοπλάσματα πα-
 πάντων εἰς τὰς γυναῖκας ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ τῶν γεννητι-
 κῶν ὀργάνων λειτουργία τὰ γεοπλάσματα εἰσι πολὺ
 συχνότερα ἢ μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Γένος ἡ κοινω-
 νικὴ κατάσταση τοῦ ἀτόμου ἐπηρεάζει οὐκ ὀλίγον τὴν
 γένεσιν γεοπλασμάτων. Καὶ ἐν ταῦθα αἱ γινόμεναι παρα-
 τηρήσεις ἀφορῶσι τὰ κακοήθη μόνον γεοπλάσματα. Ἐκ
 τῶν παρατηρήσεων δὲ τούτων ἐξάγεται, ὅτι ἄνθρωποι
 καλῆς καταστάσεως καὶ εὐζωοῦντες παρέχουσι πλεο-
 να λείαν εἰς τὰς καρκινώδεις παθήσεις, ἢ κακοζωοῦντες
 καὶ ἄποροι· ἴσως δὲ προέρχεται τοῦτο ἐκ τῆς βραχυτέρας
 διαρκείας τοῦ βίου παρά τοὺς ἀπόρους· φαίνεται προσέ-
 τι, ὅτι μετὰ τὴν προϊούσαν καθαριότητα τῶν μεγάλων πό-
 λεων αὐξάνει καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καρκινωδῶν παθήσεων.
 Οὕτω ὁ Balse εὗρεν ὅτι, ἐξ 1,000,000 κατ' ἐν
 Μονδίνῳ εἰς 10 τμήματα ὅλως γοσηρὰ καὶ ἀκάθαρτα
 ἀπεβίωσαν, ἐν ὀρισμένῳ χρονικῷ διαστήματι 127 ἐκ
 καρκινωμάτων εἰς 10 ἕτερα τμήματα μετρίως καθα-
 ριότητος 183, καὶ εἰς τὰ 10 ὑγιεστερα τμήματα
 199. Περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς τροφῆς ἐλάχιστα

μόνον γινώσκομεν· φαίνεται ὅτι εἰς φυλακὰς καὶ ἄλλα πολυάθροφα καταστήματα ὅπου ἡ τροφή εἶνε κυρίως φυτική τὰ καρκινώματα εἰσὶ συχνά, ἀλλ' εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι καὶ ἡ εὐζωία ἣτις εἶνε ἴση τῇ κρεοφαγίᾳ προδιαθέτει οὐκ ὀλίγον εἰς καρκινώματα. Ἐκτός ὅμως τῶν γενικῶν προδιαθετόντων αἰτίων ἔχομεν καὶ ἕτερα προσεχῆ αἰτία, ὧν πολλὰ δύνανται νὰ θεωρηθῶσι πλέον ἢ ὡς ἀπλὰί ἀφορμαί· εἰσὶ δὲ ταῦτα ἡ γέγεσις, νεοπλασμάτων μετὰ τοπικοὺς ἐρεθισμοὺς τρώσεις καὶ τὰ παρόμοια· καὶ ὄντως εἰς πολλὰς περιπτώσεις κατὰ τὴν ἔρευναν τῶν αἰτιῶν ἀπαντῶμεν κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν ἀρρώστων πλῆξιν, ὡσιν, θλάσειν ὡς τὴν πρώτην ἀφορμὴν εἰς ὀλίγας ὅμως περιστάσεις δυναμθὰ ἀναμφισβήτητως νὰ τὰς ἔχομεν ὡς ἀληθεῖς· συχνότερον δὲ πάντων τῶν νεοπλασμάτων φαίνονται τὰ ἐγχευόμενα ἀπότοκα τρώσεων καὶ μετ' αὐτὰ τὰ ὀστεωθῆ νεοπλασματα· καρκινώματα μᾶλλον ἀποδίδουσιν οἱ πασχόντες εἰς πλῆξεις, ἀλλ' αἱ πληροφορίες δὲν εἶνε πάντασι ἀσφαλεῖς. Διὰ τὰ ἐπιθηλιώματα τοῦ κατω χείλους πολλοὶ παραδέχονται ὡς αἷτιον τὸ καπνίζειν μὲ σύριγγας βραχείας αἷτινες ἀρξενούσι ἐν ταῦθα διαρκῆ ἐρεθισμόν καὶ πίεσιν ἀλλ' εἰσέτι βεβαίας πληροφορίας βεβαίως δὲν ἔχομεν· ὁ ἐρεθισμὸς ἡκρωτηριασμένων ὀδόντων θεωρεῖται ἐπίσης ὡς συχνή αἰτία τοῦ καρκίνου τῆς γλώσσης.

ὁ χρόνος κατάφορος τῆς φινῶς δύναται γὰρ ἐπιφέρει τὴν
 γένεσιν πολυπόδων αὐτῆς· ὁ **Witcher** ἀναφέρει συχνά-
 κως τὴν γένεσιν καρκίνου εἰς τὸν μῆνω κατελθόντα καὶ εἰς
 τοῦ βουβωνικοῦ σωλήνα τηρούμενον καὶ πιεζόμενον ὄρχι-
 τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς ἀσθήκας ἀποτελούσας τόποι-
 εχόμενον· κήλης, τρύσεως καὶ ἐρδισμοὶ πρόποδου ὑπαρ-
 χοντων νεοπλασμάτων δύναται τὸ ὄλωσιν ἀσφρῆν εἰς
 γένεσιν νεοπλασμάτων ἀλλῆρα φύσεως, ἐπὶ ακροχάρδων
 μηρμυκίων καὶ ἀθηρωμάτων τῆς κρομμῆς εἶνε τούτο πρό-
 κλάσει ἐγκλωσμένων· Ἰσχυροὶ ἀλλοκώσεις τῶν ἰστών ὄν-
 νανται γὰρ ὄλωσιν ἀσφρῆν πρὸς γένεσιν νεοπλασμάτων.
Οὕτω μετὰ οὐλῆς ἀναπτύσσεται τὸ κηλσειδῆς, μετὰ ἐπού-
 λασιν ἰστών παρατηρεῖται ὡσαύτως ἐξοστῶσεις, ἐπὶ
 χρόνιων ἐλκῶν ἀναπτύσσονται ὡσαύτως νεοπλασμάτων ἀλ-
 λά σπανίως. Ὡς πρὸς τὴν ἀτομικὴν προδιάθεσιν ἰσχυ-
 ρὸ κανὼν διὰ τὰ κακοήθη τουλάχιστον νεοπλασμάτων ἔ-
 τι ταῦτα γεννῶνται συγγῆθος εἰς πρόσωπα εὐχρῶα, του-
 κεντίον ὁρᾷ· ἀφ' ὅτι συμβαίνει μετὰ τὴν φυματίωσιν ἦτις
 προσβάλλει κατ' ἐξοχὴν πρόσωπα ἐξησθενημένα· ἐκ τούτου
 δὲ ἐγέννηθη καὶ ἡ ἰδέα ὅτι καρκίνος καὶ φυματίωσις δέν
 συναντῶνται εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον· καὶ ὄντως σπανί-
 ως ἀπαντῶνται ἀμφότεροι αἱ παθήσεις αὗται εἰς τὸ αὐ-
 τὸ ἄτομον σπανιότατα δὲ εἰς τὸ αὐτὸ ὄργανον· αἴτιον
 δὲ τοῦ ὅτι ἡ φυματίωσις δέν προσβάλλει τοὺς ὑπο καρ-

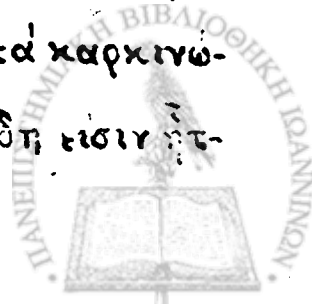
κίνου εξησθενημένους συχνάκις εἶτε, ὅτι ἡ ἐξασθέησις ἀπότοκος οὐσα τῆς δηλητηριάσεως τοῦ ὄργανισμοῦ ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ ὄγκου ἐπιφέρει ταχέως τὸ τέρμα τοῦ βίου, καὶ δὲν δίδει εἰς τῆν φυματώσιν εὐκαιρίαν νά ἀναπτυχθῇ. Ὑπολείπεται τέλος ἐκ τῆς αἰτιολογίας τῶν νεοπλασμάτων ἡ μεταδοτικότητα, ἀν' ὁπλ. εἶνε δυνατὸν νά μεταδοθῇ νεόπλασμα τι ἀπὸ ἀτόμου εἰς ἀτομον. Εἰς ὅσον παραδεχόμεθα τῆν καθολικέσθιν κακοήθων νεοπλασμάτων, διὰ τῶν μολυσματικῶν αὐτῶν στοιχείων (κυτταρίων καὶ χυμοῦ) ἐκ τῶν προτέρων φαίνεται ὅτι οὐδὲν κωλύει καί τῆν μεταδοτικότητα αὐτῶν ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἄνθρωπον, τουλάχιστον ἐπὶ κακοήθων νεοπλασμάτων· ἀσφαλεῖς ὅμως στατιστικαὶ ἐκί τῆς κλίνης συλλεγεῖσαι, δὲν εἶνε εἰσέτι ἐγπωσμένα· ἀναφαίνονται ἐπί τε περιπτώσεις, καθ' ἃς γυναικας μετ' ἐπιφθλιώδη καρκινώματα τῆς μήτρας μετέδοσαν διὰ τῆς συνοσσίας εἰς τοὺς συζύγους τῶν τὸ νεόπλασμα εἰς τὸν καυλὸν ὡς καὶ τῆν εὐφιλιν· αἰτιολογοφορίαι ὅμως αὐταὶ δὲν εἶνε ἐντελῶς ἀσφαλεῖς, ἄλλοτε ἡ εὐκαιρία τῆς μεταδόσεως νεοπλασμάτων ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἀνθρώπον εἶνε ἀευκρίτως σπανιωτέρα ἢ ἐπὶ ευφιλίδος· ἀπαπειλῆσαι ὁπλ. νά ἔλθωσιν εἰς ἐπασί τῆ ἐξηλωμένον νεόπλασμα ἀφ' ἑνός καὶ τεβριμμένον ἄλλομα ἢ ἐλενομεμέβρῳνη· ὡς ἑτέρου. ἡ ὀριστικὴ ἀπειδείς τοῦ ζητήματος καί τετα ἀπαιτεῖ ἀσφάλεια.

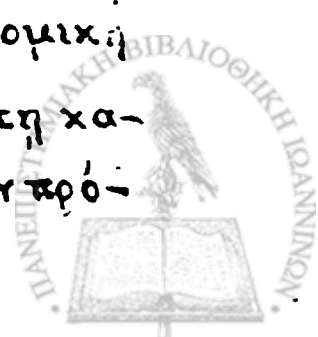
ράματα επί ζωῶν· ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε εἰς πειραμάτων ὀλιγίστα· μόνον ἐπέτυχον μετὰ θετικότητος.

Πρόγνωσις τῶν νεοπλασμάτων.

Πρότερον ὅτε διὰ τῆς κλινικῆς μόνον παρατηρήσει-
ως διήρουν τὰ νεοπλάσματα εἰς καλοήθη καὶ κακοήθη,
καὶ ἡ πρόγνωσις δὲν ἦτο δύσκολος· ἀφ' ὅτου ὅμως ἡ ται-
αύτη διαίρεσις κατέπεσε, διὰ τῶν προόδων τῆς παθο-
λογικῆς ἀνατομίας, καὶ ἡ ῥύθμισις τῆς προγνώσεως
κατέστη δυσκολωτέρα, διότι ἡ κακοήθεια τῶν νεοπλα-
σμάτων δὲν ἐξαρτᾶται μόνον ἐκ τῆς ἀνατομικῆς αὐ-
τῶν ὑφῆς ἀλλὰ καὶ ἐκ τινῶν γενικῶν καὶ εἰδικῶν περι-
στάσεων, αἵτινες κατὰ τὴν πρόγνωσιν ἐκάστου νεοπλά-
σματος δεόντ' ἀλαμβάνονται ὑπὸ ὄψιν· αἱ κυριώτεραι
δὲ βάσεις πρὸς ὄρισμόν τῆς προγνώσεως, εἰσὶν ἐν γενει-
αί· ὅσῳ ἐντελέστερον εἶνε ἀποτεθλακισμένον νεοπλά-
σμα τι, τόσῳ μικροτέρα εἶνε ἡ σχέση αὐτοῦ πρὸς τὸν
ὀργανισμόν, καὶ τόσῳ εὐνουστέρα ἡ πρόγνωσις· ἐνταῦ-
θα ἀνηκουσιν ἐν πρώτοις αἱ κύστεις, εἶτα τὰ λιπώμα-
τα, πολλὰ ἐγγονδρώματα, καὶ τινὰ σαρκώματα· βίχυ-
ταρώδη νεοπλάσματα γενικεύονται εὐκολώτερον ἢ
τὰ συγιστάμενα ἐξ ἴστοῦ εἰς τύπον τινὰ φυσιολογι-
κόν ἀνήχοντος, δι' ὃ εἰς τὰ σαρκώματα καὶ τὰ καρκινώ-
ματα εἰσὶ κακοήθη· τούτων δὲ τὰ ἐπιθηλιώδη εἰσὶν ἤτ-

τον κακοήθη: γ' ἡ ἀφθονία τῶν ὑγρῶν συστατικῶν τῶν
 νεοπλασμάτων ἐπιρραΐζει μεγάλως τὴν κακοήθειαν αὐ-
 τῶν· ὑπάρχει παλαιὰ κλινικὴ παρατήρησις, ὅτι χυ-
 μοθέστερα νεοπλάσματα εὐκολώτερον καθολικεύονται·
 τοιαῦτα δὲ εἶνε τὰ καλούμενα ἐγκεφαλοεὶδῆ καρκινά-
 ματα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὰ καταστρεπτικώτερα τῶν
 νεοπλασμάτων, πιθανῶς διότι ἡ μεσοκυττάρια οὗτος
 χυμὸς εἶνε τὸ μᾶλλον μολυσματικὸν στοιχεῖον: δ' ἡ ἔ-
 δρα τοῦ νεοπλάσματος ἔχει οὐχὶ οὐχὶ μικρὰν ἐπιρροὴν
 ἐπὶ τοῦ χαρακτηρῶς αὐτῶν, ἐφ' ὅσον δηλ. αὕτη διευ-
 κολύνει διὰ τῶν ἀγγείων τῆς τὴν καθολικεύειν· κατὰ
 συνέπειαν ἰστοὶ ἀφθονοῦντες λεμφατικῶν ἀγγείων,
 καὶ ἔδρα νεοπλασμάτων, γινόμενοι, διευκολύνουσι
 τὴν καθολικεύειν αὐτῶν πλείοτερον, ἢ ἰστοὶ ἔχοντες
 ὀλίγιστα μόνον λεμφατικὰ ἀγγεῖα, ἀπεναντίας δι-
 πλῆ ἢ τριπλῆ σειρά λεμφατικῶν ἀδένων ἀναχετίζει
 ἐπὶ μακρὸν τὴν καθολικεύειν. **Ο'** βαθμὸς λοιπὸν τῆς
 κακοηθείας ὀρίζεται ἐκάστοτε διὰ τῆς ταυτοχρόνου
 ἀνατομικῆς καὶ κλινικῆς ἐξετάσεως· ὑπάρχουσι δὲ
 διάφοροι βαθμοὶ κακοηθείας οὐχὶ μόνον μεταξὺ τῶν
 νεοπλασμάτων διαφόρων τάξεων ἀλλὰ καὶ μετα-
 ξὺ τῶν τῆς αὐτῆς τάξεως ὄγκων. **Η'** ἀνατομικὴ
 χώρα εἰς ἣν ἐδράζει τὸ νεοπλάσμα καὶ πάντῃ κα-
 λοῦθες, εἴαν ᾔνη εὐνοῦται γὰρ καταστήσῃ τὴν πρό-

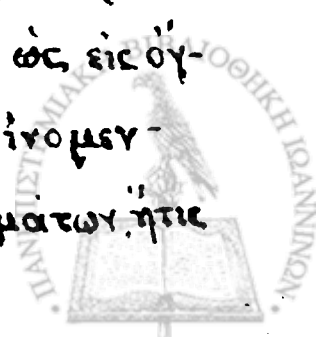
γνωσιν κακίστην· οὕτω νεοπλάσματα τοῦ μισοθωρακίου διὰ τὸν κίνδυνον τῆς πνιγμοῦς δύνανται νὰ καταστῶσι κινδυνωδέστατα· ὅσαύτως τὰ πιέζοντα ἐπὶ μεγάλων ἀγγείων, τὰ ἐδράζοντα εἰς ἐπιφύσεις ὀστέων νεοπλάσματα παρέχουσι χεῖρονα πρόγνωση τῶν εἰς τὰς διαφύσεις ἐδράζοντων· κτλ· ὡσαύτως λίαν ἀγγειοβριθῆ νεοπλάσματα δύνανται νὰ καταστῶσι κινδυνώδη, ἰδίως διὰ τὴν κατὰ τὴν ἐγχείρισιν μεγάλην αἱμορραγίαν· τὸ μέγεθος τῶν νεοπλασμάτων ἐπηριάζει τὴν πρόγνωσιν μόνον ὅσακις πρόκειται περὶ ἐλκώσεως ἢ ἐγχειρίσεως αὐτῶν· οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἀμφιβολία περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς διάχ· καθαιρέσεως ριζικῆς θεραπείας τῶν καλοήθων νεοπλασμάτων, περὶ τοῦ ἰατοῦ ὅμως τῶν οὕτω δὴ κακοήθων καλουμένων ὑπάρχει ἔτι καὶ νῦν ἀμφιβολία ἰδίως παρά τοις δεχομένοις τὴν ἐκ δυσκρασίας προέλευσιν αὐτῶν· καὶ ὅμως σήμερις ἀμφιβολία ὑπάρχει περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς λεγομένης ταύτης δυσκρασίας διὰ τῆς τοπικῆς καὶ ἐγτελοῦς καταστροφῆς τοῦ καρκινώματος· λοιπὸν καὶ τὰ κακοήθη νεοπλάσματα εἰσὶν ἴσισιμα, δύνανται μάλιστα διὰ γαγγραιῆς νὰ ἰαθῶσι καὶ αὐτομάτως· ἢ ἴσισι ὅμως αὕτη δύναται τὰ ἐπιτύχει μόνον ἐφ' ὅσον τὸ νεοπλάσμα μένει εἰσετι τοπικό.

Διάγνωσης τῶν νεοπλασμάτων.

Εἰν ὧ μέγα μέρος τῶν νεοπλασμάτων ὑπό λιαν χαράκτηριστικὴν μορφήν παρουσιάζουμένων εἰσι εὐδιάγνωστα ὑπάρχουσι πολλά αἴτια παρέχουσι μεγίστην δυσκολίαν ὡς πρὸς τὴν ὀρθὴν διάγνωσιν. ἐνίστι δὲ καὶ ὁ μᾶλλον πεπειραμένος ἰατρός βιάζεται νὰ ἀφήσῃ τὴν διάγνωσιν ἀφιβόδον. Ἐν τούτοις ἡ ὀρθὴ διάγνωσις τῆς φύσεως τῶν νεοπλασμάτων εἶνε μεγίστης σημασίας οἷοτι ὑπὸ αὐτῆς χειραγωγούμεθα εἰς τὴν θεραπείαν καὶ μάλιστα τὴν χειρουργικὴν ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἐρευθῶμεν ἐπὶ ἑκάστου νεοπλασματος τὴν φύσιν αὐτοῦ, τὰς ἐν αὐτῷ γεγεμέναις μεταμορφώσεσιν, αἴτινας δύνανται νὰ ἔχουσιν ἐπιρροήν ἐπὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως τοῦ ἀρρώστου καὶ τῆς θνητικότητος, τὸ δυνατόν καὶ τὰς εἰδεχόμενας δυσκολίας τῆς ἀχειρίσεως, τὴν γενικὴν κατάστασιν τοῦ φέροντος τὸ νεοπλασμα καὶ τὴν συνύφεσιν δευτερογενῶν νεοπλασμάτων. Διὸν προσιτὶ ἐκ τῆς ἀντιμετωπιχῆς ἱστορίας τῆς νόσου νὰ πληρωσῶμεν περὶ προδιαθέτων ἢ τυχαίων αἰτιῶν χωρὶς νὰ πλανώμεθα ὅμως ὑπὸ ἀσαφῶν πληροφοριῶν πολλῶν ἀρρώστων, ἔτι περὶ τῆς ἡλικίας τοῦ νεοπλασματος ἢ τις πολλὰκις δυσκόλως ἐξακριβῶται. περὶ τῶν τοχῶν ἐπιληθουσῶν μεταβολῶν ἐν αὐτῷ τοῦ τρόπου τῆς αὐξήσεως αὐτοῦ, εἰδεχομένων ἐπιπλοῶν ὡς ἐκ τῆς φύσεως ἢ τῆς ἔσφαις τοῦ ὄγκου,

ινυσαίται δέ ὅτι ἡ ἡλικία ἢ ἡ κρῆσις κρηγγήειςαι νόσοι
 ἔργον τοῦ νοσοῦντος κτλ. Δίδον ἐπίσης γὰρ λαμβάνον-
 ται ὑπὸ ὄψιν. Αἱ εἰσφορῆαι αἰσθήσεις συντελοῦσι τὰ μέγ-
 ιστα πρὸς διάγνωσιν τῶν νεοπλασμάτων· τούτων δὲ τὸ μάλ-
 λον χρήσιμον εἶνε ἡ ὄρασις· δι' αὐτῆς οὐ μόνον κατ' ἐπι-
 φάνειαν ὄγκον δυνάμεθα γὰρ διακρίνωμεν ἀλλὰ καί τις δια-
 φόρους· κοιλότητας· εὐράζοντες ἔγκου δυναμῆσθαι διαγι-
 ωτέρων τινῶν ὀργάνων ὡς τοῦ λαρυγγεσκοπίου, ὀφθαλ-
 μουσκοπίου, ἴσως καὶ διὰ τοῦ χυστεσχοπίου γὰρ διαγνώσει-
 μεν. Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπιτίθει καὶ αἱ διάφοροι
 εἰσότητες, ὡς τὸ μητροσκοπίον, εὐροσκοπίον, ὠτοσκοπίον
 κτλ. Διὰ τῆς ὄρασεως διακρίνωμεν διαφόρους χα-
 ρακτῆρας τῶν νεοπλασμάτων· οὕτω λ.χ. τὴν χροίαν,
 ἣτις διὰ τινὰ εἶδη ὄγκων εἶνε χαρακτηριστικῆ· οὕτω
 διακρίνωμεν· διὰ τῆς μελαίνης χροίας τὰ μελανωτικά νε-
 οπλασματα, τοὺς συγγενεῖς σπῆλους, ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς
 χροίας τῆς τελαγγειεκτασίας· ἐκ τῆς κυανῆς τῆν ἀνεύ-
 ρυσιν ὑποδορείων φλεβῶν σειραγγώδεις ὄγκους καὶ τὰ
 παρόμοια. Διακρίνομεν πρὸς τὸ δια τῆς ὄρασεως τὸ
 μέγεθος ὅπερ διὰ τινὰ ὄγκους δὲν ὑπερβαίνει ὄρα-
 τινά, δι' ἄλλους δύνανται κατὰ διαφόρους κινήσεις τοῦ
 σώματος ἢ κατὰ τὴν πίεσιν γὰρ μεταβληθῆ ὡς εἰς ὄγ-
 κους σειραγγώδεις. Διὰ τῆς ὄρασεως διακρίνομεν
 πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τῶν νεοπλασμάτων ἣτις

δύναται νά ᾔηγε παχτοία στρογγύλη, πυροειδής, σφαιροειδής,
 πεπλατισμένη μέ βάσιν πλατεῖαν, στεγνήν, μακράν δίκην
 μέσχου· ἢ ἐπιφάνεια ὀμαλή ἢ ὑβώδης· ἢ περίμετρος κανο-
 νική ἢ ἀκανόνιστος ἀποτόμως, ἢ κατὰ μικρόν μεταβαίνου-
 σα εἰς τὰ περίξ. **Π**ᾶσαι αὗται αἱ ιδιότητες, συτελοῦσι
 κατὰ τό μᾶλλον καί ᾔητεν πρὸς ἀκριβῆ διάγνωσιν ὠρι-
 σμένου τινός ὄγκου· τέλος δὲ τῆς ὀρασεως διακρίνομεν
 τὴν διαφάνειαν ἢ μὴ ὄγκου τινός, ἐτι δὲ διακρίνομεν τὴν
 ἔδραν τοῦ ὄγκου, ἐξ ἧς εἴητε ἐσηθεύμεθα εἰς τὴν διάγνω-
 σιν. **Μ**ετά τὴν ὀρασιν ἢ σπουδαιότερα πρὸς διάγνωσιν
 αἰσθησις εἶνε ἡ ἀφή, δι' αὐτῆς εὐχί μόνον συμπληροῦμεν
 εἴητε ὀρατῆς τινὰς χαρακτῆρας τῶν νεοπλασμάτων,
 ἀλλὰ καί ἑτέρουσ ἀνακαλύπτωμεν· οὕτω ἂ χ. ὁ τρόπος
 καθ' ὃν συνέχεται ὄγκος τις μέ τὰ περίξ ἰδίως μέ τῆ μη-
 τρικόν ἔδαφος, ἂν ὀηλ. ᾔηνε εὐκίνητος, δυσκίνητος, ἢ
 ἀκίνητος, ὅπερ μέγάλως συνέλει εἰς τὴν περι ἐγχειρίσε-
 ως κρίσιν ἐξακριβοῦται κυρίως δὲ τῆς ἀφῆς. **Γ**ι' αὐ-
 τῆς ἐξακριβοῦται προσέτι ἡ συσταλτικότης καί ἀντί-
 στασις τῶν νεοπλασμάτων· πρὸς δοκιμασίαν τῆς σκλη-
 ρότητος ὄγκου τινός στηρίζομεν ἀφ' ἑνός τόν ὄγκον, καί
 ἀφ' ἑτέρου κιάζομεν αὐτόν δὲ τῶν δακτύλων. **Ε**ἰς ὄγ-
 κους δὲ βαθέως κειμένους ἢ ὅταν θέλωμεν νά δοκιμά-
 σωμεν τὴν σκληρίαν αὐτῶν εἰς διάφορον βάθος μετα-
 χειρίζομεθα τόν βελονευγμόν. **Τ**ὴν μέγιστην σκληρό-

τητα παρέχουσι τὰ ὀστεώματα, καὶ τὰ ἀποστεωθέντα ἢ
 ἀποτραυθέντα τῶν λοιπῶν νεοπλασμάτων· τούτοις ἔ-
 πονται οἱ σκίρροι. σκληρίαν μετὰ ἐλαστικότητος τινος
 παρέχουσι τὰ ἐγχευώματα, τὰ ἰνώματα σαρκώμα-
 τα καὶ τινὰ καρκινώματα· εὐελπίτητα μετὰ ἐλαστικότη-
 τος παρέχουσιν ἰνώματα τινὰ σαρκώματα καὶ λιπώματα·
 ἀπρόσθητα τῷ κλυδασμῷ παρακλήσιον παρέχουσιν ἐγ-
 κεφαλοειδῆ καρκινώματα καὶ μαλθακά σαρκώματα, ἔτι
 δὲ καὶ τινὰ λιπώματα· κλυδασμὸν δὲ παρέχουσι πάντα
 τὰ ὑγρὸν περιέχοντα νεοπλάσματα, ὡς κύστεις μεμαλα-
 κωσμένα ἢ διαπυηθέντα νεοπλάσματα οἰασδῆποτε φύ-
 σεως, καὶ ἀγγειώδεις ὄγκοι. δὲν εἶνε ὅμως πάντοτε εὐ-
 κελον γὰ διακρίνωμεν τὸν κλυδασμὸν ὄγκου τινός· πα-
 χύτης τῶν τοιχωμάτων, βάθειά θέσις αὐτοῦ (τοῦ ὄγκου)
 ὀλίγη αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πίεσιν τῶν δακτύλων, ὁ ψευ-
 δοκλυδασμὸς ἀπαλῶν τινῶν νεοπλασμάτων δύναται
 γὰ καταστήσωσιν αὐτὸν ἀσαφῆ, ἐν ἣ περιπτώσει
 τὸ μόνον διαγνωστικὸν μέσον εἶνε ἡ δοκιμαστικὴ παρα-
 κεντησις. Διὰ τῆς ἀφῆς διακρίνομεν προσέτι ἐνδεχο-
 μένας σφύξεις ἢ καὶ ροῖζον εἰς ὄγκον τινὰ, ἔτι δὲ δια-
 κρίνομεν καὶ τὸν βαθμὸν τῆς εὐασθησίας ἐνίοτε διὰ τῆς
 πίεσεως ἀντιλαμβανόμεθα κρυγμοῦ τινος ὁμοίου
 πρὸς τὸν γεγόμενον διὰ κάμψεως περγαμινῆς. Οὗτος
 προέρχεται ἐκ τῆς ἐμπιέσεως λεπτοῦ ὀστώδους κατ-

λύφους ὅπερ περιβάλλει ἐνίοτε νεοπλασμάτα τινα ἐν τοῖς ὀστέοις γινόμενα, ὡς καρκινώματα, κυστεις, σαρκώματα ἐγγονδρώματα. Τέλος διὰ τῆς ἀφῆς κατὰ τὴν ἐπίκρουσιν ἀντιλαμβανόμεθα ἐνίοτε καὶ τοῦ τρόμου τῶν ὑδατίδων, πρὸς διάγνωσιν αὐτῶν ἀπὸ ἄλλων κυστεων (frémissement hydrique Riouss).

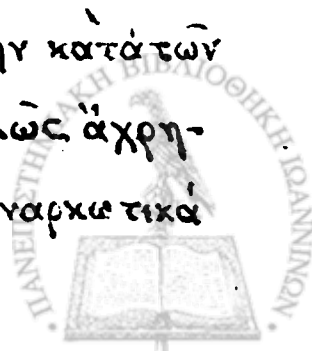
Καὶ ἡ ἀκοή δὲ δύναται νὰ συντελέσῃ κατὰ τι πρὸς διάγνωσιν διὰ τῆς ἐπικρούσεως καὶ ἀκροάσεως. Διὰ τῶν μέχρι τοῦδε περιγραφέντων βοηθητικῶν μέσων ἀναμφιβόλως δύναται νὰ τεθῆ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤτετον ἀσφαλῆς διάγνωσις· ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ὁ μᾶλλον ἐξητησκημένος ἰατρός δύναται νὰ περιπέσῃ εἰς ἀμφιβολίαν περὶ τὴν διάγνωσιν, καὶ τότε μόνον ἢ ἀνατομικὴ καὶ μικροσκοπικὴ (μόνη πολλάκις) ἐξέτασις δύναται νὰ ὀδηγήσῃ ἀσφαλῶς περὶ τὴν ὀρθὴν διάγνωσιν, πλὴν καὶ αὐτὴ ἔχει εἰσέτι τὰς ἀτελείας τῆς αἰτινας ὁμως, χάρις εἰς τὰς νεωτέρας προόδους, ὅσημέραι ἐλαττοῦνται.

Θεραπεία.

Εἰς τὰ διάφορα νεοπλασμάτα διάφορος εἶνε καὶ ἡ θεραπευτικὴ ἐνδειξις· ἐπὶ κακοήθων νεοπλασμάτων πρόκειται περὶ σωτηρίας τῆς ἀπὴλκυμένης ζωῆς τοῦ ἀρρώστου, ἐν ᾧ ἐπὶ καλοήθων συγῆθως δὲν ὑπάρχει τοιοῦτος κίνδυνος· εἰς ταῦτα ἡ ἐνδειξις

ἔξαρτάται ἐκ λειτουργικῶν διαταράξεων, ἢ ἐκ κοσμι-
 τικῶν λόγων. **II** Ἡ θεραπεία τῶν νεοπλασμάτων εὐ-
 νάται νὰ ἦγε φαρμακευτικὴ ἢ χειρουργικὴ, καυσίνο-
 σος ἢ μόνον παρηγορικὴ. **H** φαρμακευτικὴ ἢ ἐσωτε-
 ρικὴ θεραπεία εἶνε ἐντελῶς ἀνωφελής, ὅπου πρόκει-
 ται περὶ ἀληθοῦς νεοπλασίας, ἢ κυστιῶδῶν μορφωμά-
 των· εἶνε ὅμως ὠφέλιμος εἰς τινὰς ὑπερτροφίας ὀργά-
 νου, ἢ εἰς νεοπλάσματα εἰδικῆς φύσεως, ὡς ἡ.χ. τοὺς
 καμμιώδεις συφιλιδικούς ὄγκους. **AI** θεωρεῖται περὶ
 τῆς ἐκ δυσκрасίας καταγωγῆς τῶν νεοπλασμάτων
 καὶ μάλιστα τῶν καρκινῶδῶν προεκάλεσαν καὶ τὴν ἐσω-
 τερικὴν χρῆσιν διαφόρων φαρμάκων, ἄλλως πάντῃ ἀνω-
 φελῶν ἀποδειχθέντων. **T**ὰ κυριώτερα τῶν μέσων τούτων
 εἶνε ὁ ὑδράργυρος, τὸ ἀρσενικόν, ὁ χρυσός, ὁ χαλκός,
 σχεδὸν πάντα τὰ ἰαματικά αὐτοφυῆ ὕδατα, καὶ ἰδίως
 τὰ διαλυτικὰ καλούμενα ὡς τὸ τῆς *Χρυσολοβάκης*,
Μαριαμβάρδης, τῆς *Αἰδῆψου* καὶ ἄλλων· τὸ ἰώδιον
 ἐπίσης ἐσουστήθη, ἀλλ' εἶνε χρήσιμον εἰς τὰς ἐκ συ-
 φιλιδικῆς ἢ χοιραδικῆς δυσκрасίας νεοπλασίας, οὐχί
 δὲ καὶ εἰς τὰ νεοπλάσματα ἰδίας φύσεως· ὡσαύτως ὁ
 σιδηρός, ὅστις μόνον πρὸς τογῶσιν τοῦ ὀργανισμοῦ
 συντελεῖ καὶ οὐδὲν πλεόν. **M**εγάλην φήμην κατὰ τῶν
 καρκινωμάτων ἀπεκτησε τὸ κώνιον, ἐντελῶς ἀχρη-
 στόν τῆν σήμερον· καὶ πάντα δὲ τὰ λοιπὰ γαρχετικά

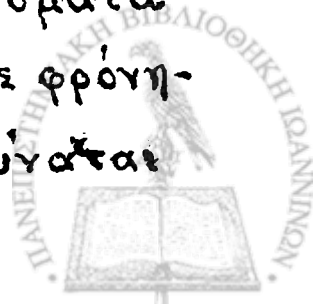
ἐπηγέθησαν ὡσαύτως κατὰ τοῦ καρκίνου καὶ μάλιστα τὸ ὄπιον ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ὡς διαλυτικόν. ὑπὸ τινῶν τῶν ἀρχαιωτέρων καὶ νεωτέρων χειρουργῶν ἐπηνέθη καὶ ἡ ἀντιφλογοιστική θεραπεία προπάντων δι' ἐπαγγελίη-
 μένων ἀφαιμάξεων πρὸς τὴν κατὰ μικρὸν ἀπομάκρυν-
 σιν τοῦ καρκινώδους ἰοῦ, ὃ **Β**ελπὼ δὲ μετεχειρίζετο
 τὰς ἐπαγγελίημιναις τοπικὰς ἀφαιμάξεις πρὸς τὸν αὐ-
 τὸν σκοπὸν. **Ο**ὐδεὶς θεβαίως σήμερον ἔχει πεποι-
 θησιν εἰς τὰ μέσα ταῦτα τὰ τοσοῦτον τὸν ὀργανισμόν
 καταβάλλοντα. **Ε**τέρα ἀγωγή ἐτι καὶ νῦν εἰς ἰκανὴν
 χρῆσιν ὑπάρχουσα εἶνε ἡ ἀπαγωγική ἢ παρόχετευ-
 κτική· μετὰ καθάρσεις ἢ χ. ὄγκου τινὸς ἠνοιγόν
 εἰς διαφόρους θέσεις βαθρῖα, διάσυσρτα, ἢ ἐκδόρεια
 καὶ ἐμπόδιζον τὴν κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἔνωσιν, ἵνα
 διὰ τῆς πυήσεως ἀπομακρυνθῇ πᾶν ἴχνος νοσηρῶ ἔ-
 οῦ καὶ ἐμποδισθῇ ἢ ὑποτροπή. εὐτυχῶς καὶ τῆς
 ἀγωγῆς ταύτης οἱ ὀπαδοὶ καθῆμέραν ἐλαττοῦται
 καὶ τοὶ τὰ φαρμακευτικὰ μέσα οὐδὲν πρὸς θεραπείαν
 δύναται, παρεχούσιν ὅμως μεγάλην βοήθειαν ὡς
 μέσα παρηγορικά. **Η** παρηγορική δὲ θεραπεία συν-
 ἰσταται εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς περσιτέρου αὐξή-
 σεως τοῦ ὄγκου, τὴν προστασίαν αὐτοῦ ἀπὸ ἐξωτε-
 ρικῆς βλάβης, ^{καὶ} ἐλκώσεως, τὴν παρεμπόδισιν τῆς
 σήψεως, τὴν πρὸληψιν καὶ ἐπίσχεσιν τῆς αἵμορ

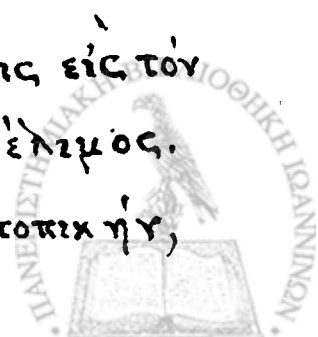
ραγίας τὴν κατεύνασιν τῶν κόγων καὶ τὰ παρόμοια.

Πρὸς παρεμπόδισιν τῆς περαιτέρω αὐξήσεως τοῦ ὄγκου ἔχομεν δύο ρέσα τῆς πίεσιν καὶ τὸ ψύχος. **Η**πίεσις ὡς γνωστόν εἶνε μέσον ἀγέκαθεν χρησιμογενὲς τὴν χειρουργικὴν κατὰ ἐξωγκώσεων παντός εἶδους μηδ' αὐτῶν τῶν φλεγμονωδῶν ἐξαιρημένων ὡς οἰδήματα, ἐλεφαντιάσεις κτλ. καὶ ἐπὶ ὑπερπλασίας ἰδίως τῶν λυμφατικῶν ἀδένων μετὰ τὸ φλογιστικὸν στάδιον δύναται ἡ πίεσις νὰ φαγῆ ὠφέλιμος. **Τ**ὴν πρώτην δὲ μεθοδικὴν πίεσιν ἐπίκυριως νεοπλασμάτων ἐσύστησε καὶ ἐνήργησεν ὁ **Σ**αμουήλ, **Υ**σούγκ καὶ μετ' αὐτῶν **Ρ**εκαμέρος. ἡ μέθοδος ὅμως αὕτη ὑπέπεσεν εἰς παντελῆ σχεδὸν λήθην καὶ ἐπανελήφθη πάλιν νεωστὶ ὑπὸ τοῦ **Β**ροσα μετὰ τινος ἐπιτυχίας μόνον ἐπὶ ἀδενωμάτων τοῦ μαστοῦ. **Κ**αὶ ἐπὶ σκίρρων δὲ παρετήρησεν ὁ **Β**ροσα διὰ τῆς πίεσεως στάσιν τινὰ τοῦ ὄγκου, τῶν ἀγγειωμάτων ἡ πίεσις ἐφάνη πολλάκις λυσιτελεστάτη καὶ αὐτὴν τὴν ριζικὴν θεραπείαν ἐπενεγκοῦσα. θεωρητικῶς δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι διὰ τῆς διαρκούς πίεσεως δυνάμεθα πάντα σχεδὸν ἰστόν νὰ φέρωμεν εἰς ἀτροφίαν, ἢ καὶ παντελῆ ἐξαφάνισιν, τὰ κακοήθη ὅμως νεοπλασμάτα καὶ τὰ τῆσιν ἔχοντα πρὸς ἑλκώσιν δὲν εἶνε φρόνημα νὰ ἐπιβάλλῃ τις εἰς πίεσιν. διότι δύναται

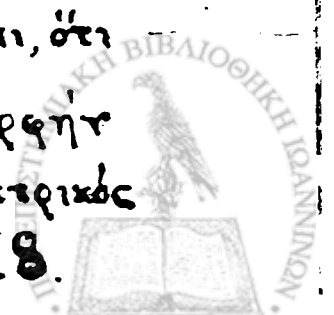

λίαν εύκόλως νά μεταπέσωσιν εἰς ταχεῖαν ἀποσυγθε-
 σιν καί τας συνεπείας αὐτῆς· ὅπως ἡ πίεσις γέγει
 ἀποτελεσματικῆ ἀνάγκη ὁ ὄγκος νά πιέζηται κατὰ
 ὑποστρώματος ἀνεγδότης ἰδίως ὁ στοῦ, καί ἡ πίεσις
 νά μή παρέχη ὀδύνας ἢ διαταράξεις λειτουργι-
 κάς. **Κυρίως** λοιπόν πρὸς πίεσιν ἀρμόζουσιν οἱ
 κατὰ τὰ ἄκρα τὸν θώρακα, τὴν κεφαλὴν, καί τὸν ὄρχιν.
 ἰδράζοντες. **Ἡ** πίεσις ἐξασκεῖται ἢ διὰ πλωτῶν
 ἢ ἀπλούστερον διὰ σπειροειδούς ἐπίδεσμου, οἷτινες
 καθίστανται στερεοὶ ἢ ἀμυλοκῶλης ἢ γύψου· λί-
 αν κατάλληλου πίεσιν ἐξασκεῖται καί αἱ τεχνίαι ἐχε-
 κῶλου ἐμπλάστρου, εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις δύ-
 ναται καί τὸ κωλλώδιον γὰ φανῆ λυσιτελέες. **Ἡ** ψυ-
 χροῦς εἶνε ἥττον ἀξία, ἔχει τὴν ἰδιότητα νά ἐμπο-
 δίζη τὴν βλάστησιν τῶν ἰστών καί ἐπομένως καί
 τὴν αὔξησιν νεοπλασμάτων, οἷ ὃ εἰς περιστάσεις καθ'
 ἅς οὐδὲν ἄλλο λυσιτελέστερον μέσον εἶνε ἐφαρμο-
 στέον, δυνάμεθα νά καταφύγωμεν καί εἰς τὸ ψύχος
 διὰ παγετωδῶν ἐπιθεμάτων ἐφαρμόζόμενον. **Κατὰ**
 ἐξωτερικῶν κακίσεων συντελουσῶν πρὸς ἔλκω-
 σιν τῶν νεοπλασμάτων καί μάλιστα τῶν, κακοήθων
 συντελεῖ ἐπικάλυψις αὐτῶν διὰ βάπτου καί φλῆ-
 νέλλου, ἢ διὰ τινος ἐμπλάστρου ὅπως ἀθῶου,
 ἀποφυγὴ παντός τοπικοῦ ἐρεθιστικοῦ φαρμάκου

ἢ ἰσχυρᾶς πίεσεως ὑπὸ τῶν ἐνδωμάτων ἐπιχομένης
ἢ ψουσοῦ (ξομοῦ) ἐκ μέρους τοῦ ἀρρώστου
καὶ τὰ παρόμοια. Ἐξηλικωμένα νεοπλάσματα ἴν' αἶν
εἶνε καθαιρέσιμα δυσκόλως δυναμένα ἐνίοτε νὰ περιορι-
σωμεν καταλληλότερα οἱ πρὸς τοῦτο μίσα εἰσὶ τὰ στυ-
πτικά ὡς ὁ μόνυβδος (ὀξυκός), ὁ θειικός χαλκός, η στυ-
ῆ στυπτηρία, τανίνη καὶ τὰ παρόμοια, μεταχειριζόμεθα
δὲ ταῦτα εἴτε ὡς ἀλοιφάς εἴτε ὡς ἐπιθέματα. Ἡ μάλ-
λον δυσάρεστος συνέπεια τῆς κακώσεως εἶνε ἡ κακὴ
ὄσμη τῆς ἰχωρείας, ἐξ ἧς συνήθως καὶ ἡ οὐψαιμία δι' ἴ
ἀνάγκη καὶ κατὰ τῆς δυσωδίας ταύτης νὰ ἐνεργῶμεν
κατὰ τὸ δυνατόν· τὸ κυριώτερον μέσον εἶνε ἡ καθαρι-
της διὰ συχνῶν διαλύσεων, ἀποπλύσεων, καὶ λουτρῶν.
κ.τ.λ. ἐν τῷ πρὸς πλῆσιν δὲ χρησίμῳ ὕδατι προσθέ-
τομεν καὶ διαφόρους ἀντιστυπτικὰς οὐσίας, χλωρίον,
χλωροῦχον τιτανόν, φανικόν ὀξύ, ὑπερμαγγανικόν κά-
λι καὶ τὰ παρόμοια. Ὁ καφοροῦχος οἶνος καὶ τὸ οἶνο-
πνευμα δύναται ἐπίσης νὰ συντελέσῃ πρὸς μετρι-
ασιν ἢ ἀρσιν τῆς κακῆς ὀσμῆς. Κατὰ τῶν πόνων
οἷτινις ἐνίοτε καθίστανται βασανιστικώτατοι μετα-
χειριζόμεθα ἐσωτερικῶς τὰ ναρκωτικά καὶ ἰδίως τὰ
ὀπιοῦχα· καὶ ἡ ὑποδόρειος δὲ αὐτῶν ἐνέσις εἰς τὸν
ὄγκον ἢ τὰ περίξ αὐτοῦ ἐστὶ πολλάκις ὠφέλιμος.
Μέγα ψύχος δύναται ἐπίσης νὰ ἐπιφέρῃ τοπικὴν ἤν,

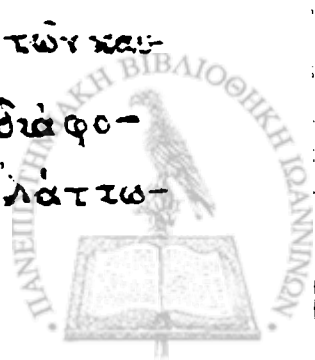

καὶ ἀνακούφισιν τοῦ ἀρρώστου· εἰάν ἡ γενική κατάστα-
σις τοῦ ἀρρώστου ἦγε κακὴ καταφεύγωμεν εἰς
 τὰ τονωτικά καὶ τὴν κατὰλλήλου διαίταν. **Τ**έλος ἔχο-
 μεν καὶ τὴν χειρουργικὴν θεραπείαν τῶν νεοπλασμάτων,
 ἣτις δύναται διαφοροτρόπως νὰ ἐπιτευχθῆ. **Τ**ὰ χειρουργ-
 γικά μέσα σκοποῦσιν ἢ νὰ προκαλέσωσιν ἀλλοίωσιν τῆς
 θρέψεως τοῦ νεοπλασματος, ἢ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ,
 καὶ τέλος τὴν παντελῆ ἀπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ ἀπομάκρυν-
 σιν αὐτοῦ. **Εἰς** τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκουσιν
 ἡ ἀπολίνωσις τῶν πρὸς τὸν ὄγκον ἀγουσῶν ἀρτηριῶν,
 ὑπὲρ τοῦ *Arbei* κατὰ πρῶτον συστηθεῖσα, ἣτις σήμε-
 ρον εἶνε εἰς παντελῆ σχεδὸν ἀχρηστίαν. διότι ἡ ἐπιφέ-
 ρει γὰγ γραινᾶν αὐτοῦ τε καὶ τῶν πέριξ, ἐξ ἧς μέγιστος
 κίνδυνος, ἢ διὰ σχηματισμοῦ παραπλευροῦ κυκλοφο-
 ρίας, τὸ νεόπλασμα ἐξακολουθεῖ ἀκωλύτως τὴν ἐαυ-
 τοῦ πορείαν. **Κ**αθ' ἃς ὁμως περιστάσεις ἡ ἐξώρεσις
 νεοπλασματος, τινος διὰ μαχαιρίου ἀπειλεῖ κινδυνώ-
 δη αἰμορραγίαν, ἡ ἀπολίνωσις εἶνε χρήσιμος ὡς μέ-
 σον προληπτικόν κατ' αὐτῆς. **Η'** ἠλεκτρικὴ ἐπι-
 γέθη ὡς ὠφέλιμος ἰδίως εἰς ὄγκους τῶν ἀδένων, ἀλ-
 λ' ὀριστικὴ ἴασις, δὲν φαίνεται ὅτι ἐπαῖθεν εἰς οὐδε-
 μίαν περίπτωσιν· τὸ αὐτὸ ἀποτελεσμα φαίνεται, ὅτι
 ἐπέφερε καὶ ἡ χρῆσις τοῦ γαλβανισμοῦ ὑπὸ μορφῆν
 συνεχοῦς ρεύματος ἐφαρμοζομένη. **Ο'** ἠλεκτρικὸς

καὶ γαλβανικός βιολογικός ὅμως ἐφανησαν, ὡς βέλο-
 μεν ἴδωι εἰς τὰ ἀνευρύσματα, ἐπὶ σφραγιδῶν ὄγκων
 καὶ τελαγγειεκτασιῶν ὠφέλιμοι. Τῆς ἠλεκτρικῆς δο-
 νάμεως τοῦ γαλβανικοῦ ρεύματος ἐκινήσατο χρῆσιν ὁ
Volta καὶ κατὰ πολυπόδων φινροεαρυγαίων ἐπα-
 νεγκῶν τῆς καταστροφῆς αὐτῶν εἰς τινὰς περιπτώ-
 σεις δι' ἐπανειλημμένης χρήσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύ-
 ματος (στοίχειων τινῶν τῆς συσκευῆς τοῦ *Boussent*)
 διὰ βελονῶν ἐκ πλάτινης. Αἱ ἐγέσεις εἰσὶ χρήσιμοι ὅ-
 πως ἐπιφέρωσι εἰς ὄγκους αἱματώδεις τὴν βρόμωσιν τοῦ
 αἵματος ἢ διὰ τοῦ κλύσματος τοῦ *Pravaz* ἔγεςεις ὑ-
 περχλωρούχου σιδήρου ἠραιωμένου μέχρι 3℥ ἐπὶ τοῖς
 100 ἐπανειλημμένως ἀνά πέντε ἕως δέκα σταγόνας
 δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἴασιν τῆς τελαγγειεκτασίας
 καὶ τῶν σφραγιδῶν ὄγκων. Οἱ *Taiens* ἐκ μικροσκοπικῶν
 ἰδεῶν ὀδηγούμενος συνιστᾷ τὴν ἔγεςιν ἀραιᾶς διαλύ-
 σεως νιτρικοῦ ἀργύρου ἐν πρὸς δύο χιλ. μέρη ὕδατος
 εἰς ὄγκους καρκινώδεις, προσδοκῶν ἐν τεύθειν ταχει-
 αν διάλυσιν τῶν κυττάρων καὶ ἀπορρόφησιν. Ἀντί-
 τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου ὁ *Boadvent* συνιστᾷ ἠραιωμέ-
 νον ὀξικόν ὀξύ εἰς ὃ ἀποῖδει τὴν αὐτὴν δύναμιν. Ἐκ
 τῆς 2^{ης} δὲ κατηγορίας τῶν χειρουργικῶν μέσων ἀνήκει
 ἡ καύσις, ἧς ἡ χρῆσις εἶνε ἀρχαιοτάτη κατὰ προτέμη-
 σιν μετεχειρίζοντο πόν πεπυρακτωμένον σίδηρον διὰ

τε τὴν καταστρεπτικὴν καὶ αἰμοστατικὴν αὐτοῦ δύναμιν· ἀλλ' ἡ αἰμοστατικὴ αὐτοῦ δύναμις εἰς ὄγκους ἀπαλοῦς εἶνε ὄλως ἐπισηφαιῆς, ὡσαύτως καὶ ἡ καταστρεπτικὴ τῶν ἰσθμῶν δύναμις δὲν εἶνε βεβαία καθότι ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ δὲν βαίνει τοσοῦτω βαθέως· σήμερον μεταχειριζόμεθα τὸν πεκυρακτωμένον σιδήρον μόνον μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν ὄγκων τινῶν πρὸς καταστροφὴν τῆς ρίζης ἢ λειψάνων αὐτοῦ μόνον ἅτινα δὲν δυνάμεθα νὰ προσβάλλωμεν δι' ὀξέων ὀργάνων, ὡς συμβαίνει συχνὰ εἰς τὴν ῥινοφαρυγγαίαν κοιλότητα, τὰς σιαγονικὰς κοιλότητας κ τλ. ἀντὶ τοῦ σιδήρου δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ τὴν γαλβανοκαυστικὴν διὰ τῶν πυρηνοειδῶν καυτήρων τοῦ **Hasolei**. Ἐκτενεστέραν χρῆσιν τοῦ σιδήρου ἔχουσι τὰ χημικὰ καυτήρια ὑπὸ διαφορῶς μορφᾶς· δὲν ὑπάρχει σχεδὸν καυστικὴ οὐσία, εἰς ἣν δὲν ἀπέδωκα ἐιδικτὴν ἐνέργειαν κατὰ τῶν νεοπλασμάτων ἰδίως τῶν καρκινωδῶν ἢ ἀξία ὅμως ἐκάστης τῶν καυστικῶν οὐσιῶν ἐξαρτᾶται μόνον ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς. Ὅσω ἰσχυρῶτερον καυτήριόν τι καταστρέφει, τόσῳ ἀσφαλέστερα προλαμβάνει τὴν αἰμορραγίαν, ὅσω μᾶλλον ἀνώδυνον εἶνε τόσῳ χρησιμώτερον γίνεται. καὶ τῶν καυστικῶν οὐσιῶν δυνάμεθα νὰ καταστρέψωμεν διάφορα νεοπλασματα σπανίως ὅμως κακοήθη. **Εἰλάτω**

μα τῶν καυτηρίων εἶνε, ὅτι σπανίως ἢ αἶπα ἐφαρμογή αὐτῶν ἐπάρκει, ὥστε ἀνάγκη γὰ ἐπαγαλῆθῃ τῇ χρήσει αὐτῶν πολλὰκις, **Ὅ**τι εἶνε δυσκολώτατον γὰ ὀρίσωμεν τὴν ἐκτασιν τῆς ἐνεργείας τῶν καὶ **ὅ**τι τέλος πάντα σχεδὸν εἰσὶν ὀδυνηρά. **Τ**ὰ συνηθέστερα τῶν ἐν χρήσει καυτηρίων εἶνε τὸ κουστικόν καὶ λιθω-
 ρούχος ψευδάργυρος, τὸ ἀρσενικόν μόνον ἢ ὑπὸ μορφῇ
 φουράματος, ἐτι δὲ τὸ χρωμικόν, νιτρικόν, βεϊκόν, καὶ
 ὑδροχλωρικόν οἶον. **Ἡ** ἐκλογή ἐκάστου τούτων ἐξαρτᾶ-
 ται ἐκ τῆς ἐντάσεως τῆς καύσεως ἣν βέλθωμεν γὰ προ-
 καλῆσωμεν, ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ὄγκου, κυρίως δὲ ἐκ τῆς
 ἔξεως καὶ βελήσεως τοῦ χειρουργοῦ, μετὰ τῶν τελειο-
 τέρων μεθόδων τῆς ἐφαρμογῆς τῶν καυτηρίων εἶνε ἢ
 διάσφηγίσκων ἐκ φουράματος ψευδάργυρου ἀπεξηρα-
 μένου ὑπὸ τοῦ **Μ**εζονέβου συστηθεῖσα. **Ο**ἱ σφηγίσκοι
 οὗτοι ἐπιθροῦνται εἰς τὸ παρέγχυμα τοῦ νεοπλάσματος
 διὰ μικρῶν τομῶν εἰς τὸ ἐπικείμενον δέρμα ἐνθιργου-
 μένων· ἐμβάλλει δὲ ταῦτα κατὰ **3** τρόπους ἢ ἀκτι-
 νοειδῶς ἀπὸ τῆς περιφερείας πρὸς τὸ κέντρον τοῦ ὄγ-
 κου, ἢ παραλλήλως, ἢ κεντρικῶς ἐνθέτων ἓνα μόνον
 σφηγίσκον εἰς τὸ κέντρον τοῦ νεοπλάσματος. **Κ**αὶ τῇ ἀ-
 γωγῇ αὕτη ἔχει τὸ μέγα ἐλάττωμα ὅτι δὲν δύναται
 εἶνε γὰ ὀριση ἀκριβῶς τὴν ἐκτασιν τῆς ἐνεργείας, καὶ
 ὅτι δύναται γὰ παραβλάβῃ παρακείμενα οὐσιώδη μέ-

ρια, οὕτω συγέβη καὶ εἰς τὸν ἴδιον **Μελωνεῦον** γὰ καυτηρίαση· ἐπίσημα ἀγγεῖα γὰ διατήρησι καὶ τὸν θώρακα.

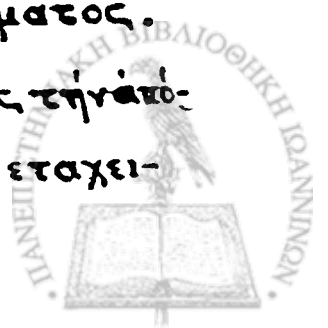
Τέλος εἰς τὴν 3^{ην} κατηγορίαν τῶν κατὰ τῶν νεοπλασμάτων χειρουργικῶν μέσων, ἀνήκουσιν ἐκεῖνα ὅσα ἀπεργάζονται τὴν παντελῆ αὐτῶν καθαίρεσιν· ταῦτα δὲ εἰσὶν ἢ περιδέσεις, ἢ περιθλάσεις, ἢ γαλδανοκαυστική καὶ τὸ μαχαίριον.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως τῶν μεθόδων τούτων κυρίως τῶν πρώτων πραγματεύεται ἰδίως ἢ ἐγχειριστική, μόνου δὲ περὶ τῆς διὰ μαχαίριου καθάρσεως δεόν γὰ πραγματευθῶμεν ἐνταῦθα· ἡ μέθοδος αὐτῆ εἶνε ἀρχαιοτάτη πασῶν καὶ ἐνδείκνυται εἰς ἀπάσας τὰς περιστάσεις καὶ ἐκείνας ἀκόμη εἰς ἅς ἀλοιπαῖ τῶν μεθόδων δεῖ εἶνε ἐφαρμοστέαι, τὸ μόνον δὲ αὐτῆς ἐλάττωμα εἶνε ὅτι ἐκθετεῖ εἰς αἰμορραγίαν, δι' ἣν ἀνάγκη πάντοτε γὰ ἔχωμεν πρόχειρα καὶ τὰ πρὸς ἐπίσχεσιν αὐτῶν μέσα.

Αἱ πρὸς ἀποκάλυψιν τοῦ ξεκαρθευμένου ὄγκου τομαὶ ἔχουσι διαφορὰς μορφὰς καὶ διευθύνσεις ἀγαλόμεναι τῆς μορφῆς τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἔδρας τοῦ ὄγκου.

Εἰάν τὸ νεόπλασμα ᾔηνε πολὺ μέγα ἢ πρὸς τὸ ἐπικείμενον δέρμα συμπεφυκός ἢ ἐκπλωμένον, τότε ἀνάγκη διὰ αἷα ἐλλειψοειδῶν τομῶν γὰ ἀφαιρῶμεν καὶ μέρος τοῦ ἐπικειμένου δερμάτος.

μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ὄγκου βαίνομεν εἰς τὴν ἀπό τῶν περίξ ἀποχώρισιν αὐτοῦ· πρὸς τοῦτο δὲ μεταχει-

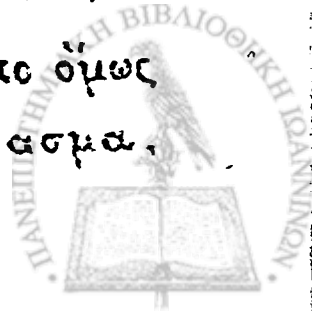
ριζόμενα τὸ μαχαίριον ἢ ψαλίδιον, εἴαν ὅμως οἱ ἰστοὶ
 εἴνε πλαδαροὶ ῥηγνύομεν κάλλιον αὐτοῦς, διὰ τοῦδα-
 κτύλου ἢ τῆς λαβῆς τοῦ σμηλίου, ὡς συνήθως συμ-
 βαίνει κατὰ τὴν ἐξαιρέσιν κύστεων λιπωμάτων, καὶ
 παντός ἐγκεκυστωμένου νεοπλάσματος· εἴαν κατὰ
 τὴν ἐγχείρισιν διαιρεθῶσιν ἀγγεῖα, ὅπως οὖν ἐπίση-
 μα, ταῦτα ἀπολινοῦνται ἅμα διαιρούμενα, ἢ συλλαμ-
 βανονται διὰ κληβρολαβίδων, ἢ πιέζονται διὰ τῶν δα-
 κτύλων τοῦ βοηθοῦ μέχρις οὗ ἀποπερατωθεῖ καί εἴ-
 τα ἀπολινοῦνται, φλεβώδης αἰμορραγία συνήθως
 παύει ἀφ' ἑαυτῆς. Κατὰ γενικὸν κανόνα πᾶσα ἐξαι-
 ρεσις πρέπει νὰ ἐκτελεῖται διὰ μιᾶς ἐγχειρίσεως, μερι-
 κῆ· ἐξαιρέσις ὄγκου τινός ἐπιτρέπεται εἰς σπανίας
 μόνον περιστάσεις, ὅταν δηλ. ἢ διὰ μιᾶς ὀλικῆς καθαί-
 ρεσις αὐτοῦ ἀπειλεῖ τὴν ζωὴν τοῦ ἀρρώστου, ἄλλως
 ἢ ὑπόλειπομένη μοῖρα τοῦ ὄγκου δίδει ἀφορμὴν πρὸς
 ταχεῖαν νεοπλασίαν κακοήθους φύσεως καὶ ἰχώροισιν.

Προκειμένου περὶ ἐξαιρέσεως ὄγκων ὑποτροπιαζόντων
 ἀνάγκη κυρίως νὰ καθαρίζωμεν τὸ νοσογόνον ἔδαφος
 φέροντες τὰς τομὰς πάντοτε πρὸς τὸ ὑγιές μελονότι
 καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦς μικροσκοπικοῦς πυρη-
 γας τῶν νεοπλασμάτων ἀδυνατοῦμεν νὰ διακρίνωμεν
 καὶ συγκαθαίρῶμεν, δι' ὃ παρατηροῦμεν συχνάκις
 τὰς ὑποτροπὰς εἰς τὴν σχηματισθεῖσαν οὐλήν ἢ

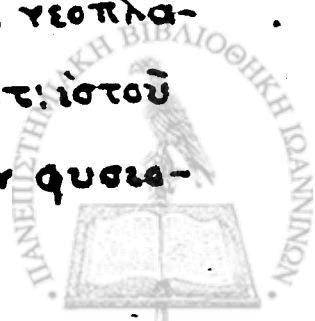
παρ' αὐτῇ, διὰ τοῦτο πρέπει να συναφαιρῶμεν ἐκ τοῦ ὑπερ-
 οῦς ἀκόμη φαινομένου ἐδάφους ὅσον περισσότερον δύ-
 νάμεθα [ἀλλά πότε; δια τί; ἐπὶ τίσιν ἐλπίσιν ἀναγ-
 καζόμεθα νὰ χειρῖσωμεν;] Ἡ κλινικὴ παρατήρησις
 διδάσκει προσίτι ὅτι ὅσω προΐαιτερον ἐξαιρούμεν κα-
 κοήθη νεοπλάσματα τόσω σπαιγιώτεραι εἰσὶν αἱ γε-
 νικαὶ ὑποτροπαί.

Διαίρεσις τῶν νεοπλασμάτων.

Κατὰ τὰς ἀτελεῖς εἰσέτι γνώσας, ἅς ἔχομεν περὶ
 τῆς φύσεως τῶν νεοπλασμάτων, οὐδεμίᾳ εἰσέτι κατά-
 ταξις ἐριστικὴ καὶ ἀνεπίδεκτος τροποποιήσεων δύνα-
 ται γὰ γίνη· ἐν γέγει δέ ὅσο ἀρχαί δύνανται νὰ χρη-
 σιμεύσωσι, ὡς βάσις τῆς διαιρέσεως, ἡ κλινικὴ ἢ ἡ
 παρατήρησις καὶ ἡ ἀνατομικὴ τῶν νεοπλασμάτων
 ὑβή. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κλινικῆς παρατηρήσεως διη-
 ρέθησαν ἀνέκαθεν τὰ νεοπλάσματα εἰς δύο κλάσεις,
 τὴν τῶν ὑποτροπιάζοντων, καὶ μὴ, ἤτοι κακοήθων
 καὶ καλοήθων. Ἡ διαίρεσις ὁμως αὕτη εἶνε ἀνε-
 παρκῆς τουλάχιστον κατὰ τοῦτο, ὅτι τῶν κακοήθων
 τὰ μὲν ὑποτροπιάζουσι τροπικῶς μόνον, ἐπομένως
 εἰσὶν ἤττον κακοήθη, τὰ δὲ καὶ καθολικεύονται, ἐπο-
 μένως εἰσὶν μᾶλλον κακοήθη. Ἠλὴν τοῦτο ὁμως
 παρετηρήθη ὅτι τῆς αὐτῆς μορφῆς νεοπλάσμα.

ὅτε μὲν ὑποτροπιάζει, ὅτε δ' οὐχί, ὅπερ, ὡς σήμερον
 γιγνώσκόμεν, προέρχεται ἐκ τῆς ἔδρας ἢ τῆς μικρο-
 σκοπικῆς διαφορᾶς τοῦ νεοπλάσματος. **Δ**ιὰ τοῦ-
 το ὁ **Billogothie** ἀντί τῶν δύο προμνησθεισῶν τάξε-
 ων παραδέχεται τέσσαρας· ἀλλὰ καὶ ἡ διαίρεσις αὐ-
 τῆ δὲν εἶνε ἄνευ ἐλαττωμάτων καὶ δὲν ἀπαλάσσει
 ἀδόσυχχῆσεως. **Α**λλὰ τίς ἄλλη δὲν ἔχει τοῦτο; **II**
 ἐπὶ ἀνατομικῆς βάσεως στηριζομένη διαίρεσις εἶ-
 νε βεβαίως, πολλῶ ἀκριβεστέρα· αὕτη κατὰ τὸν **Wit-**
chon ἔχει ὡς βάσιν τοὺς δύο γενικοὺς ἱστολογικοὺς
 τύπους, τὸν τοῦ συνδέτικου ἤτοι τοῦ καὶ τὸν τοῦ
 ἐπιθηλίου. **Τ**αύτην λοιπὸν τὴν διαίρεσιν ὑπὸ τοῦ
Lichet μικρὸν τροποποιηθεῖσαν θέλομεν ἀκο-
 λουθήσει καὶ ἡμεῖς, μολονότι πολλοὶ ὄγκοι δὲν δύ-
 ναται γὰρ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν διαίρεσιν ταύτην· τοι-
 οῦτοι δὲ εἰσὶν οἱ κυστιώδεις ὄγκοι διότι κατὰ τὴν
 ἀναάτυξιν αὐτῶν μόλις δύναται τις γὰρ εἶπη ὅτι
 πρόκειται περὶ νεοπλασίας τινός, ὡς κατωτέρω
 θέλομεν ἰδεῖ. **Δ**ιὰ τὸν λόγον λοιπὸν τοῦτον θέλομεν
 πραγματευθῆ περὶ τῶν κυστεωδῶν ὄγκων. **Κ**ατὰ τὸν
Lichet λοιπὸν διαιροῦμεν τὰ νεοπλάσματα ὡς
 ἐξῆς: **I** κυστιώδεις ὄγκοι. **II** κυρίως νεοπλά-
 σματα. **A**. νεοπλάσματα τύπον συνδέτικου
 φέροντα· ἐνταῦθα ἀνήκουσι. **I** τὰ τύπον κυστει-

λογικῶς συνδετικῶς ἰστοῦ φέροντα· οἶον α.) ἰνώ-
~~ματα~~ματα. β.) λιπώματα, γ.) ἐγχοδρώματα δ.) ὀ-
 στεώματα. **2^{οῦ}** τύπον ἐμβρυακοῦ συνδετικῶς ἰστοῦ
 φέροντα ἢ φλεγμονώδους· οἶον α.) μξώματα. β.) σαρ-
 κώματα. **Β.** νεοπλάσματα τύπον ἐπιθηλιακοῦ ἰστοῦ φέ-
 ροντα ἐν ταῦθα ἀνήκουσι πρῶτον καρκινώματα β.) χολ-
 λοστεατώματα γ.) μελανοειδεῖς ὄγκοι. **Γ.** νεοπλάσμα-
 τα μέ τύπον ἀνωτέρας ὀργανώσεως ἐν ταῦθα ἀνήκου-
 σι, α.) θηλώματα β.) ἀγγειώματα, γ.) γτήσια νευρώμα-
 τα καὶ δ.) ἀδενώματα.

ΜΕΡΟΣ Β.

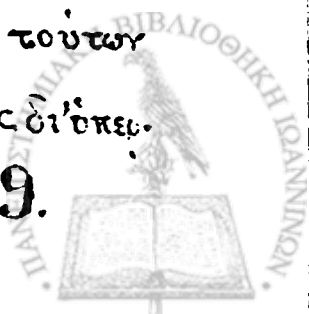
Περὶ τῶν καθέκαστα ὄγκων

I. Κυστεώδεις ὄγκοι.

ΚΕΦ. Α'

Περὶ κύστεων καθόλου.

Κύστιν ὀνομάζομεν πᾶσαν παθολογικὴν κοιλότη-
 τα, ἣτις διὰ τινος θυλάκου ἀποχωρίζεται τῶν πέριξ,
 καὶ εἶνε πλήρης ὑγρᾶς ἢ πολτώδους τινός οὐσίας· κατα-
 χρηστικῶς ὅμως κατατάσσοι μεταξὺ τῶν ὄγκων τούτων
 καὶ κοιλότητος προυπαρχούσας καὶ αὐξηθείσας δι' ὅπερ.

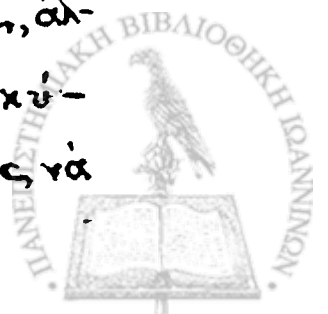

εκρίσεως. **Η'** γένεσις τῶν κύστεων δύναται κατὰ
 διαφόρους τρόπους νὰ λάβῃ χώραν. κυρίως δὲ ἔχομεν
 δύο τύπους γενέσεως· α') κύστεις, αἰτινες ἀναπτύ-
 σονται εἰς προϋπάρχοντας χώρους· ἢ πλήρως
 τῶν χώρων τούτων δύναται νὰ γίνῃ διαφοροτρόπως,
 ἤτοι δι' ἐξαγγιμοῦ, δι' ἐξιδρώσεως, ^{ἀναπύσεως} καὶ δι' ἐπισχέσε-
 ως τῆς ἐκκρίσεως, ἐξ οὗ κατὰ τὸν Βιρchowίον ἔχμεν
 αἰμορραγικάς, ἐξιδρωματικάς, ^{ἐκπερισφύγγιας} καὶ ἐξ ἐπισχέσεως κύ-
 στεις. β') **Κύστεις γεγεγεῖς.** Αὗται κατὰ εὐνοϊ-
 πους δύνανται νὰ ἀναπτυχθῶσι ἢ διὰ μαλακώσεως
 ὑπαρχόντων ἰστών καὶ ἔχομεν τότε κύστεις ἐκ μαλακώ-
 σεως ἢ δι' ἐκτοπίσεως τῶν ἰστών, ἐν οἷς ἡ κύστις ἀνα-
 πτύσσεται. Αὗται εἰσὶν αἱ γρήσαιοι κύστεις ἢ τὰ
 κυστεώματα καλούμενα. Τέλος ἀνήκει ἐνταῦθα καὶ
 ἡ ἀνάπτυξις κύστεων πρὸς ἀλλότρια σώματα, ἐκχυμώ-
 ματα καὶ παράσιτα. Αἱ τελευταῖοι αὗται μάλιστα λαμβάνου-
 σιν ἐνίοτε ἐκπληκτικὸν μέγεθος. Ὅτι ἀφορᾷ
 τῆς ἀνατομίας τῶν κύστεων τὸ περιεχόμενον εἶνε δια-
 φερον ἀναλόγως τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως αὐτῶν· εἰς
 τὰς αἰμορραγικάς λοιπὸν κύστεις ἀπαντῶμεν αἷ-
 μα· εἰς τὰς ἐξιδρωματικάς οὐρὸν, εἰς τὰς ἐξ ἐπι-
 σχέσεως τὸ ἐπισχεθὲν ἐκκριμα διαφόρους παθολογι-
 κάς ἀλλοιώσεις ὑποστάν. Πλήν τοῦ ἐμπεριεχόμε-
 νο διακρίνομεν εἰς πᾶσαν κύστιν καὶ τὸ περίβλημα

αὐτῆς τὸν θύλακον οὗτος εἰς τὴν α' τάξιν τῶν κύστεων ἀποτελεῖται ἀπὸ τῶν τοιχωμάτων τῆς περιπαρχούσης κοιλότητος, χαρακτηριστικὸν δὲ εἰς τούτους τοὺς θυλάκους εἶνε ἢ ὑπὸ ἐπιθηλίου ἐπέκτασις αὐτῶν, ἥτις εἰς τὰς νεογενεῖς κύστεις δὲν ὑπάρχει. Οὗτοι δὲ συγίσταται μόνον ἐξ συνδέτικου ἰστού καὶ ἀναίλεγοῦσι πρὸς τὸ περιεχόμενον, ὡς¹ πυογόνος λεγομένη μεμβράνα τῶν ἀποστημάτων πρὸς τὸ περιεκλυσμένον πύον. Αἱ κύστεις διακρίνονται προσέτι εἰς ἀπλάς, ὅταν ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς μόνου θυλάκου, καὶ συνθέτους ἢ πολλαπλάς, ὅταν ὑπάρχει ἄθροισμα κύστεων μεμονωμένων ἢ καὶ κοινουσοῦν ἀλλήλαις. Διακρίνομεν προσέτι καὶ τὰς μετ' ἄλλων νεοπλασμάτων ἐπιπεπλεγμένας κύστεις ὡς τὰ κύστεοσαρκώματα τοῦ μαστοῦ, τῆς ὄθηκῆς κ τ.λ.

Πορεία τῶν κύστεων.

Κύστεις δύνανται καθ' ὅλον τὸν βίον γὰ ἀναπτυχθεῖσιν, καὶ ἀνήκουσι εἰς τὰ συχνότατα ἀπαγτώμενα νεοπλασματα διότι ἢ γένεσις αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἐκ πολλῶν αἰτίων, ἐνίοτε δὲ εἰσὶ καὶ συγγενεῖς. **Η'** αὔξεισις αὐτῶν γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραδέως, ἀλλ' ὅμως τινὲς ἐξιδρωματικαὶ καὶ αἱμορραγικαὶ κύστεις δύνανται ὡς ἐκ τοῦ αἰτίου τῆς γενέσεως, γὰ

λάβωσιν ἐν βραχύ μεγάλῃ ἀτάπυξιν: Τὸ μέγεθος τῶν κύστεων παριστᾷ μεγίστην ποικίλιαν, ἀπό μικροσκοπικῶν μέχρι σχεδόν γυμνασιαίων ἀπαντῶμεν αὐτάς· μέγιστα δὲ ἀπασῶν συγῆθως γίνονται αἱ τῶν ὠθηχῶν. Τὸ περιεχόμενον τῶν κύστεων, προϊόντος τῆς χρόνου ἀλλοιοῦται ἀναλόγως τῆς φύσεως αὐτοῦ· τὸ αἷμα ὑφίσταται τὰς μεταμορφώσεις τῶν ἐκχυμωμάτων, ὁ ὄρρος ἐπίσης ἀλλοιοῦται πολυειδῶς· ἢ οὐσιωδεστέρα αὐτοῦ ἀλλοίωσις εἶνε ἢ κολλοειδῆς συμπύκνωσις· συγκρίματα διάφορα, ὡς τιτανοεῖδεις ἢ ἄλλως ἡλλοιωμένοι θρέμβοι, πεπυκνωμένα ἰζηματα ἐκκρίσεων ἐπισχεθεισῶν ἀπαιτῶνται ἐπίσης εἰς τὰς κύστεας κρύσταλλα χοληστεαρίνης ὡσαύτως εἰς μεγάλην ποσάκις ἀφθονίαν. Καὶ τὰ τοιχώματα τῆς κύστεως οὐκ ὀλίγας μεταμορφώσεις ὑφίστανται· πλήν τῆς παχύνσεως ἀπαντῶμεν ποσάκις ἀποτιτάνωσιν ἢ καὶ ἀποστέωσιν αὐτῶν, ἣτις ἀξάνουσα δύναται νὰ πληρώσῃ καὶ πᾶσαν τὴν κοιλότητα τῆς κύστεως, καὶ οὕτω νὰ καταστρέψῃ αὐτήν. Ἡ καταστροφή ὅμως τῆς κύστεως δύναται νὰ ἐπέλθῃ καὶ διὰ φλεγμονῆς καὶ πύσεως, ἐξ οὗ πᾶσα ἡ κοιλότης πληροῦται ὑπόκειχρῶδων σαρκῶν· ἐνίοτε ὅμως ἡ φλεγμονὴ φέρει εἰς βαθείας ἐλκώσεις ἢ σχηματισμῶν συριγγείων, ἄλλοτε καὶ μετὰ τῆς φλεγμονῆς καὶ πύσεως ἢ καὶ τὴν

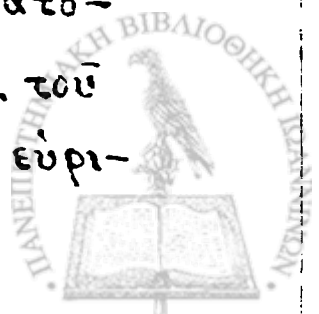
κατὰ μέγα μέρος καταστροφῆν τοῦ θύλακος, ἢ κύ-
στις, δύναται νὰ ὑποτροπιάσῃ. —

Προγνωστικῶς αἱ κύστεις εἰσὶν ὄλως καλοήρεις ὄγκοι, εἰς κίνδυνον δύναται νὰ ἐχθέσωσι μόνον διὰ πύθσεως ἢ ἰχωρροσίας ἢ ἐάν ἐδράζωσιν εἰς χώρας τινας ὅθεν δύναται διὰ τῆς πίεσεως νὰ διαταράττωσιν τὰς λειτουργίας σπουδαίων ὀργάνων. Τὴν χειρῖστην πρόγνωσιν παρέχουσι μεγάλα κυστεώματα ἐσωτερικῶν ὀργάνων ἰδίως τῶν ὠθηκῶν διὰ τὰς δευτεροπαθεῖς ὀργανώσεις, ἃς ἐπιφέρουσιν εἰς τὰ ἔργα τῆς κοιλίας καὶ τοῦ θώρακος ἢ τὰς ὁποίας αὐτὰ τὰ κυστεώματα ὑφίστανται, ὡς πύθσιν, ἰχωρροίαν ἢ ῥήξιν εἰς τὸ κοῖλον τοῦ περιτοναίου. —

ΚΕΦ. Β΄

Περὶ κύστεων ἀναπτυσσομένων εἰς προϋπάρχοντας χώρους.

α.) **Αἰμορραγικαὶ κύστεις.** Εἰνταῦθα ἀγήκουσιν αἱ ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα αἱματοκῆλαι καλούμεναι αἱ ἐντὸς ὀρρωδῶν σάκκων ἢ ἐντὸς κελυφῶν, διὰ φλεγμονῆν, τραυματισμὸν, καὶ κατὰ αἰτία γινόμεναι· οὕτω ἔχομεν τὴν αἱματοκῆλην τοῦ ἰδίου ἐλξυτροειδοῦς τοῦ ὄρχεως τοῦ ἐλεννόθηλακος τοῦ πρὸ τῆς ἐπιγεννατίδος εὐρι-

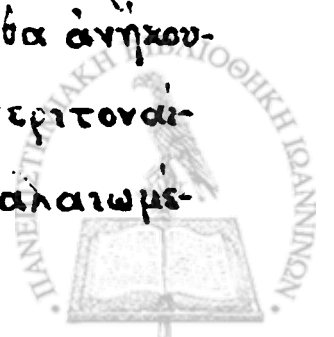

σκομένου, τὴν περιμήτριον καὶ ἐνδομήτριον αἷμα-
εσκήλην· ἀκριβέστερον ὅμως, περὶ τῶν παθήσεων
τούτων θελομεν πραγματευθῆ εἰς τὴν περιγραφὴν
τῶν νοσημάτων τῶν ὀργάνων ἐκείνων, εἰς τὰ ὅποια
αὐτα παρουσιάζονται. —

β.) **Ἐξιδρωματικαὶ κύστεις.** Αὐταί γεννιῶν-
ται ἐκ ὀρρώδους ἐξιδρώσεως ἐντός κοιλότητων, ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ συνέπειαν χρονίας φλεγμονῆς ἢ
ἰρεθισμοῦ, δι' ὃ καὶ αὐταὶ θέλουσι περιγραφῆ εἰς τὰς
χρονίας φλεγμονὰς τῶν ὀργάνων, εἰς ἃ παρουσιάζον-
ται· ἀνήκουσι δὲ εἰς ταύτας ἡ ὑδροκὴλη τοῦ ἐλάτρο-
ειδοῦς, τοῦ σπερματίτου λώρου, τοῦ νωτιαίου μυελοῦ,
τῶν μηνίγγων τοῦ ἐγκεφάλου, ἐτι δὲ τὰ ὑγρώματα
λεγόμενα τῶν βλεννοβηλάκων. —

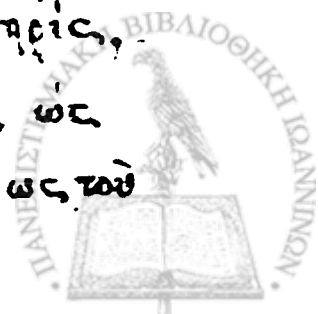
γ.) **Κύστεις ἐκ περισφιγξέως.** Κατὰ τρό-
πον σχεδὸν ἀγνώστου εἰσέτι δύναται μοῖρα τις ὀρ-
ρώδους σακκου διὰ περισφιγξέως ἢ ἀποσφιγξέως
κατὰ τινὰ θέσιν νὰ ἀποχωρισθῆ δίκην θύλακος οὐ-
τινος, τὸ ἔκκριμα συλλεγόμενον ἐν αὐτῷ ἀποτε-
λεῖ κύστιν. Συχνάκις δύνανται γὰ χωρισθῶσι τοι-
αῦται κύστεις, εἰς μέρος τοῦ ὀρρώδους σακκου
προσπέσει διὰ τινος στενῆς ὀπῆς· ἐν ταῦθα ἀνήκου-
σι πολλάί κύστις διὰ προπτώσεως τοῦ περιτοναί-
ου σχηματιζόμεναι, καὶ ὡς λείψανα πεπαλαιωμέ-

των κηλικῶν θυλάκων θεωρούμεναι· ἀπαντῶνται δέ συχνότατα πρό τοῦ βουβωνικοῦ καὶ μηρικοῦ σωλήνος. Τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς γενέσεως παρέχουσι καὶ τὰ γάγγλια· καὶ αἱ ὑδροκῆλαι δὲ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ καὶ τοῦ ἐγκεφάλου δύνανται γὰ ἀποχωρισθῶσιν ἐντέλως, καὶ γὰ ἀποτελέσωσιν ἐλευθέρας κύστεϊς, ἐν τούτοις πολλὰκις ὑπολείπονται ἡεκτότατοι συγκοινωνίας πόροι, ὅπερ διὰ τὴν ἐγκρίσιν τοιοῦτων κύστεων εἶνε σπουδαιότατον. —

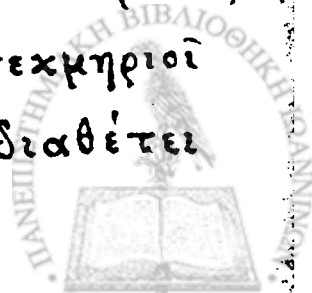
δ. Αἱ ἐξ ἐπισχέσεως κύστεϊς. Αὗται ἀποτελοῦνται ἐκ τοῦ ἐκκρίματος ἀδενωδῶν ὀργάνων, ὅπερ ἐκκρίμα εἴτε ἀθροίζεται ἐν αὐτῷ τῷ ἐκκρίοντι ὀργάνῳ εἴτε εἰς τὸν ἐκφορητικὸν αὐτοῦ πόρον, οὔτινος τὸ στόμιον στεγνοῦται ἢ καὶ ἀποφράσσεται δι' οἷονδῆποτε λόγον, ὡς πέσειν ἔξωθεν, ἀπέφραξιν, σύμφυσιν καὶ τὰ παρόμοια. Ἐν ταῦθα ἀνήκουσι πηλοσ κύστεων εἰς τὴν δερματολογία μάλιστα ἀνηκουσῶν, ὡς αἱ τερμίνθιναι, αἱ κεγχροειδεῖς ἀκμαὶ κτλ. τούτων ὅμως ὀλίγιστα ἰνδιαφέρουσι τὸν χειρουργῶν, δι' ὃ καὶ ταύτας μόνον θέλομεν διαλάθῃενταῦθα· εἰσὶ δὲ αὗται.

Α. Τὸ ἀθήρωμα, στεάτωμα, καὶ μέλιχρῆς, ἡ ὀνομασία ἐδόθη εἰς τὰς κύστεϊς ταύτας ὡς ἐκ τῆς πυκνοτέρας ἢ ἀραιότερας συστάσεως τοῦ

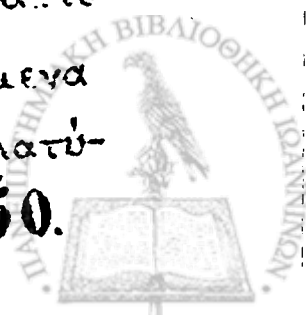

περιεχομένου αὐτῶν, ὅπερ ὁμοιάζει ὅτε μὲν πρὸς τὴν ἀμάραντον τοῦ σίτου, ἄλλοτε πρὸς τὸ στέαρ καὶ ἄλλοτε πρὸς τὸ μέλι· γεννῶνται δὲ τὰ ἀθήρωματι διὰ ἀποφράξεως τοῦ ἐκφορητικοῦ στομίου τῆς θήκης τῶν τριχῶν καὶ τῶν σμιγματογόνων ἀδένων, ἐξ οὗ τὸ σμίγμα αὐξὸν καὶ ἀθροιζόμενον εἰς τοὺς βόθρους τῶν κρυπτῶν διατείνει αὐτοὺς, καὶ μεταβάλλει εἰς ἀπλοῦς δύλακα.

Τὰ αἴτια τῆς ἀποφράξεως τῶν ἐκφορητικῶν πόρων δὲ ἐξηκριτέωθησαν εἰς ἑτέρι ἐν τελευτῶν· εἰς πολλάς περιστάσεις ἀναφέρεται ὡς ἀφορμὴ τρωσικὴ καὶ μάλιστα εἰς τὰ ἀθήρωματι τῆς κεφαλῆς· λίαν πιθανῶς λοιπὸν μικρὰ τις αἰμορραγία ἐν τοιαύτῃ περιστάσει γὰρ ἐπιφέρῃ τὴν ἀπόφραξιν τοῦ πόρου, καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν γένεσιν τοῦ ὄγκου. **Ν**οσήματα ἐπιφέροντα ἀφ' ἑνός μὲν τὴν πτώσιν τῶν τριχῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐβραδύτητα τῆς ἀπολεπίσεως τῆς ἐπιδερμίδος, δύνανται πιθανώτερον γὰρ συντελέσωσι πρὸς σχηματισμὸν ἀθηρωμάτων· ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἢ μετὰ ἐρυσίπελας τῆς κεφαλῆς ἐνίοτε ἀνάπτουσι πολλαπλῶν ἀθυρωμάτων. **Ε**ὐν γένει δὲ παρατηροῦμεν συνηθέστερον τὸ ἀθήρωμα εἰς κεφαλῆς με' ἀραιὰν καὶ ἀσθενῆ τρίχωσιν, ὅπερ τεκμηριοῖ ὅτι νόσθησις τῶν ριζῶν τῶν τριχῶν προδιαθέτει

εἰς τὴν γένεσιν ἀθρημάτων. Τὰ ἀθρημάτων ἀναφαίγ·
 συήθως μεταξύ τοῦ 20 καὶ 40 ἔτους, καὶ κληρονο-
 μικῆ, δέ τις προδιάθεσις φαίνεται ὑπάρχουσα εἰς ταῦτα.
Συχνότατα ἔδρα τῶν ἀθρημάτων εἶνε τὸ τριχῶτον τῆς
 κεφαλῆς μέρος, μετ' αὐτὸ τὸ πρόσωπον, εἶτα τὸ ὄσχεον·
 ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαι ἄλληνη μοῖραν τοῦ δέρματος δύναν-
 ται παρυσιασθῶσιν, εἰς τοὺς ἀνδρας συχνότερον ἢ
 εἰς τὰς γυναῖκας, εἰς τὴν κεφαλὴν παρατηροῦνται πολλὰ
 κίς πόλυαριθμα 10-20-30 τὸν ἀριθμὸν. **Π**αθολογι-
 κοανατομικῶς τὰ ἀθρημάτα ἔχουσιν ὑψὴν ἀνάλογον
 πρὸς τὰς θήκας τῶν τριχῶν καὶ τοὺς σμηγματογόνους
 ἀδέναι, ἐξ ὧν παράγονται· συνίστανται λοιπὸν ἐξ ἑ-
 νὸς θύλακος, ὅστις ἐκ συνδετικῆς ἰστοῦ ἀποτελούμε-
 νος ἐπενδύεται ἔσωθεν ὑπὸ στρώτου ἐπιθηλίου. Ὁ σφ-
 νεώτερος καὶ μικρότερος εἶνε ὁ ὄγκος, τὸσφ λεπτότε-
 ρος εἶνε ὁ θύλαξ, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου παχύνεται
 διὰ τῆς παχύνσεως τοῦ ἐπιθηλιώδους στρώματος, τὸ
 δὲ συνδετικῆς ἰστοῦ ἐξωτερικὸν στρώμα εἶνε συή-
 θως λεπτόν καὶ ἐπὶ πεπαλαιωμένων δὲ καὶ μεγάλων
 ὄγκων οὐδέποτε γίνεται λίαν ἀδρόν. **Η'** μορφή τῶν ἀ-
 θρημάτων εἶνε στρογγύλη ἐφ' ὅσον οἱ περίεξ ἰστοὶ δὲν
 παρέχουσιν ἐμπόδιόν τι εἰς τὴν περιφερικὴν αἰαπτύ-
 ξιν των· εἰς τὴν κεφαλὴν ὅμως πολλάκις πιεζόμενα
 τὰ ἀθρημάτα μεταξύ δέρματος καὶ κρανίου πλατύ-

νεται, πολλάκις γίνουσι κατά τὸ μέσον ἐν τυπωσίν τι-
 να, ὡς ἴχθυος τοῦ ἀποφεραγθέντος ἐκ φαρμακικοῦ πόρου ἐνή-
 στε μάλιστα ἰ πόρος εἶνε ἐστενωμένος μόνου καὶ οὐχί
 ἀποπεφραγμένος, καὶ καλύπτεται ὑπὸ μελανοῦ στίγμα-
 τος ἐκ σμήγματος καὶ ἀκαθαρσίας συσταμένου, δύ-
 ναται δέ τις διὰ τῆς ὀπῆς αὐτῆς μὲ λεπτήν μὴλον-
 νά εἰσέλθῃ εἰς τὸν βύλακα, ἢ διὰ παραπλευροῦ πίεσεως
 νά κενώσῃ τὸ περιεχόμενον διὰ τῆς μικρᾶς ἐκείνης ὀ-
 πῆς. **Η'** κοιλότης τοῦ ἀθρῶματος εἶνε συνήθως ἀπλή,
 ἐνίοτε ὅμως ἔ πολλαπλή ἐκ τῆς συγχρόνου γενέσεως πλει-
 ὄνων ἀθρῶματων, πλησίον ἀλλήλων κειμένων, ὧν οἱ θύ-
 λακες βραδύτερον συμφύονται ἀλλήλοις. **Τὸ** περιεχόμε-
 νον τῶν ἀθρῶματων εἶνε τὸ προϊόν τῆς ἐκκρίσεως τῶν
 θηκῶν τῶν τριχῶν καὶ τῶν σμηγματοποιῶν χρυπτῶν ἀδέ-
 νων, συνήθως ἔχει τῆν σύστασιν πόλτου, ἄλλοτε εἶνε
 πυκνότερον καὶ ἄλλοτε ρευστόν, ἢ διαφορά αὕτη προέρ-
 χεται ἐκ τοῦ ὅτι, ὅτε μὲν ὑπερτερεῖ ἢ ἐπιθήλιώδης μάζα
 ἢ ὑπὸ τὰς θήκας τῶν τριχῶν παραγομένη, καὶ ἄλλοτε
 ἢ ἐκκρίσις τῶν σμηματογόνων χρυπτῶν. **Η'** χροιά εἶνε
 λευκωπή ἢ καὶ φαιόλευκος καὶ ξανθωπή, καὶ περιέχει
 διάφορον πρῶτον ἀπαυγαζόντων λεπίων χολοστεαρίνης·
 ἐνίοτε ἀπαντῶμεν ἐντός τῶν ὄγκων τούτων καὶ πικρῶν
 μικρῶν λαχνοειδῶν τριχῶν. **Εἰς** σπανίας περιστάσεις
 δύναται νά ἐπέλθῃ ἀποτιτάνωσις τῆς κυστέως ἢ καὶ

τοῦ περιεχομένου, ἔτι δὲ σπανιώτερον ἀποστέωσις. Τὸ μέ-
 γθος τῶν ἀθρημάτων εἶνε καὶ τοῦτο· ποικίλον, δύναται
 ἐνίοτε γὰρ φθάσῃ τὸ τοῦ ὀρνιθίου ὠοῦ ἢ πέραν, ὁ ὄγκος εἶ-
 νε συνηθῶς εὐκινήτος, ὑπὸ τε τὸ δέρμα καὶ ἐπὶ τῶν ὑπο-
 κειμένων καὶ περίξ ἰσθῶν, οὐχ ἦττον ὅμως ἔνεκα φλεγμο-
 νῆς δύναται γὰρ ἐπέλθῃ πρόσφσις, εἴτε πρὸς τὸ δέρμα εἴτε
 πρὸς τὰ ἐπικείμενα μόρια καὶ μάλιστα τὸ περισστέον· ἐνί-
 οτε τὸ ὑποκείμενον ὀστοῦν φέρει καὶ ἐν τύπωσιν τινα
 μᾶλλον ἢ ἦττον βαθεῖαν ὡς ἐκ τῆς πίεσεως τοῦ ὄγκου
 ἐπ' αὐτοῦ. Συνήθως ἐξωτερικῆ βία προκαλεῖ τὴν φλεγ-
 μονήν καὶ δύναται ἐνίοτε γὰρ ἐπιφέρει καὶ διάρρηξιν τοῦ
 θύλακος ἢ ἀπι-ῆγ διάτρησιν αὐτοῦ· ὡς λ.χ. διὰ τοῦ κτε-
 νόος, διὰ τῶν καρφεβολονῶν· συνέπεια τῆς τοιαύτης τρώ-
 σεως δύναται γὰρ ἦνε ἢ ὀσχηματισμός, ἐνός συριγγώδους
 πόρου, ἐξ οὗ γὰρ ῥέῃ βαθμηδόν καὶ κατ' ὀλίγον τὸ ἐκκρι-
 μα, ἢ πύησις τοῦ θύλακος οὐσιώδης, ὡς ἐκ τῆς προσμί-
 ξεως τῶν ἐκκριμάτων μετὰ τοῦ πύου, ἢ τέλος δύναται
 γὰρ ἐπέλθῃ ἰσχυρὰ φλεγμονὴ καὶ πύησις, περὶ τοῦ θύλακα,
 δι' ἧς οὗτος ἀπωθείται καθ' ὀλοκληρίαν, καὶ ἐπέρχεται ἰα-
 σις, ἢ κατὰ μέρος, καὶ τότε τὸ λείψανον τοῦ θύλακος ἐ-
 ξακόλουθεῖ γὰρ παράγῃ κύτταρα ἐπιθηλιώδη ἢ σμηῆγμα,
 τὰ περίξ σαρκοφυοῦσι, καὶ οὕτω παράγονται χρόνια
 ἰξοκλώσεις, μόνον διὰ καθαιρέσεως τοῦ υπολοίπου τοῦ
 θύλακος ἰώμεναι· ἐνίοτε ὅμως ἐκ τῆς τοιαύτης ἐξελ-

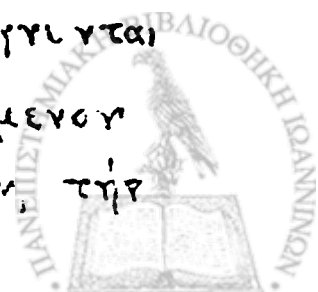
κώσεως διά δηθήσεως τῶν περίξ, ὑπό επιθηλιώδων κυτταρῶν ἀναπτύσσεται επιθηλιώδης καρκίνος, σκανιώτερον δέ καί σάρκωμα. -

Η διάγνωσις τῶν ἀθηρωματωδῶν κύστεων ἐξῶσων εἶπομεν δὲ εἶνε δύσκολος, μόνις δύνανται νά συγκυβῶσι πρὸς τὰς δερματοειδεῖς ὑποορείους κύστεις, ὧν ὅμως διακρίνονται εὐκόλως, διά τὴν μεγάλην συγκριτικῶς στερεότητα, τὴν πολλάκις μεγάλην ταχύτητα τῶν τοιχωμάτων καὶ τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν εἰς τὴν ὀρίμον μᾶλλον ἡλικίαν.

Η **Θεραπεία** τῶν ἀθηρωμάτων εἶνε χειρουργική· μόνον διά καυτηριάσεων δύναται τις ἐπί μακρῶν καὶ ἐπανηληθμένως τελουμένων νά ἐπιφέρῃ τὴν καταστροφήν αὐτῶν· ὡσαύτως ἐσύστησαν ἐνέσεις διαλύσεως τῆς σάμετικῆς τριγῶς, διά τοῦ κλύσματος τοῦ **Ριναυε**, δι' ὧν ἐπέρχεται δῆθεν γέχρωσις τοῦ θύλακος καὶ ἀποβολή αὐτοῦ κατὰ μικρὸν διά τῆς ὀπῆς τῆς παρακεντήσεως, ἀνευ φαινομένων φλεγμονῆς. Τὸ μόνον σταθερὸν καὶ ταχύ μέσον εἶνε τὸ μαχαίριον· δι' αὐτοῦ διαιροῦμεν τὸ ἐπικείμενον δέρμα δέ· ἐπιμήκους, ἐπὶ μεγάλων δέ ὄγκων διά σταυροειδοῦς τομῆς, ἐπιπλεονάζοντος δέ ἢ ἐξηλωμένου δέρματος, διά δύο μητροειῶν τομῶν, τὴν πλεονάζουσαν ἢ νοσηρὰν μοῖραν τοῦ δέρματος συναφαιρουσῶν, φθάσαντες δέ· διά τῆς

τομῆς μέχρι τοῦ θύλακος διαρηγνύομεν διά τῆς ἀκρας τῆς λαβῆς τοῦ σμιλίου ἢ διὰ σπάθης τὸν πλαδαρὸν συνεκτικὸν ἴστον τὸν συνέχοντα τὸν θύλακον μετὰ πέριξ, καὶ οὕτω ἀφαιροῦμεν αὐτόν. **Ε**ἰάν ὁ θύλαξ ἢ συμπεφυκῶς πρὸς τὰ πέριξ ἀποδέρομεν αὐτόν μετὰ προσοχῆς προσέχοντες μὴ ἀφῆσωμεν ἐν τῷ τραύματι μοῖραν τινὰ τοῦτε, ἣτις ἀκολούθως δύναται νὰ ὑποτροπιασῇ **Μ**είζονος προσοχῆς χρίζουσι κατὰ τὴν ἐξαίρεσιν ἐξηλεκόμενα ἢ ἰχωρροῦντα ἀθηρώματα· μετὰ τὴν ἀπομάξιν ζυγοῦμεν εἰ δυνατόν ἄνευ ραφῶν τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς κατὰ πρῶτον σκοπόν ἐγώσεως· πολλάκις ὅμως ἐπέρχεται πύησις, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ ἐρυσίπελας.

Β. *Βλεννώσεις κύστεις.* Αὗται ἀναδοχοῦσι πρὸς τοὺς θλεννομένους, ὡς τὰ ἀθηρώματα πρὸς τὸ δέρμα. **Π**ᾶσαι αἱ παθήσεις τῶν θλεννομένων ἢ τῶν θλεννογόνων ἀδένων αἰτίαις ἐπίσχουσι τὴν ἔκκρισιν τῆς θλένης, δύναται γὰρ προκαλέσῃ τὴν γένεσιν τῶν θλενοκύστεων. **Π**ολλάκις πλείονες ἀδένες πλησιον ἀλλήλων κείμενοι ἀποτελοῦσι πολλὰ πλῶς θλενοκύστεις. **Αἱ** θλενοκύστεις σπανίως λαμβάνουσι ὑπερμεγέθη ἀνάπτυξιν διότι συνήθως φήγγονται πρότερον ὡς λίαν λεπτεφείς. **Τ**ὸ περιεχόμενον εἶνε συνήθως ῥευστὸν, διαυγές ἢ ὑπέξαυφον, τῆς

ούστασιν ἰξῶδες, ἐνίοτε δὲ καὶ πήκταδες ἢ κολλοει-
 δές. **Ε**ἴαν ὤσιν ἐπιπόλαιαι παρουσιάζονται ὡς ὄγκοι
 ἡμισφαιρικοί, λεῖοι, διαφανεῖς ὑπο τὴν ἠλεκτυσμέ-
 νην βλεννομεμβράνην, ἐνίοτε προπετέστεροι γινόμε-
 νοι φέρονται οἷονεῖ μισχωτοί, πολυπῶδες. **Α**ντι-
 κείμενον χειρουργίας ἐπὶ τῶν ἐλεγνώδων κύστεων
 γίνονται συνηθῶς αἱ ἐδράζουσαι κατὰ τὸ χεῖλος, τὴν
 βλεννομεμβράνην τῶν παρειῶν, τῶν φάρυγγος, ὅπου δύ-
 νανται γὰρ λάβωσι πολυπῶδη μορφήν, καὶ τοῦ φάρυγγος
 ἐπίσης ἀπαυτῶνται εἰς τὴν βλεννομεμβράνην τῆς ῥινός
 τοῦ **Ι**γμορίου ἄντρου, ὡς ὑδρωψὶ αὐτοῦ συνηθῶς. **Η** βλε-
 νομεμβράνη τῶν γεννητικῶν μορίων εἶνε συχνὴ ἔδρα
 τῶν βλεννοκύστεων· εἰς τὰ μεγάλα χεῖλη, διὰ νευρισμῶ
 τῶν **Β**αρβουλείανων ἢ **Κ**ουαηρειανῶν ἀδένων, φθά-
 νουσι μέγεθος ἐπίσημον, εἰς τὸν κολεόν παρατηροῦν-
 ται σπαγίως, εἰς τὸν βλεννομένο τῆς μήτρας συχνό-
 τατα καὶ φέρουσι τὴν ὀνομασίαν **Ν**αβουβειανὰ κυ-
 στίδια. **Η** θεραπεία τῶν βλεννοκύστεων ἀπαιτεῖ ἥττον
 τῶν ἀθηρωμάτων τὴν ἐξαίρεσιν· διὰ τὸ εὐερέθιστον
 αὐτῶν ἀρκεῖ ἐπὶ μικρῶν κύστεων ἀπλὴ μόνον παρα-
 κέντησις ὅπως προκαλέσῃ φλεγμονὴν ἱκανήν πρὸς
 καταστροφὴν τοῦ θύλακος· εἰς μείζονας δὲ κύστεις
 μεταχειριζόμεθα ἐπιτυχῶς ἐριθιστικὰς ἐνέσεις δι-
 ωδούχου βάμματος ἢ διαλύσεως τοῦ **Λ**ουγόλου.

Εἰς μεγάλας, εὐρεία καῦσις καὶ καυτηρίαις εἰς γιτρι-
κού ἀργύρου ἀρκεῖ πρὸς καταστροφὴν τοῦ θύλακος.

Η' ἑξαίρεσις τῶν βλεννοκύστεων εἶνε δυσκοτέρωτος,
τό μὲν διὰ τὸ λεπτοφυές τῶν τοιχωμάτων τῆς κύστε-
ως, τό δέ διὰ τὴν ἔσφραν αὐτῆς πολλάκις μισχεται κύ-
στεις εὐνανται γὰ ἐκταμῶσι διὰ μαχαιρίου ἢ ψαλιδίου
ἢ καὶ τοῦ περιελάστου.

Γ' *Κύστεις ἐξ ἐπισχέσεως ἐν τῷ ἐκφορητι-
κῷ πόρῳ ἢ ἐν ταῖς ράξι μειζόνων ἀσένων.* Πρε-
κειμένου ἐνταῦθα περὶ ἐπισχέσεως ἐκκρίματος παντοί-
ων ἀσένων, ἔπεται ὅτι καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν κύστε-
ων τῆς κατηγορίας ταύτης εὐνανται γὰ ἦνε παντοι-
δες καὶ γὰ καταστῆ ποικιλώτερον διὰ τῶν διαφόρων
μεταμορφώσεων, ἄς εὐνανται γὰ ὑπεστή. Καὶ τῶν κύ-
στεων τούτων ἐν μέρει μόνον ἀνήκει εἰς τὴν χειρουργ-
μίαν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀνηκουσῶν ἢ περιγραφῆ θέ-
λει γίνε μετὰ τῆς περιγραφῆς τῶν χειρουργικῶν γοση-
μάτων τῶν ἀσένων, ἐκείνων, ἐξ ὧν παράγονται· εἰ ὅ ἐν-
ταῦθα ἀπλῶς μόνον θέλομεν ἀπαριθμίσῃ ταύτας· εἰσὶ
δὲ τό καλούμενον βατράχειον ἐξ ἀποφράξεως τοῦ Βαρ-
τωνειανοῦ πόρου, αἱ γαλακτοκύστεις ἢ γαλα-
κτοκῆλαι, εἰ ἐκτάσεως τῶν γαλακτοφόρων πόρων,
ἢ σπερματοκῆλη, ὁ δακρυώψ, αἱ χολιευχοί κυ-
στεις αἱ κύστεις τοῦ ὕπατος, καὶ αἱ τοσοῦτον

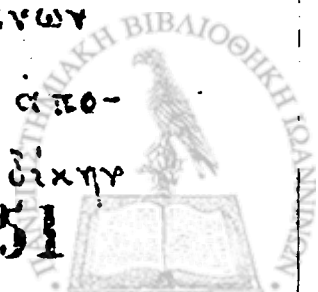
συχνά απαντώμεναι κύστεις τῶν νεφρῶν. Αἱ κύστεις τῆς ὠοθήκης φαίνονται ὅτι κατὰ μέγα μέρος ἀφείλονται εἰς ἀνευροσμόν των *Γραφικῶν* κυστιδίων.

ΚΕΦΑΛ. Γ΄.

Περὶ κύστεων νεφρῶν.

α.) *Κύστεις ἐκ μαλακύνσεως.* Εάν στερεός τις ἰστός φυσιολογικός ἢ παθολογικός δι' ἀλλοιώσεως τινός ῥευστοποιηθῆ, καὶ τὸ ῥευστόν μῆνι ἐν τῷ μίσηφτου περιέχοντος αὐτοῦ ἰστοῦ ἐπὶ μακρὸν χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ ἐκ τῶν πέριξ ἰσπῶν ἀντιδρασίς τις, ἀποτελεῖται εἶδος κύστεως ἢ κυστεώδους πόρου· ἐνίοτε ἐκ τῶν πέριξ ἰσπῶν ἀποτελεῖται καὶ εἶδος τι θύλακος, ἢ τὸν θύλακα ἀποτελεῖ ἢ ἀπονέκρωσις ἢ τὸ μαλακυνθέν ὄργανον περιβάλλουσα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως θύλαξ ἔλλειπει. Αἱ ἐκ μαλακύνσεως κύστεις παρουσιάζονται ἰδίως συχνὰ ἐντός τῶν νεοπλασμάτων παντός εἶδους διὰ τῆς λιπώδους ἢ βλεννώδους μεταμορφώσεως τοῦ ἰστοῦ αὐτῶν. Ἐκ τῶν λιπωμάτων δύνανται νὰ σχηματισθῶσι διὰ ῥευστοποιήσεως τοῦ λίπους, λιπώδεις κύστεις. Εἰς τὰ ἰνώματα παρατηροῦμεν συχνάκις τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ ἀδρου συνδετικοῦ ἰστοῦ εἰς ἰστόν μωξώδη, ἀποτελοῦντα ἐν τῷ ὅγκῳ διαφόρους κοιλότη-

τάς· τό αὐτό παρατηροῦμεν εἰς τὰ ἐγγονδρώματα. Συ-
νηθέστατα ὅμως ἀπαντῶμεν εἰς φύσει μαλθακά νεοπλα-
σματα ἰδίως σαρκώματα καί καρκινώματα, ὅτε διὰ τῆς
λιπώδους καταστροφῆς τῶν κυττάρων καί ἀλλων ἰσθῶν
γεννῶνται αἱ κύστεις εἰς μέγαν ἀριθμόν. Μέρος τῶν
κυστεοσαρκωμάτων γεννᾶται κατ' αὐτόν τόν τρόπον.
τό αὐτό παρατηρεῖται καί εἰς τήν γένεσιν τῶν καικυ-
μένων ὀστεοκυστοσαρκωμάτων. Συχνότατα ἐπίσης
παράγονται κατ' αὐτόν τόν τρόπον τὰ κυστεώδη νεοπλα-
σματα τῆς ὠοθήκης, τὰ φέροντα τήν ὀνομασίαν κυστο-
σαρκώματα, κυστοῖνώματα, κυστοαδενώματα χα-
ρακτηριζόμενα διὰ τῆς κολληειδοῦς ἢ ἀμυλοειδοῦς ὑ-
φῆς τοῦ περιεχομένου. Καί τὰ καρκινώματα μεταπι-
οῦνται διὰ μαλακύνσεως εἰς κύστεις, κυρίως αἱ δευτερο-
παθεῖς βιηθήσεις τῶν παρακειμένων λεμφατικῶν ἀδένων,
ὡς συχνάκις παρατηροῦμεν ^{ἐπί} ἐπιθηλωδῶν καρκίνων τοῦ
χειλοῦς εἰς τοῦς ὑπογενίους ἀδένας· τό περιεχόμε-
τῶν εἶνε πηλτώδες καί συχνάκις μέθ' αἵματος μεμυ-
κμένον· αἱ κύστεις τοῦ θυρωειδοῦς ἀδένος οὕνανται
ὡσαύτως νά γεννηθῶσι διὰ μαλακύνσεως· ὡς πρωτο-
τύπου, ἐκ μαλακύνσεως κύστεις εἰς ὑγιεῖς ἰστούς
δυναμέθα νά θεωρήσωμεν τοῦς ἐκ πεπταλαιωμένων
ἀποστημάτων παραγομένους· περίχρονια δὲ ἀπο-
στήματα συμπυκνοῦται ὀσυνόετικὸς ἰστός, δίκην

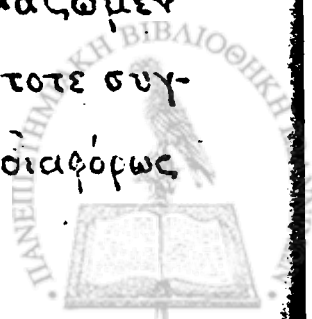

θυλακος. Εάν τό πύον ἐνάπεσι ταιωθῆ ἀλλά τουναντίον λάβη δύστασιν ὀφρῶδη ἀποτελεῖται πραγματικὴ κύστις.

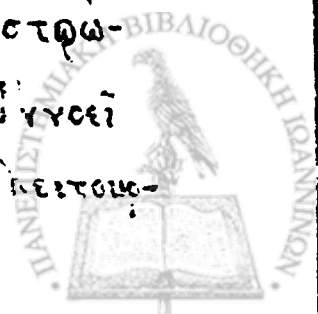
β.) *Κυστιώματα ἢ κύστις αἰτινες ἐκτοπιζοῦσι τοὺς ἰστούς ὅπως τοποθετηθῶσιν.*

Γεννῶνται δέ ταῦτα ὡς πῶς, οἷον 1; οἱ εἰσδύσεις ἀλλοτρίου τινὸς σώματος εἰς τοὺς ἰστούς· ἐν αὐτῆς προκαλεῖται τοπικὸς ἐρεθισμὸς εἰς τὰ περίε, προϊὼν δὲ αὐτοῦ εἶνε ὁ σχηματισμὸς θυλακώδους μεμβράνης. Το περιεχόμενον αὐτῶν εἶνε ἢ προϊὼν τῶν περίε ἰστῶν, οἷον αἷμα ἢ ἀλλότριον σῶμα ἐκ τῶν ἔξω εἰσδύσαν, οἷον σφαῖρα καὶ τὰ παρόμοια. 2; γεννᾶται ἢ κύστις διὰ ὀηνεκοῦς ἐρεθισμοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπί τινος ἰστοῦ, ὁ διερεθιζόμενος ἰστός παρέχει ἐξιδρώμα, ὅπερ τοποθετεῖται ἐν τοῖς μεσοδιαστήμασι τῶν ἰστῶν ἐκτοπιζόν τούτους. Οὕτω ἐξηγουμέν τὴν γένεσιν ἐπικτητῶν βλεννοθυλάκων ὑπὸ τὰς χώρας τοῦ ὄφρατος τὰς ὑπὸ συχνὴν πίεσιν διατεκούσας εἴτε τυχεῶς εἴτε ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος· οὕτω λ.χ. ὑπὸ τοὺς τύλους διὰ στενῶν ὑποδημάτων, εἰς τοὺς ἀχθοφόρους ἐπὶ τοῦ ἀκρωμίου καὶ τῶν ἀκανθῶν τῶν σπονδύλων.

γ.) *Κυστιώσις ὑγρῶμα.* Οὕτω ἐνομαζώμεν τὰξιν τινὰ ἰστωδῶν ὄγκων οἵτινες εἰσὶ πάντοτε συγγενεῖς. Ὁ τρόπος τῆς γένεσεως αὐτῶν διαφόρως

ἐξηγεῖται, πλὴν εἰσέτι ἀκριβῶς οὐδὲν θετικόν γινώσκο-
 μεν περὶ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν· αὐταὶ παρουσιάζονται
 εἰς διάφορα μέρη ὡς τὸν λαιμόν, τὸ περίαιον, τὴν ἱεράν
 χώραν, καὶ τὴν μασχάλην· γεωστί ὅμως τὰ τοῦ λαιμοῦ
 χυστεώδη ὑγράματα ἐγένοντο τὸ ἀντικείμενον σπου-
 δαίας μελέτης. Ταῦτα συνίστανται ἐκ δεκτυοτοῦ
 συνδετικοῦ ἰστοῦ, εἰς οὗ τοὺς πολυπλόκους χώρους ἀπαν-
 τᾶται ὑγρὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ξανθὸν ὀρρωδες· οἱ
 συνήθως πρὸς ἀλλήλους συγκοινωνοῦντες, χώροι δύνα-
 ται εἰς τινὰς περιπτώσεις νὰ συμπλέκωνται καὶ μέκυ-
 σταις διαφόρου μεγέθους ὅπως ἀποκεκλεισμένας· πρὸς
 τοὺς περιξ ἰστούς δὲν ὑπάρχουσι συνήθως ὄρια ἀκρι-
 βῶς περιγεγραμμένα. Οἱ ὄγκοι οὗτοι εἰσὶν ἢ ἐπιπόλαι-
 οὶ κείμενοι μεταξὺ μυῶδους πλάτυσματος καὶ δέρμα-
 τος, ἢ βαθύτεροι· δύνανται νὰ ἀξηθῶσι κόλοσσαιας
 καὶ μάλιστα οἱ κατὰ βάθος κείμενοι καὶ νὰ φθάσωσιν οὐ-
 τω μέχρι τοῦ προσώπου, τῆς ὑποκλειδίου χώρας περὶ
 τὸν λαιμόν, δύνανται δὲ νὰ εἰσδύσωσι καὶ μέχρι τοῦ
 στόματος καὶ νὰ ἀποχωρήσωσιν οὕτω ἀλλήλων τὰ διά-
 φορα ὄργανα τοῦ λαιμοῦ, χωρὶς ὅμως καὶ ταῦτα νὰ ἀλ-
 λειθῶσιν τὸ παράπαν· ὥστε ἡ κυριωτέρα ἔδρα τῶν
 χυστεωδῶν ὑγραμάτων εἶναι μόνον τὰ διάφορα στρώ-
 ματα τοῦ συνδετικοῦ ἰστοῦ κατὰ τὸν λαιμόν. Ἐγγεῖ
 δὲ τις εὐκόλως ὁποίας διαταραχῆς εἰς τὰς κειτοί-

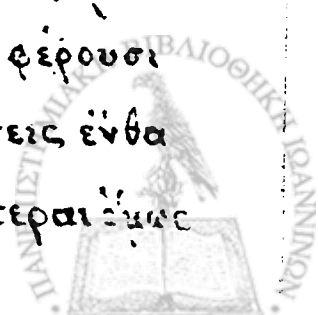

γίας τῶν τοῦ λαιμοῦ ὀργάνων δύναται τὰ νεοπλάρι-
τα ταῦτα γὰ ἐπιφέρει. Μετὰ τὸν τοκετὸν τὰ ὕψω-
ματα ταῦτα ἢ μέγουσι στάσιμα ὡς εἶχον ἢ αὐξάνου-
σι ταχέως· σπανιώτατα ἐπέρχεται αὐτόματος ἴασις
αὐτῶν. Τὰ πλείστα τῶν παιδίων θνήσκουσιν ἐνώρις,
μόλις τινὰ φθάνουσι τὸν τρίτον μῆνα· ὁ θάνατος ἐπι-
χεται δι' ἐξαντλήσεως ὡς ἐκ τῆς ἀνεκανότητος τοῦ
θηλάζειν καὶ τῆς διαταραξέως τῆς ἀναπνεύσεως.

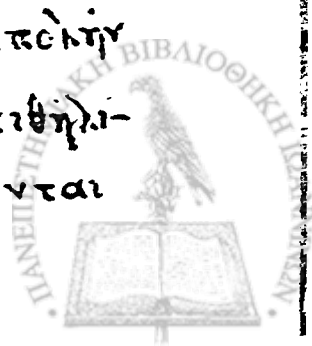
Ἡ θεραπεία εἶνε ἀποτελεσματικῶς χειρουργι-
κῆ· ἢ ἀπλῆ παρακέντησις εἶνε ἐπισηαίης εἰς ὅτε ὀπυ-
ούχους ἐνέσεις καὶ κινδυνώδης· τῆ διεκβολῆ ἰημηγί-
σκου καὶ ἡ περιόδους φέρουσιν εἰς ἰχώροισι καὶ ἐπιτα-
χύνουσι τὴν κακὴν ἐκβασιν. Ἡ σπλάσις καὶ μερικὴ
ἐξαίρεσις δύναται ὡσαύτως γὰ ἐπιφέρει πύησι περὶ
τὸν λαιμόν. Τὸ μέγεθος τοῦ ὕψου καὶ ἡ τραφερότης
τῶν πασχόντων καθιστῶσι πᾶσαν χειρ. ὑγιάν κινδυνώ-
δη, ἴσως αἱ ἐπαγγειλημμένα παρακεντήσεις δύναν-
ται γὰ γίνωσι ἀνεχταὶ καὶ ἐγίστε ὠφέλιμα. Αἱ ἐπιπό-
λαιοι κύστεις ἐννοεῖται, ὅτι φέρουσι κρεῖττονα πρό-
γνωσιν.

δ.) **Δερματοεισεῖς κύστεις ἢ ἑτερόλογοι.**

Ἡ τελευταία ὀνομασθῆ εἰδῆ αὐταῖς διότι φέρουσι
στοιχεῖα ἐπιθήλιου καὶ ἀπαντῶνται εἰς θέσεις ἐνθα
κατὰ φύσιν ἐπιθήλιον δὲν ἀπαντᾶται. Νεώτεροι ἔτι

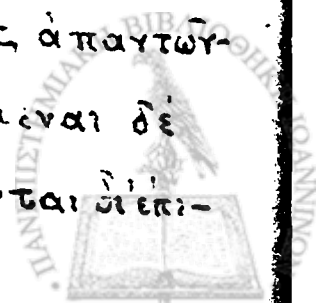
παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι αἱ κύστες αὗται εἰσὶν ἐμβρυακῆς καταγωγῆς. Πρῶτος ὁ *Deverf* ἐπέστησε τὴν προσοχὴν του ἐπὶ τῷ εἶδός τεύτου τῶν κύστεων αἰτίαιες πρότερον συνεχέοντο πρὸς τὰ ἀθρηώματα, ὧν ὅμως διαφέρουσιν οὐσιωδῶς, καθότι τὰ τοιχώματα αὐτῶν φέρουσι πᾶσι πᾶσι τὰ ἀνατομικὰ στοιχεῖα τοῦ ἔξωτερικοῦ δέρματος, τρίχας, σμηγματοποιούς καὶ ὑδρωτοποιούς ἀδένες, ἠήλας, καὶ ὅτε μὲν φέρουσι πᾶσι τὰ στοιχεῖα ταῦτα, ὅτε δὲ τινὰ μόνον τούτων. Προσέτι τὰ τοιχώματα τῶν κύστεων τούτων εἰσὶ λεπτοεῦστερα ἢ τὰ τῶν ἀθρηωμάτων. Τὸ περιεχόμενον τῶν δερματοκύστεων εἶνε ἀραιόν, πᾶσι τῶν, περιέχον διάφορα στοιχεῖα, οἷον ἐπιθήλιωσιν κύτταρα, ἐλευθέρους πυρρήνας λιπώδεις μεταμορφωμένα ἐπιθήλια, χολοστεαρίνην, λιπώσιν κρυστάλλα, συχνάκις τρίχας καὶ συχνότερον λάχνας οὐχὶ σπανίως εὐρίσκουεν ἐν αὐταῖς ὁδόντας προσομοίους· σπανιώτερον ἀπαντῶμεν ἐν αὐταῖς ἀτελή ἢ γόνερον ἢ ὅστα. Εἴς τιτε συνίσταται τὸ περιεχόμενον ἐκ καθαροῦ ἡμιφρεύστου λίπους μέτινα κρυστάλλα μαργαρίτης· ὑπομάζουεν δὲ ταῦτα τότε λιπώδεις κύστες ἢ αἱ τὸ λέπος εἶνε φινεστετερον ἔλαιώδεις κύστες. Αἱ μᾶλλον κατ' ἐπιπέτην κείμεναι δερματοκύστες περιέχουσι ἰδίως ἐπιθήλιον καὶ τρίχας, αἱ δὲ μᾶλλον κατὰ ἕατος ὄνουνται

νά περιέχουσι και ὀδόντας και χόνδρους ἢ ὀστά. Αἱ
πλεῖστα τῶν κύστεων τούτων εἰσὶν ἐπιπόλαιαι ἰδρά-
ζουσαι εἰς τὸν ὑποέρειον συνδετικὸν ἰστόν, παρουσι-
άζονται ὅμως εἰς ὠρισμένας χώρας τοῦ δέρματος.

Συχνοτάτη ἔδρα αὐτῶν ἐστὶν ἡ περὶ τὴν κόγχην χώ-
ρα και ἡ κόγχη αὐτῆ· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀπαντῶμεν αὐ-
τάς σπανίως· ἡ κύστις πῶλλάκις συμφύεται πρὸς τὸ
ὑποκείμενον περίστευον, τὸ δὲ ὀστοῦν φέρει βαθεῖαν ἐντό-
πωσιν; Συχνά εἰσὶν ὡσαύτως αἱ κύστεις αὐταὶ εἰς τὸ
ἔδαφος τοῦ στόματος, ὅτε ἐκλαυθάνονται ὡς βατρά-
χια· ἐκατέρθεν τοῦ ὑοειδοῦς ὀστοῦν καρὰ τὰς γωνί-
ας τῆς κάτω σιαγόδος ἀπαντῶμεν ὡσαύτως αὐτάς,
ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ κεῖνται συνήθως ἐπὶ τῆς
θήκης τῶν μεγάλων ἀγγείων και συμφύονται μετ' αὐ-
τῶν· ἀπαντῶνται ἐπίσης ἐπὶ τῆς σφαγγτικῆς ^{χώρ.} και τοῦ
στέρνου. Ἡ ἔδρα αὐτῶν εἰς τὰς λοιπὰς χώρας εἶνε σπαν-
ιωτάτη και δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ. Τῶν κατὰ βά-
θος δερματοκύστεων ἡ αἰρετωτέρα ἔδρα εἶνε αἱ ὠσθή-
και οἱ ὄρχεις, αἱ μὴνιγγες, ὁ ἐγκεφαλος ὁ ὀφθαλμὸς
τὸ πρόσθιον μισθωράκιον πνεύμων, ὁ θυμὸς ἀδὴν τὰ
περὶ τὸ ἥπαρ μέρη τὸ μεσεντέριον, τὸ ἐπίπλοον, ἡ με-
σεγτέριος χώρα. Αἱ δερματοειδεῖς κύστεις ἀπαντῶν-
ται κυρίως εἰς νεαρὰ πρόσωπα, αἱ ἀπαντῶμεναι δὲ
εἰς προχωρημένην ἡλικίαν ἀποδεικνύονται δι' ἐπι-

μελοῦς ἐξετάσεως χρονολογούμεναι ἀπὸ τῆς νεότητος.

Εἶνε δέ σχεδὸν βέβαιον ὅτι πᾶσαι αἱ κύστεις αὗται εἰσὶ συγγενεῖς. Ἄξιον περιεργίας εἶνε προσέτι ὅτι συχνότατα κατὰ τὴν ἐφήβωσιν λαμβάνουσι καὶ αὗται μεγίστην ἀνάπτυξιν καὶ ἀνησυχῶσι σπουδαίως τοὺς πάσχοντας· ἐπίσης τραυματισμοὶ ὄνυγται νὰ συντελέσωσιν εἰς πρόωρον καὶ ταχείαν ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

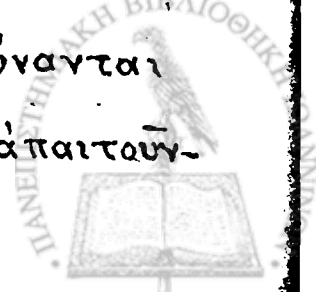
Ἡ περία τῶν δερματοειδῶν κύστεων εἶνε πάντοτε λίαν χρονία καὶ ἡ αὐξήσις αὐτῶν βραδύτατη· μόνον ἐν τῇ ωσθήκῃ ὄνυγται γὰ αὐξηθῶσι ἐνίοτε ταχέως καὶ διὰ ῥήξεως γὰ ἐπιφέρωσι κίνδυνον τῆς ζωῆς τοῦ ἀρρώστου. Τὴν ὀστώδη καὶ τιτανώδη μεταμόρφωσιν ἤν εἰς τὰ ἀθρῶματα ἀπαντῶμεν οὐδὲλως παρατηροῦμεν εἰς τὰς κύστεις ταύτας· πύησις καὶ ἰχώρροια παρατηρεῖται ἐνίοτε.

Ἡ διάγνωσις δερματοκύστεων εἰς ἐσωτερικά ὄργανα εὐρισκομένων εἶνε δυνατὴ, ἐὰν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν ἐξέλθῃ διὰ τῶν ἐντέρων, τῆς κύστεως, ἢ τοῦ πνεύμονος. **Εἰ**πὶ τοιούτων κύστεων τοῦ λαιμοῦ ἢ τῆς κοιλότητος τοῦ στόματος καὶ τοῦ ὄρχεως ὄνυγται μόνον διὰ δοκιμαστικῆς παρακεντήσεως νὰ γίνῃ διάγνωσις. Τῶν ὑπόδερσίων κύστεων τουναντίον ἡ διάγνωσις εἶνε εὐκόλος ἐκ τῆς προσεύσεως αὐτῶν εἰς τὸ περιεκείμενον περίστρον, καὶ τῆς εὐκτενήσεως.

του επικειμένου δέρματος, και εκ της μαλθακότητος του σαφούς κλυδασμου. Δερματοκυστις του εσωτερικου της κόγχης δυναται να συγχυσθωσι προς την εγκεφαλοκήλην. Οτι περι της θεραπειας των αποστημάτων ελέχθη τουτο ισχύει και εις την των δερματοκυστων· η απλή σχασις φέρει ουχι εις ίασιμ αλλ' εις ιχώρροισιν και συρόγγιον· αι ερεθιστικαι έγέσεις εινε μέσον εισοφαλές, η εξαίρεσις δε εινε το μόνον ασφαλές μέσον θεραπειας, δεϊται όμως μείζονος προσοχής η επί των άθνηρωμάτων. Ενταυθα εινε άναγκαϊον το μαχαίριον η ψαλίδιον μέχρι τέλους της εγχειρήσεως· ο θυλαξ ως λεπτότερος ρήγγυται ευκόλως, διά τας ενδεχομένας δε συμφύσεις εις τά περίξ η αποδορά αυτου εινε δυσκόλος.

ε.) Κατάπεπτεον ενταυθα και τας παρασίτους κυστις· ητοι την χάλαζαν η κυστικερκον, έχινόχκον. Ο κυστικερκος διά της ευρέσεως του εφθαλμοσποπιου άνεκαλύφθη και εις τά διάφανη υγρά του οφθαλμου· άλλως τε απαντάται εις τά βλέφαρα ενίοτε δε εις τον υποδόρειον συνδετικόν ιστόν ως μικρός κυστικός όγκος, ουτινος η φύσις κατά την εξαίρεσιν μόνον δύναται να διαγνωσθῃ. Συχνότεραι και πολλω σπουδαιότεροι εισιν οι έχινόχκοκοι διότι δυναται να αποτελέσωσι και υπερμεγέθεισ όγκους απαιτων-

τας σπουδαίαν χειρουργικήν επέμβασιν. **Ε**ίς τὰς πλεί-
 στας τῶν περιπτώσεων μεταξὺ τῆς κύστεως τῶν ἔχι-
 νοκόκκων καὶ τοῦ ἰστού ὅστις τὸν περιβάλλει οἰασθήπο-
 τε φύσεως καὶ ἂν ἢ εὐτος ἀναπτύσσεται παχεῖα τις
 ἐκ συνδετικού ἰστού θήκη ἢ (θύλαξ), ἥτις ἔχει τὴν
 αὐτὴν σημασίαν, ἢν οἱ θύλακες εἰ σχηματιζόμενοι
 περὶ ἀλλότρια σώματα, ἐκχυμώματα κ.τ.λ. καὶ ἀποκλεί-
 ούσα ταύτην ἐκ τῶν πέριξ. **Ε**ίς τὸν ἐσωτερικὸν τοῖχον
 τῆς θήκης ταύτης προσεμύζεται στεγανῶς ἢ ἀργεῖκή
 ἢ μητρική κύστις, ἥτις περιέχει ὑγρὸν θαυμάσιον,
 ἐν ᾧ ἀναπτύσσονται ἕτεροι ἐυδογεγεῖς κύστεις.

Θε ἐχινόκκοι παρουσιάζονται συχνότατα εἰς
 τὸ ἥπαρ, σπανιώτατα εἰς ἄλλα παρεγχυματώδη ὄρ-
 γανα, ὡσαύτως εἰς τοὺς μῦς, τὸν ὑποδόριον συνδετι-
 κὸν ἰστόν. **Ε**ίς τὰς χώρας ὅπως ταύτας οὐδεποτε φθά-
 νουσιν εἰς τὸ μέγεθος, ὅπερ ἔχουσιν ἐνίοτε εἰς τὸ ἥπαρ
 καὶ τὸ ἐπίπλοον. **Ο**ἱ ὑποδέραιοι ἐχινόκκοι δυσκό-
 λως δύνανται γὰρ διαγνωσθῶσιν ἐτέρων ὑποδερείων
 κύστεων πρὸ τῆς ἐξετάσεως τοῦ περιεχομένου. **Μ**όνον
 οἱ τοῦ ἥπατος καὶ ἐπίπλοου ἐχινόκκοι δύνανται
 γὰρ διαγνωσθῶσιν ἐὰν ᾖσιν βεβαρεῖς διὰ τῶν κοιλι-
 ακῶν τοιχωμάτων, καὶ θυγηθῆ τις γὰρ ἀποκλείση
 ἕτερα νεοπλάσματα, διακρίνει δὲ τῶν κλυδασιῶν
 καὶ τὸν τρόπον καλούμενον τῶν ὑδατίδων, ὅστις

κατά τὴν ἐπίκρουσιν τοῦ ὄγκου γυνᾶται διὰ τῆς
 πρὸς ἀλλήλας προσκρούσεως τῶν ἐξογενῶν ἐλαστι-
 κῶν καὶ τεταμένων κύστεων. Ἀσφαλέστατὴν ὅμως
 διάγνωσιν παρέχει μόνη ἡ δοκιμαστικὴ παρακέντησις,
 δι' ἧς ἐξέρχεται οὐ μόνον ὑγρὸν διαυγέστατον, ἀλλὰ
 πολλὰκις σὺν αὐτῷ καὶ ἄγγιστρα τῶν κύστεων ἢ κυ-
 στιδία ἐνίοτε. **Εἰ**τι ἐχίνοκκόκων τῶν νεφρῶν γίνεται
 πολλὰκις ἡ διάγνωσις ἐκ κυστιδίου σὺν ταῖς οὖροις
 ἀπερχομένων. **Ε'**χίνοκκοκοὶ τοῦ ἕπατος καὶ ἐκπλοῦ-
 ρήγνυνται ἐνίοτε εἰς τὸν πεπτικὸν σωλήνα οἱ ἐχίνοκ-
 κοκοὶ τῶν πνευμόνων δύνανται νὰ ἐξέλθωσι - δὲ ἀποχρεμ-
 ψεως. **Τ**τανώδεις καὶ ὀστόδεις μεταμορφώσεις τῶν
 κύστεων τούτων καὶ τῶν θηκῶν αὐτῶν εἰς ἐσωτερικά
 ὄργανα δὲν εἶνε σπάνια.

II Θεραπεία τῶν ὑπὸ τὸ δέρμα καὶ τοὺς μῦς ἑ-
 δραζόντων ἐχίνοκκόκων ἀσφαλέστατα γίνεται διὰ μό-
 νης τῆς ἐξαιρέσεως, παρακέντησις ὅμως καὶ ἐρεθι-
 στικαί, ἐνέσεις δύνανται πολλὰκις νὰ ἐπιφέρωσι τὴν
 ἴασιν. **III** Θεραπεία τῶν ἐν τῇ κάτω κοιλίᾳ ἐχίνοκκό-
 κων ἀποτελεῖ ἐν τῶν σπουδαιτάτων μέλημα-
 τῶν τῆς χειρουργικῆς θεραπείας. θέλομεν πραγμα-
 τευθῆ δὲ περὶ ταύτης ἐν τῷ περὶ νοσημάτων τῆς κά-
 τω κοιλίας κεφαλαίῳ.

ΜΕΡΟΣ II.

Ἰδίως Νεοπλάσματα.

A.) Νεοπλάσματα τύπου συνδέτικου ἴστού φέροντα.

I) Νεοπλάσματα τύπου φυσιολογικοῦ συνδέτικου ἴστού φέροντα.

ΚΕΦ. Α'. Ἰνώματα.

Ὁρισμός, καὶ ἱστολογικὴ ὑψὴ αὐτῶν.

Ἰνώματα καλοῦμεν τὰ νεοπλάσματα εἰκείνα ἅτινα συνίσταται κατ' ἐξοχὴν ἐκ μεμορφωμένου συνδέτικου ἴστού· ἀλλὰ εἰς ταῦτα τό ὄνομα δέσμοειδῆ καὶ ἰνυειδῆ. Ἐπειδὴ ἡ νεοπλασία συνδέτικου ἴστού εἶνε λίαν συχνὴ καὶ ἐκτεταμένη καθ' ὅλον τὸ σῶμα, εἶνε δύσκολον γὰρ θέσωμεν ὄρια ἀκριβῆ τοῦ κυρίου ἰνώματος. Ἐν τῇ χειροεργικῇ αἰῶνι εἶνε ἀνεκάθεν παραδεδομένον γὰρ ὀνομαζόμενον ἰνώμα τῆς νεοπλασίας ἐκείνην μόνον τοῦ συνδέτικου ἴστού, ἥτις ἀποτελεῖ κατὰ τόμαλλον καὶ ἥτις ἐν εὐδιακριτοῦ περιγεγραμμένου ὄγκου πρὸς διακρίσιν ἑτέρων διαχύτων νεοπλασιῶν συνδέτικου ἴστού· ὡς ἡ. χ. τῆς ἑλεφαντιάσεως. Τὰ ἱστολογικὰ στοιχεῖα τῶν ἰνωμάτων εἶνε κυρίως ὁ μεμορφωμένος ὄριμος συνδέτικὸς ἴστος, ὅστις δύναται γὰρ παρουσιασθῆναι εἴτε ὑπὸ μορφῆν

ἀδρῶν τεταμένωv ἰνῶν, εἴτε μάλθακώτερες, ὁμότιμες, μάλλον ἢ ἥττον ὑπὸ ὑγροῦ διηθημένους. **Η'** διύθμις τῶν ὑγρῶν τούτων εἶνε διάφορος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διασταυροῦται κατὰ παντοίας ἢ κατὰ δύο διαφόρους διευθύνσεις, ἐξ οὗ ἡ διατομή τοῦ ἰνώματος παρέχει ἐνίοτε τὴν ὄψιν καὶ ἡμψιν τῶν ζωγραφημάτων δαμασκωτῆ ὑφάσματος, ἄλλοτε δὲ στρογγύλων συγκεντρικῶν ἰνῶν.

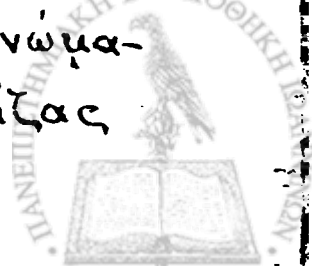
Πλὴν τοῦ συνδετικοῦ ἴστού παρατηροῦμεν συχνάκις καὶ ἔλαστικάς ἴνας, εἰς τὰ ἰνώματα τῆς μήτρας ἀπαντῶμεν σχεδὸν πάντοτε καὶ φυτικάς μυσικάς ἴνας, ἐξ οὗ καὶ ὁ **Witchow** ὠνόμασεν αὐτὰ **μυοῖνόματα**.

Εἰς καθαρά ἰνώματα ἀπαντῶμεν ἐκ κυτταροειδῶν στοιχείων μόνον τοὺς γνωστοὺς πυρήνας ἢ σωματίαι τοῦ συνδετικοῦ ἴστού, οἵτινες γίνονται κατασυνεῖς προστιθεμένου ὀξικοῦ ὀξέως. **Η'** παρουσία δὲ μάλλον ἀνεπτυγμένων κυττάρων, ὡς τὸ τῶν κεγχροειδῶν καὶ σαρκοειδῶν σαρκῶν, εἰάν μάλιστα ταῦτα ὑπερτερῶσι τῶν ἰνῶν, ἀποτελεῖ τὰς μεταβατικάς μορφάς πρὸς τὰ σαρκώματα, τὸ καλούμενον ἰνοσάρκωμα. **Τ**ὰ γνήσια ἰνώματα εἰσὶ πτωχὰ ἀγγείων πολλάκις καὶ κατὰ συνέπειαν ξηρὰ, ἕτερα εἰσὶν ἀγγειοβριθῆ καὶ μάλιστα τὰ ἔχοντα πολυπώδη ἢ θυλώδη μορφὴν ὧν ἡ ἑξαιρέσις δύναται γὰ ἐπιφέρει ἐπίσημον αἰμορραγίαν, ὡς λ.χ. ἐν τῇ ρινικῇ καὶ φαρυγγαίᾳ κοιλότητι. **Εἰς** τι-

να ἰνώματα τόφλεβῶδες αἶμαι φέρει εἰς χώρους ἐν τῷ ἰνώματι καὶ καλοῦμεν αὐτὰ σπραγγώδη ἰνώματα ἀποτελοῦσι δὲ τὴν μετάβασιν εἰς τοὺς σπραγγώδεις ὄγκους τῶν φλεβῶν, ὧν τινῶν πολλοὶ ἀναπτύσσονται παντοτε (πιθανόν) ἐξ ἰνωμάτων. Ἀγαλόγως τῆς μορφῆς τοῦ συνδετικῆς ἱστοῦ, ὅστις χρησιμεύει ὡς ἔδαφος παραγωγόν τῶν ἰνωμάτων ἔχουσι καὶ ταῦτα διάφορον σύστασιν. Τὰ ἐν τῷ ὑποδορείῳ καὶ τῷ ὑποβλεγγώδει συνδετικῶ ἱστῶ εἰσὶ φαινόμενα, μαλθακώτερα· τὰ ἐν ταῖς ἀπονεμώσεσι καὶ τῷ περιστέφῳ σκληρότερα μέινας συγκεντρικὰς κρύζονται ὑπὸ τὸ μαχαίριον.

Ἀνάπτυξις. Αἷτια. Εἶδρα τῶν Ἰνωμάτων.

Τὸ μητρικόν ἔδαφος ἐφ' οὗ φύονται τὰ ἰνώματα εἶνε πάντοτε ὁ συνδετικὸς ἱστὸς, ὁ ὑπεδέρειος, αἱ ἀπενευρώσεις, τὸ περίσσειον, ὁ μεσεργαγικός. Ἀναπτύσσονται λοιπόν ὡς ὑπερπλαστία τοῦ ἱστοῦ τούτου καὶ ἔχουσι πρὸς αὐτὸν ἄλλοτε ἄλλην σχέσιν. Ὅτε λοιπόν ἀποχωρίζονται ἐντελῶς τοῦ μητρικοῦ ἔδαφους καὶ ἀποθυλακίζονται ὡς παρατηρεῖται εἰς τὰ ἰνώματα τῆς μήτρας, ὅτε δὲ εὐδιαίρετος τοῦ ἰνώματος ὄγκος προπέμπει εἰς τὸ ἔδαφος οἶονεὶ ρίζας

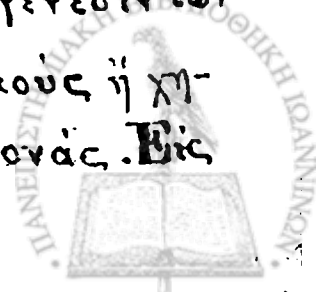

αίτινες κατά μικρόν ἀρᾶνίζονται ὡς παρατηροῦμεν εἰς ἰνώδεις πολλῆσδε τῶν χοίλοτήτων. **Ε**νίοτε ἴσως καί εἰς ἰνώματα ἀπνευρώσεως καὶ περιστέου παρατηροῦμεν τιαύτας ρίζας τῶν ἰνωμάτων ἄλλοτε τέλος ὁ ὄγκος μεταβαίνει κατὰ μικρόν καὶ ἀναπαισθήπως ἐπὶ τὸ μητρικόν ἔδαφος εἰς τρόπον ὡς τε ἐνίοτε ἀντὶ ὄγκου περιγεγραμμένου ἀπαντῶμεν ὑπερπλασίαν διάχυτον τοῦ συνδετικῆς ἱστοῦ ὡς ἐπὶ ἑλεφαντιάσεως. **Η** ἢ τε πρώτη γένεσις καὶ ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τῶν ἰνωμάτων γίνονται καθὼς καὶ εἰς τὸν συνδετικὸν ἱστὸν ἐν γένει: διὰ τοῦτο ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὸ κέντρον καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν ἰνωμάτων ἀβροισματα καὶ σειράς ἀτρακτοειδῶν κυττάρων.

ΙΙ κατ' ὄγκον αὔξησις τῶν ἰνωμάτων εἶνε ἀπερίοριστος, δύναται πολλακίς νὰ ἀποτελέσῃ ὄγκους ὑπερμεγέθεις:

Ο ἢ τι δ' ἀφορᾷ τὴν αἰτιολογίαν τῶν ἰνωμάτων μολονότι φαίνεται πιθανή, ὅτι τὴν πρώτην ὠθησιν παρέχει πάντοτε τοπικός τις ἐρεθισμός, μολαταῦτα δέ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀποδείξωμεν αὐτόν. **Ο**ἱ ἰνώδεις ὄγκοι, αἵς κατωτέρω ὡς ἰνώματα θέλομεν περιγράψαι χρεωστούσι τὴν γένεσίν των σχεδὸν πάντοτε εἰς ἐξωτερικούς μηχανικούς ἢ χημικούς ἐρεθισμούς ἢ εἰς χρονίαν φλεγμονάς. **Εἰς**

επιπόλαια ἰνώματα ἐνίοτε ἀπαντῶμεν ὡς αἰτίαν
 πλήξιν, ὡς εἴη, ἢ ἐρεθισμὸν ἀλλοτρίου τινὸς σώματος,
 ὡς λ.χ. ἐνωτίων κατὰ συνέπειαν τῶν ὀποιῶν ἀναπτύσ-
 σονται πολλαχίς εὐμεγέθη ἰνώματα κατὰ τὸ λοβίον
 τοῦ ὠτός. Ἄνθρωποι γονατίζοντες συχνά, δύναται
 νὰ λάβωσιν ἰνώμα πρό τῆς ἐπιγονατίδος· ὡς αἰτί-
 αν τῶν τοσούτῳ συχνά ἀπαντωμένων εἰς τὴν κήτραν
 ἰνωμάτων ἀνάγκη νὰ ἀναφέρωμεν τὸ εὐμεταβόλον
 τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν τοῦ ὄργάνου· ὡς προ-
 διαθέτον αἴτιον παραδέχονται οἱ γυναικολόγοι τὴν
 ἄνω τῶν τριάκοντα ἐτῶν ἡλικίαν καὶ τὴν στέρω-
 σιν. Ἐνίοτε ἀναγκαζόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν καὶ
 προδιάθεσιν ἰστών τινῶν, ὡς τοῦ ὑποδορείου εἰς μορ-
 φὰς τινὰς τῶν ἰνωμάτων, ὡς τὸ μαλθακὸν ἰνώμα.
 Αἱ ἀκροχερῶνες, παρατηροῦμεν ὅτι ἀναπτύσ-
 σονται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου καὶ εἰς μέγαν ἀριθμὸν,
 ἢ προδιάθεσις δὲ αὕτη εἶνε εἰς τὰς ἀκροχερῶνας
 πολλαχίς παρούσκη. Ἡ πολλαπλὴ ἐμφάνισις τῶν
 ἰνωμάτων εἰς τὰ νευρῆλημματα χρεωστείται
 συνηθῶς εἰς τὴν κληρονομικὴν προδιάθεσιν. Ὅτι
 διαφέρει τὴν συνηθέστεραν ἔσφαιν τῶν ἰνωμάτων
 ὡς μαλθακαὶ καὶ θηλώσας μορφαὶ ἀναφαίνονται
 κατὰ προτιμήσιν εἰς τὸ δέρμα καὶ τοὺς βλεννοῦ-
 μένας, ἐνίοτε καὶ ἐπὶ αἰρωσῶν ὑμένων, ὡς αἰ-

θρομεμβρανῶν, ὑπεξωκότος. Τὰ στεριώτερα ἀπαντῶνται ἐπὶ τῶν ἀπονευρώσεων, τοῦ περισσίου, καὶ ἰδίως τοῦ νευρειδήματος. Ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων κυρίως ἡ μήτρα καὶ ἡ ὠθήκη κατίζονται ὑπὸ ἰνωμάτων, σπανιώτεροι δὲ οἱ μαστοί.

Πορεία καὶ πρόγνωσις.

Η ὑφὴ τῶν ἰνωμάτων καὶ ἰδίως τῶν ὀγκωδῶν ὑφίσταται διαφορὰς μεταμορφώσεις, καὶ πρῶτον τὴν *βλεννώδη μαλάκυνσιν* τοῦ συνεκτικοῦ ἰσθμοῦ καὶ τὸν σχηματισμὸν μικρῶν κυστεῶν χώρων. **Η** μεταμόρφωσις αὕτη ἀρχεται δι' ἀναπτύξεως κυττάρων μετὰ βλεννώδους μεσοκυτταρίου οὐσίας, ἥτις δύναται ἐπὶ τέλους νὰ καταστῆ τοσοῦτον ρευστή ὥστε τὰ ἐν αὐτῇ περιεχόμενα κύτταρα νὰ ἐξαφανισθῶσι καὶ οὕτω νὰ σχηματισθῶσι μία ἢ πλείοτεραι κύστεις, ἐκ μαλάκυνσεως, περιέχουσαι ὑγρὸν παρέχον τὰς ἀντιδράσεις τῆς βλεννης. Τὴν τοιαύτην μαλάκυνσιν δεόν νὰ διακρίνωμεν τῆς οἰδηματώδους διηθήσεως τῶν ἰνωμάτων, ἥτις ἐπέρχεται κατὰ συνέπειαν διαταράξεων τῆς κυκλοφορίας καὶ παρέχει τῷ ἰνωματι ὑφὴν πυκνώδη. **Δ**εύτερον τὴν λιπώδη μεταμόρφωσιν τῶν τῶν ἰνωμάτων συνιστῶντων στοιχείων, δι' ἧς δύναται νὰ ἐπέλθῃ ὀλική ἢ μερική μαλάκυνσις τοῦ ὄγκου. **Κ**αὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ

περιπτώσει πᾶσα ἡ διατομή τοῦ ὄγκου φαίνεται
 τεθλωμένη, μὴ ἀπαστρέπτουσα, καὶ ἀντὶ ἐλα-
 στικῆς ἀντιστάσεως ἀπαντῶμεν μαλακισμόν τοῦ
 ὄγκου, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀπαντῶμεν μικρὰς ὑποξάν-
 θους μαλθακὰς ἐστίας ἐν τῷ παρεγχύματι. Τρί-
 τον τὴν τιτάνωσιν ἀπαντῶμεν συχνάκις εἰς
 τὰ ἰνώματα· αὕτη συνήθως ἀρχεται ἐν τῷ κέντρῳ
 καὶ συνίσταται ἐν ἀρχῇ εἰς πόλλας μικροσκοπικὰς
 ἐστίας, ἐνίοτε ὅμως δύναται καὶ ἅπας ὁ ὄγκος γὰ ἀπο-
 τιτανωθῆ καὶ μεταβληθῆ εἰς μάζαν στερεάν· ἐνίο-
 τε αἱ ἀποτιτανώσεις ἐναποτίθενται κατὰ στιβάδας.

Ἐν σπανίᾳ δὲ περιπτώσει ἀρχόμενα ἐκ τῆς περιφε-
 ρείας ἀποτελοῦσι κέλυφος περιέχον τὸ νεόπλασμα.

Ἐξ ὅλων τῶν ἰνωμάτων τὰ τῆς μήτρας εἰσὶ τὰ μάλ-
 λον διατεθειμένα πρὸς τιτάνωσιν. Τέταρτον τὴν
 ἀποσπένδωσιν δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς παν-
 τὸς εἶδους ἰνώματα, κατ' ἐξοχὴν ὅμως εὐρίσκομεν
 αὐτὴν εἰς τὰ κῆπ' τοῦ περιστέου ἢ τοῦ ὀστοῦ φύο-
 μενα, καὶ ὀνομάζομεν αὐτὰ ὀστεῖνώματα.

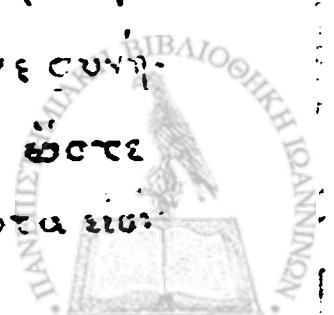
Ἡ ἀπαστέωσις κατέχει ἐνίοτε ὀλοκληρὸν τὸ ἶνωμα
 συνηθέστερον ὅμως παρουσιάζεται εἰς μικρὰς ἐστί-
 ας ἢ ἀενόροειδεις διακλαδώσεις. Αἱμορραγίαι,
 πύησις, ἐξέλκωσις, δύνανται εἰς πολυπόδη ἰνώ-
 ματα, δι' ἐξωτερικοῦ ἐρεθισμοῦ ἢ συμπίεσεως ἐν

τῆ κοιλότητι ἐν ἣ εὐρίσκεται τὸ νεόπλασμα, νὰ ἐπέλθωσι· καὶ γὰρ γραινὰ δύναται νὰ ἐπέιθῃ ἐξ ἀποσφίγγεως τυχαίας τοῦ μίσχου αὐτῶν. **Ἡ** αὖ-
 ξησις τῶν ἰνώματων προβαίνει ἕκαστα ὑφ' αὐτῆς, προ-
 ἰούσης τῆς αὐξήσεως γίνονται ταῦτα μᾶλλον
 περιγεγραμμένα καὶ πάλλακτις, ἀπεθύλακονται
 ἐπὶ τῆς γειτονίας, οὐδὲν ἕτερον ἐξασκουσιν εἰ μὴ
 λειτουργικὰς διαταράξεις, ὡς ἐκ τῆς πίεσεως. **Ἐκ**
 τῶν ἄχρι τοῦδε λεχθέντων γίνεται δῆλον ὅτι τὰ
 ἰνώματα εἰσὶν ὄγκοι τηρουῦντες τὸν φυσιολογικόν
 τύπον τοῦ μητρικοῦ ἐδάφους, ἐπομένως ὁμοιόπλα-
 στα, δὲν ἐνεργοῦσι μόλυσματικῶς, ἐπὶ τῶν πέριξ,
 ἐπειδὴ περιέχουσιν ἐλάχιστα κυτταριώδη στοι-
 χεῖα, καὶ ὑγρὰ ὀλίγιστα. **Δ**ύναται τις ἐκ τῶν προ-
 τέρων νὰ εἰκάσῃ, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ λοιποῦ ὀργανι-
 σμοῦ δὲν ἐπιδρῶσι μόλυσματικῶς, εἴτε διὰ τῶν λυ-
 μφατικῶν ἀγγείων εἴτε διὰ τῶν φλεβῶν. **Κ**αὶ ὅπως
 ἢ χειρουργικὴ πείρα κατατάσσει τὰ ἰνώματα εἰς
 τοὺς καλοήθεις ὄγκους. **Κ**αὶ εἶνε μὲν ἀληθές
 ὅτι εἰς τινὰ ἰνώματα παρατηρεῖται ἐνίστησις ἐπι-
 μογή τις εἰς ἐπανειλημμένας, τοπικὰς ὑπετροπὰς,
 ὡς τὰ τοῦ περισσέου, τοὺς ἰνώδεις πολυπόδας
 τῆς ρινοφαρυγγίας κοιλότητος, ἀλλ' οὗτοι εἰσὶν
 ἰνώματα προπέμποντα πλοκάμους εἰς τὰ πέριξ.

ὡς δὲν διακρίνομεν ἢ ὡς ἐκ τῆς ἑδρας των δὲν δύναμεθα
 πολλάκις νὰ ἐξαιρέσωμεν ὅπου ὁμως ἡ ἐντελής ἐξαιρέσις
 εἶνε κατορθωτή, ὑπερσπαί δὲν γίνονται διότι τὰ ἰνώμα-
 τα δὲν διασπείρουσι σπέρματα εἰς τὰ περίξ αὐτῶν. Τοῦ-
 γωμα πολλάκις δύναται νὰ ἐπιπλέκηται καὶ μέ᾿ ἄλλα γεο-
 πλάσματα καλοήθη ἢ κακοήθη καὶ ἰδίως μέ᾿ ἐκεῖνα ἄ-
 τινα ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τοῦ συνδετικού ἰστοῦ, ὡς
 ἰνθσαρκώματα, μίξωϊνωματα, ἰνολιπώματα
 δύναται ὡσαύτως νὰ ἐπιπλέκηται μέ᾿ καρκινώματα, ἐγ-
 χονδρώματα, καὶ ἀδενώματα.

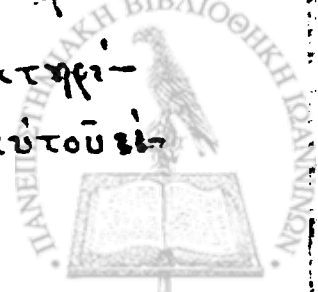
Διάφορα εἶδη ἰνώματος.

Ἀναλόγως τῆς συστάσεως δύναμεθα νὰ διακρίσω-
 μεν τὰ ἰνώματα εἰς μαλθακά καὶ σκληρά. Καὶ
 μαλθακά μὲν εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πληϊστοτάτου ἐξωτερικῆ
 δέρματος καὶ τοῦ ὑποβλενωδούς ἰστοῦ, σκληρά δὲ
 τὰ τῶν ἐσωτερικῶν μορίων, ὡς τὰ τῆς μήτρας, τῶν
 νεύρων, τοῦ περιστείου, τῶν ἀπονευρώσεων. Μία μορ-
 φὴ πολλὰ συχνή τῶν μαλθακῶν ἰνωμάτων εἶνε τὸ ὑπό
 τοῦ *Witelson* ἰνώμα ἀπαλόν (inoma molliculum
 τέρμιθος) συνίσταται οὐσιωδῶς ἐξ ὑπερπλασίας
 τοῦ ὑποδερμίου ἰστοῦ, ἀναφαίνεται κατὰ προτίμη-
 σιν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὸν κορμὸν καὶ εἶνε συνή-
 θως κολλαπλή καὶ τὸσφ πολλοαπλή ἐνίστε ὥστε
 εἶχον *καρμωχέση*: Τὰ γεοπλάσματα ταῦτα εἰς:
 ἰδίως ἐκτετασαν.

ἀπαλὰ μέχρι κλυδασμοῦ. Τὸ ἐπικείμενον δέρμα ἀναλ-
 λοιώτεον, τὸ παρὺ ὀλίγον λεπτεπιμεμένον, συχνότατα
 εἰσὶ μισχοτά, σπανίως ἔχουσι πλατεῖαν ἑάσιν, ἐνίο-
 τε εἰσὶ συγγενῆ, ἀϋξάνουσι συνήθως ἀργά, καὶ δύ-
 νανται: ἐνίοτε γὰ φθάσωσι κολασσαῖον μέγεθος, ἔχου-
 σιν ἄφθονα ἀγγεῖα, καὶ κατὰ τὴν ἑξαίρεσιν παρέχου-
 σιν ἄφθονον αἰμορραγίαν ἐκ τῶν ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν
 τοῦ μίσχου, ἅτινα ἀγγεῖα δυσκόλως ἀποστινοῦνται ὡς
 ἐκ τῆς ἀδρότητος τοῦ περίξ ιστοῦ. Ἐνταῦθα καταλε-
 κτέον προσέτι καὶ τινὰ ἰξώδη γεοπλάσματα τοῦ προσώ-
 που ἅτινα συνίστανται πάντως ἐξ ἀκαλοῦ συνδέειστος,
 καὶ τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἐμφανισθῶσι καὶ ὡς μισχοτά
 ἐλφύματα. **Εἰ** ὄραζουσι συνηθέστατα περὶ τὴν ῥίνα
 καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐνίοτε δὲ εἰσὶν ἀθρόα, ἐξ οὗ ἔφε-
 ρον ἄλλοτε τὴν ὀνομασίαν *λεοντῖασις*. **Εἴ** τερατι-
 μορφὴ τοῦ δέρματος ἀνήκουσα εἶνε τὸ οὕτω δὴ καλού-
 μενον *κηλοειδές*. **Κατὰ** συνθήκην δὲ ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν
 ταύτην ἐννοοῦμεν ἴνωμα τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος παρι-
 στάμενον ὑπὸ τὴν μορφὴν βλαστανούσης οὐλῆς.
Καταλέγουσιν ὅμως ἐνταῦθα καὶ τινὰς πραγματικὰς
 ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπερτροφούσας οὐλὰς, ὥστε διακρίνο-
 μεν τὸ αὐτόματον *κηλοειδές* καὶ τὸ *ουλωδες* *κηλο-*
ειδές εἶνε πασίγνωστον ὅτι ἐνίοτε τραύματα ἢ λ-
 κη καὶ μάλιστα εἰς δύσκρατα ἄτομα, ἀντὶ τὰς ἡ-
 ν

λωθῶσιν ὡς συγῆθως, ἀποτελοῦσιν οὐλήν ταινιωδῆ ἔξε-
 χουσαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττογ τῆς ἐπιφανείας τοῦ
 δέρματος· ἐπέρχεται δὲ ἢ τοιαύτη οὐλή συγῆθως κατὰ
 συνέπειαν ἐρεθισμού τοῦ τραύματος, παρεκτροπῆς δι-
 αίτης κτλ. εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων ἢ ὑπερ-
 τροφία τῆς οὐλῆς αὕτη ἐξαφανίζεται ἀφ' ἑαυτῆς, ἢ
 ἄλλοτε ἀπλῆ ἐντομή τῆς οὐλῆς ἀρκεῖ πρὸς ἐπιπέ-
 ῶσιν αὐτῆς. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ περιπτώσεις τινές
 καθ' ἃς ἡ ὑπερτροφία τῆς οὐλῆς οὐχὶ μόνον δὲν μένει
 στάσιμος ἀλλ' ἐκ ταύτης ἐλαστάνουσι μείζονα νεοπλα-
 σματα, ἅπερ ἢ τηροῦσι τὴν ταινιωδῆ μορφήν, ἢ ἀπο-
 τελοῦσι ὕγκον μισχοτόν. ὑπεράνω τῶν ὁποίων τὸ δέρμα
 φαίνεται λελεπτυσμένον. Ταῦτα εἰσὶ τὰ οὐλωδῆ κη-
 λειδῆ, **Μ**ετά τὴν ἐκτομὴν τῶν νεοπλασμάτων τού-
 των καὶ ἀν' συναφαιρέσωμεν ἔτι καὶ μοῖραν τοῦ πέ-
 ριξ ὑγιούς δέρματος ἐπέρχονται εἰς τὰς πλείστας
 περιπτώσεις ὑποτροπαί· φαίνεται λοιπὸν ὡσεὶ ὑπάρ-
 χουσα προδιάθεσις τις, τὸ δὲ αὐτόματον ἢ γνήσιον κη-
 λειδῆς ἀγαπτύσσεται ἀνευ προηγουμένης τρώσεως.
 Φαίνεται ἰδίως συγγέν^{ως} τὰ τροπικὰ κλίματα καὶ ἐπὶ
 ταῦτα εἰς ἰσχυρὸν κνισμὸν καὶ οὐσαρῆσιν τινῶν
 αἰσθησεῶν, αἵτινες ἐπὶ θυελλώδους καιροῦ παρευ-
 σιάζονται. **Κ**αὶ τὸ κηλοειδῆς τοῦτο χαρακτηρί-
 ζεται δι' ἐπιμένον ὑπερεκπῆς· τὰ αἴτια αὐτοῦ εἰ-

ἢ περιστέου, τῶν ἀκονευρώσεων, ὅπου βοηθεῖ μεγαλῶς ἢ μεθ' ἐλαστικότητος σκληρῶν, ἢ ὁμοτιμῶν συστάσεως, ἢ σχέσις πρὸς τὰ περίεξ τὰ ὅποια δὲν προσφύονται τῷ ὄγκῳ ἀλλ' εἰσὶν ευκίνητα πρὸς αὐτόν. **Η'** ἐξωτερικὴ ὅμως αὐτῶν μορφή εἶνε ποικίλη καὶ κλίνει μὲν πρὸς τὸ σφαιροειδὲς καθόλου, ἀλλ' ἐνίοτε εἶνε, καὶ ἀνάμαλος καὶ ὑβώδης. **Η'** βραδύτης τῆς ἀναπτύξεως διακρίνει αὐτὰ τοῦ ἰνωσαρκώματος, καὶ σαρκώματος. **Τὸ** ἀνάουρον πλὴν τῶν νευρωμάτων χρησιμεύει ὡς διακριτικὸν σημεῖον ἀπὸ τῶν διακριτικῶν καρκινωμάτων. **Τὰ** μάλιστα ἢ μεμαλακυσμένα ἰνώματα συγχέονται εὐκόλως μὲ ληπώματα καὶ μὲ κύστεις. **Τὰ** ληπώματα ὅμως διακρίνονται ἐκ τῆς λοβώδους μορφῆς των, αἱ δὲ κύστεις δύνανται νὰ διακριθῶσι διὰ δοκιμαστικῆς παρακέντησεως.

Ἡ θεραπεία τῶν ἰνωμάτων εἶνε ἀποκλειστικῶς χειρουργικὴ κατὰ τῶν ἰνωδῶν πολυπόδων τῆς μήτρας καὶ τῆς εἰσοφαιγγαίας κοιλότητος, συνιστῶσι ἀνεκαθεν τὴν περιέδωσιν πρὸς ἀκεφυγὴν τῶν ἀιμορραγιῶν, ὡσαύτως ὅμως δύναμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν καί τὸν περιθλαστότηγ καὶ γαλβανικῶν ἀποβροχισμῶν. **Τὸ** μαχαίριον ὅμως καὶ ψαλίδιον εἶνε μέσον ταχὺ καὶ ἀσφαλεστατον, κατὰ δὲ τῆς αἰμορραγίας ὁ ἐπιπωματισμὸς τῆς κοιλότητος εἶνε συνήθως ἐπαρκής.

Ἐπί τῶν λοιπῶν ἰνωμάτων τό κυριώτερον μέσον εἶνε ἡ διὰ μαχαιρίου καθαίρεσις, ὅτι οὐ δύναται τις καί ἐνδεχομένης ρίζας τοῦ νεοπλασματος νά συναφαιρέσῃ τὰ ὀστεῖνωματὰ ἀπαιτούσι πολλάκις πρὸς ριζικὴν καθαίρεσιν τῆν δὲ ἐκπρῖσιν ἢ ἑξαίρεσιν ὀστέων καί τὰ ἰνώματα τοῦ περιστέου ἀπαγεύουσιν ἐπίσης τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ ἐνίοτε δέ καί τὴν μερικὴν ἢ ὀλίκην ἀφαίρεσιν τοῦ ὀστέου.

ΚΕΦΑΛ. Β'. Λιπώματα.

Ἡ πρὸς σχηματισμὸν λίπους διάθεσις ἀν' αὐτὴν ὑπερβαίνουσα ὀρισμένα τινὰ ὄρια δὲν θεωρεῖται ὡς νοσηρὰ προδιαθεσις ἀλλὰ μᾶλλον ὡς σημεῖον καλῆς θρέψεως, ἢ εἶνε διάφορος εἰς τὰς διαφορὰς ἡλικίας. Ἡ συχρότης καὶ ἀνετοσ βίος καὶ φλεγματικὸς χαρακτήρ διαθέτουσι μεγάλως εἰς λιπασμὸν τοῦ σώματος ὡς νοσηρὸν ὅμως θεωροῦμεν τὸν λιπασμὸν ὅταν ἀπ' αὐτοῦ ἐπέρχονται λειτουργικαὶ διαταραχαὶ ὀργάνων τινῶν ἢ καί τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ ἢ ὅταν ὁ λιπασμὸς περιορίζεται εἰς μικρὸν τινὰ τόπον τοῦ σώματος καὶ παρουσιάζεται διήκη ὄγκου. Ἡ ἀνατομικὴ ὕψη τῶν λιπωμάτων εἶνε ἀπλή. ταῦτα συνίστανται ἐκ λιπιδίου, ἰστοῦ, ὅστις καθάπερ τὸ ὑποδερμικὸν λίπος, χωρίζεται διὰ συνθετικῶ ἰστοῦ εἰς κυψέλας, ἢ κοβία μικρά· ἡ συνθε-

τιχός, ιστός, ὅτε μὲν εἶνε πλεονάζουσι, ὅτε δὲ ὀλιγώτεροι ἀνεπτυγμένους, καὶ κατὰ συνέπειαν τὰ λιπώματα ὅτε μὲν περιέχουσι μείζονα σύστασιν (ινώδη λιπώματα) ὅτε δὲ μικροτέραν (ἀπαλά λιπώματα).

Η' ἐξωτερικὴ μορφή τῶν λιπωμάτων εἶνε συνήθως στογγύλη, λοβώδης, καὶ νεογενῆς λιπώδης μάζα περιβάλλεται ὑπὸ ἰνώδους μεμβράνης (περιγεγραμμένον λιπωμα) ὅπερ εἶνε τὸ συνηθέστερον, καὶ ἀποχωρίζεται εὐκόλως τῶν περιξ· ἢ σπανιώτερον παρουσιάζεται τὸ λιπωμα ὡς ὑπερλίπωση χώρας τινός, ἀνευ εὐδιακρίτων ὀρίων (διαχυτὸν λιπωμα).

Ἐξάρρα τῶν λιπωμάτων συχνότατα εἶνε ὀυποδόρειος συνδῶ: ιστός, ἰδίως, κατὰ τὴν κορμῶν καὶ μάλιστα τὴν ράχιν καὶ τὴν κοιλίαν· εἰς τὰ ἄκρα εἰσὶ τὰ λιπώματα σπανιώτερα. **Η'** αὐξήσις τῶν λιπωμάτων εἶνε πάντοτε βραδεία· ἐκτός, ^{εἰσὶν ὄγκοι ἀνώδυναι·} ἀν σπανίως ἔλκωσιν ἢ πιέζωσιν νευρικόν τινα κλάδον· ὁ ὄγκος δ' αὐτῶν δύναται νὰ γίνῃ πελώριος, διὰ τὸ ἀνενόητον ὁ αὐτοῦ σπανίως προσφεύγουσι ἢ ἄφρωστοι ἐγκαίρως, εἰς τὴν χειρουργικὴν βοήθειαν. **Μεταμορφώσεις** τῶν λιπωμάτων εἰσὶ σπάνια, ὡς ἀποτιτάνωσις καὶ ἀποστέωσις τῶν παχυτέρων δεσμίδων τοῦ συνδῶ: ιστοῦ καὶ ρευστοποίησις τοῦ λιπώδους ιστοῦ· εἰς ἐλαιώδες, καὶ γαλακτώδες, ρευστόν· πρὸ ἐπικεῖμενον δὲ

μα ἐν ἀρχῇ πεπαχυμένον διατείνεται καὶ λεπτο-
νετέρον κατὰ μικρὸν, μένει δὲ συνήθως εὐκίγητον καὶ
ἐξαιρετικῶς μόνον δύναται γὰρ ἐπέλθῃ στενὴ σύμφο-
σις τοῦ δερμάτος, μετὰ ἀτροφίας, καὶ ἐπιπολαιίας, ἐλ-
κώσεως αὐτοῦ, σπανίως δὲ ἢ ἐλκῶσις γίνεται ἐσθῆτα
μέχρι τοῦ ὄγκου ἐν ἧ περιπτώσει ἢ ῥοῇ τοῦ ἔλκους
γίνεται ἰχωρώδης. **Ε**πίπλοκὴ τοῦ λιπώματος μετὰ
μαλθακῶν ἰνωμάτων καὶ ἰξωματώδων σαρκωμάτων
παρατηρεῖται ἀλλὰ σπανίως· σειρραγγώδη ἑξέτασις τῶν
ἐλεβῶν εἰς τὰ λιπώματα παρατηρεῖται ὡσαύτως.

Προσῆλθεις πρὸς λιπώματα παρατηρεῖται
συνήθως, κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ βίου ἐποχὴν καθ' ἣν καὶ
ὁ λιπασμὸς ἐν γένει τοῦ σώματος, ἦται ἀπὸ τοῦ 30-
-50 ἔτους τῆς ἡλικίας. **Ε**ἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν
εἰσὶν σπανιώτατα, καθ' ἣν ἐνίοτε παρουσιαζονται συ-
γενῆ κατὰ τὴν ῥάχιν, τὸν λαιμὸν, τὸ πρόσωπον· συ-
νήθως ἀναφαίνεται ἐν καὶ μόνον λίπωμα ἐνίοτε ὁ-
μως τὰ λιπώματα εἶνε καὶ πολλαπλᾶ, ὅτε ὡς ἐπίτο-
πολύ εἰσὶ μίχτὰ νεοαλάσματα. **Υ**ποτροπὴ οὐδέποτε
εἰσέρχεται μετὰ τὴν ἐντελῆ ἐξάφρσιν τοῦ λιπώ-
ματος· ὡς ἀφορμὴ τῶν λιπωμάτων ἀναφάρεται
συνήθως πίεσις διαρκής, τοπικὸς ἐρεθισμὸς, γύψος
καὶ τὰ ὅμοια· φαίνεται ὁμως καὶ ἐσθῆτος κληρονο-
μικῶς κατὰ τὴν γένεσιν τῶν λιπωμάτων.

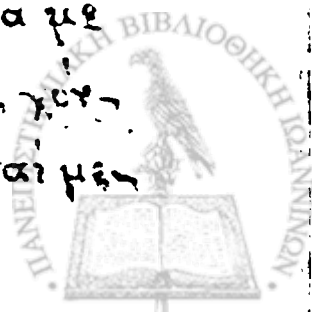
Η διάγνωσις τῶν λιπωμάτων εἶνε εἰς πλεί-
 οτας περιπτώσεις εὐκόλος· ἢ μαλθακὴ σύστασις τοῦ
 ὄγκου ἢ διὰ τῆς ἀφῆς πολλακίς διακρυσταλλομένη λευ-
 κῆς σύστασις, ἐνίοτε σαφὴς κριγμὸς γενόμενος διὰ
 τῆς συμπίεσεως τῶν λιπιδῶν μορίων μέτους δακτύ-
 λους χαρακτηρίζει τοὺς λιπώδης ὄγκους. **Ἐπιβοη-**
θητικά δὲ σημεῖα εἰσὶν ἡ εὐκατησία τοῦ ὄγκου, ἡ
 βραδεία αὐξήσις αὐτοῦ, ἡ ἡλικία τοῦ ἀρρώστου καὶ
 τέλος ἡ χώρα, ἣν ὁ ὄγκος κατέχει. **Οἱ** ὄγκοι μεθ' ὧν
 δύνανται γὰ συγχυθῶσι τὰ λιπώματα εἰσὶ μαλθακά
 ἰνώματα, λιπώματα, καὶ λιπασειραγγώδεις ὄγκοι.

Η θεραπεία τῶν λιπωμάτων συνίσταται εἰς
 τὴν διὰ τοῦ μαχαιρίου καθαίρεσιν τοῦ ὄγκου· εἰπέ με-
 γάλων λιπωμάτων συναφαιρούμεν πάντοτε καὶ
 μοῖραν ἐκ τοῦ ἐπικειμένου πλεονάζοντος δέρματος.
Ἡ τὸ λιπώμα περιέχουσα ἰνώδης θήκη ἀποχωρίζεται
 τῶν πέριξ τὰ μὲν διὰ ψαλιδίου, τὸ δὲ διὰ σμιλοειδοῦς
 ἄκρου τῆς λαβῆς τοῦ μαχαιρίου καὶ διὰ τῶν δακτύ-
 λων δι' ὧν αἱ πλείεσται τῶν συνδέσεων ῥήγνυνται εὐ-
 κόλως. Τραυματικά ἐρυσιπέλατα μετὰ τὴν ἐξαι-
 ρεσιν λιπωμάτων ἐπέρχονται συχνάκις, καὶ μάλιστα
 ἐπὶ λίαν λιπιδῶν ἀτόμων· φλεγμὴ ἢ ἰσχυρὰ τοῦ
 τραύματος μετὰ ἰχωρροίας, ὡς ἐκ τῆς ἀφθονίας
 τοῦ ἐν τῷ τραύματι λίπους, δύνανται ἐπίσης ἐ-

ἐπέλθη καὶ μάλιστα ἐπὶ κοιλωδῶν τραυμάτων
ὡς συμβαίνει εἰς τὴν καθαίρεσιν πλοκαμωδῶν λι-
πωμάτων· οὐχ' ἦττον ὅμως εἶνε δυνατόν καὶ μετὰ
τὴν ἀφαίρεσιν μεγάλων λιπωμάτων νὰ ἐπέλθη τα-
χεῖα ἡ ἴασις καὶ ἡ κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἔνωσις εἰς
τὴν ἀφαίρεσιν ὅμως μικροτέρων λιπωμάτων καὶ
γρόνθου ἀκόμη μέγεθος ἐχόντων συχνάκις ἐπέρχεται
ταχεῖα ἴασις καὶ ἡ κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἔνωσις
ἐντός 2-3 ἐβδομάδων

Κεφ. I. Περὶ ἐγχονδρωμάτων.

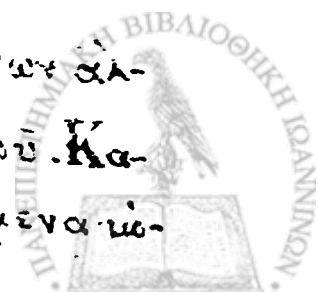
Ἐγχόνδρωμα ἢ **χόνδρωμα** ὀνομάζομεν
νεόπλασμα οὐτινος τὸ κυριώτερον συστατικὸν ἔνε-
χόνδρος, ὅστις δὲν διαφέρει τὴν ὑφὴν τοῦ φυσιολο-
γικοῦ χόνδρου εἰδ' ἀπαντῶμεν εἰς τὰ ἐγχονδρώμα-
τα τὸν ὑαλοειδῆ χόνδρον, τὸν δικτυοειδῆ, τὸν ἰνώ-
δῃ παρουσιάζεται ὅμως καὶ ἕτερα μορφή τοῦ χόν-
δρου ἑλεννοχονδρώδης μεταρυστῆ σχεδὸν μεσο-
κυτταρίου φύσεως. **Ἡ** μεσοκυττάρια φύσις λοι-
πὸν τῶν χονδρωμάτων ὅτε μὲν εἶνε ὑαλοειδῆς, ὅτε
δὲ ἰνώδης καὶ ἄλλοτε ἑλεννώδης. **Τὰ** κύττα-
ρα οὖν ἀνταίωχα νὰ ᾔηνε πάντῃ ὅμοια με-
τὰ κύτταρα τοῦ χόνδρου· εἰς τὴν ὑαλοειδέα χόν-
δρωμα εἰσὶ συνήθως στρογγύλα ὠοειδῆ καὶ με-

γάλα, εἰς τὸ ἰνώδες χονδρῶμα τουναντίον ἀπαν-
 τῶμεν πολὺ συχνὰ κύτταρα ἕμεια πρὸς τὰ σωμα-
 τία τοῦ συνδέτικου ἰστοῦ, εἰς δὲ τὸ ἐλενωδὸν χόν-
 δρῶμα ἀπαντῶμεν συχνάκις παραδόξως καὶ ἀτρα-
 κτεριστῆ κύτταρα μέμακράς προέλευσος. **Εἰς** τὰ
 κύτταρα ταῦτα τῶν ἐλενωδῶν χονδρῶμάτων παρε-
 τηρήθη παρὰ τοῦ **Witchow** ἡ τῶν κυτταρίων κίνη-
 σις αἰτίας ἐξηγεῖται ἴσως ἡ κακοήθης φύσις τῶν
 ἐλενωδῶν χονδρῶμάτων. **Παρὰ** τὰ συστατικά ταῦ-
 τα ἀπαντῶμεν εἰς τὰ ἐγχονδρῶματα καὶ σειράς συν-
 δετικῆς αἰτίνας εἰσδύουσιν ἐκ τῶν ἔξω καὶ διαί-
 ρουσι τὸν ὄγκον εἰς διαφόρους μοίρας, μετὰ τοῦ ἰ-
 στοῦ δὲ τούτου εἰσδύουσι καὶ τὰ ἀγγεῖα ἅτινα
 οὐκ εἶνε ἀφθονα. **Τὰ** ἐγχονδρῶματα οὕνανται γὰρ
 ἀνάπτυχθῶσιν ἐπὶ διαφόρων ἰστών, πάντοτε ὅμως
 ὁ ἰστός τοῦ μητρικοῦ ἐδάφους εἶνε ὁμόλογος ἀνή-
 κων εἰς τὴν τάξιν τοῦ συνδέτικου ἰστοῦ: τὰ ἐκ
 χονδρῶματος ἀναπτυσσόμενα ἐγχονδρῶματα οὕνανται
 γὰρ ὀνομάσωμεν ὁμόλογα τὰ δὲ ἔξ ὀστέων καὶ
 συνδέτικου ἰστοῦ: ^{ἑτερόλογα.} **Συνηθέστατα** ἐκφύονται ἐκ
 χονδρῶματος ἐκ τῶν ὀστέων, εἴτε ἐκ τῆς μυελώδους
 κοιλότητος (κεντρικά εἴτε ἐκ τοῦ περιστείου περὶ-
 φερικά). **Αἰτιολογικῶς** εἴμεθα πόλλாகις θεπι-
 ασμένοι γὰρ παραδεχθῶμεν τὴν καλουμένην προ-

διαθίβον τῶν ὀστέων πρὸς ἐξήγησιν τῶν πολλαπλῶν χονδρώματων, ἀτινα
 συχνότατα ἀπαντῶμεν εἰς αὐτὰ. Ἔτι εἰς ὅλους σχε-
 δον τοὺς δακτύλους ἢ εἰς διάφορα ὅσα μακροσμέ-
 να ἀλλήλων. Πλὴν τούτων ὅμως φαίνεται ὅτι καὶ ἡ
 ἀγάπτυξις τῶν ὀστέων ἐν γένει ἔχει ἐπιρροήν τινα, κα-
 θότι τὰ πολλαπλᾶ ταῦτα ἐγχονδρώματα ἀπαντῶμεν
 κυρίως εἰς τὴν νεαράν ἡλικίαν μέχρι τοῦ 20 ἔτους. τὰ
 ἐγχονδρώματα τῶν ἀκαλῶν μορίων, ἰδίως δὲ τὰ τῶν ἀ-
 δέντων ἀνήκουσι εἰς ἡλικίαν μάλλον προκεχωρημένην.
 Οὐδὲν σχεδὸν νέοπλάσμα χρεωστεῖ τὴν γένεσιν του-
 τοσούτον συχνά· εἰς τρώσεις, ὅσον τὸ ἐγχονδρώμα. Ἡ δὲ
 τρώσις δύναται νὰ ᾖνε ὤσις, πλήξις, ἢ καὶ κάταγμα
 ἀκομῆ τοῦ ὀστοῦ, ἐν ἀρχῇ μάλιστα δύναται τις γὰ ἀκα-
 τηθῆ, ὑποθέτων ὅτι πρόκειται περὶ χρονίας φλεγμονῆς
 τοῦ περιστείου ἢ τοῦ ὀστοῦ. Τῶν χονδρώματων τὸ
 μέγεθος δύναται νὰ καταστῆ ἐπίσημον, μέχρι κεφα-
 λῆς παιδός ἢ καὶ ἀνδρός ἐπίστε. Ἡ αὔξις αὐτῶν
 εἶνε ἐν γένει ἑραβεῖα, ἐπίστε δὲ ἐπέρχεται αὐτῇ περι-
 οδικῶς· ταχείαν αὔξιν παρατηροῦμεν εἰς τὰς μι-
 κτάς μορφάς, καὶ ἰδίως εἰς τὰ ὀστεοχονδρώματα· ἢ
 μορφή αὐτῶν καὶ μάλιστα τῶν μεγάλων εἶνε ἰσοβει-
 οῦς, ἔξ ὧν κατὰ τὴν διατομὴν φαίνονται συτεθει-
 μένα ἐκ πολλῶν μικροτέρων ἔγκων χωρίζομένων ἀλ-
 λήλων διὰ διαφραγμάτων ἐξ συνετιχοῦ ἰστοῦ. Κα-
 τὰ τὴν αὔξιν τῶν χονδρώματων παρακείμενα ἰσ-

ρια, οἷον μῦς, τένοντες, νεῦρα, ἀγγεῖα, παραστῆλλον-
 ται εἰς τὰ πλάγια, ἐπίστε χωρίζονται τῶν περίε, καί
 δι' ἀκονευρωτικῆς τινός θήκης, ἥτις σπανίως ὕψα-
 ται γὰ συνίσταται ἐκ λεπτοῦ εὐκάμπτου ὀστείνου
 κετάλλου ἢ τοιαύτη δέ θήκη εἶνε συνήθης εἰς τὰ ἐν-
 τυῖα ὀστοῖς κεντρικά χονδρώματα, καί φαίνεται ὅτι γει-
 νᾶται ἐκ τοῦ περιστέου τοῦ πάσχοντος ὀστοῦ. **Ἡ** ἀπο-
 τιτάνωσις ἢ ἀπολίθωσις εἶνε μεταμόρφωσις λίαν συνή-
 θης τοῖς ἐγχονδρώμασιν· ἐπίσης λίαν συχρή εἶνε καί
 ἡ ἀποστέωσις, ἀπαντωμένη καί εἰς τὰ τῶν ἀπαλῶν μο-
 ρίων χονδρώματα. **Κ**ύστερις ἐκ μαλακύνσεως ἀπαντῶν-
 ται συχνά εἰς τὰ ἐγχονδρώματα, οἱ δέ κυστεώδεις χῶ-
 ροὶ δύνανται γὰ γίνωσι τοσοῦτον μεγάλοι καί πολλα-
 πλοῖ, ὥστε δυσκόλευται γὰ διαγνώσῃ τὴν ἀρχικὴν
 φύσιν τοῦ ὄγκου. **Ἐ**κ τοιούτων κύστεων ἐπιπόλαιων
 δύνανται δι' αυτομάτου ἢ τεχνητῆς οχάσεως γὰ παρα-
 χθῶσι καί συριγγῶδεις πόροι. **Τ**ὰ πλείστα τῶν ἐγ-
 χονδρωμάτων μένουσι καθ' ὅλον αὐτὸν τὸν βίον περι-
 ορισμένα εἰς τὸν τόπον τῆς γενέσεώς, ἀπεδείχθη δέ
 ὅτι τὰ ὀστεοχονδρώματα ἐπίστε δέ καί γνήσια χον-
 δρώματα καί μάλιστα τὰ μυξωματώδη δύνανται γὰ
 προκαλέσῃ γενικᾶς ὑποτροπίας. **Ἡ** καθολικέυσις
 τῶν χονδρωμάτων δύναται γὰ λάβῃ χώραν δι' ἐμ-
 βολῆς, ἐν ᾗ μάλιστα ἐγχονδρώματα εἰσδύουσι διὰ

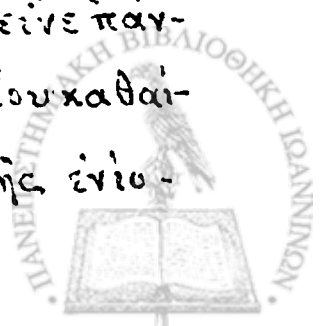
συμφύσεως εἰς τὰς φλέβας καὶ μεταφέρονται παραι-
 τέρω κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον δύναται νὰ εἰσδύσῃσι καὶ
 εἰς τὰ λεμφατικά ἀγγεῖα καὶ νὰ μετενεχθῶσι μέχρι
 τῶν λεμφατικῶν ἀδένων. — Ὅτι ἀφορᾷ τῆν ἑδραν τῶν
 ἐγκονδρώματων τὰ κεντρικά ὀστεοχονδρώματά παρσο-
 σιάζονται συχνότατα εἰς τὰς φάλαγγας τῶν δακτύλων
 τῶν τε χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, ἐντεῦθεν δὲ ἐκτείνονται εἰς
 τὰ μετακάρπια καὶ μετατάρσια ὀστά, ἐξελαμβάνοντο
 δὲ πολλὰκις ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων ὡς ἀκάνθα ὀζώ-
 σης, εἶτα εἰς τὰ καλάμοειδή τῶν ἀκρῶν ὀστά. Τὰ περι-
 φερικά δὲ ἐγκονδρώματα ἀπαντῶνται συχνότερον εἰς
 τὰ ὀστά τῆς λεκάνης πλησίον τῶν συμφύσεων, εἰς τὴν
 ὠμοπλάτην, τὴν ἄνω σιαγόνα καὶ σπανιώτερον τὴν κά-
 τω. Τῶν ἀπάλων μερίων τὰ ἐγκονδρώματα περιέχουσι
 συχνότερον ἰνώδη χόνδρον, ἐπιπλέκονται δὲ συχνὰ με-
 μξήματα ἢ σαρκώματα, σπανιώτερον μὲ καρκινώμα-
 τα· συχνότατα καταλαμβάνουσιν ὀρισμένους ἀδένας,
 ἰδίως τὴν παρωτίδα καὶ τὸν ὄρχην, σπανιώτερον τὸν
 ὑπογέγειον, τὸν μαστόν, τὴν ωβήκην, τὸν δακρυο-
 πύξιν, καὶ τοὺς νεφροὺς, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸν πνεύμονα.
 ἀπαντῶμεν δὲ ἐνίοτε ἐγκονδρώματα καὶ εἰς τὰς ἀπο-
 νευρώσεις καὶ εἰς τὸν ὑποδερμιν συνδετικὸν ἑστόν.

Ἡ διάγνωσις τῶν ἐγκονδρώματων στηρίζεται
 εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἑδρας, τῆς αὐξήσεως καὶ

τῆς συστάσεως τοῦ ὄγκου. **Εἰς** ὅλα τὰ νεοπλασμα-
 τα τὰ ἀναφαινόμενα ἐπί ὀστέων καὶ χόνδρων, ἔχοντα
 δὲ σύστασιν σκληράν, πρέπει ἐν πρώτοις νὰ σκεφθῶ-
 μεν περὶ χονδρώματος ἢ ἰνώματος· τοῦ τελευταίου
 δὲ τούτου διακρίνεται τὸ χόνδρωμα διὰ τῆς μείζονος
 αὐτοῦ σκληρίας, ἐκτός ἂν προκεῖται περὶ μεμαλακῦ-
 σμένου ἢ μυξωματώδους χονδρώματος, ἢ περὶ ἀπο-
 στεωμένου ἰνώματος. **Ὅλως** τῶν λοιπῶν νεοπλασμά-
 των, καὶ τῶν πλείστων ὀστεωμάτων διακρίνεται τὸ χόν-
 δρωμα διὰ τῆς ὑβώδους αὐτοῦ ἐπιφανείας. **Τὰ** κεν-
 τρικά ἐγχονδρώματα πολλάκις διακρίνονται ἐκ τοῦ
 περγαμνοῦ κριγμοῦ, ὃν παρέχει τῇ πιέσει ἢ λεπτῇ
 αὐτῶν ὀστεΐνη. **Ἡ** ἐμφάνσις τῶν χονδρωμάτων εἰς
 τὴν μέχρις **20** ἐτῶν ἡλικίαν εἶνε ἐπίσης οὐσιώδες
 διαγνωσικὸν σημεῖον. **Χονδρώματα** τῆς παρωτίδος καὶ
 τῶν πέριξ, ὡς καὶ τοῦ ὄρχιου διακρίνωμεν εὐκόλως ἐκ
 τῆς μεγάλης σκληρίας, τῆς ὑβώδους ἐπιφανείας,
 καὶ τοῦ ἀνωδύνου αὐτῶν· ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἡ διάκρι-
 σις τῶν χονδρωμάτων ἀπὸ τῶν ἰνωμάτων εἶνε πολλά-
 κισ ἀδύνατος· ἐπίσης δυσδιάγνωστος καθίσταται
 ἡ μικτὴ μορφή τῶν χονδρωμάτων.

Ἡ θεραπεία τῶν χονδρωμάτων εἶνε πάν-
 τοτε χειρουργικὴ καὶ μάλιστα ἡ διὰ μαχαίριου καθαι-
 ρεσις, εἶνε αἰρετωτέρα τῆς καύσεως καὶ τῆς ἐνίο-

τε εφαρμοστέας περιδέσεως. **Ε**άν ὁ ὄγκος κατέχη πᾶσαν τὴν παχύτητα ὀστού τινος ἀναλόγως τοῦ μεγέθους τοῦ ὀστοῦ ἐνδείκνυται ὁ ἀκροσθηριασμός, ἢ ἀπεξάρθρωσις τοῦ μέλους ἢ ἡ διέκρισις τοῦ ὀστοῦ· ἐάν τὸ νεοπλασμα δὲν κατέχη πᾶσαν τὴν παχύτητα τοῦ ὀστοῦ δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν τὴν μερικὴν διέκρισιν. **Η** διέκρισις δὲν εἶνε δύσκολος καθότι τὰ τῶν ὄγκων περιβάλλοντα ἀπαλά μορῖα εἰσὶν ἐκτετοπισμένα καὶ μὴ προσπεφυκότα εἰς τὸν ὄγκον. **Δ**ιὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἡ ἐξαίρεσις γνησίων χονδρῶν: τῶν ἀπαλῶν μορίων δὲν εἶνε δύσκολος· ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα μετὰς μικτὰς μορφὰς τῶν ἐγχονδρῶν μέ μυξωματώδεις ἢ σαρκωματώδεις μάζας αἰτινες ἐπιμένονται τοὺς περίξιστους καὶ καθιστῶσι δύσκολον τὴν διάγνωσιν τῶν ὀρίων τοῦ νεοπλασματος· ἐνταῦθα ἀνάγκη γὰρ συναφαιρεῖται πᾶσα ὑπεκτός οὐσία:

Κεφ. Α'. Οστεώματα ἢ ἐξοστώσεις.

Ονομάζομεν ὀστεώματα ἀναμάλως γεγεννημένην οὐσίαν ὀστεώδη, ἣτις καθ' ἑαυτὴν ἀποτελεῖ ὄγκον περιγεγραμμένον καὶ αὐξάνει ἀφ' ἑαυτῆς χωρὶς νὰ προσέρχεται ἐκ χρονίας τινος φλεγμονῆς τοῦ ὀστοῦ. **Σ**χηματισμός ὀστού παρατηρεῖται ὡς εἶδμεν ἀνωτέρω εἰς ἕτερα νεοπλασματα ὡς τὰ ἰνώματα καὶ τὰ ἐγχονδρῶματα. **Μ**εταχειριζόμεθα ὅμως τὸν ὄρον ὀστεώμα ἢ ἐξοστώσις διὰ νεοπλασμάτα

καθ' ὅλην κλήριαν ἐξ ὁστού συνισταμένα. Ἡ ἀνατομική ὑφή τῶν ἐξοστώσεων εἶν ἐιαφέρει τῆς τῶν λοιπῶν ὁστών, δι' ὅ διακρίνομεν σπογγώδες καί συμπαγεῖς ἐξοστώσεις. Τρίτην θέμορφήν ὀστεωμάτων ἀποτελοῦσιν αἱ ἀποστεώσεις τῶν τενόντων, ἀνευρώσεων, καί μυῶν, ὧν ἡ μετὰ τῶν νεοπλασμάτων κατάταξις εἶνε προβληματική.

α) *Χονδρώσεις ἐξοστώσεις μετὰ χονδρώδους περιβλήματος.* Τὰ νεοπλάσματα ταῦτα ἀνευ σχεδόν ἐξαιρέσεως παρουσιάζονται εἰς τὰς ἐπιφανείας καλαμοειδῶν ὀστών, εἰσὶν ἐκδλαστήσεις τῶν χόνδρων τῶν ἐκφύσεων, δι' ὅ Ὁ. Witchow. ὀνομάζει αὐτάς ἐκχονδρώσεις ὀστεογόνους. Ἐπὶ τῆς στρογγύλης καί ὑβώδους αὐτῶν ἐπιφανείας εὐρίσκεται στιβὰς υαλοειδοῦς χόνδρου τριῶν μέχρι τεσσάρων χιλιοστομέτρων πάχος ἔχουσα. Ἐν ᾧ ὁ χόνδρος οὗτος ἀυξάνει κατὰ περιφέρειαν ἀποστεῦται κατὰ τὸ κέντρον ἢ νεοπλαστος δέ ὀστεώδης οὐσία συγχωνεύεται ἀπ' ἀρχῆς μετὰ τὴν σπογγώδη οὐσίαν τῆς ἐπιφύσεως, ὥστε ὁ ὄγκος εἶνε ὅλως ἀκίνητος πρὸς τὸ ὀστοῦν. Αἱ ἐξοστώσεις αὗται παρουσιάζονται μόνον εἰς νεαρὰ πρόσωπα· ἡ συχνότερα δ' αὐτῶν ἕδρα εἶνε τὸ ὀστοῦν τῆς κνήμης, τῆς περόνης, καί τοῦ βραχίονος.

β) *Συμπαγεῖς ἐξοστώσεις.* Αἱ ἐξοσμ-

παγούς, ὅστεῡ σπαστάμενοι ἐξοστῶσεις ἀπαντῶν-
 ται εἰς τὰ ὀστά τοῦ προσώπου τῆς κεφαλῆς, τῆς
 κλειδοῦς, τῆς λεκάτης τῆς ὀμοπλάτης, καί τοῦ με-
 γαλοῦ δακτύλου τοῦ ἄκρου ποδός· ἀποτελεῦσι δέ ἐπί
 τῶν ὀστέων τούτων, ὄγκους, στρεγγυλοῦς, λείους ἢ
 ὑβῶδεις. Τὸ τρίτον εἶδος τῶν ὀστεωμάτων εἶνε ἢ
 παρά φύσιν ἀποστέσις τῶν τεγόντων ἀπονευρώσε-
 ων, καί μυῶν· αὕτη συνήθως ἀναφαίνεται ἐσχημέ-
 νως εἰς σειράν ἑτέραν τεγόντων καί ἀπονευρώσεων
 μετὰ προηγουμένην ἰσχυράν συρρίκνωσιν αὐτῶν,
 εἰς τρόπον ὅστε ὁ σκελετός τοιοῦτος· ἀνθρώπων
 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νέων τὴν ἡλικίαν, φέρει τριάκοντα
 ἕως πεντηκί· μακρὰς καί ὀξείας ὀστέδεις προβολὰς
 παντοῦ, ὅπου τέγοντες προσφύονται. Εἴησθε ἀνα-
 φαινεται ἢ ἀποστέσις κατὰ πρῶτον εἰς τὰς ἀπονευ-
 ρώσεις τῶν μυῶν, καί παρατηρήθησαν περικτιώσεις
 καθ' ἃς ὑπῆρχε τοιαύτη ἐκτασις ἀποστέσεως, ὅτι
 κατῆχοντο αἱ μὲς τοῦ ὄγκου καί τοῦ βραχίονος πάν-
 τες, καί πᾶσα κίνησις τῶν ἄνω ἄκρων ἦτο ἀδύνα-
 τος. Αἱ τιασῶται ἀποστέσεις εἰς τὰ πύθανάτα
 προϊὸν χρονίας ἐπιεγμογῆς.

Τὰ πρὸς ὀστεώματα πρόσθετα αἴτια εἶνε
 τὰ αὐτὰ τῶν ἐγχευόμενων. Καί ταῦτα
 ἀπαντῶνται σχεδὸν ἀποκρίματικῶς ὑς πρῶτον

νεαρά, συχνότερον εἰς ἄρθρα ἢ εἰς θήλα. Αἱ ἔξο-
 στώσεις, εἰσὶν ἀπλαῖ ἢ πολλαπλαῖ. ἡ δὲ αὐξη-
 σις αὐτῶν εἶνε λίαν βραδεία καὶ προϊούσης τῆς ἡ-
 λιχίας συνήθως σταματᾷ· αἱ τῶν ἐπιφύσεων ἔξοστῶ-
 σεις παύουσι αὐξομένου μικρὸν μετὰ τὸν καταρτι-
 σμὸν τοῦ σκελετοῦ, καὶ ἡ σπογγίθης αὐτῶν οὐσία
 γίνεται τότε συμπαγῆς. Αἱ ἐκ τῶν ἔξοστῶσεων ἐνο-
 χλήσεις συνήθως δὲν εἶνε σπουδαῖαι, οὔτε αὐτομά-
 τως οὔτε τῇ πίεσει εἰσὶν ἀλγειναὶ αὐταί· μένον δὲ
 αἱ τῶν ἐπιφύσεων ἔξοστῶσεις, κωλύουσιν ἐνίοτε τὰς
 ἐλευθέρας κινήσεις τῶν ἄρθρων, ὡς καὶ αἱ τῶν τενόν-
 των καὶ μυῶν.

Ἡ χειρουργία τῶν ὀστεωμάτων συνίσταται εἰς
 τὴν ἀπόπρισιν ἢ ἀποσμίλευσιν αὐτῶν· ἀλλ' αἱ ἔξο-
 στώσεις τῶν τενόντων καὶ μυῶν εἰσὶ πολλάκις το-
 σοῦτον ἐκτεταμέναι, ὥστε ἡ ἐγχειρίσις καθίστα-
 ται ἀκατόρθωτος ἢ κινδυνώδης. Αἱ τῶν ἐπιφύσεων
 ἔξοστῶσεις διὰ τὴν γειτνίασιν τῶν ἄρθρων, καὶ τοὺς
 συνήθως συνυπάρχοντας βλεννώδεις θύλακας, οἵτι-
 νες πολλάκις συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς ἀρθρώσεως
 καὶ δεόν νά τραυματισθῶσι ἢ συνεξαίρεθῶσι μετὰ
 τῆς ἔξοστῶσεως, παρέχουσι μέγαν κίνδυνον κατὰ
 τὴν ἐγχειρίσιν· δι' ὃ δὲν πρέπει τις νά καταφεύγῃ
 τις εἰς ταύτην, πρὶν σταθμισθῆ προηγουμένως, τὰς

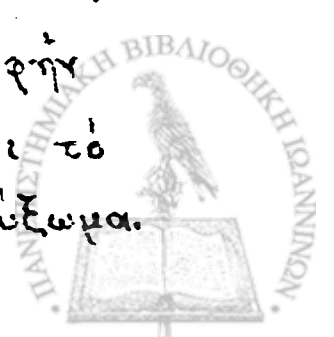

ἐκ τοῦ γεοπλάσματος ἐνοχλήσεις πρὸς τὸν ἐκ τῆς ἀνε-
ωξέως τοῦ ἄρθρου κίνδυνον.

2.^{ον}) Περὶ γεοπλασμάτων φερόντων τύπου
ἐμβρυακοῦ συγδαιτικοῦ ἱστοῦ.

Μυξώματα.

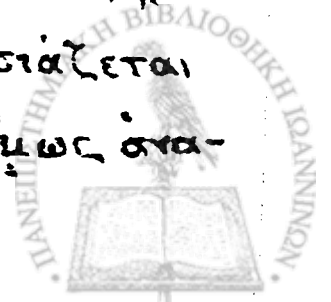
Μυξώμα ὀνομάζομεν νεοπλασμα οὗ ἡ ιστολογι-
κὴ μορφή καὶ αἱ χημικαὶ ιδιότητες ὁμοιάζουσι πρὸς
τὸν βλεννώδη ἱστὸν τοῦ **Witchow**, τὸν ἐν τῇ ἐμβρυ-
ακῇ ζωῇ ἀπαντώμενον καὶ οὐδ' ἀπὸ τῆς ἀπαντῆ-
σεως ἐν τῷ ὀφθαλίῳ λάρφῳ εἰς τὸ **Βαρτὼννειον** λεγόμε-
νον πήκτωμα. **Εἰς** τὸν ὄριμον ὀργανισμόν ἀπαντῶ-
μεν τὸν τοιοῦτον ἱστὸν εἰς τὸ ὑαλοειδές σῶμα τοῦ ὀφθαλ-
μοῦ. **Διὰ** τὴν ἀγνοίαν τοῦ ἱστοῦ τούτου ἀπέδιδον οἱ
ἀρχαιότεροι εἰς τὰ μυξώματα διαφόρους ὀνομασίας,
ὡς κολοειδής, πηκτοειδής ὄγκος, σάρκωμα ἢ λίπω-
μα πηκτώδες, κολοειδής ἢ πηκτώδης καρκίτος καὶ
τὰ παρομοίως. **Ιστολογικῶς** ὁ βλεννώδης ἱστὸς ἀπο-
τελεῖ μαλθακὴν, πηκτώδη, ἡμιδιαφανῆ μάζαν ἣτις
συνίσταται ἐκ μεσοκυτταρίου οὐσίας περιεχούσης μυ-
ξίνην. **Εἰν** τῇ οὐσίᾳ ταύτῃ ὑπάρχουσι τὸ μὲν ἀτρα-
κτοειδῆ καὶ ἀστεροειδῆ, τὸ δὲ στρογγυλὰ κύτταρα
ἀλλ' οὐχὶ εἰς μέγαν ἀριθμὸν. **Τὴν** αὐτὴν δὲ ὑφῆν
ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὰ καθάρᾳ μυξώματα ἣτοι τὸ
ὑαλοειδές ἢ πηκτώδες καλούμενον μυξώμα.

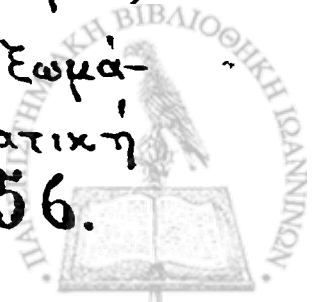

Πολλάκις ὅμως ἡ ἀγάπτυξις τῶν κυττάρων εἶνε μεγάλη ὅτε ἔχομεν τὸ ἐγκεφαλοειδές μυξώμα ἢ λαμβάνει μέρος εἰς τὴν σύστασιν τοῦ ὄγκου λιπώδης ἢ συνδετικός ιστός, ἢ παρουσιάζονται μεταπτώσεις τοῦ μυξώματος εἰς ἐγχόνδρωμα. Ὅσο γνησιώτερον τὸ μυξώμα τόσο μείζον ποσὸν μυξίνης περιέχει. Ἐδρα αἰρετωτέρα τῶν μυξωμάτων εἶνε ὁ λιπώδης ιστός ὅτε ὑποδέρμιος καὶ μεσομυϊκός, ὡς καὶ ὁ ὑπορρώδης. Αἱ συχνότεραι δὲ χώραι εἰς ἃς ἀναφαίνονται εἶνε ὁ μηρός, ἡ ῥάχις ἢ χεὶρ, τὸ πρόσωπον, τὰ χεῖλη τοῦ γυναικείου αἰδοίου, τὸ μεσεντέριον. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε ὅτι τὰ μυξώματα ἀπαντῶνται συχνάκις μετὰ τῶν λιπωμάτων εἰς ἕνα ὄγκον ἠνωμένα. Συχνάκις γίνονται τὰ μυξώματα καὶ ἐπὶ τῆς μυελώδους οὐσίας τῶν ὀστέων, ὅπερ δύναμεθα νὰ ἐκλάβωμεν καὶ ὡς τροποποίησιν τοῦ λιπώδους ἰστοῦ μόνον. Τέλος παρουσιάζονται τὰ μυξώματα εἰς τὸν ἐγκεφαλον καὶ τὸν νωτιαῖον μυελόν καὶ ἰδίως εἰς τὰ περιφερικά νευρα καὶ νευρώματα ἐκ τῶν ἀξόνων προσδύονται κατὰ ἐπιμήκειν ἰμαστός καὶ ἡραματίς.

Ἡ αἰτιολογία τῶν μυξωμάτων δὲν ἐξήγησθη εἰσέτι ἐντελῶς. Ἐνίοτε παρουσιάζεται τὸ μυξώμα συγγενές, συνηθέστατα ὅμως ἀνα-

ραίνεται· καὶ εἰς τὴν ὄψιμον ἡλικίαν. Ἡ αὔξησις αὐ-
 τῶν οὐκ εἶνε ταχεῖα μετὰ τῶν λιπωμάτων μάλιστα
 ἠνώμενα βραδύνουσι, ὡς ταῦτα εἰς τὴν αὔξησιν τῶν
 εὐνοῦνται νὰ ἀποτελέσωσιν ὄγκους εὐμεγέθεις ἢ ἰσχύ-
 ρεις αὐτῶν πρὸς τὰ περίξ εἶνε διάφορος. Τὰ πλείετα
 εἰσὶν ἀποτεθλακισμένα καὶ μένουσι τοιαῦτα, στα-
 νίως εἰσδύουσι εἰς τὰ περίξ τὰ ὅποια καταστρέ-
 φουσι καὶ μολύνουσι. Μεταξὺ τῶν ἀλλοιώσεων, ἅς
 τὰ μυξώματα ὑφίστανται ἀπαντῶμεν συνήθως τὴν
 πέψιν καὶ ἰχώροισιν αὐτῶν συνήθως κατὰ συνέ-
 πειαν αἰμορραγίας, ἐν τῷ ὄγκῳ αἱ αἰμορραγίαι ὅ-
 πως δύναται νὰ προκαλέσωσι καὶ τὸν σχηματι-
 σμὸν κύστεων ἐν τῇς μυξώμασιν. Αἱ κύστεις
 δύναται προσέτι νὰ παραχθῶσι καὶ διὰ ρευστοποι-
 ῆσεως τῆς μεσοκυτταρίου οὐσίας. Ἡ σπυδαί-
 οτέρα ἀλλοίωσις τῶν μυξωμάτων εἶνε ἡ μέξις
 αὐτῶν μεθ' ἑτέρων νεοπλασμάτων ἰδίως μέσαρ-
 κώματα (μυξοσαρκώματα) λιπώματα, ἰνώματα,
 ἐγγονδρώματα. Τοπικαὶ καὶ γενικαὶ ὑποτροπαὶ μετὰ
 τὴν ἐξαίρεσιν τῶν μυξωμάτων εἰσὶ λίαν συχναί
 ἰδίως τὰ λιπωματώδη μυξώματα δεικνύουσι λίαν
 κακοήθη χαρακτήρα. Εἰς τῆς μαλθακότητος
 καὶ τῆς εὐκόλου ρευστοποιήσεως τῶν μυξωμά-
 των ἐξηγεῖται εὐκόλως καὶ ἡ μελυσματικὴ

αὐτῶν δύναμις. Ἡ ὁρὸς τοῦ γενικοῦ μόλυσμῶς φαίνεται συνήθως γενομένη διὰ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων· ἢ δὲ δι' ἐμβολῆς μεταδόσις δὲν ἀπεδείχθη εἰσέτι.

Ἡ διάγνωσις τῶν μυξωμάτων δὲν εἶνε ευκόλος καὶ τοῦτο χρεωστεῖται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ ὅτι σπανιώτατα παρουσιάζονται ὡς γνήσια, διαγιγνώσκονται ὡς λιπώματα, ἰνώματα, σαρκώματα, μεθ' ὧν συνήθως ἐπιπλέκονται· εὐκολώτερον πάντων διαγιγνώσκονται τὰ μυξώματα τῶν νεύρων ἔκ τῆς μεγίστης αὐτῶν μαλθακότητος καὶ τοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον σαφούς κλυδασμοῦ. **Εἰάν** κατὰ τὴν διατομὴν ἔξαιρεθῆτος τινός ὄγκου ἀπαντήσωμεν ὑφὴν μαλθακὴν πηκτώδη, ὑπολευκοῦ ἢ ξανθολευκοῦ χροιάς, δυνάμεθα νὰ ὑποπτεύσωμεν τὴν ὑπαρξίν τοῦ μυξώματος, καὶ δοκιμάζομεν ἐκ τοῦ προχείρου τὴν διὰ τοῦ ὀξικοῦ ὀξέως ἀντίδρασιν τῆς μυξίνης πρὶν προβῶμεν εἰς τὴν μικροσκοπικὴν τοῦ ὄγκου ἐξέτασιν.

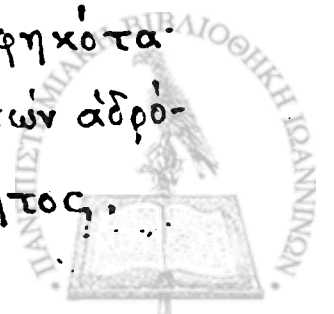
Ἡ θεραπεία συνίσταται εἰς τὴν διὰ μαχαίριου καθαίρεσιν, ἥτις δεόν νὰ γίνηται ὅσον οἶον τε εἴτελῶς, διότι τυχόντες ἐπερχόμενοι ὑποτροπαί,

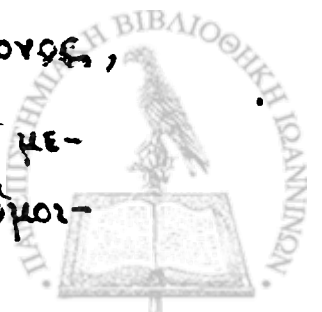
Κεφ. Ε. Σαρκώματα.

Ὄνομάζομεν σάρκωμα νεόπλασμα κυρίως ἐκ κυττάρων συγισταμένων ἅτινα ἀναπτύσσονται ἐκ τῶν τοῦ συνδετικού ἴστου κυτταρίων καὶ τηρούντων τὰν χαρακτῆρα τῶν κυττάρων τούτων, ἐπομένως τὰ σαρκώματα εὐρίσκονται εἰς στενὴν συγγένειαν μετὰ τὰ νεοπλάσματα, ἅτινα ἐκ τοῦ φυσιολογικοῦ ἴστου ἀναπτύσσονται· ἡ συγγένεια δὲ αὕτη ἰσχυρῆ ἐνίστε διὰ τὰ ἰνώματα. εἶδομεν δὲ καὶ ἀνωτέρω τίνι τρόπῳ διὰ τῆς ἀναπτύξεως κυττάρων ἐν τῷ ἰνώματι γεννῶνται τὰ ἰνώσαρκώματα. Καὶ ὁ ἐμβρυακός συνδέσμος εἶνε ὑπότυπον τοῦ σαρκώματος· οὕτω τὰ προϊόντα τοῦ φλεγμονώδους ἐρεθισμοῦ τοῦ συνδετικοῦ ἴστου ἰδίᾳ αἱ κοκκιάσεις δύναται νὰ χρησιμεύσωσι ὡς ὑπότυπον τῶν σαρκωμάτων. Ὡς ἰμνητρικόν ἔδαφος, τῶν σαρκωμάτων χρησιμεύει πάντοτε ὁ συνδέσμος ὅπου δὴποτε καὶ ἂν ἦ οὗτος. Καὶ ὁ συνδετικός δὲ ἴστος ἄλλων νεοπλασμάτων δύναται νὰ παραγάγῃ σαρκώματα ἐξ οὗ γεννῶνται αἱ μικταὶ μορφαὶ μόνον δὲ ἐκ χόνδρου δὲν προέρχεται ποτέ σάρκωμα. Ἡ ἱστολογικὴ διάθεσις μεταδίδεται σχεδὸν πάντοτε καὶ εἰς τὸ νεόπλασμα· ἐκ τοῦ περισστέου ἅ. χ. φύονται σαρκώματα διατεθειμένα πρὸς ὅστεσποιήσιν, ἐκ τῶν λυμ-

θατικῶν ἀδένων μέδιάθεσιν κυτταρώδους κολλη-
 πηκασίασμοῦ καὶ ἀφθόγου μεσοκυτταρίου οὐσίας, ἐκ
 τῶν ἀπονευρώσεων μέδιάθεσιν παραγωγῆς ἀτρα-
 κτρεϊδῶν κυττάρων, ἐκ τοῦ δέρματος καὶ τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ μέδιάθεσιν πρὸς παραγωγὴν κυττάρων μετα-
 χρωματιστικῆς οὐσίας ὡς τὰ μελανώματα. **Η**ὕ-
 φη λοιπὸν τῶν σαρκωμάτων τηρεῖ τὸν χαρακτήρα
 τοῦ συνδῆϊστοῦ ἔξ οὗ παράγονται συνίστανται
 ἐπεμένως ὡς ἐκεῖνος ἐκ κυττάρων καὶ ἔξ οὐσίας
 ὑπέ τούτων ἐκκρινόμενης τῆς μεσοκυτταρίου· διὰ
 τοῦ χαρακτήρος δὲ τούτου διακρίνονται τῶν ἐξ ἐπι-
 δηλιωδῶν κυττάρων συνισταμένων νεοπλασμάτων,
 ἅτινα στεροῦνται μεσοκυτταρίου οὐσίας, τὰ δὲ κύτ-
 ταρα εὐρέθσκονται ἀσύνδετα πρὸς ἄλληλα καὶ ἐν
 τῷ περιβάλλοντι ἰστώ· **Τ**ὰ κύτταρα τῶν σαρκωμά-
 των εἰσὶ διαφόρου μορφῆς· τὰ συχνότερον ἀπαντώ-
 μενά εἰσὶ τὰ στρογγύλα ὧν τὰ πλείστα οὐδόλλως
 διακρίνονται τῶν λεμφοσφαιρίων, τῶν λευκῶν αἱ-
 μοσφαιρίων καὶ τῶν πυοκκυττάρων· ἐπὶ προκεχωρη-
 μένων ὁμως σαρκωμάτων ἀπαντῶνται καὶ μεγά-
 λα στρογγύλα κύτταρα ἅτινα πρὸς τὰ προρηθγέ-
 τα συγκρινόμενα φαίνονται ὡς ὑπερτροφικότα·
 χαρακτηρίζονται δὲ διὰ τῆς μεγάλης αὐτῶν ἀδρό-
 τητος, τοῦ εὐρέθκτου, καὶ τῆς ἀχρότητος.

Τῆ προσθήκῃ ὕδατος ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον καθίσταται ἡ μεμβράνη αὐτῶν σχεδὸν ἀφανῆς, καὶ καταστρέφεται· τότε δὲ διακρίνει τις ἑλευθέρους μόνου πυρήνας μὲ πυρηνοσωμάτια. **Τ**ὰ κύτταρα ταῦτα εἰσὶν ἐπίδεκτικά τῶν τῆς κινήσεως τῶν κυττάρων φαινομένων. **Τ**ὰ ἀτρακτοειδῆ ἰνοπλαστικά κύτταρα τῶν **Γ**άλλων ἀπαντῶμεν εἰς τὰς μεγχροειδεῖς σάρκας καὶ τὸν νεαρόν οὐλώδη ἵστόν ἀποτελοῦσιν ἐπίσης· συχνὰ τὰ σαρκώματα· εἰσὶ δὲ ταῦτα ὅτε μὲν μακρότερα, ὅτε δὲ βραχύτερα, μὲ ἕμο. ἀντιθέτους προέκτασεις ἢ καὶ πλειοτέρας. **Σ**ὺν τοῖς ἀτρακτοειδεσὶν ἀπαντῶμεν ἐπίσης καὶ ὀστεοσαρκώματα καὶ ἰδίαν τινὰ μορφήν ὑπερμεγέθων κυττάρων μετὰ πολλαπλῶν πυρήνων μὲ πυρηνοσωμάτια. **Τ**αῦτα ὁ **W**itchow ὀνομάζει γιγάντια· κύτταρα οἱ δὲ **Γ**άλλοι μσαλεπλακάς ὡς ὁμοιάζοντα· τὰ μέγιστα πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐμβρυακῇ καὶ κεφλογοισμένη οὐσία τῶν ὀστέων. **Η** μεσοκυττάριος οὐσία εἰς μεγαλείτερον ἢ μικρότερον ποσὸν ὑπάρχει εἰς ὅλα τὰ σαρκώματα· ἐλάχιστη εἶνε αὕτη εἰς τὰ ἐξ ἀτροφίας καὶ γιγαντιαίων κυττάρων συνιστάμεγα σαρκώματα, εἰς ἄλλα δὲ εἶνε τοσοῦτον ἄφθονος, ὥστε τὸ νεόπλασμα φαίνεται κλυδάζον. **Η** μεσοκυττάριος οὐσία εἶνε πολλακίς ρευστῆ, ὁμοι-

όμορφος· εγίστε μᾶλλον συνεκτικὴ κροκκιδώδης· τέλος δύναται γὰ ἦνε καὶ ἰνώδης καὶ γὰ παριστά ὡς ἐπὶ πολλῶν λυμφοσαρκωμάτων λεπτοφυεῖς ἐκτυοῦ ἢ κιγκλιέδωμα ἐν ᾧ κείνται τὰ κύτταρα τὰ σαρκώματα περιέχουσι πάντοτε αἰμοφόρα ἀγγεῖα, ἀλλ' εἰς τινα εἰσὶ τὰ ἀγγεῖα λίαν ἀνεπτυγμένα καὶ προκαλοῦσιν εὐκόλως αἱμορραγίαν. **Εἰς** τινα σαρκώματα καὶ ἰδίως τῶν ὀστέων ἀπαντᾶ τις σαφῶς σφύξεις καὶ φύσημα, ὥστε δύναται γὰ ἐκλάβη τὸν ὄγκον ὡς ἀγγευρυσματικόν· ἀλλὰ καὶ εἰς σαρκώματα ἀπαλῶν μορίων ἀπαντᾶ τις εγίστε τὰς σφύξεις.

Αἷτια καὶ ἀνάπτυξις

Σαρκώματα ἀναπτύσσονται συχνάκις ἐκ συγγενῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ δερμάτος, ὡς κεχρωσμένα σπιλῶν ἀκροχορδόνων, μυρμηκιῶν κτλ. Αἱ ἀνωμαλῖαι αὗται παράγουσι οἷον εἰ προδιάθεσιν τινα, ἢ ἀνάπτυξις ὅμως τοῦ σαρκώματος δύναται γὰ λάβη χώραν βραδύτερον, εἴτε ἐνεκα αἰτίας οἷον πλήξεως, τρώσεως, εἴτε γῆ. Παρουσιάζονται δὲ συνήθως τὰ σαρκώματα κατὰ τὴν περίοδον τῆς αὐξήσεως τοῦ σώματος κυρίως τὰ ὀστεοσαρκώματα τῶν καλαμοειδῶν ὀστέων, τῶν φατνεακῶν προβολῶν. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἀναπτύσσονται τὰ

γεννητικά ὄργανα ἀπαντῶμεν συήθως τὰ ἐγκεφαλοει-
 δῆ σαρκώματα τοῦ ὄρχου. Ἡ ἐγκυμοσύνη φαίνεται προ-
 διαθέτουσα εἰς σαρκώματα. Τοπικός ἐρεθισμός δύναται
 νά γεννήσῃ ἐπίσης σαρκώματα, εἴτε ἐφ' ἀπαξ ἐνεργή-
 σασ εἴτε διαρκῶς ὡς πολλάκις παρατηροῦμεν κατὰ
 τοὺς πόδας ἐνεκα ἐκδορῶν, κρυοπαγημάτων, καὶ τὰ παρό-
 μοια. Φλεγμονώδη καταγωγὴν ἀπαντῶμεν συήθως
 εἰς λυμφοσαρκώματα. Τὰ σαρκώματα ἀνήκουσι κυ-
 ρίως εἰς τὰς πρώτας τοῦ βίου δεκαετηρίδας· ἐπίστε
 ὅμως καὶ κατὰ τὸ 40^{ov} ἔτος καὶ βραδύτερον ἀπαντῶμεν
 αὐτά. Περὶ τῆς ἐπινεμήσεως τῶν σαρκωμάτων εἰς
 διάφορα μέρη τοῦ σώματος δὲν ὑπάρχουσιν εἰς ἔτι ἀκρι-
 βεῖς στατιστικαί· ἐν γένει ὅμως δυνάμεθα νά εἴπω-
 μεν ὅτι τὰ σαρκώματα ἀνήκουσιν εἰς τὰ συνηθέστε-
 ρα τῶν νεοπλασμάτων. Εἰς τινὰ ἀδενώδη ὄργανα
 παρατηροῦμεν αὐτὰ συχνά, ὡς τοὺς ὄρχους, τὰς ὠ-
 οθήκας καὶ σπανιώτερον τοὺς μαστοὺς· εἰς τοὺς
 λυμφατικούς ἀδένας ἀπαντῶνται συχνάκις, ἕαυτις
 θέλει νά κατατάξῃ ἐνταῦθα καὶ τὰ λυμφοσαρκώμα-
 τα· ὁ θυρεοειδῆς ἀδὴν φαίνεται ὡσαύτως συχνότε-
 ρον ὅτι γίνεται ἕδρα σαρκωμάτων, ἀρ' ὅτι πρότερον
 ἐνομιζον· εἰς τὸ δερμα ὡς θηλώδες σῶμα ἀπαν-
 τᾶται πολλάκις· ὡσαύτως εἰς τὸν μεσομυϊκὸν συν-
 δετῖ ἴσταν, εἰς τὰς ἀπογευρώσεις καὶ τὸ νευρικόλη-

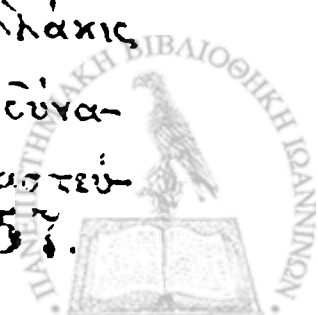

μα. Περίσσειον καὶ μυελώδης οὐσία τῶν ὀστέων γίνονται συχνάκις ἕδρα τῶν σαρκωμάτων· ἰδίως αἱ ἐπιφύσεις τῶν καλαμοειδῶν ὀστέων, εἴτα αἱ σιαγῶνες καὶ ἰδίως αἱ φατυακαὶ προβύλαι· τὰ σαρκώματα ὅσον ἀφορᾷ τὴν σχέσιν αὐτῶν πρὸς τὰ περίεξ παρίστανται ὑπὸ δύο μορφάς, εἴτε ὡς ἐντεθυλακισμένα καὶ μόνον ἐκτοπιζόντα τὰ περίεξ, εἴτε ὡς διάχυτα διηθούτα ἢ καταστρέφοντα διὰ τῶν ἰδίων κυτταρωδῶν στοιχείων τὸ μητρικὸν ἕδαφος καὶ τὰ περίεξ. Τὰ ἐντεθυλακισμένα σαρκώματα εἰσὶ σπανιώτερα· ὁ δὲ ἐνθυλακισμὸς εἶνε πολλάκις καὶ πρόσκαιρος διότι μετὰ τὴν περαιτέρω αὐξήσιν τοῦ ὄγκου διαρῆγγυται ὁ θύλαξ καὶ τὸ νεόπλασμα ἀλίσκει τὰ περίεξ ὡς διάχυτον.

Ἐξ πρὸς τὴν κλινικὴν αὐτῶν σημασίαν τὰ σαρκώματα κατατάσσονται μετὰ τινὰ ἰνώματα καὶ μύξωματα ἐν ἴσῃ μοίρᾳ· ἔχουσι δὲ καὶ ἔτι πλεόν τούτων, ὅτι δηλ. διὰ τῆς κινήσεως ἐπιδεκτικῶν κυττάρων γίνονται μολυντικώτερα εἰς τοὺς περίεξ ἰστούς. Συνήθως παραδεχόμεθα ὅτι τὰ κύτταρα τοῦ συνδετικῆς ἰστοῦ μολυνόμενα ὑπὸ ὑγροῦ ἐκ τοῦ σαρκώματος προερχομένου πολλαπλασιάζονται εἰς κύτταρα ὅμοια τῶν τοῦ νεοπλασματος, ὥστε ἐκ τοῦ μολυσμοῦ σαρκωμάτων μετὰ ἀτρακτοειδῆ κύτταρα παράγονται τουαῦτα καὶ ἐκ τοῦ συνδετικῆς ἰστοῦ.

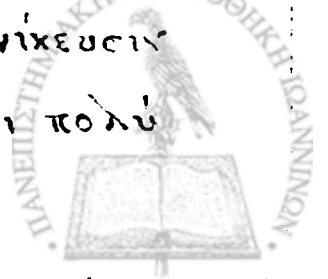

δὲν ὑπάρχει ὅμως κανείς λόγος νά παραδεχθῆ τις τόν
 τρόπον τοῦτον τοῦ μολυσμοῦ τῶν πέριξ, ὡς τόν μό-
 νον· δυνάμεθα τήν ἐπέκτασιν τῶν σαρχωμάτων νά
 ἐξηγήσωμεν καί διά τῆς κινήσεως νεαρῶν κυτ-
 τάρων τοῦ νεοπλάσματος εἰς τὰ πέριξ, ἐνθα σχημα-
 τίζουσι οἶνον ἀποικίας. **Ἡ** περαιτέρω ἐπέκτασις
 τῶν σαρχωμάτων εἶνε ἢ συνεχῆς ἢ διακεκομένη·
 ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει παρατηρεῖται ^{εἰς} ἀπόστασιν
 τινά περί τῶν μητρικῶν ὄγκου στίφος νεογενῶν,
 ἀλλ' ὁ μεταξὺ τῶν δύο ἰσός εἶνε ὡσαύτως σαρχω-
 ματωδῶς διηθημένος, καί μετ' αὐτοῦ πολύ ὁ μητρικός
 μέ τους πέριξ ὄγκους συγχωνεύονται εἰς ἓνα· συχ-
 νάκις ὅμως μεταξὺ μητρικοῦ καί νεογενῶν ὄγκων
 δὲν ὑπάρχει συνέχεια σαρχωματοῦδους ἰστοῦ· ἐν ταῦ-
 θα ἢ τοῦ ὑγροῦ ἢ τῶν κυτταρίων μετάστασις διά
 τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων παράγει τους νέους βλα-
 στούς, οἵτινες καί μετὰ τῆν ἀφαίρεσιν ἢ καταστρο-
 φῆν τοῦ μητρικοῦ ὄγκου ἐξακολουθεῖσιν ἀναπτυσ-
 σόμενοι ἀφ' ἑαυτῶν· οὕτως ἔχομεν τήν πρός το-
 πικὰς ὑποτροπὰς διάθεσιν τῶν σαρχωμάτων. Οἱ νεο-
 γενεῖς βλαστοί συγῆθως μὲν κείνται εἰς τήν διεύ-
 θυσιν καθ' ἣν ῥέουσιν αἷμα καί χυμός, πολλάκις
 ὅμως καί κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν, ὅπερ δὲν εὐνα-
 ται νά ἐξηγηθῆ ἄλλως, εἰ μὴ διά τῆς μεταναστεύ-

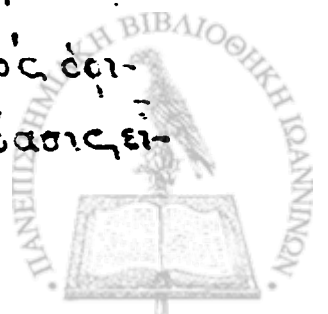

σεως τῶν κυττάρων. **Ε**πί μακρῶν χρόνων ἐθεωροῦντο τὰ σαρκώματα ὡς σχετικῶς καλοῦθεις ὄγκοι μετοπικὴν μόνου ἐπίμονου ὑποτροπὴν πεπρωκτισμενοὶ· ἀφ' ὅτου ὅμως ἐδόθη αὐτοῖς ἀκριβῆς ιστολογικὸς ὄρισμός, κατατάσσονται εἰς τὰ κακοηθέστατα τῶν νεοπλασμάτων, ἅτινα ἔχουσι τὴν μείζονα μολυντικὴν δύναμιν ἐφ' ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ. **Π**ολλαὶ μορφαὶ ἄς κατέτασσον πρότερον εἰς τὰ καρκινώματα, ἀνήκουσι κατὰ τὸν ιστολογικὸν ὄρισμόν, ὃν ἐδώκαμεν, εἰς τὰ σαρκώματα. **Τ**ὰς μεταστάσεις τῶν σαρκωμάτων ἀπαντῶμεν εἰς πολλὰ ὄργανα, συχνότερον εἰς τὸν πνεύμονα καὶ τὸ ἥπαρ, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλο ὄργανον δύνανται νὰ παρουσιασθῶσι. **Τ**ὰ ἐπισημότερα σαρκώματα μεγάλης ἐκτάσεως τῶν γενικῶν ὑποτροπῶν ἀπαντῶμεν εἰς τὰ μελανοματωσαρκώματα.

Η καθολίκευσις τῶν σαρκωμάτων φαίνεται ὅτι γίνεται κύριως διὰ τῶν αἰμοφόρων ἀγγείων διείρδύσεως εἰς ταῦτα εἴτε μεταναστευόντων κυτταρίων, εἴτε ἐμβόλων· καὶ ἀπαντῶμεν μὲν τὴν καθολίκευσιν διὰ τῶν λυμφατικῶν ὁδῶν, τοῦτο ὅμως συμβαίνει σπανιότερον εἰς τὰ σαρκώματα, εἶνε δέ τουναγτίον συνήθεστον εἰς τὰ καρκινώματα: ὅτι δὲ ἡ κίνησις τῶν κυττάρων εἶνε ἡ κυριώτερα αἰτία πρὸς γενίκευσιν τῶν σαρκωμάτων, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι πολὺ

συχνότερον καθολικεύονται τὰ σαρκώματα τὰ ἐκ
 στρογγύλων κυττάρων συνιστάμενα καὶ τὰ ὅποια
 τὰ μέγιστα ὁμοιάζουν τοῖς λευκοῖς αἰμοκυτάρτοις,
 ὧν ἡ εὐκέρως κίνησις καὶ διόδος διὰ τῶν τοιχωμάτων
 τῶν ἀγγείων εἶνε ἤδη γνωσταί. Εἰς ταῦτα ἀνήκουσι
 τὰ πλείστα τῶν νεοπλασμάτων, ἃ τινὰ ἄλλοτε ἔφερον
 τὸ ὄνομα ἐγκεφαλοειδεῖς, μελανοειδεῖς, καρκί-
 νοι, καὶ τὰ ὅποια σήμερον καταλέγομεν εἰς τὰ ἐκ στρογγύ-
 λων κυττάρων συνιστάμενα σαρκώματα. Περί τῶν
 ἐκ κυττάρων ἀτρακτοειδῶν συνισταμένων σαρκωμά-
 των γινώσκομεν, ὅτι τὰ στοιχεῖα αὐτῶν δύνανται μὲν
 νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ αἷμα ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει πο-
 λὺ σπανιώτερον δι' ὃ καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν σαρκωμά-
 των εἶνε ἥττοῦ μολυντικόν. Τὰ γιγάντεια κύτταρα
 ἢ μυελοπλακῆς πολὺ σπανίως δύνανται νὰ εἰσδύσω-
 σι εἰς τὴν κυκλοφορίαν, δι' ὃ καὶ τὰ ἐκ τούτων συνιστά-
 μενα σαρκώματα ἀνήκουσιν εἰς τὰ καλοηθέστατα.
 Τὰ σαρκώματα χαρακτηρίζονται ἀπέναντι ἄλλων τῶν
 λοιπῶν νεοπλασμάτων διὰ τῆς ταχείας αὐτῶν ἀνα-
 πτύξεως· διότι πολλάκις ἐντός ἑραχτάτου χρό-
 νου ἑβδομάδων ἢ μηνῶν τὸ πολὺ λαμβάνουσι μεγά-
 λην ἀνάπτυξιν. Διὰ τὴν ταχύτητα δὲ ταύτην τῆς
 ἀναπτύξεως ἔπεται πολλάκις καὶ ὁ γενικός θά-
 σμος λίαν ἐνῶρίς· ἐντεῦθεν καὶ ἡ κακὴ ἐκβάσις εἰ-

γεταχειᾶ.

Ὡς τὰ λοιπὰ νεοπλάσματα, ὑφίστανται καὶ τὰ σαρκώματα διαφόρους μεταμορφώσεις, δι' ὧν κατὰ μέγα μέρος ἢ καθόλου καταστρέφονται. Ἡ κυριώτερα δὲ αὐτῶν εἶνε ἡ λιπώδης μετ' ἀπορροφήσεως τοῦ λίπους καὶ μαρασμοῦ τοῦ ὄγκου ἢ σχηματισμοῦ κύστεων. Ἐπίσης αἱμορραγίαι ἀπαντῶνται συχνάκις μικραὶ ἢ μεγάλαι ἐνίοτε καὶ μετὰ σχηματισμοῦ κύστεων. Ἡ φυματίωσις ἢ ἀκοτύρωσις τῶν σαρκωμάτων παρατηρεῖται πόλλάκις καὶ εἰς διάφορον ἔκβασιν· ἀποτιτάνωσις καὶ ἀποστέωσις παράτηρουῦνται εἰς ὀστεοσαρκώματα ἰχώροια καὶ ἐν μέρει γάγγραινα καὶ ἔλκωσις ὡσαύτως παρατηρεῖται, ὡσαύτως ἢ δι' ἰχωρροίας ἐπερχομένη γάγγραινα ἐπιφέρει τὴν ριζικὴν ἀπόπτωσιν τῶν σαρκωμάτων καὶ ἴασιν. Συνηθέστερον ἡ ἰχωρροία μεγάλων σαρκωμάτων ἐπιφέρει τὸν θάνατον, ὅστις εἶνε συνέπεια ἀφθόνου αἱμορραγίας καὶ συχνότερον σηψαιμίας μὲ ὑπόξυν ἢ καὶ ὀξύν χαρακτήρα ὡς ἐκτὸς ἀπορροφήσεως τῶν ἰχώρων προσερχομένης.

Πρόγνωσις. Ἀφ' ὅτι εἶπομεν ἀνωτέρω περὶ τῆς τοπικῆς καὶ γενικῆς μεταδοτικότητος τῶν σαρκωμάτων πρέπει νὰ κατατάξωμεν αὐτὰ εἰς τὰ κακοήθη νεοπλάσματα. Ὅσα μείζονα ἀφθονίαν κυττάρων περιέχει, καὶ ὅσα μαλθακώτερον εἶνε σάρκω-

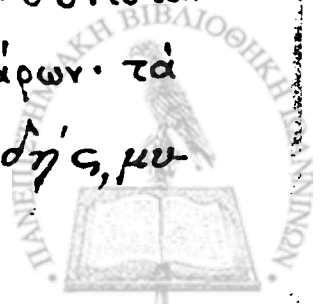

μά τι, τόσω χείρων καὶ ἡ πρόγνωσις. **Ε**ὐταῦθα κατα-
 λέγονται τὰ πλείστα κακοήθη νεοπλασμάτα, ἃτινα ἀλ-
 λότε ἔφερον τῆς ἐπιωθυμίας *μύκητες ἐγκεφαλοει-
 δεῖς καὶ αἱματώδεις*. Πολλάκις ἅμα τῆ ἑξαιρέσει
 τοῦ ὄγκου ἀναφαίνονται πανταχοῦ νέοι βλαστοί, ὁμο-
 λυσμός τῶν πέριξ ἢ καὶ τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ συμβαί-
 νει τοσοῦτον ταχέως, ὥστε ἐνίοτε πρὶν δυνηθῶμεν εἰ-
 σέτι νὰ διαγνώσωμεν ἐντελῶς τὴν φύσιν τοῦ ὄγκου ἀκα-
 φαίνονται οἱ δευτεροπαθεῖς ὄγκοι πρὸς ἄρσιν πάσης ἀμφι-
 βουλίας. **Ε**πειδὴ συνηθῶς τὰ σαρκώματα παρουσιάζον-
 ται βραδέως πρὸς χειρισμόν, τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ συ-
 νεπῶς δὲν δύναται νὰ ᾔητε εὐάρεστον· εἰάν ὅμως ἡ ἑξαι-
 ρεσις γίνῃ ἐγκαίρως δυνατὰ τις νὰ ἐλπίζῃ εὐάρε-
 στον ἀποτέλεσμα καὶ ἐκί τῆς χειρίστης φύσεως ἀκό-
 μη σαρκωμάτων, τῶν μελανωτικῶν. **Κ**αὶ μετὰ τὸν
 ἀκρατηριασμόν ὀλοκλήρωσιν μελῶν ἐπὶ μεγάλων ὀστε-
 οσαρκωμάτων παρατηρεῖται οὐχί σπανίως ριζικὴ θε-
 ραπεία. **Τ**ὰ διάχυτα σαρκώματα παρέχουσι πάντοτε
 χείρονα πρόγνωσιν, ἢ τὰ ἐντεθυλακισμένα διὰ τὸ ἀβέ-
 βαιον τῆς ἐντελοῦς αὐτῶν καθαιρέσεως. **Τ**ὴν κα-
 λίστην πρόγνωσιν ἔχει ἀφορὰ τὸν γενικόν μολυ-
 σμόν, παρέχουσι τὰ ἐκ γιγαντισίας κυττάρων συνι-
 στάμενα σαρκώματα, καὶ τὰ ἰνδοσαρκώματα.

Διάφορα εἶδη σαρκωμάτων.

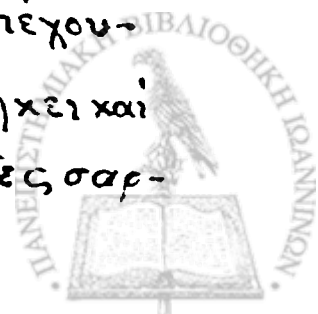
Ἡ ἱστολογικὴ διαίρεσις τῶν σαρκωμάτων εἰς στρωγυλοκύτετارا, ἀτρακτοκύτετارا, γιγαντοκύτετارا ὡς ἐκ τῆς μορφῆς τῶν κυττάρων δὲν ἔχει οὐσιώδη πρακτικὴν ὠφέλιαν, οἷαν παρέχει ἡ κλινικὴ αὐτῶν διάγνωσις εἰς σκληρὰ καὶ μαλθακά (ἦτοι ἐγκεφαλοειδεῖς μυκητας) εἰς μελανοσαρκώματα, ὀστεοσαρκώματα, θηλώδη σαρκώματα, τοῦ δέρματος, κυστεοσαρκώματα, λυμφοσαρκώματα. Τὰ σκληρὰ σαρκώματα χρεωστοῦσι τῆν στερεότητα αὐτῶν εἰς τὴν ἀνάμιξιν συνδέτικου ἱστῶ, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα ἰνοσαρκώματα, καὶ περὶ ὧν ἐν τῷ περὶ ἰνωμάτων κεφαλαίῳ δεελάβομεν· παρουσιάζεται δὲ εἴτε εἰς ὑπάρχοντα ἰνώματα δι' ἀφθόνου ἀναπτύξεως καὶ πολλὰπλασιασμοῦ τῶν κυτταρωδῶν αὐτῶν στοιχείων, εἴτε ἀν' μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν ἰνώματος ἐπέλθῃ ὑποτροπὴ ὑπὸ τὴν μικτὴν ταύτην μορφῆν· τὰ ἰνοσαρκώματα ὑποτροπιάζουσι συχνάκις τοπικῶς, ἀναπτύσσονται δὲ εὐχαρίστως ἐκ τῶν ἀπογευρώσεως καὶ τοῦ περιστέου. Τὰ κύτετارا αὐτῶν δύνανται νὰ ἦνε στρογγύλα ἢ ἀτρακτοειδῆ, ἢ μικτὰ, σπανίως δὲ γιγάντια. Τὰ μαλθακά σαρκώματα δύνανται νὰ συνίστανται ἐξ ἀτρακτοειδῶν ἢ στρογγύλων κυττάρων· τὰ πλείστα τῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐγκεφαλοειδῆς, μυ

ελώδης, ἀγγειώδης, μύκης, παρά τοῖς ἀρχαιοτέροις γνώστων γεοπλασμάτων ἀνήκουσιν εἰς τὰ μαλθακά σαρκώματα, ὀλίγα δέ μόνον ἐξ αὐτῶν εἰς μαλακυνθέντα καρκινώματα.

Ἔρρα. Τὰ σαρκώματα δύνανται νά ἀναπτυχθῶσιν πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχει συνδετικός ἱστός, εἰς τὸ δέρμα, τὰς ἀπονευρώσεις, τοὺς μῦς, τὰ ὀστά, τοὺς ἄρθρους ὑμένας, τὰ ἐσωτερικά ὄργανα καὶ λεμφατικούς ἀδένας. Τὰ μυελώδη σαρκώματα ἔχουσι κοινὸν χαρακτηριστικόν ὅτι ἀπὸ τῆς διατομῆς τῶν δύναται τις διὰ μαχαιρίου νά ἀποξέσῃ λευκὸν τινα ὀπὸν. Τοῦτο ἐθεώρου προταίρον ὡς χαρακτηριστικόν κακοήθων καρκινωμάτων· καί εἶνε μὲν τοῦτο κλητικῶς ὀρθόν ἢ κακοήθεια ὅμως αὐτὴ ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὰ σαρκώματα ἢ τοὺς καρκίνους. Ὅτι ἀπὸς οὗτος ἐκθίβεται παντοῦ ὅπου ὑπάρχει ἀφθονία κυττάρων καὶ μεσοκυττάρια οὐσία ρευστή.

Ἐἕτερον εἶδος σαρκωμάτων εἶνε τὰ μελανώματα. Ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὰ μαλθακά σαρκώματα ἢ μυελώδεις μύκητας, διαφέρουσι δέ μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι τὰ κύτταρα αὐτῶν περιέχουσι μελαγχρωστικὴν οὐσίαν. Εἰς ταῦτα ἀνήκει καὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ **Witchow** ὀνομασθέν **θηλώδες** σαρκώμα.

κωμα· εἶνε δὲ τοῦτο νεόπλασμα μέπλατειαν βά-
 σιν, ὀλιγον ἐξέχον τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος,
 ὑπὸ τῆς ἐπιδερμίδος, κεκαλυμμένον, καὶ ἔχον τὴν
 ἔδραν του πάντοτε εἰς τὸ δέρμα. Κατὰ τὴν δια-
 τομὴν φαίνεται διαφανέστερον τοῦ δέρματος, ὑπό-
 λευκον ἢ λευκοέρυθρον, εἴιοτε πικτῶδες, εἶνε
 πάντοτε ἐπώδυνον καὶ ἔχει τάσιν πρὸς ἔλκωσιν,
 παρουσιάζεται δὲ ὡς συγγενές νεόπλασμα. Μικρο-
 σκοπικῶς συνίσταται ἐκ μικρῶν, στρογγύλων,
 ἐνίοτε ἀτρακτοειδῶν κυτταρίων μέωσειδῆ πυρῆνα
 καὶ μαλθακὴν κοκκῶδη μεσοκυττάριον οὐσία. **Ε**πί-
 σης ἀνήκουσιν ἐνταῦθα τὰ λυμφοσαρκώματα ἢ
 ἀδενωσαρκώματα ἢ ἐγκεφαλοειδῆ λυμφώματα τοῦ
Bilbret : παρουσιάζονται δὲ ταῦτα ὡς ἑξῆς·
 λυμφατικός τις ἀδὴν αὐξάνει ταχέως, ὁ ὄγκος
 βραχὺν μόνον χρόνον μένει περιγεγραμμένος, εἶ-
 τα ῥῆγνύει τὴν θήκην αὐτοῦ καὶ τὰ κύτταρα εἰσ-
 δύσσει πανταχοῦ εἰς τὰ περίεξ περιλαμβάνοντα εἰς
 τὴν νεοπλασίαν ἀδιακρίτως πάντα ἰστόν, μῦς, γυῖ-
 ρα, ἀγγεῖα, κτλ· ἡ αὐξήσις προβαίνει οὕτω
 ταχέως, καὶ ἐν βραχεῖ ὁ ὄγκος λαμβάνει κόλλο-
 σαίαν διάστασιν, ἐπὶ τέλους τὸ δέρμα προσφύ-
 εται ἐπ' αὐτοῦ, λεπτύνεται, ἐρυθροῦται, καὶ ἄρ-
 χεται ἢ ἐξέλκωσις, πολλάκις δὲ καὶ αἱμορραγία

ἐπέρχονται μετὰ ταχείας καταστροφῆς καὶ ἰχωρρείας τοῦ ὄγκου δύνανται ὅμως καὶ γὰρ ἐπέλθωσι μεταστάσεις καὶ εἰς ἄλλους λυμφατικούς ἀδένας, τοὺς πνεύμονας, τὸ ἥπαρ, τὸν σπλήνα, τὸ δερμα. Τὰ λυμφοσαρκώματα παρατηροῦνται σχεδόν εἰς γεὰρά πρόσωπα σπανίως σπανίως εἰς τὴν τελείαν ἀνδρικήν ἡλικίαν. Ἡ ἀρρεστοτέρα αὐτῶν ἔσρα εἶνε οἱ ἀδένες τοῦ τραχήλου καὶ τοῦ λαιμοῦ εἴτα οἱ τῆς μασχάλης καὶ κλειδικῆς χώρας, σπανίως οἱ βουβωνικαὶ ἀδένες.

Κυστεοσαρκώματα.

ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ταύτην ὀνομάζομεν νεοπλασματά ἐκ σαρκωματοῦσιν οὐσίας καὶ κύστιων συνιστάμενα· γεγῶνται δὲ τοιαῦτα εἰς ἀπαιδία μόρια καὶ ὅστα διὰ μόλακύνσεως· ἴδια ὅμως κυστεοσαρκώματα ὀνομάζομεν μεγάλα νεοπλασματά ἐκ μάζης στερεᾶς ἀποτελούμενα μέθηςειδεῖς ἐκϋλαστήσεις καὶ πολλὰ κλάσ κοιλότητος, τὸ μὲν ἀποκεκλεισμένας ἀλλήλων τὸ δὲ καὶ συγκεινονοῦσας. Τὰ νεοπλασματά ταῦτα ἀπαντῶμεν κυρίως εἰς τὸν μαστόν εἴτα εἰς τὴν ὠσθήκην καὶ τὴν ἄρχιν. Τὰ κυστεοσαρκώματα ἀποτελοῦσι κολλῶδεις ὑπερμεγέθεις ὄγκους. Τὰ τοῦ μαστοῦ δὲ ἰσχυρὸν πρέσβος ὡς λίαν καλὴν ἔχει ἀλλὰ καὶ ταῦτα δύνανται νὰ προκαλέσωσι τοπικὰ τε

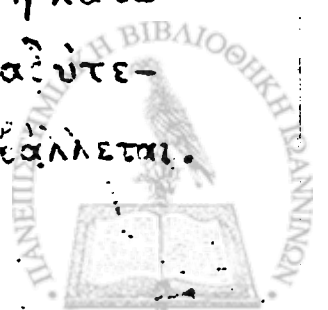

καί γενικάς ὑποτροπάς.

Ὄστεοσαρκώματα.

Οὕτως ὀνομάζομεν ἑυρίως τὰ εἰς τὰ ὅστα ἀναφαι-
νόμενα σαρκώματα. ἅτινα εἰςί καί τὰ συχνότερον
τὰ ὅστα προσβάλλονται. **Μ**ίς τῶ ἀπαιτά μέρια ἀπαν-
τῶμεν ὀστεοσαρκώματα μόνον ὡς ὑποτροπάς μετὰ
τὴν ἔξαίρεσιν σαρκωμάτων τῶν ὀστέων. **Κ**λινικῶς,
διαφοῦμεν τὰ ὀστεοσαρκώματα εἰς περιφερικά
ἢ περιόστεα καί κεντρικά ἢ μυελωγενῆ. **Τ**ὰ
περιφερικά ὀστεοσαρκώματα λαμβάνουσι τὴν ἀρχὴν
εἰς τὰς κατὰ βάθος στιβάδας τοῦ περιosteίου ὑπό
τοῦ ὁποίου πόλλάκις περιβάλλονται ὡς ὑπόθήκης
τινος. **Τ**ὸ ἐν τῷ βάθει ὀστοῦν δύναται νὰ μείνη ἀβλα-
βές ἐπὶ πολὺν χρόνον, βραδύτερον ὅμως διαβιβρώσκε-
ται καί φθείρεται καί τοῦτο εἰς μεγίστην ἔκτασιν,
ἄλλοτε δὲ σκληρύνεται, καί ἡ μυελώδης οὐσία αὐ-
τοῦ ἀποφάσεται ὀλοσχερῶς.

Η ἀρεστοτέρα αὐτῶν ἔδρα εἶνε αἱ διαφύσεις
τῶν μακρῶν ὀστέων, κνημικοῦ, μηρικοῦ, βραχυεπίου,
αὐξάνει δὲ τὸ νεόπλασμα οὕτως ὥστε περιβάλλει
κύκλῳ τὸ ὀστοῦν, ἐκτείνεται πρὸς τὰ ἄνω ἢ κατῶ
καί λαμβάνει μορφὴν ἀτρακτεῖδῆ, ἥτις βραδύτε-
ρον μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ περιosteίου μεταβάλλεται.

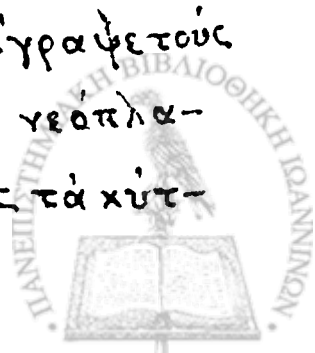
Οὕτω αὐξόμενον τὸ νεοπλασμα καταλαμβάνει καὶ τὴν ἐπίφυσιν τοῦ ὀστέου πλὴν τοῦ χόνδρου. Ἐὰν σαρκώματα ταῦτα ἔχουσι τάσιν πρὸς τοπικὰς ὑποτροπὰς, πολλάκις ὅμως καταλαμβάνονται καὶ οἱ πλησιόχωροι λεμφατικοὶ ἀδένες, καὶ ἄρχεται οὕτω ὁ γενεϊκὸς μόλυσμός. Ἐνίοτε χωρὶς νὰ προσβληθῶσι οἱ παρακείμενοι ἀδένες, γυνῶνται δευτεροπαθῆ σαρκώματα εἰς τὸ ἥπαρ καὶ ἄλλα ὄργανα, κατὰ συνέπειαν ἢ πρόγνωση τῶν νεοπλασμάτων τούτων. ὦν τὸ μέγεθος πολλάκις κολοσσαῖον, εἶνε κακὴ διὰ τὰς ὑποτροπὰς καὶ τὰς λειτουργικὰς διαταρᾶξεις. Ἱστολογικῶς ἀνήκουσι τὰ περισσεοσαρκώματα μᾶλλον εἰς τὰ σκλήρᾳ, διότι ἡ μεσοκυττάριος οὐσία εἶνε ὀλίγη τὰ κύτταρα εἰσὶν ἰδίως εἰς τὴν περιφέρειαν ἀτρακτοειδῆ πεπυκτομένα καὶ συνηθέστερον μικρὰ ἐνίοτε ὅμως ὑπερμεγέθη. Στρογγύλα κύτταρα εἰσὶν σπανιώτερα καὶ τότε ὁ ὄγκος εἶνε μαλθακώτερος ὑπάρχει δὲ εἰς τὰ σαρκώματα ταῦτα καὶ μεγάλη τάσις πρὸς ἀπόσπαισεις καὶ τιτανώσεις, δι' ὃν λόγον καὶ ὀστεοεὶσῆ σαρκώματα ἐκλήθησαν. Ἐξ ὅλων τῶν μεταμορφώσεων αἱ λιπώδεις, καὶ τυρώδεις εἰσὶ συχνόταται εἰς τὰ λιπώματα ταῦτα· ἐντεῦθεν μαλακύνσεις, σχηματισμὸς κυστεωδῶν χώρων ἀμυρραγίαι, ἰχώρροισι καὶ τὰ κάρμενα.

Τὰ κεντρικά ἢ μυελογενῆ κατὰ *Witchow* σαρκώματα προέρχονται ἐκ τῆς μυελώδους οὐσίας τοῦ ὀστού· ταῦτα ὡς ἐκ τοῦ ἐδάφους ἔπου φύονται παρίστανται ὑπὸ μορφῇ ὅλως διάφορον τῶν περιστέωγ σαρκωμάτων, βλαστάνουσιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὀστού καὶ κατὰ συνέπειαν ἀνευρύνουσιν αὐτό, καὶ κεῖνται ἐν τῇ ἀρχῇ ἐντός τῆς ὀστέϊνης ταύτης θήκης, ἥτις δυναται γὰρ διατηρηθῆ καὶ βραδύτερον, ὅτε λεπτύνεται ἐπὶ τοσοῦτον διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ ὄγκου, ὥστε γίγνεται εὐκαμπτος καὶ τῇ τοῦ δακτύλου πίεσει παρέχει τὸν *Περγαμηνόν* τρυγμόν.

Εἰν τῷ παρεγχύματι τοῦ ὄγκου ἀπαντῶμεν ἐνίοτε καὶ ὀστούν εἴτε νεογενές, εἴτε λείψανον τοῦ ἀρχικοῦ ὀστού. Τὸ ὅλον λοιπὸν ὁμοιάζει πρὸς κεντρικὸν ἐγκόνδρωμα πρὸς ὃ δύναται καὶ νὰ συγχωθῆ.

Η μάζα τοῦ νεοπλάσματος εἶνε ἐνίοτε στερρά, ἔστιν ὅτι καὶ μαλθακῆ· πολλάκις εὐρίσκουμεν τῆν σαρκωματοῦδην οὐσίαν μετὰ μυξώματος μεμιγμένην ἐν ταύτῃ περιπτώσει ἢ κυριωτέρα μορφή τῶν κυττάρων τοῦ ὀστεοσαρκώματος εἶνε τὰ γιγάντια κύτταρα, ἅτινα συνιστῶσιν ἐνίοτε ἐξ ὀλοκλήρου τὸν ὄγκον, διὰ τοῦτο ὁ *Melaton*. περιέγραψε περιέγραψε τοὺς ὄγκους τούτους ὡς ἰδίως ὑπὸ τὸ ὄνομα νεοπλάσμα ἐκ μυελοπλακῶν συνηθέστερον ὅμως τὰ κύτ-

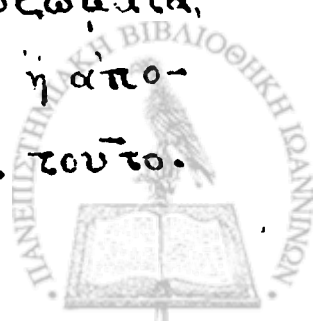

ταρα ταῦτα εἰσὶ μέγιστα μετὰ ἀτρακτοειδῶν καὶ
 στρογγύλων κυττάρων· ἐν ταῦτα ἡ ἰσοκυττάρια
 οὐσία ἐλλείπει σχεδὸν ἐντελῶς· εἴστε ἀπαυτῶμεν
 αὐτὴν ὡς κοκκώδη μάζαν, σπανίως δὲ εὐρῆσκουμεν
 συνθετικῶν ἰστοῦ ἴνας. Ὅπως μάλιστα μορφᾶς
 ὁμοίας τῷ μυελώδι σαρκώματι τῶν ἀπάλων μύρι-
 ων ἀπαυτῶμεν· σπανίως καὶ τότε τὸ ὀστέωδες περι-
 βλημα σχεδὸν ἐλλείπει· εἰς τὰς μορφὰς ταύτας τὰ
 γιγάντια κύτταρα εἰσὶ σπάνια, τὰ δὲ ἀτρακτοειδῆ
 καὶ στρογγύλα συνήθη. Τὰ κεντρικά ὀστεοσαρκώ-
 ματα ἔχουσι τὴν ἰσοτέτα, ὅτι τὰ κύτταρα αὐτῶν
 ὑποπίπτουσι εὐκόλως εἰς τὴν λιπώδη μεταμόρφω-
 σιν, καὶ ὅτι ἐκ τούτου παράγονται κυστεώδεις, γῶροι
 περιέχοντες πῶτον αἰμόφυρτον. Δύναται προσέτι
 εἰ ἐντελοῦς καταστροφῆς τῆς σαρκώδους μάξης.
 νά παραχθῶσι ἀπλαῖ ἢ πολλαπλαῖ ὀστεοκύστεις με-
 ὑγρὸν μελενέρυθρον. Τὰ κεντρικά ὀστεοσάρκωματα
 παρέχουσι προσέτι τὴν ἀλλαχόσε περιγραφείσαν
 ζωηράν σφύξιν καὶ τὸν ἀνευρυσματικὸν ψόφον
 ἐξ οὗ ἀνευρύσματα τῶν ὀστέων περιεγράφησαν.
 Ὡς κυρίαν δὲ ἔδραν ἔχουσι τὰ μυελογενῆ
 σαρκώματα τὰς ἐπιφύσεις τῶν μακρῶν ὀστέων
 ἀλλ' οὐχ ἥττον συχνάκις καταλαμβάνουσι καὶ τὰς
 κρανιακὰς προβολὰς τῆς ἀνω καὶ κάτω γένεως

ἐνομάζομεν εἰς τούτοις τότε ἐπιρριζώματα σαρκώδη, χαρακτηρίζονται δὲ διὰ τῆς ὑβώδους μορφῆς μετρίας στερεότητος ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν ἀτελοῦς ὡς τείνης γήκης καὶ χροιάς μελανερύθρου ἢ κυανερύθρου, ὑπερπιάζουσι δὲ μετ' ἐπιμονῆς ἀν' αὐτὴν συνεχαιμειώσι μετὰ τῆς φατυακῆς πρεβέλης. Ἐὰ κεντρικά ὀστεοσαρκώματα εὐεωροῦντο ἀνέκαθεν ὡς καλεηθέντα νεοπλάσματα, ἰσχυρῶς ὁμῶς ἀπεδείχθη, ὅτι καὶ ταῦτα ἐνίοτε ἐπιφέρουσι γενικὸν μοκυσμὸν, ὥστε ἡ καλοήθεια αὐτῶν εἶνε σχετικὴ μόνον.

Διάγνωσις. Ἐὰ σαρκώματα παριστῶσι πολλὰς διαφορὰς κατὰ τε τῆς μορφῆς, τὸ μέγεθος, καὶ τὴν σύστασιν αὐτῶν, καθ' ὅτι μὲν ἀφορᾷ τὴν μορφὴν καθόλου αὕτη εἶνε ὑβώδης, καὶ ὀστώδης, ὡς ἐκ τῆς αὐξήσεως αὐτῶν διὰ περιφερικῆς γενέσεως νέων θλαστῶν. Ἐὰ κεντρικά ὀστεοσαρκώματα διατηροῦσιν ὡσαύτως τὴν μορφὴν ταύτην, εἰ δὲ περιφερικά μάλλον τὴν ἀτρακτοειδῆ καὶ ἐπὶ μακρὸν λείαν τὴν ἐπιφανείαν αὐτῶν. Ὅτι δὲ ἀφορᾷ τὴν σύστασιν ὀσον εἰς πᾶν νεοπλάσμα εἰς ὃ ἀπαντῶμεν ψευδῆ κινδυσμὸν καὶ ὑποπτέυσωμεν πάντοτε τὴν ὑπαρξίν σαρκώματος· μόνον τὰ μαλακὰ ἰνώματα, τὰ μυξώματα, καὶ μεμαλαχυσμένα ρύματα, καρκινώδη ἢ ἀποστήματα δύνανται νὰ συγχυστώσι πρὸς τοῦτο.

Αἱ στερεώτεραι μορφαὶ διαγτηγνώσκονται δυσκολώ-
τερον, τὰ ὀστεοσαρκώματα κατὰ τὴν σύστασιν ὀ-
μιάζουσι μέγας πρὸς τὰ ὀστεϊνώματα καὶ ἐν-
χονδρώματα, οἱ δ' ἢ διακρίσεις αὐτῶν δύναται νὰ
γίνῃ μόνον ἐπὶ τῆς μορφῆς καὶ τῆς ταχείας
ἀναπτύξεως. Πάντα τὰ ταχείαν ἀνάπτυξιν
παρουσιάζοντα νεοπλασμάτα δέον κατὰ πρῶτον
νὰ ἐκληθεῖσι ὡς σαρκώματα. Ἡ ἰδιότης αὕτη καὶ
ἡ ἑστάνη τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν πέραν τοῦ 40^{ου}
ἔτους τῆς ἡλικίας ἀπετέλουσι τὰ κύρια χαρακτη-
ριστικὰ τῶν σαρκωμάτων.

Θεραπεία. Ἡ πρώτη καὶ μόνη ἐνδείξις εἰ-
ρήριξική καὶ πρῶτος καθάρσις τοῦ ὄγκου μόνον
δι' αὐτῆς δύναται τις νὰ ἀσφαλίστῃ κατὰ ὑποτρο-
πῶν τὸ ἀσφαλέστερον πρὸς τοῦτο μέσον εἶνε ἡ εὐ-
μαχαμίον καθάρσις ἢ καὶ ἀκρωτηριασμός, εἴαν
τὸ νεόπλασμα κατέχει τὰ ὄστα ἢ τὴν ἀπνεύσα-
σιν. Διευκρίσις μοίρας τινός τοῦ ὀστεῦ ἐνδεί-
κνυται μόνον ἐπὶ μικρῶν ὀστῶν, ὀλένης, κλει-
δαί, περόνης, ὀμωπλάτης. Ἡ δὲ καυτηρίων κατα-
στρεφῆ τοῦ ὄγκου οὐδεμίαν ἀσφάλειαν παρέχει, ἢ δε-
λεῖ εἶσθαι δὲ καὶ ἐφασμαστὰ εἰς τὰ τῶν ἀπαλῶν
μορίων σαρκώματα, ὅσα δὲν περικλυθεῖσι νεύρα
καὶ ἀγγεῖα ὄνυμαστα. **Εὐσωτερικὴ Θεραπεία**

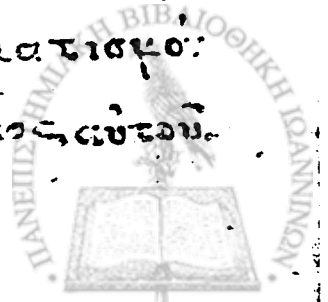

νώματα χρεωστοῦσι τὴν ἀσκήν των εἰς τὴν ἐπι-
 θήλιον τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος καὶ τῶν παραρτη-
 μάτων αὐτοῦ (σμηγματοποιῶν δῆλ καὶ πορευτο-
 ποιῶν ἀδένων) ἐκ τῆς βλεπνομεμβράνης καὶ τῶν
 παραρτημάτων αὐτῆς (κρυπτῶν). Ἡ δὲ εἰς
 τὸ βάθος καὶ τὰ περίε ἐπινέμῃσι τοῦ καρκίνου
 συμβαίνει, τὸ μὲν διὰ τῆς περιούσης ἀυξήσεως τοῦ
 πρώτου ἐκ τίνος ἐπιθήλιου παραχθέντος πυρήνος,
 τὸ δὲ διὰ τῆς ἐπὶ οὐδεμιᾷ ἀμφισβήτησει ὑποκειμέ-
 νης μεταναστεύσεως τῶν καρκινώδων κυττάρων
 κατὰ τὸν Cohnheim ἐννοεῖται δὲ ὅτι ὁ διὰ καρ-
 κινώδους ὁποῦ μόλυσμός τῶν περίε καὶ ἡ καθολί-
 κευσις τοῦ καρκίνου κατὰ τὴν ιδεάν τοῦ Wirtgen
 οὐκ ἰσχύει πλέον.

Ἱστογένεσις τῶν καρκινῶν.

Ἀνεκάθεν ἐπὶ καρκινῶν ἐθεώρηται ὡς χαρακτη-
 ριστικὸν αὐτῶν τὸν φατνωτῆν αὐτῶν σκελετῶν
 καὶ ἡμεῖς δὲ σήμερον μολονέτι ὡς πρῶτιστος
 στοιχεῖον τῶν νεοπλασμάτων θεωροῦμεν τὰ ἐπιθη-
 λιώδη κύτταρα, ὅμως πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν
 ὅτι κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν καρκίνου ἀμφιβάνει μέ-
 ρος καὶ ὁ συνδετικὸς ἰσθμὸς πρὸς σχηματισμὸν
 τοῦ καλουμένου σκελετοῦ ἢ στρώματος αὐτοῦ.

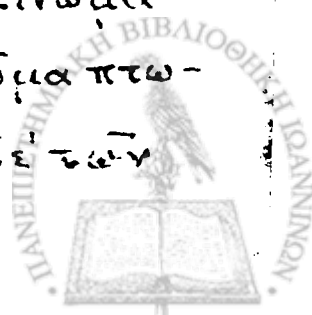

Ὅτι ἀφορᾷ ὅμως τὰ κύτταρα τῶν νεοπλασμάτων, ταῦτα δύνανται νά παρουσιασθῶσιν ὑπό πάντας τοὺς τύπους, ὅσους παρατηροῦμεν εἰς τὰ διάφορα κύτταρα τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ δέρματος ἢ τῶν ἀδένων τῶν ἐλεγκομεμβρανῶν, εἰσὶ δὲ πάντοτε ὅμοια πρὸς τὰ κύτταρα τοῦ μητρικοῦ ἐδάφους· ἐφ' ὅσον ὅμως ἀπομακρύνονται τούτου ἢ σχηματίζουσι δευτερεύοντας πυρῆνας δύνανται καὶ νά ἀλλοιωθῶσι τὴν μορφήν, ἀλλὰ κατὰ γενικὸν κανόνα τηροῦσιν αὐτὴν ἀναλλοίωτον· οὕτω δ. χ. κατ' ἐπιπολὴν καρκινώδης καρκίνος τοῦ δέρματος ἀποτελεῖται ἐκ κυττάρων στρωτοῦ ἐπιθηλίου, τοῦ δὲ ὀρθοῦ ἐπέρου ἐκ κυλινδρικοῦ ἐπιθηλίου μετὰ δὲ τὴν αὔξησιν τοῦ νεοπλασματος ἢ εἰς δευτερεύοντας πυρῆνας τὰ κύτταρα ὑπερτροφουσι, γίνονται διαφανῆ, συμπιεζόμενα πρὸς ἄλληλα λαμβάνουσι μορφήν πολύγωνον, ἢ παλλοειδῆ κτλ. πλεόντα δὲ ἐν ὑγρῶ μεμονωμένα φαίνονται στρογγυλά καὶ καταστρέφονται ταχέως, ὥστε ἐπὶ τέλους βλέπει τις πυρῆνας πλεόντας. Αἰσυνθηθέστεραι τῶν μεταμορφώσεων, ἄς τὰ καρκινώδη κύτταρα ὑφίστανται εἰσὶν ἡ λιπώδης, ἡ τιτανώδης, ἡ κελλοειδής, ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης μεταμορφώσεως λαμβάνει καὶ τὸ ὄν-

μα αὐτοῦ ὁ κολλοειδῆς καρκίνος. Ἔτερον συστατικόν τοῦ καρκίνου εἶνε ὁ ἐκ τοῦ συνεκτικοῦ ἰστοῦ σκελετος ἢ στρώμα καλούμενον, ὅπερ δύναται τις νά παρομοιάσῃ πρὸς τὴν μήτραν, ἣτις τρέφει μὲν τὰ κύτταρα τοῦ καρκίνου, δὲ παράγει ὅμως ταῦτα. Αἱ διακλαδώσεις αὗται τοῦ συνδετικοῦ ἰστοῦ φέρουσι τὰ τροφόφρα ἀγγεῖα τοῦ καρκίνου, ἅτινα δὲν διατρέχουσι μεταξύ τῶν κυττάρων, ὡς εἰς τὰ σαρκώματα· τοῦτο εἶνε σημεῖον διακριτικόν μεταξύ σαρκώματος καὶ καρκίνου.

Τὰ κύτταρα τοῦ καρκίνου λαμβάνουσι τὴν τροφήν των ἐκ τοῦ ὑποκειμένου ἀγγειούχου συνδετικοῦ ἰστοῦ, ὁμοίως ὡς ἡ ἐπίδερμις καὶ τὸ ἐπιθήλιον, χωρὶς τὰ ἀγγεῖα τὰ ἀπαντῶντα ἐν τῷ μεσαίῳ βλαστοδέρματι νά εἰσδύσωσι μεταξύ τῶν κυττάρων. Τὸ ἀγγειούχον στρώμα τοῦ συνδετικοῦ ἰστοῦ εἶνε ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καρκίνου· ὅπου τοῦτο ἐλλεῖπει ἢ κατεστράφη τὰ κύτταρα ἀτροφουσι καὶ ὑφίστανται διαφοροὺς μεταμορφώσεις. Ἡ ἀφθονία καὶ ὁ τρόπος τῆς διακλαδώσεως τοῦ τοῦ στρώμα ἀποτελεῦντος συνδετικοῦ ἰστοῦ εἶνε διάφορα· τὸ κολλῶδες καρκίνωμα καὶ ἡ μυελῶδης μορφή ἔχουσι τὸ στρώμα πτωχόν καὶ λεπτόν, πολλαπλασιασμένον ἐξ τῶν

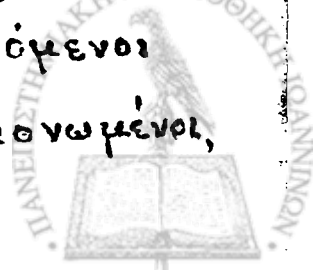
κυττάρων λίαν ἐκτεταμένον· ὁ σκίρρος τουναν-
τίον ἔχει τὸ παχύτερον καὶ συμπαγέστερον στρώ-
μα. **Μ**ετά τὰ κύτταρα τοῦ νεοπλάσματος ἀπαν-
τῶμεν συχνάκις καὶ ἄφθονα ἀτρακτοειδῆ κύττα-
ρα εἰς τὸ νεόπλαστον στρώμα ἀνήκοντα.

Καθολίκευσις τοῦ καρκίνου.

Τὰ καρκινώματα εἰσὶ μετὰ τὰ σαρκώματα
εἰ κακοηθέστεροι τῶν ὄγκων, διότι οὐχὶ μόνον
τοπικάς ἀλλὰ καὶ ἐκτεταμένας γενικάς ὑποτρο-
πὰς συνέπαγονται, μὴ φειδόμενα οὐδενός ἱστοῦ,
οὐδενός ὄργάνου, οὐδενός συστήματος. **Ω**ς
χαρακτηριστικὸν σημεῖον τοῦ καρκινώματος ἀπὸ
τοῦ σαρκώματος δεόν νά ἀναφέρωμεν, ὅτι ὁ καρ-
κίνος πρὸ τῆς καθολίκευσεώς του μολύγει τοὺς
πλησιοχώρους λεμφατικούς ἀδένους, καὶ ὅτι καὶ
ἡ πορεία τοῦ καρκίνου εἶνε χρονικότερα τῆς τῶν
σαρκωμάτων. **Ο** τοπικός μολυσμός τοῦ καρκί-
νου δύναται νά λάβῃ χώραν εἴτε διὰ τῶν λεμφα-
τικῶν ἀγγείων, εἰς ὧν τὰ ἐλευθέρως χαίνοντα ἀ-
κρά. κατὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ αρχικοῦ πυρήνος
εἰσδύουσι τὰ τοῦ καρκίνου στοιχεῖα, καὶ μετα-
φέρονται περαιτέρω, ἐξ' οὗ πολλάκις εὐρίσκο-
μεν μείζονα λεμφατικὰ ἀγγεῖα πεπληρωμέ-

να ὑπὸ καρκινώδους μαζῆς, εἴτε τὰ γεαρά ἐπι-
 θηλιακά κύτταρα, ὅπερ σιγνότερον, παρευόμε-
 να ἀπὸ τοῦ μητρικοῦ πυρήνος καὶ ἀκτινοειδῶς
 διευθυνόμενα, γεννῶσι νέους πυρήνας καθ' ὅλας
 τὰς διευθύνσεις κατὰ τε περιφέρειαν καὶ κατὰ
 βάθος, ἐν ᾧ ἂν ἡ ἐπέκτασις εἴνεται μόνον διὰ
 τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων, οἱ ὑστερογενεῖς πυ-
 ρῆνες θὰ ἀνευρίσκοντο πάντοτε κατὰ τὴν διευ-
 θυνοῖν τοῦ ῥοῦ τῶν ἀγγείων τούτων, καὶ ἐπο-
 μένως κεντρικῶς καὶ εὐχί καθ' ἀπᾶσας τὰς διευ-
 θύνσεις· ὁ τρόπος δὲ οὗτος τῆς ἐκτάσεως ἀπο-
 κλείει καὶ τὸν διὰ καρκινώδους ἐκ μόνου μόνων τῶν
 πέριξ, διότι εἶνε δυσνόητον πῶς ὑγρὸν τι ἤθελε
 κινηθῆν ἐν τοῖς λυμφατικῶς ἀγγείαις ἐναντί-
 ον τοῦ ῥοῦ αὐτῶν· παραδεχόμεθα λοιπὸν ὅτι τὰ
 γεαρά καρκινώδη κύτταρα μακρὰν τοῦ μητρι-
 κοῦ πυρήνος δύνανται νὰ ἀποικῆσωσι, καὶ λα-
 βάνοντα θρεπτικά στοιχεῖα ἐκ τῶν πέριξ ἰστωῶν,
 καὶ σχηματίσωσι διὰ πολλῆς ἀπλασμοῦ νέους
 πυρήνας· μετὰ τὴν διαίρεσιν δὲ τῶν νέων τούτων
 πυρήνων διαγίρεται ἡ γεοπλάσια ἐξ ἰστέου καὶ
 ἀγγείων πρὸς σχηματισμὸν τοῦ στρώματος·
 οἱ δευτερογενεῖς οὗτοι πυρήνες αὐξανόμενοι
 κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ἢ μένουσι μεμονωμένοι,

ἢ συγγωνεύονται πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν μητρικὸν πυρήνα εἰς ἓνα διάχυτον ὄγκον. Ὁ γενικός μολυσμός τοῦ καρκίνου γίνεται διὰ τῶν λεμφατικῶν ἀδένων καὶ λεμφικῶν ἀδῶν αὐτοῦ· ἐὰν τις λεμφατικός ἀδὴν μεταξὺ καρκίνου καὶ καρδίας κείμενος ἐξοιδηθῇ θεωρητέως ἐξ ἀρχῆς ὡς ὄπισθος, μολονότι ἐπὶ ἐξηλωμένων ἢ μεμαλαχυσμένων καρκίνων αἰκᾶτά συμμαθίαν ἐξοιδήσεις τῶν λεμφατικῶν ἀδένων δεῦρ' εἶνε σπάνιαι. Οἱ δὲ διὰ καρκινώδους διηθήσεως ἐξοιδημένοι ἀδένες, ἐν ἀρχῇ εἰς συνήθως ἀνώδυνοι πολλάκις ὅμως τῇ πίεσει εὐαίσθητοι, ἀλλὰ βραδύτερον ἐπέρχονται καὶ πόνοι αὐτόματοι. Ἐπιπλοῦσι ἀπαντῶμεν καρκινώδη διηθήσειν καὶ εἰς ἀδένας μολις μέγεθος κεφαλῆς καρφοπέλονης, λαύοντας. Ὁ μολυσμός μεταδίδεται ἀπὸ ἀδένος εἰς ἀδένα τῆς αὐτῆς ομάδος ὥστε ἐπὶ τέλους καθίσταται ὄγκος εὐμεγέθης. Ἐν ἀρχῇ τῆς διηθήσεως τὰ καρκινώδη κύτταρα εἰσὶν εἰλίγα καὶ μεμιγμένα τοῖς λεμφικοῖς σωματίοις τοῦ ἀδένος. Ἀυξανόμενου τοῦ ἀδένος, τὰ καρκινώδη κέτταρα πολλαπλασιάζονται ἐπὶ μᾶλλον, τὰ λεμφικὰ σωματῖα ἐλαττοῦνται ἢ καὶ ἐξαλοίφονται ἐπὶ τέλους πολλαπλασιαζομένων τῶν κυτταρίων ἀρχεται καὶ ἡ νεοπλασία τοῦ συνδέστικου ἵστού ἐκ δικτυωτοῦ σχελεται τοῦ ἀδένος μετὰ ὑπεραιμίας, εἶτα ὅμως

ἀρχεται ἐν αὐτῷ ἢ μεταμόρφωσις καὶ εὐνάζεται ὁ
καρχινώδης ἀδὴν νὰ μαλακυνθῆ καὶ ἀποτελεσθῆ ἕνα
θύλακα ἐκ συνδετικού ἰστοῦ πλήρη ἐπιθηλιώδους
πόλτου καὶ λίαν ὅμοιον πρὸς ἀθηρωματώδη κύστιν.

Τὰς τοιαύτας ἐπεξεργασίας συνοδεύει συνήθως
ἐλαφρά περιαδενίτις, ἥτις φέρει εἰς παχύνσιν τῆς
θήκης ἢ καὶ σύμφοσιν αὐτῆς μετὰ τοὺς γειτονιά-
ζοντας ἀδένας καὶ τὰ κέραι, δύναται ὅμως κλινο-
τεῖν ἢ καρχινώδης μάζα νὰ διαρρήξῃ περὶ τὸν θύ-
λακα αὐτῆς καὶ γὰρ ἐπινεμηθῆ τοὺς πέριξ ἰστούς.
ἐκ τῆς ἐπινεμήσεως ταύτης ἐπέρχονται πόλλάκις
ἀποφράξεις ἢ καὶ διαβρώσεις, μεγάλων ἀρτηριῶν
καὶ φλεβῶν ὡς εἰς τὸν λαιμὸν, τὴν μασχάλην καὶ
βουβῶνας. **Μ**ικροτέραν ἀνάπτυξιν λαμβάνουσιν
οἱ δευτερογενεῖς καρχίνοι τῶν ἀδένων ἐπὶ σχίσρον
ἐνταῦθα σὺν τῇ ἀνάπτυξει τῶν κυττάρων συμβαί-
νει καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ συνδετικού ἰστοῦ, ὅστις
ταχέως φέρει εἰς οὐλώδη ἀτροφίαν τοῦ ἀδένος.
Διὰ τῆς ἀποτετανώσεως τοῦ ἀδένος δύναται
ἐνίοτε νὰ ἐπέλθῃ καὶ ἴασις αὐτοῦ ἀν καὶ ἡ διή-
θησις τῶν ἀδένων εἶνε τὸ πρῶτον δείγμα πρὸς
μετάβασιν τῶν καρχινωδῶν κυττάρων εἰς τὴν
κυκλοφορίαν, μόλα ταῦτα παρέχουσιν οὗτοι καὶ
ἐμπόδιον πρὸς τὴν περαιτέρω μετάδοσιν τῶν κυττ.

ἐκ τούτου δὲ ἢ καθολίκευσις τῶν κυττάρων ἀνα-
 χαιτίζεται ἐπὶ χρόνον ἰκανόν, ἢ χροσιότης δὲ
 αὕτη εἶνε μεγαλειτέρα ὅπου τὰ κύτταρα πρέπει
 νὰ διέλθωσι δύο σειρὰς ἀδένων ἢ καὶ πλειοτέρους
 ὡς ἐπὶ καρκίνου τοῦ μαστοῦ λ.χ. τοὺς μασχαλι-
 αίους ἀδένας, τοὺς ὑπὸ καὶ ὑπερχλιδίους καὶ τοὺς
 τοῦ λαιμοῦ: ὅταν ὅμως τὸ ἐμπόδιον τῶν ἀδένων
 ὑπερνικηθῇ εἰσέρχονται τὰ μολυσματικά στοιχεῖ-
 α εἰς τὸν λεμφατικὸν ροῦν καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὴν
 κυκλοφορίαν καὶ ἀρχεται οὕτως ἡ ἀνάπτυξις καρ-
 κίνου εἰς ὅλον τὸ σῶμα ἐνίοτε λίαν ὀρμητικῶς
 μετὰ πυρετοῦ καὶ εἰς πολλὰ ἐν-ταυτῶ μέρη τοῦ
 σώματος. **Εἰς** σπανίας τινὰς περιστάσεις διέρ-
 χεται τὸ μόλυσμα τοὺς ἀδένας καὶ μεταβαίνει
 ἀμέσως εἰς τὸν λεμφικὸν ροῦν χωρὶς γὰ παραβλά-
 ψη καὶ τούτους, **Ἡ** καθολίκευσις τοῦ καρκίνου
 δύναται ἐπίσης γὰ ἐπέλθῃ καὶ δι' ἐμβολῆς ἀλλὰ
 τοῦτο δὲ συμβαίνει συχνά. **Τ**ὰ εἰς μεμακρυ-
 σμένα ὄργανα δευτερογενῆ καρκινώματα: ^{τηρῶσι} ἀλλὰ
εὐνήθως τὸν χαρακτῆρα τοῦ μητρ. καρκίνου
 πολλάκις ὑπερτερεῖ ὁ πολλαπλασιασμός τῶν
 κυττάρων τῆς αὐξήσεως τοῦ στρώματος καὶ
 τότε αἱ δευτερογενεῖς οὗτοι πυρῆνες λαμβά-
 νουσι χαρακτῆρα ἐγκεφαλοειδῆ ὑποκείμενον
 εἰς τὰς διαφόρους μεταμορφώσεις, ἰδίως εἰς:

τὴν λιπώδη, εἰς αἰμορραγίας, ἰχωρροίας.

Αἷτια τοῦ καρκίνου

Περὶ τῆς αἰτιολογίας τοῦ καρκίνου ὀλίγα καὶ ἀτέλῃ μόνον γινώσκομεν· φαίνεται δέ μόνον ὅτι τοπικαὶ ἀφορμαὶ δὲν εἶνε σπάνιαι εἰς γενεσιν καρκίνου· τὰ διάφορα στόμια τοῦ σώματος τὰ συχνάκις εἰς κακώσεις ὑποκείμενα προσβάλλονται συχνάκις ὑπὸ τοῦ καρκίνου ὡς τὰ χεῖλη ἢ γλῶσσα τὸ στόμιον τῆς μήτρας τὸ ἀπευθυσμένον· σημειωτέον δὲ προσέτι τὴν ἐκ τοῦ συνεχοῦς ἐρεθισμοῦ τῶν καπνοσυριγγίων συχνήν γενεσιν τοῦ καρκίνου εἰς τὸ κάτω χεῖλος μολοῦντι ὁ καρκίνος οὕτως παρατηρεῖται καὶ εἰς μὴ καπνίζοντας. Πλήν δὲ τούτου ἐν Εὐρώπῃ εἰσι σύριγγες ὧν ἡ χρῆσις ὄντως ἐξασκεῖ πίεσιν ἐπὶ τοῦ κατω χείλους, παρ' ἡμῖν οὐδόλως εἰσὶν ἐν χρήσει: Πολλάκις οἱ ἄρρωστοι ἀποδίδουσι τὴν πρώτην γενεσιν τοῦ κακοῦ εἰς τραυματισμὸν τοῦ χείλους ἢ μυρμηκίασιν τοῦ προσώπου, ὑπὸ ἀνεπιτηδείων κουρέων. Καθ' ἑαυτὰ ὅμως τὰ αἷτια ταῦτα ἄτινα τοσοῦτον συχνὰ παρουσιάζονται καὶ ὅμως τῶν καρκίνων σχετικῶς σπανίως ἐκφέρουσι δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι ὡς ἰσχυρὰ πρὸς γενεσιν καρκίνου. Διὸ εἴμεθα ἡναγχασμένοι νὰ παραδεχθῶμεν καὶ προδιάθεσιν τινὰ

ἐν ταυτῷ. **Ε**πίσης πρὸς γέγεσιν τοῦ καρκίνου τοῦ μαστοῦ καὶ τοῦ καρκίνου τῆς μήτρας ἀναφέρονται πολλάκις τοπικαὶ ἀφορμαὶ ὡς λ. χ. διὰ τὸν τοῦ μαστοῦ πλήξις, διὰ τὸν τῆς μήτρας χρονία λευκόρροια, συχνὴ συνουσία καὶ τὰ παρόμοια· πλήν ταῦτα πάντα εἰσὶ μόνον λόγοι κενοὶ· μείζονος αἰτιολογικῆς σήμασις διὰ τὸν καρκίνον εἰσὶ προδιαθέσεις τινές, ὡς λ. χ. κληρονομικότης ἢν εἰς κλείστας περιστάσεις δυνάμεθα νὰ ἀποδείξωμεν. **Η** ἐκ τῆς ἡλικίας προδιάθεσις ἣτις εἶνε ἀντίθετος πρὸς τὴν σαρκωμάτων προδιάθεσιν, διότι ἐν ᾧ ταῦτα εἰσὶ συνηθέστατον προῖόν τῆς νεαρᾶς ἡλικίας οἱ καρκίνοι ἀνήκουσι κυρίως εἰς τὸ γῆρας.

Εἰσὶ τοῦ καρκίνου.

Διὰ τὴν ἐλαττωματικὴν γνῶσιν τοῦ καρκίνου κατὰ διαφόρους καιροὺς δῆρουν αὐτοῦς καὶ διαφόρως. Οὕτω πρὸ τοῦ **Ιω. Μυλλέρου** ἴσχυεν ἀποκλειστικῶς ἡ κλινικὴ διαίρεσις τοῦ καρκίνου, ὑπὸ τούτου δὲ εἰσῆχθη ἡ ἀνατομικὴ αὐτῶν διαίρεσις· βραδύτερον ἐχώρισαν ὁλόκληρον σειράν καρκινωμάτων ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπιθηλιώδους ἢ καρκινοειδοῦς καρκίνου ἀπὸ τῶν ἰδίως καρκίνων ὧν διέκρινον διαφόρους μορφάς, ὡς τὸ ἀπλουῖν

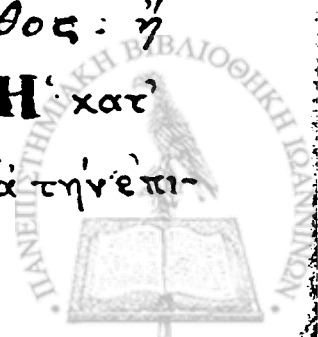

καρκίνωμα, τὸν ἐγκεφαλοειδῆ καρκῖνον, τὸν μελανοειδῆ καὶ τὸν πηκτώδη ἢ φαγνωτὸν. Κατὰ τὸν ὄρισμόν ὅμως ὃν ἡμεῖς εἰς τὸν καρκῖνον καὶ καθ' ὄγκυριον χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ εἶναι τὸ ἐπιθηλίον ἢ διάκρισις εἰς ἐπιθηλιώδη καὶ ἰδίως καρκῖνον δὲν ἔχει ὑπόστασιν.

Ο Villorothe ἐπρότεινε τὴν διαίρεσιν τῶν καρκίνων εἰς δύο μεγάλας κλάσεις ὡς ἐκ τοῦ μητρικοῦ ἑδάφους ἐν ᾧ οὗτοι βλαστάνουσιν εἰς καρκῖνον δηλ. τοῦ δέρματος ἢ ἐπιθηλιώδη (προερχόμενον ἐκ τῶν κυτταρῶν τοῦ δέρματος ἢ τοῦ ἐπιθηλίου τῶν βλεννομεμβρανῶν) καὶ εἰς ἀδενώδη καρκῖνον προερχόμενον ἐκ τοῦ ἐπιθηλίου τῶν διαφόρων ἀδένων (μαστῶν κ.τ.λ.) Ἡ διαίρεσις αὕτη ἔχει καὶ κλινικὴν καὶ ἀνατομικὴν τινα σημασίαν ἀνταποκρίνεται δὲ καθόλου καὶ πρὸς τὴν διαίρεσιν εἰς καρκινοειδῆ καρκῖνον καὶ ἰδίως καρκῖνον.

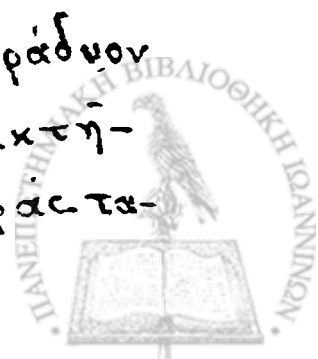
Α' Καρκῖνος τοῦ δέρματος ἢ καρκῖνος ἐπιθηλιώδης ἢ καρκινοειδής.

Οὗτος διαιρεῖται κατὰ τὸν Thiersh. εἰς δύο μορφάς τὸν ἐπιπόλιον καὶ τὸν κατὰ βάθος ἢ ἐκ διηθήσεως καρκῖνον τοῦ δέρματος. Ἡ κατ' ἐπιπολὴν μορφή ἀρχεται μὲ ἑλκωσὶν κατὰ τὴν ἐπι-

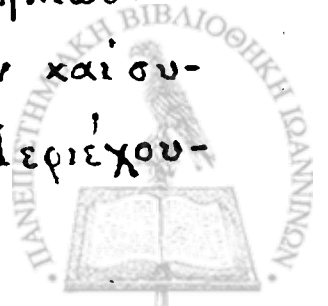
ράνειαν τοῡ δέρματος και περιγράφετο ἄλλοτε ὡς διαβιβρωσκον ἔλκος, και εἶνε πολλάκις δύσκολον να διακριθῆ ἀπο τοῡ ἐξηλεκμένου λυκου (Lycus) ὅτε μόνῃ ἢ πορεία δύναται να ὀρίση τῆν φύσιν· εἰς τινας περιστάσεις, παρα τὰς ὑπερσαρκώσεις τοῡ συνδετικού ἴστου αἰτινες περιβάλλουσι τὸ χεῖλος παντός ἔλκουσ, εὐρίσκομεν καθαράν τῆν καρκινώδη ὑφήν. **II**· μορφή αὕτη δύναται να μεταβῆ εἰς τῆν ἐπισμένην (τῆν καταβάθος δηλ.).

H· κατά βάθος ἢ ἐκ διηθήσεως μορφή δύναται ἐπίσης να ἀρχίσῃ με' ἐκδοράν ἢ ἐξέλκωσιν τοῡ ἐξωτερικοῦ δέρματος πολὺ συχνότερον ὅμως προηγείται τῆς ἐκδόρας τοῡ δέρματος αἰσθητῆ τις σκληρία ἐν τῷ βάθει αὐτοῦ και ὅμως δύναται να λάβῃ ἰκανὴν ἀνάπτυξιν ἐν τῷ βάθει πρὶν ἀπολεπτύνῃ και ἐξελκώσῃ τῆν ἐπιφάνειαν τοῡ ἔσω δέρματος· τούτο προέρχεται ἐκ τοῡ ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται περὶ βλαστήσεων εἰς τοὺς ἀδένας τοῡ δέρματος (ἰδρωτοποιούς, σμηγματογόνους και βλεννογόνους) οἵτινες ἐφ' ἰκανόν χρόνον δύνανται να τηρῶσι τὸν χαρακτήρα τοῡ ἀπλοῦ ἀδενώματος περιού ἑραδύτερον θέλομεν πραγματευθῆ. **T**άχιον ἢ βράδυον ὅμως λαμβάνουσι τὸν καταστρεπτικὸν χαρακτήρα τοῡ καρκίνου. **E**ἰς ἀμφοτέρας τὰς μορφὰς τα-

χιον ἢ βράδιον ἀναπτύσσονται ἰηλαί· τοῦτο δὲ παρατηρεῖται ἰδίως ὁσάκις προϋπάρχον τι θήλωμα ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ἀφαιτηρίαν τοῦ καρκινώματος. Τοιαῦται θηλώεις μορφαὶ παρατηροῦνται εἰς τὸ ἀπνευθυσμένον τὸ στόμιον τῆς μήτρας, τὴν βάλανον, καὶ τὰ χεῖλη. Ἐάν ἡ τῶν θηλῶν ἀνάπτυξις εἶνε λίαν ζωῖρά τότε ἀποτελεῖται ὁ λεγόμενος κροσσωτός ἢ λαχνωτός καρκίνος, ὅστις ἀναπτύσσεται ἰδίως ἐκί τῆς βλεννομεμβράνης, τῆς οἰμοδόχου κύστεως ἢ πιθανῶς δὲν εἶνε καρκίνωμα ὡς θέλομεν ἰδῆ κατωτέρω.

Ἡ ὕψις τοῦ ἐπιθηλιώδους καρκίνου τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος καὶ μάλιστα τῆς κατὰ βάθος μορφῆς εἶνε λίαν χαρακτηριστικὴ ἐν αὐτῷ ἀπαντῶμεν τὰ καλούμενα καρκινοειδῆ σφαίρια ἢ ἐπιθηλιώδεις μαργαρίτας ἀποτελουμένους ἐκ κυττάρων στρωτοῦ ἐπιθηλίου, ἅτινα συμπιέζονται καὶ συγκεντρῶνται συγκεντρικῶς πρὸς ἄλληλα καὶ συχνάκις κεραιουῦνται. Διὰ συμπιέσεως ἐκπέζονται ἐκ τῆς σαρκώδους ἐπιφανείας ἢ τῆς διατομῆς τοῦ καρκινώματος ῥοπαλοειδῆ σωματὰ δίκην σμικρῶν σκωλήκων ἅτινα συνίστανται ἐξ ἐπιθηλιώδων κυττάρων κατὰ στιβάδας τεταγμένων καὶ συχνάκις παριστῶσι ἀδενώδη μορφήν. Περιέχου-

σι δέ σννήθως καί τούς προμνησθέντας επίθηλιώ-
 δεις μαργαρίτας. Τό στρώμα ὅπερ πολλάκις εἶνε
 λίαν ἀγγειοβριθῆς φαίνεται σχετικῶς πρὸς τήν
 κυτταριώδη μάζαν πολλάκις λίαν πτωχόν ἐνίοτε
 δέ καί ὡς μή ὑπάρχον. Ὡσαύτως ἡ αὔξις γίνε-
 ται ὀρμητικῶς ὅπερ ἰδίως εἰς τὰς ὑπότροπας συμ-
 βαίνει ἀπαντῶμεν οὐχί σπανίως καί μεγάλην βλά-
 στησιν κυττάρων συνδετικῶ ἰστοῦ ἅτινα ὑπερτη-
 ρουσι τοῦ ἐπιθηλίου ἢ καί ἐξ ὀλοκλήρου σχεδόν κα-
 λυπτουσιν αὐτό. Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις προ-
 ἔρχονται συχνάκις τὰ φαινόμενα φλεγμονώδους
 ἐπεξεργασίας. Τό ἐπιθηλιώδες καρκίνωμα τῶν
 βλεννομεμβρανῶν ὡς ἐκ τῆς ἀδρότητος αὐτῶν
 ἔχει μεγάλην τάσιν πρὸς ταχεῖαν ἐξέλιξιν· ἡ
 δέ μορφή αὐτῶν ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς τόν κατ' ἐπι-
 πολήν ἢ πρὸς τόν κατά βάθος καρκῖνον.

Β. Ἀδενώδης καρκῖνος .

Οὗτος ἀνεκαθεν ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ κατ' ἐξο-
 χήν καρκῖνος· ὡς τύπος δέ αὐτοῦ ἐχρησίμευεν
 ὑπό τε τήν ἱστολογικὴν καί κλινικὴν ἐπίσημιν ὁ
 καρκῖνος τοῦ μαστοῦ. Συγκριτικῶς δέ πρὸς
 τούς τοῦ δερμάτος οἱ ἀδενώδεις καρκῖνοι ἐθεω-
 ροῦντο ὡς καταστρεπτικώτεροι· καί τῶν ὄντι ἡ

ἐμφάνοις δευτερογενῶν πυρήνων εἰς ἐσωτερικά ὄργανα παρ' αὐτοῖς εἶνε ὁ κανὼν ἐν ᾧ παρὰ τοῖς καρκίνοις τοῦ δέρματος ἔξαιρέσις. Τὴν ἐπιθηλιώδη κύτταρα τὰ συνιστῶντα τὸν ἀδενώδη καρκίνου εἰσὶ κατὰ γενικὸν κανόνα μικρότερα τῶν τοῦ καρκίνου τοῦ δέρματος. Πιθανὸν δὲ λίαν ὅτι ἡ σμικρότης τῶν αὐτῆ συντελεῖ εἰς τὴν ταχύτεραν καὶ ἀσφαλεστέραν διόδον αὐτῶν διὰ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων καὶ ἀδένων ἀφ' ὅτι τοῦτο συμβαίνει εἰς τὰ μείζον μέγεθος ἔχοντα τοῦ καρκίνου κύτταρα τοῦ δέρματος. Ἡ βλάστησις τοῦ συνδετικοῦ ἰστοῦ ὑπερτηρεῖ παυχνάκις ἐν ταῦθα πολὺ τὴν τῶν κυττάρων

Α'. Σκίρρος ἢ συστελλόμενος ἢ — ἀτροφῶν καρκίνος. —

Θεωρητέος ὡς τροποποιήσις ἰδία τοῦ καρκίνου· ἡ τῶν ἀρχαιοτέρων δὲ ἰδέα ὅτι ὁ σκίρρος ἀποτελεῖ ἐν στάδιον τοῦ καρκίνου εἶνε σφαιερά. Ὁ σκίρρος ἔχει τὸ ἰδιάζον ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἐν τῷ μητρικῷ πυρήνῳ ἀναπτύσσονται λίαν συμπαγεῖς στίλβουσαι, ὀλίγα κύτταρα καὶ ὀλίγα ἀγγεῖα περιέχουσαι συνδετικοῦ ἰστοῦ μάλα, αἵτινες φέρουσιν ἀκριβῶς τὸν τύπον οὐλώδους ἰστοῦ

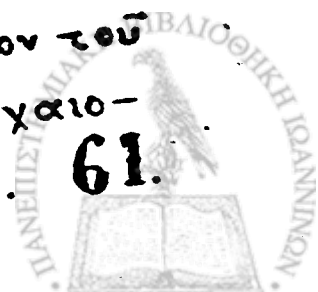

Η ἐπιθηλιώδης ἐλάσθησις οἴσυνει ἀποπνίγεται
 καὶ πιθανόν ἐνίοτε τὰ κύτταρα νὰ ἐξαφανίζονται
 ὀλοσχερῶς καὶ νὰ ἐπέρχεται ἡ ἴασις τοῦ καρκίνου,
 ὡς μὴ περιέχοντες πλέον τοῦ πυρήνος κύτταρα ἐπι-
 θηλιώδη, ἀλλὰ μόνον συνδετικόν ἴστον, καὶ ὁμοιάζον-
 τος πρὸς Ἴνωμα. Συχνότατα οἷως λαμβάνει ὁ σκίρ-
 ρος ὅλως ἀλλοίαν πορείαν· ὁ ἀρχικὸς πυρήν ἤτω·
 φύμα ὅπερ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔμεινεν ἀμετάβλητον,
 γίνεται ἄνευ ἀφορμῆς τινός εὐαίσθητον καὶ αὐξά-
 νει· κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο εὐρίσκομεν εἰς τὰ ὅρια
 τοῦ φύματος τὰς χαρακτηριστικὰς ἀδενοειδεῖς μά-
 ζας τοῦ ἐπιθηλίου· αἱ ἐν τῷ μητρικῷ φύματι ἐπεξερ-
 γασίαι αὐταὶ ἐπαναλαμβάνονται καὶ εἰς τὰ δευ-
 τερογενῆ φύματα καὶ μάλιστα τὰ τῶν ἀδένων· λίαν
 ἐνωρὶς ἀπαντῶμεν εἰς ταῦτα τὰς οὐλώδεις μάζας
 τοῦ συνδετικοῦ ἴστου καὶ ὅσον ἐνωρύτερον ἐξετά-
 ζει τις τόσον ἀσφαλέστερον ἀνακαλύπτει τὰ ἐπι-
 θηλιώδη κύτταρα. Ὅτι ἀπὸ ἐνός σκιρρώδους φύ-
 ματος τοῦ μαστοῦ μετὰ ἔτη δύναται νὰ ἀναπτυ-
 χθῇ συνήθης καρκίνος εἴτε πασίγνωστον.

Μυελώδης καρκίνος.

Οὗτος παριστᾷ μορφήν ὅλως ἀντιθετον τοῦ
 σκίρρου· εἶνε ὁ μυελώδης μύχης τῶν ἀρχαιο-

Φυλ. 61.

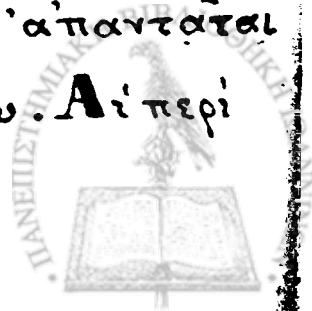

τέρων καὶ χαρακτηρίζονται διὰ λίαν ἀσθενούς στρώ-
ματος καὶ μεγάλης ἀφθονίας κυττάρων. Ἡ μορφή
αὕτη εἶνε συχνοτάτη εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς ἀδένες
καὶ εἰς δευτεροπαθῆ καρκινώματα. **Εἰς ταῦτα** ἀπαν-
τῶμεν λίαν ἀκανονίστους μορφάς τῶν ἐπιθηλιω-
δῶν κυττάρων· ταῦτα εἰσὶ μαλθακά καὶ συχνάκις
βλέπομεν μόνον τοὺς πυρήνας αὐτῶν.

Πηκτώδης, φατνωτός ἢ κολ- λοειδής, καρκίνος.

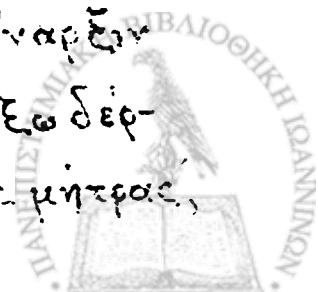
Οὗτος ὁ καρκίνος εἶνε μορφή δούσα ἐπὶ μακρὸν
χρόνον ~~μορφήν~~ εἰς μεγάλας συγχύσεις μέχρις
οὗ ἀπεχωρίσθησαν ταύτης καὶ τυχαίως τὴν κολ-
λοειδῆ μεταμόρφωσιν ὑποστάντα ἄλλης φύσεως νε-
οπλάσματα. Ὁ πηκτώδης καρκίνος ἔχει τὸν σκε-
λετὸν συνιστάμενον τὸ μὲν ἐξ ἀβρῶν ἰνῶν συνδετι-
κοῦ ἰστού, τὸ δὲ ἐκ λεπτοφυῶν ἰνῶν ἢ καὶ μεμονω-
μένων ἀτρακτοειδῶν κυττάρων, τὰ ἀγγεῖα παρου-
σιάζουσι διάφορον ἀφθονίαν, τὸ περιεχόμενον τῶν
φατνωμάτων ἀποτελοῦσι πηκτώδεις κολλοειδεῖς
μάζαι ἐν αἷς διακρίνει τις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτ-
τον σαφῶς κύτταρα μὲ χαρακτήρα ἐπιθηλικῶδη· ἐνί-
στε δὲ ἀποτελεῖ τὸ ὅλον νεόπλασμα, ἀλλ' ἀπαντάται
κατὰ θέσεις ἐν τῷ κοινῷ καρκίνῳ. **Αἱ περὶ**

του καρκίνου τούτου ἰδεαί εἰσὶ διάφοροι· ὁ **Bilroth** καὶ **Valdeyer** χαρακτηρίζουσι αὐτὸν ὡς ἀδενώδη καρκίνον τὴν βλενώδη μελάχυσιν ὑποστάτηα. Ἡ αἰρετωτέρα ἔδρα τῆς μορφῆς ταύτης τοῦ καρκίνου εἶνε ὁ πυλωρός, τὸ ὀρθόν, τὸ Ἰγμόριον ἄντρον κ.τ.λ. ὁ πυκτώδης καρκίνος λαμβάνει συνήθως ταχεῖαν αὔξησιν. Ὁ τῶν ὀστέων καρκίνος οὗτος παρουσιάζεται μόνον ὡς περιφερικός, εἰάν καρκίνος τις ἐκ τῶν ἔξω ἐπινεμηθῆ τοῦ ὀστού, κεντρικός δὲ παρουσιάζεται μόνον δευτερογενῶς. Ὁ καρκίνος οὗτος συχνότατα λαμβάνει τὴν μορφήν τοῦ μυελώδους καὶ πολλάκις σχηματίζεται ἐκ τοῦ περίστέου εἶδος τι σκελετοῦ ἐν τῷ ὁποίῳ κεῖνται τὰ καρκινώδη κύτταρα· ἡ κατασκευὴ δὲ τοῦ σκελετοῦ τούτου ἐνθυμίζει πολλάκις τὴν τοῦ μελακῆρου κατασκευὴν ἢ τοί τῆς κηρήθρας.

Πορεία τοῦ καρκίνου

Ὁ καρκίνος ἀρχεται ἀνωδύτως καὶ ἀνεπαίσθητως, εἴτε ὡς ἐκδορά, εἴτε ὡς σκληρία. κατ' ἀμφοτέρας τὰς μορφάς τὸ πρῶτον τοῦτο στάδιον διαρκεῖ ἐπὶ μακρόν. Τὴν διὰ τῶν ἐκδορῶν ἑναρξίν τοῦ καρκίνου παρατηροῦμεν ἰδίως εἰς τὸ ἔξω δέρμα, τὰ χεῖλη, τὴν γλῶσσαν, τὸ στόμιον τῆς μήτρας,

την βάλανον κτλ. **Γ'** ἐκδορά αὕτη οὐκ ἀνάγει νά λάβῃ χῶραν εἴτε ἐπί τοῦ ὕγιου δέμετος εἴτε ἐπί μωρμηκιῶν ἰδίως τοῦ προσώπου. **Ε'** τῆς ἐκδοράς ταύτης σχηματίζεται εἴτε ἔλκος ἀβαθές, ἄνευ ἐσκληρωμένων χειλέων ἢ ἔλκος μετά πυθμένος καί χειλέων ἐσκληρωμένων. **Η'** ἐλκώδης μορφή ἢ κατ' ἐπιπολήν ἐπιθηλιώδης καρκίνος λαμβάνει τήν χρονοδεστάτην, ἀνώδυνοτάτην καί σχετικῶς εὐνοϊκωτάτην πορείαν, ἥτις ἐπί πολλά ἔτη δύναται νά διαρκέσῃ χωρίς νά ἐπέλθωσιν οὐσιώδεις καταστροφαί, διότι ἡ ἐπέκτασις γίνεται κατ' ἐπιφανείαν μόνον τῶν ἰστών καί λίαν βραδέως. **Θ'** σαρκοφυΐα εἶνε καθ' ὅλου ἀσθενῆς, αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες ὀλιγαί ἀλλ' ἐνίοτε παρατηροῦνται καί ἀφθονώτεροι βλαστήσεις συνήθως οὐλή συνδετικῶ ἰστού ἀλλ' ἐπιθηλιώδους φύσεως, ἐνίοτε παρατηρεῖται καί γενική ἐπιδερμάτωσις τῆς ἐλκώδους ἐπιφανείας, ὡς καί ἐπί λυκωδῶν καί συφιλιδικῶν ἐλκῶν. Ἐξοίδησις τῶν ἀδένων ἐπέρχεται σκανιώτατα καί λίαν βραδέως. **Αἱ** μορφαί αὗται εἰσὶν ἐπιδεκτικαί πάσης ἠπίας θεραπείας, καί παρέχουσι διά τήν συχτήν αὐτῶν παρουσίαν εἰς τὸ προσωπὸν πλειστακίς ἀφορμὴν πρὸς ἀναπλαστικάς ἐγχειρίσεις, ὧν τὸ ἀποτέλεσμα συνήθως εἶνε αἴσιον. **Συνηθέστε** -

ρον ὅμως παρατηρεῖται ὅτι μετὰ ἢ ἄνευ ἐκδοράς παρουσιάζεται ἐν τῷ βάθει τοῦ δέρματος σκληρία ὅτε ἀποτελεῖται ὡς κατὰ βάθος ἢ διηθημένος ἐπιθηλιώδης καρκίνος. **Ε**ἰν ταῦθα παρατηρεῖται ταχέως ἀπολέπισις τῆς ἐκιδερμίδος· εἰ ἢ προὔπαρχουσα τυχόν ἐκδορά γίνεται ἐπώδυνος, εὐαιμορράγητος, σημεῖον, ὅτι αἱ ἐπεξέργασίαι προβαίνει ζωρῶς κατὰ βάθος· σὺν τῇ αὐξήσει τῆς σκληρίας αὐξάνει συνήθως καὶ ἡ ἔλκωσις ἢ σχηματίζονται θηλώδεις ἀναβλαστήσεις, ἢ ἡ καρκινώδης διήθησις προβαίνει ταχέως κατ' ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ βάθος· ἀποτελεῖ ἐνθεν κακεῖθεν φύματα πλησιάζοντα τῇ ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος ἢ τοῦ βλεπούμενος ὑπαίροντα· τὰύτην καὶ τέλος συμφυόμενα πρὸς αὐτήν καὶ διελκούντα αὐτήν. **Μ**ετὰ τοῦτο τὸ νεόπλασμα προβάλλει διὰ τοῦ ἐλκώδους ῥήγματος τοῦ δέρματος αὐξόμενον δίκην μύκητος ἐπικαλύπτει τὸ περίεξ ὑγιές δέρμα καὶ διὰ τῶν ἰχωρρωδῶν ἐκκριμάτων ἐπιφέρει ἐκδοράς αὐτοῦ· ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐτῆς ἐκβλαστήσεως συνήθως ἐπέρχεται καταστροφή καὶ ἐντεῦθεν ἐπέρχεται πύον, ἰχώρ, ἰστώδη θρίμματα, ἢ καὶ ῥοπαλοειδῆ ἐπιθηλιώδη θρίμματα· ἢ ἀνάπτυξις συγκεκριμένων φυμάτων περί τὸν μητρικόν πυρήνα παρατηρεῖται καί κατ'

αὐτὴν τὴν ἐποχὴν· ἀλλὰ ταχέως, ὡς ἐπὶ τό πολὺ συ-
 χωνεύονται ταῦτα μετὰ τὴν κυρίαν μάζαν τοῦ νεο-
 πλάσματος. **Οἱ** πλησιόχωροι ἀδένες, ἐν τῇ μορφῇ
 ταύτῃ ἀλίσκονται ταχέως· καὶ κατ' ἀρχάς μέντοι εἰς
 εὐκίνητοι εἶτα ὅμως συμφύονται μετὰ περίξ καὶ
 δύναται τέλος διὰ προϊούσης μαλακύνσεως νὰ διαρ-
 ρηχθῶσι πρὸς τὰ ἔξω. **Η'** μάζα τοῦ νεοπλάσματος
 ἀλίσκει κατὰ τὴν αὐξήσιν αὐτῆς πάντα ἰστόν· αἱ
 φλέβες περιχλείονται ὑπὸ τοῦ ὄγκου καὶ οὐχί σπανί-
 ως ἀποφράσσονται· αἱ ἀρτηρίαι μικρότεραι μὲν οὔσαι
 ἀποφράσσονται ἐπίσης μείζονες δὲ σπανίως. **Εἰς** τι-
 νας περιπτώσεις τὰ τοιχώματα αὐτῶν διαβιβρώσκον-
 ται καὶ δύναται νὰ ἐπέλθωσιν αἱ αἱμορραγίαι θα-
 νατηφόροι· τὰ νεῦρα μένουσιν ἐπὶ μακρότερον χρόνον
 ἄθικτα, ἀλλὰ προέρχονται πολλακίς ἐξ αὐτῶν πό-
 νοι εἴτε κατὰ παροξυσμοὺς εἴτε καὶ διαρκῶς. **Οἱ** μὲν
 συνήθως ἀλίσκονται ^{πρωίμως τὰ ὀστά ὡσαύτως} διὰ τοῦ περιστέου ἢ ἢ καρκι-
 τώδης οὐσίας εἰσδύει εἰς αὐτὰ βαίνουσα κατὰ τόμη-
 κος τῆς θήκης τῶν ἀγγείων καὶ νεύρων ἢ εἰς τὰς
 σιαγόνας διὰ τῶν φατγιῶν.

Εἰς τὸν καρκίνογ τῶν βλεννομεμβρανῶν παρα-
 τηροῦμεν ἀνάλογα φαινόμενα μετὰ τὴν διαφορὰν· ὅτι
 τὸ νεόπλασμα πρωίμωτερον προσβάλλει τὰς ἐπιφα-
 νείας τοῦ βλεννοῦμένου, ἐπίσης πρωίμωτερον ἐπερ-

χεται ἡ ἔλκωσις συνοδευομένη πολλάκις ὑπό αἰμορ-
 ραγίας, κατὰ συνέπειαν δὲ πρωϊμώτερον ἐπέρχεται
 καὶ ἡ γενική τοῦ ὀργανισμοῦ ἐξάντλησις. **Τ**ὰ τοῦ
 δέρματος ^{καὶ} τῶν βλεννομένων καρκινώματα ἔχουσι
 κοινόν, ὅτι ἡ ἐμφάνισις δευτερογενῶν νεοπλασμα-
 τῶν πέραν τῶν λυμφατικῶν ἀδένων εἶνε σπανιωτέρα
 ἢ εἰς τοὺς ἀδενώδεις καρκίνους· ἀλλὰ καὶ ὑπό τὴν
 ἔποψιν ταύτην φαίνονται οἱ τοῦ δέρματος καρκίνοι
 καλοηθέστεροι τῶν τῆς βλεννομεμβράνης. **Κ**ατ' ἀμ-
 φοτέρας λοιπὸν τὰς περιστάσεις πρόκειται ὀλι-
 γώτερον περὶ τῆς καλουμένης καρκινώδους δυσχρα-
 σίας δηλ. τῆς ἐμφανίσεως τοῦ καρκίνου εἰς ἐσω-
 τερικά ὄργανα καὶ τῶν μετ' αὐτῆς συνοδευομένων
 γενικῶν διαταράξεων: **Εἰς** ταύτας ἡ θανατηφό-
 ρος εἵβασις εἶνε συνήθως συνέπεια ἢ τοπικῶν δια-
 τaráξεων, αἰτινὰς προσβάλλουσι οὐσιώδεις λει-
 τουργείας ὡς τὴν κατάποσιν, τὴν ἀναπνοήν, εἴτε
 τῶν ἐν τῷ ἰδίῳ καρκίνῳ γενομένων ἐπεξεργασιῶν,
 οἷον γαγγραίνης, ἰγῶρος πυήσεως καὶ τὰ παρό-
 μοια. **Η'** κατάστασις: ἢν οἱ ἀρχαιότεροι τῶν ἰατρῶν
 ἐθεώρουν ὡς συνέπειαν τῆς καρκινώδους δυσχρασίας,
 καὶ ἣτις χαρακτηρίζεται διὰ τῆς κηρώδους θέας
 τοῦ ἀρρώστου καὶ ἰδιαζούσης ἐκφράσεως τοῦ προ-
 σώπου, ἣτις δύσκολον εἶνε νὰ περιγραφῇ προέρχε-

ται εἰς τὰς καρκινώδεις ταύτας μορφάς ἐκ τῆς ἀναφίας, ἥτις ἐπιέρχεται μετὰ ἐπανεϊλημμένας αἰμορραγίας ὡς λ. χ. ἐπὶ καρκινωμάτων τῆς μήτρας ἢ ἐκ τῆς ἀφθόνου πυτίσεως, ἥτις συνοδεύει τὴν διάλυσιν τῆς καρκινώδους μάζης, ἢ τέλος ἐκ χρονίου συπεδονώδους πυρετοῦ ὡς ἐπὶ καρκινωμάτων τοῦ ἀπευθυμένου τῆς κοιλότητος τοῦ στόματος τῆς ρινός κ τ λ. **Ἡ** διάρκεια τῆς μορφῆς ταύτης τοῦ καρκίνου παρατείνεται ἐπὶ μῆνας, πολλάκις ὅμως καὶ ἐπὶ ἔτη. **Δ**ευτερογενεῖς ὄγκοι ἐσωτερικῶν ὀργάνων ὁσάκις ἐπιέρχονται ἀπαντῶνται εἰς τοὺς πνεύμονας, τὸ ἥπαρ, καὶ λοιπὰ ὄργανα.

Ὁ ἀδενώδης καρκῖνος ἀρχεται συνήθως διὰ σκληροῦ φύματος μεμαλακυσμένου τοῦ δέρματος· τὸ φύμα τοῦτο ἀναπτύχθῃν μέχρι τινός μένει συνήθως ἐπὶ μακρῶν στόσεων ὡς ἐπὶ σκίρρου, ἐκτείνεται ὁμοτιμῶς καὶ συνεχῶς καθ' ὅλας τὰς διαστάσεις ἀλλὰ βραδέως, ὡς ἐπὶ ἀπλοῦ ἀδενώδους καρκινώματος. **Κ**ατὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ὄγκου ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται πόνους γύπτοντας κατ' αὐτόν. **Ε**ὰν οὔτοι παρουσιασθῶσι εἰς σκιρῶδες τὸ φύμα καὶ μετὰ ἔτη ἀκόμη εἶνε σημεῖον, ὅτι ἡ παλαιὰ καρκινώδης ἐπεξεργασία ἀρχεται ἐκ γένου. **Ο**ἱ ἀδενώδεις καρκῖνοι διακρίνονται τῶν τοῦ δέρ-

ματος κατά τούτο, ὅτι ἂν ἡ αὔξις ἀρχίσῃ μετὰ
 τινος ζωϊότητος οἱ λυμφατικοὶ ἀδένες ἀλίσκον-
 ται πρῶταίτερον. **Η** αὔξις γίνεται τὸ μὲν δι' οὐ-
 κώσεως τοῦ ἀρχικοῦ φύματος, τὸ δὲ δι' ἐπιθέσεως
 νεῶν πυρήνων. Ὑπάρχουσι περιπτώσεις τινές καθ'
 ἅς τοπικὴ διασπορὰ δευτερογενῶν πυρήνων γίνε-
 ται λίαν πρῶτως, πρῶταίτερον ἀφ' ὅτι ἀλίσκονται
 οἱ παρακείμενοι ἀδένες. **Εἰς** τὰ ἀδενώδη καρκινώ-
 ματα εἶνε σχεδὸν κανὼν, ὅτι εἰς ἑαυτὰ ἀφιέμενα
 παρουσιάζουσιν εἰς ὄρισμένον τινὰ καιρὸν δευτερο-
 γενεῖς πυρήνας ἐκτεινομένους κατὰ τε ἐπιφανείαν
 καὶ κατὰ βάθος, οἱ καρκίνοι τοῦ μαστοῦ ἡ.χ. κατὰ
 τὸ δέρμα τοὺς μῦς, καὶ περιστέεν τῶν πλευρῶν, τὸν
 ὑπεζωκότα. **Κατὰ** τὰ ἄλλα ἔχει τὸ ἀδενώδες καρκί-
 νωμα τὴν αὐτὴν πορείαν τῶ καρκίνῳ τοῦ δέρματος
 δηλ. συμφύεται κατὰ μικρὸν μετὰ τὸ δέρμα διαβιβρώ-
 σκει τούτο, ὑπερβλαστάνει, ἐλκοῦται, ἤρωροεῖ, ἢ
 καὶ μεταπίπτει εἰς γάγγραιαν· τάχιον δὲ ἢ βράδιον
 ἐπέρχονται σχεδὸν ἄνευ ἐξαιρέσεως ἐναποθέσεις καρ-
 κινώδεις εἰς ἐσωτερικὰ ὄργανα καὶ τούτο δὲ ἐπίσης
 εἶνε μία οὐσιώδης διαφορὰ πρὸς τὰ καρκινώματα
 τοῦ δέρματος, εἰς ἃ ὡς ἀνωτέρω εἶσομεν αἱ ὑπο-
 τροπαὶ εἰς ἐσωτερικὰ ὄργανα ἐπέρχονται ἐξαιρετι-
 κῶς. **Η** τοιαύτη δὲ μετὰστασις εἰς ἐσωτερικὰ

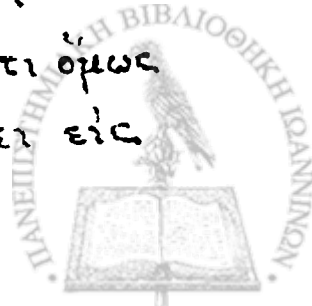

ὄργανα (μεμακρυσμένα) γίνεται διὰ τῶν λυμφα-
 τικῶν ὁδῶν καὶ σπανίως διὰ τῶν φλεβῶν ὡς ἐμβε-
 λή. **Ὅ**σῳ πρωϊαίτερον νοσοῦσιν οἱ λυμφατικοὶ ἀδέ-
 νες, τόσῳ ἥττονας ἐλπίδας ἔχουμεν, ὅτι ὁ καρκίνος
 θα περιορισθῇ τοπικῶς. **Ὅ**σῳ ταχύτερος βαίνει
 ὁ μολυσμὸς κεντρομάλος ἀπὸ ἀδένος εἰς ἀδένα,
 τόσῳ ευχολωτέρα καθίσταται καὶ ταχύτερα ἡ μετά-
 δεσφα τῶν καρκινωδῶν κυττάρων. **Ὅ**τι ἀφορᾷ τὴν
 μετὰ τοὺς λυμφατικούς ἀδένας περαιτέρω ἐγκατά-
 στασιν αὕτη φυσικῶ τῷ λόγῳ εἰς πλείστας τῶν περι-
 πτώσεων γίνεται εἰς τὸ πρῶτον τριχοειδὲς σύστημα,
 ὅπερ ἠθέλην ἀκαντηθῆναι, ἥτοι τὸ τῶν πνευμόνων καὶ τῆ
 ἥπατος. **Ε**ὰν τὰ κύτταρα διέλθωσι τὰ τριχοειδῆ τῆς
 πρώτης τάξεως μεταβαίνουσιν εἰς τὴν μεγάλην κυ-
 κλοφορίαν καὶ τότε δευτερογενεῖς πύρηνες δύναν-
 ται πανταχοῦ νὰ βλαστήσωσι. **Ε**ἰὰν γεννηθῶσι δευ-
 τερογενεῖς ἐναποθέσεις εἰς τὰ ὅσα ταῦτα γίνον-
 ται εὐθραύστα. **Η** ὀξυτάτη ^{μορφή} τῆς καθολικεύσεως
 τοῦ καρκίνου χαρακτηρίζεται ὡς κεγχρεῖ-
 δής καρκίνωσις καὶ ἔχει ὡς πρὸς τὴν πο-
 ρεῖαν μεγίστην ἀναλογίαν πρὸς τὴν κεγχροειδῆ
 ὀξείαν φυματώσιν· πορουαιάζεται δὲ συχνάκις
 καὶ μέ πυρετώδη φαινόμενα, ὁ δὲ θάνατος ἐπέρ-
 χεται ταχέως· ἄλλοτε καὶ δευτερογενεῖς ἐναπο-

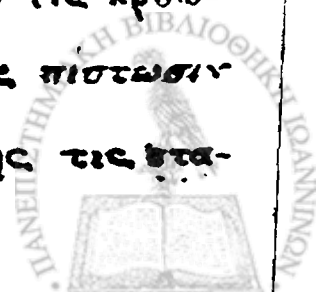
θέσεις ἐπέρχονται περιοδικῶς, καὶ ἡ πορεία ἀποβαίνει χρονιωτέρα. **Η'** διάρκεια τοῦ ἀδενώδους καρκίνου παρατείνεται συνηθῶς ἐπὶ ἔτη. Συχνάκις ἐπιφέρουσι τὸν θάνατον τοπικαὶ πυήσεις, ἰχώρροι-αζαίμορραγίαι, μετ' ἀφορίτων πόνων, καὶ παντελοῦς αὔπνιας, διὰ τῆς γενικῆς ἐξαντλήσεως. ἄλλοτε, μετὰ τὴν καθολίκευσιν τοῦ πάθους, ἐπέρχεται γενικὴ ἀναιμία, ὑδραιμία, μαρασμός, καὶ οἱ ἄρρωστοι θνήσκουσι θάνατον ὀδυνηρὸν καὶ βασάνιστικόν. **Ε'** γινώσκονται δὲ ὅτι καὶ τοπικαὶ διαταράξεις, δύναται νὰ ἐπιφέρωσι τὸν θάνατον, οἷον ἀπόφραξις τοῦ πεπτικῆς σωλήνος, τοῦ λάρυγγος, καὶ τὰ παρόμοια.

Πρόγνωσις.

Η' πρόγνωσις τῶν καρκίνων εἶνε ἀπολύτως κακὴ καὶ μάλιστα ἂν ἀφεθῶσιν εἰς ἑαυτούς. Αἱ περιπτώσεις αὐτομάτου ἰάσεως εἰσὶ λίαν σπάνιαι, καὶ ἐπέρχονται εἴτε διὰ μεταμορφώσεως εἰς συνδετικὸν οὐκῶδη ἴστόν, ὡς ἐπὶ σκίρρου, εἴτε διὰ πο-χυρίσεως τοῦ ὄγκου ἐκ τυχαίας πυήσεως ἢ γαγγραινης. **Η'** ἀποστέωσις παρατηρεῖται σπανιώτατη ἀποτιτάνωσις δύναται παροδεχθῆν στασιν τοῦ κακοῦ νὰ ἐπιφέρῃ μόνον. **Μ**οιρολότι ὅμως ὁ καρκίνος εἰς ἑαυτὸν ἀφιέμενος ἀπόληγει εἰς

θάνατον, εἶνε ὅμως βεβαιώτατα πάθησις ἰάσεως. καρκινώματα ἐσωτερικῶν ὀργάνων βεβαίως δὲν δύναμεθα νὰ θεραπεύσωμεν ἐνὶ σῶ τὰ αἴτια εἰς ἡμᾶς τῆς νόσου εἰσὶ μυστήριον. καρκινώματα ὅμως ἐντελῶς προσιτὰ τῇ μαχαίρᾳ τοῦ χειρουργοῦ εἰσιν ἴασημα. τοιαύτη δὲ πρόγνωσις ἐξαρτᾶται ἐκ δύο τιμῶν. α.) ἐκ τῆς ὅσον οἶον τε προΐμου ἀπομακρύνσεως τοῦ καρκίνου. β.) ἐκ τῆς ἐντελεστάτης αὐτοῦ καθαιρέσεως. Οὐδεμία ἰδέα ἴσως χρῆζει πλείονος καθολικεύσεως ὅσον ἡ πρώτη, διότι γινώσκωμεν ἤδη ὅτι πάντοτε γεγνᾶται εἰς μόνον μητρικός κυρτήν καὶ ὅτι ἂν οὕτως ριζικῶς καθαιρεθῇ ἡ ὅλη νόσος ἐξαλείφεται. Ὅσῳ πλείοτερον βραδύνομεν τοῦσῳ ἐπισηφαλέστερα ἀποβαίνει ἡ ἐπιτυχία τῆς ἰάσεως, διότι ἡ διὰ μικροσκοπικῶν ἐστιῶν περαιτέρω ἐπέκτασις τοῦ κακοῦ καθιστᾶ εἰς τὸν ἄοπλον ὀφθαλμὸν ὅλως ἀδιάκριτα τὰ μεταξὺ νοσηροῦ καὶ ὑγινοῦς ὄρια. Διὰ τοῦτο καρκινώματα κατέχοντα μόρια κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον κεχωρισμένα τοῦ λοιποῦ σώματος, παρέχουσι κατὰ τὴν ἐγχείρισιν εὐνουστέραν πρόγνωσιν ὡς λ. χ. ὁ καρκίνος τοῦ πέους τοῦ ὄρχου καὶ αὐτοῦ τοῦ μαστοῦ ἂν τίς προῶς προβῇ εἰς τὴν καθαιρέσιν αὐτοῦ ^{κατὰ τὴν} ἐπὶ πίστῳσιν τῶν λεχθέντων ἤθελεν εἶσθαι βεβαίως ἀκριβῆς ^{κατὰ τὴν} τις στα-

τιστική, ἥτις ὅμως δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει, καὶ οἷς ὁ καταρτισμὸς εἶνε λίαν δυσκατόρθωτος. Εἰς τούτοις ἔχομεν λίαν ἀξιοπίστους πληροφορίας ἐπιστημῶν χειρουργῶν καθ' ἅς μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν σχιρρωδῶν ὄγκων καὶ καρκίνων τοῦ ματτοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη 10-25 οὐδεμία ὑποτροπὴ ἐπὶ ἤλθει μεμονωτέ. Ἕτεροι χειρουργοὶ θεωροῦντες τὸν καρκίνον ἀπόγονον τῆς καρκινώδους δυσκрасίας καὶ οὐχὶ τῆς δυσκрасίας συνεπειαν τοῦ καρκίνου ἰσχυρίζονται, ὅτι πάντοτε ἢ ὑποτροπὴ εἶνε ἀφευκτος μετὰ παρέλευσιν μακροτέρου ἢ βραχυτέρου χρόνου.

Διάγνωσις

Ὡς πρώτη καὶ κυρία ἀφετηρία πρὸς διάγνωσιν τοῦ καρκίνου πρέπει γὰρ χρησιμεύσῃ πάντοτε ἢ ἔρευνα τῆς ἀρχικῆς ἔδρας τοῦ μητρικοῦ ἐδάφους ἐξ οὗ τὸ νεοπλασμα βλάστασει· ὅπου δὲν ὑπάρχει ἐπιθήλιον δὲν δύναται γὰρ παραδεχθῆ τις καὶ τὴν προτογενῆ ὑπαρξιν καρκίνου· ἀφ' ἑτέρου γινώσκουμεν, ὅτι ὠρισμένα ἐπιθηλιώδη μορφώματα δεικνύουσιν ἰδιάζουσαν προδιάθεσιν εἰς καρκίνον, ὡς τα χεῖλη, ἡ γλῶσσα, τὸ ἄρθρον, ἡ βάλανος, ὁ τραχήλος τῆς μήτρας, ὁ ἐισοφαγός, ὁ πυλωρός ἐκ δέτων ἀδενωδῶν ὀργάνων, ὁ μαστός, ὁ ὄρχις τὸ παγ-

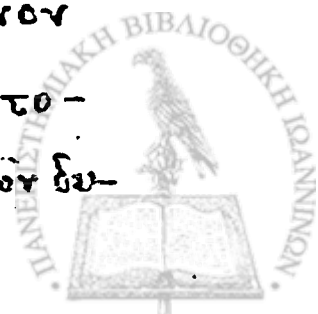
κρεας . εἶτα πρὸς διάγνωσιν συντελεῖ καὶ ἡλικία τοῦ πάσχοντος . **Μ**ετά τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἡ διάγνωσις καρκίνου εἰς τὰ ἄνω μνησθέντα ὄργανα εἶνε ἡ ἐπιτυχέστερα σχεδὸν πάντοτε μεταξὺ τοῦ **35—40** ἔτους εἶνε ἡ πιθανωτέρα , πρὸ τῆς ἡλικίας δέ ταύτης ἡ μάλλον ἀπίθανος . **Μ**όνον καταστρέφοντα ἀδενώματα , ἄλλως λίαν σιγγενη τοῖς καρκίνοις ὄντα . ἡδύνατο γὰρ συγχωθῶσι πρὸς τούτους . **Κ**αρκινώδεις ὄγκοι οὐδέποτε σχεδὸν πάντωνται ἐντεθελαισμένοι ἀλλὰ συνέχονται πάντοτε ἰστολογικῶς μετὰ πέριξ , ἔξαιρέσει μόνον τῶν δευτεροπαθῶς διηθημένων λυμφατικῶν ἀδένων ἐν ἀρχῇ τῆς διηθήσεως αὐτῶν . **Π**άντα τὰ καρκινώματα πλήν τοῦ κατ' ἐπιπολήν ἐπιθηλιώδους καρκίνου ἄρχονται ὡς σκληρὰ , λιθώδη φύματα : ἐν καιρῷ τῆς αὐξήσεως αὐτῶν τὰ φύματα ταῦτα στεροῦνται τῆς σκληρίας των καὶ δύνανται ἐπὶ ζωῆρας βλαστήσεως γὰρ μαλακυνθῶσι ἐπὶ τοσοῦτον , ὥστε νὰ παρέχωσι καὶ κλυδασμόν . **Η** ἐξωτερικὴ μορφή τῶν καρκινωμάτων ἐν ἀρχῇ εἶνε ὀλίγον χαρακτηριστικὴ , βραδύτερον ὅμως πρὸς ἀντίθεσιν τῶν σαρκωμάτων καθίσταται ἡ μορφή ἀκανόνιστος , ἄβώδης . **Κ**ατὰ τὴν παραιτέρω πρρείαν χαρακτηρίζονται οἱ καρκῖνοι πρῶτον διὰ τῆς σχε-

ταχέως βραδείας αὐξήσεως τῶν πρὸς ἀντίθεσιν πάλιν τῶν σαρκωμάτων, δεύτερον διὰ τῆς ταχείας ἐπέρχομένης εὐαισθησίας κατὰ τὴν πίεσιν, ἰδίως ἔμφω διὰ τῆς αὐτομάτου καὶ μάλιστα ἐν κλιμακωτοῦς ἐπέρχομένης ὀδύνης. Οἱ ἐπὶ μακρὸν χρόνον στάσιμοι μένοντες σκίρροι καὶ οἱ καρκίνοι τοῦ δέρματος εἰσὶν οἱ ἥκιστα ἐπώδυνοι διηθήσεως τῶν ^{διὰ τῆς προῦρου καὶ ἀνωδύνης} λυμφατικῶν ἀδένων, ἥτις εἰς τὰ σαρκώματα καὶ ἄλλα εἶδη νεοπλασμάτων εἶνε σπανία· μόνον οἱ κατὰ συμπάθειαν ἔξωδῆστές ἀδέγες δύναται νὰ συγχισθῶσι πρὸς τούτους· πλήν ἡ εὐαισθησία δύναται καὶ συντελέσῃ πρὸς διάκρισιν· τὰ καρκινώματα τηροῦσιν συνήθως μέτριον ὄγκον· τὰ ἐξηλωμένα καρκινώματα τοῦ δέρματος χαρακτηρίζονται πολλὰκις διὰ λευκῶν στιγμάτων ἐπίτινος ἑλκώδους ἐπιφανείας, ἄετινα ἐκπιεζόμενα καὶ ἐξεταζόμενα ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον εἰσὶ τὰ ἐξ ἐπιθηλίου συνιστάμενα ῥοπαλοειδῆ σωματεία.

Θεραπεία τῶν καρκινῶν.

Ἐκ φαρμακευτικῶν μέσων ἐνγοεῖται, ὅτι οὐδὲν ἐλπίζομεν· συμπτωματοκῶς δὲ μόνον εἰσὶ φάρμακα τινὰ ἀποδεδειγμένα, οἷον τὰ τονωτικά καὶ διεγερτικά ἐπὶ ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων.

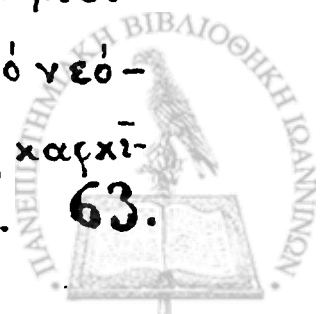

δυνάμεων· κατὰ τῆς οἰκίας εἰσὶ τὰ νάρκωτικά
 ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, εἴτε ἐσωτερικῶς εἴτε δι' ὑπο-
 δοριῶν ἐγέσεων· ἐπὶ ἐξηλκωμένων καρκίνων
 καθίσταται ὡσαύτως ἀναγκαῖα ἡ χρῆσις τῶν ἀντι-
 μiasματικῶν, ἰδίως τοῦ φανικοῦ ὀξέος, ὅπερ οὐ
 μόνον τὴν δυσσείαν ἀφαιρεῖ ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκκρί-
 σιν περιορίζει. Πρὸς καθαιρέσιν, δὲ τοῦ καρκίνου
 χρησιμεύουσι τὰ καυτήρια, ὁ περιθλάστης, ἡ
 γαλβανοκαυστική, τὸ μαχαίριον· ἕκαστον τῶν μέ-
 σων τούτων εἶνε ἐφαρμοστέον ἀρκεῖ μόνον νὰ
 πληρῆ τὴν ἐνδείξιν τοῦ ἀφαιρεῖν πάντα νοσηρὸν
 ἢ ὑποπτον ἰστόν· οὕτω ἡ γαλβανοκαυστική καὶ ὁ
 περιθλάστης δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι ἐπὶ καρκί-
 νου τοῦ πέους, τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας, τῆς
 γλώσσης· ἡ καῦσις εἶνε ἐφαρμοστέα εἰς ἀβα-
 θεῖς ἐπιθηλιώδεις καρκίνους, ἢ νὰ καταστρέψῃ
 αὐτάς διὰ τῆς γαγγραίνης· ἐφ' ὅσον ὅμως δύνα-
 ται τις νὰ αἰσθανθῇ διὰ τοῦ δακτύλου καὶ ἤδη
 μετὸν ὀφθαλμὸν μέχρι τίνος ἐκτείνεται καρκί-
 νος τις, τὸ καταλληλότερον μέσον εἶνε τὸ μα-
 χαίριον καὶ ὡς παρέχον τὴν μεγαλειτέραν ἀσφα-
 λειαν πρὸς καθαιρέσιν παντός νοσηροῦ, καὶ ὡς
 δυνάμενον νὰ εἰσδύσῃ κατὰ παντοίας διαυθένσεις
 πρὸς ἐπιτευξίν τοῦ σκοποῦ τούτου.

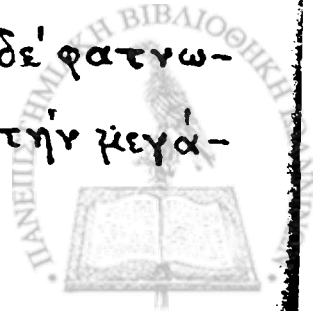
Παράρτημα. Περὶ μελανοειδῶν ὄγκων. Ὄρισμός καὶ ιδιότητ. αὐτῶν.

Εἰς τῶν παθολογικῶν μελαγχρωστικῶν οὐσιῶν ἐνδιαφέρει ἡμῖν ἐνταῦθα ἡ φαϊά, ἡ μέλαινα ἢ μελανίνην ἀποκαλοῦσιν. Αὕτη ἀπαντᾶται φυσιολογικῶς εἰς τὰς Αἰθιοπικὰς φυλάς καθ' ὅλον τὸ σῶμα εἰς δὲ τὴν Καυκασίαν εἰς ὠρισμένας μόνον ὡς ὀπισθεν τῆς ἱρίδος εἰς τὸν ὄσχεον καὶ ἄλλα χροῦ· δύναται ὅμως ἡ μελανίνη εἰς τὰς ῥηθείσας χώρας γὰ ἀθροισθῆ εἰς μέγα ποσὸν ἢ γὰ παρουσιάσθῃ εἰς χώρας ἀσυνήθεις δι' αὐτὴν ἢ τέλος γὰ ἀποτελέσῃ καὶ μορφήν νεοπλασματος. Ἐπὶ τῆν ἀθροισιν μελανίνης εἰς μέγα ποσὸν εἰς τὰς χώρας εἰς ἃς φύσει ὑπάρχει μελαγχρωστικὴ ὕλη ὀνομάζει ὁ **Witchow** μελάνωμα. **Εἰάν** ὅμως ἐν ταυτῷ ὑπάρχει καὶ ἰστού τινος βλάστησις τότε σχηματίζεται μελανοειδὲς νεοπλασμα. Συχνότατα ἀπαντῶμεν καθ' ἄλλον τὸ σῶμα ἐστίας μελανίνης ἐσπαρμένας εἰς μικρὰς περιγεγραμμένας κηλίδας τοῦσφρακούς ἢ σπίλους καλουμένους· ὁσάκις ἡ μελανίνη παρφασιάζεται ὑπὸ μορφήν νεοπλασματος τοῦτο ἀνήκει εἰς μίαν τῶν κυρίων τάξεων πάντοτε· τὸ νεοπλασμα δηλ. εἶνε ἢ σάρκωμα μελανῶδες ἢ καρκί-

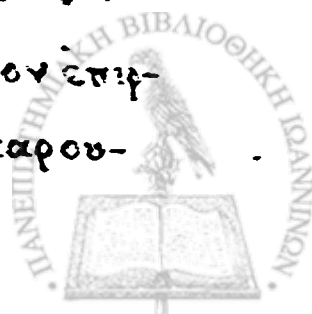
νος μελανοειδής. Τὰ μελανοειδῆ νεοπλάσμα-
 τα ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ ἦνε τὰ μολυσμα-
 τικώτατα τῶν νεοπλασμάτων, καὶ ἡ πορεία αὐ-
 τῶν τοσοῦτον κοκοήθης ὅσον εἰς οὐδένα ἄλλο
 εἶδος νεοπλάσματος ἀπαντᾶται· ἔχουσι προσέ-
 τι τὸ ἰδιάζον, ὅτι παράγεται εἰς ταῦτα τοσαύτη
 μελαχρωστικὴ οὐσία, ὥστε ἀπαντῶμεν αὐτὴν καὶ
 εἰς τὰς ἀποκρίσεις. **Ε**νίοτε ἡ πορεία των δὲν εἶ-
 νε τοσοῦτον ἐρμητικὴ καὶ ὁμοιάζουσι πρὸς τὴν τῶν
 σαρχωμάτων καὶ καρκινωμάτων. **Ε**ἰς τὰς περιστά-
 σεις δὲ ταύτας συνήθως οὔτε εἰς τὰ οὖρα ἀπαντᾶ-
 ται μελανίνη. **Η** μελαχρωστικὴ οὐσία παρουσιάζε-
 ται ὅτε μὲν διάχυτος, ὅτε δὲ κοκκώδης· ὡς ἐπὶ
 τὸ πολὺ ἀπαντᾶται ἐγγκεκλεισμένη εἰς κύττα-
 ρα· ὅπου ὁμῶς παράγεται ἀφθόνως παρουσιάζε-
 ται καὶ διεσπαρμένη ἐν τῷ στρώματι διάχυτος
 ἢ εἰς κοκκία. **Η** κλινικὴ πορεία τῶν μελανο-
 ειδῶν σαρχωμάτων εἶνε τοσοῦτον ὁμοία, ὥστε
 συγκριτικὴ διάκρισις εἶνε πολλάκις δύσκολον
 ἢ καὶ ἀδύνατον νὰ γίνῃ· τὰ μελανοειδῆ σαρκώ-
 ματα περιέχουσιν ἀτρακτοειδῆ ἢ στρογγύλα κύτ-
 ταρα· τὰ καρκινώματα δὲ περιέχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ μεγάλα ἐπιθηλιώδη κύτταρα, ἢ δὲ φατνω-
 τή ἔμφη συνήθως ἐξαφανίζεται διὰ τὴν μεγά-

λην ἀφθονίαν τῶν κυττάρων, ἅτινα ὑπερτεροῦσι
ταχέως ἐπὶ τοῦ συνδετικού ἴσου νεοπλασίας.

Η' μελαγχρωστική οὐσία ἐναποτίθεται καὶ εἰς
τὸ στρώμα, ἐνίοτε διαπληροῖ τὰ τε κύτταρα τοῦ
επιθηλίου καὶ τὰ τοῦ συνδετικού ἴσου, ὥστε παρά-
γεται οὕτω μίκτη τις μαρφή μελανώδους καρπί-
νου μετὰ σαρκώματος.

Η' αἰτιολογία τῶν μελανοειδῶν ὄγκων
εἶνε εἰσέτι ἥκιστα γνωστή· ἢ κληρονομικότης
τοῦ πάθους, δὲν ἐβεβαιώθη εἰσέτι· τραυματική ἀφορ-
μή ἀναφέρεται ἐνίοτε, ἰδίως ὁ συχνός ξεσμός ἡ-
αν περίεργος εἶνε ἢ ἀγαφαινομένη μετάδοσις ἀπὸ
ἵππου, εἰς ὃν τὰ μελανώματα ἀπαντῶνται συχνά-
χης, εἰς ἄνθρωπον, ὑπάρχουσι δὲ καὶ πειράμα-
τα ἐπιτυχῆ τῆς δι' ἐμβολιασμοῦ κυττάρων μετα-
δόσεως τοῦ μελανώματος ἀπὸ ἵππου εἰς ἵππον
ἢ ἀπὸ ἵππου εἰς κύναν· ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη με-
τάδοσις εἰς ἄλλα νεοπλάσματα συμβαίνει σπα-
νιώτατα, δεόν νά παραδεχθῶμεν διὰ τὰ μελανώ-
ματα ὅλως ἰδιαίτουσαν μεταδοτικότητα. Ὅτι
ἀφορᾷ τῆν ἡλικίαν μελανοειδεῖς ὄγκοι παρατη-
θησαν ἀπὸ τοῦ 20—60 καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ 40
—60 ἔτους. Τὸ γένος δὲ φαίνεται ἔχον ἐπι-
ροπή τινα. Αἱ χῶραι τῆς συχνότερας παρου-

σίας τῶν πρωτοπαθῶν μελανωμάτων εἶνε ὁ ὀφθαλμός καί τό δέρμα· κατά Graef, μάλιστα μή κεχρωματισμένα νεοπλάσματα τοῦ χοριοειδοῦς δέν ἀπαρτῶνται. **Ε**πί τοῦ δέρματος ἀναφαίνονται συνήθως ἐπί συγγενῶν φακῶν· εἰς ἐσωτερικά ὄργανα πολὺ σπανίως παρουσιάζονται τὰ μελανώματα πρωτοπαθῶς, συχνότατα ὅμως δευτεροπαθῶς.

Η πορεία εἶνε διάφορος· οὐχί σπανίως ὅμως δευτέρα. **Ε**ἰς τὰς καθολικάς ὑποτροπὰς εἶνε εὐίστε παράδοξον ὁσέση· νεοπλαστος μάζα καί χρωματιστική οὐσία παράγεται εἰς τό σῶμα ἐν ἐν βραχυῖ χρονικῷ διαστήματι. Ἄλλοτε ἡ πορεία εἶνε βραδυτέρα παρατεινομένη ἐπί μῆνας ἢ ἔτη· τοιοῦτο δέ συμβαίνει οὐχί σπανίως εἰς τὰ μελανώδη σαρκώματα τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἅτινα δια ταῦτα παρέχουσι καί τήν καλλιτέραν πρόγνωσην εἰάν καθαιρεθῶσιν μετὰ τοῦ βολβοῦ.

Η διάγνωσις εἰς τὰς μᾶλλον ἐκπεφρασμένας περιπτώσεις δέν εἶνε δύσκολος· διότι ἡ φαιά, ἡ μέλαινα χροιά προδίδει τήν φύσιν τοῦ ὄγκου· εἰάν ὅμως τό ποσόν τήν μελανίτης εἶνε σμικρόν, δυσκολεύεται τις νά ἀποφανθῇ ὀριστικῶς διά τήν μόλις ὀφνην τοῦ ὄγκου χροιάν· ἀφ' ἑτέρου βαθιέως κείμενοι ὑψηρα-

γῶδεις ὄγκοι κυανίζοντες τὸ ἐπικείμενον δέρμα, δύναται γὰρ ἐκληφθῶσιν ἀντὶ μελανωμάτων.

Η' παρουσία μελανίνης εἰς τὰ οὖρα δύναται ἐπίσης γὰρ συντελέσει πρὸς διάγνωσιν.

Η' θεραπεία δύναται γὰρ ἐπιτύχει εἰς ἐκείνας μόνον τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς πᾶν τὸ νοσηρὸν δύναται γὰρ καθαιρεθῆ· ἐπὶ μελανωμάτων τοῦ ὀφθαλμοῦ δὲν πρέπει γὰρ προβαίνει τις μετὰ φειδοῦς εἰς τὴν ἐξώρυξιν τοῦ ὄλου ὄργανου, ἄλλως ἢ ἐγχειρίσις δύναται γὰρ συντελέσει πρὸς βράδυνον τῆς πορείας μεγάλην ἐπιτε. **Εἰς** τὰ μελανοειδῆ νεοπλασμάτα τοῦ δέρματος ἢ πρόγνωση εἶνε λίαν ἐπισφαλῆς, διότι σπάνιως οἱ πάσχοντες προσέρχονται εἰς ἐγχειρίσιν κατὰ τὸν πρῶτον τῆς παθήσεως στάδιον, αἱ δὲ ὑποτροπαὶ ἐπέρχονται ταχέως. **Αἱ** τοπικαὶ ὑποτροπαί, εἴαν τις δὲν συναφαιρέσει μεγάλην ἐκτασιν ἐκ τῶν περιξισιστῶν εἶνε λίαν συχναί· πολλάκις δὲ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀναφαίνονται μετὰ πᾶσαν ἐξαιρέσιν τοπικαὶ μόνον ὑποτροπαί· ἐννοεῖται δὲ ὅτι μετὰ πᾶσαν ἐπανάληψιν τῆς ἐγχειρίσεως αἱ ἐγγυήσεις περιρίζιχῆς θεραπείας ἐλαττοῦνται.

Γ. Νεοπλάσματα.

Τύπον ανώτερας οργανώσεως φέροντα.

ΚΕΦ. Α.

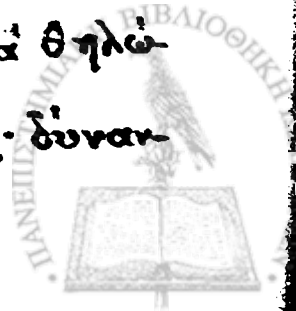
Περὶ θηλωμάτων

Ὅρισμός καὶ ἀνατομία αὐτῶν. Τὰ θηλώδη νεοπλάσματα (papillomata) συνήθως κατατάσσουσιν εἰς τὰ ἰνώματα, πρὸς ἃ ἔχουσιν εἰδικὴν ιστολογικὴν ὁμοιότητα. Ἀλλ' αἱ οὐσιαδέστεραι τούτων μορφαὶ σύγκεινται ἐκ συνδετικοῦ ἰστοῦ καὶ ἐπιθηλίου, δι' ὃ δικαίως κατατάσσομεν αὐτὰ ἐνταῦθα εἰς τὰς μικτὰς μορφὰς τῶν νεοπλασμάτων. Τὸ φυσιολογικὸν πρωτότυπον αὐτῶν εἶναι αἱ θηλαί, ὅπως γινώσκομεν αὐτὰς εἰς τὸ ἔξωτερικὸν δέρμα καὶ τὰς βλεννομεμβράνας ἤτοι ὡς ἐκδιπλώσεις ἐκ τοῦ ὑποδορείου συνδετικοῦ ἰστοῦ προερχόμεναι, εἰς τὸ παρέγχυμα τοῦ δέρματος εἰσδύουσαι, καὶ φέρουσαι μεθ' αὐτῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν νεῦρα καὶ ἀγγεῖα, ἢ τὸ ἕτερον τούτων μόνον. Καθ' ὅλου δέ σήμερον ἀποδίδομεν τὴν ὀνομασίαν θηλωμα εἰς πᾶν νεοπλάσμα κυρίως ἐκ συνδετικοῦ ἰστοῦ συγιστάμενον, καὶ ἔξέχον ἐλευθέρας τινός ἐπιφανείας καθὼς ὑπερέχουσι τοῦ ὑποδορείου καὶ ὑποβλενωδούς συνδετικῆς

ιστοῦ αἱ συνήθειαι θηλαί. Ἐκάστον δὲ νεοπλασμα φθάνει εἰς μέτριον μόνον μέγεθος, ἀλλὰ διὰ συγχρόνου βλαστήσεως πολλῶν πλησιῶν ἀλλήλων κειμένων θηλωμάτων δύναται νὰ παραχθῶσιν εὐμεγέθεις ὄγκοι τὴν θηλώδη μορφήν τηροῦντες, καὶ κατ' ἐπιφάνειαν ὑποδιαιρούμενοι. Τὸ μητρικὸν ἔδαφος τῶν θηλωδῶν νεοπλασμάτων ἀποτελεῖ πανταχοῦ ὁ ὑπὸ ἐλευθέραν τινὰ ἐπιφάνειαν κείμενος συνδετικός ιστός, ἐπομένως ὁ ὑπὸ τὸ δέρμα τὰς βλεννομεμβράνας καὶ τοὺς ὀρρώδεις ὑμένας· κατὰ συνέπειαν καὶ τὸ ἐπιθηλωδες περίβλημα εἶνε πάντοτε ὅμοιον τῷ τῆς ἐπιφανείας, ἐξ ἧς τὸ θήλωμα ἐλαστάνει, ἢτοι ἐπιδερμικῶν, βλεννομεμβρανῶδες, ἢ γόθον ἐπιθήλιον τῶν ὀρρωδῶν ὑμένων. Ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ εἶνε ὅτε μὲν ἀπλή καὶ τὸ θήλωμα παρίσταται τότε ὡς ἐξ ὑπερτροφικῶν φυσιολογικῶν θηλῶν συνιστάμενον, ὅτε δὲ αἱ κροσσῶσαι ἐλαστήσεις δεικνύουσι βραχυτέρας ἢ μακροτέρας διακλαδώσεις αἵτινες ἐνίοτε γίνονται πολλαπλαῖ καὶ ἀποῦσι τὰς καλουμένας δένδρσιδες ἐκβλαστήσεις αἵτινες εἰς ὀρρώδεις καὶ βλενώδεις ὑμένας παρατηροῦνται.

Αἷτια καὶ πορεία. Ἐπὶ μεγάλου ἀριθμοῦ
 θηλωμάτων ἀποδείκνυνται ὡς αἷτια τοπι-
 κῆ· ἐρεθισμοὶ παντός εἶδους· ἀκροχερδαίνες
 κατὰ τὰς χεῖρας· γεννῶνται πολλάκις εἰς πρό-
 σωπα ἔνεκα ἐργασίας τῶν χειρῶν ἀσυνήθους
 δι' αὐτάς· ὀξεία κονδυλώματα γεννῶνται ὡς
 γνωστόν κατὰ συνέπειαν ἐρεθισμοῦ οἰα τοῦ βλεν-
 νορροϊκοῦ ὑγροῦ· τὰ κρυσσωτά ἢ ζενζουιδή
 ἐκφύματα τῶν ἄρθρων εἰς συνέπεια χρονίων φαι-
 ματιῶν τῶν μερῶν τούτων (χρονίων ἀρθριτίδων)
 σκοτεινότερα εἰς τὰ αἷτια πολλῶν θηλωμάτων
 τῶν βλεννομεμβρανῶν· ἀλλ' ἐπανελημμένους
 κατάρροι δύνανται καὶ ἐνταῦθα νὰ χρησιμεύ-
 σωσιν ὡς ἀφορμή, ὡς καὶ ἐξ ἀλλοτριῶν σωμά-
 των ἐρεθισμός· λ. χ. ἀκίδος, ἰσθόντες τινός ἐπι-
 θηλωδῶν βλαστήσεων τῆς γλώσσης· Ἐνίοτε
 φαίνεται πιθανή καὶ προδιάθεσις τις τῶν ἰσθῶν
 ἐξ οὗ παρατηροῦμεν ὅτι ἀναπτύσσονται συγ-
 χρόνως ἀκροχερδαίνες εἰς διάφορα μέρη τοῦ
 ἐξωτερικοῦ δερμάτος· Ἐρεθισμὸς ἢ πολυ-
 πόδεις βλαστήσεις τῆς βλεννομεμβρά-
 νης τοῦ ὀρθοῦ ἀπαντῶμεν συχνάκις εἰς
 μεγάλην ἡλικίαν· Ἐξοικονωμένα τὰ θηλώ-
 ματα ἀποτελοῦσιν ὄγκους μικροὺς· δύναν-

ται ὅμως πολλά συμπετυκνωμένα ἢ ἀποτελέσωσι καὶ μείζονας μέχρι πυγμῆς τὸ μέγεθος, ὡς παρατηροῦμεν συχνάκις εἰς τὴν πόσθην, τὰ μεγάλα χεῖλη, τὸν δάκτυλον. Ἡ αὔξησης αὐτῶν γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραδέως, μικρότεροι ὅμως μορφαὶ ἀναπτύσσονται καὶ ταχέως. **Εἰ** γίστε μορφαὶ τινες, ἔχουσι τὸ ἰδιάζον νὰ ἐξαφανίζωνται αὐτεμάτως ὡς αἱ ἀχροχορδόνες λ.χ. ἄλλαι ὑπέκεινται εἰς περιοδικὴν αὔξησην καὶ ἄλλαι μένουσι στάσιμοι δι' ὅλου τοῦ βίου.

Εἰ πρώτοις τὰ μείζονα θηλώματα καὶ μετ' αὐτὰ τὰ τῶν βλεννομεμβρανῶν δεικνύουσι μεγάλην τάσιν πρὸς ἐξέλκωσιν. **Καὶ** τὰ μὲν τοῦ δέρματος θηλώματα ἐλκοῦνται διὰ τῆς ἀποκλείσεως τοῦ ἀποκίπτοντος ἐπιθηλίου μεταξὺ τῶν ρωγμῶν τοῦ ὄγκου καὶ τῆς ἀναμίξεως ἑξωθεν ἀκαθαρσιῶν, ἐξ οὗ προκύπτει σῆψις ἀγγελομένη πολλάκις ὑπὸ ἀφορήτου δυσωδίας· τὰ δὲ τῶν βλεννοῦμένων ὡς τὰ τῆς κύστεως, τοῦ ὀρθοῦ, ἐλκοῦνται διὰ τῆς ἀποκλείσεως τῶν ἀποκρίσεων· ἀντὶ ἐλκώσεως ὁ ἐρεθισμὸς οὗτος δύναται νὰ φέρῃ ἀπόπτωσιν τοῦ ἐπιθηλίου, ἀπογύμνωσιν καὶ διάβρωσιν τῶν ἀγγείων καὶ τέλος αἱμορραγίας σχεδὸν συνεχεῖς ἐνίοτε καὶ θανατηφόρου. **Ἡ** σχέσηις τῶν θηλωμάτων τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος πρὸς τὰ καρκινώματα ἐπανειλημμένως ἀχοι

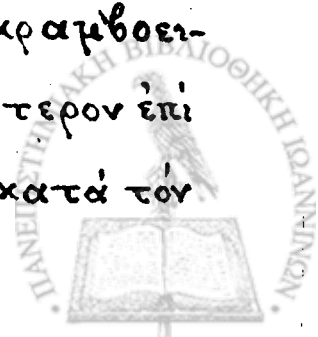

τουδε υπεμνήθη. **Ε**κ τῶν ἄχρι τοῦδε ἡμῶς περιθ-
λωμάτων ῥηθέντων ἐξάγεται, ὅτι τὰ νιοπλάσματα
ταῦτα εἰσὶν ὅλως καλοήθη ἐφ' ὅσον δὲν ὑφίστανται
μεταμόρφωσίν τινα χαρακτηῆρος δύνανται δὲ ν' ἀπο-
βῶσι, κινδυνώδη διὰ τυχάιων περιστατικῶν ὡς αἱ-
μαίμορραγίας, καὶ ἰχωρραίας.

Διάφοροι μορφαὶ τῶν θηλωμάτων.

Τὰ θηλώματα τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος εἰσι τὰ
συχνότατα· εἰς ταῦτα δὲ ἀνήκουσι κατὰ μέγιστον
μέρος αἱ ἀκροχυρδόνες καὶ μυρμηκίαι· ἕτερον εἶδος
θηλωμάτων εἶνε τὸ δερμικὸν κέρασ· τοῦτο γεννά-
ται εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων ὡς ἐξῆς·
ἐπὶ ὁμάδος θηλῶν λαμβάνει χώραν ἀφθονος βλαστη-
σις ἐπιθηλιωδῶν κυττάρων, ἅτινα μεταβάλλονται
εἰς κερατίνην οὐσίαν, ἣτις δὲν ἀποπίπτει, ἀλλ'
ἀναπτύσσεται διὰ τῆς προϊούσης βλαστήσεως ἐκ
τῶν κάτω.

Τὰ ὀξεῖα κονδυλώματα. Ταῦτα δύναν-
ται γὰ ἀποτελέσωσι μείζονα ὄγκον, εἴαν καλύπτωσι
τὴν πόσθην ἢ τὰ χεῖλη τοῦ γυναικείου αἰδοίου, ἢ
τὸν δακτύλιον εἰς ἱκανήν ἔκτασιν. **Τ**ὰ ἰδίως θη-
λώματα εἰς μείζονα ὄγκον, ἅτινα καὶ κραμβοει-
δεῖς ὄγκους καλοῦμεν ἐδράζουσι συχνότερον ἐπὶ
τῆς πόσθης, τῶν μεγάλων χειλέων καὶ κατὰ τὸν

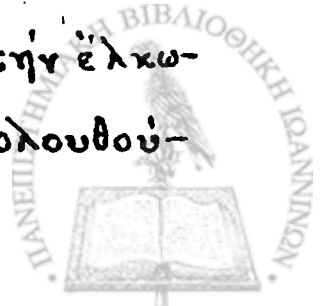

δακτύλιον ὀσπανιώτερον δὲ ἀπαντῶμεν αὐτὰ εἰς
 τοὺς δακτύλους, τὴν ῥάχιν τῆς χειρός, τὸ πρόσω-
 πον καὶ ἀλλαχοῦ. **Τ**ὰ θηλώματα τῶν ἐλεγνομε-
 βράντων ἀπαντῶμεν εἰς διαφόρους χώρας, ὡς εἰς
 τὸν λάρυγγα, ἰδίως τὰς κοιλότητες τοῦ *Μοργάνη*
 ὅπου συχνότατα παρουσιάζονται ὡς πολυπόδες,
 ὀσπανίως δὲ ὡς κραιβοειδῆ ἐκφυματικὰ τὴν γλῶσ-
 σαν ὡς ἐκ τῆς ἀφθονίας τῶν θηλῶν ἀπαντῶμεν πολ-
 λάκις ὑπερτροφίαν αὐτῶν, ἀλλὰ πάντοτε λίαν περι-
 ωρισμένην. **Εἰς** τὸν ὄρθρον πολλὰκις ἀπαντῶμεν θη-
 λώματα, ὡς ἐπὶ τὸ κοιλύ τὸ ὄνομα πολυπόδας φέρον-
 τα μικρὰ μὲν εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, μείζονα δὲ
 εἰς ἐνήλικας, παρ' οἷς φέρουσι καὶ τὸ ὄνομα κροσ-
 σωτός καρκίνος. **Π**αριστώσι δὲ ὄγκους μαλθα-
 κοῦς εὐαιμορραγεῖς, οἵτινες, ὅταν φθάσωσι
 ὀρισμένον τι μέγεθος αἰμορραγοῦσι κατὰ πᾶσαν
 ἀποπάτησιν εἰς δὲ τὰ ὑποχωρήματα εὐρίσκωμεν
 πλήν τοῦ αἵματι καὶ ἀποσπώμενα τεμάχια κροσ-
 σωτὰ τοῦ νεοπλασματος. **Οἱ** κροσσωτοὶ οὗτοι
 καρκίνοι τοῦ ἀπευθυμένου εἰσὶν ὅλως καλοήθεις
 καὶ ἀκίνδυναι, ἐκτός ἂν ἢ αἰμορραγία καταστῇ
 ἐπίσημος. **Ἡ** αἰμορραγία δὲ καὶ ἢ κατὰ τὴν ἀπο-
 πάτησιν δυσκολία εἶνε αἰμόναι ἐνδείξεις τῆς
 καθαιρέσεως τῶν νεοπλασμάτων τούτων. **Σ**υχνό-

τατα απαντῶμεν τὸ θήλωμα εἰς τὸν τραχήλον τῆς μήτρας ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν κραιβοειδὲς νεοπλασμα, δεῦ διαφέρει δὲ κατ' οὐδέν τῶν εἰρημένων θηλωμάτων· καὶ τοῦτο εἶνε ἐπίσης ἀκίνδυνον, δύναται ὅμως δι' ἐπισήμων καὶ ἐπανειλημμένων αἱμορραγιῶν νὰ καταστῇ κινδυνῶδες. **Ριζικὴ** αὐτοῦ θεραπεία ἀπαιτεῖ τὴν συναφαίρεσιν τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας. **Ἰδίας** προσοχῆς χρήζει τὸ θήλωμα τῆς οὐροδόχου κύστεως, τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα **κροσσωτός** **καρκίνος** τῆς κύστεως. **Ἡ** πάθῃσις αὕτη συνίσταται εἰς θηλώδη ἐκβάστασιν τοῦ ὑποβλεννώδους ἰστοῦ, ὅστις προπέμπει μακροῦς διακλαδιζομένους καὶ μὲ κανονικὸν ἐπιθήλιον πεκαλυμμένους κροσσούς. **Μολονότι** κατὰ τὴν οὐχὶ πολὺ σπανίαν ταύτην μορφήν τῶν νεοπλασμάτων τῆς κύστεως οὐδέποτε παρετηρήθησαν δευτερογενεῖς ὄγκοι ὡς ἐπὶ καρκίνων, κατετάσσετο ὁμῶς καὶ αὕτη διὰ τὴν κακὴν ἔκβασιν εἰς τοὺς καρκίνους.

Ἡ εἰς ὀϊάνγνωσιν αὐτῆς τῆς μορφῆς ἐκτός μόνον, ἂν τεμάχια κροσσωτὰ ἀπέλθωσι διὰ τῶν οὐρῶν δὲν εἶνε δυνατὴ διὰ τὴν ταυτότητα τῶν ἐνοχλήσεων, ἃς παράγει τότε τὸ θήλωμα καὶ ὁ καρκίνος οἷον τὰς ἀνεπισημέτους σχεδὸν αἱμορραγίας, τὴν ἔλκωσιν τῆς βλεννομεμβράνης καὶ τὰς παρακολουθού-

σας δευτεροπαθείς αλλοιώσεις τῶν νεφρῶν. Ἐπίσης μικροὶ πολυπόδες τῆς κύστεως καὶ τινες τῆς οὐρήθρας ἀνήκουσιν εἰς τὰ θηλώματα. Τέλος ἔχομεν θηλώματα τῶν ὀφθαλμῶν ὑμένων· τοιαῦτα ὑπόμορφὴν ὄγκου δεῖ γνωρίζομεν. Αἱ δὲ κατὰ τὰς φλεγμονὰς τῆς ἀρθρομεμβράτης τόσῳ συχνὰ παρατηροῦνται κροσσώδεις ἐκφύσεις αὐτῆς ἀνήκουσιν ὄχι εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν νεοπλασμάτων, ἀλλ' εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν φλεγμονῶν τῶν ἄρθρων.

Κεφαλ. Β'. Ἀγγειώματα

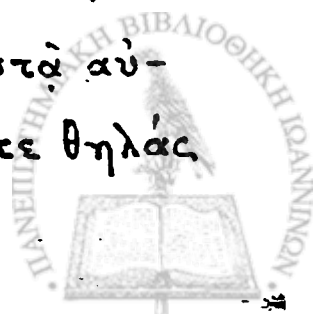
Ἀγγειώματα ἢ ἀγγειώδη νεοπλασματα ὀνομάζομεν ὄγκους, εἴν τε οὐσιωδέστατον συστατικὸν ἀποτελοῦσι νεοπλασता ἀγγεῖα, σὺν αὐτοῖς δὲ ὑπάρχει καὶ ἄλλο ὅπως οὐδέτερος. Κατὰ **Witchow** διαίρουμεν τὰ ἀγγειώματα εἰς τρεῖς κατηγορίας. Ἄπλα ἀγγειώματα, σφραγγώδη ἀγγειώματα καὶ σφραγγώδη λεμφαγγειώματα.

Α. Ἄπλα ἀγγειώματα. Οἱ ὄγκοι οὗτοι καὶ νῦν ἐτι καλοῦνται ὑπὸ τῶν χειρουργῶν τελεαγγειεκτασία· ἡ ὀνομασία ὅμως ἀγγειώμα εἶνε ἀρθετέρα, καθόσον δεῖν πρόκειται μόνον περὶ ἀτευρυσμῶν ὑπαρχόντων ἀγγείων ἀλλὰ καὶ περὶ νεοπλασμάτων ἀγγείων. Ἐν γένει ἀνήκουσι τὰ νεοπλασματα ταῦτα

εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα, ἐξ οὗ προέρχεται ὅτι, ὅτε μὲν ὑπερτερεῖ ἐν αὐτοῖς ὑψὲς σφτηριώδης, ὅτε δὲ φλεβώδης, ἐφ' ὅσον δηλ. μικρὰ φλεβία ἢ ἀρτηρίαι λαμβάνουσι μέρος. Τὰ ἀπλά ἀγγεῖωματα φέρουσι προσέτι καὶ τὸ ὄνομα σπίλος ἀγγειώδης ἢ σπίλος φλογώδης. Ἢ χροιά τῶν ἀγγειωμάτων εἶνε λαμπρά ἐρυθρά ἢ κυανίζουσα, ἐφ' ὅσον ὑπερτεροῦσιν αἱ ἀρτηρίαι ἢ αἱ φλέβες. Τὰ προσάγοντα ἀγγεῖα εἰσὶ κυρίως ἀρτηρίαι μικραί, συτήθως πλείονες τὸν ἀριθμὸν, αἵτινες πολλαχῶς ὑποδιαίρουνται καὶ μεταβαίνουσι εἰς τὸλυποειδῶς ἢ σπειροειδῶς συνειλεγμένα τριχοειδῆ ἀγγεῖα, ἅτινα τέλος συνενουῦνται εἰς μικρὰ ἐνίοτε κεκισωμένα φλεβία. Τὸ ἀπλοῦν ἀγγεῖωμα δὲν εἶνε περιγεγραμμένον, ἀλλὰ μεταβαίνει εἰς τὰ περίε ἀνεπαισθητως, καὶ δυνατόν οὕτω νὰ λάβῃ μεγάλην ἔκτασιν κατ' ἐπιφάνειαν. Τὸ ἀπλοῦν ἀγγεῖωμα ἀπαντῶμεν ὑπὸ δύο μορφῆς τὴν κατ' ἐπιφάνειαν ἐκτεινομένην καὶ μᾶλλον εἰς τὸ δέρμα ἀνηκουσαν, καὶ τὴν σγκώδη μορφήν, ἣτις ἀνήκει εἰς τὸν ὑποδόρειον ἴστον.

Τὸ κατ' ἐπιπολήν ἀπλοῦν ἀγγεῖωμα δύναται νὰ λάβῃ μεγάλην ἔκτασιν καὶ ἀντικαθιστᾷ ἀξόμεγον τὸ δέρμα συμπεριλαμβάνον τὰς τε θηλάς

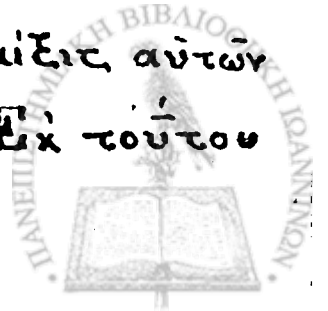
καί τας κρύπτας αὐτοῦ. Ἐάν ἐκταθῆ ἐπί πολὺ παρατηρεῖ τις καί μεταβάσεις εἰς σηραγγῶδες νεόπλασμα, ἰδίως αἰ τὰ φλεβία ὑπερτηρῶσι. Τὸ δὲ κατ' ὄγκον ἐκτεινόμενον ἀπλοῦν ἀγγεῖωμα γεννᾶται κυρίως διὰ τῆς συγχρόνου ἀναμίξεως καὶ νεοπλάστου λιπόδους ἰστοῦ, ἀποτελεῖται δέ τότε τὸ λιπωματώδες καλούμενον ἀγγεῖωμα ἢ λιπωματώδης τελεγγειεκτασία, τηρεῖ δέ τὸν λοβώδη τύπον τῶν λιπωμάτων, καὶ παράγεται διὰ τῆς παρεισδύσεως νεοπλάστων ἀγγείων μεταξὺ τῶν λοβίων τοῦ λίπους. Τὰ ὑποδόρεια ταῦτα ἀγγεῖωματα εἰσὶ ὡς ἐπὶ τό πολὺ καθαρῶς τριχοειδῆ· τὰ φλεβία δὲν λαμβάνουσι μέρος, ἀποτελοῦσι δέ ὄγκους μᾶλλον περιγεγραμμένους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐντεθλακισμένους.

Αἴτια, ἔδρα, καὶ πορεία.

Τὰ ἀπλά ἀγγεῖωματα εἰσὶ σχεδὸν πάντοτε συγγενῆ, κληρονομικότης αὐτῶν παρατηρεῖται ἐνίοτε, ἐπίκτητα δέ ὄντα ἀναπτύσσονται συνήθως πρῶτα ἐβδομάδας ἢ τοὺς πρῶτους μῆνας τοῦ βίου, βραδύτερον λίαν λίαν σπανίως παρατηροῦνται. Ἡ κατὰ προτίμησιν ἔδρα αὐτῶν εἶνε ἢ κεφαλή κατὰ τοῦ προσώπου, αἰ

λιπωματώδεις μορφαί απαντιῶνται ἰδίως εἰς τόσση-
 θος περί τήν θηλήν τοῦ μαστοῦ, τὰ θύλακα φαίνον-
 ται φέροντα συχτότερον ἢ τὰ ἄρινα τὰς τελεγ-
 γειεκτασίας. Αἱ τοῦ δέρματος τελεγγειεκτασί-
 αι πολλάκις παρουσιάζονται καί πολλαχῶς ἐπί τοῦ
 αὐτοῦ ἀτόμου. Τὰ ἀπλά ἀγγειώματα ἀναφαίνον-
 ται ἐν ἀρχῇ ὡς μικρά πολλάκις μόλις ἐρυθρά ὄρα-
 τὰ στίγματα, ἄλλοτε δέ ὡς γηματοειδῆ ἀδιάκρι-
 τα ἀγγεῖα, ἄλλοτε ἅμα τῷ τοκετῷ φαίνεται τό
 ἀγγεῖωμα ὡς ἐρυθρά ἢ κυανίζουσα κηλίς. Μετά
 τήν ἐμφάνισιν τρία τινά εἰσὶν ἐνδεχόμενα ἢ τό
 ἀγγεῖωμα μένει στάσιμον, ὅπερ οὐχί σπάνιον, ἢ
 παλινδρομεῖ αὐτομάτως καί ἐξαλείφεται ἐγκα-
 ταλίπων ἐνίοτε λευκήν τινα οὐλήν, ἄλλοτε δέ
 καταστρέφεται κατὰ συνέπειαν φλεγμονῆς καί γαγ-
 γραίνης, ἢ τέλος αὐξάνει περαιτέρω καί δύναται
 τὰ λάβη ἐπισημοὺς διαστάσεις. Εἰσὶ περιστά-
 σεις γνωσταί, καθ' ἃς τό ἀγγεῖωμα ἐξετάθη καθ'
 ὄλον τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς καί τοῦ προσώπου
 ἢ κατέλαβεν ὀλόκληρον ἄκρον. Κατά τήν ἀνά-
 πτυξιν ταύτην τὰ ἀγγειώματα ἐκτείνονται καί κατὰ
 βάθος, ἀναπτύσσονται καί ἄφθονοι κισώσεως ἀγ-
 γείων καί ἐπερχεται ὄγτως, πότε ἢ μίξις αὐτῶν
 μετὰ σφραγγωδῶν νεοπλασμάτων. Ἐκ τούτου

ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν γίνεται ἀνώμαλος ἢ ἐπίδερμις ἀλλοιουμένη παρέχει διάφορους τραχύτητας, ἀλλὰ πλήρῃ τῆς ἐντεῦθεν προκυπτούσης δυσμορφίας οἱ ἄρρωστοὶ διατρέχουσιν καὶ τὸν κίνδυνον αἱμορραγίας ἐκ τῶν μεγαλειτέρων ἀγγείων.

Ἡ θεραπεία τῶν ἀπλῶν ἀγγειωμάτων σκοπεῖ εἴτε τὴν ἀπόφραξιν τῶν ἀγγείων εἴτε τὴν καθάρισιν τοῦ ὅλου νεοπλασματος. **Ἐκ** τῶν θεραπευτικῶν μέσων ἡ πίεσις εἶνε μέσον δυσεφάρμοστον μάλιστα εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλὴν. Ἰσῶς κατὰ τὰ ἄκρα ἠδύνατό τις διὰ ταινιῶν κολλητικῆς ἐμπλάστρου νὰ ἐξασκήσῃ πίεσιν ἐξαρκούσαν πρὸς ἰασιν ἀγγειωμάτων. **Ἐν** τὴν κατ' ἐπιπολὴν καυσιγδυναμέβα νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐπιτυχῶς εἰς ὅλως ἐπιπολαιὰς τελεῖς ἀγγειεκτασίας καὶ ἐνίοτε ἀρκεῖ ὀνιτριχὸς ἀργυρὸς, ἄλλοτε ὁ ὑγρὸς ὑπερχλωροῦχος σιδηρὸς μὲ μοτόν ἐπιτιθέμενος· ὡσαύτως δυναμέβα δι' ἐμβολιασμοῦ τῆς δαμαλίδος εἰς πολὺ μικρὰ ἀγγειώματα νὰ ἐπιφέρωμεν διὰ τῆς πυήσεως τὴν καταστροφὴν αὐτῶν. **Εἰς** μᾶλλον ἐχτεταμένα καὶ κατὰ βάθος διήκοντα ἀγγειώματα τὰ μέσα ταῦτα ἀποβαίνουσι ἀνεπαρκῆ· ἐνταῦθα δυναταί τις νὰ μεταχειρισθῇ τὰ βαθύτερον ἐνεργουῦντα καυτήρια καὶ ἰδίως τὸ καπνίζον νιτρικόν ὀξύ, ὁ πεπυ-

ρακτωμένος. οίδηρος εἶνε εἰς σπανίαν χρῆσιν. Ὁ *Nozelaut* προέτεινε τὴν κατάπαρσιν πεφυρακτωμένων ἤλων κατὰ ὀιαφόρους διευθύνσεις ἐν τῷ νεοπλάσματι· τὸ αὐτὸ δυναταί τις νὰ ἐπιτύχη καὶ διὰ τῆς γαλβανοκαυστικῆς θερμότητος ἢ τοῦ ἠλεκτρικοῦ βελονογυμοῦ: συνιστῶσι προσέτι τὴν ὑποδόρειον ἔγχεσιν τοῦ ὑπερχλωρούχου σιδήρου διὰ τοῦ κλύσματος τοῦ **Πραβάζη** διὰ τῆς ὁποίας ὁμως ἐνδέχεται ἐνίοτε νὰ ἐπέλθῃ ἐκτεταμένη πύησις ἢ καὶ ἰχώρροια· οὐχ' ἦττον ὅμως τὸ μέσον τοῦτο ἀποβαίνει πολλὰκις λυσιτελέστατον, ἀρκεῖ ἢ ἔγχεσις νὰ γίνεται μικρὸν ἐκ τεσσαρῶν ἢ πέντε σταγόνων καὶ κατὰ περιόδους μεμακρυσμένας ἀλλήλων· διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐπερχονται συνήθως θρωμβώσεις μερικαί, αἵτινες κατὰ μικρὸν δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι ριζικὴν θεραπείαν. **Η** περιδεις καὶ ὁ περιθλάστης εἰσὶν ἐφαρμοστέα εἰς μικρὰς περιγεγραμμένους μόνον ἀγγειωμάτωδεις ὄγκους. **Η** καθαίρεσις διὰ τοῦ μαχαίριου εἶνε εἰς πολλάς κατὰ βάθος κειμένας τελεαγγειακτασίας τὸ μόνον μέσον, ἐννοεῖται ὅμως ὅτι διὰ τὴν ἀπόλειαν τοῦ δερμάτος, ὅπερ δεόν νὰ ἀφαιρεθῇ δὲν εἶνε ἐφαρμοστέα εἰμὴ μόνον ἐπὶ ὄγκων μικρᾶς ἐκτάσεως.

Β' Σφραγγώδη ἀγγειώματα :

Σφραγγώδη ἀγγειώματα ἢ σφραγγώδεις ὄγκους τῶν φλεβῶν ὀνομαζομεν συνήθως ἀγγειώδη νεοπλασματα ἅτινα περιορίζονται εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα καὶ ἔχουσιν ἰδιάζουσαν ὑφῆν, ἥτις εἶνε λίαν ἀνάλογος πρὸς τὴν σφραγγωδῶν σωμάτων. Τὸ στρώμα ἐκ συνδετικῆς ἰστοῦ συνιστάμενον ἀποτελεῖ δικτυοειδῆς πλέγμα περιέχον ἀόριστον ἀριθμὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀκανονίστων χώρων, οἵτινες πάντες συγκοινωνοῦσιν ἀλλήλοις διὰ μικροτέρων ἢ μεγαλειτέρων ὀπῶν. Τὰ τειχώματα τῶν χώρων τούτων ἐπεκδύονται ἐσωθεν ὑπὸ ἐπιθηλίῳ ὁμοίῳ τῷ ἐπεκδύοντι τὰ αἰμοφόρα ἀγγεῖα· οἱ χώροι οὗτοι περιέχουσι κυκλοφοροῦν αἷμα, συνηθέστατα φλεβῶδες, ἐξ οὗ καὶ ἡ χροιά αὐτῶν εἶνε κυανὴ μέχρι κυανομελαίνης· δύνανται ὅμως νὰ περιέχωσι καὶ ἀρτηριῶδες αἷμα, ὅτε ἡ χροιά αὐτῶν εἶνε μᾶλλον ἐρυθρά. Ἡ ἀναίτογία τοῦ στρώματος πρὸς τὸ περιεχόμενον εἶνε διάφορος· τὸ στρώμα ἐνίοτε εἶνε τὸσφ λεπτοφυές, ὥστε δι' ἐκπίεσεως τοῦ περιεχομένου αἵματος ὁ ὄγκος ἐξαλείφεται σχεδὸν ὀλοσχερῶς· ἄλλοτε εἶνε τὸ στρώμα ἰσχυρῶς ἀνεπτυγμένον καὶ ὁ ὄγκος λαμβάνει τό-

τε ἀδρότεραν σύστασιν· εἰς τὸ στρώμα ὑπάρχου-
σι καὶ νεύρα, πολλάκις δὲ καὶ φυτικά μύϊκαί ἴ-
νες, ἔτι δὲ καὶ ἀφθονοὶ ἐλαστικαί. **Συνήθως** οἱ ὄγκοι
οὔτοι συγκοινωνοῦσι με' μικροτέρας φλέβας, σπα-
γίως με' μείζονας, διὰ πίεσεως τῶν φλεβῶν μετα-
ξὺ καρδίας καὶ ὄγκου· ἐξιδαίνεται αὐτὸς ἰσχυρῶς
διὰ πίεσεως ἐπ' αὐτοῦ κενουῖται κατὰ τὸ μᾶλλον
καὶ ἦττον ἐντελῶς· μετὰ τῆς ἀρσινύμως τῆς πιέ-
σεως ὁ ὄγκος πληροῦται πάλιν μικροῦ κατὰ μικρὸν
ἀλλ' οὐχί σφυγματωδῶς, ὅπερ δηλοῖ τὸν φλεβώδη τοῦ
ὄγκου χαρακτῆρα. **Εἰνίστε** ὅμως ὁ ὄγκος δεικνύ-
ει σφύξεις ἀσθενεῖς καὶ ἐλαφρὸν φύσημα, οἷον
τὸ τοῦ πλακουῆτος· εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας
ὁ ὄγκος συγκοινωνεῖ με' ἀρτηρίας· εἰ δέ τὸ ἀγγεί-
ωμα λάβῃ μεγάλην ἐκτασιν εὐρίσκομεν καὶ τὰς πέ-
ριξ μείζονας ἀρτηρίας ἀνευρυσμέναις. Χαρακτη-
ριστικὸν τῶν σφραγγωδῶν ἀγγειωμάτων εἶνε πάν-
τοτε τὸ σπογγῶδες τῆς ὑφῆς καὶ ἡ σφρίγσις αὐ-
τῶν ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία *σφριγώδεις ὄγκοι*
(tumens erectiles). **Ἡ** ἐκ τῆς σφριγώσεως ἐξ-
οίδησις παρατηρεῖται ἅμα ἐμπόδιόν τι τῆς
φλεβώδους κυκλοφορίας παρουσιασθῆ ὡς ἴσχυ-
εἰς παῖδια κλαυθμηρίζοντα παρατηροῦμεν πολ-
λάκις. **Τὰ** σφραγγώδη ἀγγειώματα εἰσὶ διὰ-

χυτα ἢ ἐντεθυλακισμένα. Αἱ διάχυται μορφαὶ δὲ ἀποτελοῦσι πάντοτε εὐδιακρίτους ὄγκους, μεταβαίνουσιν ἀδιακρίτως εἰς τοὺς διαφόρους ἰστούς, καὶ παρατηροῦμεν αὐτοὺς εἰσδύοντας εἰς τὸν ὑποδορειον ἴστον, εἰς τοὺς μῦς, ὅπου ἐκτοπίζοντες αὐτοὺς αὐξάνουσιν εἰς αἰί. **Οὐβύλαξ** τῆς δευτέρας μορφῆς δύναται γὰρ ἦναι λίαν συμπαγῆς εἶνε ἀπότοκος τοπικοῦ ἐρεθισμοῦ καὶ ἐμποδίζει τὴν περαιτέρω αὐξήσιν τοῦ ὄγκου καθιστῶν τὴν πρόγνωσιν αὐτοῦ πολλῶν κρείττονα ἢ ἐπὶ διαχύτου ὄγκου.

Αἷτια καὶ ἔδρα.

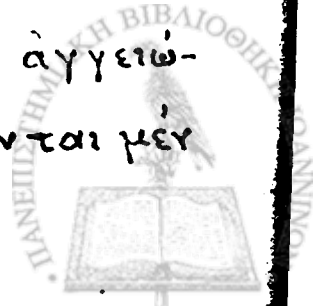
Τὰ σφραγγώδη ἀγγειώματα εἰσὶν ἐνίοτε καὶ συγγενῆ, ἀλλὰ σπανιώτερον ἢ τὰ ἀπλᾶ· συνηθέστερον ἀναφαίνονται κατὰ ^{τὰ} πρῶτα ἔτη ἢ μῆνας τοῦ βίου, λαμβάνουσι δὲ τὴν ἀρχὴν των ἐξ ἐρυθρῶν κηλίδων αἰτίνας ἐν ἀρχῇ ἐκλαμβάνονται τελεαγγειεκταστίαι. **Εἰς** τὴν ὄρμιον δὲ ἡλικίαν ἀπαντῶμεν σφραγγώδη ἀγγειώματα συνηθῶς ἀνευ τινός ἀφορμῆς ἐπερχόμενα σπανίως δὲ ἔνεκα μηχανικοῦ αἰτίου. **Κ**ατὰ τὴν ἔρραν δέον γὰρ διατρεθῶσι τὰ σφραγγώδη ἀγγειώματα εἰς ἐξωτερικά καὶ ἐσωτερικά· τὰ πρῶτα ἐδράζουσιν εἰς τὸ δέρμα καὶ τὸν ὑποδόρειον συνδέτικόν ἴστον ἀναφαίνονται

εἰ κατὰ προτίμησιν εἰς τὴν κεφαλὴν, τοὺς κροτάφους, τὰ χεῖλη, τὴν ῥίζαν τῆς ῥινός, τὰ βλέφαρα τὴν παρεϊάν· εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος παρατηροῦνται σπανιώτερον· εἰς τὸ λιπῶδες στρώμα τῆς κόχης ἀπαντῶνται πολλάκις σηραγγώδη ἀγγειώματα καὶ εἰςι μεγάλης σπουδαιότητος, διότι ὀθοῦσι τὸν βολβὸν πρὸς τὰ ἔξω καὶ δύνανται νὰ δώσωσιν ἀφορμὴν πρὸς διαγνωστικὰς ἀποπλανήσεις.

Πολλάπλα ἀγγειώδη, σηραγγώδη ἀγγειώματα ὑποδόρεια παρατηρηθησαν ἰδίως κατὰ τὰ ἄκρα καὶ ἀνήκουσι μᾶλλον εἰς φλεβώδη μορφήν. **Εἰς** τοὺς μῦς ἀπαντῶμεν ὡσαύτως σηραγγώδη ἀγγειώματα, εἶτα εἰς τὰ ὅστ' ἀ περιφερικὰ ἢ κεντρικὰ ἀγγειώματα σπανίως εἰς τὴν παρωτίδα. **Τὰ** ἐσωτερικὰ δὲ ἀγγειώματα ἀπαντῶμεν ἐν πρώτοις εἰς τὴν βλεντομεμβράνην τῆς ῥινός, τῆς γλώσσης, τοῦ φάρυγγος καὶ πολλάκις συγχίζονται μὲ ὅμοια ἔξωτερικὰ κατὰ τὴν παρεϊάν. **Τέλος** ἀπαντῶμεν αὐτὰ πολλάκις εἰς τοὺς γέροντας ἐδράζοντα, εἰς τὸ ἥπαρ, τὸν σπλήνα, ἢ τοὺς νεφρούς.

Πορεία καὶ **ἐπιπλοκαί**. Ὡς ἐπι τὰ πλεῖστον παρατηροῦμεν εἰς τὰ σηραγγώδη ἀγγειώματα προϊούσαν αὔξησιν καὶ ἐκτείνονται μὲν

συνήθως κατ' ἐπαφάνειαν τοῦ ἴστου εἰς ὃν ἐβλάστησαν, ἀλλ' οὐχ' ἤττον ἀλίσχουσι κατὰ βάθος καί τοὺς προστυχόντας ἴστούς ἢ ἐκτοπίζουσιν αὐτοὺς· δύνανται γὰρ εἰσδύσῃ εἰς κοιλότητας ὡς τὴν τῆς ριζῆς, τοῦ στόματος, τῆς κόγχης καὶ γὰρ φθάσῃ πελωρίαν ἀνάπτυξιν. Τὸ ἐπικείμενον δέρμα ἢ ἡ βλενομεμβράνη λεπτύνεται· δύνανται γὰρ ἐκδαρῶσι καὶ ἐλκωθῶσι, ἐξ οὗ ἐπέρχονται ἐνίοτε διαβρώσεις ἀγγείων, καὶ μεγάλαι αἱμορραγίαι τὴν ζωὴν τοῦ ἀρρώστου ἀπειλοῦσαι· φραγμὸν εἰς τὴν περαιτέρω πρόσδον τῶν ἀγγειωμάτων τούτων δύνανται γὰρ θέσῃ μόνον ὁ ἀποθυλακισμὸς τοῦ ὄγκου· ἐνίοτε ἐπέρχεται καὶ αὐτόματος ἴασις, εἴτε δι' ἀποφράξεως τῶν προσαγόντων ἀγγείων, εἴτε διὰ θρομβώσεως τοῦ ἐν τοῖς χώροις τοῦ ὄγκου αἵματος· ἐνίοτε παρατηρεῖται ἐνεργητικὴ τις βλάστησις ἐκ τοῦ στρώματος ὅπερ παράγει οὐλώδη ἴστον, τῇ συστολῇ τοῦ ὁποίου ἐπέρχεται ἀποστένωσις ἢ καὶ ἀπόφραξις τῶν πόρων. Εἰνίοτε σηραγγώδη ἀγγειώματα μεταβάλλονται εἰς κύστεας περιεχοῦσας αἷμα ἢ ὄρρον, πιθανῶς ἐξ ἀποφράξεως τῶν προσαγόντων ἀγγείων ὄλων ἢ τινῶν μόνον· ἐπιπλοκαὶ μετὰ λιπω-

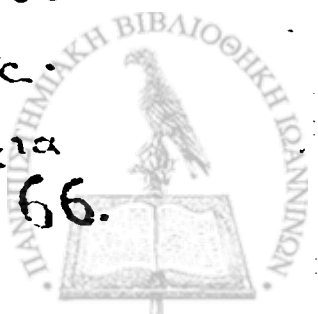
μάτων παρατηρήθησαν πολλάκις· ενίοτε παρατηρείται επιπλοκή μετά επιϋημιώδους καρκίνου μετά μιξώματος ή μετά ενώματος. Μετά την εξαίρεσιν του όγκου εν τή ούλῃ εἶνε ενδεχομένον να επέλθῃ υποτροπή αν ή εξαίρεσις δέν εγένετο εντελής, όπερ εἰς διάχυτα εἰς τούς μῦς καί τόν συνδετικόν ισκόν εἰσδύοντα ἀγγεῖώματα εἶνε εύκόλως δυνατάν.

Διαγνώσις καί θεραπεία.

Από τῶν ἀπλῶν ἀγγειωμάτων διακρίνομεν τὰ σηραγγώδη διά τῆς επί τῇ πίεσει ἐξαφάνισεως ή σημαντικῆς σμικρύνσεως του όγκου, ήτις εἰς τὰ ἀπλά ἀγγεῖώματα οὐδέως ὑπάρχει. Αἰσφύξεις τό φύσημα καί ή αὔξησις του όγκου διά τῆς πίεσεως τῶν ἀπαγουσῶν φλεβῶν ή διά κραυγῶν του πάσχοντος εἶνε μέν σημεῖα σταθερά διαγνωστικά, όταν ὑπάρχουσι, πολλάκις δέ ἐλλείπουσι: ὑπαρχούσης δέ τῆς σφύξεως καί του φύσηματος δύναται ο όγκος να συγχισθῇ μέ ἀνεύρυσμα πλείστα θεραπευτικά μέθοδοι εἰσυστήθησαν καί ἐφηρμόσθησαν κατά τῶν νεοπλασμάτων τούτων. Η τοπική πίεσις σπανίως εἶνε χρήσιμος διά τό δύσκολον τῆς ἐφαρμογῆς της ως ἀπαιτού-

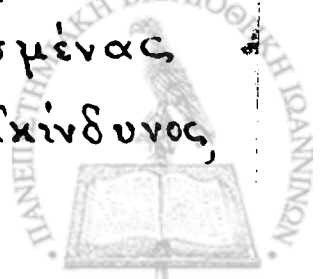
σης σταθερόν υπόστρωμα καί μακραν χρῆσιν.
Η ἀπολίνωσις τῶν προσαγόντων ἀγγείων φλε-
 βῶν ἢ ἀρτηριῶν δύναται βεβαίως νά ἐπιφέρει
 ριζικήν θεραπείαν, ἀλλ' ἡ ἀνακλήτησις καί ἀνεύ-
 ροις ἀπάντων τῶν ἀγγείων εἶνε σχεδόν ἀκατόρ-
 θωτος. **Εἰς** ἀπελπιστικάς περιπτώσεις μεγά-
 λων ὄγκων τοῦ ὠτός ἢ τῆς κόγχης κατέφυγον
 εἰς τήν ἀπολίνωσιν τοῦ προσάγοντος ἀρτηριώδους
 κορμοῦ ἐπιτυχῶς, ἀλλ' αἱ ἰάσεις αὐται ἀπέβη-
 θησαν ὡς ἐπὶ τό πολὺ ἀτελεῖς. **Η** περίοδοι εἰς
 πολλάς περιπτώσεις δύναται νά ἐφαρμοσθῆ ἐπι-
 τυχῶς, ἰδίως εἰς ὄγκους ὑπεξέχοντας ἢ μισχο-
 τούς καί ἐπιπολαιούς· ἀναλόγως δέ τῆς ἐκτά-
 σεως τῆς βάσεως τοῦ ὄγκου δύναται τιε νά περὶ-
 λάβῃ αὐτήν διά δύο, τριῶν ἢ καί πλεόντων βρό-
 χων. **Ο** περιθλάστῃς εἰά τι ἐπισημαίνει τῆς αἰ-
 μοστατικῆς αὐτοῦ δυνάμεως, δὲν ἐνδέχεται, ὡς
 αὐτῶς καί ὁ γαλβανοκαυστικός βρόχος. **Εἰς**
 τῶν καυτηρίων ἐκεῖνα μόνον εὐνάνται νά ληφθῶ-
 σιν ἐνταῦθα ὑπέψιν, ὅσα κατὰ βάθος ἐνεργού-
 ντα ἐπιφέρουσιν ἐν ταιτῶ καί τήν κήξιν τοῦ αἵ-
 ματος ἐν τῷ ὄγκῳ, εἰοτι ἄλλως ὁ ἐκ τῆς αἰ-
 μαρραγίας κίνδυνος ἤσεν εἶσθαι μέγας.
 κατὰ συνέπειαν τὰ χρησιμώτερα καυτήρια

ἤθελον εἶσθαι τὸ καπνίζον νιτρικὸν ὄξύ, τὸ *Βιενναῖον φύραμα*, καὶ τὸ *Καγκοΐνιον*.

Πάντα ταῦτα ὅμως ἐνδείκνυνται εἰς ἐπιπόλαια μόνον ἀγγειώματα, καὶ ἔχουσι τὸ ἐλάττωμα τῆς πυήσεως, καὶ δυσειδοῦς οὐλής. ἐτέσεις ὑγρῶν θρομβούντων τὸ αἷμα, καὶ ἰδίως τοῦ ὑπερχίωφτου σιδήρου εἶνε εἰς πολλὰς περιστάσεις ἀσφαλέστατον μέσον, ἀνάγκη δὲ νὰ γίνωνται, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν, κατὰ χρονικὰ διαλέγματα καὶ ἄλλοτε εἰς ἄλλην θέσιν, ἑκάστη δὲ ἔγεις νὰ συνίσταται ἐκ 4—6 τὸ πολὺ σταγόνων τοῦ φαρμάκου: **Εἰς** πολλὰς περιστάσεις ἐπέρχεται ἡ ἴασις ἀνευ πυήσεως, ἄλλοτε ὅμως καὶ πύησις, καὶ ἰχόρροια, καὶ θρομβώσεις ἐκτεταμέναι καὶ κινδυνώδεις, δύνανται νὰ ἐπέλθωσιν. **Εἰτέρα** μέθοδος δυναμένη νὰ ἐπιφέρῃ ἴασιν εἶνε ὁ γαλθθανικός βελονογυγμός, ὅστις ἔχει καὶ τὸ μέγα πλεονέκτημα ὅτι σπάνίως ἐπιφέρει πύησιν, καὶ ὅτι δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ εἰς ἀγγειώματα κατὰ βάθος κείμενα. **Ἡ** ταχυσότη ὅμως καὶ ἀσφαλέστατη τῶν μεθόδων εἶνε ἡ διὰ μαχαιρίου καθάρσις τοῦ νεοπλασμάτος, ὅσακις αὕτη εἶναι δυνατὴ. **Καὶ** εἰς μὲν τάσεν τεθυλακισμένας μορφάς δύναται ἡ ἐγχείρησις νὰ ᾖ ἀκίνδυνος,

καὶ εὐεξέργαστος· ἡ αἰμορραγία δὲν εἶνε μεγάλη καὶ προέρχεται ἐκ τῆς διαίρέσεως τῶν προσαγόντων ἀγγείων, ἀπαιτεῖ ὅμως ἡ καθαίρεσις ταχύτητα· ἄλλως ὅμως ἔχει μετὰ διαχύτους μορφάς, εἰς ταύτας εἶνε δύσκολον ἐκ τῶν προτερῶν νὰ ὀρίσωμεν ἐπακριβῶς τὴν ἔκτασιν τοῦ ὄγκου· κατὰ κανόνα πρέπει νὰ φέρωμεν τὸ μαχαίριον περὶ τὸν ὄγκον, νὰ ἀποφεύγωμεν δὲ καὶ τὴν χρῆσιν ἀγκύστρων, ἵνα μὴ τρώσωμεν αὐτον, διότι πᾶσα τρώσις τοῦ σηραγγώδους ὄγκου δύναται νὰ ἐπιφέρει μεγάλας αἰμορραγίας αἰτίνας εἰς παιδιά μάλιστα δύνανται νὰ ἀποβῶσι καὶ θανατηφόροι. Ἔτερον ἐλάττωμα τῆς μεθόδου ταύτης εἶνε ἡ μεγάλη ἀπώλεια τοῦ δέρματος, ἥτις δὲν ἐπιτρέπει πάντοτε τὴν καταπρῶτον σκοπὸν ἔγωσιν· ἡ δὲ πυησις ἐπιφέρει εἰς τὰ σηραγγώδη ἀγγεῖα ἰδίως μέγαν κίνδυνον, διότι ἐξ ἀνάγκης ἐπέρχονται ἀφθονοὶ θρωμβώσεις τῶν φλεβῶν μετὰς ἐνδεχομένας συνεπείας αὐτῶν ἰδίως δὲ εἰσὶν ἐπίφοβοι αἱ κατὰ τὸ κρανίον πυήσεις, καὶ πολλάκις μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν σηραγγωδῶν ἀγγειωμάτων κατὰ τὸ κρανίον ἐπῆλθε πυώδης μηνιγγίτις.

Γ') Λυμφαγγειώματα .

Οἷοι κυρίως ἐκ λυμφατικῶν ἀγγείων συγ-
στάμενοι εἰσὶ λίαν σπάνιοι, καὶ εἰς τὰς παρα-
τηρηθείσας περιπτώσεις ἐπρίκειτο μᾶλλον περὶ
λυμφικῶν τελευγγειεκτασιῶν ἢ περὶ νεοπλα-
σμάτων. Συνίστανται δὲ εἴτε εἰς ἀνεύρυσιν
λυμφατικῶν ἀγγείων, καὶ λυμφατικῶν χώρων ἐν-
τός τῶν λυμφατικῶν ἀδένων. Τῆς πρώτης μορ-
φῆς περιπτώσεις εἰσὶν ἐγνωσμένοι ἀπὸ παλαι-
οτέρας ἐποχῆς· τὴν δὲ δευτέραν μορφήν περιέ-
γραφεν ὁ Νελατών ὑπὸ τὸ ὄνομα σφριγγώδης
λυμφατικός ὄγκος (tumeur ectectile lym-
phatique) ἢ ἀδενώδης λυμφοκῆλη. Ὁ ἀνεύρυ-
σμός τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων ἐνταῦθα ἀταλα-
γεί πρὸς τοὺς κυρσοὺς τῶν φλεβῶν· ὡς πραγμα-
τικόν ἔμως νεόπλασμα θεωρητέον τὸ ὑπὸ τοῦ
Billroth καὶ Witchow ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν
σφραγγώδες λυμφαγγεῖωμα περιγραφέν γε-
νέσιον. Ἡ ἀνατομικὴ κατασκευὴ τοῦ ὄγκου
τούτου εἶνε πάντῃ ὁμοία τῇ τοῦ σφραγγώδους
αγγειώματος, εἶνε σφριγγώδης δηλ·, εἰκνύει
εἰς διαφόρους καιροὺς διάφορον μέγεθος καὶ
περιέχει ἀντὶ αἵματος λυμφώδη ὄρρον, εἶνε
δὲ σχεδὸν πάντοτε συγγενής. Αἱ καταστάσεις

αὶ χαρακτηρίζονται ὡς μακρογλωσσος, μακρόχειλος, συγγενῆς ὑπετροφία τῆς παρεΐας, τῶν βλεφάρων παρουσιάζονται ἐνίοτε ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ σηραγγώδους κυμαγγειώματος. Αἱ περιπτώσεις αὗται εἰσὶ βεβαίως σπανιόταται καὶ κατὰ συνέπειαν δεῦν δυνάμεθα εἰσέτι νὰ εἴπομεν θετικόν τι περὶ ἀνακτύξεως, πορείας, διαγνώσεως καὶ θεραπείας αὐτοῦ.

Κεφαλ. Γ' Περὶ νευρωμάτων.

Ὅρισμός καὶ ὕψῃ αὐτῶν. Ὡς γνησίον νεύρωμα εἴπρεπε κυρίως νὰ θεωρηθῆ νεόπλασμα ἐκ νευρικῆς οὐσίας συνιστάμενον· ὑπό κλινικὴν ὁμῶς ἔποψιν νεύρωμα ὀνομάζομεν πᾶν νεόπλασμα ἔχον τὴν ἑδραν αὐτοῦ εἰς τὰ νεῦρα, διότι δεῦν ἔχομεν εἰσέτι συμπτώματα ἔκαστὰ ἐξ αὐτῶν, ἵνα διακρίνωμεν τὰς διαφορὰς ὡς πρὸς τὴν ιστολογικὴν αὐτῶν ὕψην. Πᾶντα τὰ νευρώματα ἔχουσι κοινόν χαρακτηριστικόν, ὅτι ἐυγανταὶ νὰ διαταράττουσι τὴν λειτουργίαν τοῦ προσβεβλημένου νεύρου. Αἱ γνώμαι περὶ τῆς συχνότητος τοῦ γνησίου νευρώματος, εἰσὶν εἰσέτι διηρημέναι· μέχρι πρό μικροῦ ἀκκομη ἐνόμιζον, ὅτι τὰ ἐκ συνδέτικῆς ιστοῦ νεο-

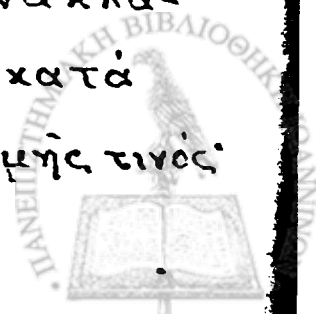
πλάσματα αποτελεῦσι τὸ μέγιστον μέρος τῶν
 νευρωμάτων ὡς νόθα νευρώματα, ὑπὸ τὸ ὄνο-
 μα *νευρίνωμα*. Ἴνωμα δηλ. τοῦ νεύρου, *νευ-
 ροσάρκωμα*, *νευρομύξωμα*. Ὁ *Witchson*
 ὅμως παραδέχεται ὅτι τὰ γνήσια νευρώματα
 ἀπαντῶνται πολὺ συχνότερον, ἢ ὅτι εἰνομίζετο
 πρότερον. **Ν**εοπλασίαν νευρικής οὐσίας ἀπαν-
 τῶμεν ὑπὸ μορφὴν ὄγκου, μόνον εἰς τὰ ραχίτικὰ
 καὶ ἐγκεφαλικά νεῦρα, καὶ παρουσιάζεται τόσῳ
 κατὰ τὴν πορείαν, ὅσῳ καὶ κατὰ τὰ πέρατα αὐτῶν.
Γνωστότατα δὲ εἰσὶ πρό πολλοῦ τὰ οὐλονευρώ-
 ματα, ἅπερ γιννῶνται εἰς τὴν διατομὴν τῶν νεύ-
 ρων καὶ ἰδίως κατὰ τοὺς ἀκροτηριασμούς τῶν
 ἄκρων· εἰσὶ δὲ ταῦτα ὄγκοι σφαιρικοὶ ἢ ὠσει-
 δεῖς οὓς ἀπαντῶμεν ὡς ἐξοίτησιν τοῦ τετμη-
 μενου ἄκρου τῶν νεύρων, συνέχονται δέ στενώτα-
 τα μετὰ τῆς οὐλῆς ἐν ἣ ἀπαντῶνται. Ὑπὸ
 τὸ μικροσκόπιον δὲ παρουσιάζονται ὡς σύμπλεγ-
 μα νευρικῶν ἰνῶν με ἀραιὸν συνδετικὸν ἴστυν
 ἐν τῷ μέσῳ· εἰς τοὺς τοιούτους δὲ ὄγκους προ-
 κείται οὐχὶ περὶ συστροφῆς τοῦ διαιρεθέντος
 ἄκρου τοῦ νεύρου, ἀλλὰ περὶ ἀληθοῦς νεοπλα-
 σίας νευρικῶν ἰνῶν ἐξερχομένης ἐκ τοῦ διαι-
 ρεθέντος νεύρου. **Τ**ὰ γνήσια νευρώματα εἴτε

εἰσὶ στενῶς καὶ ἀξιαχωρίστως ἠνωμένα μετ' ὅ
νεῦρον εἰς ὃ ἀνήκουσιν, ἢ κείνται παραπλευ-
ρῶς ἐπὶ τῶν νεύρων, ὥστε εὐκόλως δύναται
να ἀποχωρισθῶσι αὐτῶν, εἴτε τέλος αἱ νευρι-
καὶ ἕναι χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ τοῦ νευρώ-
ματος.

**Αἷτια, πορεία, συμπτώματα, καὶ θερα-
πεία.** Ἐπειδὴ κλινικῶς δὲν εἶνε δυνατὴ ἡ διά-
κρισις τῶν γνησίων ἀπὸ τῶν νόθων νευρωμά-
των πλήν ἴσως τῶν σὺλονευρωμάτων, διὰ ταῦ-
τα ὅτι ἐνταῦθα εἰς εἴπωμεν ἀνήκει ἐγ' γενεῖς
τὰ κατὰ τὰ νεῦρα νεοπλασμάτα. **Η** γενεσίς
τῶν νευρωμάτων ἀποδίδεται συχνάκις εἰς τρῆ-
σεις· κληρονομικότης παρατηρεῖται ἐπίσης ἐπὶ
πολλαπλῶν νευρωμάτων· χρόνιαι φλεγμονώδεις
ἐπεξεργασίαι εἰδούσιν ἐνίοτε ἀφορμὴν πρὸς γέ-
νεσιν νευρωμάτων εἰς τὰ περιχέμενα νεῦρα·
τὰ σιφυλιδικὰ νευρώματα ἀνήκουσιν εἰς τοὺς
κωμμιώδεις ὄγκους. **Τ**ὰ νευρώματα παρευ-
σιάζονται πολλῶς, πολλαπλᾶ, εἴτε εἰς τὸ
αὐτὸ εἴτε εἰς διάφορα νεῦρα· ἐνίοτε δ' ἀριθ-
θμὸς αὐτῶν εἶνε ἐκπληκτικὸς 500-1000
νευρώματα, εὐρέθυσαν ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ

αἰθρώπου. Ἐξ τῶν νεύρων κατὰ προτίμησιν
 προσβάλλονται ὑπὸ νευρωμάτων τάρραχισία
 σπανιώτερον τὰ ἐγκεφαλικά καὶ μεταξὺ τούτων
 σπανιώτατα τὰ τῶν αἰσθητηρίων. Τὸ μέγεθος
 τῶν νευρωμάτων εἶνε διάφορον· ὁ **Witchow**
 ἀναφέρει γνήσια νευρώματα μέχρις αὐτοῦ ὀρνι-
 θίου μέγεθος ἔχοντα· ἢ αὐξήσεις αὐτῶν εἶνε
 βραδεια ἐκτός ἴσως τῶν μυξωδῶν νευρωμάτων.
 μαλάκυνσις τῶν νευρωμάτων δύναται νὰ συμ-
 βῇ· τὸ γνήσιον νεύρωμα καί τοι παρουσιαζόμε-
 νον πολλαπλοῦν, δεῖ παρουσιάζει ὅμως ὑποτρο-
 πὰς, ἐπομένως εἶνε ὄγκος καλοήθης· ὀβα-
 θμός δέ τῆς κακοηθείας τῶν λοιπῶν νευρωμά-
 των ρυθμιζεται ὡς ἐκ τῆς ἰνώδους, σαρωμα-
 τώδους ἢ μυξωματώδους φύσεως αὐτῶν. Τὰ
 νευρώματα ἐν γένει ἀνακαλύπτονται ἐκ τῆς
 διαταράξεως τῶν νευρικῶν λειτουργιῶν· ἰδί-
 ως ἢ ἐπὶ τῶν νεύρων πίεσις αὐτῶν δύναται
 νὰ ἐπιφέρῃ καὶ καταστροφὴν τῆς νευρικής οὐ-
 σίας, ὥστε νὰ ἐπέλθωσι ἐντελεῖς παραλύ-
 σεις· ἀλλὰ πάλυ συχνότερον ἀπαντῶμεν ὑπερ-
 αἰσθησίαν τῶν νεύρων, καὶ κατ' ἀντανάκλα-
 σιν σπασμούς· οἱ πόνοι ἐπέρχονται κατὰ
 παρῳξισμούς, πᾶνλάκις ἀνευ ἀφορμῆς τινός·

οἱ πόνοι : τῶν κολοβῶμάτων μετὰ τοὺς ἀκρωτηρια-
 σμούς καὶ ἡ εὐαισθησία οὐλῶν τινῶν πεπαλαιωμέ-
 νων ἐν καιρῷ ἀλλαγῆς τῆς θερμοκρασίας χρεω-
 σκουῦνται συχνότατε εἰς νευρώματα · ἡ ἔντασις τοῦ
 πόνου δὲν εἶνε ἀνάλογος τοῦ μεγέθους τοῦ νευρώ-
 ματος · ἡ ἔδρα καὶ ἡ ἱστολογικὴ αὐτοῦ ὑφὴ ἔχου-
 σι μείζονα ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πόνου · ἐκτός τούτου
 τὰ νευρώματα ἀλγούσι καὶ κατὰ τὴν ἐπίθλιψιν.
Πρὸς διάγνωσιν τῶν νευρωμάτων συντελεῖ με-
 γάλως ἡ πρὸς τὰ νεῦρα σχέσις αὐτῶν. **Η'** μορφή
 καὶ σύστασις τοῦ ὄγκου δὲν παρέχουσι ἀσφαλές
 διαγνωστικόν τεκμήριον · ὅσω μείζων ἡ διατάρα-
 ξις τῆς λειτουργίας τοῦ νεύρου πρὸς τὸ μέγεθος
 τοῦ ὄγκου, τόσω πιθανώτερον, ὅτι πρόκειται περὶ
 στεγῆς ἱστολογικῆς σχέσεως μεταξὺ ὄγκου καὶ
 νεύρου. **Π**ρὸς τῆς εὐαισθησίας νεύρου τινός νά
 διαγνώσωμεν τὴν ὑπάρξιν νευρώματος ἀνωτέρου
 κειμένου δὲν εἶτε δεδικαιολογημένον. **Η'** θερα-
 πεία τῶν νευρωμάτων γνησίων τε καὶ νόθων δύ-
 νεται λυσιτελῶς μόνον νά ἐπιτευχθῆ διὰ τῆς ἐγγ-
 χειρίσεως : ἐντεῦθεν δέ γίνεται δῆλον ὅτι προ-
 κειμένου περὶ πολλῶν νευρωμάτων λόγος περὶ
 ῥιζικῆς θεραπείας δὲν δύναται νά γίνη, ὥστε
 εἰς τοιαύτας περιστάσεις μεταχειριζόμεθα μό-

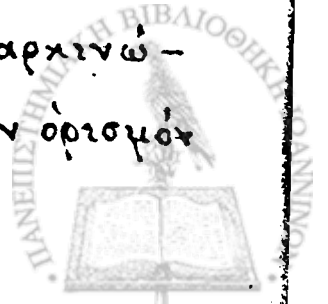

νον μέσα παυσώδηνα, ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς, ὅπου δὲν εἶνε δυνατόν δι' ἐνός ἀκρωτηριασμοῦ γὰ ἀφαιρεθῶσι πάντα τὰ νευρώματα, δύναται καὶ εἰς τοῦτο γὰ καταφύγη τις ἀφοῦ σταθμίσει ἀκριβῶς τὰς ἐκ τῆς νόσου ἐνοχλήσεις καὶ τὸν ἐκ τῆς ἐγχειρίσεως κίνδυνον. Κατὰ τὴν ἐξαιρέσιν προσιτῶν νευρωμάτων ὁ ἰατρός πρέπει, ὡς δυνατόν, γὰ περισώζη τὴν συνέχειαν τοῦ νεύρου εἰς τὰς πλείστας ὅμως περιστάσεις τοῦτο δὲν εἶγε κατορθωτόν, ^{καὶ} καθίσταται ἐπ' ἀνάγκης γὰ συναφαιρεθῆ καὶ τεμάχιον ἐκ νεύρου μεγαλείτερον ἢ μικρότερον. Ἐἰς νευρώματα κατὰ μέρος τὴν παχύτητα τοῦ νεύρου κατέχοντα δυνάμεθα γὰ περισώσωμεν τὴν ὑγίαν τοῦ νεύρου μοῖραν καὶ οὕτω γὰ διατηρήσωμεν ἐν μέρει τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ.

Κ Ε Φ Δ'

Περὶ ἀδενωμάτων.

Τὰ νεοπλάσματα ὅσα ὡς ἀδενώματα ἢ ἀδενοειδῆ νεοπλάσματα χαρακτηρίζονται συνίστανται ἐκ νεοπλάσμου ἀδενώδους ἰστοῦ πλὴν τοῦ τῶν λυμφατικῶν ἀδένων. Ἐπειδὴ ἀνωτέρω εἶδομεν εἰς ποίαν σχέσιν εὑρίσκονται τὰ καρκινώματα πρὸς τοὺς ἀδένας, ὡς ἀκριβέστερον ὀρισμόν

προσθετέον, ὅτι εἰς τὰ γνήσια ἀδενώματα ἢ νεόπλαστος ἀδενώδης οὐσία μένει πάντοτε ὡς τοιαύτη, ὥστε δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὰ ἀδενώματα ἀκριβέστερον ὡς καθαρὰν ἀδενώδη νεοπλασίαν. **Τὰ** ἀδενώματα ἔχουσι πάντοτε ὠρισμένον εἰνὰ αὐένα γεννήτορα, ἐκ τοῦ μητρικοῦ δ' ἀδένος ἀπέρχονται βλαστοί, λαμβάνουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐπιθηλιώδους συστατικῆς τοῦ ἀδένος· ὁ δὲ νεοφυῆς ἀδὴν τηρεῖ τὰς ἱστολογικὰς καὶ φυσιολογικὰς ἰδιότητας τοῦ μητρικοῦ ἀδένος· ἄλλοτε παριστᾷ ὁ νεόπλαστος ἀδὴν ἐντὸς τοῦ μητρικοῦ ἀδένος ὄγκον αὐθύπαρκτον, σπανιώτατα δὲ εὐρίσκεται μεμακρυσμένος τοῦ μητρικοῦ ἀδένος· ἡ ἀλλοτυπία δὲ αὕτη φαίνεται προερχομένη ἐκ ἐμβρυακῶν ἀνωμαλιῶν καὶ συγγενῆς οὔσα. **Τὰ** ἀδενώματα δύνανται νὰ διατηρῶσιν ἐνίοτε τὰς φυσιολογικὰς λειτουργίας τοῦ μητρικοῦ ἀδένος ἕως κατὰ φύσιν, εἰς κλειστάς ὁμως περιστάσεις τὸ τοιοῦτον δὲν γίνεται. **Θ'**τι ἀφορᾷ τὴν ἀνατομικὴν ὑφὴν τοῦ νεοπλαστοῦ ἀδένος, αὕτη ἐν γενεῇ εἶνε ὁμοία τοῦ κατὰ φύσιν· μόνον ἢ πρὸς τὸν ἐκφρητικὸν πόρον σχέσις δύναται νὰ ἐλλείπῃ· ἐν ἣ περιπτώσει ἐπὶ ἐκκριτικῆς ἐνεργείας τοῦ ἀδενώματος δι' ἐλλειψίν εκφρητικοῦ πόρου ἔχομεν χυστεῶεις μορφάς.

Περὶ αἰτίων τῶν ἀδενωμάτων ὀλίγα ἔχομεν εἰπεῖν·
ταῦτα ἐνίοτε ἔχουσι συγγενῆ καταγωγὴν καὶ ἰδί-
ως τὰ ἀδενώματα τοῦ μαστοῦ· ἐπιρροὴν τῆς γεω-
γραφικῆς ἢ γεωλογικῆς καταστάσεως τοῦ τόπου
παρατηροῦμεν μόνον εἰς τὰ ἀδενώματα τοῦ θυρεο-
ειδοῦς ἀδένος ἢ τοι τῆς παραγγυματικῆς καλου-
μενης βρογχοκήλης. Γνωστὴ εἶνε προσέτι ἡ ἐνέρ-
γεια τῶν διαφόρων φάσεων τῶν γενετησίων λει-
τουργιῶν τῆς ἀναπτύξεως ἀδενωμάτων τοῦ μα-
στοῦ· οὐδὲν δὲ ἀπίθανον, ὅτι τραύματα ἢ συ-
νεχεῖς ἐρεθισμοὶ ἀδένων δύνανται νὰ ὀδώσιν·
ἀφορμὴν εἰς γένεσιν ἀδενωμάτων. Τὰ γνήσια
ἀδενώματα εἰσὶν ὄλως τοπικαὶ παθήσεις καὶ
ἀνήκουσιν ἐπομένως εἰς τοῦ καλοήθεις τῶν ὄγ-
κων· μεταξὺ τῶν ἀδένων, ὅσοι γίνονται ἔδρα τῶν
ἀδενωμάτων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ μαστός,
εἶτα ὁ θυρεοειδῆς ἀδὴν οἱ σμηγματοποιοί, ἰδρω-
τοποιοί, καὶ θλεννογόνοι ἀδένες, καὶ τέλος τὸ ἦ-
παρ ἴσως δὲ καὶ ἡ παρωτίς. Τὸ ἀδένωμα τῶν σμη-
γματοποιῶν κρυπτῶν καθόλου εἶνε σπάνιον, ἰδί-
ως δὲ παρουσιάζεται ὑπὸ μορφήν τινα τῆς ροδό-
χρου ἀκμῆς τῆς ρίνος, (ασπασε τοσασαε) εἰσὶν
ἢ ἐκ δυσμορφῶν ὑβωμάτων, ἀποτελουμένη ὑπερ-
τροφία τῆς ρίνος χρεωστεῖται εἰς νεοπλά-

στον σμηγματοποιούσ αδένας μετ' υπερτροφίας του συνδετικού ιστού και νεοπλασίας αγγείων. ὅμοια ἀφροίσματα νεοπλαστών σμηγματοποιῶν αδένων παρατηρήθησαν καί κατά τόν ὄσχιον, τόν λαιμόν, καί ἀλλοχοῦ. **Τ**ά ἰδρωτοποιῶ ἀδενώματα παρατηρήθησαν συχνότερον τῶν προηγουμένων, ὁ κλινικός ὅμως χαρακτήρ αὐτῶν εἶνε εἰσέτι ἥκιστα ἐγνωσμένος. **Εἶ**νε λίαν πιθανόν ὅτι πολλά ἐπιθηλιώματα ἐξηλωμένα ἀγήκουσιν ἐνταῦθα πρὸς βεβαίωσιν ὅμως εἶνε ἀνάγκη ἀκριβοῦς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως, ἵνα λυθῇ ἂν ἡ ἐλάσθησις τοῦ ἀδενώδους ἐπιθηλίου ἔχει τὸν καταστρεπτικόν χαρακτήρα τοῦ καρκίνου ἢ οὐ. **Εἰ**πί ἀδενώματος ἢ νεοπλασίας ἀρχεται ἐκ τῶν βαθυτέρων μερῶν τοῦ ἀδένου καί σχηματίζονται ἀφθονά ἀδενώδη θυλάκια ἀποτελοῦντα ἀπλήρην ὑπερπλασίαν τῶν αδένων ὑπὸ μορφῆν ὄγκου παρουσιαζομένων. **Τ**ὰ ἀδενώδη θυλάκια εἰσὶν ἐν ταυτέ μακρότερα, ἐλικοειδέστερα, ἔχουσιν ἐκβολάδας διπλάς καί μείζον πάχος. **Μ**έρος τῶν ἄχρι τοῦδε γνωστοποιηθέντων ἰδρωτοποιῶν ἀδενωμάτων περιέγραψαν ὡς ὄγκοι ἐξηλωμένοι ἢ ὡς ὄγκοι αγγειώδεις. **Τ**ινὲς παριστῶσιν ὄγκον ὡοῦ καί πυγμῆς μέγεθος ἔχοντα καί ἄλλην ἀπλήρην μένον ἐπαρ-

σιν. Μετά μακράν διάρκειαν αὐτὰ ἐξηλεκώμενα μορφαὶ φαίνονται, ὅτι μεταπίπτουσιν εἰς καρκινώματα.

Η πορεία αὐτῶν εἶνε λίαν μακρά· οἱ γέροντες τῆς ἀνωτέρας κοινοτικῆς τάξεως φαίνονται κατὰ προτίμησιν ὑποκείμενοι εἰς τὴν νεοπλασίαν ταύτην. Αἰκλιεῖσται τῶν ἄχρῳ τοῦδε παρατηρηθεισῶν περιπτώσεων εἶχον τὴν ἔδραν αὐτῶν εἰς τὸ πρόσωπον παρατηρηθῆσαν ὅμως καὶ εἰς τὴν μασχάλην, τὸ στῆθος καὶ τὴν βράχιον. **Τ**ὰ ἀδενώματα τῶν θλενωποιῶν κρυπτῶν παρατηροῦνται ἐπὶ τῆς θλενωμεθέρανης τῆς βίνας, τοῦ ἀπευθυσμένου καὶ τῆς μήτρας, ἀποτελοῦσι δὲ μέρος τῶν καλουμένων θλενωδῶν πολυπόδων. **Τ**ὰ **Ν**αβοθιανὰ λεγόμενα ἰσθμια τῆς τραχήλου τῆς μήτρας εἶνε ἐπίσης πολυπόδη ἐκφύματα κατὰ μέγα μέρος ἐκ θλενωδῶν κρυπτῶν συνιστάμενα. **Τ**ὰ ἀδενώματα τοῦ ἀπευθυσμένου εἰσὶ σπάνια καὶ ἀποτελοῦσι τὴν μεταβάσιν πρὸς τὰ καρκινώματα, μεθ' ὧν ἔχουσι καὶ κοινὰ φαινόμενα, τὰς αἰμορραγίας, καὶ τὰς ἐλκώσεις, δύναται δὲ μόνον διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν εἰς τὴν νεανικὴν ηλικίαν, καὶ διὰ τῆς κατὰ εὐμάλλον καὶ ἥττον πολυπόδους αὐτῶν μορφῆς νὰ διακριθῶσι τῶν καρκινωμάτων· εἰσὶ

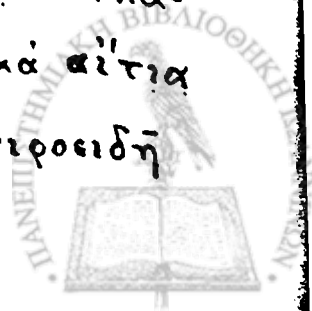
πολλάκις λοβώδη καὶ κραμβώειδῃ καὶ φθάνουσι
 μέγεθος οὐχὶ εὐκαταφρόνητον. Τὰ ἀδενώματα τοῦ
 δακρυοποιουῦ ἀδένοσ περιεγράφησαν πολλάκις καὶ
 παρίστανται· ὡς λοβώδῃ ἢ ὑβώδῃ νεσπλάσματα
 μετρίου μεγέθουσ. Τὸ ἀδενώμα τοῦ μαστοῦ δὲν
 εἶνε πολὺ σπάνιον, πρότερον δὲ κατελέγετο εἰς τοὺς
 καρχίνουσ· διακρίνωμεν δὲ τοῦτου τὴν διάχυτον
 καὶ τὴν περιγεγραμμένην μορφήν· κατὰ τὴν διάχυ-
 τον μορφήν φαίνεται μᾶλλον, ὅτι πρόκειται
 περὶ ὑπερπλασίας τῶν ὑπαρχόντων ἀδενωδῶν θυλα-
 κίων, ὅτι τηρεῖται καὶ φυσιολογικὴ συγκοινωνία
 μετὰ τὸν ἀδένα καὶ τοὺς ἐκφορητικούς αὐτοῦ πό-
 ρουσ· ἐάν τῃ τοιαύτῃ ὑπερπλασία καταστῇ ἐπί-
 σημος, συμερισθῇ δὲ ταύτης καὶ ὁ τῶν μαστῶν
 περιβάλλον λιπώδης ἰστός, ἔχομεν τὴν λεγομένην
 καθολικὴν ὑπερτροφίαν τοῦ μαστοῦ· ἄλλοτε ἢ νε-
 πλασία ἀφορᾷ λοβία τινὰ τοῦ ἀδένοσ μόνον, καὶ
 τότε μόνον μερικὴν ὑπερτροφίαν αὐτοῦ. Τὰ διά-
 χυτα ἀδενώματα ἴστανται ἐν τῇ κλιμακῇ τῶν νε-
 πλασμάτων εἰς τὸ μεταίχμιον, διότι ἡ ὑπερπλα-
 σία τῶν ῥαγῶν καὶ ἡ ἐμέλασθησις τοῦ ἐπιθηλί-
 ου εἰς τὸν περίξ ἰστόν μετα ἐνδογενούς πολ-
 λαπλασιασμοῦ τοῦ ἐπιθηλίου καὶ ἐλλείψεωσ
 φυσιολογικοῦ τύπου φέρει εἰς μίρφωσιν καρχίνου

ἐν ᾧ ἀκ' ἑτέρου ἢ ἑνάρις κυτταρωῶν βλαστήσεων ἐν τῷ στρώματι φέρει εἰς ἀθηνοσάρκωμα ἀπλοῦν ἢ κυστεῶδες.

Τὸ περιγεγραμμένον ἀδένωμα τοῦ μαστοῦ παριστάται ὡς ὄγκος ἀβύπαρκτος τοῦ λοιποῦ ἀδένου ιστολογικῶς καὶ φυσιολογικῶς ἀποκεκλεισμένοσ· δύναται δέ ἢ να κοιτάζη ἐν τῷ ἀδένι, πλαδαρῶς μόνον μετ' αὐτοῦ συνεχόμενον, ἢ νὰ εὐρίσκηται παρ' αὐτῷ ἰδίως πρὸς τὰ ἔξω. Τὰ ἀδενώδη θηλάκια συνήθως τηροῦσι τὸ φυσιολογικὸν μέγεθος συχνάκις ὅμως εὐρύνονται κυστεῶδῶς καὶ τότε ἀποτελεῖται τὸ κυστεῶδες ἀδένωμα. **Ο'** μεσόλοβος συνδετικὸς ἰστός ἔχει συνήθως κατὰ φύσιν, ἐνίοτε ὅμως καὶ ὑπερτροφεῖ· τὰ περιγεγραμμένα ταῦτα ἀδενώματα ἔχουσι τὸ ἰδιάζον, ὅτι ἀναπτύσσονται συνήθως, καθ' ἣν ἐποχὴν αἱ γεγενησὶοι λειτουργίαι τῆς γυναικὸς ὑφίστανται οὐσιώδεις τροποποιήσεις κυρίως κατὰ τὸν γάμον καὶ ἐν καιρῷ τῆς ἐγκυμοσύνης ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δέ εἰς νέας γυναῖκας.

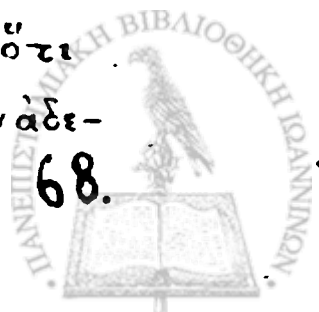
Η' διάγνωσις τῶν περιγεγραμμένων ἀδενωμάτων τοῦ μαστοῦ δὲν εἶνε δυσκόλος, ἐὰν τις λάβῃ ὑπ' ὄψιν τῆς ἡλικίας, τὰ φυσιολογικὰ αἴτια (τὸν γάμον λ.χ.) καὶ τῆς συνήθως σφαιροειδῆ

μορφῆν τοῦ ὄγκου. Ἡ σύστασις αὐτοῦ εἶνε ἀδρᾶ, ἐλαστικῆ, ἢ ἀνάπτυξις ἐν ἀρχῇ εἶνε συνηθῶς ταχέα, εἶτα ὁμως αὐξάνει βραδέως, ἢ μέγει μόνιμος· ὁ ὄγκος τῇ πίεσει εἶνε εὐαίσθητος. Ἡ διάγνωσις τῶν διαχυτῶν ἀδενωμάτων καὶ ἰδίως τῶν μερικών εἶνε δύσκολος καὶ πολλάκις ἢ διάκρισις ἀπὸ τοῦ καρκίνου ἀκατόρθωτος· μόνον ἢ ἡλικία τῆς πάσχουσας δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν πιθανωτέραν εἰαγγωσιν.

Ως πρὸς τὴν θεραπείαν μολοῦσι καθ' ἑαυτὰ τὰ ἀδενώματα εἰςὶ καλοήθη, ἐπειδὴ ὁμως ἐνδέχεται μὲ τὴν ἡλικίαν νὰ μεταπέσωσιν εἰς καρκινώματα, εἶνε καλὸν νὰ καθαιρῶνται, καλοῦ ὁμως εἶνε νὰ καταφεύγῃ τις προηγουμένως καὶ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν διαλυτικῶν λεγομένων μέσων. **Τὰ** ἀδενώματα τῆς ὠοθήκης ἐγνώσθησαν μόλις ἐσχάτως. **Καὶ** ὄντως μέρος τῶν κυστιῶδων ὄγκων τῆς ὠοθήκης μετὰ τὴν χύματα παχέα ἐκ γεοπλασίας, καὶ κεντρικὰς κύστεις ἐκ μαλακύνσεως, ἀνήκει εἰς τὰ ἀδενώματα. αἱ ἱστολογικαὶ καὶ κλινικαὶ ἡμῶν γνώσεις ἐπὶ τῶν ἀδενωμάτων τούτων εἰσὶν εἰσέτι λίαν ἀτελεῖς.

Ἡ θεραπεία δὲ αὐτῶν δύναται μόνον διὰ τῆς ὠοθηχοτομίας νὰ ἐνεργηθῇ. **Εἶνε** πιθανώτατον ὅτι καὶ εἰς τὸν ὄρχιν ζύνανται νὰ ἀναπτυχθῶσιν ἀδε-

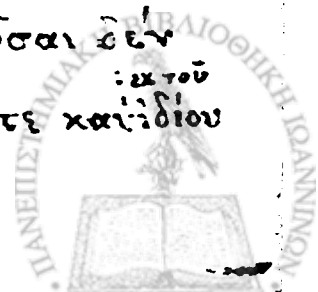

νώματα διότι τὰ κυστεώματα λεγόμενα τοῦ ὄρχου παρουσιάζουσι ἀνακογίαν τινά πρὸς τὰ τῆς ἀδενώδους. Ἀδένωμα τῆς παρωτίδος φαίνεται εἰς σπανίας μόνον περιπτώσεις ὑπάρχον· συχτότερον δὲ παρατηρήθη μικτὸν ἀδένωμα, ὡς μελανώδες ἀδένωμα ἢ κυστεοσάρκωμα. Καὶ ἐνταῦθα εἶεν νὰ ἀναμείνωμεν νεωτέρας καὶ ἀκριβεστερίας παρατηρήσεις. Τέλος ἡ ἀδενώδης βρογχοκήλη εἶνε ἡ συχνότερον ὡς ἀδενώδης ὑπερπλασία παρουσιαζομένη. Εἰλικώτερον ὄραμα περὶ τῶν ἀδενωμάτων τοῦ θυρεοειδοῦς ἐν τῷ περὶ βρογχοκήλης κεφαλαίῳ.

ΜΙΚΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
Περὶ τραυμάτων.

ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν τραῦμα ἐννοοῦμεν τὴν βιαίαν λύσιν τῆς συνεχείας τῶν ἰστῶν ἐκ μηχανικῆς ἢ χημικῆς ἐνεργείας προερχομένην. Προδιαθέτοια αἰτία πρὸς τῶσιν δέν ὑπάρχουσι, κατὰ συνέπειαν καὶ ἡ αἰτιολογία τῶν τραυμάτων εἶνε ἀπλουστάτη. Ἄνευ δυνάμεις τρεσ συνέχει τὰ μόρια τοῦ σώματος πρὸς ἄλληλα, ἕτερα δὲ δύνάμεις ἀνωτέρα δύναται γὰ λύσῃ τὴν συνοχὴν ταύτην καὶ νὰ ἀποτελέσῃ οὕτω τὸ τραῦμα. Αἱ μηχανικαὶ βίαι αἱ τραύματα προκαλοῦσαι εἶεν προέρχονται πάντοτε ἔξωθεν, ἀλλ' ἐπίστε κατ'ἰδίον

ἡκῶν ὀργανισμοῦ οὕτω λ.χ. ἡ αἰνιδια καὶ ἰσχυρὰ
 σύσπαισις τῶν μυῶν δύναται νὰ φέρῃ κατάγμα τῶν
 ἰστών ἢ εἰς αὐτῶν τῶν μυῶν. ἅπαντα τὰ τραύ-
 ματα διαταράττουσι καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν τραυ-
 ματιζομένων μορίων. οὕτω λ.χ. ὁ διαίρεθεις ἴσος
 δὲν ἐνεργεῖ πλέον πύεσιν, κατεργός ὅστων ἀπέλλυ-
 σι τὴν ἰδιότητα τοῦ μοχλοῦ, διατηρεῖσαι κηλοτη-
 τες ἐκχέουσι τὸ περιεχόμενον ἐν αὐταῖς καὶ δὲν λει-
 τεργοῦσι πλέον ὡς πρότερον καὶ οὕτω καθέξῃς.

Εἰ καὶ τὰ τραύματα συνίστανται ἐν ἀρχῇ εἰς μη-
 χανικὰς μόνον μεταβολὰς, μετ' οὐ πολὺ ὅμως χά-
 νουσι τὴν ἀπλότητα αὐτῶν ταύτην, ὅσῃ ἐκά-
 στοτε ἀναλόγως τῆς ποιότητος καὶ τοῦ τρόπου
 τῆς ἐνεργείας τοῦ τραύματος. ἐπέρχεται ἡ ἀντίδρα-
 σις, ἥτις πολλάκις ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον τῆς
 θεραπείας μέλημα. **Αἱ** ἐνδείξεις τῆς μηχανικῆς
 θεραπείας τῶν τραυμάτων εἰσιν ἀπλούσταται. διάστα-
 σις λ.χ. ἀπαιτεῖ ἐνώσιν, ἢ ἐκτόπισις ἀπαιτεῖ κατὰ-
 ταξιν, ἢ παρουσία ἀλλοτρίου σώματος ἐξ αἴρεσιν.
 κατὰ δὲ τῆς ἀντιδράσεως ἐνδείκνυνται τὰ κατὰ-
 λητὰ μέσα λαμβανομένης πάντοτε ὑπ' ὄψιν καὶ
 τῆς ἐκ τοῦ τραυματισμοῦ ἐπελθούσης λειτουρ-
 γικῆς τοῦ μορίου διαταράξεως, ὡς καὶ τῶν τυ-
 χουσῶν ἐπιπλοκῶν. **Α**ναλόγως τῆς αἰτίας διαί-

ροῦμεν τὰ τραύματα εἰς δύο τὰ προερχόμενα δηλ.
εἰς χημικῆς ἐνεργείας ἢ εἰς μηχανικῆς.

Κεφάλαιον: Α

Περὶ τῶν διὰ καυστικῶν οὐσιῶν τραυμάτων

1^{ον} Περὶ ἐγκαυμάτων.

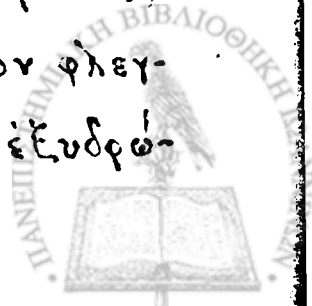
Πᾶν σῶμα ἀποδίδον θερμότητα εἴτε εἰς αἰμώ-
δη εἴτε εἰς ῥευστήν, εἴτε εἰς στερεάν καταστάσιν
εὐρίσκεται, δύναται γὰρ προκαλέσθαι ἐγκαυσιν.

Πολλάκις καὶ ἡ ἐπιμακρὸν ἐπίδρασις τῶν ἡλια-
κῶν ἀκτίνων δύναται γὰρ προκαλέσθαι μετρίου βαθμῆς
ἐγκαυσιν συνισταμένην εἰς ἐρυθρηματώδη φλεγμο-
νῆν τοῦ δέρματος μετὰ ἀκοπτώσεως τῆς ἐπίδερ-
μίδος. διαρκῆς δὲ ἐπίδρασις τῆς ἀκτινοειδοῦς θερ-
μότητος προκαλεῖ πάχυνσιν τῆς ἐπίδερμίδος, τὸ δέρ-
μα γίνεται ξηρὸν, ἀπόλλυσι τὴν στυλπνότητά του
καὶ λαμβάνη ὀφθῆν χρειαίαν, ὡς παρατηρεῖ τις·
εἰς τοὺς διαρκῶς ὑπὸ τῶν ἡλίων ἢ πλησίων πυρᾶς
ἐργαζομένους. **Η'** φλόξ κατὰ τὸν **Δ**ουπουετρίνον
οὐχὶ μόνον καίει στιγμιαίως τὰ μετ' αὐτῆς εἰς
ἐπαφήν ἐρχόμενα μόρια ἀλλὰ δύναται εἰς μέτριόν
τινα βαθμὸν καὶ ν' ἀγαφλέξῃ αὐτὰ: τὰ ὑπὸ τῆς
φλογὸς δηλ. προσβαλλόμενα μόρια ἀπεξήθενται
εἰς πρώτοις ἐντελῶς καὶ εἶτα ἀναντα γὰρ καίει...

ει καὶ ταῦτα νέαν φλόγα· ὁ Δουπουτρίνος σκιρ-
 ζει τὴν γνώμην· ταύτην ἐπὶ τῆς παρατηρήσεως
 ὅτι φλεγόμενα εἰδύματα κατακαύουσι τὸ σῶμα
 εἰς μέγα βάθος μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος· εἰς
 ἅσας ὅμως τὰς τριαύτας περιστάσεις ἢ ἀκρι-
 βῆς ἐξέτασις ἀποδεικνύει κατάκαυσιν καὶ εὐχί-
 ἀνάφλεξιν τοῦ σώματος. Ἡ τοιαύτη καύσις ἢ
 ἀνάφλεξις τοῦ σώματος δὲν πρέπει γὰρ συγχισθῆ
 μετὴν λεγομένην αὐτομάτου καύσιν τὴν δῆθεν
 ἐξ ἐξωτερικῶν αἰτιῶν προερχομένην ἢ ἐκ στιγμι-
 αίας ἐπαφῆς φλογός τινός. Τὴν καύσιν ταύτην
 παρεδέχοντο πρότερον· ἀλλὰ κατὰ τὰς σημερινὰς
 ἡμῶν γνώσεις τῆς φυσικῆς καὶ τῆς φυσιολογίας
 εἶνε ἀδύνατον γὰρ συμβῆ. Περίπου ὡς ἡ φλόξις ἐπιερ-
 ρεῖται καὶ αἱ ἀεραεῖδεις ἢ ἀτμῶδεις οὐσίαι λίαν
 θερμαίνονται· συνηθέστερα δὲ τῶν οὐσιῶν τούτων
 εἶνε ὁ ἀτμός τοῦ ζέοντος ὕδατος, οὐτινος ἢ ἐνερ-
 γεια εἶνε ἐκτενεστέρα ὡς εἰσδύοντες τοῦ ἀτμοῦ
 συγχρόνως εἰς διαφόρους κειλήτητας ὡς τῶ
 στόματος τοῦ φέρουτος· τῆς ἰσχύος· ζῆουσαι ρευ-
 -σταί· οὐσίαι δὲν εἰσδύουσι μετὰ τῆς ταχύτητος,
 ἢν παρατηροῦμεν εἰς τὰ αἶρια· ἢ τὸν ἀτμόν, διὰ
 τὴν ρευστότητα των ὅμως ἐξαπλοῦνται καὶ ἐπι-
 καίουσι μεγάλας ἐκτάσεις· διὰ τῆς διαβροχῆς

δε' τῶν ἐνδυσμάτων καλίσταται ἢ καῦσις αὐτῶν
 διαρκεστέρα, ἀλλ' ἀσθενεστέρα. Ὅσω πικνότερον
 εἶνε ὑγρὸν τι, τόσω καυστικώτερα εἶνε ἡ ἐτεργεία
 αὐτοῦ συγκρινομένη πρὸς ἕτερον ἀραιότερον τῆς
 αὐτῆς θερμοκρασίας ὑγρὸν· ἰδίως μάλιστα διὰ
 τὰς ἀλατούχους διαλύσεις, αἵτινες φέρουσι με-
 γάλαν καταστροφάς. Στερεὰ διαίπυρα σώματα
 ἐκτείνουσι τὴν ἐτεργείαν των ὀλίγον μόνον πέραν
 τῆς χώρας μεθ' ἧς ἔρχεται εἰς ἐπαφήν· ὁ βαθμὸς
 δὲ τῆς βλάβης ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ὄγκου, τῆς θερμοκρα-
 σίας, καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν ἐπὶ
 τῶν ἰσθμῶν τοῦ σώματος. Ἦ' γενικά καὶ τοπικά συμ-
 πτώματα τῶν ἐγκαυμάτων εἰσὶν ἀνάλογα τῆς ἐπιελ-
 θούσης βλάβης, καὶ τῆς παρακολουθούσης φλεγμο-
 νῆς· τάχων ἢ ἐράδυν ἐπέρχονται ἴδια φαινό-
 μενα καὶ ἀλλοιώσεις, ἢ συμαντικέτης τῶν ὁποίων
 ἔδωκεν ἀφορμὴν πρὸς διαίρεσιν τινῶν ἐγκαυμά-
 των ^{εἰς} διαφόρους βαθμούς· διέκρινον ὅτε μεν δύο, ὅτε
 δε' τρεῖς, ὅτε δὲ τέσσαρας, καὶ ἄλλοτε ἔξ βαθμῶν
 τοῦ ἐγκαύματος. Ἡ' τελευταία διαίρεσις εἶνε ἡ
 κοινῶς ἐν Γαλλίᾳ παραδειχθέντη, ἐν Γερμανίᾳ
 δὲ νεωστὶ παρεδέχθησαν τρεῖς μόνον βαθμούς,
 ἐφ' ὅσον τὸ ἐγκαυμα προκαλεῖ ἀπλήν μόνον φλεγ-
 μονήν ἀνευ ἐξυδρώσεως, φλεγμονὴν μετ' ἐξυδρώ-

σεως καὶ σχηματισμοῦ φλυκταινῶν ἢ γάγγραιναν.
 Ἀκολουθεῦντες τὴν τοῦ Δουπουετρίνου διαίρε-
 σιν ἔχομεν τοὺς ἑξῆς βαθμοὺς μετὰ χαρακτηρί-
 ζοντα αὐτοὺς συμπτώματα.

A^{ος} Βαθμὸς. Ἐρυθρηματώδης μορφή.

Αὕτη χαρακτηρίζεται διὰ ζωφῆς διαχύτου ἐ-
 ρυθρότητος ἀνευ ἐπισήμου ἐξοιδήσεως τοῦ δέρμα-
 τος. Ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ δακτύλου ἡ ἐρυθρότης ἐξα-
 λείφεται καὶ πάλιν ἐπανερχεται ἄμα τῆς πίεσεως
 ἀρθρήσεως. Ἡ πάσχουσα χώρα παρέχει αἰσθησιν
 θερμότητος καὶ πόνου καυστικοῦ· μετὰ τινος ἡμέ-
 ρας ἡ θερμότης καὶ ὁ πόνος ἐκλείπουσιν ἢ ἐπι-
 δερμίς ἀπολεπίζεται καὶ τὰ πάντα ἐπανερχονται
 εἰς τὸ κατα φύσιν. Ἐάν ἡ ἔκτασις τῆς καύσεως
 ᾗν μεγάλη ἐπέρχεται καὶ πυρετός ἐρυθρότης τῆς
 γλώσσης, δίψα πολλάκις διάρροια καὶ ἔμετος, αἰ-
 κνία, παρηληρήματα, σπασμοὶ δύνανται ἐπίσης
 ἐνίοτε νὰ παρουσιασθῶσιν· εἰς λίαν δὲ ἐκτεταμέ-
 να ἐγκαύματα δύναται καὶ ὁ θάνατος νὰ ἐπέλθῃ
 εἴτε ἀμέσως εἴτε μετὰ τινος ἡμέρας δι' ἰσχυρᾶς
 διεγέρσεως τῶν νεύρων ἢ διὰ συμφορῆσεως καὶ
 φλεγμονῆς ἐσωτερικῶν ὀργάνων· τὸ τελευταῖον
 τοῦτο δύναται ἰδίως νὰ συμβῇ ἐπὶ ἐγκαυμά-

των τῆς κεφαλῆς· ὁ βαθμὸς οὗτος τῆς καύσεως προέρχεται ἐξ ἀκτινοειδοῦς θερμότητος ἐκ φλογός ἢ διαφόρων θερμῶν ἀτμῶν, ἐὰν οὗτοι ἐνεργήσωσι στιγμιαίως μόνον ἐπὶ τοῦ δέρματος.

B' Βαθμὸς. Φλυκταίνωσις ἢ φλυκταινώδης μορφή.

Αὕτη ἐπέρχεται τῇ διαρχεστέρα καὶ ἐντονότερα ἐνεργεία τῶν τὸν πρῶτον βαθμὸν τοῦ εἰχαύματος παραγόντων μέσων. Ἀμέσως ἢ ὥρα τινας μετὰ τῆν ἐπίδρασιν τῆς θερμότητος ἀναφαίνονται ὑπὸ τῆν αἰσθησιν ἰσχυροῦ καίοντος καὶ εἶτα τείνουσι πόνου πλείοτεραι ἢ ὀλιγώτεραι φλυκταίναι διαφόρου μεγέθους, αἵτινες χρεωστοῦσι τῆν γένεσιν τῶν εἰς ἐξιδρώσιν τοῦ δέρματος, ὑπαίρουσαν τῆν ἐπιδερμίδα. Αἱ φλυκταίναι αὗται εἴτε διὰ τῆν ἀφθονίαν τοῦ ἐξιδρώματος, εἴτε ταχέως ρηγνύμεναι ἀποκαλύπτουσι τὸ φλεγμαῖνον δέρμα καὶ τότε οἱ πόνοι γίνονται δρυμεῖς, ἀναφαίνεται δέ καὶ μετρία πύησις ἣτις τελευτᾷ μετὰ τῆν ἀναγέννησιν τῆς ἀπολωλυίας ἐπιδερμίδος ἀνευ ἢ μετὰ σχηματισμοῦ ἀσημάντου οὐλῆς· πάντοτε δέ περὶ τὰς φλυκταίναις ὑπάρχει ὁ πρῶτος βαθμὸς τῆς καύσεως.

H ῥῆξις ἢ ἀφαίρεσις τῶν φλυκταινῶν ἐπιφέ-

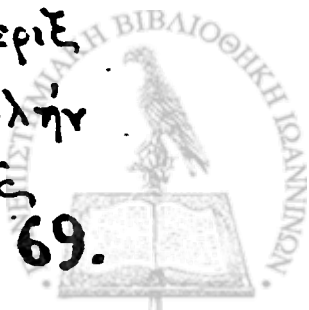
ρει πάντοτε επίτασιν τῆς φλεγμονῆς καὶ πυήσεως· οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ δὴ διά μικρᾶς τινος ὀπῆς κατὰ τὴν βάσιν τῆς φλυκταίνης σχηματιζομένης, ἐκκένωσις τοῦ περιεχομένου.

Γ' Βαθμὸς. Κατ' ἐπιπολὴν γαγγραινώσις τοῦ δέρματος.

Λεπταὶ γαγγραινῶδεις ἐσχάραι ὑπολεύκου ξανθῆς, ἢ φαίᾶς χροιάς καλύπτουσι τὴν κεκαυμένην χάραν· ἐπὶ καὶ μεταξύ τῶν ἐσχάρων ὑψῶνται φλύκταιναι πλήρεις φαιού, γαλακτώδους, ἢ αἰμοφύρτου ὑγροῦ. Μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν τῶν ἐσχάρων ὑπολείπονται ἐλκῶδεις ἐπιφάνειαι, αἵτινες ἐπιθλούμεναι ἀκολούθως, δύνανται νὰ ἐπιφέρουσι διαφόρους διαταράξεις, ὡς ἐκ τῆς βραχύτητος ἢ καὶ ἐξ ἐγκαυμάτων οὐλαὶ ὑφίστανται. Τὰ πρῶτα συμπτώματα εἰσὶ καὶ ἐνταῦθα, εἶα καὶ κατὰ τοὺς δύο προηγουμένους βαθμούς· βραδύτερον ἐπέρχονται τὰ τῆς ἐλκώσεως.

Δ' Βαθμὸς. Γαγγραινώσις τῆς ὅλης τοῦ δέρματος παχύτητος.

Ἡ ἐσχάρα εἶνε ὀρφοτέρα, ξηροτέρα, καὶ σκληροτέρα οἷον εἰ ἀπηθρακωμένη· τὸ περίεξ δέρμα διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀνθράκωσης ευστολήν αἴρεται μέχρι τοῦ ὑγιούς εἰς ἀκτινοειδεῖς

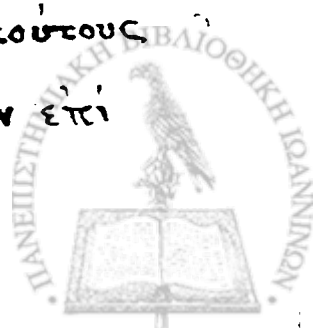
πτυχάς· ὁ πόνος κατὰ τὸ συμβάν καταπαύει
 μὲν ἀλλὰ ἐπανέρχεται μετὰ 3—4 ημερας
 μετὰ μείζονος ἰσχύος, εἶτα προστίθεται ἡ ἀκι-
 μονή καὶ πύησις περὶ τὴν ἐσχάραν, ἥτις μετὰ
 παρέλευσιν 2 ἢ 3 ἐβδομάδων ἀποπίπτει· ἡ
 ἐλκώδης ἐπιφάνεια σαρκοφνεῖ ἐραστηρίως
 καὶ τέλος ἐπουλοῦται ἰσχυρομένη μεγάλως
 καὶ συτεπάγουσα ἐκ τούτου σπουδαίας δια-
 τάρξεις ἀναλόγως τῆς ἀνατομικῆς θέσεως τῆς
 οὐλῆς.

Ε΄ Βαθμός. Γαγγραίνωσις μέχρι τῶν
 ὀστέων βαίνουσα.

Η΄ ἐσχάρα εἶνε μέλαινα, ξηρά ἐμπεπισμέ-
 νη καὶ εὐρρηκτος, μόνον ἂν ὁ βαθμός οὗτος
 τῆς καύσεως προέλθῃ ἐκ ζέοντός τινος ὑγροῦ
 γίνονται αἱ ἐσχάραι ὑπόλευκοι καὶ μαλθακαί,
 καὶ ἰσχυρά δέ πύησις ἐπὶ τῶν ἐσχαρῶν τούτων
 εἶνε πάντα ἀνώδυνος.

ΣΤ΄ Παντελής ἀπανθράκωσις τοῦ κεκαυ-
 μένου μορίου μηδὲ τῶν ὀστέων ἐξαιρουμένων.

Εἰγροεῖται ὅτι μόνον ὁ πρῶτος βαθμός δύναται νὰ ὑπαρ-
 χεῖ μεμονωμένος εἰς πάντας δὲ τοὺς λοιπούς ὑπαρ-
 χουσι καὶ οἱ προηγούμενοι βαθμοί. Τούτοις ἔξ τούτων
 βαθμούς τῶν ἐγκαυμάτων δυνάμεθα ὀρθότερον εἶπαι

τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας στηριζόμενοι καὶ τὸν
 βαθμὸς τῆς κατατροφῆς ὑπ' ὧν ἔχοντες γὰ συγ-
 γωνεύσωμεν κατὰ δὴς καὶ γὰ ἀποτελεσώμεν οὕτω τρεῖς
 μόνον βαθμοὺς ἢτοι **A^{ος}** Νέκρωσις τῆς ἐπιδερμίδος
 περιλαμβάνουσα τὸν α' καὶ β' βαθμὸν τοῦ Δουπουί-
 τρου. **B^{ος}** Νέκρωσις τοῦ δερματός περιλαμβάνουσα
 τὸν γ' καὶ δ' βαθμὸν τοῦ Δουπουίτρεν. **Γ.** Νεκρω-
 σις τῶν ὑπο τὸ δερμα μορίων τὸν ε' καὶ ζ' βαθμὸν
 περιλαμβάνουσα. **Εἰς** τὴν πορίαν τῶν τεσσάρων τε-
 λευταίων βαθμῶν τοῦ ἐγκύματος δύναται γὰ δια-
 κριθεῖσι τρεῖς περιόδοι· ἡ πρώτη περίοδος φθάσει μέχρι
 τῆς ἐμφανίσεως τῆς περιχαρακώσεως φλεγμονῆς καὶ
 ἔσθῃ τρεῖς ἕως τεσσάρων ἡμέρας· ἡ δευτέρα ἐκ-
 τείνεται μέχρι τῆς **10^{ης}** καὶ περιλαμβάνει τὴν φλεγ-
 μονὴν καὶ πύθινον οἷον ἐπὶ τέλος ἐποχωρίζεται ἡ
 εὐχάρα· ἡ τρίτη δὲ περίοδος περιλαμβάνει τὴν σαρ-
 κοσφύϊαν καὶ ἐπούλωσιν ἢς διακεία εἶνε ἀλλοτε ἀλ-
 λη.

Πρόγνωσις

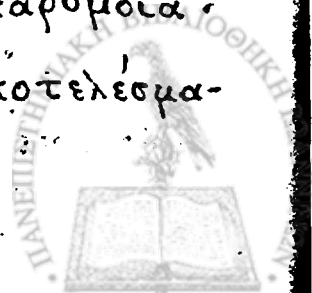
Αὕτη ἐξαρτᾶται προπάντων ἐκ τῆς κατ' ἐπιφά-
 κειαν ἐπεκτάσεως τοῦ ἐγκύματος. **Καὶ** ἄλλως ἐπι-
 πόλαια ἐξαρτῆται δύναται κατέχευσα πλέον τοῦ τρι-
 τιμορίου τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος γὰ ἐπιθί-
 ρη τὸν θάνατον με' ὅλην τὴν κατάλληλον καὶ ἐγκαιρον
 θεραπείαν· ἐνίοτε καὶ μόνον ὁ πόνος δύναται ἐν μεγά-

λη ισχύει ἐξαντλῶν οἶονεὶ τὸν ἄρρωστον νὰ ἐπιφέρῃ τὸν θάνατον· τὴν πρόγνωσιν ἐπιηρείζει. Προσέει και ἡ ἀνατομικὴ θέσις τῆς κεκαυμένης χώρας. ὣς πλησι-
 στέρα εἶνε αὕτη μίας τῶν τριῶν κοιλοτήτων τοῦ σώ-
 ματος καὶ μάλιστα τῆς κεφαλῆς τῶσι· εἰρων ἢ πρό-
 γνωση διὰ τὸν κίνδυνον δευτερογενῶν συμφορῶν τῶν
 ἐν ταῖς κριτικαῖς ὀργάνων. **Η'** βαθύτης τοῦ ἐγκαυμά-
 τος ἢ ἡ ἐντασις αὐτοῦ ἐπιβαρύνει ἐπίσης τὴν πρόγνω-
 σιν· καὶ ἡ ἰδίουσυγκρασία καλουμένη τῶν διαφορῶν
 ἀτόμων ἐπιηρείζει τὴν πρόγνωσιν· γερασ, νευρικά, καὶ
 εὐερέθιστα πρόσωπα ἀντέχουσιν ὀλιγώτερον κατὰ τῶν
 ἐγκαυμάτων ἢ ἰσχυρά καὶ εὐρωστα· γεροντες ἐξαν-
 τλοῦνται εὐκόλως κατὰ τὸ στάδιον τῆς πυήσεως.
Εἰ τὴ νεκροψία εἰς τοὺς ἐξ ἐγκαυμάτων θνήσκοντας
 ἀπαντῶμεν συνήθως ζωηρὰν ὑπεραιμίαν τοῦ ἐγκεφα-
 λου, φλεγμονὰς ὀρρωδῶν ὑμένων καὶ ἰδίως τοῦ
 ὑπεζωκότος, πυώδεις καὶ αἰμοφύρτους ἀβροίσεις,
 εἰς τὰ ἀκρά καὶ τέλος ἀν ἡ πύησις διήρκτησεν ἐπὶ μα-
 χρόν, τὰ φαινόμενα τῆς πυαιμίας.

Θεραπεία τῶν ἐγκαυμάτων

Κατὰ τῆς αἰτίας σπανίως εἶ δύναμιθα νὰ πρά-
 ξωμέν τι ἀφαιροῦντες τὰ φλεγόμενα ἢ μὲ ζέον ὑ-
 γρὸν διὰ βεβρεγμένα ἐνδύματα καὶ τὰ παρόμοια.
Συνήθως ἔχομεν νὰ πολεμήσωμεν τὰ ἀποτελέσμα-

τα τῆς καύσεως, πόνον, φλεγμονήν, πύησιν. Οὕ-
 τὰ τρία ταῦτα συμπτώματα εἰσὶ μετρίως μόνον ἐν-
 τάσεως, τὸ ἔγκαυμα εἶνε ἐλαφρόν καὶ ἐν τοιαύτῃ
 περιπτώσει ἢ χρήσις οἰουδήποτε τῶν κατωτέρων
 μνημονευθησομένων μέσων ἀποβαίνει λυσιτελής.

Εἰς ἐπίσημα ἔγκαυματα ἡ πρώτη ἐνδειξις εἶνε νά
 ἐνεργήσωσιν κατὰ τοῦ πόνου· ἐπὶ πρώτο—καὶ δευ-
 τεροβαθμίων ἔγκαυμάτων πρώτης ῥήξεως τῶν φλυ-
 κταινῶν δύνανται νά κατενύσωσι τοὺς πόνους διη-
 νεκεῖς καταιογήσεις διὰ ψυχροῦ ὕδατος ἢ μίγμα-
 τος ἔξ ὕδατος καὶ ὀλίγου ὄξους, αἰθέρος οἴνοπνεύμα-
 τος ἢ διαλύσεως θειικοῦ σιδήρου. Τὰ αὐτὰ ὑγρά καὶ
 ἰδίως τὸ Γουλάρδιον ὕδωρ, δύναμεθα νά μεταχειρι-
 σθῶμεν καὶ εἰς ἐπιθέματα. Τὰς τοῦ δευτεροβαθμίου ἔγ-
 καύματος φλυκταῖνας δεόν ἐν ἀρχῇ νά προφυλαττω-
 μεν ἀπὸ ῥήξεως, βραδύτερον δὲ μετὰ παρέλευσιν 24 ὡρ.
 τοῦλάχιστον κενούμεν τῶ ἐν αὐταῖς ὑγρὸν διακεντώ-
 τεσ κατὰ τῆν βάσιν· ἐπὶ ἔγκαυμάτων μεγάλης ἐκ-
 τάσεως εἶνε λίαν ὠφέλιμον ἂν δητυθῶμεν νά θέσω-
 μεν τὸν ἄρρωστον εἰς χλιαρὸν λουτρόν καὶ ἀφήσω-
 μεν αὐτὸν ὅσον οἶον τε μακρότερον χρόνον. Πολλῶ
 εὐχρηστότεραι καὶ οὐχ ἥττον ὠφέλιμοι εἰσὶ αἱ περι-
 τυλίξεις τῆς κεκαυμένης χώρας μὲ παχὺ στρώμα
 βάττης· ἐπὶ πρωτοβαθμίων ἔγκαυμάτων ἐπιθέτο-

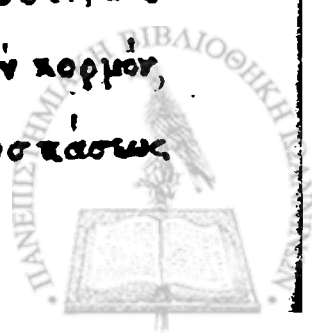
μεν αὐτὴν ἀμέσως ἐπὶ φλυκταίνων καὶ τριτοβαθμίων
 ἐγκαυμάτων κενοῦμεν ἐν πρώτοις τὰς φλυκταίνας
 καὶ ἀποπλυνόμεν μὲν χλιαρὸν ὕδωρ ἢ κάλλιον μὲν ἀραι-
 ον οἰνόπνευμα ἀπλοῦν ἢ ὀρωματικόν, τερεβίνθινον
 ἔλαιον καὶ τὰ παρόμοια, εἶτα δὲ ἐπιθέτομεν τὴν βύττην
 καὶ ἐν ἀνάγκῃ στηρίζομεν διὰ σπειρώματος. Ὁ ἐπι-
 θεσμός οὗτος ἀνανεοῦται τότε μόνον, ὅταν εἴτε ἀνάγ-
 κη τὸ πύον νὰ διέλθῃ δι' αὐτοῦ καὶ μόνον κατὰ τὰς ὑπὸ
 τοῦ πύου διαβεβρεγμένας θέσεις, εἴ γένηι ἢ ἀνανέωσις
 τοῦ ἐκιδέομου ἀναβάλλεται ἴσον, ἔνεστι ἕνα ἀποφύγω-
 μεν, ἢ τὴν ἐκί τοῦ τραύματος ἐπίθρασις τοῦ αἵματος,
 αἶρος, ἐκί μετρίας δὲ ἐκτάσεως τῶν φλυκταίνων
 μετὰ τὴν νύξιν αὐτῶν ἢ διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου ἐπίθεξις
 ἀποτελεῖ κάλυμμα προστατευθὸν ἀρκούντως κατὰ
 τῆς ἐκιδράσεως τοῦ αἰτμοσφαιρικοῦ αἵρος, ἐκ τῶν
 μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν κατὰ τοῦ πρώτο — καὶ δευτερο-
 βαθμίου ἐγκαυμάτων συστηθεῖτων μέσων ἀναφέρο-
 μεν τὰ ἑξῆς μόνον, ἐπίπασις μὲν ἄλευρον ἢ κρητί-
 ῶδα εἰς παχὺ στρώμα, ἐπίθεσις πόντου ἐπὶ γεωκάλων
 ἢ μῆλων ἢ πηλοῦ, ἐπίθεσις λινῶν πτυγμάτων ἐμ-
 βεβρεγμένων εἰς ἔλαιον, ἢ μίγξα ἐξ ἔλαιου καὶ χροῦου
 ωοῦ, ἢ κάλιον εἰς εἰάλυσιν νιτρικοῦ ἀργύρου ἢ ἀνελαί-
 ου καὶ ὕδατος τιτάνου, ἀλλοιαγήν ἐκ ψευδαργύρου
 ἢ μόλυβδου, κελώδιον, διάλυσις γλωφούχου τιτα-

νου, πλησίαις τοῦ κεκαυμένου μορίου εἰς ἕψραν
 ἐξ αὐτοῦ σχηματίζεται πυκνὴ ἐφέλικς τῆς ἐπίδρασιν
 τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀέρος ἐμποδίζουσα. ὁ κοινὸς λαὸς
 προχειροτερον μεταχειρίζεται τὴν ἐπίθεσιν πτυγμα-
 των εἰς σαπωνοῦχον ὕδωρ ἐμβεβεγγμένον. **Ε**πί κρέ-
 τεσ και δευτεροβάθμιον ἐγκαύματα ἐπι δεκαεπι-
 πολαιάς ἐσχερῶσεως τοῦ δέρματος μεταχειριζόμε-
 θα πάντοτε ἀνεπίφθικῶς ἐκθίματα διὰ χουλαρ-
 δίου ὕδατος, ἐπι ἐλκώσεως δὲ ἐπιπολαιὸν πτυγμα-
 τα ἐν διαλύσει νιτρικοῦ ἀργύρου ἐμβεβεγγμένα ἐν
5-10 κοκ : εἰς οὐχίαν ἐσταγμένου ὕδατος. **Τ**ὰ ἀλεί-
 στα τῶν μέσων τούτων σκοποῦσι τὴν ἀνάσπασιν
 και ἐπικάλυψιν τοῦ πεπενθότου κέρσε πρὸς περι-
 ποδισιν τῆς ἐπίδρασεως τοῦ ἀέρος, ὅστις ἐρεθίζον
 τὴν ἀπογεγυμνωμένην τοῦ δέρματος χώραν παρά-
 γει μέγα ἄλγος. **Σ**ὺν τῇ τοπικῇ ὅμως θεραπείᾳ χο-
 ρηγοῦμεν και ἐσωτερικῶς μέσα καταπραῦντικὰ, ὀ-
 πιον, μερρίνην, ὑπεκύαμον και τὰ παρόμοια. **Ε**πί
 ἐκτεταμένων δὲ ἐγκαυμάτων ἡ γενικὴ ἀφαιμα-
 ξις ἀποδείκνυται ἀξιόλογον καταπραῦντικόν μέ-
 σον, ἐν ᾧ συγτελεῖ συγχρόνως και κατὰ τῆς παρού-
 σης ἢ ἐνδεχομένης φλεγμονῆς. **Ο**ταν πρόκηται
 περὶ ἐγκαύματος ἀνωτέρου τινός βαθμοῦ, τοπι-
 κῶς ἔχομεν νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν ἀπέπτωσιν

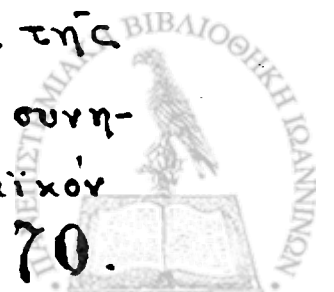
τῆς ἐσχάρας δι' ὑγρῶν καὶ θερμῶν ἐπιθεμάτων καὶ
 εἶτα τὴν ἐλευθέραν ζωὴν τοῦ πύου διὰ συχνῆς ἀλ-
 λαγῆς καταλλήλου ἐπιθέσεως. **Εἰ** πὶ ἐξαντλήσεως
 τοῦ ἀρρώστου μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ φλογιστι-
 κοῦ σταδίου χορηγοῦμεν τονικά φάρμακά καὶ ἀνάλο-
 γον τροφήν. **Κατὰ** τῆς διαρροίας καὶ λοιπῶν ἐπιπλο-
 κῶν χορηγοῦμεν ἐκάστοτε τὰ κατάλληλα μέσα. **Εἰς**
 βαθία ὅμως 5^{οο} καὶ 6^{οο} βαθμοῦ κατὰ τὰ ἄκρα, ὅπου
 ἡ ἀπώλεια εἶνε ἀνεπανόρθωτος, ὁ δὲ τῆς φλεγμονῆς
 καὶ πυήσεως κίνδυνος μέγας ἐνδείκνυται ὁ ἀκρω-
 τηριασμός τοῦ μέλους, ὅστις καθιστᾷ τὸ τραῦ-
 μα μικρότερον καὶ ὁμαλώτερον. **Ἐ**ἰ σύγχρονος ὑπαρ-
 ξὶς ἐγκαυμάτων καὶ ἀλλαχόσε τοῦ σώματος ἐπι-
 βαρύνει μὲν τὴν πρόγνωσιν τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ, δὲν
 ἀντενδείκνυει ὅμως αὐτόν. **Μετὰ** τὴν παρέλευσιν
 τοῦ διάτην ζωὴν τοῦ ἀρρώστου κινδύνου ἡ θερα-
 πεία σκοπεῖ καὶ τὴν ὅσον οἶόν τε τήρησιν τῆς κατὰ
 φύσιν μορφῆς καὶ λειτουργίας τῶν πεπονθότων μο-
 ρίων. **Εἰ** τῆς ἀνοικείου ἐπουλώσεως δυνάμται διά-
 φορα στόμια, ὡς ῥώθωνες, στόμα, δακτύλιος, κο-
 λεός, καὶ λοιπά, νὰ στενωθῶσιν ἢ νὰ ἀποφραχθῶ-
 σιν ὀλοτελῶς, ἢ διάφορα μόρια νὰ συμφύσωσιν, ὡς
 οἱ δάκτυλοι, τὰ σκέλη, ὁ βραχίον πρὸς τὸν κορμὸν,
 ἢ ἕτερα μόρια νὰ παρελκυσθῶσιν ἐκ τῆς συσπάσεως.

τῆς οὐλῆς καὶ οὕτω νά γενήθῃσιν ἀγγυλώσεις.
Εάν τὰ ἐν καιρῷ τῆς συνουλώσεως κατὰ τῶν ἀπο-
 τελεσμάτων τούτων ἐφαρμοσθέντα μέσα ἀποβῶ-
 σιν ἀνωφελέῃ, ὅπερ δυστυχῶς εἶνε τὸ συνηθέστερον,
 ἀνάγκη βραδύτερον μετὰ τὴν ἐκτομὴν τῆς οὐλῆς
 καθ' ὅλου ἢ κατὰ μέρος, νά ἐνεργήσωμεν κατάλλη-
 λουτινὰ ἀναπλαστικὴν εἰς χεῖρισιν, ὅπως ἐπανα-
 φέρωμεν εἰς τὴν κατὰ φύσιν μορφήν καὶ λειτουργίαν
 τὰ ὄργανα. **Α**ἱ ἐκ κεραυνοῦ τρώσεις εἰάν συμβῇ
 ὥστε γὰ γίνωσιν ἀντικείμενον χειρουργικῆς θερα-
 πείας δὲν διαφέρουσιν οὐσιωδῶς τῶν διὰ καύσεων
 τρώσεων.

2^ο Περὶ τῶν διὰ χημικῶν οὐσιῶν τραυμάτων

Αἴσασαι αἱ οὐσίαι, τὰς ὁποίας μεταχειρίζομε-
 θα εἰς τὴν θεραπευτικὴν πρὸς ἐσχάρωσιν τῶν ἀ-
 παλῶν μορίων, ἔλθουσιν καὶ τυχαίως εἰς ἐπαφὴν
 μετὰ τοῦ σώματος, δύνανται νά ἐπιφέρωσι καταστρε-
 φὰς ὁμοίας τῶν δι' ἐγκαυμάτων, αἵτινες ὅμως δια-
 κρίνονται ἀλλήλων ἀναλόγως τῆς ποιότητος,
 τῆς καυστικῆς οὐσίας καὶ τῆς διάρκειας τῆς
 ἐπιδράσεως αὐτῆς ἐπὶ τοῦ σώματος. **Α**ἱ συνη-
 θέστεραι τῶν οὐσιῶν τούτων εἰσὶ τὸ θειϊκόν

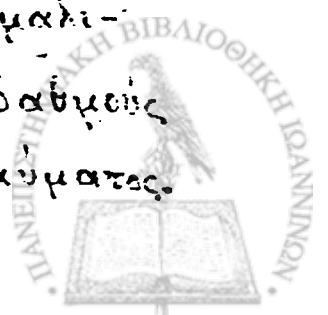

ὄξύ, τὸ νιτρικὸν ὄξύ ἢ τίτανος, ἰσχυρὰ
 ἀλυσία, ὡς ταύτην ἐν τοῖς σαπυνοποιείοις μετα-
 χειρίζονται σπανιώτερον δὲ ὁ νιτρικὸς ἀργυρος
 τὸ καυστικὸν κάλι καὶ τὰ παρόμοια, πρὸ ἄκρατον
 θειϊκὸν ὄξύ: ἢ δι' αὐτοῦ ἐσχάρα ἀναλογεῖ τὰ μέγιστα
 πρὸς τὰ ἐγκαύματα ἀνωτέρου βαθμοῦ συνηθῶς τοῦ
Γ' ἐπὶ μακρᾶς ἐνεργείας μόνον δύναται νὰ ἐνεργή-
 σῃ καὶ βαθυτέρῳ· εἶνε δὲ τὸ θειϊκὸν ὄξύ καὶ ἐν τῶν
 προχειροτέρων πρὸς αὐτοκτονίαν μέσων δι' ὅ πολ-
 λάκις ἢ ἐνεργεία του ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν κοιλό-
 τητα τοῦ στόματος, τοῦ φάρυγγος, τοῦ οἰσοφά-
 γου κ τ λ. **Κατὰ τὴν θεραπείαν** φροντίζομεν
 ἐν πρώτοις περὶ ἐξουδετερώσεως τυχόν ὑπάρχοντος
 ἐνίοτε ὀξέως εἰς ἐπαφήν μὲ τούτους ἰστούς· τοῦτο
 δὲ κατορθωῦμεν διὰ τῶν ἀλκαλικῶν μάλιστα, ἰδίως
 δὲ χρήσιμα εἰσὶ κρητὶς, σάπων, μαγνησία, γάλα,
 ἔτι δὲ ἢ δι' ὕδατος ἀφθόνου ἀραίωσις ἢ τις ἐξου-
 δετερεῖ τὴν δύναμιν τοῦ ὀξέως. **Ἢ'** περαιτέρῳ
 θεραπεία εἶνε ἢ αὐτὴ μὲ τὴν τοῦ ἀναλογοῦντος
 βαθμοῦ τοῦ ἐγκαύματος. **Τὸ** νιτρικὸν ὄξύ παρέ-
 χει ἐσχάραν ξανθὴν, ἀπορρυφᾶ ὅμως ἐκ τῶν
 ἰστῶν ὀλιγώτερον ὕδωρ ἢ τὸ θειϊκὸν ὄξύ ἐπο-
 μένως καίει καὶ ἀσθενέστερον τούτου. **Συνη-**
 θῶς ἠρραιωμένον νιτρικὸν ὄξύ ἐπιφέρει ἔξ

ἀπροσεξίας, ἐγκαύματα ἀλλ' ὅλως ἀσθενῆ μή υπερβαίνοντα. τὸν τῆς φλυκταινώσεως βαθμὸν ἢ θεραπεία εἶνε καὶ ἐνταῦθα ὅποια καὶ ἐπὶ τῆς διὰ θειικοῦ ὀξέως καύσεως. ἐκ τῶν ἀλκαλικῶν οὐσιων ἢ κεκαυμένη τίτανος ἐμπορεῖ συχνότατα ἐκτεταμένα ἐγκαύματα ἰδίως εἰς παῖδας ἐμπίπτου-
 τας εἰς λάκκους ἐμπεριέχοντας πρόσφατως ἐσθε-
 σμένην τίτανον. ἰσχυρώτερον τῆς τιτάνου εἶνε
 τὸ καυστικὸν κάλι ὅπερ καὶ ἠραιωμένον ὡς ἀλυ-
 σία παρέχει σπυδαίας καταστροφῆς τοῦ δέρμα-
 τος. Καὶ ἐνταῦθα ἡ θεραπεία κανονίζεται ὡς
 καὶ εἰς τὰ διὰ θειικοῦ ὀξέως ἐγκαύματα μέτῃν
 διαφορὰν ὅτι πρὸς ἐξουδετέρωσιν ἀνὶ ἀλκαλίων
 μεταχειρίζομεθα ὀξέα καὶ προπάντων τὰ ἀβλα-
 βῆ ὡς τὸ ὄξος τὸν ὀπὸν τῶν λεμονίων καὶ τὰ
 παρόμοια.

3^{ον} Περὶ τῆς ὑπο κρύου, συμπήξε-
 ως ἢ περὶ κρυοπαγημάτων.

Ὅποια ἀποτελέσματα ἔχει μέγας, τὰ αὐτὰ
 ἐπιφέρει καὶ ὁ ἐλάχιστος βαθμὸς θερμοκρασι-
 ας ἐπὶ τοῦ σώματος ἐνεργῶν. δυνάμεθα μάλι-
 στα νὰ διακρίνωμεν καὶ τοὺς αὐτοὺς βαθμοὺς
 συμπήξεως τοὺς ὁποίους καὶ ἐπὶ ἐγκαύματος.

Η αὐτή δὲ ἀναλογία παρατηρεῖται καί εἰς τὰ γενικά φαινόμενα καί εἰς τὰς θεραπευτικὰς ἐνδείξεις: πολλοὶ θεωροῦσιν ἀδύνατον τὴν συμπύκνιν νὰ ἐπιβῇ διὰ τῆς ἀμέσου ἐπενεργείας τοῦ κρύους γένον, μᾶλλον δὲ ἐπέχεται αὕτη μετὰ τὴν στιγμὴν τῆς συμπύκνωσης τοῦ πάγου· καὶ ὄντως δὲν δύναται τις νὰ ἀρνηθῇ ὅτι αἰφνιδικὰ μεταβολὴ τῆς ἀτμοσφαιρας διευκολύνει μεγάλως τὴν γάγγραιναν, ἀδιάφορον ἀν' ἢ μεταβολὴ αὕτη λαμβάνει χώραν ἐκ τοῦ ψυχροῦ εἰς τὸ θερμόν ἢ ἐκ τοῦτου πρὸς τὸ ψυχρόν. **Ε**πίσης διευκολύνει τὴν συμπύκνιν, ἢ ὑγρὰ καταστάσις τῶν ὑπὸ κρύου προσβαλλομένων μορίων. **Ι**δίαν προδιάθεσιν δεικνύουσιν παῖδες, γέροι, καὶ ἐν γένει ἐξησθενημένα πρόσωπα. **Τ**οῦ κρυοπαγήματος διακρίνομεν συνήθως τρεῖς βαθμοὺς, τὰ ἀπλᾶ χεῖμεθλα, τὰ ἐλκώδη χεῖμεθλα καὶ τὴν συμπύκνιν.

Α^{ον}. **Α**πλᾶ χεῖμεθλα. **Ε**ἰς τὸν ἐλάχιστον τοῦτον βαθμὸν παρουσιάζεται ἡ συμπύκνις ὅλως τοπικὴ περιοριζομένη εἰς ἔξέχοντα μόρια ὡς τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν ἢ ποδῶν, τὸ πέλμα, τὴν ρίνα, τὴν πᾶρειάν· ἐμφαίνονται δὲ τὰ χεῖμεθλα ὡς πρήσματα ἐν ἀρχῇ ἐρυθρὰ μεταπίπτοντα δὲ εἰς τὴν ἰώδη ἢ χυανὴν χροίαν.

Τὰ ἐξωδηκότε μορία ἀλγούσιν ἰσχυρῶς εἴτε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς εἴτε ἂν θερμανέωσιν αἰσθηδίως ὅτε ὁ πάσχων αἰσθάνεται καυσὶν ἢ κνισμὸν ἀφόρητον. Οἱ ἐκτέτοντες ἐν καιρῷ χειμῶνος τοὺς ποδας καὶ τὰς χεῖρας ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὸ ψύχος καὶ τὴν θερμότητα ὑφίστανται συνηθέστατα τὰ χειμετλα ταῦτα. **Ε**ἰ ἂν ψύχος δριμύτατον ἐπιενεργήσῃ σιγ-φραιοῦς τὰ ὑπ' αὐτοῦ προσβαλλόμενα μορία, ῥίς, παρειά, οὖς, γίνονται αἰσθητῶς ὠχρά καὶ ὑπότῃς πῆξως σκληρὰ καὶ ἀκίνητα, νεκροῦνται δέ ἂν δὲν χορηγηθῇ ἐγκαίρως βοήθεια.

B^o Βαθμὸς. Χειμετλα ἐλκώδη.

Επί ἐντονωτέρας ἐπίδρασεως τοῦ ψύχους ἐπὶ τῶν αὐτῶν μορίων ἀναπτύσσονται καὶ φλύκται-
ναι ὡς καὶ εἰς τὸ δευτέρου βαθμοῦ ἔγκαυμα. **Αἰ**
φλύκταιναι ἀναφαίνονται ἀμέσως ἢ ἡμέρας
τινάς μετὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ψύχους. **Ε**ἰ ἂν ὅμως
μετὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ψύχους ὑποβαλλῆται
τὸ πεπονθὸς μόριον εἰς θερμότητα ἐστῶ καὶ μετρί-
αν, αἰ φλύκταιναι πάραυτα ἀναγείρονται τὸ πρῆ-
σμα εἶνε μείζον ἢ εἰς τὰ ἀπλᾶ χειμετλα καὶ
ὁ πόνος τείνων, δαΐσσω. **Η** διαφορά μετὰ
τοῦ δευτεροβάθμιου ἔγκαυματος, καὶ τῆς δευ-
τεροβάθμιου, ταύτης συμπήξεως εἶνε ὅτι ἢ

πορεία τοῦ μὲν ἐγκαύματος εἶνε ζωηρά καὶ τα-
χειά. τῆς δὲ συμπήξεως λίαν ἀδύνηχρά καὶ χρο-
νία· σπανίως μόνον ὑπὸ τὴν εἰς φλύκταιναν
ἐγερθεῖσαν ἐπίδερμίδα γεννᾶται νέα ἐπίδερμις·
συντηθέστερον οἱ φλύκταιναι ῥήγνυνται καὶ ἡ
ἰχωροθεῖσα ἐπιφάνεια ἐλκοῦται καὶ ἡ χορροεῖ. Διὰ
τοιούτων παγετωδῶν ἐλκώσεων κατὰ τὰς χεῖρας
καὶ τοὺς πόδας δύνανται καὶ αὐτὰ τὰ ὅστα κατὰ
μικρὸν γὰ ἀποκαλυφθῶσι.

Γ. Βαθμός. Σύμπηξις.

Εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον πρόκειται περὶ γνησίας
συμπήξεως τῶν ὑπὸ τοῦ κρύου προσβαλλομένων
μορίων παύσεως πάσης αἰσθήσεως καὶ κινήσεως
καὶ ἐν γένει παντός ἰχθους τῆς ζωῆς. Ἡ νέ-
κρωσις εἴτε ἐπέρχεται ἅμα τῇ συμπήξει ἢ προη-
γεῖται βραχυχρόνιος φλεγμονή ἣν δυνατὰί τις
να χαρακτηρήσῃ ὡς γαγγραινώδη· ἀναπτύσσονται
φλύκταιναι, ὑφ' αἷς ὑπάρχουσι φαιαί ἢ λευκαὶ κηλί-
δες, αἵτινες προέρχονται ὡς καὶ ἐπὶ τριτοβαθμί-
ων ἐγκαυμάτων ἐκ τῆς καταστροφῆς τοῦ θηλώ-
δους στρώματος τοῦ δέρματος. Ἐπὶ ἐντονωτέρας
ὁμως ἐνεργείας τοῦ κρύου, ἅπαντα ἡ παχύ-
της τοῦ δέρματος νεκροῦται· τοῦτο κατ' ἀρχὰς
φαίνεται ὠχρόν, καὶ λεῖον, εἴτα λαμβάνει φαιάν

ἢ μέλαιναν χροιάν καὶ γίνεται ἐντελῶς ἀναίσθη-
των. **Τ**έλος εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς συμπή-
ξεως δύναται ὀλοκλήρον τό μερονε γὰ νεκρωθῆ.
Εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς τῆς συμπήξεως
παρουσιάζονται καὶ σπουδαιότατα γενικά φαινό-
μενα καὶ α') σχεδὸν ἀκατάσχετος διάθεσις πρὸς
ὑπνον καταλαμβάνει συτήθως τοὺς εἰς μέγα ψύχος
ἐκτεθειμένους· ἀλλ' οὐαὶ τῶ ὑποκειμένῳ εἰς τῆν
κλίσιν ταύτην τοῦ ὑπνου! οὐχί μόνον τοπικαὶ
συμπήξεις μεγάλης ἐκτάσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
ὁ θάνατος δι' ἀποκρούσεως τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς
ὅλης ἐπιφανείας τοῦ σώματος πρὸς τὰ ἐσωτερι-
κά ὄργανα καὶ ἰδίως τὸν ἐγκέφαλον εἶνε ἢ συνή-
θης συνέπεια τοῦ τοιούτου ὑπνου. **Εἰς** συμπή-
ξεις τοπικὰς ὅπως οὖν μεγάλης ἐκτάσεως παρα-
τηρεῖται καὶ ταχύτης, ἀταξία, καὶ συχνάχις
σκληρότης τοῦ σφαιγμοῦ. **Ο** πάσχων οἰμῶξει
ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, καταλαμβάνεται ὑπὸ τρό-
μου, ῥυγοῖ, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ φαινόμενα ἀναλο-
γεῖ μέγαν πρὸς τὸν ἐπὶ σφοδρῶν ἐγκαυμά-
των κατεχομένους.

Θεραπεία: **Εἰνὼ** εἰς τὰ ἐγκαυμάτα
θεωροῦσι πολλοὶ τὴν διὰ θερμῶν ἀγωγῆν λίαν
ὠφέλιμον, οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ τὴν ἐπιωφελεῖν

χρήσιν τῶν ψυχρῶν ἐπίσμπηξεων. **Ε**ντρίβαι τῶν
 πεπηγῶτων μορίων διά χρόνος ἢ πάγου γενόμε-
 ναι μετὰ προσοχῆς μή ἀποσπασθῶσιν ἢ κατα-
 γῶσι τὰ πεπηγῶτα μόρια, ἀρμόζουσιν εἰς πάντα
 βαθμὸν συμπήξεως καλλίον παντός ἄλλου μέ-
 σου. **Ε**ἰάν τό ὅλον σῶμα εἶνε πεπηγός, ἐκτείνεται
 εἰς τὸν ἐξωτερικὸν ἀέρα ἢ εἰς ψυχρὸν δωμάτιον
 καὶ ἐντρίβεται ἐπὶ τινα χρόνον μέχρινα ἢ πάγον
 ἤπειως εἶτα δεῖ ἐμβάλλεται εἰς λουτρόν ψυχρὸν, ἐνῶ
 αὐτὸ ἐντρίβαι ἔξακολουθοῦσιν· ἅμα δὲ τὰ σημεῖα
 τῆς ζωῆς ἐπανακάμψουσιν, ἐνδείκνυνται ἐρε-
 θιστικά μέσα διά τῆς ὀσφρήσεως, ἢ μετὰ προσο-
 χῆς ἐμφύσησις ἀέρος εἰς τοὺς πνεύμονας, καὶ
 τέλος ἢ μικρὸν κατὰ μικρὸν μεταβάσις εἰς θερ-
 μοκρασίαν ἀνωτέραν. **Ε**ἰάν δὲν κατορθωτῆ γὰ λύ-
 σωμεν ταχέως τὴν συμπήξιν μορίου τινός διά
 τῶν ἐντρίβῶν τῆς χιόνος, καὶ τοῦ πάγου, ὑπο-
 λείπονται ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς πήξεως αἱ
 ἐρυσιπελατώδεις ἐπώδυνοι φλεγμοναὶ τοῦ δέρ-
 ματος, ἢτοι ἀπλᾶ ἢ ἐλκώδη χεῖμετλα, καὶ τέ-
 λος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐκτεταμέναι καὶ
 βαθεῖαι γαγγραινώδεις ἐσχαραὶ. **Ε**ἰν τῇ τελευ-
 ταίᾳ περιπτώσει δεόν νά φροντίσωμεν περί τῆς
 ἀποπτώσεως τῶν ἐσχαρῶν, εἰάν αὐταὶ ὦσιν οὐχί

Πολλά βαθεῖαι· εἰάν ὅμως ἅπαν τὸ πάχος μέλους·
 τινός κατεστράφη, ἐνδείκνυται τότε καὶ ὁ ἀκροτη-
 ρισμὸς ἢ ἀπεξάρθρωσις αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐντε-
 λῆ περιχάραιν τοῦ ὑγιουῦς ἀπὸ τοῦ σισηπτότος.
 Ἄπλᾶ ἢ ἑλκώδη χειμέτλα εἰσὶν ὡς ἐπὶ τό πο-
 λὺ εὐίατα ὑποτροπιάζουσιν ὅμως συχνάκις καὶ
 μετ' ἐπιμονῆς. Διὰ τὸν ἀδρανῆ χαρακτήρα τῆς ἐκ
 συμπήξεως φλεγμονῆς, ἀνάγκη καὶ ἡ θεραπεία τῶν
 χειμέτλων γὰρ ἡ ἐρεθιστικὴ καὶ διαρκής· μόνον ἐπὶ
 μεγάλης ὀδύνης καὶ προσφάτων περιπτώσεων
 ἐνδείκνυνται τοπικαὶ ἀφαιμάξεις καὶ ὑδραργυρικὴ
 ἀλοιφή μετ' ὀπίου. Ἐκ τῶν παμπληθῶν μέσων
 ὅσα κατὰ τῶν χειμέτλων συνηστῶσιν, ἀρμόζουσι
 τὰ μὲν ὑγρὰ κατὰ τῶν ἀπλῶν, αἱ δὲ ἀλοιφαὶ κατὰ
 τῶν ἑλκωδῶν χειμέτλων. Τὴν πρώτην θέσιν κατέ-
 χουσιν καὶ ἐν ταῦθα αἰδιά χιόκος καὶ πάγου ἐντρι-
 βαί ἐκτός εἰς πρόσωπα λίαν εὐαίσθητα, καὶ ἀρ-
 θριτικά· μετὰ ταῦτα ἐνδείκνυνται λουτρά δι' ἰ-
 σχυρᾶς διαλύσεως χλωριούχου τιτάνου, ἐπαλει-
 ψις τοῦ δι' ἰώδους βάμματος, ὀρυκτῶν ὀξέων, πέ-
 τρελοῦ, βάμματος ὀπίου, ἢ καθαρῶν, ἐπι-
 σῆς ἀλοιφαὶ περιέχουσαι τὰς προμνησθεῖσας οὐ-
 σίας, ἢ ἕτερα ἐρεθιστικὰ μέσα, ὡς σμύρναν κα-
 φουράν, περουβιανὸν βάλαμον, ἢ ἐπιθεῖξιν δια-

νιτρικού ἀργύρου εἰσὶν ἀξέκλιμα κατὰ τῶν ἐκκα-
δῶν χειμέτων. **Εἰς** ἐπιπόλαια χειμέτια ἢ ἐπά-
λειψις κοίτης οἴου ενεργεῖ ἐπωφέεστατα διὰ τὴν
τῆς πίσεως καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἰσχυρικῶς κα-
κώσεων ἐπὶ ξηρασίας δὲ τῶν χειρῶν ^{καὶ} μικρῶν ἐπιμῶν
αἰτίνας συχνότατο ἐν καιρῷ χειμῶνος παρατηροῦν-
ται μέσον γρηγορώτατον εἶνε καὶ τῆ ἐπάλειψις τῆς
γλυκερίτης συχνάκις.

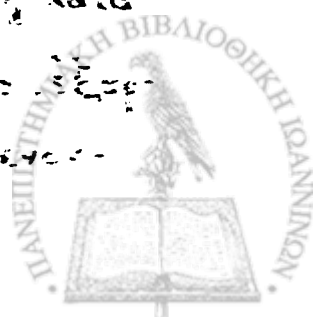
Κεφ. Β.

Περὶ τῶν διὰ μηχανικῆς ἐνεργείας τρώσεων.

Ταὶ ἐκ μηχανικῶν αἰτίων ἐπερχομένας λύσεις
τῆς συνεχείας τῶν μορίων ἀναλόγως τῆς τραυμα-
τικῆς αἰτίας καὶ τοῦ τιτρωσκομένου μορίου ὀνο-
μάζομεν ὅτε μὲν τραύματα ὅτε δὲ ῥήξεις, θλά-
σεις καὶ ἄλλοτε κατάγματα, εἴαν ἡ λύσις τῆς
συνεχείας ἀφορᾷ τὰ ὅστα. ἐν τοῖς ἐπομένοις κεφα-
λαίοις θέλομεν πραγματευθῆ μόνον περὶ λύσεως τῆς
συνεχείας τῶν ἀπαλῶν μορίων ἀφίνοντες τὰ καταγ-
ματα διὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς χειρουργικῆς ἐνῶ
ὁ λόγος ἔσται περὶ τῆς παθήσεως τῶν ὀστέων
καθόλου. **Μ**ετά πᾶσαν τρώσει ἀναπτύσσεται
ἀντίδρασις ἐκ μέρους τοῦ ὀργανισμοῦ ἣτις εἶνε

μεγάλης σημασίας διά τήν πορείαν καί ἔξοδον τῆς
 τρώσεως· κατά τήν τετραμένην χώραν δηλ. δύνα-
 ται ἡ ἀνταλλαγῆ τῆς ὕλης γὰ περιουσιθῆ ἐν τῷ
 κατά φύσιν ὀρίῳ καί διὰ συμφύσεως γὰ ἐπανέλθῃ
 ἢ ἀποκατάστασις τῆς ἐνώσεως τῶν διεστῶτων
 ἰσῶν, **ἐὰν** χορηγηθῆ κατάλληλος ^{μη} δόξθαια χωρίς
 γὰ ἐπέλθωσι νοσηρά φαινόμενα σπουδαία· ὀνομάζο-
 μεν δέ τοῦτον **ἀμεσον ἐνωσιν ἢ ἐνωσιν** κατά
 πρῶτον σκοπόν. Δύναται ὅμως ἀντί τῆς κατά
 φύσιν θρέψεως ἢ ἀντικατάστασις γὰ ἐπέλθῃ ἠδὲ
 μέγῃ νεοπλασίᾳ καί φθορᾷ ἢ τοι φλεγμονῇ· ἥτις
 ἐστὲ μὲν διά τῆς ἐντάσεως, ἐστὲ δὲ διά τῆς ἐπέκτασεως
 τῆς δύναται ἀντί ἐνώσεως καί ἀποκαταστάσεως,
 γὰ ἐπιφέρῃ νέους κινδύνους. **Ἡ** ἔξις τοῦ τραύματος
 ἢ φῶσις τοῦ τιτρώσκοντος ὀργάνου, ἢ μορφή τοῦ τραύ-
 ματος, ἢ ἐν τῷ τραύματι ὑπαρξίς ἀλλοτρίων σωμά-
 των ἢ δηλητηριωδῶν ὀσίων συτελεῖ μέγας πρὸς
 τήν κατά πρῶτον σκοπόν ἐνωσιν ἢ μῆ· α.) ἐάν κεν
 τρώσιν τινὰ τὸ δῆμα μείνη ἀδιαίρετον καί ἐπομένως
 τὸ τραῦμα γίγῃ ὑποδέρειον, ἀποκλειομένης τῆς
 δι' αὐτοῦ ἐκιδράσεως τοῦ ἔξοδος, ἢ ἐνώσεως εἰς τὴν
 πλείστα τῶν περιπτώσεων δύναται γὰ ἐπέλθῃ κατά
 πρῶτον σκοπόν· οὕτω δύναται κατὰ φύσιν ἐξέρ-
 θεῖν ματα, διαίρεσις ὑποδέρειοι μὲν καί τίνος

τῶν ἀνευρήξεως τοῦ δερμάτος νά ἰαθῶσιν ἀνευ
 νοσηρῶν φαινομένων· εἰς βαρείας ὅμως τρώσεις
 καὶ εἰς ὑποδόρεια τραύματα δύνανται νά ὦσι κινδυ-
 νωδέστατα· καὶ εἰς τὰ τραύματα δέ τὰ εἰς τὴν ἐπιρρο-
 ῆν τοῦ ἀέρος ἐκτεθειμένα πολλάκις ἐπέχεται ἢ κατὰ
 πρῶτον, σκληρὸν ἔνωση· πρὸς τοῦτο ὅμως εἶνε ἀναγκαί-
 α κατάλληλος θεραπεία συστημαμένη εἰς τὴν ἀκριβῆ
 συναφῆν τοῦ τραύματος, τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν κατάλ-
 ληλον θέσιν τοῦ μορίου, β.) **Ε**πίσης σπουδαίον εἶνε
 τὴν ἰασιν τῶν τραυμάτων εἶνε καὶ ὁ τρόπος τῆς τρώ-
 σεως. **Π**ρότερον ὠρίζον τὸν τρόπον τῆς τρώσεως
 ἐκ τῆς ιδιότητος τοῦ τιτρώσκοντος ὀργάνου μόνον,
 ἐξ οὗ διεκρίνον τραύματα δι' ^{ἰστομῆ} ἀκμῆς, διὰ πλήξεως,
 διὰ γύξεως, διὰ πυροβόλων ὀπλων, διὰ ῥήξεως, καὶ
 διὰ θλάσεως· ἢ τοιαύτη ὅμως διαίρεσις, δὲν εἶνε ἀρ-
 κούντως ἀκριβῆς, δι' ὃ πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ εἶδ^{ος}
 τραύματος τινος βασιζόμεθα σήμερον σύμφωνα πρὸς
 τὴν παθολογικὴν ἀνατομίαν εἰς τὴν συμπάθησιν ἢ μὴ
 τῶν περὶξ. **Ε**πὶ τῇ βάσει δὲ ταύτῃ διακρινόμεν δύο
 κλάσεις τραυμάτων, ἐφ' ὅσον ἡ ἐνέργεια τῆς τρώσεως
 περιορίζεται μόνον εἰς τὴν λύσιν τῆς συνεχείας ἢ συν-
 πιφέρει εἰς τὰ περὶξ αὐτῆς καὶ διαφόρους ἀλλοιώ-
 σεις. **Τ**ὰ τῆς πρώτης κλάσεως ὀνομάζομεν κα-
 θαρὰ τραύματα. **Τ**ὰ τῆς δευτέρας, διαιροῦμεν εἰς

τραύματα διαρρήξεως, ἐπερχόμενα δι' ἀπότρεξι- (είλεται)

σιν τῶν ἰστών ἀνωτέραν τῆς ἐκτατικότητος αὐτῶν,

καὶ εἰς τραύματα διὰ θλάσεως κατὰ τὰ ὀπίσθια

τά περὶ τῆς λύσεως τῆς συνεχείας ὑφίστανται τοι-

αύτην διάτασιν ὥστε ἡ συνεκτικότης αὐτῶν ἀλλοι-

οῦται. Αἱ δι' ὄσιν οἷόν τε ὀξέων ὀργάνων ἐπερχόμε-

ναι τρώσεις ἀποτελοῦσι τὸν τύπον τῶν καθαρῶν

τραυμάτων, ἡ δὲ δι' ἀμβλέων τὸν τῶν διὰ θλάσεως

τραυμάτων. γ.) Ἡ μορφή τοῦ τραύματος ἐπηρεάζει

ἄσπυτος τὴν ἴασιν. Αἰπλοῦστατα εἰσὶ τὰ γραμμιαί-

α καὶ ἀπλά τραύματα ἰώμενα συνήθως διὰ τῆς κατὰ

πρῶτον σκοπὸν ἐνώσεως, τραύματα δὲ ἀποτελούμε-

να ἐκ πολλῶν συμπιπτουσῶν τομῶν καὶ ἐκ κρημνῶν

ἢ πολὺ κατὰ βάθος διήκοντα σπανιώτερον ἰώνται

κατὰ πρῶτον σκοπὸν. δ.) Μείστης σημασίας εἶνε

προσέτι ἂν τὸ τιτρώσκον σῶμα ἐμεινεν καθ' ὅλον ἢ

κατὰ μέρος ἐν τῷ τραύματι ἢ οὐ. Ἐν τῇ πρώτῃ περι-

πτώσει ἢ κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσις εἶνε σπανιωτά-

τη. ε.) Εἰς τινὰς περιπτώσεις πρόκειται οὐχὶ

μόνον περὶ μηχανικῆς ἀλλὰ καὶ περὶ δηλητηριώδους

ἐνεργείας τοῦ τιτρώσκοντος ὀργάνου· ἐν ταῦθα ἀτή-

κούςι τὰ δηγμάτα τῶν ἰοβόλων ὄφρων, ἢ λυσσῶν-

τος κυνός καὶ τὰ παρόμοια. Ἡ σημασία τῶν τραυ-

μάτων τούτων ἐξαρτᾶται οὐχὶ μόνον ἐκ τοῦ τρό-

παιτῆς τρώσεως. ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ δη-
λητηριώδους ἰοῦ.

Περὶ τῶν καθαρῶν τραυμάτων καὶ ιδίως περὶ τῶν διὰ τομῆς καὶ πλήξεως.

Καθαρὰ τραύματα εἰσὶν ἢ διὰ μηχανικῆς βίας
αἰφνυδία λύσης τῆς συνεχείας καθ' ἁσὴβία τοῦ
επιτρώσκοντος ὀργάνου οὐδὲν ὡς μεταδίδεται εἰς
τὰ πέριξ ὥστε πᾶσα ἡ βλάβη περιορίζεται εἰς πρό-
την τὴν λύσιν τῆς συνεχείας· τὰ τραύματα ταῦτα
ἀνδρὸν συγγεῖνη μηχανικὸν τι ἐμπόδιον εἰσὶ τὰ προσ-
φορώτερα πάντων εἰς τὴν κατὰ πρότερον σκεπὸν ἔνω-
σιν. Συνηθέστατα γεννῶνται ταῦτα δι' ἐπεργείας
ὀξεῶν ὀργάνων, δι' ἧ καὶ τραύματα διὰ τομῆς
καὶ πλήξεως καλοῦνται· ἀλλὰ καὶ ἀμβλεῖα σώμα-
τα καθὼς σφαῖρα, τροχός, δοκός καὶ τὰ παρόμοια
δύνανται εἰς μετὰ μεγίστης ταχύτητος ἐπεργήσω-
σι γὰρ προκαλέσωσι καθαρὰ τραύματα. Γενικὰ συμ-
πτώματα προσφάτου τινός τραύματος εἰσὶ· πόνος,
χάσμα τῶν χειλέων καὶ αἰαίμορραγία. Ὁ τραυ-
ματικὸς πόνος γεννᾶται τότε ἀμέσως διὰ τῆς
τρώσεως νευρικών κλάδων τὸ δὲ διὰ τῆς πίεσε-
ως αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἐξωδηχότων χειλέων τοῦ τραύ-
ματος. Ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ εἶνε ἀνάλογος τῆς εὐ-

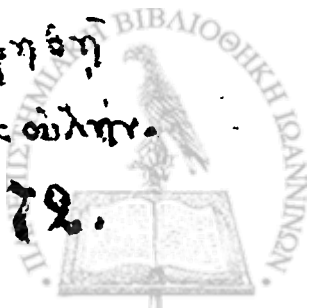

αισθησίας τοῦ πρῶθεντος μερίου καὶ τοῦ ἀρρώστου·
 μετὰ παρέλευσιν 6-8 ἡρῶν τοῦ πόνου ἀντικαθιστᾶ σπῆ-
 θως ἀμβλεία αἰσθησία βάρους, δυσκαμψία, καὶ θερμό-
 τητος τοῦ τετραμένου μερίου· τὸ χάσμα τῶν χειλέ-
 ων τοῦ τραύματος δύναται γὰρ παρουσιασθῆ κατὰ δια-
 φόρους βαθμοὺς οὐχὶ μόνον ἀναλόγως τοῦ μεγέθους
 καὶ τοῦ βάθους τοῦ τραύματος, ἀλλὰ καὶ ἀναλόγως
 τῆς τάσεως τῶν μερίων ἐν καιρῷ τοῦ τραυματισμοῦ
 καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐλαστικότητος καὶ συσταλι-
 κότητος αὐτῶν. Οὕτω τὸ δερμα χαίρει πολὺ διαί-
 ρούμενον, ὡσαύτως μῦς, τραχεῖαι ἀρτηρίαι, ἐπίσης
 αἱ ἀρτηρίαι. **Κ**αὶ ἡ μορφή δέ τῆς παχύτητος τοῦ
 τιτρώσκοντος ὄργανου ὡς ἐνεργοῦντος δίκην σφη-
 νός ἔχει σημασίαν τινά εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ
 χάσματος καὶ ἰδίως ἐπὶ ὀστέω. **Η'** αἰμορραγία
 εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐπίσημος ἀναλόγως
 τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς σημαντικότητος τῶν τιτρω-
 σκομένων ἀγγείων. **Η'** ἰασις τῶν καθαρῶν τραυ-
 μάτων ἀνεῦ παρεμβάσεως τῆς τέχνης δύναται
 γὰρ γίγνη διττῶς, εἴτε διὰ τῆς ἀμέσου συμφύσεως
 τῶν διακολληθέντων μερίων ἢ διὰ τῆς σαρκουσίας· ἔστω
 π.χ. ἀπὸ τῆς τομῆς τοῦ δέρματος καὶ τοῦ ὑπ' αὐ-
 τὸ συνδετικῆς ἰστού· ὁ πυθμὸς τοῦ τραύματος σχη-
 ματίζει γωνίαν ἀφ' ἧς ἀπερχόμενα αἱ τραυματι-

καί ἐπιφάνειαι ἀπομακρύνονται ἀλλήλων· μετά τὴν τρώσιν τὸ αἷμα θρομβοῦται εἰς τὰ διαιρεθέντα τριχοειδῆ ἀγγεῖα· ἐντεῦθεν κάλυμα τοπικόν τῆς κυκλοφορίας, συνόρμησις αὐθονωτέρου αἵματος καὶ ὀρρώδης διήθησις τῶν ἰστῶν μετὰ ἐξοιδήσεως αὐτῶν· ἐξ αὐτῶν ἐξοιδῆσιν τὰ χεῖλη τῆς τομῆς ἔρχονται εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν πρὸς ἀλλήλα. **Ἦδη** ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν τρώσιν ἄρχονται τὰ φαινόμενα τῆς φλεγμονῆς ἐξ ἑκατέρων τῶν ἐπιφανειῶν προβάλλει πηκτοειδῆς τις οὐσία πληροῦσα τὸ μετὰ ξύ αὐτῶν διάστημα καὶ προερχομένη ἐκ τοῦ ὀρρώδους διηθημένου καὶ μεμαλαχυμένου συνδετικού ἰστοῦ ἢ μᾶλλον τῆς μεσοκυτταρίου αὐτοῦ οὐσίας. **Εἰάν** δέ τεσσαρας ὥρας μετὰ τὴν τρώσιν κατὰ τὰ πειράματα τοῦ *Thierg* ἐξετάσωμεν ὑπὸ τὸ μικροσκοπίον τὴν ὑαλοειδῆ ταύτην οὐσίαν, εὐρίσκομεν ἐν αὐτῇ ἀφθονὰ κύτταρα, τὸ μὲν ἐκ τῶν σωματίων τοῦ συνδετικού ἰστοῦ προερχόμενα, τὸ δὲ ἐκ πλανητικῶν κυττάρων ἢτοι λευκῶν αἰμοκυττάρων· τὰ κύτταρα αὐτὰ πολλαπλασιάζονται αἰεὶ καὶ χωροῦσιν ἑκατέρωθεν κατ' ἀλλήλων, μέχρις οὗ τέλος συγχέονται ἐντελῶς πρὸς ἀλλήλα ἀποτελοῦντα τὴν καλουμένην φλεγμονώδη ἢ κοκκώδη νεοπλασίαν, δι' ἧς ἀμφότεραι καὶ τραυματικαὶ ἐπιφάνειαι

συγχωτεύονται εἰς ἓν. Ἐξ ὅσον ἡ κοκκώδης αὕτη
 νεοπλασία αὐξάνει, ἡ μεσοκυττάριος ὑαλοειδής
 οὐσία ἐξαφανίζεται καὶ μόλις ἵχνη αὐτῆς ἐγαπο-
 ῦνται. Τὰ κύτταρα τῆς πλαδαρῶς ἔτι τὰ χει-
 λῆ τοῦ τραύματος συνεχούσης κοκκώδους νεοπλα-
 σίας ἀρχονται ἐπιμηκυνόμενα καὶ ἀτρακτοειδές
 σχῆμα λαμβάνοντα, μεταβαλλόμενα οὕτω εἰς κύττα-
 ρα συνεκτικοῦ ἱστοῦ, ἡ μεσοκυττάριος μεμάλαχυ-
 σμένη οὐσία γίνεται αὐθις συσταλτικώτερα καὶ
 οὕτω σχηματίζεται ἰνώδης συνεκτικὸς ἱστός ὁ
 τὴν ὀριστικὴν οὐλήν ἀποτελῶν. Ἡ τοιαύτη δὲ ἔνω-
 σις ἢν ἄμεσον ἢ κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἀπο-
 καλοῦμεν ἀπερατοῦτα, ἐντός 24 ὡρῶν μέχρι
 3 ἡμερῶν τὸ πολὺ. Εἰς τὰ πλεῖστα τῶν τραυμά-
 των μεταξύ τῶν χειλέων αὐτῶν ὑπάρχει καὶ στίβας
 κεπηγῶτος αἵματος ὅπερ ξηραίνομενον εἰς τὴν
 ἐπιφάνειαν ἀποτελεῖ ἐσχάραν ὀρφνῆν, ἥτις μετὰ
 τὴν ἐπούλωσιν ἀποπίπτει τὸ τεθρομβωμένον τῆ-
 τε αἷμα ἀκαλόγητος τοῦ πρῶτου αὐτοῦ καὶ τῶν
 περιστάσεων δύναται γὰρ διακαθύσθαι τὴν κατὰ
 πρῶτον σκοπὸν ἔνωσιν μεταπίπτον εἰς σῆψιν
 ἢ πύησιν, δύναται ὅμως καὶ γὰρ ἀπορροφηθῆναι
 καὶ ὀργανοῦμενον γὰρ σχηματισθῆναι ἐκ νέου εἰς οὐλήν.

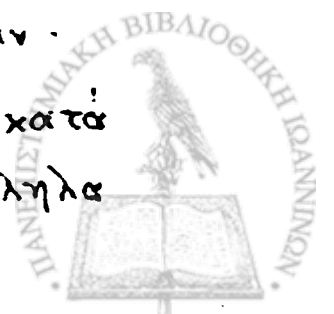

·**Η** πλαστική ἰκμφορ, τῶν ἀρχαιοτέρων, εἰς τῆς οὔτοι ἀπέδιδον τῆν δύναμιν τοῦ συγκολληῶν τὰς τραυματικάς ἐπιφανείας μέχρις ὀργανικῆς ἐνώσεως αὐτῶν οὐδέν ἄλλο ἐστίν εἰμῆ ὁ ὀρρορ τοῦ αἵματ: ὁ τοῦς τραυματικθέντας ἰστοῦς διηθῶν και τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος εἰς πρόσσφῆν συνέχων. Τῆν περιγραφείσαν ἰστολογικῆν ἐγωσινετῶν διατρεθέντων ἰστών συνοδεύει και νεόπλασεία ἀργείων, ἥτις ἐπιφέρει τῆν συγκοινωνίαν τῆς κυκλοφορίας μεταξὺ τῶν τραυματικῶν ἐπιφανειῶν, και ἥτις ἀποπερατοῦται ταχέως ἐν τοῦς 24 ὥρ το πού. **Η** ταχύτης δέ μεθ ἥς γέα ἀγγεία δύνανται νά ἀναπλασθῶσι, και ἡ μετανάστευσις λευκῶν αἰμοσφαιρίων ἀπό τοῦ ἑτέρου πρὸς τὸ ἕτερον χεῖλος τοῦ τραύματος εἰσῆν αἰμόναι περιστασει, δι' ὧν δυνάμεθα νά ἐξηγήσωμεν τίνι τρόπῳ ἐνίοτε μικρά μόρια τοῦ σώματος, ὡς ἡ ρίς, δάκτυλος, και λοιπά ἐντελῶς τοῦ σώματος χωρισθέντα, ταχέως δέ και ἀκριβῶς προσαρμοζόμενα δύνανται νά ἀνασυμφύσασι. **Ε**άν ἡ πρόσσφῆ τῶν χειλέων τοῦ τραύματος, ἥτις ἐπὶ μικρῶν τραυμάτων ἐπέρχεται διὰ τῆς ἐξαιδησεως, ἐνεργηθῆ εἰς κείζονα τραύματα διὰ τῆς τέχνης ἡ ἰάσις δύνανται νά ἐπέλθῃ.

καί εἰς ταῦτα διά τῆς κατά πρῶτον σκοπὸν ἐνώ-
σεως. Ἐὰν ὅμως τὸ τραῦμα μένει κεχτηνός ἢ
διότι τὰ χεῖλη αὐτοῦ δὲν δύναται ἢ οὐδὲν πρέκει
νά ζυγωθῶσιν, ἢ διότι μετὰ τῆν συναφήν αὐ-
τῶν διερρήχθησαν καθ' ὅλου ἢ κατά μέρος, τότε
ἡ ἴασις ἐπέρχεται κατὰ δεῦτερον σκοπὸν ἢτοι
διὰ σαρκοφυΐας καὶ πυήσεως, κατὰ τὴν ἐπεξεργα-
σίαν δὲ ταύτην εἰάν τὸ τραῦμα ἀφεθῆ εἰς ἑαυτό,
παρατηροῦμεν διὰ τοῦ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ τὰ ἑξῆς:

24 ὥρ: ἐξοιδαίνονται καὶ ἡ τραυματικὴ ἐπιφά-
νεια λαμβάνει χροίαν ξανθόλευκον, προσερχομένην
ἐκ τῆς νεκρώσεως μικρῶν ἰστωδῶν μορίων: ἐν ᾧ
δὲ αὕτη ἐπεκτείνεται ὁμετίμως καθ' ὅλην τὴν
τραύματος τῆν ἐπιφάνειαν, ἐκκρίνεται ἐκ ταύ-
της ὑγρὸν κατ' ἀρχὰς ὀλίγον, αἰμόφυρτον, εἶτα
ὑπόξανθον, τεθάλωμενον, καὶ τέλος πύον καθα-
ρόν· περί τῆν 3^{ην} μέχρι τῆς 5^{ης} ἡμέρας ἡ ξανθό-
λευκος στιβάς τῆς τραυματικῆς ἐπιφανείας
ἀποπίπτει εἰς σαβρὰ τεμάχια κατῶθεν δὲ προβάλλουσι
μικρότατα κατ' ἀρχὰς ὠχροέρυθρα εἶτα
δὲ πορφυρόχρα, ὑαλοειδῆ, βλενώδη ὄψιν·
παρέχοντα κεγχρία. **Τ**ὰ κεγχρία ταῦτα κατά
μικρὸν μεγεθύνονται· συγχέονται πρὸς ἀλληλα

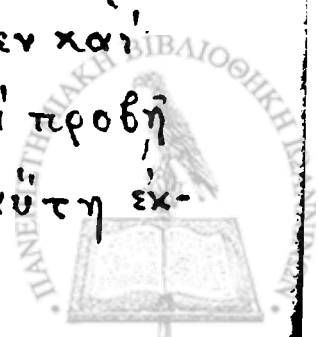
καὶ ἀποκρίνουσιν ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἐπιφανείας·
 ἀφθονον παχὺ πύον· τέλος πασα ἡ τραυματικὴ
 ἐπιφάνεια καλύπτεται ὑπὸ ἰρυθρᾶς λεπτο-
 κέγχρου βλεννώδη ὄψιν ἔχουσης οὐσίας, τὰς
 κεγχροειδεῖς σάρκας καλυμμένας, αἰτίνας
 βλαστανουσι ἐκ τῶν ἰστώων τῆς τραυματικῆς
 ἐπιφανείας, καὶ καλύπτουσιν αὐτὴν ἐξ ὀλο-
 κλήρου. Ἐὰν τὸ τραῦμα μείνῃ ἀπ' ἀρχῆς ἀκά-
 λυπτον δύναται ἐπὶ μικρῶν τραυμάτων νά σχη-
 ματισθῆ στερεῶς πρόσπεφυκυῖα ἐσχάρα ὑπὸ
 τὴν ὁποίαν ἡ ἴασις δύναται ἀκωλύτως νά τε-
 λεσθῆ· ἐπὶ μειζόνων ὅμως τραυμάτων σχημα-
 τίζονται ἐφελκίδες χαλαρῶς μόνον προσφυό-
 μεναι, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἀναβλίσκει ἐν ἀφθονίᾳ
 αἰμόφυρτος, ἐν μέρει εἰς ἰνώδες πηγνύμενος
 ὄρρος. Ἐὰν μετὰ τινος ἡμέρας ἀφαρέσῃ τις
 τὰς ἐξ ἀπεξηραμένου τραυματικοῦ ὑγροῦ συνι-
 σταμένας ταύτας ἐφελκίδας εὕρισκει ὑπ' αὐ-
 τὰς ὀλίγον ἄχρας κεγχροειδεῖς σάρκας. Τὴν
 ἄχρι τοῦδε περιγραφεῖσθαι ἐπεξεργασίαν ὀνομά-
 ζομεν συνήθως καθαρισμόν τοῦ τραύματος,
 ὅστις ἕνεκα διαφόρων αἰτίων δύναται διαφόρως
 νά τροποποιηθῆ· τοιαῦτα δὲ αἴτια εἰσὶ μείζο-
 νες μοῖραι ἰστώων γενεχρωμένων ἐν τῷ τραύ-
 ματι.

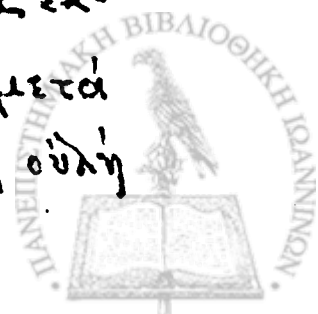
ματι ιδίως ἀπονευρώσεων καί τενοτών, αἴτινες
 λίαν βραδέως ἀποχωρίζονται, λειψαιμία τῶν
 ἰστών, ἐξ ἧς ἡ σαρχοφυΐα βαίνει λίαν ἀβληχρῶς,
 γενική ἀδυναμία τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ καί τὰ παρό-
 μοια. Ἰδομεν νῦν τί περαιτέρω ἐν τῷ κραύματι
 γίγεται ιδίως ἐπὶ εὐγοϊκῶν περιστάσεων· καὶ δὴ
 πρῶτον τὰ κεγχροειδῆ σαρχία αὐξάνουσι καθ' ὕ-
 ψος, καί ἐπὶ κοίλων τραυμάτων ταχέως πλη-
 ροῦσι τὴν κοιλότητα, καὶ φθάνουσι τὴν ἐπιφά-
 νειαν τοῦ δερμάτος ἢ καὶ ὑπερβαίνουν ταύτην·
 μετὰ τοῦτο ὅμως πᾶσα ἡ σαρχοφυοῦσα ἐπιφάνεια
 μικρὸν κατὰ μικρὸν σμικρῦνεται δι' αὐτομάτου συ-
 στολῆς ἐν αὐτῇ ἀπερχομένης· μετ' οὗ πολὺ ἀρ-
 χεται ἡ ἐπούλωσις καὶ ἐπιδερμάτωσις· κατὰ τὸ
 χεῖλος τῆς σαρχοφυοῦσας ἐπιφάνειας ἀναφαίνε-
 ται ἐρυθρὰ παρῶφῃ ταχέως ξηραινομένη, καὶ
 ὑπὸ λεπτοτάτου ὕμενίου εἰκνυδεδυμένη, ἥτις
 κατὰ μικρὸν ἐπεκτείνεται ὑπὲρ τὴν σαρχοφυοῦ-
 σαν ἐπιφάνειαν· εἰς τὴν περιφέρειαν δὲ ταύτης
 παρατηρεῖται ἑτέρα λεπτὴ γαλακτοχρῶς ζώ-
 νη, ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς γαλακτοχρῆς ἐπιδερμίδος
 ἢ ὅποια ἀπὸ τῆς περιφέρειας βαίνει συγκεντρι-
 κῶς ὑπὲρ τὴν σαρχοφυοῦσαν ἐπιφάνειαν ἢ ἐπὶ
 λωσις· οὗν προχωρεῖ καθ' ἑκάστην ἐν ᾧ ἡ σαρ-

κεφυύσα επιφανεία και η νεαρά ούλη άει συστρί-
 λονται· εκ τούτου δέ η μέν προς επούλωσιν επι-
 φάνεια όλονέν σμικρύνεται, η δέ επί τής νεαρής
 ούλης επίδερμής συμπικνουται· η συστολή
 τών κεγχευιδών σαρκών είνε τοσούτα μείζον
 ὄσω έλαστων η αντίστασις του περικειμένου
 δέρματος. Ουδέποτε εν τώ μέσω τραύματος τινός
 δύναται γά αναπτυχθώσι πυρήνες ούλης ου-
 λώδη νησίδα καλούμενα, και εντευθεν γά
 έχταθή εκκεντριώς η επούλωσις και επίδερ-
 μάτωσις, αν μή υπάρχει εις τας θέσεις ταύτας
 τός θηλώδες σώμα μετά του επικειμένου μαλλι-
 γείου πλέγματος αλώθητον, ως ενίοτε συμβαί-
 νει επί εγκυμάτων, διότι επίδερμής μόνον έξ
 επίδερμίδος δύναται γά αναπτυχθή· διά τόν λό-
 γον δέ τούτον η επούλωσις σαρχοφυύσης επι-
 φανείας επέρχεται μόνον εκ τής περιφερείας, ὅπν
 υπάρχει επίδερμής. Δυναμέθα όμως κατά τήν
 ανακάλυψιν του Reveddiη μεταμοσχεύοντες
 μικρότατα ράκη επίδερμίδος επί σαρχοφυουσών
 επιφανειών· εἴθα ταυτα προσφύονται και περαι-
 τέρω αναπτύσσονται, γά προκαλέσωμεν και
 ουλώδη νησίδα, έξ ὠνή επουλωσις γά προβή
 προς τήν περιφέρειαν· Η' εγκυρίσειε αὕτη εκ-

τελείται ἀπλούστατα ὡς ἑξῆς: διὰ γυμστηρίου
 παραλλήλως τῇ ἐπιφανείᾳ ^{τῆς ἐπιφάνειας} ὑπο ταύτην ἐμπει-
 ρομένῳ ἢ διὰ Κοπειρίου ψαλιδίου τέμνονται
 ἐκ τοῦ δέρματος βακέδια ἐπίδερμίδος ἑκτασιν
 2—4 χμ. καί πλέον ἔχοντα, καί τό Μαλπίγι-
 ον πλέγμα περιέχοντα· ταῦτα ἐπιθέτομεν ἐπί
 τῆς σαρχοφυούσης ἐπιφανείας, καί στηρίζο-
 μεν διὰ ταινιδίων κολλητικῶν ἐμπλάστρου·
 μετὰ 2 ἢ 3 ἡμέρας ἀφαιρουῦντες τό ἔμπλα-
 στρον εὐρίσκομεν συνηθῶς τό ῥάκος τῆς ἐπι-
 δερμίδος προσπεφυκός ἐπί τῶν κεγχροειδῶν
 σαρκῶν· μετὰ τινος δέ ἡμέρας περί τό οὕτω
 σχηματισθέν γησίδιον παρατηροῦμεν βαθύ-
 ρυθρον ξηρᾶν ὄφρον (ζώνην) καί ἐνδοθεν
 ταύτης τήν γαλακτοχρουν ζώνην τῆς νεα-
 ραῖς ἐπίδερμίδος, ἣτις ἐκτεινομένη ἐκκεντρικῶς
 ἐπιφέρει τήν ἐπούλωσιν. Μετά τήν ἐντελῆ
 ἐπούλωσιν ἢ ἀρτηγενῆς οὐλή εἶνε ἔτι ἐρυθρά
 στερεά καί σφικτῆς, διασχίζεται δέ ὑπό
 λίαν ἐπιπολαίων λεπτοτάτων ἀγγείων καί
 εἶνε πολυαιμος· ἡ ἑκτασίς τῆς οὐλῆς
 συνηθῶς κατὰ τό ἥμισυ μικροτέρα τῆς ἐκ-
 τάσεως τοῦ προσφάτου τραύματος· μετὰ
 παρέλευσιν δέ εβδομάδος καί μηνῶν ἡ οὐλή

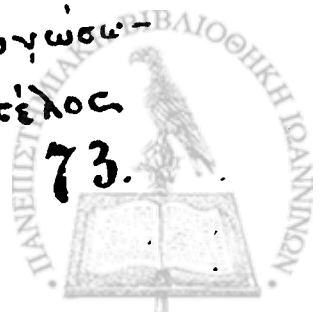

γίνεται ὀχροτέρα μαλακωτέρα μᾶλλον εὐ-
κίνητος ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων μερίων· ἐπὶ
πολὺν ὅμως χρόνον ἀκολουθεῖ συσπλωμένη
μικρὸν κατὰ μικρὸν· τέλος γίνεται ἡ οὐλή· ὀ-
χρά, λευκή, σπιλπνοτέρα τοῦ λοιποῦ δέρμα-
τος, ὑβώδης, ἀκτινοειδής. **Π**ρὸς ἀποπερά-
τωσιν τῆς κατὰ δεῦτερον σκοπὴν ἰάσεως
καὶ εἰς τὰς εὐνοϊκωτάτας περιπτώσεις ἀπαιτῶ-
νται τουλάχιστον 15 ἡμέραι· εἰάν ὅμως
τὸ τραῦμα ᾗ μέγα, τὸ περίεξ δέρμα οὐκ ἐνέρ-
χηται εὐκόλως, ὁ ὅλος ὀργανισμὸς οὐχὶ ὑ-
γιής, δύναται ἢ ἐπούλωσις νὰ χρειῆσῃ ἐπὶ
πολὺν, ἵνα μὴ ἐπελθῇ ὀλοτελῶς, μεταβαλλο-
μένου τοῦ τραύματος εἰς χρόνιον ἔλκος.

Πρόγνωσις. Αὕτη ἐξαρτᾶται
ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων περιστάσεων· οὕτω
λ.χ. ὅσῳ μείζον καὶ ὅσῳ βαθύτερον εἶνε
τραῦμά τι καθαρὸν, τῶσῳ σπουδαιότερον εἶνε
τραύματε μετ' ἀπωλείας τῆς οὐσίας εἰς
σπουδαιότερα ἐπὶ πλῶν τομῶν ἢ σπουδαιότερα
τῆς λειτουργίας τοῦ τραυέντος ὀργάνου ἐπη-
ρεάζει μὲν ὡς τὴν πρόγνωσιν ὡς καὶ ἡ
φύσις αὐτοῦ· οὕτω τραύματα τῶν ἄρθρων
τοῦ ὑπεζωκότος τοῦ περιτοναίου εἰσὶν ἐκ

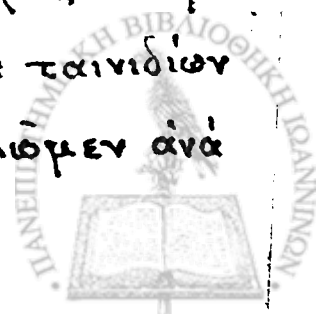
των σπουδαιότερων· επίσης τραύματα διαμπερή τοῦ θώρακος, τῆς κοιλίας, μετὰ τρώσεως μάλιστα τῶν ἐν αἰσίοις περιεχομένων· σπλάγγων, τραύματα τοῦ ἐγκεφάλου καὶ γωτιαίου μυελοῦ ἀνήκουσιν εἰς τὰ σπουδαιότατα τῶν τραυμάτων καὶ συχνότατα ἀπολήγουσιν εἰς θάνατον· καὶ ἀπλούστατα δὲ τὰ αὐμάτα ὕναιται ἐνίοτε γὰρ ἀποβῶσι κινδυνώδη καὶ θανατηφόρα· εἴαν κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν παρουσιασθῶσιν ἐπιπλοκαὶ κινδυνώδεις, οἷον ἐρσιπέλας σηψαιμικός ἢ πυαιμικός πυρετός τεταγός κτλ.

Θεραπεία. Ἐπι ἀπλῶν διὰ τομῆς ἢ πλήξεως τραυμάτων, ὧν τὰ χεῖλη ἢ καὶ ἐπιφάνεια ὕναιται· γὰρ προσαρμοσθῶσιν ἀλλήλαις ἀκριβῶς καθήκον ἡμῶν εἶνε πάντοτε νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἔγωσιν αὐτῶν. Πρὸς ἐπιτυχίαν ταύτης ὅμως ἀνάγκη νὰ ἐπισχέσωμεν καθ' ἑλοκληρίαν τὴν αἰμορραγίαν, διὰ τῶν μέσων, ἅτινα εἰς τόπερὶ αἰμορραγιῶν κεφάλαιον θέλομεν ἀναφέρει· ἰδίως δὲ διὰ τοῦ ψύχους ἢ τῆς πύσεως ἢ καὶ ἀπολινώσεως ἐν ἀνάγκῃ, εἶτα νὰ καθαρίσωμεν πᾶσαν τὴν τραυματικὴν ἐπιφάνειαν ἀπὸ παντός ἐπιχειμένου θρόμβου, οὔτινος ἢ παρουσίας πολλῆς μαστυρεῖ τὴν ἄμέσον σύμφυσιν, μετὰ ταῦτα νὰ ζυγώσωμεν τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος ἀκριβῶς καὶ τέλος

νά στηρίξωμεν ἐξυγομένα διά ραφῶν ἢ ταινιῶν κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, ἢ καί καταλλήλου τοποθετήσεως τοῦ τετραμένου μορίου ἐνίοτε. **Μετὰ** τοῦτο λοιπόν ὁ ἄρρωστος ἐκί τινὰς ἡμέρας, νά τηρῇ τὴν κλίνην εἰ δυνατόν ἀποφεύγων πᾶσαν κίνησιν δυναμένην νά διαταράξῃ τὴν ἁρμονίαν τῶν συνεραμμένων τραυματικῶν ἐπιφανειῶν καὶ διακωλύσει τὴν-κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἔνωσιν αὐτῶν. Τὴν πάσχουσαν χώραν δυνάμεθα νά ἀφήσωμεν ἀκαλυπτον ἀν' ὅμως ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται κατ' αὐτὴν τὰσιν ὀχληρᾶν ἐπαλείφομεν αὐτὴν δι' ἀμυγδαλίνου ἔλαιου ἢ ἀπλῶς διὰ ἀλοιφῆς, ἢ διὰ γλυκερίνης, ἢ ἐπικαλύπτομεν μὲ λινὰ πτύγματα εἰς τὰς οὐσίας ταύτας ἐμβεβριγμένα. **Εἰάν** ὅμως ἡ τὰσις εἶνε μεγάλη μετὰ πόνου καὶ ἐρυθρότητος, ὅτε ἀπειλεῖται φλεγμονὴ ἀνωτέρα τῆς συμφυτικῆς δυνάμεθα νά μεταχειρισθῶμεν καὶ ἐπιθέματα διὰ ψυχρῆ ἢ *Τουλαρδείου* ὕδατος· τὰ ράμματα ἀφαιρούμεν μετὰ παρέλευσιν 24 ὥρ· ἢ πλειόνων ἡμερῶν εἰ δυνατόν πρό τῆς διαπυήσεως τῶν πόρων δι' ὧν ταῦτα διέρχονται· μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν αὐτῶν στηρίζομεν ἔτι τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος πρὸς ἀλλη-
 ἡα μέχρις ὀριστικῆς ἐπούλωσεως διὰ ταινιδίων ἐχεκολλοῦ ἐμπλάστρου ἅτινα ἐπικολλιῶμεν ἀνά

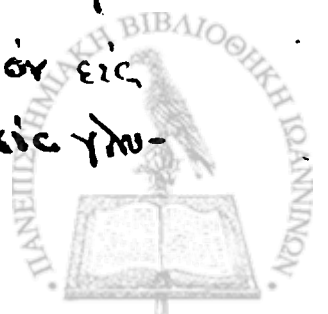

μέσον δύο ῥαφῶν πάντοτε καὶ στηρίζομεν ἐν
 ἀνάγκῃ διὰ κολληδίου προσέχοντες ὅπως τοῦτο
 μὴ ἐπικαλύπτῃ τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος. ἢ τὰς
 ὀπὰς δῖων ἐξῆλθον τὰ ῥάγματα, διότι τότε ἐμπο-
 δίζει τὴν ἐξόδον ἐνδεχομένης μικρᾶς πυήσεως καὶ
 δυσχεραίνει οὕτω μεγάλως τὴν σύμφυσιν. Πρὸς ἀ-
 σφαλεστέραν δὲ τῆς ἀμέσου συμφύσεως ἐπιτυ-
 χεῖαν ἀνάγκῃ ὅπως τὸ τραῦμα ἢ πρόσφατον, ἐγί-
 στε ὅμως καὶ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην ἡμέραν ἀπὸ
 τῆς τρώσεως συραφέντα τραύματα δύνανται γὰρ
 συγκολληθῶσιν· ἐπίσης ἀντὶ τὸ τραῦμα σαρκοφυεῖ
 ἢ δὴ τὰ δὲ χεῖλη αὐτοῦ ἀνευ ἐπισήμου τάσεως δύ-
 νανται γὰρ ζυγωθῶσιν, ἐνδέχεται καὶ εἰς τοιαύ-
 τὴν περίπτωσιν γὰρ ἐπέλθῃ ἐγίστε συγκόλλησις
 κατὰ πρῶτον σκοπὸν, ἐπιτυχῆσαι ὅμως τοιούτων
 περιπτώσεων εἰσι καθόλου σπάνια δι' ὅ καὶ σπανί-
 ως ἐπιζητούμεν ἐν αὐταῖς τὴν ἀμέσον ἔγωσιν. Ἐάν
 ὅμως τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος δὲν δύνανται γὰρ συ-
 ραφῶσι διὰ μέγα χάσμα ἢ δι' ἀπώλειαν τῆς οὐ-
 σίας ἢ θεραπευτικῇ τότε ἀγωγῇ εἴτε διάφορος.
 Ἡ συνηθέστατη καὶ ἔκπαλαι ἐν γὰρ εἰσι ἀγωγῇ
 εἴτε ἢ ἐξῆς, μετὰ τὴν ἐπίσχεσιν τῆς αἵμοστα-
 γίας καλύπτομεν τὴν τραυματικὴν ἐπιφάνει-
 αν διὰ στρώματος παχέος ἰκίμοτου ξηροῦ.

εἰάν τὸ τραῦμα ἢ μίγα θέτομεν προηγουμένως
 ἐπ' αὐτοῦ θυριδωτὸν σπληγίον καὶ εἶτα ἐπ' αὐτοῦ
 τὸν μοτόν· διὰ τοῦ τρόπου τούτου σὺν τῇ ἀφθονίᾳ
 τοῦ θυριδωτοῦ σπληγίου, συναφαιρεῖται καὶ ἅπασ-
 ὶ μοτός χωρὶς αἱ ἴνες αὐτοῦ νὰ προσκολληθῶνται εἰς
 τῆς τραυματικῆς ἐπιφανείας· ἐπὶ τοῦ μοτοῦ φέ-
 ρομεν ἕτερον σπληγίον πολὺπτυχον, καὶ τὰ πρῶ-
 τα ταῦτα μέρη τῆς ἐπίδεσεως στηρίζομεν διὰ
 σπειροειδοῦς ἐπίδεσμον· τὸν πρῶτον τοῦτον ἐπί-
 δεσμον ἀλλάσσομεν συγῆθως μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡ-
 μέρας, ἀφοῦ ὁ μοτός διαβραχῆ ἑπαρκῶς ὑπὸ τῶν
 τραυματικῶν ἐκκρισμάτων· εἰάν δὲ ὁ μοτός κεῖται
 προσκεκολλημένος κατὰ τινὰς μοίρας τοῦ τραύ-
 ματος, ὅτε ἡ ἀπόσπασις αὐτοῦ ἀποβαίνει ὀδυνη-
 ρῆ, ἐνίοτε δὲ προκαλεῖ καὶ αἱμορραγίαν, διαμο-
 σχεύομεν αὐτὸν προηγουμένως δι' ὀλίγου ὕδατος
 τὸν αὐτὸν ἐπίδεσμον ἐπαναλαμβάνομεν καθ' ἑκά-
 στην ἢ δύο καὶ τρεῖς τῆς ἡμέρας ἢ ἀνά πᾶσαν
 δευτέραν ἡμέραν ἀναλόγως τῆς ἀφθονίας τοῦ
 ἐκκρινομένου πύου· ἀποπλύνομεν προηγουμέ-
 νως τὸ τραῦμα μὲ χλιαρὸν ὕδωρ ἢ μὲ ἔγχυμα
 χαμημῆλων διὰ κλαστῆρος ἢ σπόγγου. **Π**ἰάν ὁ-
 μως πρόκειται περὶ εἰσαγωγῆς μοτοῦ στερεοῦ
 εἰς βαθεῖαν τινὰ σχισμὴν ἢ πόρον, ὅτε ἐξῆρος

ὡν δυσκόλως δυνατόν νά εἰσαχθῆ καὶ παράγει ὀδύ-
νην ἐπαλείφμεν αὐτὸν μὲ ἑκατὸν ἢ ἀπλήν ἀλοι-
φήν, ὅπως καταστῆ ὀλισθηρὸς. Ἐάν μετὰ τὰς
πρώτας ἐπιδέσεις ἡ τραυματικὴ ἐπιφάνεια βρα-
δύνει νά καθαρισθῆ, ἡ τουναντίον ἀποβαίνει ῥυ-
παρωτέρα ὑπὸ τῆς ἀφθονίας τῶν ἐπιχειμένων γεγε-
κρωμένων μορίων, τὸ δὲ ἔκαριμα ἀντὶ πυσώδους γί-
νεται ἰχωρῶδες, ἐμβρέχομεν τὸν ἐπιτηθέμενον μο-
τὸν εἰς οὐσίας ἀντισηπτικάς ἢ ἀντιμιασματικάς,
ὡς διάλυσιν χλωρούχου τιτάνου μίαν ἕως δύο
δραχμ. εἰς μίαν λίτραν ὕδατος, ἢ φανικοῦ ὀξέος
μίαν δραχμ. εἰς μίαν λίτραν ὕδατος, ἢ κατὰ τὸν
Vigier διάλυσιν μιᾶς δραχμ. φανικοῦ ὀξέος εἰς
μίαν ἕως δύο οὔγγιας λιγελαιίου, ἢ διάλυσιν ὑπερ-
μαγγανικοῦ κάλλεος ἀνά δύο ἕως πέντε κόκκους
εἰς οὔγγιαν ὕδατος. καὶ τῶν μέσων τούτων τὸ
τραῦμα καθαρίζεται ταχέως καὶ τὸ πύον καθίστα-
ται χρηστὸν ἀπὸ ἰχωρῶδους. Ὄταν τὸ τραῦμα
καθαρισθῆ καὶ αἱ κεγγροειδῆς σάρκες βλαστα-
νοῦσι ζωηρῶς, ἐπαναλαμβάνομεν τὴν διάξη-
ροῦ μοτοῦ ἐπιδέσειν μέχρις ἐπούλωσης· μόνον
δέ' ἂν ἡ πύησις ἐξακολουθῆ ἀφθονοῦς ἢ κακῆς
φύσεως, δυνάμεθα νά ἐμβρέχωμεν τὸν μοτὸν εἰς
τὰς προειρηθείσας διαλύσεις ἢ κάλλιον εἰς γλυ-

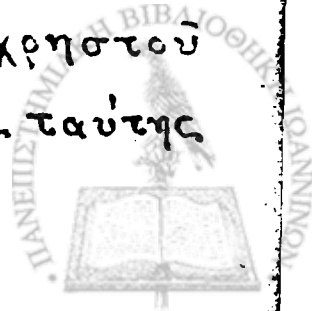

κερίνην συνέντευμα διά υψιν ὀξεικοῦ μολύβδου ἢ
 στυπτηρίας ἐκ ἡμισίας μέχρι μίας οὔγγιας εἰς
 8-12 οὔγγιας ὕδατος. Πολλάκις ὁμως συμβαί-
 νει διὰ τῆς ὁμοιομόρφου ταύτης θεραπείας καί
 ἐπὶ μεγάλοιων προπάντων τραυμάτων, ἢ περαιτέ-
 ρω σαρκοφυΐα νὰ ἐπισχεθῇ καὶ ἡ ἐπούλωσις ἐπὶ
 πολλάς ἡμέρας νὰ μὴ προχωρῇ τὸ παράπαν ἐν τοι-
 αύτῃ περιπτώσει δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν
 ἀλληλοδιαδόχως τὰς προμνησθείσας οὐσίας, ἢ
 ἐπιθέματα δι' ἐγχύματος χαμαιμήλων, διαλύσεως
 ὀξεικοῦ μολύβδου, ἢ ἐπιχρίσεις συχνὰς μέλα-
 φράν διάλυσιν νιτρικοῦ ἀργύρου 2-6 κόκκων
 εἰς οὔγγιαν ὕδατος, ἢ ἐπιθίξεις μέ χυτὸν νιτρι-
 κοῦ ἄργυρον. Δυνάμεθα προσέτι νὰ μεταχειρισθῶ-
 μεν καὶ διαφόρους ἀλοιφάς, ἐρεθιστικὰς ἢ ναρκω-
 τικὰς, οἷον τὴν βασιλικὴν ἀλοιφήν, τὴν διὰ στυ-
 ρακος, ἢ περουβιάνου θαλασσοῦ, ἢ τὴν δι' ὀξει-
 κοῦ μολύβδου ἀνά 1 δραχμὴν εἰς οὔγγιαν λίπους,
 ἢ τὴν διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου ἀλοεφὴν ἀνά 5-10
 κόκκους εἰς οὔγγιαν λίπους. Πρεβαίνουσης
 δε' αὐθις τῆς ἐπούλώσεως ζωηρῶς, ἐπανα-
 λαμπτομεν εἰς τὴν διὰ ξηροῦ μοτοῦ ἐπίδεσιν,
 ἐλάχιστα δέ μόνον ἴχνη τοῦ τραύματος ἀφίνε-
 μεν νὰ ἐπούλωθῶσιν ὑπὸ τῆς συνήθους ταῦτα

καλύπτουσαν έφελκίδα. Αύτη εστίν ή συνήθησ και είς γενικήσ σχεδόν χρήσιν θεραπευτική αύωγή επί τών δια σαρκοφυΐας και πυήσεως ιωμένων τραυμάτων. ύπάρχουσιν όμως και έτεροι μέθοδοι, αίτινες ένιοτε δύνανται να άποβώσι λυσιτελείσ, και περί ών έν βραχεί μόνον θέλομεν αναφέρει. Ο **Magrethegu** πρότινων έτών εύστησε τήν ίασιν τών τραυμάτων και ιδίως κατά τούς άκρωτηριασμούς, διά τής διαρκούς τηρήσεως του μέλους έντός χλιαρου λουτρου 27-28° θερμοκρασίας, επίνοήσας και ιδίους λουτήρας διά τά άνω και κάτω άκρα. Έν τοιούτω λουτρού το μέλος τηρεί πάντοτε τόν αύτόν βαθμόν τής θερμοκρασίας, ή τραυματική επίρραγεια άεγνάως αποπλύγεται από παντός έκκρίματος, και από παντός γεγεκρωμένου μορίου αποσπασθείτος. περιστάσεις έθως εύγοί και προς τήν ταχείαν έπούλωσιν. Έτεροι άγτικατίστησαν τό διαρκές λουτρόν, διά τής διαρκούς έπιβροχής του τραύματος, έξ ύπερχεμαμένου τινός μηχανήματος, από τού οποίου σταλάζει ύδωρ άεγνάως επί τής τραυματικής επιφανείας. Πολλοί νεώτεροι του γαγγίον έχκαταλείπουσιν πρόσφατα τραύματα είς τόν άέρα έντελώς έχ-

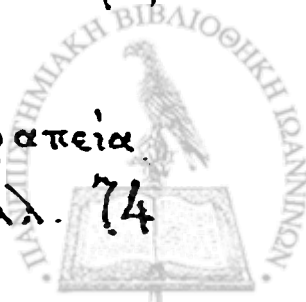

τεθειμένα άνευ ούδενός επίδεσμου. θέτοντες μή-
 νον υπό τό τραύμα κατάλληλον δοχείον προς συλ-
 λογήν του εκκρινόμενου τραυματικού υγρού·
 κατά την άγωγήν ταύτην παρατηρούμεν ότι τό τραυ-
 ματικόν υγρόν ούδóλως σήπεται ούδέ αποδίδειτήν
 κακήν εκείνην óσμην, ήν παρατηρούμεν κατά την
 διά μοτου επίδεσιν, και ήτις πιθανώς προέρχε-
 ται εκ της μεγάλης θερμοκρασίας ήν τουτο τη-
 ρεί, επίδεομένου του τραύματος, ενώ τουναν-
 τίου τό τραυματικόν υγρόν εκκρίσειν άμέσως εις
 τον ελεύθερον άερα ψύχεται ταχως, και σήπε-
 ται δυσκολώτερον. Πινώσκομεν δε εκ του περι ση-
 ψαιμίας κεφαλαίου, ότι σηπεδονώδη υγρά απορρο-
 φώνται ευκολώτερον, εάν εις την έκροήν αυτών
 παρέχονται εμπόδια έστω και υπό των επίδεσμα-
 των· δι' ό και ακώλυτος έκροή των τραυματικων
 υγρων και μάλιστα προ του καθαρισμού του τραύ-
 ματος, ότι ή σήψις αυτών εινε ευκολος, εινε
 χυσιτελεστάτη, και υπό την έποψιν ταύτην ή
 ρηθείσα θεραπευτική άγωγή επί μεγάλων τρώ-
 σεων μετ' άφθονίας τραυματικων εκκριμάτων
 δύναται να ήνε ώφέλιμος μέχρι της ενάρξεως
 της σαρκοφυίας και της εκκρίσεως χρηστού
 πύου. Όλως αντίθετος της άγωγής ταύτης

εἰγεθέν ἐτει 1871 ὑπὸ Ἀλφόνσου Ουερίνου καὶ εἶ-
 τα ὑπὸ Ουῖδону συστηθεῖσα διὰ παχέων στρωμάτων
 ἐπιέσεις τοῦ τραύματος ἰδίως μετὰ ἀκρωτηριασμοῦ,
 ἀπεξαρθρώσεις, διεκπρίσεις κτλ. **Η'** περιβολή οὐ-
 χι μόνον τοῦ τραύματος, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ
 μέρους διὰ πολλῶν στιβάδων βάττης, δὲν συντε-
 λεῖ μὲν εἰς τὸν τέλειον ἀποκλεισμόν τοῦ ἀέρος ἀπὸ
 τοῦ τραύματος, ὅστις ἀήρ κομίζων εἰς τὸ τραῦμα
 τοὺς σήφογόνους ὀργανισμούς μονάδας καὶ δο-
 νάκια διεγείρει ὡς γνωστόν πρὸς σήψιν, διηθεῖ
 ὅμως οἶογεί αὐτόν διὰ τῶν πολλὰ πλῶν αὐτῆς στι-
 βάδων διερχόμενον, κρατοῦσα ἐν ἑαυτῇ τοὺς σήψο-
 γόνους ὀργανισμούς ἢ μὴ ἐπιτρέπουσα αὐτούς νὰ
 εἰσδύσωσι μέχρι τοῦ τραύματος· τὰ στρώματα τῆς
 βάττης ταύτης στηρίζει ὁ μὲν Γετίπ διὰ σπειρο-
 εἶδους ἐπίδεσμον, ὃν συσφίγγει ἰσχυρῶς, ὁ δὲ Ὀλι-
 ἐρος διὰ τοῦ δια γύψου ἐπίδεσμον. **Τὸν** τοιοῦ-
 τον ἐπίδεσμον ἀφίνομεν ἐπὶ πολλάς ἡμέρας καὶ
 μόνον ἂν που φανῇ πύον ἐξερχόμενον προσθέτο-
 μεν νέαν βάττην καὶ ἀγαγεοῦμεν μόνον τὸν σπει-
 ρειδῆ ἐπίδεσμον, ὅταν χαλαρωθῇ, ἐπιβρέχομεν δὲ
 τότε καὶ τὴν βάττην μὲ καφουροῦχον οἰνόπνευμα,
 καὶ φανικόν ὀξύριον.

Η' ἐσωτερικὴ ἐπὶ τῶν τραυμάτων θεραπεία

ἢ εἶνε ὄλως περιετῆ, ἂν ἐπιπλοκὴ τις ἢ φλεγμονὴ τραυματικὴ καὶ πυρετὸς δὲν ἐπέλθῃ, ἢ κανονίζεται ἀναλόγως τοῦ τραυματικοῦ πυρετοῦ, τῆς φλεγμονῆς καὶ τῶν διαφόρων ἐπιπλοκῶν. ὡς τῆς πυραιμίας, σηψαιμίας, κτλ. περὶ ὧν ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ ἐπραγματεύθημεν ἤδη.

• **Η'** ἄνωθι περιγραφείσα συνήθης πορεία τῆς βλαστῆσεως καὶ ὀπισθωχωρήσεως τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν μέχρις ἐν τέλους ἐπούλωσης τῶν διὰ σαρκοφυΐας ἐωμένων τραυμάτων, ὑφίσταται ἐνίοτε παρεκτροπὰς τινὰς προερχομένας ἐκ διαφόρων νοσησέων τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν τῶν νοσησέων δὲ τούτων συνήθεστεραι εἰσὶν.

α.) **Αἰμυκητώδεις ὑπερσαρκώσεις.**

Αὗται ἀποτελοῦσιν ὄγκον σαρκῶν μύκητος μορφὴν ἔχοντα, πλαδαρόν, ἰξώδη, ὑπερέχοντα τῆς ἐπιφανείας τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος, καλύπτοντα τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος, καὶ οὐδεμίαν ἢ ἐλαχίστην τάσιν πρὸς ἐπούλωσιν δεικνύοντα.

Αἴτια τῆς ἀναπτύξεως μυκητωδῶν σαρκῶν εἰσὶν ἐν γένει, ὅσα χρονίζουσι τὴν ἐπούλωσιν. οἷον μεγάλη ἔκτασις τοῦ τραύματος, ἀπόστασις τῶν χειλέων αὐτοῦ καὶ ἰδίως τοῦ δέρματος, ὅσα-κις τούτο δυσκόλως συνέρχεται, ἄλλοτρια σὺ-

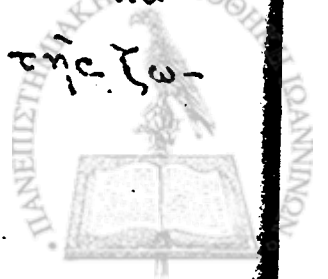
ματα ἐν τῷ πυθμένι τοῦ τραύματος, ὡς ὅστα
 γετεκρωμένα ἐν τῷ ἑαυταί σφριγγωδῶν πόρων
 καὶ τὰ παρόμοια. Τὴν πάθησιν ταύτην τῶν κεγ-
 χροειδῶν σαρκῶν καταπόλεμοῦμεν συνήθως διὰ
 καυστικῶν οὐσιῶν, δι' ὧν καταστρέφονται αἱ πλά-
 δαφαί σαρκεῖς καὶ ἀντ' αὐτῶν ἀγαπτύσσονται ἕ-
 τεραι ζωηρότεραι, καὶ πρὸς ἐπεύλωσιν πρόσφοροι.
Επικαίωμεν λοιπὸν καθ' ἑκάστην ἢ αἰνὰ πᾶσαν δευ-
 τέραν ἡμέραν ἑλαφρῶς τὰς ὑπερσαρκώσεις καὶ
 ἰδίως κατὰ τὰ χεῖλη διὰ χυτοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου,
 ἀχρις οὗ περισταλαῖσαι ἰσοπεδωθῶσι πρὸς τὸ περιέ-
 ῤερμα, ὅτε ἡ ἐπιδερμῶσις ἀρχεται μετὰ ζωηρό-
 τητος· ἢ ἐφ' ἅπασι καταστρέφομεν αὐτὰς ὑπο-
 σκάπτοντες διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου κατὰ παρτίσιν,
 διευθύνσεις, ἢ ἀποκαθαίρομεν αὐτὰς διὰ ψαλιδίου
 ἢ μαχαίριου. **Η** ἐπίκαισις τῆς σαρκοφυΐσεως
 ἐπιφανείας ἐπαγειλῆναι μὲνως διὰ ξηρίου ἔξερυ-
 θροῦ ὀξειδίου τοῦ ὑδραργύρου, ἢ κεκαυμένης στυ-
 πτηρίας, καταστῆλει ὡσαύτως τὰς μυκητώδεις
 σαρκας· τὲ αὐτὸ ἀποτελέημα ἐπιφέρει καὶ πίεσις
 αὐτῶν διὰ ταινιῶν κολλητικῶν ἐμπλάστρου.

β') **Β**γίστε αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες τραύ-
 ματος τινός καλῶν πτοῦνται καθ' ὄλεον ἢ κατὰ
 μέρος ὑπὸ λευκωπῶν ἢ ὑποξανθῶν θλεννεμε-

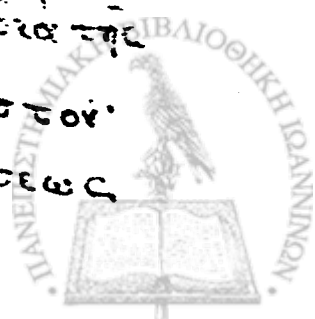
βρανῶν ἐξ ἰνώδους ἢ καὶ πυοκυττάρων συνεσταμένων. Αἱ ψευδομεμβράται αὗται ἢ ἔχουσι τὸν ὑμενογόγον χαρακτήρα καὶ ευκόλως ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν ἀποσπῶνται ἢ λαμάνουσι τῶν δεφθερικῶν χαρακτήρα προπέμπουσαι προβολὰς λεπτὰς καὶ εἰς τὸ παρῆγγυμα τῶν κεγχροειδῶν σαρκῶν, καὶ δυσἀπόσπαστοι οὔσαι. **Η'** πάθησις αὕτη εἰς μέτριον βαθμὸν οὐδένα παρέχει κίνδυνον εἰς τὰς κεγχροειδεῖς σάρκας. **Η'** γένεσις τῶν ψευδομεμβρανῶν ἢ καταπαύει ἀπὸ ἐαυτῆς, ἢ μετὰ τινος ἐλαφροῦς καυτηρίας, μένιτρικόν ἀργυρον, ἢ βάμμα ἰωδίου. **Η'** μεις μεταχειριζόμεθα εἰς τοιαύτας περιστάσεις μετὰ χερίστην ὠφέλειαν διάλυσιν ἀραιὰν ὑπεκλωρούχου σιδήρου ἐμβρέχοντες ἐν αὐτῇ τὸν πρὸς ἐπίθεσιν κοτόν.

γ.) Τέλος ἐπιάνομιᾶς μεγάλης τοῦ ὄργανισμοῦ, αἱ κεγχροειδεῖς σάρκες ὠχρῶσι, ταπεινῶνται, ἀπὸ κοκκοτῶν γίνονται ἐπίπεδοι, λεῖαι ἕηραι, μόλις λεπτότατον ἐκκρίμα παρέχουσαι τὴν τοιαύτην κατάστασιν ἀπαντῶμεν συγῆθως ἐπὶ πνευματικῆς, τετάγους, καὶ ἐν γένει ἐπὶ πάσης βαρείας νόσου, ἰδίως περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς. —

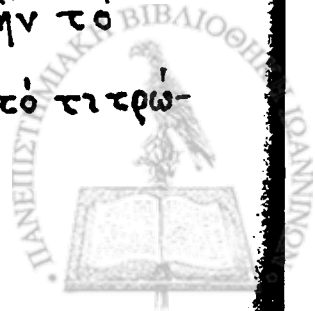
2^{ον} Περὶ θλάσεως καὶ τῶν διὰ θλάσεως τραμάτων.

Ἀμβλύ σῶμα, ὅπερ δὲν προσβάλλει μεθ' ἰκανῆς βίας ὥστε νὰ λύσῃ τὴν συνέχειαν τοῦ λίαν ἐλαστικοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος, δύναται νὰ μεταδώσῃ τὴν αὐτοῦ κίνησιν τῷ προσβαλλομένῳ μορίῳ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε νὰ ἐκσεισῇ αὐτὸ εἰς ἰκανὴν ἔκτασιν. Ἡ διάσεισις ὅμως δύναται νὰ λάβῃ χώραν καὶ εἰς τὰ περίετραυμάτιος, εἴαν ἡ ἐξωτερικὴ βία ἐπήνεγκε καὶ τοιοῦτόν. Ἡ ἐνέργεια τῆς διασεισεως εἶνε πάντοτε ἀνάλογος τῆς ὑφῆς τοῦ μορίου· λεπταὶ διακλωδώσεις γεύρων, ὡς ὁ χοριοειδής, στεροῦνται τῆς λειτουργίας των, ἐν ᾧ ὅστ' αὐτὰ καὶ μῦς μόλις ὑφίστανται διατάραξιν τινα. Ἐν γένει συγίστανται τὰ τῆς διασεισεως φαινόμενα εἰς περιοδικὴν διακοπὴν τῆς λειτουργίας μεταγινομένης ὑπεραιμίας· φυσικῶς τῷ λόγῳ ἡ διάσεισις δύναται νὰ ἀποβῇ καὶ θανατηφόρος; εἴαν ἀφορᾷ ὄργανον οὐ ἢ τὴν λειτουργία πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς οὐδὲ στιγμὴν δύναται νὰ διακοπῇ, ὡς π. χ. ὁ προμήχις μυελός· ὅποια ἀλλοιώσεις τῆς ὑφῆς ἐπέρχονται εἰς τὴν συγκινήσεως εἰς τοὺς ἰστούς εἶνε ὄγνωστον· πιθανόν ὅτι αὐταὶ διαφέρουσι τῶν ἐκ θλάσεως

προερχομένων κατά τὸν βαθμὸν μόνον· ἐξ' ὧ καὶ ἀκριβῆ ὅρια μεταξὺ τῶν δύο εἰδῶν τῆς τρώσεως ἐγγίγει δὲν δύναται γὰρ τεθῶσιν. **Η'** θλάσις δύναται κατὰ δύο τρόπους γὰρ ἐπέλθῃ. α.) **Εἰ**ὰν ἀμβλύ τι σῶμα δὲν ἐνεργεῖ μὲ ἐπαρκουσαν βίαν, ὅπως νικήσῃ τὴν ἀντίστασιν τοῦ δερμάτος ἀλλ' ἐπιφέρει εἰς τὰ ἥττονα παρέχοντα ἀντίστασιν ὑποκείμενα μόρια τοιαύτην φύσιν, ὥστε γενγῶνται ἐν αὐτοῖς λύσεις τῆς συνεχείας (*ἀμεσος θλάσις*).

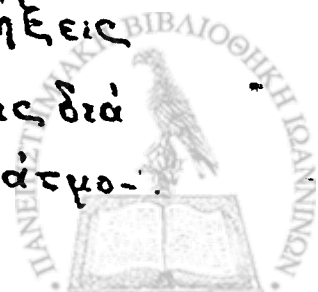
β.) **Εἰ**ὰν τὸ τιτρώσκον σῶμα εἴτε δι' ἀνεπαρκῆ βίαν, εἴτε διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἐπιφανείας, μεθ' ἧς ἐφάπτεται τοῦ σώματος, εἴτε τέλος διὰ τὴν μεγάλην ἀντίστασιν τοῦ προσβαλλομένου μορίου μεταδίδει τὴν ἐαυτοῦ κίνησιν εἰς ἰκανὴν ἔκτασιν, περί τὴν προσβαλλομένην χώραν ἀδιάφορον ἂν ἐν ταυτῷ ἐπέλθῃ καὶ ἀνάλογος ῥῆξις τῆς συνεχείας εἰς τὸ δερμα, τὰ λοιπὰ ἀπαλᾶ μόρια ἢ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ὀστά (*ἐλάσις διὰ διασείσεως*), ὡς ἀπαντᾶται συχνότατα εἰς τραύματα διὰ θλάσεως. Τοιαῦτα δὲ τραύματα καλοῦνται διὰ θλάσεως τραύματα καὶ γενγῶνται ὅτε μὲν διὰ ῥήξεως, ἐκ βίαιας ἐκτοπίσεως τῶν μορίων καὶ ἰδίως τοῦ δερμάτος ἐπερχομένης, ὅτε δὲ δι' ἀπολείας τῆς οὐσίας ἢν τὸ θλώμενον μόριον ὑφίσταται, ὡς ἄκως τὸ τιτρώ-

σκον σώμα ἐπενεργεῖ μέσχετικῶς μεγάλην ταχύτητα. Μία τοιαύτη λύσις μετ' ἀπωλείας τῆς οὐσίας δι' ἀμβλέως σώματος ἐπελθούσα καλεῖται *συντριβή*. Τάσυντετριμμένα πολλάκις δέ εἰς κόνιν ἢ πόλτον μεταπεποιημένα μόρια δύνανται ἢ νά συνεχόνται εἰσέτι μέ τά περίε, ἀλλ' ἀνεπαρκῶς πρὸς διατήρησιν τῆς εἰς αὐτῶν θρέψεως ἢ νά ἀποσπασθῶσιν ἢ καί νά ἀποτιναχθῶσι μακράν. **Η'** συντριβή ὁμῶς δέν προυποθέτει ἀναγκαιῶς καί τήν εἰς μέγαν βαθμόν διάσεισιν τῶν περίε· μία σφαῖρα δύναται τά ἀμέσως προσβαλλόμενα μόρια νά μεταπειθήσῃ εἰς πόλτον, νά διασπείρῃ καί ἐκσφενδαίνῃ μακράν διά τοῦ σωληνός, ὃν εἰς τό σώμα διαπέρασε, χωρῖς νά συγκινήσῃ εἰς μεγάλην ἔκτασιν τά τοιχώματα τοῦ σωληνοειδοῦς τραύματος εἰάν διά μεγίστης ταχύτητος διαπέρασῃ μόρια μικράν ἀνίστασιν παρέχοντα.

Α'. *Θλάσεις ἀπλή*.

Ἰσχυραὶ πλήξεις δι' ἀμβλέων σώματων πολλάκις δέν τιτρώσκει τό δέρμα, εἰ ἢ συντριβούσι τοῦς ὑπ' αὐτῷ κειμένους ἰστούς καί αὐτά τά ὅστα πολλάκις ὀνομάζομεν εἰ τὰς πλήξεις ταύτας *θλάσεις ἢ θλάσματα*. πλήξεις διά ῥάβδου, λίθου, ῥοπαλῶν, καί εἰς φόρων ἀτμο-

κινήτων ἢ ἄλλων μηχανῶν, ἀποτελοῦσι τὰ συνή-
 θη αἰτία τῶν θλασμάτων· καὶ μέλη δὲ τοῦ σώμα-
 τος ἡμῶν δύναται νὰ θλάσῃ ἕτερον μέλος,
 ὡς τὰ σκέλη τὸν ὄρχιν, ὡσαύτως, τὸ βάρος τοῦ
 σώματος ἐπὶ πτώσεως δύναται νὰ θλάσῃ τὸ γόνυ
 τὴν χεῖρα κτ.λ. Ἄντι τῆς πλήξεως δύναται καὶ
 ἰσχυρὰ πίεσις νὰ προκαλέσῃ θλάσιν. Ἐπὶ πάσης
 θλάσεως διακρίνομεν τὴν βίαν τὴν ἀντίστα-
 σιν καὶ τὸ ὑπέρεισμα. Ἐπὶ συντριβῆς τοῦ σκέ-
 λους, λ.χ. ὑπὸ τροχοῦ τινος ἀμάξης, ὁ μὲν τρο-
 χός εἶνε ἡ ἐνεργουσα βία, τὸ σκέλος παρέχει τὴν
 ἀντίστασιν, τὸ δὲ ἔδαφος χρησιμεύει ὡς ὑπέρει-
 σμα: ἐπὶ θλάσεως τοῦ βραχίονος διὰ τινος βάρους,
 ὡς ὑπέρεισμα χρησιμεύει τὸ ὄστούν τοῦ
 βραχίονος ἢ ἡ ἀπονεύρωσις. Ἐνίοτε ἐμπίπτει τὸ
 συθλωμένον μόριον μεταξὺ δύο δυνάμεων αἰτί-
 γες χρησιμεύουσι ἀλλήλαις, ὡς ὑπέρεισμα ὡς
 λ.χ. εἰάν ἡ χεὶρ συνθλασθῇ μεταξὺ δύο τροχῶν
 ἢ κυλινδρῶν μηχανῆς τινος.

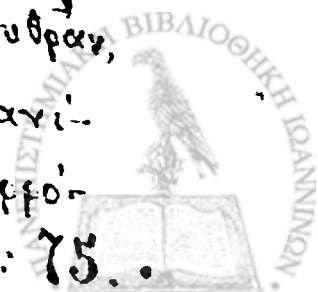
Συμπτώματα. Ἡ ἀπ' ἀλλήλων μά-
 χρυσις τῶν διαιρεθέντων ἰστών δὲν δύναται
 νὰ διακριθῇ ἀσφαλῶς, καθότι τὸ μὲν δέρμα κα-
 λυπτει τὸ τραῦμα, τὸ δὲ ἐκχυθέν αἷμα πλη-
 ροῖ τὸ μεταξὺ τῶν διαιρεθέντων ἰστών χάσμα.

Διὰ τῆς αἰμορραγίας ταύτης. ἢν ἐκχύμω-
 σιν ὀνομάζομεν ταχέως γεννᾶται ἐξοίδησις
 καὶ ἄλλα τινὰ συμπτώματα, περιῶν βραδύτερον
 βεβηομεν ἀναφέρει. **Ο** πόκος εἶνε λίαν ἐριμύς, ἂν
 τὸ ὑπέρεισμα κεῖται πλησίον τοῦ δέρματος, ὡς εἰς
 τὴν ἐσω ἐπιφάνειαν τῆς κνήμης, τὴν κεφαλῆν,
 τὴν ἐπιγογατίδα, εἶνε δὲ ἀμβλύς ἂν τὸ ὀστοῦν
 κεῖται κατὰ βάθος, ὅποτε τὸ δέρμα δέν συνθλάται
 ἰσχυρῶς. **Ο** Δουπουίτριγος ὡς καὶ ἐπὶ ἐγκου-
 μάτων διακρίνει καὶ ἐνταῦθα διαφόρους βαθμούς
 τῆς θλάσεως. ^{εἰσὶ δὲ} α.) Ἐλαφρὰ ῥήξις τῶν ἰστών κατ'
 ἀσήμαντος ἐκχύμωσις. β.) ῥήξις μεγαλειτέ-
 ρων ἄγγειων ἐπομένως ἄρθρος αἰμοραγία. γ.) οἱ
 συντεθλασμένοι ἰστοὶ εἰσὶ γενεκρωμένοι. δ.) οἱ
 ἰστοὶ εἰσὶν οὗται συντεθλασμένοι καὶ μετὰ τοῦ κί-
 ματος μειγμένοι, ὥστε ἀποτελοῦσι πολτώδη μά-
 ζαι. **Μ**ετὰ τοῦ τελευταίου βαθμοῦ ἐννοεῖται
 ὅτι συνυπάρχουσιν εἰς τὰ περίεξ καὶ οἱ λιποὶ, μόνον
 ἢ πρῶτος δύναται γὰρ ὑπάρχει καθ' ἑαυτὸν.

Ἐκβάσεις τῶν θλασμάτων.

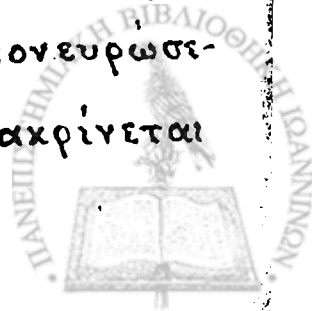
Η ἐκχύμωθεῖσα χώρα παρέχει τὸ κατ' ἀρχάς
 λευκὰν κυανῆν, βαθειᾶν, εἶτα ἰώδη, εἶτα ἐρυθρὰν,
 καὶ τέλος ξανθῆν, ἥτις κατὰ μικρὸν ἐξαφανί-
 ζεται ἐλαττουμένη κατ' ἕκτασιν. **Η** ἀπορρο-

φθοίς τοῦ αἵματος δύναται γὰ γίνη μετ' ἀπιστεύ-
του ταχυτητος, καὶ ἄνευ σημείου φλεγμονῆς.
δύναται ὅμως τὸ ἐκχυθεῖν αἷμα γὰ ὑποστῆ καὶ
διαφόρους ἀλλοιώσεις, ἥτοι α.) τὸ θρόμβωμα
ρευστοποιεῖται, καὶ σχηματίζεται περὶ αὐτὸ κύ-
στωμα ὀρρώδους. β.) σχηματίζεται ἐν τῷ κέν-
τρῳ τοῦ θρόμβου πύον ἢ καὶ ἅπας ὁ θρόμβος δια-
πυρρῶσκειται. γ.) τὰ περίεξ ὑγρά συστατικά ἀπορ-
ροφῶνται, καὶ ὁ θρόμβος συρρικνούμενος περι-
κλείεται ὑπὸ παχείας νεοπλαστικοῦ οὐσίας. **Η'** φαί-
α ἢ ὑπόξανθος, ἢ καὶ μέλαινα αὕτη μάζα τοῦ θρόμ-
βου ἀποτελεῖ τότε τὸ ἐμπεριεχόμενον κύστωμα τι-
γῶν. **Α'** ἐκ τῆς θλάσεως ἐπῆλθε γέκρωσις, ὡς
συμβαίνει εἰς τὴν τριτοβάθμιον καὶ τεταρτοβάθ-
μιον θλάσιν, λαμβάνει χώραν καὶ τὴ ἀκώθησις τῶν
νεγκεκρωμένων ιστῶν, ἐν ἣ περιπτώσει ἐπέρχεται
ἐν μέρει καὶ ἔλκωσις τοῦ δέρματος.

Διάγνωσις. **Η'** ἐκχύμωσις εἶνε οὐ-
σιωδέστατον ἀντικειμενικόν σημεῖον τῆς θλά-
σεως, ἐνίοτε ἢ χαρακτηριστικὴ χροιά τῆς ἐκχυ-
μώσεως ἀναφαίνεται πολὺ ἀργά, ἢ μακρὰν τῆς
τετρωμένης χώρας, ἰδίως τὰ τετρωμένα μέρη
περιβάλλοντα ὑπὸ παχείας τινός ἀκονευρώσι-
ως. **Τῆς** ἀρχομένης γαγγραινης διακρίνεται

ἢ ἐκχύμωσις, διὰ τῆς ἀλληλουχίας τῶν χρωμάτων, ἅτινα παρίστησι καὶ τῆς διαχύτου ἐκτάσεως αὐτῆς· ἐπὶ θλάσεως 6^{ου} βαθμοῦ καὶ συνήθως, ὅταν ὁ ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ὀστού κείμενος πυκνός συνδετικός ἴστος συνθλάται ὡς εἰς θλάσματα τῆς κεφαλῆς, τῆς κνήμης, ἀπαντῶμεν ἐπάρματα, ἅτινα κατὰ τὴν περιφέρειαν εἰσὶ σκληρὰ, κατὰ δὲ τὴν μεσότητά εἰσὶ μαλακὰ καὶ οἶον εἰ ἐμπεπιεσμένα· ταῦτα δέον νὰ γινώσκη τις, διότι ἐνίοτε κατὰ τὸ κρατίον ἐκλαμβάνονται ὡς ἐμπιέσματα τοῦ ὀστού. Τὰ ἐπάρματα ταῦτα ἀποτελοῦνται ἐξ αἵματος ἡμιτεθρομβώμενου καὶ παρέχουσι κρυγμὸν ὡσάνετι πιέζει τις σφαῖραν χιόνος μεταξὺ τῶν χειρῶν. —

Πρόγνωσις. Εἰς ὄλως ἐπιπολαίας καὶ ἀσημάντους θλάσεις, ἢ πρόγνωσις εἶναι καλλίστη· εἰς δὲ τὰς λοιπὰς ἔστω τις λίαν πεφυλαγμένος καὶ μάλιστα ἀνθραίνουσι κατὰ βάθος ἢ προσβάλλωσι καὶ σπλάγγνον τι. Εἰς τὸς τοῦ ἐκ τῆς πυήσεως κινδύνου τῆς ζωῆς, ὅστις εἶναι ὁ αὐτός μετὸν ἐκ πάσης πυήσεως κινδύνου, πολλὰ καὶ ὀργανικαὶ νόσοι λαμβάνουσι τὴν πρώτην αὐτῶν ἀρχὴν ἐκ θλάσεως.

Θεραπεία. Εἰν πρώτοις φροντιστέ-

ον περι τῆς δυνατῆς ἀπορροφήσεως τῶν ἐκχυ-
 μώσεων, καὶ προλήψεως τὸ μὲν ἰσχυρᾶς φλεγ-
 μονῆς, τὸ δὲ γαγγραινώδους καταστροφῆς. Ἡ
 κυριώτερα ἐκ τῶν συστηθέντων πρὸς τὸν σκο-
 πὸν τοῦτο εἰσὶ τὰ ἑξῆς α.) Τὰ οὔτω δὴ καλού-
 μενα διαλυτικὰ ἐπιθέματα ἐξ ἀλατούχου ὕδατος,
 οἴνοπνεύματος ἀπλοῦ ἢ καφουρούχου, μολυβδού-
 χου ὕδατος (Γουλαρδείου) διαλύσεως ὑδροχλω-
 ρικῆς ἀμμωνίας, βάμματος ἰώδους, τέλος ψυ-
 χροῦ ὕδατος ἢ καὶ χιόνος. Σήμερον δὲν ἠθελεῖ
 τις ὑποπέσει πλεόν εἰς τὴν πλάνην νὰ κατα-
 πολεμήσῃ τὴν ἀπειλούμενην φλεγμονὴν διὰ
 τῆς ἐπιμόνου χρήσεως τῶν ψυχρῶν ἐπιθεμάτων.
 δι' αὐτῶν δύναται τις μᾶλλον παρατείνων τὴν
 χρῆσιν νὰ διευκολύνῃ γαγγραινώδεις καταστρο-
 φὰς, αἰτινας ἠθέλον βεβαίως προληφθῆ ἐπὶ ἐγ-
 καιροῦ διακοπῆς τῆς χρήσεως τοῦ ψύχους.
Η ἰδία δυσάρεστος αἰσθησις τοῦ ἀρρώστου
 πρὸς τὸ ψύχος εἶνε τὸ καλεῖτερον σημεῖον τῆς
 καύσεως αὐτοῦ. β.) Τοπικαὶ ἀφαιμάξεις καὶ
 μάλιστα διὰ βδελλῶν ἀφαιρουσαι τὸ αἷμα ἀπὸ
 τοῦ δέρματος καὶ τῶν κατ' ἐπιπολὴν στρωμά-
 των διευκολύνουσι τὴν ἀπορρόρησιν εἰς τὰς
 κατωτέρω κειμένας στιβάδας, ἐπομένως

αἱ βδέλλαι καὶ αἱ σικυαὶ εἰσὶν εἰς τὰς θλάσεις
λίαν ὠφέλιμοι . γ. Μεθοδική πίεσις δι' ἧς
οὐχὶ μόνον ἡ ἀπορρόφησις εὐκολύγεται καὶ ἡ
περαιτέρω αἰμορραγία ἐμποδίζεται , ἀλλὰ καὶ
ἡ φλεγμονὴ προλαμβάνεται ἢ μετριάζεται . δ.)
Σχάσις πρὸς κένωσιν τοῦ ἐκχυθέντος αἵματος
εὐδεικνύται ὅταν ἡ ἀπορρόφησις καὶ διάλυσις
αὐτοῦ δὲν ἐπιτυγχάνει διὰ τῶν τρομνηθέντων
μέσων . διὰ τῆς σχάσεως σχηματίζομεν τραῦμα
κυρροῦν , καὶ ὡς τοιοῦτον θεραπεύομεν αὐ-
τό . —

Β. Τραύματα διὰ θλάσεως ρήξεως καὶ δήξεως .

Τὰ διὰ θλάσεως τραύματα παρουσιάζουσι
κατὰ τὰ χεῖλη καὶ τὰ περίεξ αὐτῶν τοὺς χαρακτή-
ρας τῆς θλάσεως . τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος εἰσὶν ἀνώ-
μαλα , ὀδοντοτά καὶ χαίνουσι ὀλιγωτέρῃ ἢ εἰς τὰ
διὰ τομῆς τραύματα . **Η'** αἰμορραγία εἶνε συνή-
θως ἀσήμαντος , στάσις δὲ τοῦ αἵματος γεννά-
ται εἰς τὰ περίεξ μέρη , ἅπερ εἰσὶ ἐν ταῦτῳ καὶ ἔ-
δρα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐκτεταμένων
ἐκχυμώσεων . ὁ πόνος ἔχει ὡς καὶ ἐπὶ θλάσεων .
ὁ ἐρεθισμὸς τῶν ἰσθμῶν εἶνε τοσοῦτος ὥστε συνή-
θως ἐπέρχεται πύησις πολλάκις δὲ καὶ γάγγραι-

νά' ενίοτε δέ η φλεγμονη γίνεται τοσοῦτον σφοδρά και εκτεταμένη ὡστε απαιτεῖ γενναίαν καταπολέμησιν .

Τὰ διά ρήξεως δέ τραύματα διαφέρουσιν εφ' ὅσον η ρήξις ἐπέρχεται καθ' ὁ μέρος η βία ενεργεῖ ἢ ἀπετέρω . **Εν** τῇ πρώτῃ τῶν περιπτώσεων ἔχομεν ἐν ταυτῶν τὰ τῆς θλάσεως και ρήξεως φαινόμενα ἐν δέ τῇ δευτέρῃ μόνον τὰ τῆς ρήξεως . **Εἰάν** μέλος τι κατά τινα ἄρθρωσιν ἀποσπασθῇ ρήγγυνται ἐν πρώτοις οἱ τένοντες εἶτα οἱ μῦς ἀποσπώμενοι ἐκ τῶν μετὰ τῶν ἀπογευρώσεων τοῦ περισστέτ και τῶν τενόντων ἐνώσεων . **Εἰς** τὸ χόλλωθωμα προεξέχουσιν οἱ διαρηχθέντες τένοντες τὰ ἀγγεῖα ὅμως πάντοτε ρήγγυνται ὑψηλά ἐντός τῶν σαρκῶν ἢ ἀποσύρονται πρὸς τὰ ὀπίσω ἐξοῦ ἢ αἰμορραγία εἴτε συνηθῶς ὀσθήματος . **Εἰς** πηλομοι ρήξεις ἐπῆλθον πολλάκις και διὰ τῶν πρὸς κατὰ τάξιν τῶν ἐξ ἰσθμῶν μηχανῶν ἐν ταυτῇ περιπτώσει η ρήξις λαμβάνει χώραν πέραν τῆς θέσεως εφ' ἧς ἠέλκωσις ενεργεῖ ἐν ταυθα συνηθῶς τὸ δερμα μένει ἀδιαρρήκτον . τὰ γὰρ ἐκ μὴ ὑφιστάμενα πλήξι τινα δὲν παρουσιάζουσι τὰ τῆς θλάσεως φαινόμενα .

Τὰ διά δῆξεως τραύματα εἰν ὡσιν

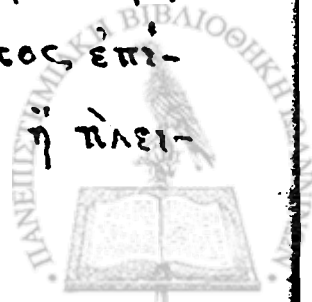

ἀπλᾶ δηλ: εἰάν δὲν μεταδίδωσι τῷ ὀργανισμῷ ἰ-
 οὐν τινα ἀναλογουῖσιν ὅτε μὲν πρὸς τὰ ῥήξεως
 ὅτε δὲ πρὸς τὰ διὰ θλάσεως τραύματα· διὰ τῶν
 κινησεων τοῦ δακτυοτος, ζώου ἐλκύνονται συνή-
 θως τὰ μόρια βιαίως καὶ συνθλιῶνται τοσοῦτο μάλ-
 λον, ὅσῳ ἀμβλύτεροι εἰσὶ οἱ ὀδόντες.

Θεραπεία. Ἐπίδομεν καὶ ἀνωτέρω ὅτι τραύ-
 ματα διὰ θλάσεως ἐπερχόμενα, διὰ βίας, μεγίστην
 ταχύτητα ἐχούσης ἀναλογουῖσι μέγας πρὸς τὰ
 καθαρὰ τραύματα καὶ δύνανται ὡς ἐκεῖνα ναίανθῃσι
 πολλάκις διὰ τῆς κατὰ πρῶτον σκοπῆς ἐνώσεως,
 ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα διὰ θλάσεως τραύματα
 δύνανται ἐπιτοτε νὰ συκολληθῶσι διὰ τῆς πρῶ-
 τῆς ἐνώσεως, εἰάν ἄλλαι ἐπιπλοκαὶ δὲν ἐμποδίζου-
 ρουσι ταύτην· τὰ τοιαῦτα τραύματα πολλάκις
 πυορροοῦσι μικρὸν κατ' ἐπιφάνειαν ἀλλὰ κατὰ βά-
 θος συμφύονται ἄνευ πυήσεως· καὶ κατὰ μέρος,
 δε' ἄνευ ἐπιτυχῆς ἢ κατὰ πρῶτον σκοπῆς ἐνώσεως,
 εἶνε μέγα τὸ κέρδος· ὥστε εἶνε ἀνάγκη εἰς πλείστα τῶν τραυμάτων τούτων
 νὰ δοκιμάζωμεν τὴν ἄμεσον ἐνώσιν· ἀν' δὲ τὰ
 χεῖλη αὐτῶν μόνον εἰσὶ τεθλασμένα ἰσχυρῶς,
 ὅπου εἶνε δυνατόν ἀποκαθαίρομεν αὐτὰ μετα-
 πουῦντες τὸ τραῦμα εἰς ὅσον οἶόν τε καθα-

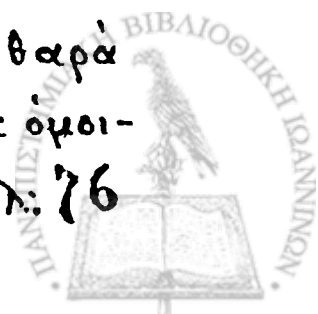
ρόν. **Κ**αί ἐπί κρημνωδῶν δέ τραυμάτων δύναται
ὡς ἡ πείρα διδάσκει νά ἐπέλθῃ διά τῆς ἀμέσου
συναφῆς ἢ κατὰ πρῶτον σκοπὸν ἐνώσις· ἀν' οὐχί
καθ' ὀλοκληρίαν τουλάχιστον κατὰ μέρος. Ἄνω-
τέρῳ εἶπομεν ὅτι ἐπί πάσης ἐλάσεως προπάντων
δεῖται προσοχῆς ἢ φλεγμονῆ διό· μετὰ τὴν ἐνώσιν
τοῦ τραύματος δεόν νά μεταχειριζώμεθα τὰ προ-
μηθηθέντα διαλυτικὰ ἐπιθέματα καί ἰδίως τὰ
ψυχρὰ καί τὰς διαρκεῖς καταπονήσεις διά ψυ-
κροῦ ὑδατος· ἡ αὐτὴ ἀγωγή εἰς μᾶλλον ἀρμόζει
καί εἰς τὰ διά ῥήξεως τραύματα καί μάλιστα ἐκεῖ-
να εἰς ἃ ἡ ῥῆξις λαμβάνει χώραν μακρὰν τοῦ ση-
μείου ἐφ' οὗ ἡ βία ἐπίδρα· ὅπου ὅμως ὑπάρχει μεγά-
λη τῆς οὐσίας ἀπώλειαν καί τὰ χεῖλη τοῦ τραύμα-
τος δὲν δύναται νά ζυγωθῶσι, λόγῳ, κατ' ἀμέσου
ἐλάσεως δὲν δύναται νά γίνῃ. **Ε**ἰ ἐπίδεσις τῶν τοι-
ούτων τραυμάτων γίνεται ὡς ἔξῃς· ἅπασ ὁ πυ-
θμὸν τοῦ τραύματος, καλύπτεται διά σπληνίου
θυριδωτοῦ με' ἀπλὴν ἀλδιφῆν, ἐπιχεχρισμένου
ἐπ' αὐτοῦ δέ τίθεται πχχὺ στρώμα, ἰπαλοῦ μο-
τοῦ καί εἶτα αὔθις σπληνία· τὰ πάντα δέ στη-
ρίζονται διά σπειροειδοῦς ἐπιδέσμου ἢ ἐπιμή-
κουσ, πολυκτύχου σπληνίου· ὁ πρῶτος ἐπί-
δεσμος ἀλλάσσεται μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἢ πλεί-

οτέρας ἡμέρας, καλὸν δὲ εἶνε γὰ μὴ ἀλλάσσηται πρὸ τῆς πλήρους πυήσεως, διότι ἡ ἀλλαγὴ τότε ἀποβαίνει ἐπώδυνος· βραδύτερον ἢ ἀλλαγὴ τοῦ ἐπιδέσμου γίνεται καθ' ἑκάστην ἢ ἀνά πᾶσαν δευτέραν ἡμέραν ἀναλόγως τῆς ἀφθονίας τῆς πυήσεως καὶ τῆς λοιπῆς καταστάσεως τοῦ τραύματος, ἰδίως τῶν περὶ ἔξαιρέτων καὶ τῶν χειλέων αὐτοῦ· ἀποβαίνουσι ὠφέλιμα τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας ψυχρὰ ἐπιθέματα μετὰ δὲ τὴν ἔναρξιν τῆς πυήσεως τὰ θερμά.

Γ'. Περὶ τῶν διὰ νύξεως τραυμάτων.

Οὕτως ὀνομάζομεν τὰ τραύματα ἐκεῖνα ἅτινα ἐπέρχονται δι' ὀργάνων κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον ἀκιδωτῶν καὶ διαιρούντων μόρον διὰ τῆς ἀκωχῆς των. Ὑπάρχουσιν ὅμως πολλαὶ διαφοραὶ τῶν τραυμάτων τούτων ἀπὸ τοῦ βελονογυγμοῦ μέχρι τοῦ σκολοπισμοῦ. Ἐνῶς ἡ βελόνη κυρίως εἰσδύει εἰς τοὺς ἰστούς παραστέλλουσα μόνον αὐτούς, τὸ σκολόπιον ἀπ' ἐναντίας ρηγνύει καὶ συνθλά αὐτούς· ἄλλα ὄργανα γύσσουσι καὶ τέμνουσιν ἐν ταυτῶ ὅτε μὲν ἄνευ βλάσεως καὶ τότε ἀναλογοῦσι πρὸς τὰ καθαρὰ τραύματα, ὅτε δὲ μετὰ θλάσεως καὶ τότε ὁμοί-

αλοουσι τὰ διὸ θηλάεως τραύματα.

Ἰδιοὶ χαρακτῆρες. Ἐὐ γύσσον ὄργανον εἰσδύει ἢ καὶ καθέτως ἢ λοξῶς· εἶνε δὲ πάντοτε ἐπικίνδυνον πλησίον τῶν κοίλιων τοῦ σώματος τιτρώσκον, καθότι εὐκόλως εἰσδύει καὶ εἰς ταύτας. **Εἰάν** τὸ τιτρώσκον ὄργανον εἶνε λεπτόν καὶ στενόν τὸ χεῖλος τοῦ τραύματος οὐδὲνως χαίνει· ἢ αἱμορραγία διὰ τῆς συνυπαρχούσας θλάσιν εἶνε μετριωτέρα ἢ εἰς τὰ διάτομῆς τραύματα· ἀλλὰ διὰ τὸ μέγα βάθος εἰς εἴ ταῖα διὰ νύξεως τραύματα εἰσδύουσιν, ἢ τρώσις ἐπισημῶν ἀγγείων εἶνε συχνότερα.

Ἡ διάγνωσις τῶν ἐν λόγῳ τραυμάτων δύναται ἐπὶ τοσοῦτον μόνον γὰρ παρασχη δυσκολίας, ἐφ' ὅσον ἐγίστε εἶνε ἀδύνατον γὰρ σταθμίσῃ τις ἀκριβῶς τὸ βάθος αὐτῶν, καὶ ἂν ἀκόμη ἔχει πρό ἑαυτοῦ τὸ τραυματίσαν ὄργανον καὶ ἐκφρήσῃ τὴν ἐξέτασιν διὰ μήλης. **Ἡ** ἐξοίδησις ἀφ' ἑνός καὶ ἐκτόπισις τῶν μορίων διὰ τῶν κινήσεων καθιστῶσι συνήθως τὴν μήλωσιν ἐπώδυνον, δυσεκτέλεστον ἢ καὶ ἐπικίνδυνον προκειμένου περὶ ἀνεώξεως κοιλοτήτων.

Πρόγνωσις. Καίτοι ὁ μέτριος κασμός τοῦ διὰ νύξεως τραύματος διευκολύνει τὴν

κατά πρῶτον σκοπόν ἵσται το μικρὸν τοῦ δερ-
ματος τραῦμα ἐπιδιούται ἀλγέως ὥστε τὸ
λοιπὸν τοῦ τραύματος καθίσταται ὑποδόρειον
καὶ ἀνίατον ἀλλ' ὅμως δὲν πρέπει τὰ λυσμο-
νήση τις ὅτι συνηθῶς συνυπάρχει καὶ θλάσεις
καὶ ὅτι ἡ ἀγγνωστος βαθύτης τοῦ τραύματος διὰ
τρώσεως ἐπισήμων ἀγγείων ἢ διαφορῶν σπλαγ-
χνων, ὡς τῆς καρδίας, τῶν πνευμόνων τοῦ ἐγ-
κεφάλου, τῶν νεφρῶν καὶ λοιπῶν, δύναται νὰ συν-
ἐπιφέρει μέγαν κίνδυνον.

Θεραπεία. Πρὸ παντός ἄλλου φρον-
τιστέον καὶ περὶ ἐξαιρέσεως ἀλλοτρίου σώμα-
τος, ὅπερ ἐν τῷ τραύματι ἐναπελείφθη· ἢ ἐξ-
πλήρωσις ὅμως τῆς ἐνδείξεως ταύτης εἶνε
λίαν δύσκολος, εἰάν τὸ ἀλλότριον σῶμα εἶνε λίαν
σικρὸν καὶ εἰς μέγα βάθος ἢ ἐσφηνομένον εἰς
οστέων πρὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀρετώτε-
ρον εἶνε γὰρ ἀγαμείνωγεν τῆν πύησιν, δι' ἧς
τὸ σῶμα γίνεται εὐκίνητότερον ἢ καὶ ἐξέρχεται
μετὰ τοῦ πύου. Δὲν πρέπει ὅμως ἀφ' ἑτέρου γὰρ ἡ-
σμονῶμεν ὅτι ἡ παρουσία τοῦ ἀλλοτρίου σώ-
ματος χρησιμεύει ὡς διηγεκῆς ἐρεθισμὸς
πρὸς φλεγμονήν· ἡ λοιπὴ θεραπεία συνίστα-
ται εἰς ἀπλήν μόνον ἐπίδεσιν, ἥτις εἶνε

ἢ καταλληλοτέρα πάσης ἄλλης. **Η** διεύρυνσις τοῦ τραύματος, ἢν τινὲς εἰ πάσει περιπτώσει συμβουλευούσι ἐνδείκνυται μόνον εἰάν παρουσιασθῶσι δυσάρεστοί τινες συμπτώσεις ὡς λ.χ. αἰμορραγίαι μὴ κατεπαύουσαι δι' ἄλλων τινῶν μέσων, σφοδρὸς πόνος, σπασμοί, ἰσχυρὰ φλεγμονή, ὡς ἕτερα τοπικά μέσα ἐν ἀρκῆ μὲν δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸ ψύχος ἀκαλουθῶς δέ τα μαλακτικά, ἅτινα εἰσὶν ἐπαρκῆ εἰάν τὸ τραῦμα ἦ ἀπλοῦν καὶ δὲν συνετρώθησαν ὄργανα σπουδαίου τητός τινος.

4^{ον} Περὶ τῶν διὰ πυροβόλων ὀπτελων τραυμάτων.

Η μορφή τοῦ βλήματος ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ ἰσχύς τῆς ἐκσφενδομιζούσης δυνάμεως, ἢ τὴν ταχύτητά τῆς κινήσεως αὐτοῦ ἀφ' ἑτέρου εἰσὶ τὰ αἰτία τῶν εἰδικῶν φαινόμενων, ἅτινα εἰς τὰ διὰ πυροβόλων τραύματα παρατηροῦνται.

Τὸ τραῦμα ἐπικαλύπτεται ὑπὸ μελανοῦ στρώματος, ἢ αἰμορραγία συγῆθως διὰ τρώσεως ἐπιμεγάλων ἀρτηριῶν, εἶνε ἀσήμαντος, μολον-
 ὅτι σπάνίως ἀπαντῶμεν τὸ τραῦμα ἕλως ἀναίμακτον, ὁ πόνος, εἶνε πιεστικῆς ὁ ἄρρω-

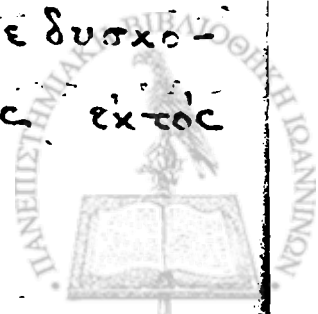
στος ἔχει τὴν αἰσθησὶν βάρους ἢ νομίζει ὅτι
 προσεβλήθη ὑπὸ βαρέως σώματος ὅπερ δὲν ἐ-
 τραυματίσεν αὐτόν; βραδύτερον ὅμως ἀνα-
 πτύσσεται καὶ ἰών πόνος εἰς διάφορον βαθμὸν
 ἀναλόγως τοῦ τραυματισθέντος μορίου καὶ τῆς
 ψυχικῆς διαθέσεως τοῦ ἀρρώστου. **Ε**νίοτε ὁ πό-
 νος ἐλλείπει καὶ ὀλοτελῶς, ἰδίως ἂν μέγα τι
 βλήμα ἀπέσπασε μέλος τι τοῦ σώματος· ἐὰν κχ.
 ἀποσπασθῇ τὸ σκέλος ὁ τραυματισθεὶς πίπτει
 χωρὶς νὰ ἔχει τὴν συνείδησιν ὅτι ὑπέστη τοσού-
 των βαρείαν τρώσιν· ἀλλὰ μᾶλλον πιστεύει ὅτι
 προσέκρουσεν, ὅτι ὁ πούς αὐτοῦ ἐβυθίσθη εἰς
 λάκον τινά. **Η** ἀναισθησία αὕτη ἐκτείνεται
 ἐνίοτε καθ' ὅλον τὸ σῶμα, δύνανται δὲ νὰ ἐπέλ-
 θωσι καὶ σπασμοὶ ἢ τρόμος, τὸ δέρμα γίγεται
 ὠχρὸν οὐχὶ δι' ἀφθονον αἰμοραγίαν ἀλλὰ δι' ἰ-
 σχυράν σύσπασιν τῶν μυϊκῶν κυττάρων τοῦ
 δέρματος, γίγεται δηλ. χηγίον. **Ο**ἱ διάφοροι
 τῆς θλάσεως βαθμοὶ παρουσιάζονται συνήθως
 εἰς τὴν τετραμένην χώραν· τὸ δέρμα διὰ τῆς
 ἐλαστικότητός του δύναται ἐνίοτε γὰ μείνη
 ἀδιαίρετον, ἐν ᾧ τὰ ὑπ' αὐτῷ μόρια εἰσὶ συν-
 τετριμένα. **Η** ἐξοίδησις εἶνε συνήθως ἐπί-
 σημος· καὶ ἡ ἔχει σύστασιν πολτώδη ἀραι-

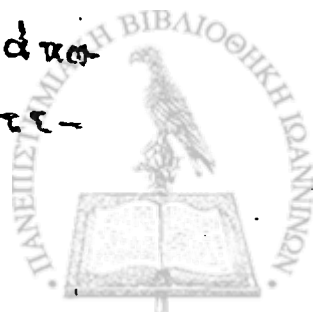
σθησίαν καὶ ψυχρότητα ἢ εἶνε τεταμένη καὶ ἐπώδυνος· καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἶδος τῆς ἐξοιδήσεως προέρχεται ἐκστάσεως τῶν ὑγρῶν ἐπιρρομένης, κατὰ συνέπειαν παραλύσεως τῶν νεύρων τῶν πεπλεγμένων ἰστών· τὸ δὲ β^{ον} ἐκ τῆς κατὰ συνέπειαν τοῦ ἰσχυροῦ ἐρεθισμοῦ ἀρχομένης φλεγμονῆς· εἰς ἄλλας τρώσεις τουταντίον ἄλλεῖπει ἢ ἐξοιδήσις ἢ καὶ ὑπάρχει ἐλάττωσις τοῦ ὄγκου τοῦ μορίου. **Ἐν** τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει συνυπάρχει ἐντελής διακοπὴ τῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς ἐνεργείας τῶν νεύρων, τοιαῦτα δὲ μόρια ὑποκείνται πάντοτε εἰς βεβαίαν νέκρωσιν.

Φύσις τῶν διὰ πύθων ὀπλων τραυμάτων ἐν γένει...

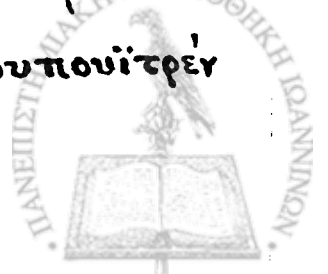
Αἱ παραδοξώτεραι θεωρίαι ἐγεννήθησαν πρὸς ἐξήγησιν τῶν εἰδικῶν φαινομένων, ἅτινα εἰς τὰ περίων ὁ λόγος τραύματα παρατηροῦμεν, οἷον τῆς μελαίνης χροίας τῶν μορίων, τῆ ἀβλαβοῦς τοῦ δέρματος ἐπί συτριβῆς τῶν ὑποκειμένων μορίων καὶ τῆς παραλλαγῆς τῆς διευθύνσεως τῆς σφαίρας, κτλ. **Ἡ** ἐξήγησις ὅμως αὐτῶν σήμερον δὲν εἶνε δυσκόλος. **Ἡ** μελανότης τοῦ τραύματος ἐκτός

τοῦ ὅτι ἐνίοτε πρὸς εἰς ἐκ κοκκίων πυρί-
 τιδος ἐμπειρομένως ἐκ τοῦ σύγγυς εἰς
 αὐτό ἢ ἐκ λεπτοτάτων πετάλων τῆς βολῆς,
 ἅτινα ἀποσπῶνται ταύτης, εἶνε συνήθως
 ἀπότοκος τῆς κατ' ἐπιπολήν νεκρώσεως τῶν
 ὀστέων· τὰ νευρικά σύμπτωματα ἐξηγουῦνται
 εὐχόλως ἐκ τῆς τοπικῆς ἢ γενικῆς διασεισε-
 ως τῶν νεύρων, μεγάλαι δὲ καταστροφαι-
 τῶν ὑπὸ τὸ δέρμα μορίων ἄνευ βλάβης αὐτοῦ
 χρεωστοῦνται εἰς τὴν ἐλαστικότητα τοῦ δέρ-
 ματος, ἐπέρχονται δὲ καὶ δι' ἄλλων σωμάτων
 ἀμβλύων. Οἱ ἰδιάζοντες εἰς τὰ τραύματα
 ταῦτα χαρακτηῆρες προέρχονται, ὡς καὶ ἀνω-
 τέρῳ εἶπομεν, ἐκ τῆς μορφῆς καὶ κινήσεως
 τοῦ βλήματος· τοῦτο ὡς σῶμα ἀμβλύνει καὶ κατὰ
 τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον στρογγύλον ἢ θέλει προξε-
 νήσει θλάσεις μόνον διαφόρων βαθμῶν, εἴαν
 ἢ ταχύτης μεθ' ἧς κινῆται δὲν ἤθελεν ἐπιφέρῃ
 καὶ λύσεις τῆς συνεχείας τοιαύτας, ὅποια εἰς
 ἄλλας τρώσεις οὐδέποτε ἀπαντῶνται· τὰ προ-
 βαλλόμενα μόρια δηλ. εἴαν τὸ βλήμα κινεῖ-
 ται μετὰ μεγίστης ταχύτητος, δὲν θλῶνται
 μόνον, ἀλλὰ συντρίβονται, τραῦμα μετ' ἀπο-
 λείας τῆς οὐσίας γεννᾶται, ἐν ᾧ ἢ συντε-

τριμμένη ούσια τρωθείται υπό τῆς σφαίρας,
 τὰ δὲ χεῖλη καὶ τὰ περίε τοῦ τραύματος συν-
 θλῶνται ἢ συγκινοῦνται εἰς διάφορον βαθμὸν
 ἀναλόγως τῆς εἰς ταῦτα ἰσχυρωτέρας ἢ ἀ-
 σθενεστέρας μεταδόσεως τῆς κινήσεως τοῦ
 βλήματος· ἡ θλάσις ὅμως δύναται γὰρ ἦναι καὶ
 ἐλαχίστη, εἴαν τὸ βλήμα εἶη μεγίστην ταχύ-
 τητα, ὡς ἐκ τοῦ συνεχῆς προερχόμενον, καὶ
 προσβάλλει μόρια ἐλαχίστην παρέχοντα ἀντί-
 στασιν· τοῦτο ὅμως εἶνε σπάνιον, συτήθως δὲ
 τὰ περίε εἰσὶ σαφῶς συντεθλασμένα· ἐκ τούτου
 δὲ ἐξηγεῖται καὶ ἡ σχετικῶς μετρία αἰμορραγία,
 διότι, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, ἀγγεῖα τεθλασμένα καὶ
 διερρωγῶτα συντελοῦσι μεγάλως πρὸς αὐτόμα-
 τον ἐπίσχεσιν τῆς αἰμορραγίας. **Ἡ** τὰ σήμερον
 ἐν χρῆσει βλήματα κινουσα δύναμις εἶνε ἡ
 ἐκ πυρσοκρότησις τῆς ἐν τῷ σωλῆνι τοῦ κα-
 κονίου, ἢ τουφεκίου ἐγκεκλεισμένης πυρίτι-
 δος, ἢ ἐπίοτε βαμβακοπυρίτιδος· τὰ ἀέρια ἄ-
 τινά· ἅμα τῇ ἀναφλέξει τῆς πυρίτιδος ἀνα-
 πτύσσονται, καταλαμβάνουσι χώρον πεντή-
 χοντα, καὶ τετρακόσάκισ (450^{ως}) μεί-
 ζονα τοῦ ὑπὸ τῆς ἀναφλεχθείσης πυρίτι-
 δος κατεχομένου χώρου. **Κατὰ Δουπουίτρεν**

δὲ ἰσοχρόνως ἀναπτυσσομένη θερμότης ἀ-
 ξάνει τὸ ἐκτατόν τῶν ἀερίων ἐπὶ τοσοῦτον
 ὥστε δύναται τις νὰ ὑπολογίσῃ τῆς πίεσιν,
 δι' ἧς ἡ σφαῖρα ἐκφέρεται, εἰς τεσσαράκοντα
 χιλιάδων ἀτμοσφαιρῶν. **Ἡ** ἰσχυρά τῶν βλη-
 ματων ἐνέργεια ἐπιτείνεται ἐνίοτε ἔτι μᾶλλον
 καὶ διὰ τῆς περιστροφικῆς κινήσεως τῶν σφαι-
 ρῶν περὶ ἑαυτάς· ἡ κίνησις δὲ αὕτη γίνεται
 καταφανῆς κυρίως περὶ τὰ τέλη τῆς κινήσε-
 ως· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἂν ἡ σφαῖρα κυλι-
 δοῦται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀπειροὶ στρατιῶται
 χάριν παιδιᾶς ζητοῦσι γὰ ἀναχαιτήσωσιν αὐ-
 τήν μετὰ τὰς χεῖρας ἢ τοὺς πόδας, τούτου
 συνέπεια εἶνε κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Δουκου-
 ἔτρην, ὅτι σφαῖρα ἀγέρπει εἰς σῶμα, καὶ χω-
 ρίς γὰ βλάβῃ τὸ δέρμα ἀπεργάζεται ἀνυκολο-
 γίστους καταστροφάς τῶν ὑποκειμένων μο-
 ρίων. **Αἱ** ἐξησθενημέναι αὗται σφαῖραι ὡς
 καὶ ἐκεῖναι, ὧν ἡ κίνησις διὰ τὴν ἀντίστα-
 σιν, ἢν εἰς τὸ σῶμα ἀπαντῶσι, παρεμποδίζε-
 ται, εὐκόλως ἀποκλίνῃσι τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν
 διευθύνσεως ἀπαραλλάκτως, ὡς αἱ ἔλεφάν-
 τιναι σφαῖραι τοῦ σφαιριστηρίου. **Ἡ** πλὴν τού-
 του ἡ σφαῖρα δὲν εἰσδύει πάντοτε εἰς τὸ

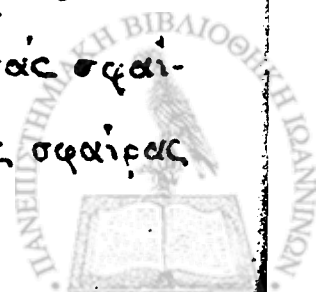

σῶμα καθεύως πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπα-
 τᾶ εἰς τοὺς διαφόρους συστατικότητας καὶ ἐλαστικό-
 τητος ἰστούς διάφορον ἀντίστασιν διάφορως τὴν
 ἀρχικὴν αὐτῆς διεύθυνσιν παρεκκλίνουσιν. ἐντεῦθεν
 δὲν εἶνε ἄξιον ἀπορίας, εἰάν σφαῖρά τις εἰσδύουσα κατὰ
 τὴν δεξιὰν πλευρὰν τοῦ λαιμοῦ καὶ προσβάλλουσα ω-
 ριδεῖς βαινῆ τοξοειδῶς περὶ αὐτὸ ὑπὸ τὸ δέρμα καὶ
 ἐξέρχεται κατὰ τὴν ἀντίθετον πλευρὰν, ἢ ἂν διέρχη-
 ται τὸν θώρακα ἢ τὴν κοιλίαν οὐχὶ κατ'εὐθείαν,
 ἀλλὰ κλίνουσα περὶ τὴν κοίλην πλευρὰν τῶν τοιχω-
 μάτων καὶ ἐξερχομένη εἰς τὸ κατὰ διάμετρον ἀν-
 τιχείμενον σημεῖον, ἢ ἂν προσκρούουσα εἰς τὸ κρα-
 νιον περιέρχεται τὸν θόλον αὐτοῦ ὑπὸ τὸ δέρμα καὶ
 ἐξέρχεται εἰς ἄλλο μεμακρυσμένον σημεῖον. Γὰρ
 παρεγκλίσεις ταύτας τῆς πορείας τῶν σφαιρῶν
 πρέπει νὰ διακρίνωμεν ἀπὸ τᾶς ἐκτοπίσεις αὐτῶν,
 αἵτινες ἐπέρχονται ἐκ τῆς κινήσεως τῶν μυῶν,
 ἐκ τῆς ἀλλαγῆς θέσεως τοῦ τραθέντος, ἐκ τῆς πυ-
 ῆσεως.

**Διαφοραὶ τῶν ἐκ τῶν πύρρῶν ὀστέων ὄπλων
 τραυματίων ὡς ἐκ τοῦ βλήματος προερχόμεναι**

**Διακρίνομεν συνήθως τὰ κυρίως βλήματα οἷον
 τοὺς ἐκ μολύβδου χόνδρους (σκάϊας), τὰς σφαι-
 ρας τῶν πιστολίων καὶ τουφεκίων, τὰς σφαῖρας**

τῶν κατονίων καὶ τὰ τεμάχια τῶν διαρρηγυῖων σφαιρῶν, καὶ τὰ ἔμμεσα βλήματα, ἤτοι σώματα τριαῦτα, ἅτινα τίθενται εἰς κίνησιν διὰ τῶν κυρίως βλημάτων, ὡς τεμάχια ξύλων, λίθων κτπ.

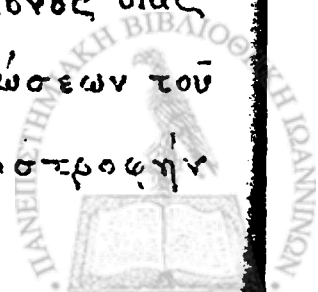
Α'. Χόνδροι μολύβδου. Τούτων τὸ μέγεθος ἀγαφέρει ἀπὸ κόκκου, συγὰπεως μέχρι πίσου; ἀγαλόγως τῶ μεγέθους τῶν θηρευαμένων ζώων. Προσέτι καὶ τὸ ποσὸν ἐκάστης βολῆς εἶνε διάφορον, ἐκ τούτου δὲ ποικίλαι εἰσὶ καὶ αἱ διαφοραὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, ὅσω μείζων ἢ ἀπόστασες, ἐξ ἧς τὸ ἔλημᾶ προέρχεται, τὸσω πλείοτερον μακρύνονται ἀλλήλων οἱ χόνδροι καὶ τὸσω ἀσθενέστερον τιτρώσκουσιν· ἐκ τούτῳ μὲν γὰρ ἀπεναντίας προσβάλλουσιν οἱ χόνδροι ἀθροοὶ τὸ σῶμα καὶ ἀπεργάζονται τραῦμα ὅλως ἀκανόνιστον καὶ πολλάκις κινδυνδεότερον ἢ ἡ σφαῖρα τουφεκίου. Εἰς τὰς πλείστας τῶν διὰ χόνδρων τρώσεων πρόκειται συνηθῶς περιεπίσημον ῥήξεως τῶν ἑταλῶν μερίων συνέπεια τῆς ὁποίας εἶνε χρονίζουσα· ἀνεπισημῶν νευραλγίαι, ἐπιγενεῖς αἱμορραγίαι, ἢ καὶ ἀνευρύσματα τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον πολλοῖ τῶν χόνδρων οὐχὶ μόνον νὰ ἐξαιρεθῶσι δὲν δύνανται, ἀλλ' οὐδέ νὰ ἀνευρεθῶσι. καὶ πολλάκις μὲν βυλακίζονται οὗτοι ἀβλαβῶς ἀλλὰ δὲν ἐλλείποσι καὶ παραδείγματα, καθ' ἃ βραδύτερον ἐγεννήθησαν

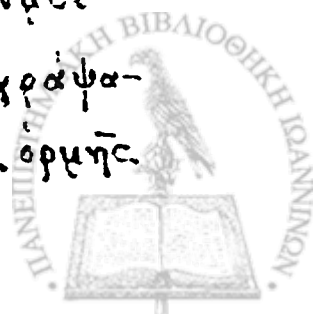
φλεγμοναί ἰστών καί διαβρώσεις ἀγγείων μετά συνεικί-
 ας αὐτῶν. εἰάν οἱ χόνδροι διέλθωσι μόριόν τι τοῦ σώ-
 ματος ἄνευ βλάβης εὐγενούς τινος ὀργάνου ἢ ἰασίς
 ἐπέρχεται πολλάκις, διά τῆς κατά ἀπ' σκοπὸν ἐνώ-
 σεως.

Β'. Σφαιραὶ τουφεκίων, πιστόλιων καὶ λοιπαί.

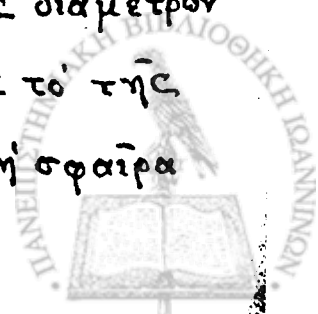
Αὗται κατασκευάζονται ἐκτός ὀλίγον ἐξαιρέσεων
 ἐκ μολύβδου καὶ εἶνε μεγαλείτεροι τῶν χόνδρων μικρό-
 τεροι δέ τῶν σφαιρῶν κανονίων, διαφέρουσι δέ πρὸς
 ἀλλήλας τὴν μορφήν καὶ τὸ μέγεθος. ὡς πρὸς τὴν
 μορφήν αὕτη πρότερον ἦν στρογγύλη, σήμερον ἔτι
 ἄκαντες, σχεδόν οἱ στρατοὶ παρεξέκλιναν τῆς μορφῆς
 ταύτης καὶ αἱ νῦν ἐν χρήσει βολαὶ εἰσὶ κυλινδρικοὶ
 καὶ ἦτοι ἔμπροσθεν θαλαυσιδῆς ἢ κορυφιδῆς ὀπι-
 σθεν κυλινδρικοί· εἰς τὸν Ἰταλικὸν δέ στρατὸν ἡ σφαι-
 ρα εἶνε ἐν ταυτῷ καὶ κοίλη, φέρουσα εἰς τὸ κυλινδρι-
 κὸν μέρος αὐτῆς κοιλότητα τριγωνικῆς πυραμι-
 δος μορφήν ἔχουσα, μετὴν βάσιν πρὸς τὰ ὀπίσω ἀγεω-
 μένην. Ἡ κοιλότης αὕτη ἅμα τῇ ἀγαπτύξει τῶν ἀε-
 ρίων ἀξάνεται οὐσιωδῶς καὶ εὕτω ἢ βολῇ προσαρμό-
 ζεται ὠρμητικῶς εἰς τὸν ραβδώτὸν αὐλὸν τοῦ τοφε-
 κίου· ἐκ τούτου ἐξωθείται ἡ βολὴ μετὰ πλείονος βίας
 καὶ ἀκριβείας, διά δέ τῶν σπειροειδῶν ραβδώσεων τοῦ
 ὀπλοῦ λημβάνει καὶ αὕτη ἐλικοειδῆ περιστροφὴν

καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν κίνησιν καὶ οὐχὶ περιστροφικὴν
ὡς αἱ σφαιροειδεῖς βολαί. Τῶν κοίλων βολῶν τὸ ἐπί-
σθιον μέρος μετὰ τὴν ἐκ τοῦ πυροβόλου ἔξοδον ἐκτεί-
νεται πλείοτερον κατὰ περιφέρειαν καὶ ἐκστρέφεται
ὡς ὁ γύρος τοῦ ἀνδρικοῦ πύλου· ἐκτός τούτου διά προ-
σχρούσεως αἱ βολαὶ αὗται μεταβάλλουσι μᾶλλον τῶν
σφαιροειδῶν τὴν ἑαυτῶν μορφήν, καὶ πολλάκις ἐπί ὀστών
προσχροῦσαι ῥήγνυνται εἰς πλείονα τεμάχια. Αἱ παρ-
δοξαὶ κινήσεις τῶν σφαιρικῶν τμημάτων, ὡς ἀνωτέρω
περιεγράψαμεν, ὡς τὸ ἀνέρπειν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ
σώματος, τὸ περιέρχεσθαι κοίλας ἢ κυρτάς ἐπιφανεί-
ας, ὡς τοῦ θώρακος, τῆς κοιλίας, τοῦ κρανίου, παρατη-
ροῦνται εἰς τὰ κοινὰ βλήματα σπανιώτερον ἢ εἰς τὰ
σφαιροειδῆ. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἡ διαφορὰ τῆς ἐνεργείας
τῶν βλημάτων τούτων δὲν εἶνε καταφανής. Τὸ μέγε-
θος τῶν βλημάτων διὰ τὴν ποικίλιν τῆς μορφῆς αὐ-
τῶν, λογιζέται ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ βάρους των· τὰ
ἀποτελέσματα τῶν δια' βλημάτων τῆς κατηγορίας
ταύτης ἐπιερχομένων τρώσεων εἰσὶ α') θλάσεις ἀ-
νευ διαίρεσεως τοῦ ἔργματος ἐπιερχόμεναι, εἴτε διὰ
τὴν λοξὴν διεύθυνσιν, εἴτε σχετικῶς διὰ τὴν ἐξηθε-
ρισμένην εἶαν τοῦ βλήματος. Πάντες οἱ βαθμοὶ
τῆς θλάσεως οὗς ἐν τῷ ἰδίῳ κεφαλαίῳ περιεγράψα-
μεν, δύνανται γὰ γεννηθῶσιν ἀναλόγως τῆς ὀρμῆς.

μεθ' ἧς τό βλήμα ἐπενήργησε. β') τραύματα μετ' ἀπο-
 λείας τῆς οὐσίας διαφόρου μορφῆς ἐφ' ὅσον τό βλή-
 μα προσπίπτει λοξῶς ἢ καθέτως. α') αὐλακοει-
 δεῖς τραῦμα εἰάν ἡ πορεία τῆς βολῆς εἶνε λίαν
 λοξή καί δέν θαίνει πολὺ κατά βάθος. β') σωληνο-
 ειδεῖς τραῦμα εἰάν τό βλήμα προσβάλλει καθέτως
 ἢ σχεδόν καθέτως· καί ἂν μὲν τό βλήμα μείνη ἐμπε-
 παρμένον εἰς τό σῶμα τό τραῦμα λεγεται τυφλόν σω-
 ληνοειδές ἀνδ' ἐξεέλθη τέλειον ἢ διαμπερές.
 Τό τέλειον σωληνοειδές τραῦμα ἔχει δύο στόμια τό
 τῆς εἰσόδου μᾶλλον συντετρασμένον καί μέτά χει-
 λη ἀγεστραμένα καί τό τῆς ἐξόδου ἀκανόνιστον μᾶλ-
 λον διερηγμένον καί μέ χεῖλη ἐξεστραμένα. Ἡ σχέ-
 σις αὕτη τῶν δύο στομίων προέρχεται ἐκ τῆς διαφορᾶς
 τῆς βίας τοῦ βλήματος ἐν καιρῷ τῆς εἰσόδου καί ἐξό-
 δου καί ἐκ τῆς ἀντιστάσεως τῶν ἰστών. Διάφοροι
 περιστάσεις ὅμως δύνανται νά τροποποιήσωσι τήν
 σχέσιν ταύτην τῶν δύο στομίων καί ἰδίως ὡς πρὸς
 τό μέγεθος αὐτῶν· οὕτω βλήμα ἐκ τοῦ σύνηθους
 προερχόμενον μετὰ μεγίστης βίας ἀποτελεῖ ἀμφό-
 τερα τά στόμια ἴσα· κωνική τις σφαῖρα δύναται νά
 εἰσεέλθῃ μέ μιάν τῶν μεγαλειτέρων αὐτῆς διαμέτρων
 καί νά ἐξέλθῃ μέ τήν μικροτέραν καί τότε τό τῆς
 ἐξόδου ἔλασσον ἢ τό τῆς εἰσόδου. Ἄν ἡ σφαῖρα

πλατυνθῆ ἐπὶ ὀστού τινος προσκρούουσα καὶ ἐξέλ-
 θη διὰ τῆς μεγαλειτέρας αὐτῆς διαμέτρου τὸ τῆς
 ἐξόδου στόμιον θέλει εἶσθαι πλεονεχύτερον τοῦ
 τῆς εἰσόδου· εἴητε ἢ σφαῖρα προσκρούουσα ἐπὶ ἀ-
 κανθῆς ἢ γωνίας ὀστού τινος διαιρεῖται εἰς δύο
 καὶ ἂν τὸ ἕτερον μόνον τῶν τεμαχίων ἐξέλθῃ τότε
 ἢ εἴσοδος εἶνε πλεονεχύτερα τῆς ἐξόδου ἢ ἄλλο-
 τε ἐξέρχονται ἀκρότερα τὰ τεμάχεια διὰ δύο μικρο-
 τέρων ὀπῶν· ὁ πόρος τοῦ σωληνοειδοῦς τραύματος
 παρουσιάζει πολλάκις σκωλιάσεις προερχομένας
 ὅτε μὲν ἐκ τοῦ εἶδους τῆς βολῆς, ὅτε δὲ ἐκ τῆς δια-
 φόρου συστάσεως τῶν ἰστίων καὶ τῆς παρακολούθη-
 σης ἐκτεπίσεως τῶν διατρανηθέντων μερίων.

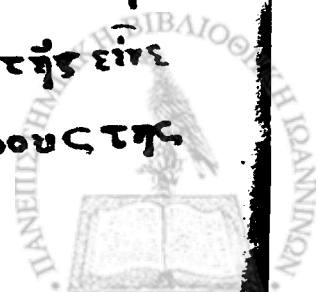
Τυφλοὶ δὲ πόροι ἔχουσιν ὁμοιότητά τινα πρὸς
 τὰ διὰ γύξεως τραύματα, μέτῃν διαφορὰν ὅτι ἐν
 τῷ βάθει εἰσὶν εὐρύτεροι ἢ κατὰ τὴν εἴσοδον. Συνή-
 θως δυνάμεθα ἐκ τῶν τυφλῶν πόρων νὰ κρίνωμεν
 ὅτι ἢ σφαῖρα κεῖται ἐντός τοῦ τραύματος ἢ ἐκ
 τῶν τελείων ὅτι οὐδὲν ἀλλότριον σῶμα ἐν τῷ
 τραύματι ὑπάρχει. Δὲν ἔχει ὅμως πάντοτε οὕ-
 τω, ἢ σφαῖρα ἐνδέχεται νὰ συμπαρέσθῃ μεθ' ἑαυ-
 τῆς καὶ μέρος τῶν ἐνδυμάτων, μετὸν ἐξελκυσμόν
 τῶν ὀπίων νὰ ἐξηλθε καὶ αὕτη, ἢ διέκκνησεν
 τῶν μυῶν ἢ τοῦ ἀρρώστου νὰ ἐξεπέσεν ἂν ὀπό-

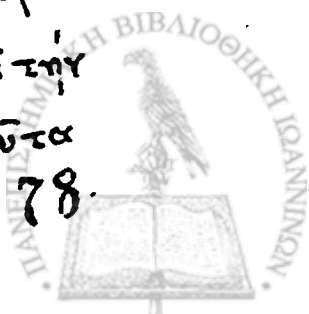
ρος δὲν ἦτο βάρος· ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ τελείων πόρων
 ἔνυαται ἡ σφαῖρα τὰ ἦτο διπλή καὶ τὰ ἐξήλθε ἡ
 μία μόνον ἢ δὲ ἕτερα τα κείται ἐν τῷ τραύματι, ἢ
 ἔνυαται ὡς πρῶτερον εἶπομεν τὰ διαιρέθῃ εἰς δύο
 κλειότερα τεμαχία ἐξ ὧν ἐν μόνον ἐξήλθεν ἐνῆ τα
 λοιπα μένουσιν ἐν τῷ τραύματι. **Ἔκτος** τούτου ἂν
 ἡ σφαῖρα ἐξήλθε ἔνυαται ἕτερα ἀλλότρια σώμα-
 τα τὰ μέτωσιν ἐν τῷ τραύματι, εἶον τεμαχία ἐν-
 ἑυμάτων· κομβία, νεμισματα, κ τ α. ὥστε ὑπὸ τὴν
 ἐκφυε ταύτην πᾶν τραῦμα διὰ κροβόλου ἐνδέχε-
 ται τὰ περιέχη ἀλλότρια σώματα.

Ἀχρητηριασμοὶ διὰ ἐλημάτων τουφεκίου
 δοῦνται τὰ λάβωσι χώραν, ἐπὶν προσβάλλωσι μετὰ
 μεγίστης ταχύτητος μέρια, ὧν ἡ διάμετρος εἶνε
 μικροτέρα τῆς ἐαυτῶν ὡς π χ· δάκτυλοι, κορυφή
 τῆς ρινός, τὸ λυβίον τοῦ ὠτός καὶ τὰ καρόμοια. Τα-
 αυτα τραύματα εἰσὶ σσηθῶς καθαρὰ καὶ ἰῶνται
 ταχῶς.

Γ' Σφαῖραι κατοπίων. α') θλάσεις ἐπέρ-
 χονται διὰ τῶν σφαιρῶν τῶν κατοπίων πολὺ συχνό-
 τερον καὶ μᾶλλον ἐκτεταμέναι ἢ διὰ τῶν σφαιρῶν πῶ
 τουφεκίων· γεννῶνται δὲ αὐταὶ ὅταν ἡ βία τῆς
 σφαίρας ἐξασθενήσῃ καὶ ἡ διεύθυνσις αὐτῆς εἶνε
 λίσαν λοξή, ὅτε ἐνεργεῖ τόσον διὰ τοῦ βάρους τῆς

ἴσω καὶ διὰ τῆς βραδείας κινήσεως, ἣν ἔτι διατηρεῖ.
Ἐάν τοιαύτη σφαῖρα προσβάλλῃ μέρος τι δύναται
 νὰ κατασυντριψῇ ἅπαντα τὰ κατὰ βάθος μόρια
 χωρὶς τὸ δερμα νὰ βλαφθῇ ποσῶς· κατὰ συνέπειαν
 τοσοῦτον ἰσχυρῶς θλάσεως ἐπέρχεται ταχέως ἐπί-
 σημος ἑξοίδησις. **Α**ἱ καταστροφαι, ἄς τοιαῦται
 σφαῖραι προξενούσι εἰς τὰ ὄργανα τοῦ θώρακος καὶ
 τῆς κοιλίας εἰσὶν ἀπίστευτοι, κατὰθλίψεις τῶν πνευ-
 μόνων, διάρρηξις τοῦ ἕπατος κτλ. β. ἡ τραυμα-
 τα φεννώμενα διὰ σφαιρῶν κατογιῶν δεῖν παρουσι-
 ἀζουσι τόσας διαφορὰς ὡς τὰ διὰ τῶν τουφεκίων.
 εἰσὶ συνηθῶς ταῦτα εὐμεγέθη, λίαν τεθλασμένα
 καὶ με ἐπίσημον ἀπώλειαν τῆς οὐσίας συνδεδεμέ-
 να· εἴςτι ἀποσπῶνται μεγάλοι σαρκοδεῖς κρη-
 μοὶ ὀλόκληρον μέλας ἢ καὶ πλείετρα μέλη ἐν-
 ταυτῷ. **Ἐ**πιφέρουσι δὲ πολὺ συχρότερον ἀκρω-
 τριασμὸς ἢ τὰ βλήματα τῶν τουφεκίων· συχρῆ
 συνέπεια τῶν τραυμάτων τούτων εἶνε ἰσχυρὰ
 διακίνησις τοῦ ὅλου σώματος καὶ τὰ παρεσομέ-
 νικα αὐτῇ. **Μ**ετά τὴν ἀπόπτωσιν τῶν γαγγραι-
 νωδῶν ἑσχαρῶν ἐκτίθενται τὰ ὑπολειπέματα
 εὐμεγέθη τραύματα εἰς τὰς ἐξωτερικάς ἐπιδρά-
 σεις καὶ μάλιστα εἰς τὸ ψύχος, ὅπερ ἐξηγεῖ τὴν
 συχνὴν παρουσίαν τοῦ τετανοῦ εἰς τὰ τοιαῦτα

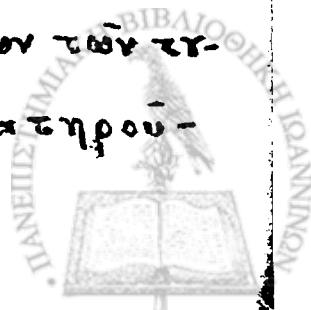
τραύματα. Αἱ τῶν κανονίων σφαιραὶ ὀπανιώτα-
τα μένουσι ἐντός τοῦ τραύματος.

Δ. Τεμάχια κοίλων βλημάτων ἢτοι βεβῶν,
ὀβίδων βολιδοφόρων, ῥηῶν ἢ χειροβοξίων. Γὰρ κοίλα
βλήματα πρὶν διαρραγῶσιν ἐνεργοῦσιν ὡς αἱ λοι-
παὶ σφαιραὶ τῶν κανονίων· τὰ τεμάχια ὁμῶς αὐ-
τῶν ρηγνύουσι συνήθως τὰ μόρια λίαν ἀκανοί-
στως καὶ θλώσιν αὐτὰ ἰσχυρῶς, διότι ἕνεκα τῆς
ἀκανοίστου μορφῆς ἢ ὀρμῆς αὐτῶν ταχέως ἐξα-
σθενεῖ, ἐπιφέρουσι πολὺ ἀσθενεστέραν διακίνησιν
καὶ ἐκμένουσι πολλάκις ἐν τοῖς ἰστοῖς κατεπεπαρ-
μένα.

Ε. Ἐμμεσα βλήματα. Τὰ βλήματα ταῦ-
τα συνιστάμενα ἐξ ἀποσπασμάτων λίθων, ξύλων
κ.τ. κ., ἄτινα τίθενται εἰς κίνησιν διὰ τῶν κυρίως
βλημάτων, προκαλοῦσι συνήθως θλάσματα καὶ
τραύματα μετὰ ἰσχυρᾶς ῥήξεως τῶν ἰστών, εἰάν
δὲν ἦγε μεγάλα ἐνσφηνοῦνται πολλάκις ἰσχυρῶς
εἰς τὰς σάρκας καὶ προκαλοῦσι πόνους σφοδρῆς.

Πορεία τῶν διὰ πυροβόλων ὀπλῶν τραυμάτων.

Περὶ τὰ πλείιστα τῶν διὰ βλημάτων τῶν τυ-
φεκίων προκαλουμένων τραυμάτων παρατηροῦ-

μεν οὖν ὡς κύκλους τοὺς διαφόρους βαθμοὺς
 τῆς θλάσεως· ὁ ἐσώτερος τῶν κύκλων τούτων, ὅ-
 τις τὸ στόμιον τοῦ τραύματος ἀμέσως περιβάλλ-
 λει δείχνει τὴν ἐντελῆ νέκρωσιν· ὁ τούτῳ ἐπό-
 μενος νεκροῦται ὡσαύτως εἰς πολλὰς περιπτώσεις·
 ἢ περιπτώσεις αὕτη εἶναι μόνον δυνατὴ, ἢ ἢ φλεγμο-
 νῆ μετριάσθῃ. Οἱ ἐξώτεροι κύκλοι γίνονται συν-
 ῆθως ἔξω φλεγμονῆς. Τέλος ὁ ἐξώτατος κύκλος
 εἶνε συνέτεια μετρίας θλάσεως καὶ ἐκχυμώσεως
 καὶ δύναται νὰ λάβῃ μεγάλην ἔκτασιν· εἰς τὸν τρί-
 τον τῶν περιγεγραφέντων κύκλων ἀναπτύσσεται
 ἐν πρώτοις ἢ φλεγμονή, οἱ ἴστοι ἐξοιδαίνονται καὶ
 διαπύσσονται ταχέως. **Εἰάν** ὅμως ἢ φλεγμονή
 δεῖ ἦνε σφοδρὰ δύναται ὁ δεῦτερος κύκλος νὰ
 περισωθῇ, ἀποθεῖται δὲ μόνον ὁ ἐνδότερος νεκρο-
 κρωμένος κύκλος κατὰ μικρὸν. **Εἰάν** ὅμως ἰσχυ-
 ραὶ ἀπονεκρώσεσ ἐκπέριζουσι τὴν ἀνάπτωσιν
 τῆς φλεγμονώδους ἐξοιδήσεως, ἢ ἢ ἢ τρώσις
 ὑπὲρ ἐπίσημος, ἢ ἢ ὁ τραυματικὸς ἔτυχε
 καχέκτης **ἢ** ἢ γαγγραινώδης καταστροφή λαμ-
 βάνει μεγάλην ἔκτασιν ἢ δὲ φλεγμονὴ μεγάλην
 σφοδρότητα οὐχὶ πάντοτε ὅμως εἰσὶ τὰ φαινό-
 μενα τοσούτου σπουδαῖα. **Εν**ίοτε μόνον παρ-
 σιάζεται μετρία ἐξοιδήσεως τῶν πέριξ δι' ἣς ὁ

πόρος τοῦ τραύματος ἀποφράσσεται καὶ διὰ πυή-
 σεως μόλις αἰσθητῆς ἐπούλεται. **II'** παρὰ
 τινῶν ἀναθερομένη ὡς δυνατῆ ἴασις κατὰ πρῶ-
 τον σκοπὸν καὶ παρὰ τῶν κλείστων χειρουργῶν
 ὡς ἀδύνατος θεωρουμένη ἀπεδείχθη ἐν τῷ τελευ-
 ταίῳ Γαλλογερμ: πολέμῳ λίαν δυνατῆ καὶ μάλι-
 στα ἀν' ἐγκαίρως ἐφαρμοσθῆ ὁ διὰ γυψοῦ ἐπίδεσμος.
III' εἴσοδος τοῦ τραύματος εἰς ἣν ὑπάρχει μεγα-
 λειτέρα θλάσις καὶ ἡ ἀκόλεια τῆς οὐσίας δεικνύ-
 ει ἐν γένει ἐλαχίστην τάσιν πρὸς ἴασιν, ἢ δέ
 μετὰ τὴν ἔσιν ἐπιμένουσα οὐλή ἐλκύεται ἰσχυ-
 ρῶς πρὸς τὸ βάθος. Οὕτω ἀπομακρύνεται^{πρ} τοῦ στο-
 μίου τῆς εἰσόδου τόσῳ μετριωτέρα εἶνε ἢ πόθις·
 δι' ὃ παρατηροῦμεν συνήθως, ὅτι κατὰ πρῶτον ἐπι-
 λουῦται τὸ τῆς ἐξόδου στόμιον ἐνίστε μάλιστα καὶ
 ἀνευ πυήσεως, ἐν ᾧ τὸ τῆς εἰσόδου ἔξακολου-
 θεῖ πυορροουῖν ἐπὶ μακρὸν ἔτι. Πρὸς τοῦτο δέσυν-
 τελεῖ κατὰ Λάγγεμβεκ καὶ ἡ παρουσία ἀλλοτρι-
 ῶν σωμάτων τὰ ὅποια ἐξωθοῦνται διὰ τοῦ στομί-
 ου τῆς εἰσόδου μετὰ 5 — ἢ 6 ἑβδομάδας ἐνίστε
 μάλιστα ἐπιλουῦται τὸ τραῦμα καὶ πρό τῆς ἐξω-
 θήσεως τοῦ ἀλλοτρίου σώματος, ἵνα ἀνελευθῆ
 εἰς ἄλλην ἐποχὴν πρὸς ἐξώθησιν αὐτοῦ. Οὐσίω-
 δως ἐπηρεάζουσι τὴν κερεΐαν τῶν περιττῶν ὁ λό-

γος τραυμάτων αἱ ἐπιπλοκαὶ αὐτῶν μέτρῳσεις, ἰστών, γευρικών κορμών, στελεχιαίων ἀγγείων, ἀνε-
 ὤξεως ἀρθρώσεων ἢ κοιλοτήτων τοῦ σώματος καὶ
 τὰ παρόμοια. Ὅσον ὀλιγωτέραν τάσιν πρὸς ἴσασιν
 ταχεῖαν δεικνύουσι τὰ τραύματα ταῦτα, τόσον με-
 γαλείτεροι παρουσιάζονται, καὶ οἱ ἐξ ἀρθρῶν καὶ
 χρονίων πυήσεων κίνδυνοι. βλήματα τουφεκίων
 καὶ χάνδροι δύνανται πολλάκις καὶ μετὰ τῆν ἴσασιν
 τοῦ τραύματος γὰ μείωσιν ἐν τῷ σώματι ἐπί μα-
 κρῶν χρόνων: ὅπου ἀν' ἡ σφαῖρα μείνη ἐνθυλακίζε-
 ται ὑπὸ νεοπλαστοῦ συνδετικῆς ἰστού βραδύτερον
 ὅμως ἐκτοπίζεται σχεδὸν πάντοτε διότι ὡς ἀλλότριον
 σῶμα προκαλεῖ κατὰ μικρὸν ἔλκωσιν ὑφ' ἧς ἀνοί-
 γεται αὐτῇ ὁδὸς δι' ἧς πολλάκις ἐκπίπτει πρὸς τὰ
 ἔξω· ἡ αὐτὴ πορεία παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ τραύμα-
 τα τὰ διὰ σφαιρῶν κανονίων προερχόμενα, ἀλλὰ
 τὰ συμπτώματα παρουσιάζονται μὲ σφοδροτάτην
 ἐντάσιν, τὰ διάφορα μέρη καταστρέφονται εἰς μέ-
 γα βάθος, τὰ ὅσα εἰσὶ σχεδὸν πάντοτε κατατεθλα-
 σμένα, τεμάχια ὀλοκλήρα ἰστών ἀποσπῶνται
 ὀλοσχερῶς, ἢ συνέχονται εἰσέτι μετὰ τοῦ σώματος
 διὰ λεπτῶν μίσχων, ὁ ὅλος ὀργανισμὸς διακινεῖ-
 ται σφοδρῶς καὶ συχνάκις, αἱ δυνάμεις αὐτοῦ
 δεῖ ἀρκοῦσι γὰ ἀντιστῶσι εἰς τὸ μέγεθος τοῦ κα-

αυτῶν καὶ τὴν παρακολουθοῦσαν σφοδρὰ τὴν ἐπιθυμίαν. Καὶ ἂν ἀντιεστῆ ὁ εὐγενεὶς εἰς τὴν ἰσχυρὰν ἀντίδρασιν ὑπέκειται ὅμως εἰς τὴν ἀφρονίαν τῆς πυφσεως καὶ ἐξαντλεῖται μετὰ ἀποτυχίας. Ὡς τὸν ἄλλοτερογενεῖς αἰμορραγία εἰσὶν ἰδίως ἐπιφύετοι εἰάν δὲν ἀνεπτύχθῃ ἐπαρκουσα ἀντίδρασις. **Εἰς** τινὰς περιπτώσεις ἢ θρόμβωσις τοῦ ἀγγείου δὲν λαμβάνει χώραν καὶ τότε μετὰ τῆς ἀπόπτωσιν τῆς γαγγραινώδους ἐσχάρας ἢ αἰμορραγία καὶ τὰ ταῦτα παρεκόμενα εἰσὶν ἀφευκτα, ἐξ οὗ ἡ πρόγνωσις γίνεται πολλῶν χειρῶν.

Διαγνώσις. Αἱ διὰ βλημάτων κανονίων προσγενόμεναί μεγάλαί βλάβαι εἰσὶν ἐνίοτε δυσδιάγνωστοι πολλάκις δεῖ ἐπιπλῆθε καὶ ὁ θάνατος χωρὶς νὰ διαγνωσθῇ τὸ μέγεθος τῆς τρώσεως· τὸ ἀβλαβές τοῦ δερμάτος καὶ ἢ ἡ μεγάλη αὐτοῦ ἀντίστασις ἐμποδίζουσι πολλάκις τὴν ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῶν παθήσεων τῶν ὑποκειμένων μορίων. **Εἰάν** ὅμως ὁ πάσχων εἰσθάνεται πόνον ἀμείνον καὶ ἐλαφκῆ, εἰ κατέχηται ὑπὸ τρόμου ὠχρότητος καὶ ἀθυμίας ἢ πλήρους ἀδιαφορίας, ἢ ἀνευρίσκεται διαρκῶς εἰς γενικὴν διέγερσιν δύναται τις ἐκ τούτων νὰ εἰκάσῃ βαθεῖαν καὶ ἐπίσημον βλάβην καὶ τοι οὐδὲν καθαρὸν χαρακτηριστικὸν σημεῖον τοπι-

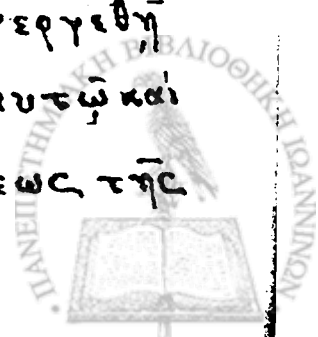
κῆς βλάβης διεγείρει βεβαίαν ὑπόνοιαν. Πρὸς ἐντελῆ διάγνωσιν καθίσταται ἀναγκαία ἡ γνώσις τῆς ἐκτάσεως καὶ διεκθύνσεως τοῦ τραύματος, τοῦ τρωθέντος ὀργάνου, τοῦ βαθμοῦ τῆς τρώσεως, τῆς ἐν τῷ τραύματι ὑπάρξεως, εἰ μὴ ἄλλοτρίου σώματος, καὶ τῆς θέσεως, εἰς ἣν τοῦτο εὑρίσκεται· ταῦτα πάντα ὅμως πολλάκις δὲν δύνανται εὐδόλως γὰρ διαγνωσθῶσι ἢ μετὰ πολλῆς δυσκολίας. **Η'** ἀνευ περισκεψέως ἐπανειλημμένη εἰσαγωγή τοῦ δακτύλου ἢ τῆς μήλης εἰς τὸ τραῦμα ἀποφευχταῖα ὡς δυναμένη βλάβην μᾶλλον ἢ ὠφελειαν γὰρ παράσχει· κατὰ προτίμησιν γεγεῶθω ἡ ἐξέτασις ἐν ἀνάγκῃ διὰ τοῦ δακτύλου εἰσαγομένου μετὰ πολλῆς ἠπιότητος καὶ προσοχῆς, τὴν μήλην δὲ μεταχειριζόμεθα μόνον ἐπὶ στενοπόρων τραυμάτων εἰς μετὰ πιθανότητος εἰκάζομεν τὴν παρουσίαν ἄλλοτρίου σώματος. **Η'** θέσις δὲ τοῦ ἀρρώστου εἰς καιρῷ τῆς ἐξετάσεως εἴτω εἰ δυνατόν ἐκείνη ἣν εἶχεν ἐν καιρῷ τῆς τρώσεως. **Θ'** ἀφορᾷ τῆς διάγνωσιν τῆς εἰσόδου καὶ ἐξόδου τοῦ βλέματος, ἥτις ὄχι μόνον ὑπό χειρουργικὴν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἰατροδικαστικὴν ἐποψίν εἶνε σπουδαία βοηθούμεθα πολλάκις ἐκ τῶν ἐνδυμάτων τοῦ ἀρρώστου. Κατὰ τὴν θέσιν τῆς εἰσόδου ἕλλείπει

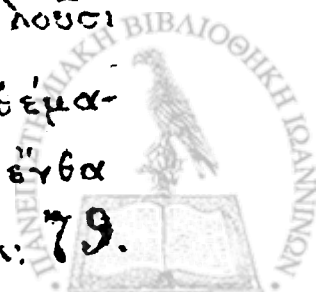
πάντοτε ἐν τεμάχιον ἐκ τῶν ἐνδύματων· κατὰ δὲ τὴν τῆς ἐξόδου τὰ ἐνδύματα γέρουσιν ὀππὴν διὰ ρυθμῆς ἀνευ ἀπώλειας τῆς οὐσίας. Τὰ χαρακτηρηστικά δὲ τῶν δύο σταμίων τοῦ τραύματος ἀρκούντως περιεγράφησαν.

Πρόγνωσις. Ὁ μεγαλύτερος ἢ μικρότερος κίνδυνος ρυθμίζεται πάντοτε ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ βλήματος, καὶ τῶν εἰπωσκομένων μορίων τῆς βαθύτητος τοῦ τραύματος τῶν ἐπιπλοκῶν δι' ἄλλοτριῶν σωμάτων καὶ τὰ παρόμοια. Κινδυνωδέστερα εἰσὶν ἐκεῖνα ἅτινα εἰσδύουσι εἰς κοιλότητα σπλάγγνα περιεχούσα, εἴτετα τὰ εἰς κοιλότητας ἀρθρώσεων εἰσδύοντα, εἴτα τὰ μετὰ τρώσεως τῶν ὀστέων ἐπιπλεκόμενα καὶ καθέξης.

Θεραπεία. Εἴαν διὰ τοῦ βλήματος προέκλήθη ἀπλή μόνον βλάβη ἡ θεραπεία γίνεται ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτῆς ὡς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην βλάβην, εἴαν ἢ συντριβὴ τῶν κατὰ βάθος μορίων ἀνευ βλάβης τοῦ δέρματος ἀφορᾷ κοιλότητά τινα τοῦ σώματος πᾶσα θεραπεία ἀνέφικτος καὶ ἡ θανατηφόρος ἐκβάσις ἀναπόδραστος. Εἴαν δὲ ἀφορᾷ ἐν τῶν ἄκρων ἀνάγκη ὅσον τάχιον νὰ ἐνεργεθῇ ὁ ἀκρωτηριασμός. Εἴαν δὲ ὑπάρχη ἐνταυτῶν καὶ ρήξις τοῦ δέρματος, ἐκτός τῆς ἐπισχέσεως τῆς

αιμορραγίας καί τῆς ἐξαιρέσεως ἀλλοτριῶν σωμάτων
 ὄσον γὰρ προσπαθήσῃ τις ὅπως μεταβάλλῃ κατὰ τὸ
 δυνατόν τὸ τεθλασμένον καί ἀκανόνιστον τραῦμα
 εἰς ὅσον οἶον τε ἀπλοῦν. ὅθεν ἀνάγκη γὰρ ἀκρωτηρι-
 ἀσωμεν ὁσάκις ἢ σφαῖρα ἀπέσπασε μέρος τι τοῦ
 σώματος ἢ γὰρ ἀποκόψωμεν κρημνὸν τινα κινδυνεύ-
 οντα γὰρ νεκρωθῆ. **Π**ρότερον μετεχειρίζοντο συχρό-
 τατα τὴν διὰ τομῆς εὐρύσιν τοῦ τραύματος κατὰ
 τὴν γνάμην ὅμως τοῦ **Γ**αλίου ἢ σήμερον πάντες
 συμφερίζονται δὲν εἶπεται γὰρ βαίνωμεν εἰς εὐρύσιν
 τοῦ τραύματος εἴ μὴ παρουσιασθῆ ἢ πρὸς τοῦτο
 ἐνδείξει. **Ε**νδείκνυται δὲ αὕτη πρῶτον εἴαν ἐνεκεν
 ἀπονευρώσεως τινός κατὰ τὸ στάδιον τῆς φλεγμο-
 νώδους ἐξαιρέσεως τὰ ὑποκείμενα μέρη πιέζονται
 καί τείνονται ὑπερμέτρως: δεύτερον εἴαν ἦν ἀνά-
 γκη γὰρ ἀπολιγνώσωμεν ἀγγεῖον τι καί τρίτον, εἴαν
 προκηται γὰρ ἀφαιρέσωμεν ἀλλότριον σῶμα ὅτι
 διὰ τῆς ὑπαρχούσης ὀπῆς δὲν δύναται γὰρ ἐξαιρε-
 θῆ. **Α**ἰ ἐπὶ τῶν θλάσεων σημειωθεῖσαι τοπικαὶ ἀφαι-
 μάξεις ἰδίως διὰ βδέλλων ἀποδεικνύονται καί ἐπὶ
 τῶν διὰ προβόλων ὀπλῶν τραυμάτων λίαν ὠφέλι-
 μαί. **Σ**ὺν ταῖς ἀφαιμάξεσι δὲ εἴ ἀρχῇ ὠφελοῦσι
 καί αἱ ψυχραὶ κατατιγίσεις ἢ ψυχρὰ ἐπιθέμα-
 τα. τὰ τελευταῖα ταῦτα ἐπὶ στρατοπέδων ἐγθα

ἡ προκῆθεια τῶν βδελλῶν δύσκολος ἀποτελοῦσι
 τό πολὺτιμότερον θεραπευτικὸν μέσον· πλήν τού-
 των ὠφέλιμος καὶ ἡ γενικὴ ἀφαίμαξις ἐνεργου-
 μένη ἀναλόγως τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρρώστου καὶ τῆς
 σφοδρότητος τῆς φλεγμονῆς ἀφαιόμενος ἀρχίση ἢ πό-
 ησις ἢ ὁ πάσχων δὲν αἰσθάνεται πλέον ἀνακούφι-
 σιν ἐκ τῶν ψυχρῶν ἐπιθεμάτων ἢ καὶ δὲν ἀνέχεται
 ταῦτα ἀντικαθιστῶμεν διὰ θερμῶν ἐπιθεμάτων, ἐ-
 πειδὴ ἐπὶ στρατοπέδων δὲν εἶνε χαντότε εὐχολον
 διὰ τὸ πλήθος τῶν τραυματιῶν γὰ παρασκευάζω-
 μεν ἐπαρκῶς μαλακτικὰ καταπλάσματα δυνάμε-
 θα λίαν ἐπωφελῶς γὰ ἀντικαταστήσωμεν αὐτὰ
 διὰ θερμοῦ ὕδατος, ὅπερ ἐπὶ πλέον συντηρεῖ τὴν
 καθαριότητα τοῦ τραύματος. Μετὰ προσοχῆς δέ-
 ον γὰ διακρίνωμεν τὴν φλεγμονώδη ἐξοίδησιν καθ-
 ῆς τὰ προμνησθένσα μέσα ἀποβαίνουσι λίαν
 λυσιτελεῖ, ἀπὸ τῆς ψυχρᾶς ἀναισθήτου ἐξοιδή-
 σεως εἰς ἣν ἡ ἀντιφλογιστικὴ θεραπεία θέλει
 συντελέσει μᾶλλον πρὸς βλάβην τῆς ἤδη ἤλασ-
 ταμένης ζωτικότητος· κατ' αὐτῆς ὠφελοῦσιν
 αἰτ' ἀρχῆς τὰ θερμαίνοντα καὶ διεγείροντα μέσα·
 ἅμα ὅμως ἡ ζωικὴ θερμότης ἀρχίση γὰ ἀναπτύσ-
 σεται ἐνδέκνυνται καὶ ἐνταῦθα πρὸς μετρία-
 σιν τῆς φλεγμονῆς βδέλλαι, ἐντομαί, μαλα-

κτικά ἐπιθέματα, μέλις δέ ἔχει τις ἀνάγκη σήμερον νά συστήσῃ τὴν ἀποφυγὴν στρεπτῶν ἢ θρυαλίδων ἐκμοτοῦ ἢ λημνίσκων καὶ ἐρεθιστικῶν ἀλοιφῶν ἅτινα συνιστᾶ ἡ ἀρχαιοτέρα χειρουργία· ἢ ἐπίδεσις γενέσθω, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν διὰ θλάσεως τραυμάτων· ἔστω δέ τις προσεκτικός, νά ἀποφεύγῃ τὸν σχηματισμὸν σφριγγωδῶν πόρων καὶ καθέσεων πύου· πρὸς ἀποφυγὴν τούτων δὲν πρέπει νά φείδηται τις τῶν καταλλήλων τομῶν. **Εἰνίστε** διὰ καταλλήλου πιεστικοῦ ἐπίδέσμου δυναταί τις γὰρ ἀποφυγὴ καὶ τὰς τομὰς. **Ο**τι ἀφορᾶ τὴν ἔξαιρσιν τῶν ἀλλοτρίων σωμάτων ἰδίως τῶν ὀλημάτων ἢ ἀπεριόριστος ἐμπιστοσύνη τῆς ἐξωθήσεως εἰς τὴν φύσιν μόνον ὡς ὁ **Θ**ύτερος ἐδέξαζε δὲν εἶνε ἀξιομήμιτος κατὰ τοὺς πλείστους· ἀφ' ἑτέρου ὅμως εἰσὶν ἐπίσης ἀπορριπταίαι μακρὰ καὶ ὀδυνηραὶ προσπάθειαι καὶ μάλιστα εἰς χώρας καθ' ἃς εἶνε εὐκόλος ἢ ἕλαβη ἑτέρων ὀργάνων. **Ε**ἴαν ἡ ἔξαιρσις εἶνε δυνατὴ ἄνευ κινδύνου σκουδαίας τινός θλάβης δεόν νά ἐκτελεῖται καὶ μάλιστα τάχιστα εἴ δυνατὸν καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. **Τ**ὰ ὄργανα δι' ὧν ἐνεργεῖται ἡ ἔξαιρσις τῶν ὀλημάτων εἰσὶ λαβίδες, κοχλιάρια καὶ τρυπάνια. **Ω**ς ἀνωτέρως εἶδομεν αἱ

σφαῖραι μόνον δὲν εἶνε τὰ ἀλλότρια σώματα τὰ
 ἀπαντῶντα εἰς τὰ τοιαῦτα τρυήματα· ἕτερα
 συστατικά τῆς βολῆς τεμάχια ἐνδύματων εὐτοῦ
 ὑπάρχουσι πολλακίς ἐν τοῖς τραύμασι καὶ ἀπαιτῶ-
 σι τὴν μετὰ προσοχῆς ἐξαίρεσιν, ἥτις ἐπίστε εἶνε
 δυσκολωτέρα ἢ ἡ τοῦ βλήματος. **Σ.** ὑνῆθως ἐνερ-
 γουμέν τὴν ἐξαίρεσιν ἐκ τῆς εἰσόδου τοῦ τραύμα-
 τος. **Εἰ** ἂν ὅμως ὁ πυθμὴν τραύματος τινος εἶ-
 νε βαθύς καὶ ἡ σφαῖρα αἰσθητὴ ὑπὸ τὸ δέρμα ἐνε-
 γουμέν κάλλιστα τὴν ἐξαίρεσιν διὰ διακίσεως
 τῶν ἀπαλῶν μορίων κατ' ἐπικόπου τοῦ ἀλλοτρι-
 ου σώματος. **Η'** ἐξαίρεσις ἐκτεταταῖως ἐμπεπα-
 μένων χόνδρων ἢ κόκκων πυρίτιδος δὲν εἶνε το-
 σούτου εὐκόλος· οἱ χόνδροι συγῆθως εὐρίσκον-
 ται βαθύτερον ἀφ' ὅτι τις διὰ τῆς ἀφῆς ὑπολεγι-
 ζεῖ, οἱ δὲ κόκκοι τῆς πυρίτιδος καὶ τοὶ ἐπιπό-
 λατοι εἰσδύουσι εἰς τὸ δέρμα μεμαγμένον καὶ
 οὐκ ἀφροῖ, ὥστε εἶνε ἀνάγκη γὰ ἐκκολληθῆναι
 τὴν ἑκάστην τεύτων διὰ τινος βελόνης
 τοῦ καταρράκτου, ἢ τῆς αἰγυῆς μαχαιρίου,
 ὅπερ οὐ σμικρὸν κόπον ἀπαιτεῖ. **Εἰ** ἂν τοιαύτη
 περιπτώσει συμβουλευέσονται καὶ τὴν ἐπιβροχὴν
 τῆς χώρας με' διάλυσιν ἰσχυρὰν διατοχλωρού-
 χου ὑδραργύρου, ὥστε γὰ προκληθῆ φλεγμονή

τοῦ δέρματος μετ' ἀπολείψεως τῆς ἐπιδερμίδος
 μεθ' ἧς καὶ οἱ κόκκοι τῆς πυρίτιδος συεξωθοῦν-
 ται. **Η'** αἰμορραγία εἰς τὰ διὰ πυροβόλων ὄπλων
 τραύματα εἶνε σπανιωτέρα· ὅσακις ὑπάρχει ἐν-
 νοεῖται, ὅτι ἀπαιτεῖ τὴν ἄμεσον βοήθειαν· σπα-
 γίως ἐν ταῦθα δυνάμεθα νὰ ἀπολινώσωμεν τὸ τραυ-
 ματισθὲν ἄγγειον ἄνευ εὐρύνσεως τοῦ τραύμα-
 τος· εἰάν ὅμως διὰ τὴν θέσιν τοῦ τραύματος ἢ εὐ-
 ρύνσις ἀντενδείκνυται, τότε καταφεύγομεν εἰς
 τὴν πρῆσιν, τὸν ἐπιπωματισμὸν τοῦ τραύματος,
 ἢ ἐν εἰσάγκῃ εἰς τὴν ἀπολίνωσιν τῆς προσαγού-
 σης ἀρτηρίας. **Περὶ** τῆς θεραπείας τῶν τοσού-
 του συχνὰ τὰ διὰ πυροβόλων ὄπλων τραύμα-
 τα ἐπιπλεουσῶν τρώσεων τῶν ὀστέων θέλομεν
 πραγματευθῆ βραδύτερον εἰς ἴδιον κεφάλαιον.
Ὡς ὁ ὅλος ὀργανισμὸς δεῖ μέγεθ ἄνευ ἐπιρρο-
 ῆς τινοῦ ἐπὶ τοῦ τραύματος, οὕτω καὶ τὸ τραύ-
 μα ἐπιρρεάζον τὸν ὅλον ὀργανισμὸν παράγει
 ἐν αὐτῷ σειράν φαινομένων ἅτινα γενικὰ ἐνεμέ-
 ζονται· τὸ κυριώτερον τῶν φαινομένων τούτων
 εἶνε ὅ πάντα σχεδὸν τὰ τραύματα παροχλοου-
 θῶν τραυματικός πυρετός· περὶ οὗ ἐν ἐκτά-
 σει ἐπραγματεύθημεν ἄνω. **ἕτεροι** ἔχουσι
 καθ' ὧν ἔχομεν νὰ πολεμήσωμεν πολλὰκις ἐπὶ

σπούδαιων τραυματισμῶν εἶνε ἡ πυσαιμία, ἡ σηψαιμία, καὶ ἡ γάγγραινα τῶν νοσοκομείων περὶ ὧν ὡσαύτως ἐπραγματευθημεν. Τέλος ὡς γενικόν καὶ σχεδόν παντοτεθανατηφόρον φαινόμενον καὶ εἰς πᾶν σχεδόν τραῦμα ὀνήμενον νὰ παρουσιασθῆ εἶνε ὁ τέτανος περὶ οὗ ὅμως ἐν τῷ περὶ νοσημάτων τοῦ Ν:Σ. κεφαλαίῳ θέλομεν πραγματευθῆ ἐν ἐκτάσει.

5^{ον} Περὶ ἰωδῶν τραυμάτων.

Εἰς τὰ ἰώδη τραυματα τὰ φαινόμενα εἰς οὐδεμίαν ἀναλογίαν εὐρίσκονται πρὸς τὸ μέγεθος καὶ βάθος τοῦ τραύματος· ἡ τρώσις κατ' αὐτὴν εἶνε ἀσήμαντος ἢ δὲ σπουδαιότητος τοῦ τραύματος χρεωστεῖται μόνον εἰς τὴν διάτησιν τρώσεως ἐμβολιαζομένην δηλητηριώδη οὐσίαν, τὸν ἰόν. Εἰς τὰ τραύματα ταῦτα λοιπὸν πλὴν τῆς ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ βάθους καὶ τῆς ὑψῆς τῆς τρώσεως ἐνδεικνυμένης θεραπευτικῆς ἀγωγῆς, ἔχομεν καὶ εἰδικὰς ἐνδείξεις γὰρ ἐκπληρώσωμεν αἰτίνας ἐκ τοῦ εἰς τὸν ὀργανισμόν εἰσδύοντος ἰοῦ ἐξαρτῶνται· καὶ πρῶτον μὲν καθῆκον ἔχομεν νὰ ἐμποδίσωμεν εἰ δυνατόν τὴν εἴσοδον τοῦ ἰοῦ ἢ τὴν περαιτέρω μετάδοσιν αὐτοῦ δια τῶν λαμ-

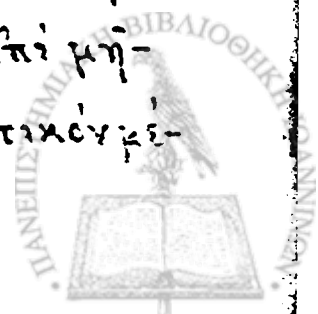
φατικῶν καὶ αἰμοφόρων ἀγγείων, ἢ τὸ πιθανῶς
 ἐν τῷ τραύματι ὑπάρχον εἰσέτι δηλητηρίου γὰ
 καταστρέψωμεν ἢ τέλος ἀν ὑπάρχει φόβος ὅτι
 ὁ ἰὸς ἀπερροφήθη ἤδη γὰ πολέμησωμεν κατὰ τὸ
 δυνατόν τὰς ἐπιβλαβεῖς συνεπείας ἐκ τῆς ἀπορ-
 ροφῆσεως αὐτοῦ δι' ἐσωτερικῶν μέσων. Τὸ ἀπλού-
 στερον καὶ ἀσφαλέστερον μέσον πρὸς μὴ περαι-
 τέρω μετάδοσιν τοῦ ἰοῦ εἶνε ἢ περισφιγξίς τοῦ
 τετραμέτου μορίου μεχρὸν ὑπεράνω τοῦ τραύμα-
 τος καὶ ἢ ἐκμύζησις τοῦ αἵου διὰ τοῦ στόμα-
 τος ἀν δὲν ὑπάρχει κινδυνός τις ἐκ τρώσεως
 τῆς βλεννομεμβράνης ἢ διὰ κούφης σιχέας.
 Τὸ τοιοῦτον μέσον ὅμως σπανίως δύναται γὰ
 ἐφαρμοσθῆ δι' ὃ προτιμώτερον εἶνε γὰ προβῶμεν
 αἰμέσως εἰς τὴν ἐν τῷ τραύματι καταστροφὴν
 τοῦ ἰοῦ διὰ χημικῶν μέσων, ὡς τὰ φευστά, ἢ τα-
 χέως φευστοποιούμενα εἰσὶν αἰρετώτερα, ἴδιως
 τὸ καυστικὸν κάλι. Ἐὰν ἔχομεν πρόχειρον πε-
 πυρακτωμένον σίδηρον προτιμᾶται οὗτος διὰ
 τὴν ταχυτέραν αὐτοῦ ἐνέργειαν· ἔὰν ὅμως τὰ
 μέσα ταῦτα δὲν εἶνε πρόχειρα διὰ δὲ τὴν βρα-
 δύτητα κινδυνεύει τὸ δηλητηρίον γὰ μεταδο-
 θῆ περισσότερον τότε καταφεύγμεν εἰς τὸ
 μαχαίριον δι' οὗ ἐκτέμνομεν πᾶσαν τὴν περι-

οχήν τοῦ τραύματος, ἢ εἴ ἀνάγκη ἀκρωτηριάζομεν· καί τό μέλος ἢ περίδεσις τοῦ μέλους δεῖ αἰρεῖται πρό τῆς ἐφαρμογῆς ἐνός τῶν προμνησθέντων μέσων. Τά εἰς τήν κατηγορίαν ταύτην ἀνήκοντα δηλητήρια εἶνε· α.) τό ἐκ τῆς ἀνατομῆς τῶν νεκρῶν μόλυσμα. β.) τὰ φυσιολογικά ἐσώδη ἐκκρίματα ζώων τινῶν γ.) ἡ μετάδοσις νοσηρῶν ἐκκρίμάτων ἀπό ζώου εἰς ἄνθρωπον ὡς τό δηλητήριον τῆς λύσσης καί τῆς μάλιας.

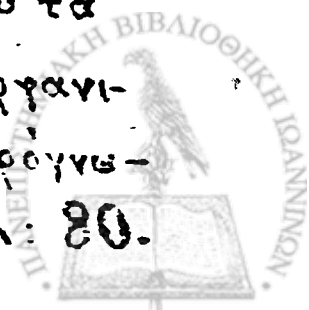
Α. Τό ἐξ ἀνατομῆς νεκρῶν μόλυσμα.

Κατά τήν ἀνατομήν ἢ τας νεκροψίας συμβαίνουσι συχνάκις εἰς τοὺς δακτύλους εἴτε διὰ μαχαιρίου, εἴτε δι' ὀστεωδῶν παρασχίδων, τρίσεις, αἰτίαις διαβρέχονται ὑπό τῶν ὑγρῶν τῶν πτωμάτων· συχνήθως μετὰ τήν τοιαύτην τρώσιν οὐδεμία σπουδαία πάθησις ἐπέρχεται· τό τραῦμα ἰᾶται ταχέως ὡς καί πᾶν ἄλλο ὁμοίας φύσεως μή δηλητηριώδες. Ἄλλοτε τό πᾶν περιφριζέται εἰς τήν τοπικήν πάθησιν ἀποστήματος ἢ φλυκταίνης ἅτινα μετὰ τήν συήθη πορείαν ἰῶνται· ἐνίοτε ὅμως ἐπέρχονται τυφώδη συμπτώματα καί ἡ ἴασις εὐραδύει ἐπί μήτας καί ἀντίσταται εἰς πᾶν θεραπευτικόν μέ-

σον. Ἡ αἰτία τῶν διαφορῶν τούτων εἶνε δυσ-
 εξερεύτητος· φαίνεται ὅμως ὅτι προδιάθεσίς τις
 ἐκ μέρους τοῦ τετρωμένου· εἶνε ἀναγκαία· πλήν
 δὲ τούτου καὶ ἡ ποιότης τοῦ γεκροῦ συνελεῖ πρὸς
 παραγωγὴν σπουδαίων συμπτωμάτων ἢ μὴ· ἡ
 μεταδοτικότης τοῦ μολύσματος φαίνεται πολλῶ
 ἀσθενέστερα εἰς γεκρούς παρ' οἷς ἡ σῆψις εἶνε
 ἤδη προκεχωρημένη ἢ εἰς προσφάτους, καὶ μάλι-
 στα, ἂν ὁ θάνατος ἐπῆλθε κατὰ συνέπειαν ἐξ-
 ιδρωμάτων, φλεγμονῶν ὀρθώδους τινός ὑμέ-
 νος.

Συμπτώματα. Τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἐπι-
 δράσιν τοῦ μολύσματος φαινόμενά εἰσὶ τὰ τῆς
 σφοδρᾶς φλεγμονῆς κατὰ τὴν τρωθειῖσαν χώραν
 καὶ ἐμφαίνονται ἐντός τῶν πρῶτων 24 ὥρῶν·
 μετ' οὐ πολὺ ἀναφαίνονται τὰ συμπτώματα λυμ-
 φαγγειίτιδος ἢ τυφώδους, ἀδυναμικοῦ πυρετοῦ,
 ἐπέρχονται ἐμέτοι, δυσῶδεις κενώσεις, κεφα-
 λαλγίαι, παραληρήματα καὶ σφυγμοὶ ταχεῖς
 μικροὶ καὶ συγεσταλμένοι· ἡ τυφώδης αὕτη κατὰ
 στασις ἀναφαίνεται συνήθως, πρὶν ἢ τοπικὴν
 φλεγμονὴν λάβῃ μεγάλην ἐν τασιν. Ὅπου τὰ
 φαινόμενα δηλοῦσι τὴν ἐφ' ὅλου τοῦ ὀργανι-
 σμοῦ ἐπενέργειαν εἶνε πολὺ χείρων ἢ πρόγνω-

σις, ὅσον ἰσχυρός καὶ ἀν ἦνε οὗτος, ἢ ἐπιτο-
πικου μόλου ἐρεθισμοῦ. Κατὰ τὸν Τριετο
ἐπὶ γενικοῦ μόλου μεταξὺ 7 μόλια εἰς σὴζε-
ται, ἐν ᾧ ἐπιτοπικῆς φλεγμονῆς καὶ ἀν αὕτη
καταλάβη καὶ τὰ λεμφατικά ἀγγεῖα καὶ τὰς φλέ-
βας, μόλια ἐξ 20 ἀρρώστων ἀποκρίνεται εἰς
ὁ δὲ θάνατος ἐπέρχεται ἀπὸ τῆς δευτέρας μέχρι
τῆς εἰκοστῆς πρώτης ἡμέρας.

Θεραπεία. Ἐν πρώτοις εἶνε ἀνάγκη
ἅμα μετὰ τὴν τρώσιν δι' ἰσχυρᾶς καὶ ἐπιμελοῦς
ἐκπιέσεως διὰ τοῦ δακτύλου κατὰ τὴν διευθυ-
σιν τοῦ ἀρτηριώδους ροῦ νὰ συξήσωμεν καὶ δια-
τηρήσωμεν, τὴν αἰμορραγίαν, καὶ ἀποπλύνωμεν
τὸ τραῦμα ὑπὸ τὸν ροῦν καθαροῦ ὕδατος, θερ-
μοῦ εἰ δυνατόν, ἢ καὶ γὰ ἐκμυζήσωμεν τὸ τραῦ-
μα, ὥστε οὕτω γὰ ἀπομακρύνωμεν κατὰ τὸ δύ-
νατόν τὴν μολυσματικὴν οὐσίαν. Πρὸς μείζονα
ἀσφάλειαν περιδέομεν διὰ βρόχου τὸν δάκτυλον
ἢ τὴν χεῖρα, ὅπως ἐμποδίσωμεν τὴν διὰ τῶν φλέ-
βῶν καὶ τῶν λεμφεφόρων ἀγγείων περαιτέρω
μετάδοσιν τοῦ δηλητηρίου, προσπαθοῦμεν δ' ἐν-
ταύτῳ δι' ἐκπιέσεως γὰ κενώσωμεν ἐκ τοῦ τραύ-
ματος τὰς περιδεθείσας φλέβας πληροῦν
αἷμα· μετὰ τὸν τοιοῦτον καθαρισμόν τοῦ τραύ-

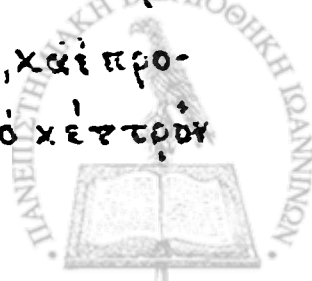

ματος ἐπίδωμεν αὐτό ἀποφεύγομεν πάντα ἐρεθιστικόν ἐπίδωμον. Ὅπου δυνήθῃ τις γὰρ ἐφαρμώσῃ ἀκριβῶς τὴν ἀγωγὴν ταύτην, δύναται γὰρ ἢ βέβαιος περὶ τῆς ἐπιτυχούς ἀποφυγῆς τοῦ κακοῦ. Ἐὰν δέ τις θέλῃ γὰρ μεταχειρισθῇ τὴν καυσίν, δεόν γὰρ ἐπιθέσῃ ρευστὰ καυτήρια, ἅτινα εὐκόλως εἰσδύουσι εἰς τὸν μυχόν τοῦ μικροῦ τραύματος. Κατὰ τὴν μεγάλην τοῦ *Wittebow* πείραν τὸ πεπυκνωμένον ὀξεικόν ὄξύ ἀρκεῖ συνήθως πρὸς ἀποσύνθεσιν τοῦ μολύσματος τὴν τοπικὴν φλεγμονὴν πόλεμου-μεν ὡς πᾶσαν ἄλλην φλεγμονὴν ἢ τυφώδης ὅμως κατάστασις διὰ τῆς ἀντιφλογιστικῆς θεραπείας θέλει μᾶλλον χειροτερεύσει· δι' ὅ οἱ κλειστοὶ τῶν χειρουργῶν προτιμῶσι τὰ ὀξέα ἄλλοι τὸ καλομέλανον, καὶ ἄλλοι τὰ τονωτικά διεγερτικά ἢ καὶ τὸ ὄπιον.

Β. Ἐμβολιασμός φυσιολογικῶν ἰωδῶν ἐκκριμάτων.

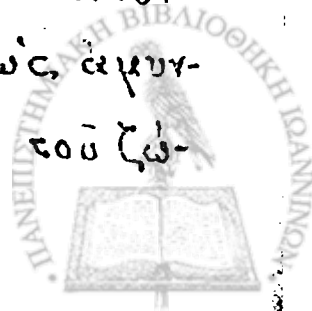
α.) Νύγματα μελισσῶν καὶ σφηκῶν.

Αἱ μέλισσαι καὶ σφήκες κεντροῦσαι τὸ δέγμα ἐγχεύουσιν εἰς αὐτὸ ὄξύ τι ὑγρὸν, καὶ προκαλοῦσι ^{διὰ} τῆς νύξεως καὶ ἂν ἀκόμη τὸ κέντρον

δεν μένει εις τὸ δέσμα πεπαρμένον ἰσχυρῶς
 καυστικὸν πόνον καὶ περιγεγραμμένην σκληρίαν
 ἣτις τὸ πρῶτον ζωρῶς ἐρυθρὰ οὔσα, ἀπόλλυ-
 σιν ἀκολούθως τὴν εἰαυτῆς χροιάν καὶ βραδύ-
 τερον ἀποσβέννυται ὀλοσχερῶς. Ὀλίγα τοι-
 αῦτα νύγματα καὶ ἐπὶ ὀλίγῳ εὐαισθητῶν μο-
 ρίων γινόμενα διαλύονται ἀνευ πυρετοῦ ἢ κιν-
 δυνου τινός· ἐάν ὅμως ὀλοκλήρον σμήνος ἐπικέ-
 σῃ κατὰ παιδός τινός καὶ ἰδίως κατανύξη
 τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὁ κίνδυνος εἶνε μέγας καὶ
 δύναται καὶ ὁ θάνατος αὐτός γὰρ ἐπέλθῃ· ἐάν
 τὸ κέντρον ἔμεινεν ἐν τῷ δέσμα κατακεπαρ-
 μένον δέον ὅσον τάχος γὰρ ἔξαίρεθῇ· τὴν ἐκ
 τοῦ νυγμοῦ προερχομένην δυσάρεστον αἴσθη-
 σιν καταπολεμοῦμεν διὰ ψυχρῶν ἐπιθεμάτων
 ἢ δι' ἐλαίου· ἐπὶ πολλῶν ὅμως νυγμάτων καὶ εὐαι-
 σθητῶν προσώπων καθίσταται πολλάκις ἀναγ-
 γκαία γενικὴ ἀφαίμαξις, καὶ ἡ πρόκλησις
 ἰδρώτων διὰ θερμῶν ποτῶν εἰς ἃ προστίθεν-
 ται καὶ τινες σταγόνες ἀμμωνίας.

β.) Νύγμα σκορπιίου. Κατὰ τῆς κερα^{τοῦ ἄκρου}κου
 τῶν σκορπιῶν ὑπάρχει κέντρον συγκοινωνεῖν
 μετὰ ἰοβόλου ἀδένα^ς καὶ χρήσιμον ὡς ἀμυ-
 ντήριον ὄπλον τοῦ ζώου. Τὸ νύγμα τοῦ ζώ-

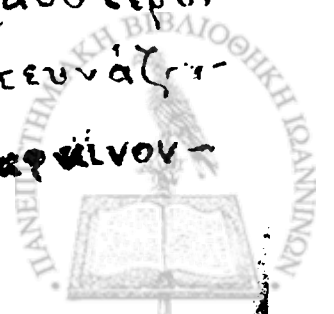

ου τούτου παράγει επιπόλαιον μὲν, ἀλλὰ λίαν ἐδυνηρόν τραῦμα· δι' αὐτοῦ προκαλοῦνται τὰ φαινόμενα τοῦ τυγματος τῆς σφηκός, ἀλλ' εἰς βαθμὴν πολὺ ἀνώτερον, ἢ ζωὴ ὅμως τοῦ τρωθέντος, δὲν κινδυνεύει, ὡς πρότερον ἐνόμιζον: **Τ**ὸ μέγεθος τοῦ ζώου ἔχει οὐσιώδη ἐπιρροήν ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ καχοῦ. **Ο**ἱ μικροὶ εὐρωπαϊκοὶ, ἰδίως οἱ **Ι**ταλικοὶ σκορπίοι εἰσὶ κινδυνώδεις μόνον διὰ τρυφερά παιδία καὶ λίαν ἐπιδέξιστα πρόσωπα· ὁ τῆς **Α**φρικῆς σκορπίος τούναντιον οὐχὶ μόνον σπασμούς, ἀλλὰ καὶ γάγγραιναν τοῦ τραύματος, καὶ ἐκτεταμένην συμφαγγειΐτιδα δύναται γὰρ ἐπιφέρει. **Ε**ἰπίτοι- ούτων τυγμάτων ἀνάγκη ὅσον τάχος διὰ τομῆς γὰρ εὐρύνομεν τὸ μικρὸν τραῦμα καὶ διὰ κεντρικῆς πίεσεως γὰρ ἐπιτείνωμεν τὴν αἵμορραγίαν· εἰς τὴν καυτηρίασιν δὲ τοῦ τραύματος καταφεύγομεν μόνον εἰς τυγματα διὰ τῶν μεγάλων σκορπίων ἐπιγιγνόμενα.

γ.) **Τ**υγματα ἰοδόλων ὄφρων. **Ο**ϊοδό- λοι ὄφεις ἔχουσιν ἑκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς ἰοβολὸν ἀδένα, ὅστις διὰ τοῦ ἐκφορητικοῦ αὐτοῦ πορου φέρει εἰς τὴν θάσιν τοῦ διατρήτου ἢ αὐλακωτοῦ ὀδόντος τῆς ἄνω σιαγόνης καὶ δι'

αὐτοῦ ὁ ἰός ἐμβάλλεται εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ παρα-
 γόμενον τραῦμα. Ὁ ἰός αὐτός διαφόρως ἰ-
 σχυρός κατὰ τὸ εἶδος τοῦ ὄφρατος φερόμενος,
 ἐπὶ τῆς γλωσσης δὲν εἶνε οὔτε ὀξύς οὔτε
 καυστικός, καὶ δύναται ἀκινδύτως καὶ γὰρ
 κατακωθῆ· φερόμενος ἄμως εἰς ἰκανὴν ποσό-
 τητα ἐν τῷ τραύματι προκαλεῖ ἰδιάζοντα κιν-
 δυνώδη φαιγόμενα. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς δηλη-
 τηριάσεως αἱ τοὺς ἰοβόλους ὀδόντας κινή-
 τούς, ἔχοντες ὄφρατος εἰσὶ κινδυνώδεστατοι.
 Τοῦ δήγματος τῆς κοινῆς ἐχίδνης (γίγεται βενυς)
 δὲν εἶνε πάντοτε τόσον κινδυνώδες, ὅσον ἐνό-
 μιζον πρότερον· οὐχ ἥττον ὅμως ὑπάρχουσι
 περιπτώσεις, καθ' αἷς δύναται γὰρ ἐπέλθῃ καὶ
 ὁ θάνατος αὐτός. Τὰ συμπτώματα, τοῦ δή-
 γματος τούτου εἶνε ἐν πρώτοις πόνος ἐρμύς
 κατὰ τὸ τραῦμα, ὅς τις μετ' ὀλίγον ἐκτείνεται
 καὶ περαιτέρω τὸν πόνον παρακολουθεῖ φλεγμο-
 γή περὶ τὸ τραῦμα μετ' ἐξοιδήσεως ἐπίσημου,
 ἥτις παρακολουθεῖται συνήθως τὰ λεμφατι-
 κά ἀγγεῖα, ἐπεκτείνεται καθ' ὅλον τὸ μέλος,
 ἐνίοτε δὲ καὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Βραδύτερον
 ἢ σκηνὴ μεταβάλλεται, οἱ πόνοι κατευνάζου-
 νται, ἡ ἐξοιδήσις μαλακύνεται, ἀναφαίνον-

ται χυμαί κηλίδες, αΐτινες πολλάκις μεταβάλλονται εἰς γαγγραινώδεις ἐσχάρας, μεγάλην φθοράν τῶν ἰστών ἐνίοτε προξενούσας. **Εἰς** τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων πάντα τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐξαλείφονται κατὰ μικρόν, αἱ ἐσχάραι ἀποπίπτουσι, διὰ τῆς πυήσεως, καὶ τέλος ἐπέρχεται ἐπούλῃσις. **Τὰ** τοπικά ταῦτα συμπτώματα συνοδεύονται καὶ ὑπό γενικῶν σφυγμῶν σκληρῶν καὶ συχνῶν, πρόσωπον ἐξέρυθρον, βλέμα ἐξηγερμένον, γλῶσσα ξηρά, δέψα, παραληρήματα, ἐνίοτε ἀνυπόθυμια, ψυχροὶ ἰδρώτες, ἰκτερική χροιά τοῦ δέρματος, ναυτία, ἔμετος, λήθαργος, ἐνίοτε δυσώδεις ἀποπατήσεις, ἄλλοτε δὲ καὶ δυσοδία.

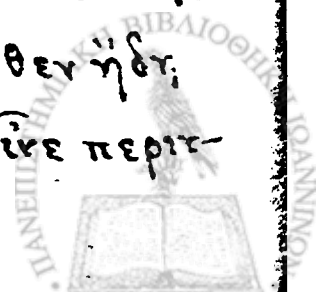
Ἡ πορεία καὶ ἡ σφοδρότης τῶν προμνησθέντων συμπτωμάτων διαφέρουσιν ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τοῦ ἀρρώστου καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ διαθέσεως. Ὁ αὐτὸς ἐπιηρέαζει τὴν σφοδρότητα τῶν συμπτωμάτων ἢ σιέγῃσις εἰς ἣν ὁ ὄφις διετέλει κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς δῆξεως καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν δηγμάτων, ἅτινα εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐνεποίησεν.

Ἐκβάσις. Αὕτη εἰς τὰς πλείστας

τῶν περιπτώσεων εἶναι καλή, καὶ κατ'ἀρχάς, μὲν πρᾶσσονται τὰ γενικά συμπτώματα, τὰ τοπικά ὅμως ἀποτελέσματα τοῦ δήγηματος ἰδίως αἱ γαγγραινώδεις καταστροφαὶ τοῦ συνδυαστικοῦ ἰστού, ἕξοιδήσεις καὶ διαπύσεις τῶν λεμφοαδικῶν ἀδένων διαρκεῖσι πλείοτερον χρόνον. τοιαῦται ἕξοιδήσεις πύσεις δύνανται δι' ἐξαντλήσεως γὰρ λήξωσιν ἐπὶ τέλους εἰς θάνατον, χωρὶς οὗτος γὰρ ἦναι ἡ ἄμεσος συνέπεια τῆς ἐνεργείας τοῦ ἰού· ἀφ' ἑτέρου ὅμως δύναται νὰ ἐπιέλθῃ ὁ θάνατος διὰ τῆς δηλητηρίασεως τοῦ αἵματος, καὶ ἐντός μιᾶς ὥρας, συνηθεστερον ἀργότερα σπανίως μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ἡμέρας· τὰ σημεῖα δὲ τοῦ ἀπειλούντος θανάτου εἶνε ἡ συγκοπή καὶ ἡ ἀσφυξία.

Ἡ θεραπεία ἀπατεῖ πρό παντός ἄλλου μέσου τὴν κατὰ τὸν ἄνωθι περιγραφέντα τρόπον παρεμπόδισιν τῆς ἀπορροφήσεως τοῦ ἰού καὶ τῆς ἐν τῷ τραύματι καταστροφῆς αὐτοῦ. **Ε**ὰν ὅπερ συνηθῶς συμβαίνει ὁ ἰατρός δὲν παρευριθῇ ἀμέσως μετὰ τὴν τρωσιν, καί τότε δεόν νὰ μὴ παραμελῇ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐνδείξεως ταύτης· εἰάν ὅμως ἐπῆλθεν ἤδη ἕξοιδήσεις ἢ περιδέσεις τοῦ μέλους εἶνε περι-

τή, ἀρμόζει δέ τότε μᾶλλον ἢ ἐκτομή τοῦ τραύμα-
 ματος, δι' ἧς περιορίζεται ἐν ταυτῷ καί ἡ περαιτέρω
 τῆς φλεγμονῆς ἀνάπτυξις· κατά τὰ λοιπά ἡ θεραπεί-
 α συνίσταται εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς γενικῆς
 φλεγμονῆς, καὶ τῶν γενικῶν συμπτωμάτων πρὸς ἐξου-
 δετέρωσιν τοῦ ἤδη ἀπορροφηθέντος ἰοῦ. Ὁ Βερνάρ-
 δος Ζουσιεύς συμβουλεύει τὴν χρῆσιν τοῦ ὕδατος
 καὶ τῆς καυστικῆς ἀμμωνίας ἐσωτερικῶς ἀνά
 6-7 σταγόνας εἰς ἓν ποτήριον ὕδατος· τῇ χρήσει
 τοῦ ποτοῦ τούτου ἐπέρχονται δῆθεν ἀφθοοὶ ἰδρῶ-
 τες, μεθ' ὧν καὶ ὁ ἴσς συναπέρχεται (,) ἐκ τῆς ιδέας
 ν' ἀπομακρύνωσι τὸν ἴσιν μεταχειρισθῆσαν καὶ τὰ
 ἐμετικά, καθαρτικά καὶ διουρητικά. Ἡ ἀμμωνία
 φαίνεται, ὅτι ἔχει μᾶλλον διεγερτικὴν ἐνέργειαν,
 ὅταν ^{καὶ} διάφορα ἄλλα μέσα ὡς ἕδικά ἐπαινεθέντα ὡς
 ὁ οἶτος τῆς κίνας, ἢ θηριακὴ καὶ ἄλλα τινά. Ἐάν
 ἐπέλθωσι φλεγμοναὶ ὀρισμένων ὀργάνων ἐνεργου-
 μεν ἀντιφλογιστικῶς ἔχοντες πάντοτε ὑπ' ὄψιν
 καὶ τὴν κατάστασιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρρώστου.
 Κατὰ τῶν γενικῶν συμπτωμάτων, εἴτω ἡ θεραπεί-
 α ἀνάλογος τῆς φύσεως αὐτῶν· ἐπὶ καταπτώ-
 σεως τοῦ Ν.Σ. χορηγοῦμεν διεγερτικά, ἐπὶ διεγέρ-
 σεως αὐτοῦ καταπραϋντικά καὶ ἰδίως τὴν μορ-
 φίνη, κτλ. Τὰ δέ δῆθεν εἰδικά καλούμενα φάρ-

μανα κατά των δηγμάτων των ἰβόλων ἔχειν εἶν
 ἔχουσιν ἀποδεδειγμένως τὴν ἀποδιδεμένην αὐτοῦ
 δύναμιν.

Οἱ ἰβόλοι ὄφεις τῶν τροπικῶν ἰδίως δέ οὐ κροτα-
 λίας φωνεύουσι μικρότερα ζῶα, οἷον κυνας ἐν τῷ
15', βόας, καὶ ἵππους σχεδὸν εἰς τόσῳτό χρονικόν
 διάστημα, ὡσαύτως καὶ τὸν ἄνθρωπον. **Εἰς** τὰς πλεί-
 στας λοιπὸν τῶν περιστάσεων ὁ θάνατος ἐπέρχεται
 σχεδὸν ἐν ἀκαρεὶ καὶ οὐδεμία βοήθεια δύναται νὰ χε-
 ρηγηθῇ κατὰ συνέκειαν. **Εἴαν** ὅμως βραδύνει χρό-
 νόν τινά προηγούνται αὐτοῦ νευρικά συμπτώματα
 ὅποια καὶ ἐπὶ δηγμάτων τῆς ἐχίδνης, ἀλλ' ἐπέρ-
 χονται πολὺ ταχύτερον καὶ ἰσχυρότερον.

Γ' Τραύματα ἐξ ἐμβολιασμοῦ νοση- ρῶν ἐκκριμάτων. Νερί λύσσης.

Συνήθως γίνεται ἡ μετάδοσις τοῦ λυσσώδους ἰοῦ
 εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ δῆγματος λυσσῶντων κυνῶν
 σπανίως διὰ δῆγματος λύκου, ἀλώπηκος, ἢ γαλῆς,
 ἐπὶ δὲ σπανιώτερον διὰ δῆγματος ἰβόλων ζώων.
Ἡ λύσσα ἢ ὑδροφῶβία ἀναπτύσσεται εἰς τὸν κύνα
 μετὰ τὰ ἐξῆς συμπτώματα. **Η'** ζώηροτης τοῦ ζώου
 ἐκλείπει, τὸ ζῶον γίνεται κενεῖνον, ἀδιάφορον πρὸς
 τὰς τροφάς, καὶ τὰ ποτὰ δεικνύει διάθεσιν νὰ ὀρῆ
 καὶ νὰ δάκνη διάφορα ἀντικείμενα, οἱ ὀφθαλμοί

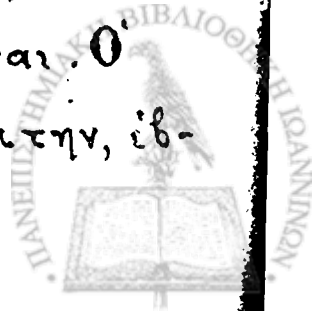
αὐτοῦ γίνονται ἀγγύχοι, τὸ ὕλεμα σκοτεινόν, βρα-
 δύτερον ἐξορμᾶ καὶ κατ' ἀνθρώπων καὶ κατ' αὐτοῦ
 τοῦ κυρίου, τὸ βάδισμα αὐτοῦ εἶνε ἀσταθὲς πάλαι-
 κως φοβεῖται τὸ ὕδωρ καὶ πᾶν ὅτι ἔχει ὁμοιότητα πρὸς
 τοῦτο ἕδως στίλβοντα ἀντικείμενα, οἶον κάτοκα-
 τρον κτλ. τέλος πίπτει ἐκθελυμένον καὶ θνή-
 σκει με σπασμούς. **Εἰς** τὴν πορείαν τῆς λύσεως
 διακρίνουσι κυρίως τρία στάδια τὸ προδρομικόν,
 ἢ μελαγχολικόν, τὸ τοῦ ἐρεθισμοῦ ἢ τῆς ἀ-
 κμῆς, καὶ τὸ τῆς παραλύσεως. **Εἰάν** ἡ λύσσα
 μετεδόθη ἐκ δῆγματος ἑτέρου λύσσαίντος ζώου
 παρέρχονται συνήθως πάλαι ἐβδομάδες πρὸ τῆς
 ἐκρήξεως τῆς νόσου 4-5 [ἡμέραι]. **Ἡ** αἰτιολογί-
 α τῆς λύσεως παρά τρις χυσίεν εἶνε τοσοῦτον
 σκοτεινὴ, ὅσον καὶ ἡ φύσις αὐτῆς ἀναμφισβήτη-
 του εἶνε ὅμως ὅτι εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώ-
 σεων ἡ νόσος μεταδίδεται διὰ τραυματισμοῦ
 ἀπὸ τοῦ νοσοῦντος εἰς τὸ ὑγιὲς ζῶον. **Εἰάν** ὅμως
 πρὸς γένεσιν αὐτῆς ἀπαιτῆται προδιάθεσις τις
 ἀν' πρὸς ἐκδήλωσιν αὐτῆς ἀπαιτῆται ἰδία διέγερ-
 σις τοῦ ζώου δι' ἐξωτερικοῦ τινος ἐρεθισμοῦ ἢ τέ-
 λος ἀν' πλήν τῆς τραυματικῆς μορφῆς ὑπάρχει
 καὶ ἕτερα αὐτόματος ἴσως μεθασματικῆς φύσεως
 δὲν εἶνε δυνατόν εἰσετεῖν ἀποφανθῆ τὴν ἄριστι-

ἠώς. Ἡ αἰτιολογία καὶ ἡ φύσις τῆς νόσου ταύτης παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ εἶνε ἔτι σκοτεινότερα. Εἴτα ὕθα πρόκειται μόνον περὶ τῆς διάδηγματος λυσσῶντος ζώου μεταδόσεως τῆς νόσου καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἢ ἐπιδεκτικότης τοῦ μολύσματος εἶνε διάφορος εἰς τὰ διάφορα πρόσωπα· ἐν γένει ὅμως αὕτη εἶνε πολὺ μικρότερα εἰς τὸν ἄνθρωπον ἢ εἰς τὸν κύνα.

Τὸ στάδιον τῆς ἐπώσεως ἀπὸ τοῦ δήγματος μέχρι τῆς ἐμφάνισεως τῆς νόσου διαρκεῖ 30-40 ἡμέρας ἐνίοτε ὅμως ἡ νόσος ἐμφαίνεται καὶ μετὰ 7 ἡμέρας ἄλλοτε δέ ἡ ἐπώσις διαρκεῖ καὶ ἐπὶ μῆνας, καὶ ἄλλοτε μετὰ παρέλευσιν 2· καὶ 3 ἐτῶν.

Ως ἀφορμὴν δέ πρὸς ἐκρήξιν τῆς νόσου παρατηρεῖται πολλάκις ψυχικὴ ἢ σωματικὴ κόπωσις. Κατὰ τὴν πορείαν τῆς λύσεως παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ δυνάμεθα ὡς καὶ παρὰ τῷ κύνι νὰ διακρίνωμεν τὰ αὐτὰ τρία στάδια· ἐπὶ τῆς διαρκείας τοῦ σταδίου τῆς ἐπώσεως φαίνεται ὅτι ἔχουσιν ἐπιρροὴν οὐχὶ μόνον ψυχικαὶ καὶ σωματικαὶ διεγέρσεις, ἀλλὰ καὶ παρεμπίπτουσαι ἄλλαι νόσοι, δι' ὧν ἡ ἐκρήξις τῆς ὑδροφобίας ἐπιταχύνεται οὐσιωδῶς. Κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο τὸ τραῦμα δεικνύει συνήθως ὑπερσαρκώσεις ἢ ἂν ἐπουλώθη ἤδη ἢ οὐλή ἐξοιδαίνεται. **Ο** Μαροχίτης διίσχυριζέτο, ὅτι τὴν τρίτην, πεμπτην, ἐβ-

δόμην, ἐνάτην, καὶ τὴν εἰκοστήν πρώτην ἢ τὴν
 τριακοστὴν τετάρτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς τρώσεως,
 ἀναφαίνονται ὑπὸ τῆν γλῶσσαν ἐκατέρωθεν τοῦ χα-
 λινουῦ αὐτῆς μικρὰ φλυζάνια καὶ ψυδράκια, ἅτινα
 μετὰ 30 ὥρας ἐξαλείφονται. Ἐὰν ταῦτα ἐν τὸς
 τῶν 24 ὡρῶν τῆς ὑπάρξεως τῶν σχασθῶσι καὶ
 καυτηριασθῶσι ἡ νόσος προλαμβάνεται καὶ δὲν
 ἐκρήγνυται ποτὲ· ἡ γνώμη αὕτη δυστυχῶς οὐδ' ἐπι-
 λάχιστον ἐβεβαιώθη καὶ ἐπεκυρώθη.

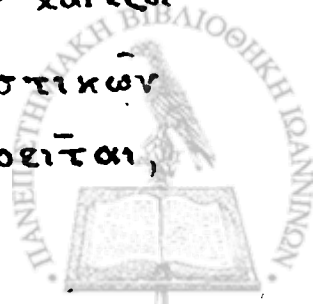
Τὸ προδρομικὸν στάδιον, ὅπερ δύναται
 νὰ διαρκέσῃ ἀπὸ μίας ἡμέρας μέχρι πολλῶν ἐβδομά-
 δων χαρακτηρίζεται ἐκτὸς γενικῆς ἀδιαθεσίας,
 κοπώσεως καὶ ψυχικῆς ἀθυμίας μετ' αἰσθήσεως,
 βάρους κατὰ τὸ προκάρδιον, εἰς ἀλλοιώσεως τῆς
 οὐλῆς, ἣτις ἐξοιδαίνεται, ἐρυθροῦται καὶ προξε-
 γεῖ ξασμὸν καὶ πόνον· ἔτι δὲ χαρακτηρίζεται καὶ
 διὰ κύναγχοειδῶν ἐνοχλήσεων, αἵτινες ἀρχονται
 μὲ αὔξησιν τοῦ κατὰ τὸ προκάρδιον βάρους καὶ κατα-
 λαμβάνουσι τὸν τε λάρυγγα καὶ τὸν φάρυγγα· οἱ ἐξοι-
 δησις τῶν *παρισθμίων* εἶνε συνήθως ἀσήμαντος,
 ἀπεναντίας δὲ μεγάλη ἢ κατὰ τὴν κατάποσιν καὶ
 ἀναπνοὴν δυσκολία. Κατὰ τὸ στάδιον λοιπὸν τοῦ
 ἐρεθισμοῦ ἢ τῆς ὑδροφοβίας αὐξάνουσιν αἱ περιγρα-
 φεῖσαι διαταράξεις εἰς μέγιστον βαθμὸν, μάλιστα

ἡ στενοχωρία καὶ ἀντισυμία τοῦ ἀρρώστου φθάνουσι
 μέχρι μαγιστοῦ παροξισμοῦ, οὐ ἢ ἐμφάνισις δη-
 λοῖ τὴν εἴσοδον τοῦ παρόντος σταδίου, καὶ ὅστις ἐπα-
 λαμβάνεται μετὰ κάθαρσιν ὑφέσεις ἀεὶ ἰσχυρότερος
 γενόμενος μέχρις ἐντελοῦς ἐξαντλήσεως τοῦ ἀρρώ-
 στου. **Ἡ** ὑδροφοβία ἢ ὀρθότερον ἢ δυσκαταποσία
 ἀπότοκος τῆς γάρχης τῶν τῆς καταπόσεως μυῶν
 ἀναφαίνεται εἰς τὸν ἄνθρωπον σχεδὸν πάντοτε ἢ
 κατὰ τὴν πόσιν μεγίστη δυσκολία ἐξηγεῖται τό-
 μεν ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ὑγρὸν εὐκολώτερον φθάνει εἰς τὸν
 λάρυγγα καὶ ἐπομένως ἐπιτείνει τὰ μέγιστα τὴν
 καὶ ἄνευ τούτου ὑπάρχουσαν βασανιστικὴν αἰσθη-
 σιν τῆς πνηγμονῆς, τό δέ ὅτι ἐν ὅσῳ τόπο τῆριον
 κρατεῖται μεταξὺ τῶν ὀδόντων ἢ στήριξις τῶν
 τῆς καταπόσεως μυῶν ἢ τῆς κάτω σιαγόνας ἢ
 ἐλλείπει ἢ ἐκτοπίζεται. **Οἱ** πάσχοντες βασανί-
 ζονται ἐνταυτῷ ὑπὸ αἰσθήματος μεγάλης δύψης
 δι' ὃ τρώγουσι μετὰ προθυμίας χυμώδη ἐδέσματα
 ἰδίως καρπύς προσφάτους εἰς μικρὰ τεμάχια τεμη-
 μένους· καὶ ἐν καιρῷ δὲ τῆς ὑφέσεως τῶν παροξυ-
 σμῶν οἱ ἀρρώστοι δεῖν εἶνε ἐλεύθεροι, ἢ φαντασία
 αὐτῶν ἐξάπτεται, τό ὅλον σῶμα καθίσταται εὐαι-
 σθητόν, **διὰ τὴν δεινὰ ἢ δεινὰ ἐντύπωσιν ἢ δὲ δυσ-**
κολία τῆς ἀναπνοῆς βαίνει προϊούσα. Ἐν εὐθεῖν

ὡς καὶ ἐκ τῶν φαινομένων τῶν παροξυσμῶν ἐξηγεῖται ἡ γνώμη τῶν πλείστων ἰατρῶν, ὅτι εἰς τὴν νόσον ταύτην ἰδίως πρόκειται περὶ σπασμῶν εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ πνευμογαστρικοῦ, τοῦ Βιλιοσίου καὶ φρενικοῦ νεύρου εἰς οὓς σπασμούς ἀκόλουθως προστίθενται καὶ γενικοὶ σπασμοὶ ὑπὸ μορφὴν τετανιχῆς, ὅταν ἡ διεγερτικότης τοῦ Ν.Σ. φθάσῃ τὸν ὑψιστον βαθμόν. Μετὰ 24-48 ὥρας ἀρχεται τὸ τελευταῖον τὸ παραλυτικὸν στάδιον, ὅπερ φέρει μετὰ τινας ὥρας εἰς τὸν θάνατον εἴτε ἐμμέσως ἐνεκα τῆς ἐξαντλήσεως, εἴτε ἐν σπασμωδικῷ τινὶ παροξυσμῷ σπανιώτερον θνήσκει ὁ λυσιπῶν ἐξ ἀποκλήξιας, κατὰ τὸ δεύτερον στάδιον ἐν τῷ μέσῳ ἰσχυροῦ τινος παροξυσμοῦ. **Εἰν** τῇ νεκροψίᾳ εὐρίσκομεν συνήθως, ὅτι καὶ ἐκ τούτων κύνας ἀπαντῶμεν ἤτοι α.) ταχεῖαν σπῆψιν, ἐξ οὗ ἡ ταχεῖα ἀποσύνθεσις τοῦ αἵματος. β.) ὑπεραιμίαν ἰσχυράν καὶ ἔξιδρωσιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ Ν.Μ. εἰς τὰ κατὰ ταν τράχηλον γάγγλια τοῦ Συμπαθητικοῦ, τὸ πνευμογαστρικόν, τὸ ὑπογλώσσιον κρῖδυμον καὶ ἄλλα. γ.) ἐκχυμώσεις ἐν τῇ βλεννομεμβρᾶνῃ τῶν ἐντέρων καὶ ὑπ' αὐτήν. δ.) ὑπεραιμίαν καὶ ἔξοδησιν τῆς βλεννομεμβρᾶνης τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. **Εἰ** τῶν ἀλλοιώσεων τούτων ἐννοεῖται,

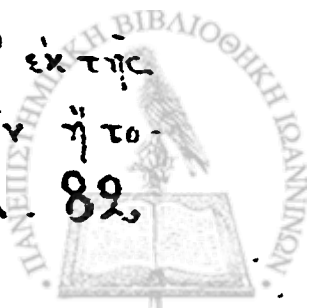
ὅτι οὐδὲν δύναται να χαρακτηρισθῆ ἡ οὐσία τῆς λύσεως.

Η' πρόγνωσις εἶνε ἀνευ ἐξαιρέσεως θανατηφόρος· δι' ὃ ἀνάγκη ἡ θεραπεία να ᾖνε προφυλακτική· ὑπέ τὴν ἐποψιν λοιπὸν ταύτην καθῆκον πάσης ἀρχῆς εἶνε δι' ἀκριβοῦς ἐπιτηρήσεως τῶν κυνῶν να μεφριάξῃ τὸν κίνδυνον τῆς μεταδόσεως τῆς λύσεως ἀπὸ τοιούτων ζώων εἰς τὸν ἀνθρώπον, εἶτα πᾶν τραῦμα ὑποπτὸν ὡς ἐκ λυσσῶντος κυνός προερχόμενον ἀνάγκη να θεωρηθῆ ὡς ἰώδης καὶ να ἐφαρμοσθῶσι πάραυτα τὰ μέσα, ὅσα προηγομένως πρὸς καταστροφὴν τῶν διαφόρων ἰῶν ἀνεφέρμεν, ἰδίως ἡ ἐκτομὴ τοῦ τραύματος καὶ ἡ καυτηρίασις αὐτοῦ διὰ καυστικοῦ καλίου ἢ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου· δὲν δυνάμεθα να ὀρίσωμεν τὸν ἀνώτερον ὅρον τοῦ χρόνου, καθ' ὃ μετὰ τὴν τρωσιν δυνάμεθα να ἐπιληφθῶμεν ἐπιτυχῶς τὴν καταστροφὴν τοῦ ἰοῦ ἐν τῷ τραύματι, ἐκ τοῦ ὅτι ὁμοῦς ὁ λυσσώδης ἰός δὲν ἐπιφέρει θρόμβωσιν τοῦ αἵματος τοπικῶς, λογικόν εἶνε να εἰκάσῃ τις ὅτι διὰ τῆς φλεβώδους κυκλοφορίας ὁ ἰός μεταδίδεται εἰς πᾶσαν τὴν κυκλοφορίαν ταχέως, ἀν μὴ ἴσως διὰ πίεσεως ἀνωθεν τοῦ τραύματος ἐμποδισθῆ ἡ ταχεῖα μετάδοσις.

Πρώτως λοιπὸν οὐδέποτε δύναται τις να εἶπῃ

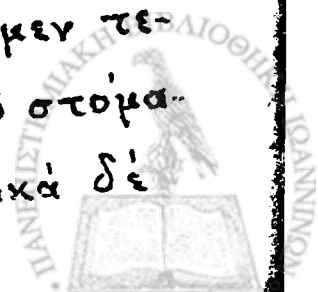

ὅτι ἐνήργησεν· ἀν' ὅμως καὶ ἡ ἐγκαιρὸς χορηγήσις τῆς προσηκούσης βουθείας ἀσφαλίζει πάντοτε κατὰ τῆς ἐκκρίξεως τῆς νόσου δὲν δύναται τις ὠρισμένως νὰ τῷ εἴπῃ· ἐκ τούτου ὅμως δὲν πρέπει τις νὰ ἐμποδισθῇ καὶ εἰς περιπτώσεις καθ' ἃς δὲν ἐχορηγήθη ἐγκαιρῶς ἡ προσηκούσα συνδρομή, νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τοῦ τραύματος ἢ καὶ τῆς σχηματισθείσης ἤδη οὐλῆς τὴν ἐκτομὴν καὶ καῦσιν, ὡς καὶ ἐπὶ προσφάτου δήγματος, διότι αἱ τῆς ἐκκρίξεως τῆς λύσεως προηγούμεναι ἀλλοιώσεις τῆς τραυματισθείσης θέσεως ἀποδεικνύουσιν ὀριστικῶς, ὅτι εἰς τινὰς τοῦλάχιστον πεπτώσεις ἢ ἐραδύτερον ἅπαντὸ **Ν.Σ.** καταλαμβάνουσα νόσος ἀρχεται ἐκ τῆς θέσεως ταύτης. Σὺν τῇ καταστροφῇ τοῦ ἰοῦ ἐν τῷ τραύματι, καθῆκον τοῦ ἱατροῦ εἶνε νὰ ἐπενεργῇ καὶ ἐπὶ τοῦ ἠθτικοῦ τοῦ ἀρρώστου· νὰ διαβεβαιώσῃ δηλονότι αὐτόν, ὅτι ὁ τραυματίας κύνων πιθανῶς νὰ ᾔητο παρωρισμένος καὶ οὐχὶ λυσοῶν νὰ ἐμποδίζῃ δὲ πᾶσαν ὁμιλίαν ἀναμιμνήσκουσα τὸ γεγονός κ. τ. π. Μετὰ τὰ ρηθέντα μέσα χορηγοῦμεν συνήθως καὶ τι τῶν ἀπειρῶν φαρμάκων, ἅτινα ὡς εἰδικά ἢ ὠφελίμα πρὸς ἴασιν ἢ πρόληψιν τῆς λύσεως ἀγέκαθεν συνιστῶσι καὶ τὰ ὁποῖα εἰσὶ ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀντιφλογιστικῶν ἢ ναρκωτικῶν ἢ το-

νικῶν, ἢ διεγερτικῶν, ἢ ἀντισπασμωδικῶν, ἢ δια-
 φρητικῶν. Οἱ πλείεστες ὅμως, συμφωνοῦσιν εἰς ἐπι-
 εἰς τὴν χρῆσιν τῆς εὐθαλείας εἰς μεγάλας δό-
 σεις καὶ τὴν ἔξωτερικὴν ἐντριβὴν ὑδραργυρικῆς
 ἀλοιφῆς μέχρι πτυελισμοῦ. **Δ**υστυχῶς οὐδὲν τῶν
 μέσων τούτων, ἔσωσέ ποτε τὸν ἄρρωστον ἐπίπρα-
 ματικῆς μεταδόσεως τοῦ λυσσώδους, ἰοῦ, ἐν ἣ ἢ
 καταστροφή αὐτοῦ ἐν τῷ τραύματι δὲν ἐγένετο
 οὐδὲν ὅπως, ἢ ἐγένετο λίαν βραδέως. **Εἰν** τῇ ἀρχῇ
 τῆς νόσου ἴσως, ἠθέληεν ἀποβῆ κατὰ τι ὠφέλιμος
 ἢ χρῆσις ἰσχυρῶν παροχτετευτικῶν ἰδίως τοῦ
 πεκυρακτωμένου σιδήρου κατὰ τὸν αὐχένα καθ' ὅτι
 ἐπ' ἐσχάτων ἐνισχύεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον
 ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ ὑπεραισθησία τοῦ προμήχους, μωλῶ
 λαμβάνει σπουδαῖον μέρος εἰς τὰ φαινόμενα τῆς
 νόσου, ἴσως δὲν ἀποτελεῖ πᾶσαν τὴν οὐσίαν
 τῆς νόσου. **Ὅ**ταν ἐμφανισθῶσιν οἱ παροξυσμοὶ
 προσέχομεν τὸν ἄρρωστον μὴ προσεγγίχῃ ἑαυτῷ
 ἢ ἄλλῳ τινὶ βλάβας ἐν τῇ παραφορᾷ ἐν ἀνάγκῃ
 δὲ μεταχειρίζομεθα καὶ τὸν διὰ τοὺς παράφρονας
 κανὼσαν. **Κ**ατὰ τῆς τὸν ἄρρωστον κατασκευ-
 σης δύψης, δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τε-
 μάχια πάγου, ἅτινα κρατοῦνται εἰς τὸ στόμα
 ἢ καὶ καταπίνονται. **Ὡς** κατευρασιακὰ δὲ

μέσα ἐν ἀρχῇ τῶν παροξυσμῶν δυνάμεθα νά μεταχειρισθῶμεν ἀφθόγους ἀφαιμάξεις, ἢ κάλλιον εἰσπνοάς χλωροφορμίου ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ὁποίου οὐδεμία ὠφέλεια παρατηρήθη.

Περὶ μάλιος (malieus). α'.) **παρὰ τοῖς μονοχῆλοις**. Μάλιν ὀνομάζομεν νόσον παρσιαζομένην κυρίως μὲν εἰς τοὺς ἵππους, εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις καὶ εἰς ἄλλα μονόχηλα ζῶα, χαρακτηριζομένην δὲ διὰ τῆς ἐμφανίσεως ἰδίως φυματίων, ἅτινα ἔλκουνται καὶ μαλακύνονται. Τὰ φύματα ταῦτα μεγάλην πρὸς τὰ συνήθη φυμάτια τὴν ὁμοιοτητα ἔχοντα συνίστανται ὡς ἢ μικροσκοπεῖα ἀποδεικνύει ἐκ κυτταρωδῶν στοιχείων κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον ἀναλλοιώτων διατηρουμένων, ἅτινα μὴ γινόμενα πρὸς νενεχρωμένα συστατικά ἰσῶν ἀποτελοῦσι τρωδὴ μάζαν. διὰ τῆς μαλακύνσεως τὰ φύματα ταῦτα ρευστοποιοῦνται τὸ ἀποτελούμενον δὲ ὑγρὸν εἶνε ὅλως διάφορον τοῦ συνήθους πύου ὡς στερούμενον πάντως τῶν μορφολογικῶν αὐτοῦ στοιχείων, καίτοι ἢ πυκνότης καὶ ὄψις αὐτοῦ μεγάλην πρὸς τὸ πύον ἔχουσι τὴν ὁμοιοτητα. Διακρίνουσι συνήθως δύο μορφάς τῆς νόσου ταύτης τὴν ἰδίως, ἢ καταρρώδη, ἢ κορυζώδη μάλιν καὶ

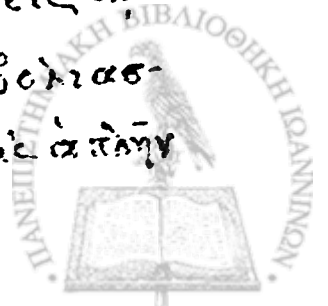

την ὑποδερματίτιδα μάστιγ. Ἔδρα τῆς κυρίως μάστιγος εἶνε ἡ βλεννομεμβράνη τῆς ρινός, σπανίως ἢ τοῦ ὑπερωίου ὅστεου καὶ τῆς ἐπιγλωττίδος καὶ ἐτι σπανιώτερον ἢ τῆς τραχείας κατὰ τὰς χώρας ταύτας ἔνεκα τῆς μαλακύνσεως τῶν προαναμνησθέντων φυμάτων ἀναπτύσσονται ἐκτετάμεναι ἐλκώσεις· μετὴν πρόοδον τὸν ἐλκώσεων ἐκκρίνεται ἐκ τῆς ρινός τοῦ ζώου ἀφθονώτερον καὶ ὑδαρέστερον πύον ἀκολούθως δὲ ἰχώρ. **Η'** κατὰ βάθος θάινουσα ἐξέλκωσις ἐπιφέρει καὶ τὴν ἀποκάλυψιν καὶ νέκρωσιν τῶν ὑποκειμένων ὀστέων καὶ χόνδρων, ἅτινα τεμαχιδόν συναπωθούνται μετὰ τοῦ πύου. **Γ'** αἰ γειτνιάζοντα λυμφατικά ἀγγεῖα καὶ ἀδένες ταχέως ἐξοιδαίνονται· ἐν τῇ νεκροψίᾳ ἐκτός τῶν περιγραφείσων ἀλλοιώσεων εὐρίσχομεν καὶ πνευμονίαν κατὰ λωβίσκους καὶ πυώδεις ἢ πλαστικάς ἐναποθέσεις εἰς τοὺς πνεύμονας καὶ ὑπὸ τὸν ὑπεζοκότα. **Η'** δὲ ὑποδερματικὴ μάστιγ χαρακτηρίζεται δι' ἀναλόγῳ νόσήσεως τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων, τῶν λυμφατικῶν ἀδένων καὶ τοῦ δέρματος. **Ἐπὶ** τοῦ δέρματος ἀναφαίνονται σχοινοειδῆ ὄγκοματα, κηλίδες ἢ ἐπάρματα ἐκ τῆς διηθήσεως τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων καὶ ἀδένων προσερχόμενα.

Ταῦτα κατὰ μικρὸν μεταπίπτουσι εἰς μαλακύν-
σιν καὶ τέλος εἰς ἔλκωσιν, ἐγίστε δὲ ἐπέρχεται
συγχρόνως καὶ θρόμβωσις τῶν ἐπιπολαίων φλε-
βῶν. Ἀμφότεραι αἱ μορφαὶ αὗται δύνανται καί
νά συνυπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζώου.

Η' πορεία δύναται γὰρ ἦγε ὀξεῖα καὶ χρονί-
α· ἢ ὑποδερματίτις μάλις ὅμως ἀπαντᾶται συχ-
νοτερον ὡς χρονία. Τὰ φαινόμενα σηπεδονώ-
δους πυρετοῦ, καὶ τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα τῆς
γαγγραινῆς καὶ τοῦ σκορβοῦ του παρουσιάζον-
ται ἰδίως εἰς τὰς ὀξεῖας μορφάς.

Β') *Μάλις παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ.* **Αἰτιολο-
για.** Ἡ μόλυσματική οὐσία τῆς μάλις ἐνυπάρ-
χει κυρίως ἐν τοῖς ἐκκρίμασι τῆς ρινός τοῦ μα-
λιῶντος ζώου· ἐνιπάρχει ὅμως καὶ εἰς τὸ ἐκ τοῦ
δέρματος ἐκκρίμα, τὸ πύον τῶν ἀποστημάτων
τοῦ πνεύμονος καὶ εἰς τὸ αἷμα, διότι ἡ μετά-
δοσις τῆς νόσου ἐπετυχε καὶ διὰ μεταγγεσμοῦ
τοῦ αἵματος ἀπὸ νοσούντος εἰς ὑγιᾶ ἔκπον·
τὸ μόλυσμα διατηρεῖ τὴν δύναμιν του καὶ μετὰ
τὸν θάνατον τοῦ ζώου ἢ καὶ ἀφοῦ ἀποξηραν-
θῇ. Τυχαῖαι καὶ ὅλως ἀσημαντοὶ τρώσεις ἀσ-
κούσι συγῆθως πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐμβολιασ-
μοῦ τοῦ μολύσματος, εἰάν τοῦτο ἔλθῃ εἰς ἀπλήν

μόνον ἐπαφήν μετὰς τετρωμένας χώρας. Κτη-
 γίατροι καὶ ὑποκόμοι ὑπόκεινται συχνάκις εἰς
 τὸν τοιοῦτον μόλυσμόν, εἰάν ἔχοντες ἀσήμους
 ῥωγμὰς ἢ εἰςδοράς ἢ καὶ μικρὸν τὸ τραῦμα ἐνε-
 γήσωσιν ἀπροσέκτως νεκροφίαν ζώου ὑπὸ μα-
 λιος τελευτῶτος. Καὶ διὰ τῆς ἀβλαβοῦς δὲ βλεν-
 νομεμβράνης δύναται καὶ μόλυσμα καὶ δοθῆ· οὐχὶ
 δὲ μόνον ἀπὸ ἵππου ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀνθρώπου
 εἰς ἄνθρωπον εἴτε ἢ μάλισ μεταδόστρος.

Συμπτώματα, πύρεξις, καὶ ἔκβα-
 σις. Ἡ νόσος ἀρχεται μετὰ 3 — 8 ἡμερῶν ἐπι-
 ασις μετοπικὰ φαινόμενα ὅτε μὲν λυμφαγγειί-
 τιδος, ὅτε φλεβίτιδος καὶ ἀλλοτε φλεγμονῆς ἀ-
 πλής. ταῦτα παρουσιάζονται συνηθῶς πρὶν τὸ
 τραῦμα ἐκουλωθῆ ὅτε γίνεται τοῦτο ἐπώδυνο
 τὰ χεῖλη αὐτοῦ ἐξοιδαίγονται καὶ ἀπέρχονται
 ἀπ' αὐτῶν αἱ ἐρυθραὶ γραμμαὶ καὶ φυματιώδεις
 ἐπάρσεις, δι' ὧν ἡ λυμφαγγειίτις ἀρχεται. Οὐχὶ
 δὲ μόνον κατὰ τὴν φορὰν τῶν λυμφατικῶν ἀγγεί-
 ων ἀλλὰ καὶ ἀλλαχού τοῦ σώματος ἀναπτύσσου-
 νται σκληρὰ φλεγμονώδη φύματα, ἅτινα βρα-
 δύτερον μαλακύνονται. Τὸ πολὺ μετὰ παρέ-
 λευσιν μιᾶς ἐβδομάδος ἀπὸ τῆς ἐμφανίσσεως
 τῶν τοπικῶν τούτων συμπτωμάτων ἀναπτύσ-

σόνται τὰ γενικά συμπτώματα. Συνήθως ἀναφαι-
νοντο ἐν πρώτοις πόνοι εἰς τὰς ἀρθρώσεις καὶ
τοὺς μῦς ἐκλιφθέντες πάλλαξιν ὡς ρευματισμοί·
ἐπὶ ἰσχυρᾶς δὲ ἐν τῆσιν τῆς νόσου ἀρχεται
ἡ γενική διατάραξις δι' ἰσχυροῦ ῥίγους, ὅπερ
σπανιωτάτα ἐπαναλαμβάνεται.

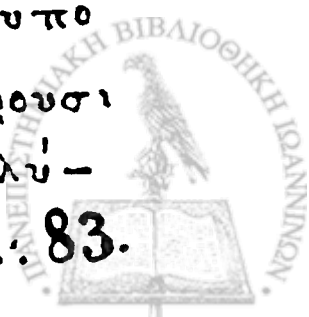
Η πορεία τῆς μάλεως ἐπὶ ἀνθρώπων εἶνε συ-
νήθως ὀξεῖα, ὁ πυρετός λαμβάνει φλογιστικόν
χαρακτήρα, τὸ δέρμα εἶνε ξηρὸν καὶ φαρμὸν, τὰ
οὔρα σπάνια· ἐπὶ χρονίας πορείας ἐπέρχονται
ἐπανειλημμένα ῥίγη, κόπωσις γενική, κεφαλαλ-
γία, γαστρικαὶ διαταράξεις καὶ ψυχικὴ ἀθυμί-
α. μέχρι τοῦδε ἐκτός τῶν περὶ τὸ τραῦμα φλο-
γιστικῶν φαινομένων, ἄλλαι τοπικαὶ διαταράξεις
δὲν φαίνονται· δι' ὅ τὰ ἄχρι τοῦδε περιγραφέντα
φαινόμενα ἀποτελοῦσιν ὁμοῦ τὸ στάδιον τῆς
εἰσβολῆς· τὸ δεύτερον ἢ τὸ τῆς ἐξανθήσε-
ως στάδιον χαρακτηρίζεται διὰ τῆς ἀναπτύ-
ξεως θυμάτων εἰς διάφορα τοῦ σώματος μέρη.
Εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων προσβάλ-
λεται κυρίως ἡ ρίς, εἰς τὸ πρῶτον ἐνίσταται
ἀναπτύσσεται ἐρυσίπελας ἀπὸ τῆς ρίγος ἢ
τῆς παρεΐας ἀρχόμενον καὶ πρὸς τὰ βλέφαρα
καὶ τὸ μέτωπον ἐκτεινόμενον, φλύκταιναι δια-

ρορου μεγέθους, καλύπτουσι τὴν ἐρυσιπελατώδη
 χώραν, εἶτα δὲ ἀναφαίνονται κυανίζουσαι κηλί-
 δες, ὡς πρόσδρομος τῆς γαγγραιίνης. **Εἰν** τούτοις
 ἀλλάγοι ἀλλοιώσεις, παρουσιάζονται εἰς τὸ ἐσωτε-
 ρικόν τῆς ρινός· ἡ δίοδος τοῦ ἀέρος, διὰ τῶν
 ρινικῶν πόρων εἶνε δύσκολος· ὁ ἄρρωστος, ἀπὸ
 καιροῦ εἰς καιρὸν ἀποβάλλει, διὰ τῆς βηχός
 ἢ ἀποχρέμψεως, πυώδεις οὐσίας ἐκ τῆς ρινός
 προερχομένας. **Εἰπὶ** ὀρθίας δὲ θέσεως τοῦ ἀρρώ-
 στοῦ τσιαῦται ὑλαὶ ἐξέρχονται καὶ διὰ τῆς ρινός.
 Ὄταν ἡ καταστροφή φθάσῃ μέγαν βαθμόν, ἢ ἐκ-
 κρινομένη ὑλὴ μεταβάλλεται εἰς εὐσώδη αἰμό-
 φυρτον ἰχώρα, ἢ ἀναπνοὴ γίνεται ταχεῖα, ἢ
 οὐσιώδης μεταβολὴ τοῦ πνεύμονος, διὰ τῆς φυσι-
 κῆς ἐξετάσεως, δέν γίνεται καταφανής, ἢ ἀκρό-
 ασις μόνον παρέχει βλενωδεις καὶ συρίττον-
 τας τινὰς ρύγχους. **Εἰπὶ** χρονίας πορείας
 τῆς νόσου δύναται ἡ ρίς νὰ μείνῃ ὅλως ἐλευθέ-
 ρα. **Δευτέρα** τις σειρά φαινομένων παρατηρεῖ-
 ται ἐκ μέρους τῶν πνευμόνων καὶ τοῦ λάρυγγ-
 ος, προερχομένη ἐκ τῆς ἀναπτύξεως παμπλη-
 θῶν φυμάτων εἰς τὰ ῥηθέντα ὄργανα. **Κατ'ἀνα-**
λογίαν τῆς ὑποδερματίτιδος, μάλισ, τῶν
 ζώων ἀναπτύσσονται καὶ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ

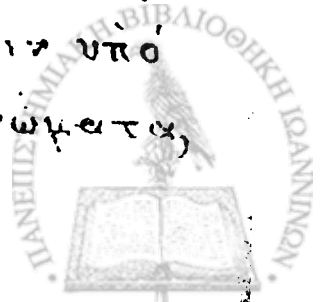
ἐν τε τῷ ὑποδορείῳ συνεκτικῶ ἰστώ καὶ ἐν τοῖς
 μυῶσι σκληραὶ πολλάκις ἐκτεταμέναι ἐπάρσεις
 (ἐξοιδήσεις) συνοδευόμεναι ὅτε μὲν ὑπὸ μετρί-
 ων, ὅτε δὲ ὑπὸ σφοδρῶν πόνων. Αἱ ὑποδόρειοι
 αὐταὶ ἐπάρσεις μαλακύνονται ταχέως, ῥήγγυν-
 ται διὰ γαγγραινῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἢ τὸν
 ἐκτεταμένης, καὶ ἐγκαταλείπουσι κοιλότητας
 πεπληρωμένας ὑπὸ ἰχωρώδους ὑγροῦ: Ἀνεξαρ-
 τήτος τῶν ἐπάρσεων τούτων ἀναπτύσσεται καὶ
 τὸ οὕτω δη καλούμενον ἐξάνθημα τῆς μά-
 λιος ὅπερ ἔχει μὲν τὴν ὄψιν φλυκταινώδη, πρᾶγ-
 ματι ὅμως προέρχεται ἐκ μικρῶν φυμάτων τῆς
 μάλιος, ἐν τῷ παρεγχύματι τοῦ δέρματος ἐδρα-
 ζόντων. Ἐν ἀρχῇ ὁμοιάζει μεγάλως πρὸς τὸ
 τύγμα τοῦ ψύλλου· ἐν τῷ μέσῳ ὅμως τῆς ἐρυθρᾶς
 ἄλλω ἀναφαιίνεται φυματίον τι ἐφ' οὗ ἀκολούθως
 γεννᾶται φλυζάκιον τὴν μαλακυνθεῖσαν οὐσί-
 αν τοῦ φυματίου περιέχον· αὕτη γίνεται ἀκο-
 λούθως αἰμόφυρτος καὶ ξηρανομένη ἀποτελεῖ
 ἐφελχίδα· τοιαῦτα φλυζάκια ἐνίοτε ἀναπτύσ-
 σονται καὶ ἀθρόα ἐν περιορισμένῳ χώρῳ καὶ συγ-
 χιόνται πρὸς ἄλληλα, ὅτε περιβάλλονται ὑπὸ
 κοινῆς φλεγμονώδους ἄλλω, καὶ παρέχουσι
 μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὴν παχοήθη φλύ-

κταιναν. **Ε**ν τῷ διαστήματι τούτῳ ὁ πυρετός ἐπιτείνεται καί λαμβάνει χαρακτήρα σηπεόσ-
νώδη, ἢ γλῶσσα εἶνε κατά τὴν κορυφήν ἐρυ-
θρά κατὰ δέττην βάσιν ὑπὸ βλεννης ἐπικεκρι-
σμένη. βραδύτερον γίνεται ξηρά καὶ λιγυ-
ώδης καθὼς καὶ τὰ χεῖλη. **Β**ραδύτερον ἐπέρχου-
ται δυσώδεις διαρροϊκαὶ κενώσεις, ὁ ἄρρωστος
ἔχει τὴν προαίσθησιν τοῦ προβαίνοντος θανάτου,
μέχρις οὗ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἰσχυρὰ παρα-
ληρήματα μέ προΐουσαν ἐξάντλησιν τῶν δυνά-
μεων ἀφαιρουσιν ἐντελῶς τὴν συνείδησιν. **Θ**θά-
νατος ἐπέρχεται συνηθῶς κατὰ τὴν ὀξείαν μορ-
φήν περὶ τὰ τέλη τῆς δευτέρας ἐβδομάδος, ἐνίο-
τε ἐντός τριῶν ἐβδομάδων, σπανίως δὲ ἐντός μη-
γός. **Α**ὐτὴ ἀπ' ἀρχῆς τὴν χρονίαν μορφήν ἐμφαί-
νουσαι περιπτώσεις, αἵτινες εἰς ἰσπανιώταται,
δύνανται γὰρ διαρκέσωσι ἐπὶ μῆνας, εἰς σπανι-
ωτάτας δὲ περιπτώσεις γὰρ λήξωσι καὶ εἰς ὑγι-
αν. |

Η ἀνατομικὴ ἐξέτασις ἀποδεικνύει συνηθῶς
οὔσιώδεις ἀλλοιώσεις καὶ μάλιστα εἰς τὰ
ἀναπνευστικὰ ὄργανα. ὁ βλεννοῦμένη τῶν βρόγ-
χων εἶνε ἔξερυθρος, ἐν τοῖς πνεύμοσιν ὑπὸ
τῶν ὑπεζωχότα ἀπαντωνται περιδνώματα,

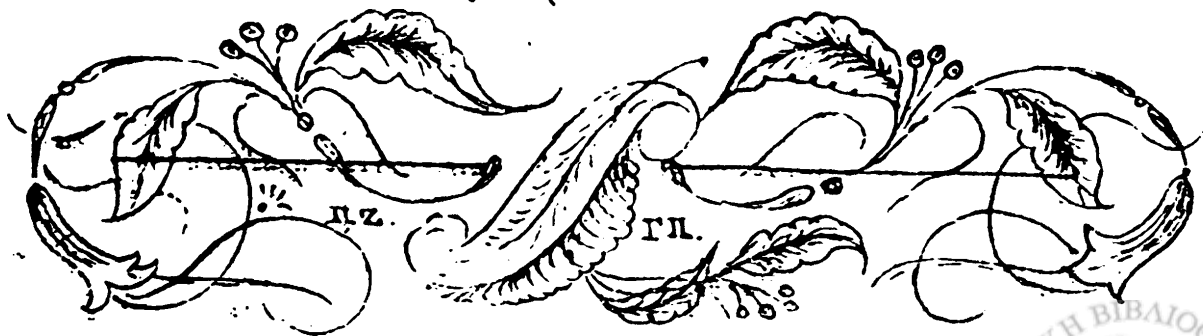

ἐκχυμώσεις, καὶ ἀθροίσεις πύου εἰς διάφορον
βάθμην, ὡς καὶ ἐν τῇ πυαιμίᾳ ὅμοια ἀποστή-
ματα ἀπαντῶνται καὶ εἰς τὸ παρεγγύμα τῶν
πνευμόνων με ὑπεραιμίαν τῶν περιξ, ἢ ὑπεζω-
κὰς εἶνε πεφλογομένους καὶ πόκιόκας τὸν πεπτι-
κός.

Διαγνώσις. Τὰ συμπτώματα τῆς μά-
λιος, παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ
τῆς πυαιμίας καὶ τὸ τῆς ἀνατομῆς νεκρὸν μό-
λυσμα. Καὶ εἰς τὰ τρία ταῦτα νοσήματα ἀπαν-
τᾶται λυμφαγγειίτις καὶ φλεβίτις, ἢ ἀποσύν-
θεσις ὅμως τῶν ὑγρῶν καὶ τὰ φαινόμενα τῆς
σήψεως τοῦ ζῶντος σώματος εἰσὶν ἐπὶ μάλιος
πολύ καταφανέστερα. Οὐδέποτε ἐλλείπει εἰς ταύ-
την ἔλκωσις καὶ γαγγραινώδης καταστροφή
τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος. Χαρακτηριστι-
κὸν εἶνε προσέτι καὶ τὸ περιγραφέν ἐξάνθημα
τῆς μάλιος, ἐν ᾧ τὴν πυαιμίαν χαρακτηρί-
ζει μᾶλλον ἢ ἐπανάληψις τοῦ ῥίγου. Συνήθως
εὐκολύται τὴν διάγνωσιν μεγάλως ἢ αἰτιολο-
γία. ἐν ἀμφιβολίᾳ ὅμως δυνατὰί τις νὰ ἐμμο-
λιάσῃ τὸ πύον τῆς μάλιος εἰς μονόχηλόν τι
ζῶον ὅτε ἡμετάδοσις τῆς νόσου εἶνε ἀναπό-
φευκτος.

Θεραπεία . Μόνον αμέσως, μετά τήν επί-
 δρασιν τοῦ ἰοῦ ἐπί τραύματι, τινος ἢ θλεννομι-
 θράνης, δύναται ἡ θεραπεία νά προλάβῃ ἀσφα-
 λῶς τήν ἐκρήξιν τῆς νοσοῦ . **Α**νάγκη λοιπόν
 πάραυτα νά ἐκταμῇ τό τραῦμα, καί νά καυτη-
 ριασθῇ γενναίως διά ῥευστοῦ τινος καυτηρί-
 ου ἢ διά τοῦ πεπυραχτωμένου σιδήρου . **Ε**πί
 τῆς ὀξείας μορφῆς ἀρμόζει ἡ κατά τοῦ σηπε-
 δονώδους πυρετοῦ συγῆθως ἐφαρμοζομένη θε-
 ραπεία· ἐπί χρονίας δέ μορφῆς τήν πλείστην
 ὠφέλειαν πρέπει νά προσδοκᾷ τις ἐκ τῆς χρή-
 σεως τῶν σκευασιῶν τοῦ ἰωδίου . **Τ**οπικῶς
 ἐπιδέομεν τὰς ἐκκοπίσας ἐπάρσεις διά χλω-
 ρούχου ὕδατος, ἰσχυρᾶς δυαλύσεως σωσικρέ-
 ατος ἢ φανικοῦ ὀξέως . **Τ**ά μεμαλακυσμένα
 φύματα δεόν νά σχάζωνται ἐγκαιρῶς . **Ὁ** *Wit-
 chow* νομίζει, ὅτι καί ἡ ὑδρωθεραπευτική
 δύναται νά φανῇ ὠφέλιμος κατά τῆς χρονί-
 ας πορείας τῆς μάστιος .

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ Δυσμορφιῶν.

Εκ τῶν συγγενῶν ἢ ἐπίκτητων δυσμορφιῶν τοῦ ἀνθρώπινου σώματος, ἐκεῖναι μόνον δύνανται γὰρ γίνωσιν ἀντικείμενον χειρουργικῆς θεραπείας, ὅσαι συμβιβάζονται μετὰ τὴν διατήρησιν τῆς ζωῆς· δι' ὃ καὶ περὶ τούτων μόνον θέλομεν πραγματευθῆ ἐν τοῖς ἐπομένοις κεφαλαίοις.

Κεφ. Α'. Περὶ τῶν ἐξ ἑλλείψεως δυσμορφιῶν.

Συγγενεῖς ἑλλείψεις σπανίως γίνονται χειρουργίας ἀντικείμενον δι' ὃ καὶ συνήθως εἰσὶ λίαν ἐκτεταμέναι καὶ πρὸς τὴν ζωὴν πολλάκις ἀσυμβίβαστοι· συχνότερον ὅμως ἐπίκτητοι ἀπώλειαι διαφόρων μορίων, ῥινοῦ, χειλέων, βλεφάρων, καὶ τὰ παρόμοια, ἐκ διαφόρων ἐλικώσεων προερχόμεναι δύνανται διὰ τῆς χειρουργικῆς γὰρ ἀντικατασταθῶσιν. **Η'** ἀντικατάστασις αὕτη τῶν ἀπολωλότων μορίων εἶνε μηχανικὴ ἢ ὀργανικὴ. Περὶ τῆς μηχανικῆς ἀντικατάστασεως οἷον τεχνητῆς ῥινοῦ ἐκ διαφόρων οὐσιῶν κατασκευασμένης, τεχνητῶν χειρῶν ποδῶν καὶ τὰ παρόμοια θέλομεν πραγμα-

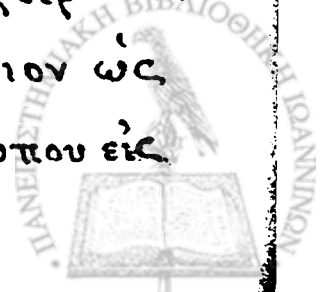

τευθή με τὰς νόσους τῶν ὀργάνων ἢ μορίων πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ὁπίων χρησιμεύουσι. Τὴν ὀργανικὴν δὲ ἀντικατάστασιν τῶν ἀπολωλότων μορίων θέλομεν περιγράψαι ἐνταῦθα ὑπὸ τὰς γενικωτέρας αὐτῆς μοῖον ἐπιψείας.

Περὶ ὀργανικῆς ἀντικαταστάσεως ἢ περὶ ἀναπλαστικῶν ἐγχειρίσεως.

Ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἐν γέτει ἐννοούμεν τὴν ἀντικατάστασιν ἀπολωλότων μορίων τοῦ σώματος δι' ἑτέρων ζώντων μορίων, συνήθως μὲν ἀπαλῶν ὡς τοῦ δέρματος ἢ τῆς βλεννομεμβράνης μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτόν συνδετικῆς ^{ἰσθμῶ} βαλῆμοῦ ἐνίοτε ὅμως καὶ στερεόν ὡς τῶν ὀστέων ἢ τοῦ περιosteou· τὸ πρὸς ἀντικατάστασιν χρησίμου δέρμα λαμβάνεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου ἢ καὶ ἐξ ἑτέρου· τὸ τελευταῖον τοῦτο μόνον ὡς βάρβαρον εἶνε παρημελημένον τὴν σήμερον, δι' ὃ μόνον ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀρρώστου λαμβάνεται τὸ πρὸς ἀνάπλασιν δέρμα ἐξ οὗ ἢ παρὰ τοῖς **Εὐρωπαϊοῖς** ὀνομασία τῆς χειρουργίας αὐτοπλασία καίτοι δὲν ἐννοεῖται καλῶς ἢ ἐργασία.

Ἐνδείξεις. Αἱ ἀναπλαστικαὶ ἐγχειρίσεις ἐνδείκνυνται α.) ὡς μέσον ζωοσωτήριον ὡς λ.χ. ἐπὶ τρώσεων τοιοῦτων τοῦ προσώπου εἰς

ἄς συγτρίβωνται αἱ σιαγόνες καὶ τὰ ἀπαλὰ
 μόρια εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἕτε ἢ πρόσληψις
 τῆς τροφῆς καὶ ἐπομένως ἢ θρέψις ἄνευ ἀνα-
 πλαστικῆς τινος ἐγχειρήσεως εἶνε ἀδύνατος.
 β.) ὡς μέσον ἀπαλάττων τὸ πάσχοντα οὐχὶ
 μὲν ἐπιχειρῶντος εἰς τὴν ζωὴν γόσου, λιανίσχυ-
 ρῆς ἔμως καὶ μὴ δυναμένης νὰ ἀρθῆ κατ' ἄλλαν
 τρόπον· ἐν ταῦθα ἀνήκουσι τὰ οὐροχόα καὶ κοπρε-
 νοχόα συρῆγρια, ἐτι δὲ καὶ τὰ συρῆγρια τοῦ
 στομάχου καὶ τοῦ λάρυγγος, προσέτι διάφοροι
 ἐλλείψεις τοῦ προσώπου μὴ δυνάμεναι διὰ μηχαν-
 νικῶν μέσων νὰ ἀναπληρωθῶσιν, ὡς τὰ ἀπολω-
 λοτα βλέφαρα τὰ χεῖλη καὶ τὰ παρόμοια· γ.) ὡς
 μέσον ἀντικαθιστῶν ἀπώλειαν τῆς οὐσίας
 τιαύτας, αἴτινες διὰ μηχανικῶν μέσων δύναν-
 ται νὰ ἀντικατασταθῶσιν, ὡς λ.χ. ἡ ἀντικατά-
 στασις τῆς ἀπολωλυίας ῥινός. Σύγκρισις
 τῆς μηχανικῆς πρὸς τὴν ὀργανικὴν ἀντικατά-
 στασιν τῶν ἀπολωλότων μορίων δύναται νὰ γί-
 νηται μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς τρίτης κατη-
 γορίας· εἰς ταύτας λοιπὸν ἡ ἐκλογή μένει ἐλευ-
 θέρα· ἀντὶ τούτου εὐχαρηστῆται νὰ φέρη λ.χ.
 μηχανικὴν καὶ εὐεῖδῆ ρίνα ἐκ μεττάλλου, ἔλα-
 στικοῦ κομίου, ἢ ξύλου κατεσκευασμένην καὶ

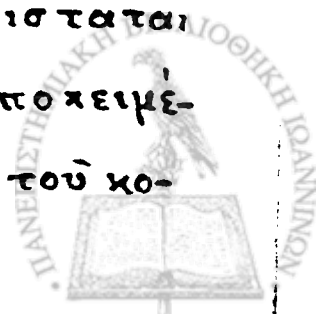

εστερημένην ζωῆς, εύκολως φθειρομένην ούκ
ὀλιγον δαπανηράν, ἢ προτιμᾶ τῆν ούχί μὲν
τοσοῦτον εύειδῆ, ἀλλὰ ζωσαν, τῆν αἰσθησιν τοῦ
ὀργάνου κατὰ πολλά σώζουσαν ὀργανικὴν ρίνα.

Ἀπέναντι ὁμως τῶν πλεονεκτημάτων τούτων
δὲν δύναται τις γὰ παρασιωπήσῃ, ὅτι αἱ ἀναπλα-
στικαὶ ἐγχειρίσεις εἰσὶν ὀδυνηραὶ καὶ ούχί πάντο-
τε ἀκινδυνοὶ. Δύο γενικοὺς τύπους ἔχομεν κύ-
ριως καθ' οὓς πᾶσα ἀναπλαστικὴ ἐγχείρισις
δύναται γὰ ἐκτελεσθῆ, ἢ τοι τὸν ἐλκυσμὸν τοῦ πα-
ρακειμένου δέρματος ἢ τῆν μεταμόσχευσιν αὐτῆ.

1^{ον} Ἡ δὲ ἐλκυσμοῦ μέθοδος.

Αὕτη ὑπὸ τῶν Γαλλῶν ὀνομάζεται γαλλικὴ
μέθοδος διότι ποτε ὁ **Frang** ἀνεπλήρωσε δῆθεν
ἀπώλειάν τινα τῆς παρειᾶς δι' ἐλκυσμοῦ τοῦ
παρακειμένου δέρματος ἐν ᾧ ἐκ τῶν ἀρχαίων πρῶ-
τος ὁ **Κέλσος** ἀναφέρει τῆν δι' ἐλκυσμοῦ καὶ
παραπλεύρων χαλαρωσῶν τομῶν ἀναπλήρωσιν
ἀπώλειᾶς τῆς οὐσίας, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ **Dif-**
febach πρῶτος ἐτελειοποίησε καὶ ἐγενίκευσε
τῆν μέθοδον ταύτην, ἣν βραδύτερον καὶ ὁ **Γιο-**
βέρτος ἐπέξεργάσθη ἐπιτυχῶς. Συνίσταται
δὲ ἡ μέθοδος αὕτη εἰς τῆν ἐκ τῶν ὑποκειμέ-
νων μορίων ὑποδορᾶν τοῦ ἐκατέρωθεν τοῦ κο-

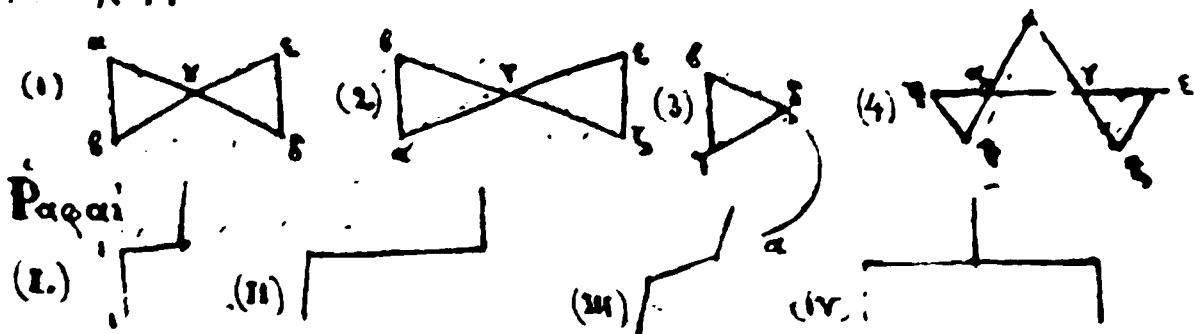
λοφώματος δέρματος μετά του ὑπ' αὐτό συνδε-
 τικοῦ ἴστου ἐκ τούτου τό περικείμενον δέρμα
 γίτεται μᾶλλον εὐκίνητον καί ἐκτατόν, ὅποτε
 αἱ ὑπόδαρῆσαι αὐτοῦ μοῖραι προσελκυσόμεναι
 ἑκατέρωθεν καί συναπτόμεναι πρὸς ἀλλήλας
 δύνανται γὰ καλ' ὑψώσει μεγάλην τῆς οὐσίας ἀπό-
 λειαν· ἐντήθως ὁμως τό προσελκυσάμενον δέρμα
 διατείνεται τοσοῦτον ὥστε κινδυνεύει γὰ διασφα-
 γῇ ὑπὸ τῶν ραμμάτων· πρὸς ἀποφυγῇ δέ τῆς με-
 γάλῃς ταύτης τάσεως δυνάμεθα γὰ φέρωμεν εἰς
 ἀπερτάσιν τινα ἑκατέρωθεν τῶν ραφῶν, καί κα-
 θέτως πρὸς τὴν ἕξιν τῆς ἐλξεως διήκουσαν ἀνά-
 μίαν εὐθείαν ἢ καμπύλην τομήν διὰ τοῦ δέρματος
 μέτῃ κοιλότητά πρὸς τὴν φοράν ἀπευθυομένην·
 διὰ τῶν τομῶν τούτων χαλαροῦνται πάραυτα τό
 τεταμένον δερμα δι' ὃ καί ὀνομάζομεν αὐτάς
 χαλαρούσας τομάς, κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ
Κέλσου, συστηθείσας καί εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς
 χρόνους ὑπὸ **V**ieffebach ἐκ νέου συστηθείσας.

Ἔτερα τις ὄλως νέα καί σκοπιμωτάτη ἀ-
 γωγῇ τοῦ ἐλκυσμοῦ ἐνεκα ἐπισημοῦ τάσεως τῆ
 δερματος εἶνε ἢ ὑπὸ τοῦ **Μ**πουράβου ἐπι-
 νοηθεῖσα διὰ τῶν ἰσοσκελῶν-τριγώνων.

Σχήματα.

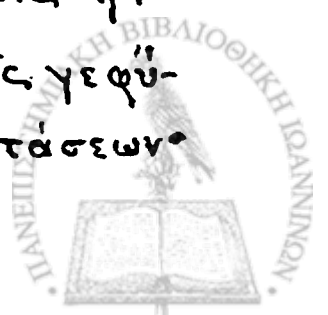
Η μέθοδος λοιπόν αὐτή ἐνεργεῖται ὡς ἑξῆς:
Εἰς τὸ κολοβῶμα δίδομεν τὸ σχῆμα τριγώνου ἰσοσκελοῦς $\alpha \beta \gamma$ (σχῆμ. 1)· τὴν βάσιν τοῦ τριγώνου τούτου $\alpha \gamma$ προεκτείνομεν κατ' εὐθείαν γραμμὴν $\gamma \delta$, ἴσην πρὸς τὴν $\alpha \gamma$, ἢ εἰ ἀνάγκη καὶ μείζονα $\gamma \zeta$ (σχ 2) εἰάν δέ ὁ χώρος δέν ἐπιτρέπει σχηματίζομεν τὴν προέκτασιν ταύτην καὶ καμπυλὴν (σχ 3). **Εἰ** πὶ τῆς προεκτάσεως δέ ταύτης σχηματίζομεν ἕτερον ἰσοσκελές τρίγωνον ἀνικόρυφον τῷ πρώτῳ τὸ $\gamma \delta \epsilon$ ἢ $\gamma \zeta \epsilon$ οὕτως ἡ βάση γὰ ἦτε ἴση πρὸς τὴν βάσιν τοῦ ἐκ τοῦ κολοβώματος σχηματισθέντος τριγώνου· τὸ δεύτερον τοῦτο τρίγωνον ὀνομάζει ὁ Γουλόβος ἐπιβοηθητικῶν· μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν τριγῶνων τούτων τεμαχίων τοῦ δέρματος, τὸ περιχεῖμένον δέρμα ὑποδέρεται εἰς ἔκτασιν ἰκανήν, ὅπως καταστῆ εὐκίνητον, καὶ ἐπιτρέψῃ τὴν διάρρηξιν συναφῆν τῶν ἴσων πλευρῶν $\beta \gamma$ πρὸς $\beta \alpha$ γὰ πρὸς $\epsilon \zeta$ κτλ. ὡς καὶ τῶν βάσεων τῶν τριγῶνων

των πλευρῶν δηλ. α γ πρὸς γ δ. **Μ**ετὰ τὴν γραμμιαίαν συναφὴν δέλομεν ἔχει τὰ ἑξῆς σχήματα (σχ. I, II, III). **Ε**ὰν κατὰ τὴν ἕτεραν πλευρὰν τοῦ κολοβώματος δὲν ὑπάρχει χώρος ἱκανὸς πρὸς σχηματισμὸν βοηθητικοῦ τριγώνου ἀρκούντως μεγάλου τότε τὴν βάσιν τοῦ τριγώνου κολοβώματος ἐκτεινόμεν ἐκατέρωθεν α η, γ ε καὶ σχηματίζομεν ἐκατέρωθεν ἀνά ἐν βοηθητικὸν ἰσοσκελὲς τρίγωνον, ὅστις ἡ βάση εἶνε ἴση πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς βάσεως τοῦ τριγώνου κολοβώματος (σχ. 4) εἶτα ἐννοῦντες τὰς ἴσας πλευρὰς τῶν τριῶν τούτων τριγώνων ἔχομεν τὴν συναφὴν (σχ. IV).

Β' Η' δία μεταμοσχεύσεως μεθοδος.

Αὕτη συνίσταται εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν τῆς ἀπωλείας τῆς οὐσίας διὰ κρημνοῦ τινος τοῦ δέρματος με' ὅσον οἶον τε παχὺ στρώμα συνδετικοῦ ἰστοῦ· ὁ κρημνὸς οὗτος ἔχει τὸ σχῆμα τῆς ἀπωλείας τῆς οὐσίας καὶ συνέχεται μετὰ τοῦ λοιποῦ δέρματος διὰ τροφοφόρου γεφύρας, ἕως ἂν ἐπέλθῃ τελεία σύμφυσις αὐτοῦ πρὸς τὴν χώραν, εἰς ἣν μετεκουσχεύθη τὸ μήκος καὶ πλάτος τῆς γεφύρας· εἶνε διάφορον ἀγαλῶς τῶν περιστάσεων.

ενίοτε επί τετραπλευρών κρημνῶν τὴν γέφυραν
 δύναται νὰ ἀποτελείσῃ ἢ μία τῶν ἰσχυρῶν αὐτοῦ.
 μετὰ τὴν ἐτέλην πρόσφυσιν τοῦ κρημνοῦ ἢ γέφυρα
 ἢ ἀποτέμνεται, εἴαν τύχη μακρὰ οὖσα, ἢ μένει
 ἀγέπαφος, αἰ δὲν καρέχη δυσμορφίαν τινά. Ἀνα-
 λόγως τῆς χώρας, ἐξ ἧς ὁ μεταμοσχευθῆσόμε-
 γος κρημνός λαμβάνεται. ὑπάρχουσι καὶ δύο κύρι-
 αι μέθοδοι τῆς μεταμοσχεύσεως α.) **Ἡ Ἰνδική**
 μέθοδος, καθ' ἣν ὁ κρημνός λαμβάνεται πλησιέ-
 στατα τῆς χώρας, εἰς ἣν πρόκειται νὰ μεταμοσχευ-
 θῇ, καὶ β.) **Ἡ Ἰταλική ἢ μέθοδος τοῦ Γαλιέσογι.**
 καθ' ἣν ὁ κρημνός λαμβάνεται ἐκ μακροσμένης
 τινός χώρας ὡς λ.χ. ἐκ τοῦ βραχίονος πρὸς ἀντι-
 κατάστασιν τῆς ῥινός, τῶν χειλέων κτλ. πρὸς τοῦ-
 το ὁ Γαλιέσογι ἀφ' οὗ φέρει κατὰ τὸν βραχίονα δύο
 παραλλήλους περίπου τομάς καὶ ὑποδείχνει τὸν
 κρημνόν, ἀφίγει αὐτόν οὕτω μέχρις οὗ ἡ ὑποδα-
 ρεῖσα αὐτοῦ ἐπιφάνεια ἐκουλωθῇ, εἶτα τέμνει
 αὐτόν κατὰ τὸ ἕτερον πέρασ ἀπὸ τοῦ βραχίονος
 καὶ δούσ, αὐτῷ τὸ κατάλληλον σχῆμα προσράπτει
 εἰς τὸ κολόβωμα τῆς ῥινός, τηρεῖ τὸν βραχίονα
 πρὸς τὴν κεφαλὴν ἐστηριγμένον μέχρι προσφύσε-
 ως, ὅτε ἀποτέμνει καὶ τὸ ἕτερον πέρασ τοῦ κρη-
 μνοῦ καὶ σχηματίζας αὐτὸ κατάλληλως πρὸς τὴν

πει εἰς τὸ κατώτερον μέρος τοῦ χολοβώματος.
Διὰ τῆς προπαρασκευῆς τοῦ κρημνοῦ πρὸ τῆς μετα-
μοσχεύσεως μέχρις ἐπουλώσεως συρρικνοῦται οὗ-
τος καὶ γίνεται ὄλως ἄμορφος καὶ ἀκατάλληλος
πρὸς ἀνάκλασιν διὸ ὁ Γραῖφε ἐτροποποίησε τὴν
μέθοδον ταύτην κατὰ τοῦτο, ὅτι δειπροπαρασκευά-
ζει παντάπασι τὸν κρημνόν, ἀλλὰ σχηματίζων
τὸ ἕτερον αὐτοῦ πέρασ, κατὰλληλον συναπτει ἁ-
μέσως πρὸς τὴν ρίνα, ἔξ. οὗ τὰ ἀποτελέσματα ἀπέ-
βαινον πολὺ εὐνοϊκώτερα ἐκ τῆς τροποποιήσεως
δὲ ταύτης ἐκλήθη καὶ ἡ μέθοδος **Γερμανικῆ**. **Γενι-**
κοὶ κανόνες, οὓς δεόν νὰ τηρῶμεν κατὰ πᾶσαν
ἀναπλαστικὴν ἐγχείρησιν εἰσὶν οἱ ἑξῆς α.) μετὰ
τοῦ κρημνοῦ νὰ συναποδέρωμεν καὶ ἐκ τοῦ συνδε-
τικοῦ ἴστου ὅσον οἷόν τε παχύτερον στρώμα, διότι
καὶ δι' αὐτοῦ τροφοδοτεῖται ὁ κρημνός β.) γὰ
ἀποφεύγωμεν κατὰ τὸ δυνατόν, ὥστε μετὰ τοῦ
κρημνοῦ νὰ συμπεριληφθῶσι καὶ μέρια μυῶν τε-
νότων ἢ ἀπονευρώσεων γ.) ὡσάκις δυνάμεθα,
νὰ σχηματίζωμεν τὴν γέφυραν ἢ τὸν μίσχον τοῦ
κρημνοῦ εἰς χώραν βριθουσαν νεύρων καὶ ἀγγεί-
ων πρὸ πάντων, ἅ μετὰ προσοχῆς νὰ συμπερι-
λαμβάνωνται ἐν τῇ γεφύρᾳ δ.) τὸ σχῆμα καὶ
μέγεθος τοῦ κρημνοῦ νὰ ᾔηγε πάντοτε ἀνάλογον

πρός τό σχῆμα καί τήν ἔκτασιν τῆς ἀπόκείας τῆς οὐσίας, μᾶλλον δέ κατά τι μείζον· ὅσω δὲ συστατικώτερον εἶνε τό δερμα, καθ' ἣν χώραν λαμβάνεται ὁ κρημνός, τοσοῦτω μείζων τοῦ κολοβώματος δεῖον γάρ ἦναι οὗτος. εἰ) εἶνε λίαν οὐσιώδες πρό τῆς συναφῆς, οὐχί μόνον πᾶσα αἵμοραγία ἐκ τε τοῦ κρημνοῦ καί τοῦ κολοβώματος γάρ καταπαύηται πρὶν ἄνευ ἀπολινώσεως, ἀλλ' ἀμφότεραι αἱ τραυματικά ἰκτιφάνεαι γάρ προσπογγίζονται ἐπιμελῶς ἀπό παντός θρόμβου, διότι ἡ παρουσία τοιούτου δύναται εὐκόλως γάρ ἐμποδίσῃ τήν ἄμεσον σύμφυσιν, ἥτις εἶνε ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ διά τας ἀναπλαστικάς ἐγχειρίσεις, ὡς πρός τας ραφάς ἰσχύει καί ἐνταῦθα ὅ,τι καί περὶ τῶν εἰς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος ραφῶν. στ.) λίαν οὐσιώδες ἐπίσης εἶνε γάρ μή βραδύνωμεν ὑπερ τό δεόν κατά τήν προσαρμογήν τοῦ κρημνοῦ, ἀλλά γάρ ἐνεργῶμεν τήν ἐνώσιν αὐτοῦ πρὶν ἀποψυχρανθῆ ἐντελῶς.

Κατά τήν ἀποθεραπείαν κυρία φροντίς ἔστω ἡ ἀποφυγή παντός δυναμένου γάρ προκαλέσῃ νέκρωσιν τοῦ μεταμοσχευθέντος κρημνοῦ, καί ῥῆξιν τῶν ραμμάτων· ἐπομένως, δεόν γάρ προσέχωμεν εἰς τὰ ἑξῆς: εἰάν ὁ κρημνός ἦνε ψυχρός καί ὠχρός, ὡς συμβαίνει ἐπί λεπτόμισχων κρημνῶν

ἀποφεύγομεν τὴν τοιαύτην χρῆσιν τοῦ ψύχους, εἴαν μάλιστα ᾖ ἐκείνη ἄναρξικος ἐνδείκνυται ἢ θερμότης ἀντὶ τοῦ ψύχους. **Εἴαν** ἀμέσως μετὰ τὴν ἐγχείρισιν ἐξοιδήθῃ ὁ κρημνός, καὶ γίνῃ ἐρυθρός καὶ στιλπνός, ἐνεργουμένῳ ἀντιφλογιστικῶς διὰ ψυχρότητος ἢ δι' ἐπιθέσεως βδελκῶν ἢ καὶ δυνάμειν ἐν ἀνάγκῃ· εἴαν ὅμως ἡ ἐξοίδησις ἐπέλθῃ τὴν τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ραμμάτων, εἴτε σημεῖον ἀθροίσεως πύου ὑπ' αὐτόν, ὅπερ δι' ἐλαφρᾶς πίεσεως διαγιγνώσκωμεν· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἰμέναι σὺμφύσεις τοῦ κρημνοῦ εἰσὶν εἰσέτι εὐρακτοὶ ἐμβάλλομεν δι' αὐτῶν πυρηνωτὴν μῆλιν, καὶ διαγοίγομεν ἔξωθεν τῷ πύῳ· εἰ δὲ ἡ σὺμφυσις ἐστερεώθη ἤδη σχάζομεν τὸν κρημνὸν κατὰ τό προπετέστερον μέρος, καὶ κενουμένῳ τὸ πύον. **Εἴαν** διαρηχθῶσιν αἱ ραφαὶ ἢ ἀπονεκρωθῇ ὁ κρημνός ὁλοτελῶς, εἰ δυνατόν ἐπαναλαμβάνομεν τὴν ἐγχείρισιν ἐνέου, μερικὰς ὅμως νεκρώσεις διορθουμένῳ δι' ἐπιγενεστέρων ἐγχειρίσεων. **Εἰς** πολλάς περιπτώσεις καὶ μετὰ τὴν πλήρη ἐπιτυχίαν τῆς πρώτης ἐγχειρίσεως ἐπιχειροῦμεν ἅπαξ ἢ καὶ πολλάκις ἐπιγενεστέρας ἐγχειρίσεις πρὸς βελτίωσιν τῆς μορφῆς.

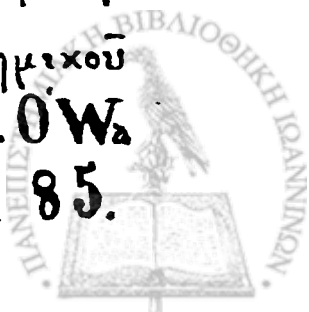
Ἦδη δὲ θέλομεν ἴδει καὶ τίνι τρόπῳ ἐνεργεῖται ἀνοπλαστικὴ ἐγχείρησις διὰ στεριῶν μορίων ἤτοι διὰ τῆς ὀστεοπλαστικῆς. Τοῦ εἴδους τούτου αἱ ἐγχειρίσεις προῖόντων νεωτέρων τῆς φυσιολογίας προσώπων εἰσῆχθησαν μόλις πρό μικροῦ ἐκ τῆς χειρουργίας. **Ἡ** ὀστεοπλαστικὴ σφριζέται κυρίως ἐπὶ τῆς παραδόξου ιδιότητος τοῦ περισσείου τοῦ ἀναγεννῶν ὀστοῦν, καὶ ἂν ἀκόμη ἐκτοπισθῆν τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ θέσεως μετατοπισθῆ ἀλλαχόσε. **Ἐκ** δύο τῶν διασημοτέρων χειρουργῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς, τόνιν **Αυὸν** **Θυλιέρου** καὶ τόν ἐν **Βερολίῳ** **Λαημεβες** ἀγῆχει ἡ τιμὴ τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐφαρμογῆς τοῦ μέρους τούτου τῆς σωσμελενῆς χειρουργίας. **Καὶ** ὁ μὲν πρῶτος ἀπέδειξεν ὅτι ἀφιλογνηκῆτων πείραματων ὅτι τόπερίσσειον καὶ ἐκτοπιζόμενον τῆς ἑαυτοῦ θέσεως δύναται νὰ παραγάγῃ ὀστοῦν· οὐχὶ δὲ μόνον τόπερίσσειον, ἀλλὰ καὶ τεμάχιον ὀστοῦ μετατοπιζόμενον δύναται νὰ ἐγκληματισθῆ καὶ ἀναπτυχθῆ περαιτέρω ἐν τῇ γῆ αὐτοῦ ἐστία, ἀρκεῖ μόνον διὰ γεφύρας τινός ἐκ περισσείου νὰ συγέχεται μετὰ τοῦ λοιποῦ ὀστοῦ. **Ὁ** δὲ δευτέρος ἐφαρμόσας τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα τοῦ **Θυλιέρου** ἐπὶ τοῦ

ἀνθρώπου ἐπέτυχε θαυμασίως. Κατὰ τὸν **Lindemer** ἢ δι' ὀστέων ἀντικατάστασις τῆς ἀπωλείας τῆς οὐσίας δύναται νὰ γίγη κατὰ πολλοὺς τρόπους·

α.) διὰ προσεγγίσεως καὶ συζαφῆς τῶν ὀστεῶδων χειλέων τοῦ χάσματος, ἀφοῦ τὰ χεῖλη τοῦ κόλοβώματος ἀποσπασέωσι τοῦ λοιποῦ ὀστοῦ καὶ καταστώσιν εὐκίνητα, προσαρμόζονται ἀλλήλοις καὶ συνάπτονται διὰ ραφῶν. Οὕτως ἐπειράθη ὁ **Witig** ἐν θεραπείῃ τῆν διατρησιν τῆς ὀστεώδους ὑπερώας·

β.) διὰ μεταμεσχεύσεως παρακειμένου ὀστοῦ, εἰς τῆν θέσιν τοῦ ἐλλειποῦτος· ἐνταῦθα ἀνήκει ἡ διατρησὶς, καὶ ἐνσφήνωσις τῶν μεσοσιγαγονικῶν ὀστέων ἐν τῷ χάσματι τῆς φατνηακῆς προβολῆς τῆς ἄνω παγῆος κατὰ τὸ διπλοῦν λαγῶ χειλός· ὡσαύτως ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ ἀπεξάρθρωσις τῆς παδοκνημικῆς ἀρθρώσεως κατὰ τῆν μέθοδον τοῦ **Ritgen**. Ὁσαύτως ὁ ἀκροτηριασμός τοῦ ποδός·

γ.) δι' ἀνασυμφύσεως ὀστοῦ μετὰ προηγουμένην ἀποχώρησιν ἐκ τῶν ἐνώσεων αὐτοῦ. Οἱ πρῶτος ἀποπειραθεὶς τῆν τοιοῦτότροπον σύμφυσις εἶνε ὁ **Reyer** ὅστις εἰς τὰ διὰ σφαιρῶν κατάγματα τῶν κάτω ἄκρων ἀνεκλήρωσε τῆν ἀποτελούμενην ἀκώλειαν τοῦ ὀστοῦ δι' ἐμβολῆς ἐκ τοῦ κνημικοῦ ὀστοῦ ὅσος, ἀλλὰ πάντοτε ἀνευ ἐπιτυχίας. **ÖWa**

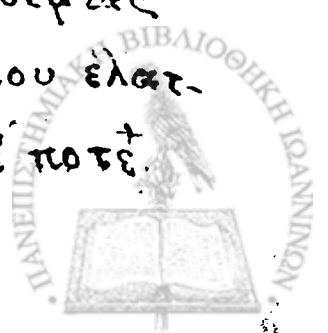

ἵκει ἐνέβαλεν κατὰ τὴν ἀνάτρησιν τοῦ κρανίου
τὸν ἀποπρισθέντα ὀστεϊνον δίσκον εἰς τὴν προ-
τέραν αὐτοῦ θέσιν· καὶ τό μὲν μείζον^{μίσρα} συνέφυσεν,
τὸ δὲ λοιπὸν διὰ τερηδύου κατεστράφη. **Η** παντε-
λῆς ὅμως ἀποχώρσις τοῦ ὀστοῦ δὲν φαίνεται ὅτι
ἐπιτρέπει τὴν ἀνασύμφυσιν αὐτοῦ· ἀπεναντίας δὲ
ἂν τὸ ἀποχωρισθὲν ὀστοῦν συνέχεται μετὰ τοῦ λοι-
ποῦ σώματος τουλάχιστον διὰ τοῦ περιστέου ἢ ἀνα-
σύμφυσις ἐπιτύγχανει σχεδὸν πάντοτε. **Π**ρῶτος
ἀρξάμενος τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κανόνος τούτου εἰς
χειρουργικὰς ἐγχειρίσεις εἶνε ὁ **L**aquebec καὶ
μετ' αὐτὸν ὁ **O**ulléρος· τούτους δὲ ἐμὲ μῆθησαν ἀ-
κολούθως καὶ διάφοροι ἄλλοι χειρουργοί· μέχρι τῶ-
δε ὅμως ἐφηρμόσθη τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς ὀστεοπλα-
στικῆς κυρίως εἰς τὰς ἐξαιρέσεις τῶν ρινοφαρυγγαί-
ων πολυπόδων πρὸς ἀνέωξιν ἐδοῦ διττῆς νάφθαση
τις εἰς τὴν ρίζαν τοῦ νεοπλασματος, εἴτε ἐκ τῆς ρι-
νος, εἴτε ἐκ τοῦ σώματος τῆς σιαγόνας, εἴτε ἐκ τῆς
ὀστεώδους ὑπερώας· ἡ δὲ ἐγχείρισις συνίσταται
εἰς τὴν διαχώρησιν τῆς ρινικῆς προβολῆς τῆς ἀνω
σιαγόνας μετὰ τοῦ ρινικοῦ ὀστοῦ, ἢ τὴν διαχώρησιν
ὀλοκλήρου τοῦ σώματος τῆς ἀνω σιαγόνας ἢ τῆς ὑπερ-
ώϊου προβολῆς ἐκ τῆς ὀστεϊνης αὐτῶν συνεχείας
μέτρησιν μόνον τῆς συνεχείας τοῦ περιστέου κατὰ

μίαν τῶν πλευρῶν τῆς διαχωρίσεως τοῦ ὀστού. Κατά
 τῆν πλευράν ταύτην ἐκστρέφεται τὸ ὅλον ὀστούν
 ὡς διὰ γηλύμου, καὶ μετὰ τῆς ἐξαίρεσιν τοῦ ὄγκου
 ἐπαταφερόμενον εἰς τῆν φυσικὴν αὐτοῦ θέσιν ἀνα-
 σύμφύεται. Ὑπὸ τῆς ἐπόψιν λοιπὸν ταύτην ἡ ὀστε-
 οπλαστικὴ ἀποβαίνει ὠφελιμωτάτη, διότι ἐν ᾧ πρό-
 τερον πρὸς ἐξαίρεσιν ἄρινοφαρυγγαίων πολυπόδων
 τὸ δέεκπριόμενον ὀστούν ἀπώλλυτο, τὴν δὲ ἀμέ-
 θανὰ περισώσωμεν αὐτό. Ἐτέρα ἐγχειρίσις εἰς ἣν
 ἡ μέθοδος αὕτη ἐφηρμόσθη, εἶτε καὶ ἡ ἐμπύεσις τῆς
 ῥινός, ἕνεκα καταστροφῆς τῶν ῥιγικῶν ὀστῶν καὶ
 τῶν ῥιγικῶν προβολῶν τῆς ἀνω σιαγότος προερχο-
 μένη· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐκ τῶν λειψάνων τῆς
 ὀστεΐνης ῥινός σχηματίζομεν ὀστεΐνον σκελετόν
 ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκτείνομεν τὸ συμπεπτωκὸς καὶ σφερ-
 ρικωμένον δερμα τῆς ῥινός· δ.) διὰ τηρήσεως τοῦ
 περιστέου καὶ τῶν περὶ αὐτὸ ἀπαλῶν μορίων ἢ καὶ
 τῆς φλοιώδους τοῦ ὀστού οὐσίας διὰ κοιλάσεως
 αὐτοῦ. Πρῶτος ἐπισημειώθη τῆς ὀστεογόνου ἰδι-
 οτήτος τοῦ περιστέου ἐπὶ διεκπρίσεων εἶτε ὁ Βλαν-
 δίνος, ὅστις ἐκ διαπρίσεως τῆς κλειδός περιέσω-
 σε τὸ περίοστεον, ἐξ οὗ ἀν καὶ ἀτελῶς ἀνεγεννήθη
 ὀστεΐνη οὐσία τῆς κατεαχθείσαν κλεῖδα ἀναπλη-
 ροῦσα. Μετ' αὐτῶν ὁ Bodens, Maisonneuve καὶ

ἄλλοι ἐδημοσίευσαν πλήθος περιπτώσεων ὑπὸ περι-
 οστίου διεκπρίσεως μετ' ἐπιτυχίας, ἡκτατε δὲ ὅσον
 εἶνε δυνατόν ἐνεργοῦνται αἱ διεκπρίσεις πάντοτε
 μετὰ τηρήσεως τοῦ περισστέου. Νεωστὶ ὁ **Leizist**
 ἐσύστησε καὶ τὴν διακοιλανσιν τῶν ὀστέων ἢ τοι κα-
 θαίρεσιν τοῦ ὀστοῦ μέχρι λεπτοτάτου μόνον φλοιοῦ
 ἐπὶ τοῦ περισστέου ἐγκαταλειπομένου, σκοπὸς δὲ τῆς
 τηρήσεως τοῦ φλοιοῦ τούτου εἶνε γὰ ἐμποδίσῃ τὴν
 συρρίχνωσιν τοῦ περισστέου καὶ ἐπομένως τὴν ἀνα-
 γέννησιν δυσμόρφου ὀστοῦ· ἐφ' ὅσον δὲ τὸ νέον ὀστοῦν
 ἀναγεννᾶται ὀρθεῖς φλοιὸς ἀποφολιδούται καὶ ἐκ-
 πίπτει. -ε.) διὰ μεταμοσχεύσεως περισστέου πρὸς
 ἀναπλήρωσιν καταστραφέντων ἢ ἐλλειπόντων ὀστέων.
Καὶ τῆς ιδιότητος ταύτης τοῦ περισστέου πρῶτος
 ἐπωφελήθη ὁ **Lahsebes** μεταμοσχεύσας τὸ περι-
 κράγιον πρὸς ἀνάπλασιν τοῦ σκελετοῦ τῆς ρίνας μετ'
 ἐπιτυχίας (τῷ 1863). Ἀκολουθῶς δὲ ἐφήρμα-
 σεν τὴν μέθοδον ταύτην καὶ εἰς τὴν οὐρανισκοπλα-
 στικὴν πρὸς ἀπόφραξιν τοῦ χάσματος τῆς ὀστε-
 ῶδους ὑπερώας μεταμοσχεύσας ἐκ τοῦ σωζομένου
 ὀστοῦ ἑκατέρωθεν τὸ περισστέον μετὰ τῆς βλεννο-
 μεμβάνης τοῦ ὀρανίσκου, καὶ ἐνῶ διὰ οὐδεμιᾶς
 τῶν μέχρι τοῦδε κατὰ τοῦ συγγενούς τούτου ἐλατ-
 τήματος συστήθεισῶν μεθόδων ἐπέτυχέ ποτε.

ἡ ἀποφραξίς τῆς χαινούσης ὑπερώας διὰ τῆς μεθοδοῦ τοῦ *Mažebes* δυνάμεθαί σχεδόν πάντοτε γὰ ἐπιτύχωμεν αὐτῆς . .

Κεφ. Β'. Περὶ τῶν ἐκ συμφύσεως ἢ ἀτρησίας δυσμορφιῶν.

Αἱ παρά φύσιν συμφύσεις εἰσὶ πολλῶ συχνότερον ἐπικτητοὶ ἢ συγγενεῖς· ἐλκώσεις, τραύματα, καὶ ἐγκαύματα ἰδίως αὐτῆ ἐπούλουσις αὐτῶν δεῖ ἐπιτηρεῖται δεόντως, δίδουσι τὴν συχνότεραν ἀφορμὴν πρὸς γένεσιν αὐτῶν. Διὰ τῆς τοιαύτης ἐπεξεργασίας δύνανται τὰ τοιχώματα σωλήνος τινός ἢ ὀπῆς, γὰ πλησιάσωσιν ἄλληλα καὶ τότε ἀποτελοῦσι τὴν καλουμένην *στένωσιν*, ἢ γὰ συμφύσωσι πρὸς ἄλληλα καὶ γὰ ἀποτελέσωσι τὴν ἀπόφραξιν ἢ ἀτρησίαν ἢ δύνανται μόρια κινητὰ πρὸς ἄλληλα γὰ συγκολληθῶσι καὶ γὰ ἀποτελέσωσι τὴν σύμφυσιν, ἣν ἐπὶ ἀρθρώσεως ὀνομάζομεν *ἀγγύλωσιν*. ἐνίοτε ἡ σύμφυσις μορίων τινῶν ἐπιφέρει οὐχὶ μόνον τὴν ἑαστῶν ἀλλὰ καὶ [ἀλλὰ] καὶ ἄλλων μορίων δυσμορφίας· εἰάν λ. χ. συμφύση τὸ ἄνω χεῖλος ³ πρὸς τὴν ρίνα ἔχομεν οὐχὶ μόνον ἐξοτροφήν τοῦ χεῖλους ἀλλὰ καὶ ἀποφραξιν τῶν μύκτηρων· αἱ συγγενεῖς ἀτρησίαι προέρχονται συχνάκις ἐξ ἐλαττωματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ

ὄργανου, ὅπερ παρίσταται ἀποφραγμένοι. Οὕτω ἡ
 ἀτρησία τῆς ἔδρας καὶ τοῦ κόλλου κρῆνεται ποι-
 λάκις ἐξ ἑλλείψεως τῆς κατωτέρας μοίρας τῶν
 μυρίων τούτων, αἱ λειτουργικαὶ διαταράξεις αἱ αἰ-
 συμφύσεις ἐπιφέρουσιν εἰσὶ παγτοῖαι καὶ δειγύ-
 τανται ἐν γένει γὰ περιγραφῶσιν ἀφ' ἑτέρου ὁμῶς
 εἰσὶ τοσοῦτω κατάδηλοι ἐκάστοτε ὥστε ἤθελεν εἰ-
 σθαι ὅλως περιττόν γὰ ἀναφέρει τις λεπτομερέ-
 στατα τινὲ τρόπον ἢ σύμφυσις τῶν βλεφάρων ἐμ-
 ποδίζει τὴν ὄρασιν, ἢ ἀτρησία τοῦ στόματος τῆν
 ὄρεψιν, ἢ ἀτρησία τῆς ἔδρας τῆς κέκωσιν τῶν
 περιεπεμαμάτων καὶ τὰ παρόμοια. Ἡ ἔθεραπεία τῶν
 περιῶν ὁ λόγος δυσμορφιῶν εἶνε συνήθως δύσκολος
 καὶ δικαίως δύναται τις γὰ δίσχυρισθῆ ὅτι πολὺ εὐ-
 κολώτερον ἐπιτοχάναμεν τῆν σύμφυσιν διεστῶτων
 ἢ τῆν διάστασιν συμπεφυκότων μυρίων· ὁ σχηματι-
 σμός, ἑλλειπούσης τινός ὀπῆς διὰ τοῦ μαχαιρίου εἶ-
 νε γὰ τηρήσωμεν τῆν ὀπῆν ταύτην ἠγεωγμένην,
 διότι τὰ χεῖλη αὐτῆς ἀεννάως ρεπουσι πρὸς
 ἀνασύμφυσιν καὶ ἂν κατορθωθῆ δέ ἢ ἐπούλωσις,
 ἢ πρὸς συστολήν τάσις τῆς οὐλῆς σμικρῶντι με-
 γάλως τὸ τῆς ἐπούλώσεως ἀποτελέσμα· ὡσαύ-
 τως ἢ συσταλτικότης τῆς οὐλῆς ὑπεργικαῖ
 πᾶν μηχανικὸν ἐμπόδιον (μέσον) κατὰ τῆν διαί

ρεσιν συμπεφυκῶτων μορίων. Κατὰ τῆς πρὸς ἀνα-
 σύμφυσιν ταύτης ῥοπῆς δύο μόνον μέσα δυνάμε-
 θαι γὰ ἀντιτάξωμεν ἢ φέρομεν δηλ. τὰς πρὸς λύ-
 σιν τῆς συμφύσεως τομάς οὕτως, ὥστε αἱ δύο
 τραυματικαὶ ἐπιφανεῖαι γὰ ὦσιν ἀλλαγῶσε ἑκα-
 τέρα ἐστραμμένῃ καὶ γὰ μὴ ἐφάπτονται οὐδέ-
 λως ἀλλήλαις ἢ μεταμοσχεύομεν ἐν τῷ μέσω
 τῶν δύο τραυματικῶν ἐπιφανειῶν δέρμα ὑγιές,
 ὅπερ προσφύσαν, ἐμποδίζει ἀσφαλῶς τὴν ἀνα-
 σύμφυσιν. Ἡ δυσκολία καὶ ὁ κίνδυνος τῆς διαι-
 ρέσεως συμπεφυκῶτων μορίων αὐξάνει, ὅσω ἕτε-
 ρεστέρα εἶνε ἡ σύμφυσις καὶ ὅσω πλειότεροι ἴ-
 στοὶ λαμβάνουσι μέρος εἰς ταύτην. ἀνυπερβλη-
 τος δὲ καθίσταται ἡ δυσκολία, εἰάν ὦσι συμπεφυ-
 μέγα καὶ τὰ ὀστά.

Κεφ. IV.

Περὶ τῶν ἐκ διαίρεσεως δυσμορφιῶν.

Αἱ διαίρεσεις τῶν μορίων παρέχουσιν ἡμῖν κλει-
 στοὺς βαθμοὺς δυσμορφίας, ἀπὸ μικρᾶς τινος
 εἰτυπώσεως μέχρι ἐντελοῦς ὀχασμοῦ ὄργανου
 τινός, κατὰ φύσιν ἀδιαίρετου ὄντος. Τὰς δια-
 φοράς ταύτας δύναται τις γὰ παρατηρήσῃ εἰς
 τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τοῦ λαγωχείλου, ἀντί

ἀπλῆς μόνον λύσεως. τῆς συνεχείας δύναται γὰρ
 ὑπάρχει σύγχρότως καὶ ἀπόλεια τῆς οὐσίας, κατὰ
 τὰς διαιρέσεις· οὕτως κατὰ τὸ λυκόστομα, κατὰ
 τὴν ἐκστροφὴν λεγομένην τῆς χύστεως, καθ' ἣν
 ἔλλειπει μέρος τοῦ προσθίου τοίχου αὐτῆς, καὶ τῶν
 τοιχωμάτων τῆς κοιλίας. Αἱ ἐκ διαιρέσεως δυσμορφίαι
 δύναται γὰρ ὄσι συγγενεῖς. καὶ ἐπίκτητοι πολ-
 λαὶ διαιρέσεις τῆς ὑπερώας λ.χ. δεῦ εἶνε πάντο-
 τε συγγενεῖς ἀλλὰ συχνάκις καὶ ἀπότοκοι συφιλι-
 δικῶν ἐλκώσεων. Αἱ διαιρέσεις διαφέρουσι προσέ-
 τι ἀλλήλων, ἐφ' ὅσον διήκουσι διὰ μόνου τοῦ δέρμα-
 τος ἢ καὶ διὰ θαυτετέρω κειμένων μορίων· αἱ τελευ-
 ταῖαι εἰσὶ πολλῶν μεγαλειτέρας σημασίας· παρα-
 δείγματα ἔστωσαν αἱ τοῦ κραγίου καὶ τῆς σπον-
 δυλιαῆς στήλης διαιρέσεις, καθ' ἃς συγῆθως τὴν
 ἔλλειπῆ ἀνάπτυξιν τῶν ὀστέων συνοδεύει καὶ ἀνά-
 λογος ἀνωμαλία περὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κεντρι-
 κοῦ νευρικοῦ συστήματος. Αἱ διαιρέσεις συχνά-
 κισ συνυπάρχουσι καὶ μετ' ἄλλων δυσμορφιῶν· οὕ-
 τω λ.χ. συχνάκις μετ' ὁ λαγώχειλος συνυπάρχει
 καὶ διαίρεσις τῆς ὀστώδους ἢ καὶ σαρκώδους ὑπερ-
 ώας· ἄλλοτε συνυπάρχουσι ραιβόποδες καὶ τὰ
 παρόμοια. Αἱ ἐκ τῆς διαιρέσεως διαταράξεις
 εἰσὶ πάντοτε ἀναλόγως τῶν διηρημένων ὀργάνων

νων· οὕτω λ. χ. ἡ διαίρεσις τῆς ὑπερώας παρενο-
χλεῖ τὴν λαλιάν, ἡ διαίρεσις τῆς παρειᾶς ἢ τοῦ
κάτω χεῖλους, ἐπιφέρει τὴν ἀέγγασιν ἀπώλειαν τοῦ
σιέλου· ἄλλοτε ἢ διάρρησις ἐπιφέρει τὴν συγκοινω-
νίαν δύο παρακειμένων κοιλοτήτων, αἵτινες φύσει
εἰσὶ κεχωρισμένοι; ἐξ οὗ ἐπέρχονται σπουδαῖαι διατα-
ράξεις ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἐμπεριεχομένου τῆς
μίας κοιλοτήτος ἐπὶ τῆς βλεννομεμβράνης τῆς ἐ-
τέρας, ὡς λ. χ. ἐπὶ κολποκυστικῶν, ὀρθοκυστικῶν
συριγγίων, κτλ.

Η' θεραπεία τῶν διαίρεσεων δύναται μόνον τῇ
βοηθείᾳ ἐγχειρίσεως τινὸς γὰ γίνῃ ἐπιτυχῶς· δυστω-
χῶς ὅμως εἰς τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ἢ ἀπόφρα-
ξις τῆς διαίρεσεως συντελεῖ οὐχὶ μόνον πρὸς βελ-
τίωσιν τῆς μορφῆς ἀλλὰ καὶ πρὸς σωτηρίαν τοῦ
ἀρρώστου, ἡ ἐγχείρισις εἶνε κινδυνωδεστάτη καὶ
σπάνιώτατα ἐπιτυχής· ὡς λ. χ. ἐπὶ δυσχιδοῦσά ρα-
χεως καὶ ἐγκεφαλοκρήλης· Συνηθῶς ἡ ἐγχείρισις
συνίσταται εἰς τὸν περισαρχισμόν, καὶ τῆν διά-
ράφωσιν ἐν ὧσιν τῶν χεϊλέων τῆς σχισμῆς· εἴαν ἢ
διάστασις εἶνε μεγάλη καταφεύγομεν καὶ εἰς τὴν
δι' ἐλκυσμοῦ ἢ μεταμοσχεύσεως ἀνάπλασιν.

Κεφ: Δ΄.

Περί τῶν ἐξ ὑπερτροφῶν καὶ ἐξ ὑπεραριθμῶν
μορίων δυσμορφῶν.

Η' τάξις αὕτη τῶν δυσμορφῶν θεωρεῖται συνήθως
ὡς προερχομένη ἐξ ὑπερμέτρου πλαστικῆς ἐνεργείας.

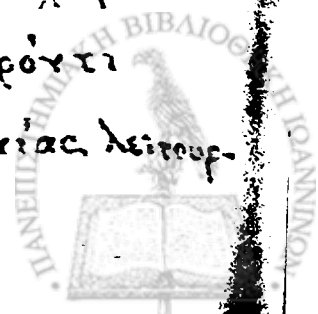
Η' ἐξηγήσις ὁμοῦ αὕτη διὰ τῆς ἀπλήν ὑπερτροφίαν
ἔχει τὴν κατ' ὄγκον μόνον αὔξησιν τῶν μορίων ἀνευ
μεταβολῆς τῆς υψῆς, ἀνευ πηλακπλασισμοῦ αὐτῶν
καὶ ἀνευ παρακμάδων ἐξ αὐτῶν προερχομένων εἶνε ἱσαρ-

κούσα. **Ε**ἴαν ὁμοῦ ὁ ἀριθμὸς μορίων τινῶν ὑπερβαίῃ
τὸν κατὰ φύσιν, πρέπει πλὴν τῆς ὑπερμέτρου πλαστι-
κῆς ἐνεργείας καὶ παραδεχόμεν καὶ πλαττωματικῆν
τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς. **Υ**περάριθμα μέρη εἰς παντο-

τε συγγενῆ· πλὴν τὸ κατ' ἀρχὰς μέγεθος ἐνίοτε ἀπα-
ρατήρητα διὰ τὴν σμικρότητα τῶν, γίνονται δὲ κατα-
φανῆ ἐραδύτερον, ὅταν αναπτυχθῶσιν· οὕτω λ.χ. ὑπερά-

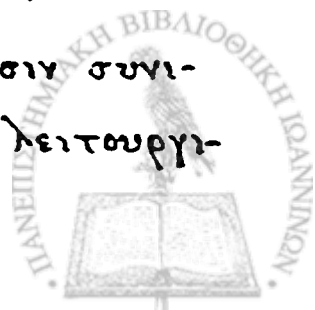
ριθμοὶ μαστοὶ ἀναπτύσσονται κατὰ τὴν νεαν ἡλικί-
αν· ὑπερτροφικότερα ὄργανα λαμβάνουσι καὶ μορφήν
ἀλλοίαν τῆς κατὰ φύσιν· ὑπεράριθμα^{εἰ} οὐχὶ μόνον
ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔδραν τῶν μεταβάλλουσι πολ-

λάκις· οὕτω ἀπαντῶμεν ἐνίοτε ὑπεραριθμοὺς μα-
στούς, εἰς τὴν ῥάχιν ἢ εἰς τὴν βουβωνικὴν χώραν.
Αἱ δυσμορφίαι περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῷ παρόντι
κεφαλαίῳ ἐπιφέρονσι πολλάκις καὶ σκευδαίας λειτουργ-

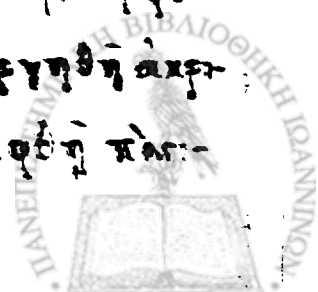

τουργικὰς διαταράξεις, ἰδίως ἂν τὰ ὑπερφυξήμενα ὄργανα εὐρίσκονται πλησίον πόρων, οὓς πιέζουσιν ἢ ἀποστενοῦσιν· τοιαύτην ἐπιβλαβῆ ἐνέργειαν ἐξασκεῖ λ.χ. ἡ βρογχοκὴλη ἐπιτρεχέας, ὁ ὑπερτροφικῶς προστάτης ἐπὶ τῆς οὐρήθρας καὶ τὰ παρόμοια· ὑπεράριθμα ὄργανα πλήν τῆς δυσμορφίας δὲν παρέχουσι συνηθῶς βλάβην τινὰ ἐνίοτε μάλιστα δύνανται νὰ ᾧσι καὶ χρήσιμοι ὡς τινες ὑπεράριθμοι δάκτυλοι, ἄλλοτε ὅμως δύνανται καὶ νὰ διαταράξωσι τὴν λειτουργίαν τῶν ὀργάνων, ὡς ὑπεράριθμοι πάλιν δάκτυλοι κακῆν ἔχοντες σχέσιν.

Ἡ θεραπεία τῶν ὑπερτροφικῶν συνίσταται: τὸ μῆν εἰς διαιτητικὰ μέσα δι' ἀποχῆς καὶ ἐλαττώσεως θρεπτικῶν ἐσθμακίων ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε ἄνευ ὠφέλει-
ας, τὸ δὲ εἰς φαρμακευτικὰ μέσα, ἐν οἷς προτιμῶνται ἐν γένει τὰ τὴν θρέψιν ἐλαττοῦντα καὶ ἰδίως τὸ ἰώδιον καὶ τὰ πηρασθενάσματα αὐτοῦ, τὸ δὲ τέλος καὶ εἰς χειριστικὰς τινὰς ἐργασίας· οὗτα λ.χ. ἐκτέμνομεν ὑπερτροφικῶν ἄμυγδαλῶν, ἐξαιροῦμεν ὑπὲρ τὸ δέον ὑπερτροφικότητα μαστοῦς, ἀποτέμνομεν ὑπεράριθμους δάκτυλους καὶ τὰ παρόμοια. Κατὰ τῶν ὑπεράριθμων ὀργάνων ἀντιτάσσομεν θεραπείαν τινὰ συνηθῶς εἰς τὴν διάμαχαιρίου καθάρσειν συνισταμένην μόνον, ὅταν ταῦτα ἐπιφέρωσι λειτουργι-

-ριστος διαταράξει τὸν κοῖτον ἐφ' ὃν ἐθεάζουσιν. Βί-
 τας δὲ ὑπερβαρῆσαν κοῖτον δυσμορφίας ἀνήκουσιν
 προσέτι καὶ τὰ διακλῆ ἢ διδύμα τέρατα. ταῦτα δὲ
 ὑπὸ θεωρητικῆς ἐκούσης διαροῦσθαι εἰς δύο κλά-
 σεις ἄρα ἢ τὸ μὲν τῶν διδύμων εἶνε ἀτελείστατα
 ἀνεπτυγμένον χωρὶς γὰρ φέρη τὰ πρὸς συντήρη-
 σιν ἀναγκασιῶντα, ἀλλὰ προσαρτάται ἐν εἶδει παρα-
 σίτου εἰς τὸ ἕτερον καὶ τρέφεται παρ' αὐτοῦ, τοῦτο
 δὲ οὐδεμίαν ἀτέλειαν φέρει πλὴν τῆς πρὸς τόκα-
 στον συμφορέας, ἢ ἀμφοτέρω τὰ διδύμα εἰσὶν ἐξ
 ἴσου ἐτελῶς ἀνεπτυγμένα καὶ ἴδιαν ὑπερβαρῆσαν ἔχον-
 τα (αὐτόσιτα) συνεχόμενα δὲ διὰ τινας λεπτοτέρας
 ἢ παχυτέρας γαφύρας πρὸς ἄλληλα. Ἐκάτερος τῶν
 κλάδων τούτων δεῖται καὶ ἴδιας χειρουργικῆς ἀ-
 γωγῆς. Ἐπὶ παρασίτων κοῖτον μέλημα τοῦ χειρουργ-
 κοῦ εἴτε κατὰ τῆς διαίρεσιν τὰ φροντιστῆ μόνον περὶ
 τῆς ζωῆς τοῦ τελείου ὄντος, τὸ δὲ παράσιτον γὰρ θεω-
 ρῆσθαι ὡς νεόπλασμα τι, ὅπερ δεῖν γὰρ καθαρεθῆναι, ὅτι
 τῆς τοιαύτης ἐγχειρήσεως κίνδυνος ἐξαρτάται ἐκ
 τῆς ἕδρας τοῦ παρασίτου καὶ τῆς καθ' ὅλου ὑγείας
 τοῦ τελείου ὄντος. Ἐπὶ αὐτόσιτων ἢ τελείων διδύ-
 μων ὅμως πρόκειται γὰρ τηρήσωμεν τῆν ζωὴν ἀμφο-
 τέρων. Ἡ διαίρεσις λοιπὸν δεῖν γὰρ ἐνεργηθῆναι ἀκρι-
 βῶς ἐν τῷ μέρει χωρὶς τὸ εἶναι γὰρ παραβλαβῆναι ἢ πάλι-

ότερον τοῦ ἑτέρου· εὑδεικνυται ὅμως ὁ τοιοῦτος χω-
ρισμός τότε μόνον, ὅταν ἐκ τῶν προτέρων ἐλαίῃ τις
ὅτι δὲν θέλει ἀποβῆ θανατηφόρος ἢ εὔχειριστα δι'
εὐδέτερον αὐτῶν, ὅπερ ὅμως εἶνε σπανιώτα-
τον.

Κεφ. Ε΄.

Περὶ τῶν δι' ἐκτοπισμὸν τῶν μορίων δυσμορφιῶν.

Παρεγκλίσεις κατὰ τὴν θέσιν μορίων ἐπέρχον-
ται οὐχὶ μόνον ἂν ταῦτα εὔκαταλείψωσι τὴν αὐτῶν
θέσιν, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀπ' ἀρχῆς δὲν κατέλαβον ταύτην,
ὡς λ.χ. ἡ βραδεία κάθοδος τοῦ ὄρχεως. Ἐκ τῶν ἐκ-
τοπισμῶν οἱ τὰ μάλιστα τὴν χειρουργεῖαν ἐνδιαφέ-
ροντες εἰσὶν οἱ τῶν ὀστέων, οἱ τῶν μυῶν καὶ οἱ τῶν
ἀγγείων· πρὸ πάντων ἀνάγκη γὰρ γινώσκη ὁ χειρερ-
γός τὰ συνηθέστερον ἀπαντωμένας ἀνωμαλίας
κατὰ τὴν πορείαν τῶν ἀρτηριῶν καὶ μεγάλων φλε-
βῶν πρὸς ἀποφυγὴν ἐσφαλμένων διαγνώσεων. Ἰδι-
αζούσης προσοχῆς χρήζουσι προσέτι αἱ συγγε-
νεῖε ἐξαρθρώσεις, ἐν αἷς αἰ τε ἀφθρὶ καὶ κεφα-
λαὶ καὶ αἱ ἰάρθρικοὶ κοιλότητες μεταβάλλονται
κατὰ μορφήν ἢ καὶ ὅλως ἀλλοιοῦνται· ὡς ἐκ
τῆς ἀλλαγῆς τοῦ σημείου ἐφ' οὗ στηρίζεται
ἢ ἐκτετοπισμένη κεφαλὴ δυσμορφοῦνται μεγά-

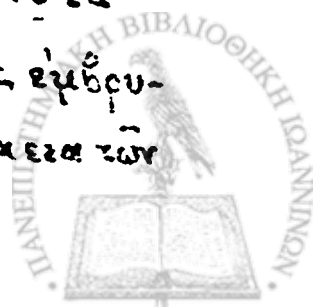
λώς και ἄλλα ὄργανα ἢ και ὅλον τό σῶμα· οὕτω παρατηροῦμεν συχνότατα κατά τήν συγγενῆ ἀπεξάρθρῃσιν τοῦ μηροῦ δυσμορφίαν τῆς λεκάνης περιγλιτῃσιν τοῦ ἄξονος τοῦ σώματος και τὰ παρόμοια. **Και** ἐπίκτητα δέ ἐξάρθρηματα τὰς αὐτάς παρέχουσι δυσμορφίας. **Ἡ** θεραπεία τῶν συγγενῶν ἐκτοπισμῶν εἶνε συγῆθως δύσκολος ἢ και ἀκατορθωτος· ὅπου ὅμως εἶνε δυνατή ἐνεργεῖται κατά τοὺς αὐτοὺς κανόνας καθ' οὓς και οἱ ἐπίκτητοι ἐκτοπισμοί, καθὼς ἐν τῷ περὶ ἐξάρθρῃσεως και κνιλῶν κεφαλαίῳ θέλομεν πραγματευθῆ.

Κεφ. ΣΤ΄.

Περὶ τῶν ^{ἐκ}χυρτώσεως δυσμορφιῶν.

Τὰ αἴτια τῶν χυρτώσεων εἰσὶ πολλοειδῆ, ἐμπόδιόν τι εἰς τήν διάπλασιν τοῦ ἐμβρύου, γόσος τις αὐτοῦ, ἐλαττωματικὴ αὐτοῦ θέσις, δύνανται γὰρ δώσωσι· πολλάκις ἀφορμὴν εἰς τὰς συγγενεῖς χυρτώσεις· καθὼς διάφορα νοσήματα και ἐλαττωματικὴ στάσις τοῦ σώματος προκαλεῦσιν αὐτάς και μετὰ τῶν τοκετῶν. **Ὅτι** ἀφορᾷ τὸν τρόπον τῆς γενέσεως τῶν χυρτώσεων δύο τῶν ἐπισημοτέρων χειρουργῶν ἀντιπροσωπεύουσι δύο ὅλως ἀτιθέτους θεωρείας· ὁ **Doubet** πει ἐξήτει γὰ ἐξη-

γήση ταύτας διά τῆς ὑπερμέτρου ἐνεργείας τῶν
 μυῶν, ἐν ᾧ ὁ Σκάρπας ἀπέδιδεν τὴν βλάβην εἰς
 τὰ ὅστα κυρίως, τὴν δὲ ἐνέργειαν τῶν μυῶν ἐθε-
 ωρει ὡς δευτερεύουσαν. Ἄμφότεραι αἱ θεωρεῖαι
 ἔσχον τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῶν. Ἐν τούτοις ὅμως
 οὐδέποτε παρεγνώρισεν εἰς τοὺς μῦς οὐσιώδη ἐ-
 νέργειαν πρὸς παραγωγὴν κυρτώσεων. Βραδύτε-
 ρον ἀπέδωκαν καὶ εἰς τὸ Ν.Σ. οὐ σμικρὰν ἐπίπῳ
 κυρτώσεων ἐπιρρηγὴν ἔφθασαν δὲ καὶ μέχρι τούτου
 ὥστε νὰ σχετίσωσι καὶ τὸ κεντρικόν νευρικόν σύ-
 στημα πρὸς τὰς κυρτώσεις. Κατὰ τὸν Δελπέ-
 χιον διτπῶς δύναται ἡ ἐνέργεια τῶν κινητικῶν
 ἐργασιῶν νὰ παραγάγῃ κυρτώσεις, α.) διὰ παρα-
 λύσεως τῶν μυῶν τῆς ἑτέρας πλευρᾶς, ὅτε οἱ ἀγῶ-
 γωνισταὶ αὐτῶν συσπῶνται ὑπερμέτρως. β.) διὰ
 τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων, ὅτε οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐφο-
 διαζόμενοι μῦς συσπῶνται διαρκῶς καὶ γίνον-
 ται βραχύτεροι. Ἄι πλείω τῶν συγγενῶν κυρ-
 τώσεων κατὰ τὸν Εὐετήμ. στηρίζονται εἰς ἐμπό-
 διον τῆς διακλάσεως, διότι ὡς οὗτος ἀπέδειξε
 κατὰ τὴν φυσιολογικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐμβρύων
 ἀναφαίνονται παντοῖαι κυρτώσεις καὶ μάλιστα
 κατὰ τὰ ἄκρα, ὡς περιεχόμενα στάδια τῆς ἐμβρυ-
 ακῆς ἀναπτύξεως ἢ μακροτέρως δὲ διάρκειαι τῶν

σταδίων τούτων προκαλεῖ βραδύτερον ἀναλόγους κυρτώσεις. Χειρουργικῶς δὲ ἐνδιαφέρει νὰ γινώσκωμεν, ὅτι ἡ ἀρχικὴ θέσις τῶν κάτω ἄκρων ἀντιστοιχεῖ ἐντελῶς πρὸς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τοῦ ῥεθόποδος. **Ε**ἵνυοεῖται, ὅτι αἱ ἐξηγήσεις αὗται δὲν ἰσχύουσι διὰ τὰς περιπτώσεις, εἰς ἃς πρόκειται περὶ κυρτώσεως κατὰ τὴν συνέχειαν τῶν ὀστέων: τῶν κυρτώσεων τούτων ἀδιαφιλονεικῆτος, αἰτία εἶνε ἡ μαιάκυνσις αὐτῶν. **Α**ἱ κυρτώσεις ἀπαντῶνται κατὰ διαφόρους βαθμοὺς· εἰσὶν ὅτε μὲν ἀπλαῖ, ὅτε ἐπιπεπλεγμένα· ἐπίστε δὲ παρουσιάζονται καὶ πολλαπλαῖ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου. **Σ**υχνότατα ἡ μία κύρτωσις προκαλεῖ καὶ ἑτέραν ἢ πλείονας, ὡς παρατηρεῖται σαφῶς εἰς τὰς κυρτώσεις τῆς σπονδυλικῆς στήλης. **Τ**ὰ ἀποτελέσματα τῶν κυρτώσεων δὲν εἶνε συνήθως ἀσήμαντα· ἐκτός τῆς περὶ τὴν μορφήν τοῦ ὅλου σώματος διαταράξεως ἐπιδρῶσιν ἐπιέλαβῶς καὶ ἐπὶ παρακειμένων ὀργάνων. **Ο**ὕτω ἐπὶ ῥαιθόποδος ἡ ἀτροφία τῶν μυῶν τῆς κνήμης. **Α**ἱ ἐκ τῶν κυρτώσεων τῆς σπονδυλικῆς στήλης δυσμορφίαι τοῦ θώρακος καὶ αἱ ἐκ τούτων προερχόμεναι σπουδαῖαι νόσοι τῶν πνευμόνων καὶ τῆς καρδίας. **Τ**ὴν τῶν κυρτώσεων θεραπείαν ὀνομάζομεν συνήθως μέγισταίτε-

ρον ὄνομα ὀρθοπεδευτικήν ἢ διορθωτικήν.
 ἐπιτυγχάνεται δὲ αὕτη διὰ διαφορῶν μέσων, ἀναλό-
 γως τῆς διαφορᾶς τῶν αἰτίων, ἅτινα προκαλοῦσι
 τὰς κυρτώσεις. **Εἰς** πολλάς περιπτώσεις κατάλλη-
 λος διαιτητικὴ φροντίς μετὰ τῆς γυμναστικῆς συνημ-
 μένη ἀρκεῖ συνήθως πρὸς ἄρσιν κυρτώσεων, προερχο-
 μένων ἐκ σχετικῆς ἀδυναμίας μυῶν τινῶν, ὧν οἱ
 ἀνταγωνισταὶ ἔλκουν πρὸς ἑαυτούς τὰ μόρια ἐφ'
 ὧν κατακύονται. **Εἰς** τοιαύτας περιπτώσεις ἀπο-
 βαίνει ἡ Σουηδικὴ καλουμένη γυμναστικὴ λιανώ-
 φελιμος· αὕτη βιάζουσα τοὺς ἐξησθενημένους
 μῦς εἰς ἰσχυρωτέραν ἀσπῆσιν ἐνδυναμόνει αὐτούς
 κατὰ φυσικώτατον τρόπον. **Εἰφ'** ὅσον ὁμῶς ἡ θέλη-
 σις τοῦ ἀρρώστου δὲν ἐξαρκεῖ δυνάμεθα πρὸς ἐνί-
 σχυσιν τῶν ἐξησθενημένων μυῶν γὰρ μεταχειρισθῶ-
 μεν καὶ τὸ Γαλβανικὸν ρεῦμα, ὅπερ σὺν τῇ θελή-
 σει τοῦ ἀρρώστου εἶνε ὁ καταλλήλότερος ἐρεθι-
 σμὸς πρὸς διεγέρσιν τῶν μυϊκῶν συσπάσεων. **Ἀλ-**
λ' εὐχὴ πᾶσαι αἱ συσπάσεις ἰῶνται ἢ βελποῦν-
 ται διὰ τῆς τοιαύτης θεραπείας, οὐδέ ἡ ἥσυχία
 καὶ ἀκνησία τοῦ ἀρρώστου δύνανται νὰ ὠφελή-
 σωσιν, εἰμὴ μόνον εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν ἐκ ραχέ-
 τιδος προερχομένων κυρτώσεων· εἰς πᾶσας τὰς
 λοιπὰς κυρτώσεις χειροτέρευσις μᾶλλον καὶ

βλάβη τῆς λοιπῆς ὑγείας δύνανται νὰ ἐπέλθωσιν ἐκ τῆς ἀκίνησιος. Ἐπίσης κατάχρησις ἐγένετο παρά πολλῶν χειρουργῶν ἀπευθυνόντων εἰς τὴν θεραπείαν κατὰ τῆς βραχύτητος τῶν μυῶν καὶ μάλιστα εἰς πολλάς περιπτώσεις μόνῃ τῇ αἰτίᾳ τῆς κυρτώσεως εἴτε ἡ βραχύτης τῶν μυῶν, δὲν πρέπει νὰ παραβλέψωμεν ἀφ' ἑτέρου, ὅτι πάλαι ἢ ἄρσις τῆς βραχύτητος τῶν μυῶν ἢ τένοντος οὐδόπως αἶρει τὴν κύρτωσιν. **Εἰς** πᾶσαν κύρτωσιν ἔξ οἰασδῆποτε αἰτίας καὶ ἂν προερχεται αὐτῇ, αἱ κατὰ τὴν κοίλην πλευρὰν μυῶν καὶ τένοντες βραχύνονται μικρὸν κατὰ μικρὸν. **Καί** εἰς τὰς περιπτώσεις δὲ καθ' αἷς ἡ βραχύτης τῶν μυῶν εἴτε πρωτοπαθῆς, ἢ ἄρσις αὐτῆς εἴτε ὡς ἐπὶ τό πολὺ ἀνεπαρκῆς πρὸς ἴασιν τῆς κυρτώσεως, διότι ὁ δευτεροπαθῶς ἐπερχόμενος ἐκτοπισμὸς τῶν ὀστέων ἢ ἐπιμήκυνσις, ἢ βραχύτης τῶν συνδέσμων καὶ τέλος ἡ ἀδράνεια τῶν ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰς ἔκτασιν τηρουμένων μυῶν τῶν ἀναγωνιστῶν δηλ. τῶν ἀρχικῶς βραχυνομένων, ἀπαιτεῖ συστηματικῶς χρονιωτέραν καὶ ἐπιμονωτέραν θεραπείαν, ἢ ἀρχικῆ τῶν μυῶν βραχύτης. **Ἐπὶ** ἀγγυλώσεως τῶν ἄρθρων βραχύνονται ἐπίσης οἱ κατὰ τὴν κοίλην τοῦ ἄρθρου πλευρὰν μυῶν: ἡ δευτέ-

οσπαθής αὕτη βραχύτης αἰρομένη διά τῆς μυοτομίας οὐδολως συντελεῖ πρὸς ἄρσιν τῆς κυρτώσεως, εἴμη μόνον μετὰ προηγουμένην θλαίαν ἢ κατὰ μικρὸν γενομένην ῥῆξιν τῶν τῆν ἀγγύλωνσιν παραγουσῶν συμφύσεων. **Κυρτώσεις** τῶν ὀστῶν κατὰ τὴν συνέχειαν αὐτῶν ὡς ἐπὶ ραχίτιδος λ.χ. αἰρῶνται μόνον διά κατάξεως ἢ διεκπίσεως αὐτῶν εἰς τὸ ὕψος τῆς κυρτώσεως, καὶ εὐθετήσεως. **Κυρτώσεις** τῆς σκευδολογικῆς στήλης ἐκ παθήσεως τῶν ὀστῶν κρεμχόμεναι ἀντεγδείκνυσι τὴν χρῆσιν ὀρθοπεδευτικῆς θεραπείας· αὕτη οὐχὶ μόνον πρὸς ἐξλιπίωσιν τῆς κυρτώσεως δὲν συντελεῖ, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀρρώστου δύναται νὰ διακινδυνεύσῃ.

Περὶ σχάσεως τῶν ἀποστημ: 217

Μέρος Β'. Κεφ: Α'. Περὶ ἔλκων 222

Αἴτια 224

Περὶ ἀπλῶν ἔλκων 228

Θεραπεία 235

Ἐλκη φλεγμονώδη 240

Νευραλγικά ἢ ἐρεθιστικά ἔλκη . . . . . »

Χρόνια ἢ ἀτονά ἔλκη 241

Ἐλκη εἰδηματώδη 245

Ἐλκη αἰμορραγικά 246

Ἐλκη μυκητώδη 247

Ἐλκη κισσώδη 248

Ἐλκη φυματιώδη 254

Ἐλκη γερόντια 259

Ἐλκη χοιραδικά 260

Ἐλκη συφιλιδικά καὶ ὑδραργυρικά 261

Ἐλκη σπορβουτικά 263

Ἐλκη ἀρθριτικά 265

Κεφαλ: Β'. Περὶ συριγγίων 267

Κεφ: Γ'. Περὶ γαγγραινης 278

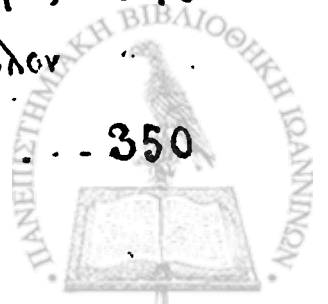
Συμπτώματα καὶ πορεία 287

Πρόγνωσις 292

Θ εραπεία	293
Π ερί τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς γαγγραι- νης . Α' Π ερί τῆς ἐκ κατακλίσεως ἢ ἐκ πυ- έσεως γαγγραινης	298
Β' Γ άγγραινα ἐκ μαρασμοῦ, ἐκ θρομ- βώσεως καὶ ἐμβολῆς	301
Θ εραπεία	306
Σ υμμετρικὴ γάγγραινα	307
Γ άγγραινα ἐξ ἐρεσιβώδους ὀδύρας ἢ γαγγραινώδης ἐρεθισμός	310
Γ άγγραινα ἐξ ἀναιμίας ἢ νομῆ καὶ διαβητικῆς	312
Γ άγγραινα τῶν νοσοκομείων	316
Π ρόγνωσις, θεραπεία	320

Κ εφ: Δ' Π ερί νεοπλασμάτων ἢ ὄγκων. ἢ ψευδοπλασμάτων. Α' Π ερί ὄγκων ἐγγένα. Ο ρίσμος καὶ φύσις τῶν ὄγκων	323
Α νάτομικὰ στοιχεῖα καὶ παθογένεια τῶν νεοπλασμάτων	328
Π ορεία	333
Σ χέσις τῶν νεοπλασμάτων πρὸς τὰ περίεξ	343
Σ χέσις τῶν νεοπλασμάτων πρὸς τὸν ὅλον ὄργανισμόν	350

Αἷτια τῶν νεοπλασμάτων	357
Πρόγνωσις τῶν νεοπλασμάτων	364
Διάγνωσις τῶν νεοπλ.	367
Θεραπεία	371
Διαίρεσις τῶν νεοπλ.	383

Μέρος Β'. Περὶ τῶν κατέκαστα ὄγκων

1. Κυστεώδεις ὄγκοι. Κεφ. Α'. Περὶ

Κύστεων καθόλου	385
---------------------------	-----

Πορεία τῶν κύστεων	387
------------------------------	-----

Κεφ. Β'. Περὶ κύστεων ἀγαπτυσο-

μένων εἰς προὔκάρχοντας χώρους	389
--	-----

Κεφ. Γ'. Περὶ κύστεων νεογενῶν	400
---	------------

Θεραπεία	404
--------------------	-----

Διάγνωσις	407
---------------------	-----

Μέρος II. Ἰδίως νεοπλασματα.

Α'. Νεοπλασματα τύπου συνδετικῆς

ἰστοῦ φέρονται. Κεφ. Α'. Ἰνώματα	411
--	-----

Ἀνάπτυξις, αἷτια, ἔδρα τῶν ἰνωματ.	413
--	-----

Πορεία καὶ πρόγνωσις	416
--------------------------------	-----

Διάφορα εἶδη ἰνώματος	419
---------------------------------	-----

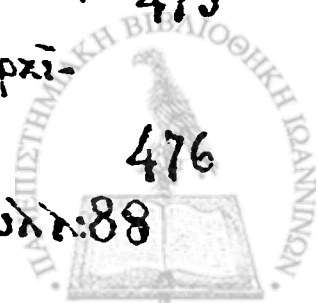
Διάγνωσις καὶ θεραπεία τῶν ἰνωματ.	423
--	-----

Κεφ. Β'. Λιπώματα	425
------------------------------------	------------

Διάγνωσις, θεραπεία	428
-------------------------------	-----

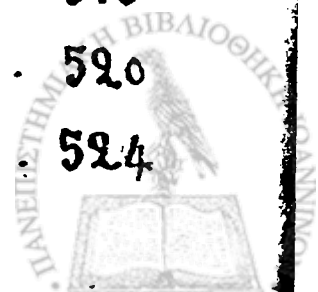

Κεφ. Γ' Περὶ ἐγχοιδρωμάτων	429
Θεραπεία	434
Κεφ. Δ' Οστεώματα ἢ ἐξοστώσεις	435
2. Περὶ νεοπλασμάτων φερόντων τύ- πων ἐμβρυακοῦ συνδετικοῦ ἰστοῦ.. Μυξώ- ματα	439
Διάγνωσις καὶ θεραπεία	442
Κεφ Ε' Σαρκώματα	443
Αἷτια καὶ ἀνάπτυξις	446
Προγνώσις	452
Διάφορα εἶδη σαρκωμάτων	454
Ἔδρα	455
Κυστεοσαρκώματα	457
Οστεοσαρκώματα	458
Διάγνωσις	462
Θεραπεία	463
Β' Νεοπλάσματα τύπου ἐπιθηλιώδους ἰστοῦ φέροντα. Κεφ: Α' Περὶ καρκίνου	464
Ἱστογένεσις τῶν καρκίνων	466
Καθολίκευσις τοῦ καρκίνου	469
Αἷτια τοῦ	474
Εἶδη	475
Α' Καρκίνος τοῦ δέρματος ἢ καρκί- νος ἐπιθηλιώδης ἢ καρκινοειδής	476

Α δενώδης καρκίος	479
Σ χιρρος ἢ συστελλόμενος ἢ ἀτροφῶν καρκίος	480
Μ υελώδης καρκίος	481
Π ηκτώδης φατνωτός ἢ κολληειδής	482
Π ορεία	483
Π ρόγνωσις	491
Δ ιάγνωσις	493
Θ εραπεία	495

Π αράρτημα . Π ερί μελανοειδῶν ὄγκων.	
Ο ρισμός. Ι διότης αὐτῶν	497
Π ορεία καὶ διάγνωσις	500
Θ εραπεία	501
Γ' Ν εοπλασματα τύπον ἀνωτέρας ὀργάνωσης φέροντα . Κ εφαλ. Α' Π ερί θηλωμάτων	502
Κ εφ Β' Α γγειώματα	509
Α ίτια, ἔδρα . πορεία	511
Σ υραγγώδη ἀγγειώματα	515
Α ίτια καὶ ἔδρα	517
Π ορεία καὶ ἐπιπλοκαί	518
Δ ιάγνωσις καὶ θεραπεία	520
Λ υμφαγγειώματα :	524

Κεφ. Γ'. Περὶ νευρωμάτων	525
Αἷτια. πορεία. συμπτώματα. θεραπεία	527
Κεφ. Δ'. Περὶ ἀδευωμάτων	530

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τραυμάτων	538
Κεφ. Α'. Περὶ τῶν διὰ καυστικῶν ὑπο-	
σιων τραυμάτων. 1 ^{ον} Περὶ ἐκτραυμάτων .	540
Πρόγνωσις	547
Θεραπεία	548
2 ^{ον} Περὶ τῶν διὰ χημικῶν οὐσιῶν	
τραυμάτων	553
3 ^{ον} Περὶ τῆς ὑπὸ κρύσεως συμπήξε-	
ως ἢ περὶ χρυσοπαγημάτων	555
Θεραπεία	559
Κεφ. Β'. Περὶ τῶν διὰ μηχανικῆς	
ἐτεργείας τρώσεων.	570
1 ^{ον} Περὶ τῶν καθαρῶν τραυμάτων καὶ	
ἰδίως περὶ τῶν διὰ τομῆς καὶ πλήξεως . . .	574
Πρόγνωσις	584
Θεραπεία	577
2 ^{ον} Περὶ θλάσεως, καὶ τῶν διὰ θλάσε-	
ως τραυμάτων	589
Α'. Θλάσις ἀπλήγ	591

Διάγνωσις . πρόγνωσις . Θεραπεία	595.
Β' Τραύματα δια θλάσεως , ρήξε- ως , καί δηξέως	597
Θεραπεία	599
Γ' Περὶ τῶν διὰ γύξεως τραυμά- των	601
Διάγνωσις . πρόγνωσις	602
Θεραπεία	603
Δ' Περὶ τῶν διὰ πυροβόλων ὅπλων τραυμάτων	604
Φύσις τῶν διὰ πυροβόλων ὅπλων τραυμάτων . ἐν γένεσι	606
Διαφοραὶ τῶν ἐκ τῶν πυροβόλων ὅπλων τραυμάτων ὡς ἐκ τοῦ βλήματος προερχόμεναι	610
Β' Σφαῖραι τουφεκίων , πιστολίων καὶ λογκαί	612
Γ' Σφαῖραι κανονίων	616
Πορεία τῶν διὰ πυροβόλων ὅπλων τραυμ.	618
Διάγνωσις	622
Πρόγνωσις	624
Θεραπεία	»
5^{ος} Περὶ ἰσθμῶν τραυματι:	630
Α' Τὸ ἐξ ἀνατομῆς νεκρῶν μόλυσμα	632

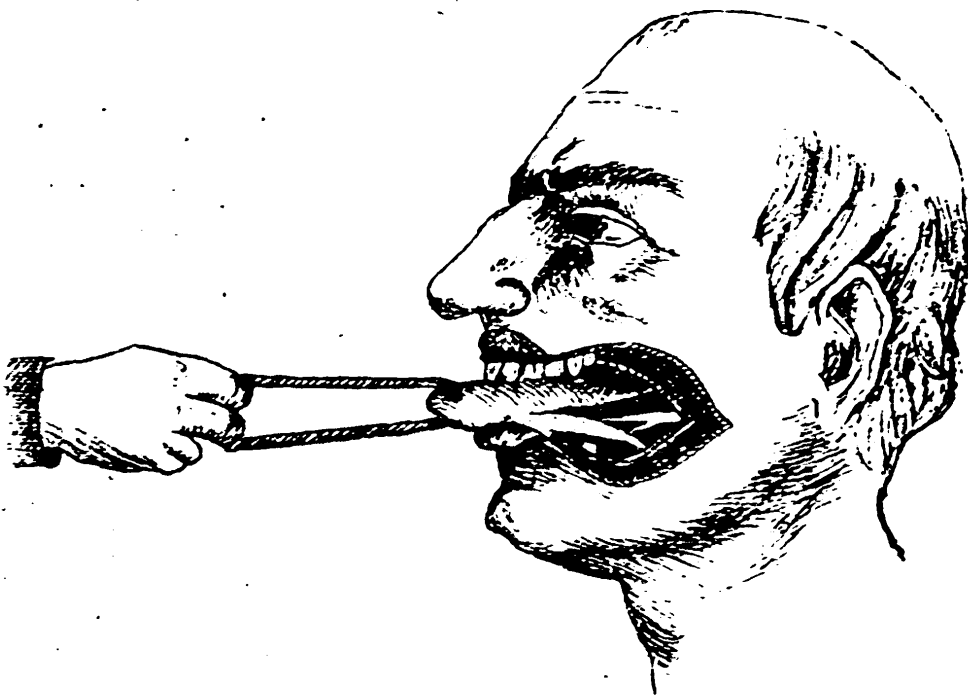
Συμπτώματα	633
Θεραπεία	634
Β'. Εμβολιασμός φυσιολογικῶν ἰωδῶν ἐκ- κριμάτων Α'. Νύγματα μελισσῶν καὶ σφηκῶν	635
β.) Νύγμα σκορπίου	636
γ.) Νύγματα ἰαβόλων ὄφρων	637
Ἐκθασίς	639
Θεραπεία	640
Γ'. Τραύματα ἐξ ἐμβολιασμοῦ νοσηρῶν ἐκκριμάτων. Περὶ λύσεως	642
Τὸ προδρομικόν στάδιον	645
Πρόγνωσις	648
Περὶ μάλιος	651
Πορεία	653
Μάλις παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ	»
Συμπτώματα. πορεία καὶ ἐκθασίς	654
Διάγνωσις	659
Θεραπεία	660

Μέρος Γ'. Περὶ δυσμορφιῶν	661
Κεφ. Α'. Περὶ τῶν ἐξ ἐλλείψεως δυσμορφ.	»
Περὶ ὀργανικῆς ἀντικαταστάσεως ἢ περὶ ἀναπλαστικῶν ἐγχειρίσεων	»
Ἐνδείξεις	»

Γ' Η' δι' ἔλκυσμοῦ μέθοδος	664
Σχήματα ἔλκυσμοῦ	666
2 ^ο Η' διὰ μεταμοσχεύσεως μέθοδος	667
Κεφ Γ' Περὶ τῶν ἐκ διαίρεσεως δυσμορ- φιῶν καὶ ἔξ ὑπερτροφῶν καὶ ἔξ ὑπεραριθμῶν μορίων δυσ- μορφιῶν	679
Κεφαλ. Δ' Περὶ τῶν ἔξ ὑπερτρο- φιῶν καὶ ἔξ ὑπεραριθμῶν μορίων δυσ- μορφιῶν	682
Κεφ. Ε' Περὶ τῶν δι' ἐκποτισμὸν τῶν μορίων δυσμορφιῶν	685
Κεφ ΣΤ' Περὶ τῶν ἐκ κυρτώσε- σεως δυσμορφιῶν	686

Δαφνί Ε. Ν. Γαΐδα

επι. κειμηλίου

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΚΑΙ
ΚΑΘΗΜΕΡΟΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΚΑΙ
ΚΑΘΗΜΕΡΟΝ

